

ACTA CONCILIORVM OECVMENICORVM

IVSSV ATQVE MANDATO

SOCIETATIS SCIENTIARVM
ARGENTORATENSIS

EDIDIT

EDVARDVS SCHWARTZ

TOMVS ALTER
VOLVMEN QVARTVM

MDCCCCXXXII

WALTER DE GRUYTER & CO.

VORMALS G. J. GÖSCHEN'SCHE VERLAGSHANDLUNG / J. GUTTENTAG, VERLAGS-
BUCHHANDLUNG / GEORG REIMER / KARL J. TRÖBNER / VEIT & COMP.
BEROLINI ET LIPSIAE

CONCILIVM VNIVERSALE CHALCEDONENSE

EDIDIT

EDVARDVS SCHWARTZ

VOLVMEN QVARTVM

LEONIS PAPAE I EPISTVLARVM COLLECTIONES

MDCCCCXXXII

WALTER DE GRUYTER & CO.

VORMALS G. J. GÖSCHEN'SCHE VERLAGSHANDLUNG / J. GUTTENTAG, VERLAGS-
BUCHHANDLUNG / GEORG REIMER / KARL J. TRÜBNER / VEIT & COMP.

BEROLINI ET LIPSIAE

PRÆFATIO

I. DE LEONIS ET EPISTVLARVM ET DECRETALIVM COLLECTIONIBVS MIXTIS

Qui Leonis quas promiscue dixerunt epistulas ediderunt Paschasius Quesnel et fratres Ballerini, in nulla re magis ab antiquitate recesserunt quam quod epistulas et decretales in unam indiscretam molem congesserunt ordinique plus minus arbitrario et ficticio subiugarunt. antiquis enim temporibus usque ad sæculum septimum aut decretales tantum collectæ sunt aut decretalium epistularumque coniunctarum delectus propositus aut epistularum solum siue pars siue tantus numerus in unum corpus redactus, ut quasi pro completo haberi possit. meras decretalium collectiones hic non curo, quoniam non Leonis solius, sed pontificum Romanorum decretales inde a Siricio usque ad Gelasium uel ulterius edi possunt, sed mixti generis ea exempla quibus epistularum editori uti necesse sit, iam enumerabo.

1 [5 secundum Ballerinos PL 54 p. 557/8]. Collectionis quæ nomen accepit a Paschasio Quesnel, qui e codicibus tum Thuano, nunc Parisino 3842^a et Oxoniensi collegit Oriel 42 minus bonis eam primus edidit in Leonis operum tomo II, quos codices [*Qætwæ*] adhibuerim, exposui t. I 5, 2 p. XIII. de collectionis origine patria ætate sequor ea quæ docto sanoque iudicio amicus beatæ memoriæ C. H. Turner protulit in Eccles. Occid. monum. I 2 I p. XII. *Journ. of Theolog. Stud.* 17, 237, compositam eam esse opinatus initio sæculi sexti in Gallia meridionali ab homine non indocto ex materie maxime Romana, cuius magna certe pars etiam Dionysio exiguo præsto fuerit. ipsi collectionis corpori inserta sunt testimonia Leonis ep. 104 adnexa, finem uniuersæ collectionis facit congeries magis quam collectio epistularum decretaliumque Leonis. utile uidetur et hæc secundum capitulationem describere qualis extat initio codicum Atrebatensis 644 [a], Einsidlensis 191 [e], Vindobonensis 2147 [x], et in epistulis ea adicere quæ ipsi epistolæ præmittuntur:

XLI Exempla testimoniorum *sc̄i Hilarii Ambrosii Athanasii Agustini* [augustini x] et aliorum *sc̄orum catholicorum uirorum* de duabus naturis in una persona Christi *dn̄i n̄i* indiscrete distincteque manentibus

LXVII Leonis papæ ad Leonem auḡ de una *dn̄i nostri Iesu Christi* persona et duabus dei hominisque naturis cum subiectis testimoniis patrum. LEO EPISCOPVS LEONI AVGO = ep. 104

LXVIII Leonis papæ ad Iubenalem Hierosolimitanum episcopum de id ipsum. IT LEO EPIS IVVENALI EPO HIERVSOLYMITANO = ep. 82

LXVIII Eiusdem ad Flavianum episcopum Constantinopolitanum de damnatione heresis Eutychianæ. LEO EPIS FLAVIANO EPISCOPO CONSTANTINOPOLITANO = Coll. Nouar. de re Eutychis 5 [uol. II I p. 24]

- LXX $\overline{\text{cs}}$ [sic *aex*] ad Theodorum episcopum Foriuliensis super pænitiæ statu = decret. 108 Ball.
- LXXI $\overline{\text{cs}}$ ad Turbium [sic *aex*] episcopum Asturiensem super xvi capitulorum consulta Priscillianistarum blasphemii in xviii respondens capitulis, id est: *secuntur xviii capitulorum tituli* = decret. 15 Ball.
- LXXII Item Leonis papæ ad Rusticum Narbonensem episcopum cum subiectis xviii consultationum capitulis responsionibusque subnexis = decret. 167 Ball.
- LXXIII Ad anatholium [*aex, postulatur Anastasium*] episcopum Thessalonicensem super nimietatis arrogantiam uicis apostolicæ sedis redargutio cum subiectis præterea vi titulis decretorum = decret. 14 Ball.
- LXXIII Ad Nicetam Aquileiensem episcopum super iiii titulorum interrogatione responsio; *secuntur iiii capitulorum tituli* = decret. 159 Ball.
- LXXV Ad Ianuarium episcopum Aquileiensem de clericis qui in heresi uel qualibet scisma prolapsi sunt, minime promouendis = decret. 18 Ball.
- LXXVI Ad uniuersos episcopos Campaniæ Pecenī [*piceni x^{corr}*] et Tusciæ ut serui uel originarii aut cuiuslibet condicionis obnoxii ab ecclesiasticis officiis repellantur, et de his clericis qui ob hoc fenerant ut usuras accipiant = decret. 4 Ball.
- LXXVII Epistula generalis de Manicheis = decret. 7 Ball.
- LXXVIII Ad episcopos Siciliæ ut in epyphaniorum die baptisma non tradatur = decret. 16 Ball.
- LXXVIII Ad Pulcheriam de damnatione heresis Nestorianæ uel Eutylianæ.
INCIPIT EPISTVLA $\overline{\text{SCI}}$ PAPE LEONIS AD PVLCHERIAM AVGVSTAM = ep. 11
- LXXX Ad Constantinopolitanos super stabilitatem fidei ipsorum cohortatio.
INCIPIT EPISTVLA PAPAE LEONIS AD CONSTANTINOPOLITANOS = ep. 34
- LXXXI Ad Palestinos super mobilitatem fidei ipsorum in Eutylichiana heresi deuolutis correptio. IT INCIPIT EIVSDEM PAPAE LEONIS EPISTVLA AD PALESTINOS = ep. 113
- LXXXII Ad Aquileiensem episcopum de incauta receptione Pelagianistarum et ut de ecclesia ad ecclesiam nullus ecclesiastici ordinis transferatur = decret. 1 Ball.
- LXXXIII Ad Septimum episcopum de supra dictis titulis = decret. 2 Ball.
- LXXXIII Ad Mauros episcopos de illicitis ordinationibus et de ancillas dei quæ uirginitatem ui barbarica amiserunt = decret. 12 Ball.
- LXXXV Ad synodum Ephesinam de damnanda heresi Eutylichiana. LEO $\overline{\text{SCAE}}$ SYNODO QVAE APVD EPHESVM CONVENIT = ep. 12
- LXXXVI Ad Theodosium imp̄ ut rescissa synodo Ephesina in Italia concilium eius consensu debeat celebrari. LEO EPISCOPVS ET $\overline{\text{SCA}}$ SYNODVS QVAE IN VRBE ROMA CONVENIT THEODOSIO AVG = ep. 18
- LXXXVII Ad Pulcheriam auḡ de id ipsum. LEO EPI $\overline{\text{S}}$ ET $\overline{\text{SCA}}$ SYNODVS QVAE IN VRBE ROMA CONVENIT PVLCHERIAE AVG = ep. 23
- LXXXVIII Ad Iulianum episc̄ de damnatione heresis Eutylianæ. INCIPIT EPISTVLA LEONIS PAPAE AD IVLIANVM EPISCOPVM; *post ipsam epistulam, sed ante dici notationem* EXPLICIT EPISTVLA AD IVLIANVM EPISCOPVM = ep. 5
- LXXXVIII Ad Theodosium imperatorem de synodo Ephesi celebranda. INCIPIT EPISTVLA LEONIS PAPAE AD THEODOSIVM AVG CAESARI THEODOSIO RELIGIOSISSIMO AVG LEO PAPA ECCLESIAE CATHOLICAE VRBIS ROMAE = ep. 7

- xc Ad Marcianum auḡ de ambitu Anatoli episcopi Constantinopolitani. LEO
EPISCOPVS MARCIANO AVGVSTO PER LVCINVM [sic] EPM ET BASILIVM DIA-
CONVM DE AMBITV ANATOLII EPI = ep. 54
- xcī Ad Anatolium episcopum Constantinopolitanum de eius ambitu obiurgatio
et Alexandrinæ et Antiochenæ sedis antiquitus honore prælato. LEO
ANATOLIO EPISCOPO = ep. 56.
- xcīī Ad synodum Calchedonensem ut ea tantum ualeant quæ de fide contra
Eutychetem decreta sunt, cetera effectanda. LEO EPISCOPVS SCÆE SYNODO
APVD CALCHEDONAM HABITAE = ep. 64
- xcīīī Ad Anatolium episcopum de adhortatione expugnandæ heresis Eutychianæ
et quod expulsos quosdam de Aegypto pro fide catholica ipse suscepit.
LEO EPISCOPVS ANATOLIO EPISCOPO = ep. 95
- xcīīīī Ad Leonem auḡ de adhortatione abscidendæ heresis Eutychianæ et de
confirmatione concilii Nicæni et Calchedonense. LEO EPIS LEONI AVḠ PER
FILOXENVM AGENTEM IN REBVS = ep. 99
- xcv Ad Anatolium episcopum de Attico presbytero ut suspicionem Eutychiani
erroris a se presbyter compellatur excludere. LEO ANATOLIO EPO PER PA-
TRICIVM DIACONVM = ep. 116 [in præfationis epimetro]
- xcvi Ad Anatolium episcopum de receptione Andreæ archidiaconi et Eufratæ
et de appetiti honoris Constantinopolitanæ sedis abiectioe rescriptum.
LEO ANATOLIO EPISCOPO PER NECTARIVM AGENTEM IN REBVS, *post finem epi-
stulæ et diei notationem* EXPLICIT EPISTVLA PAPAE LEONIS AD ANATOLIVM
EPM CONSTANTINOPOLITANVM = ep. 79
- xcvīī Ad synodum Calchedonensem de restituendis episcopis in propriis sedibus
qui dudum fuerant pro fide catholica pulsī et Ephesinæ prioris synodi firmi-
tate. LEO EPISCOPVS SCÆE SYNODO APVD CALCHEDONAM CONSTITVTAE
DILECTISSIMIS FRATRIBVS IN DN̄O SALVTEM, *subscribitur* BENE VALETE IN
DN̄O FF KMI = ep. 52
- xvcīīī Ad Dorum Beneuentanæ ciuitatis episcopum obiurgationis epistula =
decret. 19 Ball.

Hanc Leonis decretalium epistularumque collectionem ab eo qui Quesnelianam in unum corpus redegit, non compositam, sed inuentam esse inde concludere licet quod testimonia quæ adnexa sunt epistulæ 104, et in corpore totius collectionis et in hac speciali collectione Leonina perscripta sunt. instituta est hæc specialis collectio Romæ ab homine cui ad scrinium papale aditus patebat; quod enim in fine decretalium epistularumque adnotari solet CONTVLI, notarii esse censeo testantis decretalem uel epistolam in scrinii registro extare neque tamen ipsa uerba a se esse collata. ceterum ordine confuso noli in errorem perducī ut collectorem putes sine consilio raptim decretales epistulasque corrasisse quæ ei fortuito in manus uenerunt: immo ante omnia id egit ut decretalium numerum quam potuit plenum exhiberet. si enim cas, sicut par est, excipis quæ ex collectionibus Thessalonicensi [5. 6. 13 Ball.] et Arelatensi [40. 41. 42. 66. 67 Ball.] desumptæ sunt aut ad rem paschalem pertinent [96. 138 Ball.], non desunt nisi quattuor [9. 17. 166. 168], pauciores certe quam in ceteris collectionibus præter Hispanam. decretalibus collector interspersit epistulas quas selegit aut fidei Chalcedonensis causa [LXVII—LXVIII. LXXVIII—LXXXI. LXXXV. LXXXVIII. XCIII. XCVII] aut propter odium synodi Ephesinæ alterius [LXXXVI. LXXXVII. LXXXVIII] aut, quod non minus curasse

uidetur quam quæstionem de fide, eas quæ pertinebant ad controuersias inter sedes apostolicam et Constantinopolitanam [xc—xciii. xcv. xcvi]. quæ ratio seligendi apta est illis temporibus quibus schisma Acacianum aut imminebat aut sæuiebat.

2 [3 secundum Ballerinos PL 54 p. 555/6]. Collectionis quam F. Maassen [*Gesch. d. Quellen* etc. p. 512] appellauit codicis Vaticani [L^{αβγ}] et l. c. descripsit, codices enumeraui t. i 5, 2 p. viii. post decretales 167. 16. i. 12. 159. 9 exhibentur

LXIII [LVIII γ] LEO EPS IVVENALI EPO HIEROSOLIMITANO = ep. 82

LXIII [numerus deest γ] LEO LEONI AVG IIII = ep. 87

LXV [LXI γ] LEO MAXIMO EPO ANTIOCHENO PER MARIANVM PRBM ET OLYMPIVM
DIACONVM = ep. 66

LXVI [LXII γ] LEO ANATOLIO EPO VI [SEXΘω α om. γ] = ep. 37

LXVII [LXIII γ] INCIPIT EPLA LEONIS EPI [PAPAE α] VRBIS ROMAE AD FLAVIANVM
EPM CONSTANTINOPOLITANAE VRBIS. Dilectissimo fratri Flauiano Leo;
subscribitur Deus te incolumem custodiat, frater karissime, *deest diei no-*
tatio = ep. 3

LXVIII [LXIII γ] INCIPIT RESCRIPTVM [RESCRIPTIO α] FLAVIANI [FLAVIANI EPI
γ] = Coll. Nouariensis de re Eutychis 3 [uol. ii i p. 21]

LXVIII [LXVIII β LXV γ] INCIPIT [om. β] EPLA LEONIS EPI VR [VEN γ] AD EVTY-
CHEM PRBM ADQVE HERETICVM. Dilectissimo filio Eutycheti presbytero
Leo episcopus = ep. 1; *subscribitur* Deus te custodiat incolumem, dilectissime
fili, *deest diei notatio*

LXX [LXVI γ] INCIPIT EPLA SCI LEONIS PAPAE VR [VRB β] AD FLAVIANVM EPM CON-
STANTINOPOLITANAE VRBIS DE [AD γ] HERESE EVTYCHIANORVM ADQVE ECCL
SCANDALVM. Dilectissimo fratri Flauiano Leo; *subscriptio et diei no-*
tatio desunt = Coll. Nouar. de re Eutychis 5 [uol. ii i p. 24]

LXXI [LXXII α LXVII γ] INCIPIT EPLA PAPAE LEONIS AD LEONEM AVGVSTVM (*sine*
testimoniis). Leo episcopus Leoni augusto = ep. 104

LXXII [LXXIII α LXI γ] INCIP EXEMPLA GESTORVM VBI IN CONSTANTINOPOLITANA
SYNODO A SCO FLAVIANO ET CONFESSORE EVTYCHES HERETICVS AUDITVS
ADQVE DAMNATVS EST cf. Coll. Nouar. de re Eutychis 2 [uol. ii i p. 12]

LXXIII [LXXIII α deest γ] ITEM SVSCRIPTIONEM [SVSCRIPTIONE β] FLAVIANI EPI
ET CONFESSORIS SEV DIVERSORVM EPORVM VEL ARCHIMANDRITVM QVI IN
HVIVS SYNODI CONCILIO CONSEDERVNT cf. ibidem p. 19

Hic est finis collectionis Leoninæ; post plura alia exhibentur seorsim sub numero
LXXXII [deest γ] et inepta inscriptione instructa [cf. notam p. 119] testimonia quæ
epistolæ 104 adnexa sunt.

Ex eo quod rubra desunt in LXIII—LXVI, extant in ceteris, conicere licet priorem
partem non eiusdem originis esse atque alteram. accedit quod illa ad res pertinet synodo
Chalcedonensi posteriores uel sicut LXVI ad sedem Constantinopolitanam, hæc ad ea
quæ synodo antecedunt. prior pars excerpta esse uidetur ex collectione copiosiore;
numeri enim qui ep. LXIII et LXVI ascripti sunt, in collectionem qualis nunc
est, non quadrant. quæ inde ab ep. LXVII incipit pars, uel eadem ex scrinio papali ex-
hibet quæ Collectio Nouariensis [LXVIII. LXXII. LXXIII] uel utitur Epistularum collec-
tione Gestis Chalcedonensibus præmissa; duo illi tomi Leonis ad Flavianum et ad
Leonem augustum ex singulari traditione poterant parari.

Tota ista quæ appellatur codicis Vaticani collectio ab homine parum docto et bona
exemplaria non diligenter transscribente Romæ congesta esse uidetur primis decenniis

s. VI, opere Dionysiano, si ordinis dilectusque libertatem, ne dicam licentiam spectas, antiquior, posterior uero tempore.

3 [8 secundum Ballerinos PL 54, 557. 558]. Collectio quæ dici solet Hadriana aucta [*H^{deg}*, cf. t. I 5, 2 p. VIII; Maassen, *Gesch. d. Quell. etc.* 454 sq.], melius appellatur auctarium Dionysianæ; principalem enim collectionis codicem Vaticanum 5845 ad exemplar redire Hadriana antiquius certissime constat. in quo codice ceteris duobus fere non discrepantibus decretales 9. 15. 1. 2. 108. 17 Ball. secuntur

XLVI Incipit epistola Leonis *ēpi* urbis Romæ ad Eutychetem *pbr̄m* atque hereticum = ep. 1

XLVII Incipiunt exempla gestorum ubi Constantinopolitana synodo a *scō* Flauiano confessore Eutyches hereticus auditus atque damnatus est cf. Coll. Nouar. de re Eutychis 2 [uol. II I p. 12]

Item subscriptiones Flauiani *ēpi* uel confessorum *ēporum* uel archimandritum qui in huius synodi concilio consederunt cf. ibidem p. 19

XLVIII Incipit epistola Leonis papæ urbis Romæ ad Flauianum *ēpm* Constantinopolitanæ urbis = ep. 3

XLVIII Incipit rescripta Flauiani = Coll. Nouar. de re Eutychis 3 [uol. II I p. 21]

L Incip̄ epla papæ Leonis ad Flauianum *ēpm* Constantinopolitanum contra Eutychen = Coll. Nouar. de re Eutychis 5 [uol. II I p. 24]

LI Leo *ēps* Iuuenali *ēpo* Hierosolimitano = ep. 82

LII Leo Maximo *ēpo* Antiocheno per Marinum *pbr̄m* et Olympium diaconum = ep. 66

LIII Leo Anatolio episcopo = ep. 37

LIII Leo Leoni augusto = ep. 87

LV Item alia epistola Leonis papæ ad Leonem augustum = ep. 104

LVI Incipiunt capitula quæ decreta sunt in synodo cccxviii patrum cum exempla papæ Leonis ad Leonem augustum, cf. notam p. 119.

In decretalibus collector *H* proprias iniit rationes, epistulas eum ex *L* desumpsisse proditur rubrorum similitudine, probatur lectionibus. quas quamuis etiam magis corruerit uel interpolauerit textumque exhibuerit barbarum neque intellegentiæ capacem, tamen aliquantum doctrinæ in eo ostendit quod ordinem inordinatum collectionis *L* temporis rationibus quantum potuit accommodauit epistolæque ad Leonem augustum [104] testimonia, quæ illic seorsim natabant, reddidit, inscriptione tamen inepta non correcta.

4 [deest apud Ballerinos]. Collectionem Bobbiensem [*G^a*] inueni in codice Ambrosiana C 238 inf. olim Bobbiensi s. x, ex quo transcriptus esse uidetur cod. Laurentianus Fæsulanus 46 s. xv. sicut in *L*, priorem locum obtinent decretales, quarum exhibentur 12. 167. 16. 159. 15 Ball.; eadem ordine fere non diuerso, sed intersperso tomo ad Flauianum [167. 12. tomo. 15. 16. 159] extant in codice Teatino nunc Vat. Regin. 1997, de quo optime egit Turner in *Journ. of Theolog. Studies* 31, 13 sq. secuntur epistolæ

6. LEO THEODOSIO AVGVSTO = ep. 2

7. LEO PVLCHERIAE AVGST SIMILIS HVIC QVARTA HISDEM CONSS = ep. 11;
eadem nota eodem rubri loco de ep. 8 extat in codice Grimanico

8. LEO MARTIANO AVGVSTO = ep. 50

9. LEO PVLCHERIAE AVG PER THEOTISTVM MAGISTRIANVM = ep. 51

10. LEO SCAE SYNODO APVD CALCHEDONAM CONSTITVTAE = ep. 52

11. xv Leo Rauennio Rustico etc. = ep. 53

12. XVI Leo Marciano auḡ per Lucianum ep̄m et Basilium diāc de ambitu Anatolii = ep. 54
13. Leo Pulcheriæ auḡ de ambitu Anatolii = ep. 55
14. XVIII Leo Iuliano epo Coensi. DE AETIO ET ANDREA = ep. 60
15. XVIII Leo Martiano auḡ DE AETIO ET ANDREA = ep. 58
16. XX LEO PVLCHERIAE AVG DE AETIO ET ANDREA = ep. 59
17. Leo Iuliano ep̄o Coensi = ep. 65
18. DE PASCHA Leo Marciano auḡ = ep. 67
19. Leo Iuliano epo de pascali obseruantia = ep. 68
20. Leo Eudoxiæ [corr. in Eudochiæ] auḡ de Palestinis monachis = ep. 69
21. Leo Iuliano epo per comitem Rodanum = ep. 70
22. Dilectissimo fratri Theoderito Leo ep̄s = ep. 71
23. XXVII LEO IULIANO EPO = ep. 73
24. XXVIII LEO MARTIANO AVGT = ep. 74

abrumpitur epistolæ 74 contextus in fine folii, cf. notam ad p. 83, 27; collectionis igitur epistularum non seruatum est nisi fragmentum neque apographon Fæsulanum plura continet. ex numeris non continuo, sed frequenter adscriptis apparet collectionem ex copiosiore esse excerptam, quam collectioni illi magnæ cuius nunc unus testis est codex Grimanicus [Parisinus bibliothecæ Mazarinæ 1645], simillimam fuisse probatur ordine non minus quam lectionibus, imprimis uero notula quæ in capite extat epistolæ 11.

5 [9 apud Ballerinos PL 54 p. 557. 558]. Collectionis Hispanæ [*Sdefmt*] huc usque unus codex Vindobonensis 411 ex bibliotheca castelli Ambras a uiris doctis adhibitus est, de exemplari transcriptus mendoso foliisque transpositis perturbato et ipse quoque uitiiis scatens. codicum meliorum qui non pauci in ipsa Hispania extant, notitia non peti poterat nisi sparsa et obscura ex libro quem F. A. Gonzales Matriti 1808. 1821 publicauit, cf. Maassen, *Gesch. d. Quell.* etc. p. 671. at cum collectio Hispana non paruum epistularum Leonis numerum exhibeat neque ulla ratione ab illarum editore neglegi possit, parui phototypa trium codicum Escorialiensium 1 d 2 [*d*] olim monasterii Albeldensis, qui ad finem perductus est a. 976, 1 d 1 [*f*] olim monasterii s. Aemiliani, qui scriptus esse uidetur a. 992 [*f*], c 1 12 [*e*] eiusdem, ut uidetur, sæculi atque duorum Matritensium, 1872 [*m*] et 10041 olim Toletani [*t*], utriusque, ni fallor, s. xi. qui codices quinque etsi conciliorum Hispanorum textui constituendo non sufficiunt, tamen in epistulis Leonis, ubi alia subsidia recensionis non desunt Hispana etiam meliora, commodum præbent fundamentum eius apparatus critici quo de lectionibus Hispanæ referatur, eo magis quo codicum inter se comparatione uitia singulorum per se tolli solent textusque communis euadere. unde fit ut non editor tantum, sed lector quoque apparatus critici curiosus labore liberetur fere intolerabili: licet enim non Vindobonensis 411 tantum monstra et prodigia corruptelarum abicere, sed etiam molestiorem farraginem lectionum interpolatarum quales innumeræ extant in codicibus Pseudoisidorianis qui Leonis epistulas secundum eam Hispanæ formam exhibent quæ erat in archetypo codicis Vindobonensis.

Iam ipsam collectionem Leonis epistularum decretaliumque qualis in quinque illis codicibus extat, describam additis argumentis quæ Dionysii exigui morem secutus collector siue tota epistulis præmisit siue, si in plura capitula distincta sunt, ipsi contextui inseruit, sicut in codice *d* factum est:

DEHINC SECVNTVR DECRETA PAPAE LEONIS aduersus Eutychen Constantinopolitanum abbatem, qui uerbi et carnis unam ausus est pronuntiare naturam, dum constat

in dñō Iesu Christo unam personam nos confiteri in duabus naturis, dei scilicet atque hominis

XXXVII ITEM SCRIPTVM LEONIS EPI VRBIS ROMAE ad Eutychem Constantinopolitanum abbatem aduersus Nestorianam heresem. Dilectissimo filio Eutycheti presbytero Leo epscs [add. salutem in Christo tantummodo Sd]; *subscribitur* Deus te custodiat incolumem, dilectissime fili, *deest diei notatio* = ep. 1

XXXVIII EPSTLA LEONIS PAPAE AD FLAVIANVM CONSTANTINOPOLITANVM EPSCM ubi quærit quid Eutyches contra fidem catholicam sentiens a communione ecclesiæ ab eo fuerit separatus. Dilectissimo fratri Flauiano Leo; *subscribitur* Deus te incolumem custodiat, frater karissime, *deest diei notatio* = ep. 3

XXXVIII RESCRIPTVM FLAVIANI CONSTANTINOPOLITANI EPI AD LEONEM VRBIS ROMAE PAPAM = Coll. Nouar. de re Eutycho 3 [uol. 11 i p. 21]

- I De subdoli hostis insidiis
- II De fraudulenta subtilitate hereticorum
- III De blasfemiis Eutychetis
- IIII De excommunicatione eius iustissima

XL LEONIS RESCRIPTVM AD FLAVIANVM EPSCM CONTRA EUTYCHETIS PERFIDIAM Dilectissimo fratri Flauiano Leo = Coll. Nouar. de re Eutychetis 5 [uol. 11 i p. 24]

- I Quod ignorantia sc̄arum scripturarum Eutychem hereticum fecerit.
- II Contra eos qui in duos filios dispensationis dominicæ mysterium scindere moliantur
- III Contra eos qui passibilem diuinitatem unigeniti filii audent asserere
- IIII Contra eos qui in duas naturas Christi temperamentum uel confusionem argumentantur
- V Contra eos qui cælestem aut alterius cuiusque substantiam existere formam serui quam ex nobis adsumpsit, insaniendo adserunt
- VI Contra eos qui duas quidem ante adunationem naturas dñi delirant, unam uero post adunationem confingunt

XLI EPLA PETRI EPI RAVENNENSIS AD EUTYCHETEM PRESBYTERVM ubi contra eius errores illi abto exemplo respondit = Epist. ante Gesta Coll. 3 [uol. 111 i]

XLII ITEM EPLA PAPAE LEONIS AD EFESIAM SYNODVM in qua prouocat congregatos ep̄cos Eutychetis blasfemias condemnare. Leo ep̄s sc̄æ synodo quæ apud Efesum conuenit = ep. 12

XLIII ITEM [ITEM EIVSDEM e] LEONIS PAPAE EPLA AD THEODOSIVM AVGVSTVM de secunda synodo Ephesena, in qua Eutychetis heresis quorundam ep̄scorum prauo intellectu adiuta est, unde hortatur eundem augustum ut priscae fidei constitutio ab eis non uioletur, donec sacerdotes totius orbis coadunentur. Leo ep̄scs et sc̄a synodus quæ in urbe Roma conuenit, Theodosio augusto = ep. 18

XLIIII ITEM LEONIS PAPAE AD PVLCHERIAM AVGVSTAM contra eandem secundam Ephesenam synodum ut eius errores in alia synodo retractarentur. Leo ep̄s et sc̄a synodus quæ in urbe Roma conuenit, Pulcheriæ augustæ = ep. 23

XLV ITEM LEONIS PAPAE AD PVLCHERIAM AVGVSTAM unde supra. Leo ep̄s Pulcheriæ augustæ = ep. 28

- XLVI ITEM LEONIS EXHORTATORIA AD MARTINVM ET FAVSTVM PRESBYTEROS de damnatione Epheseni concilii secundi. Leo $\overline{\text{eps}}$ Martino et Fausto presbyteris = ep. 27
- XLVII ITEM LEONIS PAPAE AD THEODOSIVM AVGVSTVM ubi scripsit ut id quod de incarnatione filii dei ab Anatolio Constantinopolitano $\overline{\text{epscō}}$ prædicatur, agnoscat et ut uniuersale concilium in Italia fiat. Leo $\overline{\text{eps}}$ Theodosio augusto = ep. 30
- XLVIII ITEM LEONIS AD PVLCHERIAM AVGVSTAM pro his quæ superius a Theodosio augusto postulauit. Leo $\overline{\text{eps}}$ Pulcheriæ augustæ = ep. 29
- XLVIII ITEM LEONIS AD FAVSTVM ET MARTINVM CETEROSQVE PRESBR̄OS. Leo $\overline{\text{eps}}$ Fausto Martino etc. presbyteris et archimandritis et Iacobo diacono et archimandriti = ep. 31
- L ITEM LEONIS AD PVLCHERIAM AVGVSTAM ubi ei gratias agit quod Nestorianam et Eutychianam heresem fidei defensione destruxerit. Leo $\overline{\text{eps}}$ Pulcheriæ augustæ = ep. 35
- LI ITEM LEONIS AD ANATOLIVM CONSTANTINOPOLITANVM $\overline{\text{EPM}}$. Leo $\overline{\text{eps}}$ Anatolio $\overline{\text{epo}}$ = ep. 37
- I De fide eius scriptis missis probata
  - II De his qui metu in heresem lapsi sunt: si conuersi fuerint, recipiantur
  - III De nominibus hereticorum ad sacrum altare non recitandis
  - IIII De commendatione Iuliani $\overline{\text{epsci}}$ uel eorum clericorum qui Flauiano $\overline{\text{epscō}}$ in fide adhæserunt
- LII EIVSDEM LEONIS AD MARCIANVM AVGVSTVM ubi de illo pro conseruatione catholicæ fidei gratulatur. Leo $\overline{\text{eps}}$ Marciano augusto = ep. 39
- LIII EIVSDEM LEONIS AD MARCIANVM AVGVSTVM ubi inter cetera defensorem fidei catholicæ imperatorem gratulatur. Leo $\overline{\text{eps}}$ Marciano augusto = ep. 41
- LIIII EIVSDEM LEONIS AD ANATOLIVM CONSTANTINOPOLITANVM $\overline{\text{EPCM}}$ de his qui hereticorum erroribus metu uel uoluntate implicantur, ut per satisfactionem ab ecclesia suscipiantur et ut hereticorum nomina ad altare non recitentur. Leo $\overline{\text{eps}}$ Anatolio $\overline{\text{epo}}$ = ep. 43
- LV EIVSDEM LEONIS AD MARCIANVM AVGVSTVM de directa uicis suæ legatione Constantinopolim pro Calchidonense concilio faciendo. Leo $\overline{\text{eps}}$ Marciano augusto = ep. 47
- LVI EIVSDEM LEONIS AD SYNODVM CALCHIDONENSEM ubi hortatur per legatos suos dei sacerdotes ut secundum scripturas sacras cuncta disponent. Leo $\overline{\text{eps}}$ scæ synodo apud Calcidonam constitutæ = ep. 52
- LVII EIVSDEM LEONIS AD MARCIANVM AVGVSTVM ubi de eius gratulatur fide quæ in Calchidonense concilio gesta est, et de Anatolio Constantinopolitano $\overline{\text{epscō}}$ qui in eodem concilio Alexandrinam et Antiochenam ecclesias contra constituta Nicæna per ambitum sibimet uoluit subiugari. Leo $\overline{\text{eps}}$ Marciano augusto = ep. 54
- LVIII EIVSDEM LEONIS AD ANATOLIVM CONSTANTINOPOLITANVM $\overline{\text{EPSCM}}$ ubi in primis eundem $\overline{\text{epscm}}$ de fide in Calchidonense concilio laudat, deinde arguet [sic] illum quod contra Nicænam synodum Alexandrinam atque Antiochenam ecclesias sibi subdere uoluisset. Leo $\overline{\text{eps}}$ Anatolio $\overline{\text{epo}}$ = ep. 56

LVIIEI EIVSDEM LEONIS AD MARCIANVM AVGVSTVM ubi gratias ei agit quod per Calchidonense concilium pax ecclesiæ catholicæ reddita sit. Leo $\overline{\text{eps}}$ Martiano augusto = ep. 61

LX EIVSDEM LEONIS AD MARCIANVM AVGVSTVM. Leo $\overline{\text{eps}}$ Martiano augusto = ep. 74

I De Proterio Alexandrino $\overline{\text{epsco}}$ ut priorum suorum decreta conseruet

II Vbi postulat imperatorem ut epistolam quam ad Flavianum Constantino-
politano $\overline{\text{epscm}}$ miserat, in Græco translatam Alexandrinæ ecclesiæ
destinaret

LXI EIVSDEM LEONIS AD MARCIANVM AVGVSTVM ubi scribit ei de exilio Eutychetis
ut ad secretiora loca eum transferret, quia ubi positus erat, adhuc prava
docebat. Leo $\overline{\text{eps}}$ Martiano augusto = ep. 78

LXII EIVSDEM LEONIS AD LEONEM AVGVSTVM. Leo $\overline{\text{eps}}$ Leoni augusto = ep. 104

I De blasfemiis Nestorii et Eutychetis eorumque digno anathemate

II Quod in una $\overline{\text{dñi}}$ Iesu Christi persona gemina sit deitatis et humanitatis
adserenda natura

III De capitulis fidei ex $\overline{\text{scorum}}$ patrum libris collectis.

Sequitur decretalium [15. 7. 16. 4. 18. 167. 14. 159. 12. 108. 166. 9. 168 Ball.]
collectio Dionysianæ superstructa; non desunt nisi I. 2. 19.

Hispanum se prodit collector eo quod annos $\overline{\text{æra}}$ dierum notationibus adscribere
solet. eiusmodi numeri annorum in Leonis epistularum collectione inveniuntur hi:

XL [= tomus ad Flavianum, anni 449] era CCCCLXXXVII

XLV [= ep. 28, anni 450] era CCCCLXXXVIII

L [= ep. 35, anni 451] era CCCCLXXXVIII

LVII [= ep. 54, anni 452] era CCCCLXL. ita enim ultimi duo numeri legendi sunt,
non X sicut adnotaui ad p. 57, 16; eodem errore p. 68, 12. 84, 25 ligaturam
XL pro simplici numero X habui.

LVIII [= ep. 61, anni 453] era CCCCLXLI

LX [= ep. 74, anni 454] era CCCCLXLII.

est æra illa christiana ecclesiæ Hispanæ propria, cuius certa exempla inde a sæculo quarto
[cf. Babut, *Priscillien et le Priscillianisme* p. 247] inveniuntur primusque annus est 38
ante incarnationem. orta est, sicut ingeniose inuenit Heller [*Histor. Zeitschr.* 31], ex cyclo
paschali LXXXIIII annorum, quem haud multo post Hippolyti cyclum Romæ medio
tertio sæculo notum fuisse demonstraui *Abhndlg. d. Gött. Ges. d. Wiss. N. F.* VIII 6 p. 40.
44. secundum exemplum Hippolyti, qui prauum morem tempora historiæ sacræ ex
cyclo paschali computandi introduxerat, periodis cycli LXXXIIII annorum retro compu-
tatis inuentum est spatium annorum 38 a. Chr. usque ad a. 46 p. Chr., quo contineri uide-
batur annus incarnationis, unde in ecclesia Hispana consuetudo increbuit æræ annos ex
primo illius spatii anno numerare ¹⁾).

Neque isto computo tantum, sed multo magis patriæ testimonium præ se fert
collector epistularum dilectu, præsertim cum rationes quas in seligendo secutus sit,
in argumentis non obscure demonstrarit. supra [p. 111] epistularum Leonis collectionem
quæ in Quesnelianam recepta est, temporibus schismatis Acaciani aptam esse dixi: longe
diuersam se præbet collectio eiusdem papæ epistularum Hispana. eminet in illa longa

¹⁾ Ceterum, quod pace summi et uenerandi uiri dictum sit, Th. Mommsen, nisi plura et grauiora exempla
extiterint iis quæ in Nouo archiuo 18, 271 adduxit, mihi non persuasit æram consulum quæ in titulis aliquot
Asturiæ et Cantabriæ adhibita est, diuersam esse ab illa quæ ex computo paschali deriuata est. utut hæc
sunt, falsa de hac æra coniecit Babut l. c. p. 246¹.

series epistularum quæ ad Pulcheriam atque etiam plures ad Marcianum destinatæ augustos demonstrant fidei catholicæ defensores pacisque ecclesiarum restitutores atque papæ Romani amicos fideles. neque casu factum esse uidetur ut nulla ad Leonem augustum recepta sit epistula præter longam illam dogmaticam; ille enim aliter atque decessor nulla speciali papam honorauit epistula. non prorsus desunt uestigia controuersiæ Leonis cum Anatolio, sed non plures epistolæ ex multis quæ de illa agebant, receptæ sunt quam duæ [LVII. LVIII = ep. 54. 56] neque in argumento ep. LVIII prætermissa est laus quam papa fidei coepiscopi Constantinopolitani tribuit. his omnibus sub uno positis conspectu oboritur mentis oculis imago temporum Reccaredi regis Visigothorum [586—601], qui ad fidem catholicam conuersus ecclesiæ Hispanæ pace et unitate reddita se ipsum regnum esse firmaturum sperauit: ei exempla proponuntur augusti Romani papæ Romani amici et fautores.

6 [16 apud Ballerinos PL 54 p. 565. 566]. Collectionis quæ inde a Ballerinis appellari solet ecclesiæ Thessalonicensis, reuera ad gesta pertinet synodi quæ Romæ a Bonifatio papa 11 a. 531 habita est, unicus codex est Vaticanus 5751 s. x olim Bobbiensis [T]. de hoc codice et editione postuma Lucæ Holstenii in Collectione Romana bipartita quæ Romæ a. 1662 prodiit, præterea de collectionis consilio egi in *Festschrift Richard Reitzenstein* p. 137 sq. hic satis habeo eas Leonis enumerare epistulas decretalesque, quæ in ista collectione continentur:

- 18 [XIX apud Holstenium] Leo episcopus Marciano augusto = ep. 54
- 19 [XX apud Holstenium] Dilectissimo fratri Anatolio Leo = ep. 56
- 20 [XXI apud Holstenium] Leo episcopus Marciano augusto = ep. 81
- 22 [XXIII apud Holstenium] Dilectissimo fratri Anatolio Leo = ep. 79
- 23 [XXIV apud Holstenium] Dilectissimo fratri Anastasio Leo = decret. 6 Ball.
- 24 [XXV apud Holstenium] Dilectissimis fratribus episcopis metropolitanis per Illyricum constitutis Leo = decret. 5 Ball.
- 25 [XXVI apud Holstenium] Dilectissimis fratribus Senecioni Caroso Theodulo Lucæ Antiocho et Vigilantio metropolitanis <et uniuersis episcopis *addidi*> per Achaïam prouinciam constitutis Leo = decret. 13 Ball.
- 26. 27 [VII apud Holstenium] Dilectissimo fratri Anastasio Leo. edidi l. c. p. 152 ibidemque probaui priorem partem epistolæ decretalem esse Leonis, cui epistula Bonifatii I adhæsit, postquam in exemplari codicis T foliorum ordo turbatus est ipsaque folia exciderunt.

Vtile uisum est etiam nr. 17 et 21, quamuis non a Leone scriptæ, sed ad eum missæ epistolæ sint, in appendicem recipere, quoniam ad concilium Chalcedonense pertinent, in alio tamen huius tomi uolumine aptum locum non habent.

7 [inter collectiones a Ballerinis non numeratur]. Collectionis Codicis encyclii codices sunt Parisinus 12098, quem unum nouit Maassen [p. 751], et Vindobonensis 397, quem ipse inueni. unam collectio Leonis epistolam 97 continet. accurate de codice encyclo duobusque illis codicibus Parisino et Vindobonensi disserendum erit in uolumine v.

II DE LEONIS EPISTVLARVM COLLECTIONIBVS PARTICVLARIBVS

8 [deest apud Ballerinos]. Collectionis Casinensis [M'] reliquias descripsi p. 143 sq. extat in codicibus Casinensi 2 [M] et Vaticano 1319 [I'], ubi eam non aliter ex uno archetypo transcriptam esse quam Rustici editionem Gestorum Ephesenorum eorumque appendicem propter controuersiam de tribus capitulis congestam [cf. t. I 4 p. v. xvi] ex summa inter codices similitudine apparet. quæ intercedunt inter materiem Ephesenam

epistularumque collectionem Gesta Chalcedonensia quod ex diuersis exemplaribus desumpta sunt, de hac re in capite III accuratius disputabitur; hic præmitto archetypi speciem fidelius codice Casinensi repræsentari quam codice Vaticano. damnis utrique codici extrinsecus illatis factum est ut de loco quem epistularum collectio in archetypo olim tenuit, paulo amplius disputandum sit. in *M* actionem de Sabiniano et Athanasio, quæ illic numero XIII signata est et abrumpitur in uerbis [p. 461^b]: *Tatianus diaconus dixit perrensens* [sic] *clerici libellos et nunc iterum optulerunt ur̄e santitali aduersus reūm ep̄m athanasium* [cf. L III 729 M VII 326], sine interuallo sequitur epistularum collectionis inscriptio quam exhibui p. 143, 1. perierat igitur in archetypo finis non actionis tantum XIII, sed omnino totius Gestorum corporis. præterea non solum epistularum collectionis ultima pars incertæ magnitudinis intercidit, sed foliorum quoque compago soluta fuisse uidetur, cf. quæ adnotaui p. 150, 34. apparet igitur ultimam archetypi partem iam eo tempore quo ad librarium codicis *M* peruenit, male habitam fuisse. neque ullum huic damno remedium petere licet ex codice Vaticano, immo etiam plura perpessus est. in eo alteram partem Gestorum Ephesenorum euulsam esse præter initium pæne totam dixi t. 14 p. VII; deficit enim codex in fine f. 91^u in uerbis p. 35, 1 illius uoluntis *extra sacerdotalem constituti sed quoniam*. f. 99^r incipiunt Epistularum ante Gesta Chalcedonensia collectio ipsaque gesta. in his utrisque, epistularum collectione et gestis transcribendis librarius uel librarii — plures enim in codice magno et pulcro conficiendo occupabantur — tribus usi sunt codicibus, codice editionis Rustici olim Corbeiensi nunc Parisino 11611, quem transcriberent, codice uersionis antiquæ, unde codicem Corbeensem modo ample modo raro corrigerent; archetypum denique cum *M* communem præcipue in inscriptionibus nominibusque propriis adhibuit rubricator. at librarius qui initio f. 219^r inde a uerbis actionis alterius de Iba *passa est et qui dicunt quia una natura est* etc. [L III 665 M VII 245] scribendi munus suscepit, codicem Corbeensem deseruit primoque archetypum cum *M* commune, deinde codicem uersionis antiquæ secutus est. unde factum est ut canones qui secundum Græcum exemplar in uersione antiqua longe ante illam actionem et post actionem sextam collocati sunt, eo loco omitteret quo in uersione antiqua correcta Rusticique editione extant post actionem de Athanasio Perrensi, sed ab illa statim ad actionem ultimam de priuilegiis sedis Constantinopolitanæ transiret. cui postquam responsionem seu allocutionem concilii coram Marciano habitam cum patrum testimoniis et relationem concilii ad Leonem papam destinata, sicut in uersione antiqua fit, adnexuit, canones ex uersione quæ in Hadriana exhibetur, inde a f. 238^u transcripsit, collectionem istam in eo quoque secutus ut canonibus adderet symboli eam formam quæ Dionysianæ auctæ Hadrianæque propria est. hæc finiuntur in fine f. 240^u; secuntur alia, sed simili manu perscripta f. 241^r symbolum Nicænum cum episcoporum catalogo, canones Nicæni et Serdicenses, cf. Turner, Ecclesiæ Occid. monum. 1 p. 99 sq. 489 sq.

Iam redeundum est ad f. 92—98, quæ ad codicem semper pertinuisse per scripturam foliorumque mensuram non minus constat quam ex compagine soluta alieno loco inculcata esse. f. 92 bibliopægæ culpa inuersum est; incipiunt enim f. 92^u canones Chalcedonenses ex eodem Hadrianæ codice perscripti atque infra f. 238^u—240^r, desinunt in fine f. 92^r in canonis XVII uerbis *et maxime si per triennium eas absque ui obti* —. denique ff. 93—98 perscriptæ sunt Leonis epistularum collectionis reliquiæ eis quæ per codicem Casinensem seruatae sunt, etiam minores; desunt enim tres primæ epistolæ [= ep. 2. 15. 9] et pars quartæ [= ep. 46, cf. p. 48, 1 not.] atque finis penultimæ [= ep. 110, cf. p. 149, 23 not.]. quoniam et canones et epistolæ ab uno librario perscriptæ sunt, ea olim cohæsisse apparet; num uero canones an epistolæ præcesserint,

incertum est. neque constat quo codicis loco hæc pars olim extiterit. quamvis enim conicere facile sit eam post f. 240° locum habuisse, manet quæstio quomodo factum sit ut canonum Chalcedonensium eadem prorsus forma bis perscriberetur. hoc unum teneri potest librarium siue mauis librariorum codicis Vaticani ita ad archetypum cum codice Casinensi commune rediisse ut epistularum Leonis collectio Gestorum Chalcedonensium fini adnecteretur. quoniam igitur in fine illius archetypi stabat collectio, non amissis tantum foliis damnum perpressa est, sed scriptura quoque euanescente lectuque facta difficili, unde factum est ut librarii haud pauca monstra pingerent de sensu desperantes.

Nulla re magis a ceteris collectionibus distat Casinensis quam quod epistolæ dispositæ sunt secundum eos ad quos destinatæ sunt, imperatores Theodosium Marcianum Leonem, Pulcheriam augustam, episcopos Constantinopolis Flauianum et Anatolium, Thessalonicae Anastasium; ultima turbata esse uidentur foliis amissis et de proprio loco motis. hic ordo in mentem reuocat locum libri pontificalis p. 104 Mommsen [= 1 238 Duchesne]: *hic firmavit frequenter suis epistolis synodum Chalcedonensem, ad Marcianum epistulas XII, ad Leonem augustum epistulas XIII, ad Flauianum epistulas VIII, episcopis per Orientem epistulas XVIII, quas fidei confirmavit synodi.* quæ etsi ab utraque antiquissimi libri pontificalis epitoma aliena sunt nec recensionis primariæ, sed primo continuatoris uindicanda esse uidentur, tamen Vigili fere temporibus scripta sunt; rectius enim de libri pontificalis ætate iudicasse Ludouicum Duchesne quam Georgium Waitz Theodorumque Mommsen nunc inter omnes harum rerum peritos constat. continuator autem iste quin ueri epistularum corporis notitiam habuerit eiusque mentionem libro pontificali inseruerit, non uideo quomodo dubitari possit. corpora quæ eundem exhibebant ordinem, extitisse probatur collectione Casinensi; numeros si comparaueris cum eis quos indici II adscripsi, non admodum discordant; titulo *episcopis per Orientem* comprehendi præter Flauianum propter confessoris gloriam seorsum positum Anatolium Maximum Iuuenalem synodum Chalcedonensem facile intellegitur. hoc corpore et maior et minor est Casinensis; superat enim eo quod epistolæ ad Theodosium et Pulcheriam receptæ sunt, deficit paucitate epistularum ad Marcianum Leonem Flauianum. neutrum casu factum esse uidetur. sagaciter enim Turner [Miscellanea Ceriani p. 705] collectionem qualis in Libro pontificali describitur, similem esse animaduertit loco epistolæ Simplicii papæ quæ extat in Coll. Auellana 56 p. 127, 6 sq. de litterarum Leonis predecessoris ad Marcianum et Leonem augustos et ad Chalcedonense concilium exemplaribus a se ad Acacium missis, quoniam illic quoque nulla epistularum ad Theodosium et Pulcheriam fiat mentio, quippe quæ Chalcedonensi concilio anteriores non ualuerint ad illius defensionem. si autem quales epistulas collector Casinensis receperit, perlustraueris, cum celebres atque uulgatas neglexisse rarasque et parum notas prætulisse uidebis. quamvis caute loquendum sit, quoniam collectio non integra extat, tamen utrumque totum, libros magis quam epistulas, ad Flauianum et ad Leonem augustum, quæ per totum mundum diuulgatæ erant, deesse et semper defuisse licet contendere. nulla collectioni inest epistula quæ redeat in Quesneliana siue in epistularum Gestis Chalcedonensibus insertarum collectionibus; singulæ tantum cum collectione codicis Vaticani [cp. 87] et Hispana [ep. 43] communes sunt. pleraque non inueniuntur nisi in magnis collectionibus, imprimis Grimanica, neque eo quod præter illas hic illic ad collectionis Casinensis, ut ita dicam, communitatem accedunt siue codex encyclius siue rerum Chalcedonensium collectio Vaticana, iudicium mutatur de collectore Casinensi raritates quærente similiter collectori Auellanae.

Non rara, sed unica sunt quæ Leonis epistulis adnexa sunt de Eutyichis appellatione. quorum initium facit Eutyichis libelli appellationis uersio Latina, non ea quæ ex scrinio papali edita est in Collectione Nouariensi 6. 7 [uol. II 1], sed altera in usum uiri nobilis Romani facta [p. 145, 28], quod fieri non poterat nisi ita ut exemplar Græcum ex eodem scrinio translati ederet. quem non alium fuisse crediderim quam clericum illum qui ab isto homine nobili rogatus munus suscepit Eutyichen refellendi, nullius rei magis studiosus quam ut incommodum Iulii papæ Romani quod Eutyches attulerat testimonium de medio tolleret. Romanum istum nobilem, quem clericus qui illius mandatum executus est, summa tractat deuotione, per se intellegitur magna apud Leonem auctoritate floruisse; de Anicia uel eiusmodi gente eum fuisse coniecerim. fieri potuisse non nego ut iste ipse homo post a. 449 collectionem Casinensem institueret; sed probabilius mihi uidetur chartas illas ex domus nobilis scrinio ad eum peruenisse qui collectionem uel ipsam uel eam unde desumpta est, congeffit. hæc tamen certa sunt: collectio Casinensis est originis et Romanæ et satis antiquæ.

9 [apud Ballerinos, qui tamen nullum huius collectionis codicem se uidisse ipsi fatentur PL 54 p. 553/554]. Collectionem Corbeiensem descripsi p. 155. principalis codex est Parisinus 12097 [*P^a*], de quo post F. Maassen [*Gesch. d. Quell.* etc. p. 556 sq.] optime egit Turner in *Journ. of Theolog. Studies* 30, 225 sq. scriptus est, ut Turnero uidetur, in parte orientali Galliæ meridionalis s. VI, tum portatus in monasterium Corbeiense quod conditum est circa a. 657, unde primo in bibliothecam Sangermanensem Benedictinorum, denique in Parisinam nationalem peruenit. codicis pars primaria, cui uaria additamenta paulatim accreuerunt, et ipsa ex duabus portionibus coaluit, quarum alteram ex archetypo circa a. 525 confecto transcriptam et altera parte auctam esse ante annum 560 Turner argumentis non improbabilibus euicit. fini partis quæ addita est, adnexa est Leonis epistularum collectio; post ep. 104 continet decret. 138. 108 Ball. sicut haud pauca alia, etiam epistularum collectionem cum duabus decretalibus habet codex olim Pithæanus, nunc Parisinus 1564 [*P^p*, cf. Maassen l. c. 604 sq.] s. VIII siue X, cuius lectiones plerumque cum *P^a* concordant præter innumeras corruptelas quas afferre tempus et chartam inutiliter impendens est. multo utilior est codex Coloniensis 213 [*P^c*], qui in Galliæ Prouincia proprie dicta scriptus est eodem uel paulo inferiore tempore atque Corbeiensis; ibi desunt nr. 7 = ep. 82 et decretales quas post epistularum collectiones habent *P^a* et *P^p*. consilium erat collectoris ut corpus quoddam colligeret dogmaticum quod utile esset certamini contra doctrinam quam et ipse Leo et totus Occidens Eutyichis esse putabat dicebatque; hac de causa gesta quæ de illius damnatione in concilio Constantinopolitano a. 449 confecta sunt, et Flauiani de his rebus litteras Leonis epistulis præmisit. adnexuit epistolæ ad Iuuenalem 82 [p. 93, 26] subscriptionem de particula dominicæ crucis, quam a Leone ipso scriptam esse ut credam, eo minus a me impetro quo totius epistolæ forma audacter interpolata in codicibus Parisinis — deficit Coloniensis — exhibetur. tamen cauendum ne interpolatio nouellæ putetur originis; obstant præter codicis *P^a* uetustatem uerba quæ leguntur in Libr. pont. p. 108, 4 Momms. de Hilario Leonis successore: *confessionem ubi lignum posuit domini*.

10 [deest apud Ballerinos]. in collectionis Laudunensis codice unico olim bibliothecæ cathedralis, nunc municipii Laudunensis s. X [*P^d*] f. 1^a ipsius manu librarii perscripta extant:

IN HOC VOLVMINE CONTI
NENTVR PROSPERI DE VO
CATIONE OMNIUM GEN

TIVM LIBRI DVO

PAPAE LEONIS EPISTOLAE MISSAE AD ORIEN-

TEM DE HERESI EVTHICHIANA NVMERO V

AD IVVENALEM HIEROSOLIMITANVM

EPISCOPVM I *in textu* INCIPIT EPISTVLA PAPAE LEONIS AD IVVE-
NALEM $\overline{\text{EPM}}$ HIEROSOLYMITANVM DE HERESI EVTYCHIANA = ep. 82

AD IVLIANVM EPISCOPVM CONSTANTINO

POLITANVM [sic] I *in textu* ITEM EIVSDEM AD IVLIANVM $\overline{\text{EPM}}$ = ep. 5

AD AVGVSTVM [sic] PVLCHERIAM $\overline{\text{EPLA}}$ I *in textu* ITEM EIVSDEM AD
AVGVSTVM [sic] PVLCHERIAM = ep. 11

AD LEONEM AVGVSTVM $\overline{\text{EPLA}}$ I *in textu* ITEM PAPAE LEONIS AD AVGVSTVM
LEONEM = ep. 104

AD CONSTANTINOPOLITANOS $\overline{\text{EPLA}}$ I *in textu* ITEM $\overline{\text{EPLA}}$ EIVSDEM AD
CONSTANTINOPOLITANOS = ep. 34.

Prosperi de uocatione omnium gentium et quinque illæ Leonis epistolæ redeunt nescio an ex Laudunensi transcriptæ in codice Vaticano Reginensi 293, quem Ballerini PL 54 p. 575. 576 sæculi esse XII æstimant; cf. Isidori opp. ed. Arevalo t. II p. 314. idem intendisse hunc collectorem atque Corbeiensem apparet neque dubitabit eum illa usum esse in epp. 82. 5. 11, si quis lectiones comparauerit; sed sicut haud pauca quæ illa habet, omisit ordinemque commutauit, ita in textu epp. 104. 34 ab illa discedit.

Collectio Auellana [Corpus scriptt. ecclesiast. Latin. 35, 117 sq.] quinque exhibet Leonis epistulas, quæ in nulla alia collectione inueniuntur:

51 Leo episcopus Leoni augusto 17. VI 460

52 Leo episcopus Gennadio episcopo Constantinopolitano. eodem die quo 51

53 Leo episcopus Timotheo episcopo catholico Alexandrinæ ecclesiæ. 18. VIII 460

54 Leo episcopus presbyteris et diaconibus ecclesiæ Alexandrinæ dilectissimis
filiis in domino salutem. eodem die quo 53

55 Leo episcopus Theophilo Iohanni Athanasio Abrahæ Daniheli Iohæ Paphnutio
Musæo Panuluo et Petro episcopis Aegyptiis. eodem die quo 53

Quas etsi post Ottonis Guenther præclaram summaque laude dignam operam iterum edere nolui, tamen utile uisum est collectionis mentionem facere. epistularum enim illarum quinque argumenta et intentionem ab eis quæ in ceteris habentur collectionibus, non differre nemo negauerit, tamen in illis quamuis non paucae et admodum inter se diuersæ sint, Auellanae epistularum ne uestigium quidem reperitur neque ulla collectio ultra epistularum 103. 104 diem qui est 17. VIII 458, progreditur, ne Casinensis quidem, quam raritatum curiosam fuisse supra apparuit. in illis igitur Leonis quinque epistulis recipiendis spectatur studium istud noua et ignota conquirendi, quod Auellanae collectoris proprium fuisse præclare demonstrauit Otto Guenther in libro *Auellanastudien* [Sitzungsber. d. Wien. Akad. d. Wiss. philos.-hist. Cl. 134, 60 sq.]. ergo incumbit necessitas concludendi uel tempore Vigili quod est Auellanae collectoris, Leonis epistularum collectiones intra terminum epistolae 104 restrictas fuisse simulque oboritur quæstio qua ratione fieri potuerit ut collectores quamuis multi et diuersi hunc terminum tam stricte obseruarent, quem ipsæ res minime imponent.

Antequam collectiones enumerare pergam, commodum erit ea interponere quæ de epistulis dicenda sunt quæ singulares extant siue in collectionibus siue in codicibus præter tomum ad Flavianum, quem ex antiquissima collectione Nouariensi ut euellam, a me impetrare non potui. atque primum quidem agendum est de collectione Tolosana, cuius unus codex est Tolosanus 364 [T^o] s. VII, lacunis autem explendis adhi-

bendus est codex Albigensis 2 s. viiii ex illo transcriptus; cf. quæ diligentissime exposuit Turner *Journ. of Theolog. Studies* 2, 266 sq. codici Tolosano ipsi etiam nunc inest præter initium quod propter foliorum defectum deest, epistula 104 [p. 114, 2 usque ad p. 117, 24, cf. notas]. textus abrumpitur media pagina [f. 106^v] in fine sententiæ neque librarius plura scribere uoluit; sequitur enim inscriptio *INCPNT CAPITVLA SCI AGVSTINI QVAE DEBEANT publica uoce relegere et manu propria subscribere in quibus suspicio est quod manichei sunt*, cf. Maassen p. 602 (ex apographo Albigensi). interciderunt in Tolosano, sed extant in apographo Albigensi Marciani constitutiones duæ, quarum altera edetur in Rerum Chalcedonensium Collectione Vaticana 8 [uol. II 2, 2], altera in Gestorum Chalcedonensium actionis III appendice 108, atque Leonis ep. 54.

Testimonia patrum quæ adnexa sunt epistolæ 104, seorsim transcribi solita esse testes sunt Collectiones Quesneliana et codicis Vaticani; sine ipsa epistula extant in codice Parisino 3848^b s. x, qui proxime ad Quesnelianam accedit, et in codice Veronensi LIX s. VII [cf. Maassen p. 761 sq.], ubi aucta sunt excerptis ex Augustino. ceterum conferantur uelim quæ de testimoniorum ordine exposui in *Abhndlg. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* XXXII 6 p. 139 sq.

III DE LEONIS EPISTVLARVM COLLECTIONIBVS QVAE IN GESTIS CHALCEDONENSIBVS HABENTVR

Quoniam Leo epistulis suis id maxime egit ut Epheseno concilio altero repudiato nouum concilium præpararet et postquam Marciani et Pulcheriæ opera concilium Chalcedonem conuocatum de fide et de priuilegiis sedis Constantinopolitanæ decreta emisit, altera acriter defenderet, altera impugnaret, non potuit non euenire ut cum gesta concilii in publicum usum ederentur, utile uideretur non in eo acquiescere ut tomus qui in ipso concilio recitatus erat, in ipsis Gestis, sicut debuit, haberetur, sed ut adderentur aliarum quoque epistularum papæ collectiones præter ipsa gesta. quarum primo adfero eam quæ extat

11 in Rerum (sic aptius uidetur dicere quam Gestorum) Chalcedonensium Collectione Vaticana quæ ex uno archetypo transcripta est in codicis olim Veronensis, nunc Vaticani 1322 parte priore s. viiii [A], quam descripserunt Ballerini in Leonis opp. II 1218 sq. [= PL 55, 727 sq.], et codice Nouariensi 30 [Q; edetur tota in uol. II 2, 2]. finem uariæ materiæ quæ illic congesta est, faciunt hæc quæ pro collectione speciali habenda esse uidentur:

7. ADLOCVTIO IMP MARCIANI. iterum perscripta est, etsi antea [nr. 4] extat in Gestis actionis VI, quibus inscriptum erat ORDO GESTORVM HABITORVM CALCEDONA PRAESENTIBVS MARCIANO ET PVLCHERIA AVGG
8. INCIPIT CONSTITVTIO AD SYNODVM CALCHEDONENSEM. Imperator Marcianus ** [*deesse uidentur* Palladio præf. præt.]. Tandem aliquando etc.
9. INCIPIT ALIA CONSTITVTIO DVAE MEMORIAE MARCIANI IN SYNODO CALCHEDONENSI. Imperator Marcianus augustus Palladio præfecto præt. Venerabilem catholicæ etc.
10. LEO PAPA AD SYNODVM CALCHEDONENSEM = ep. 64
11. LEO PAPA ANATOLIO EPŌ PRO SYNODO CALCHEDONENSI = ep. 44
12. LEO PAPA MARCIANO AVGG PRO CONCILIO CALCHEDONENSI = ep. 46
13. LEO PAPA SCAE SYNODO CALCHEDONENSI = ep. 52
14. LEO MARCIANO AVGVSTO PRO SYNODO CALCHEDONENSI = ep. 50
15. Imperator Marcianus Augustus Palladio pp. Licet iam sacratissima etc.

Præter epistolam 44 quæ qua ratione irrepserit, non clarum est, omnia, allocutio constitutiones epistolæ proprie ad concilium Chalcedonense pertinent. ceterum *pro* in inscriptionibus 11. 12. 14 sensu quasi Græco usurpari et significare *ante* obseruavi t. 15, 2 p. xv; simili ratione in Collectione Ratisbonensi distinguuntur epistolæ *quæ sanctæ Chalcedonensi synodo sunt præmissæ et quæ post synodum missæ sunt* [p. 136, 10].

12 [17 secundum Ballerinos PL 54p. 565. 566]. Epistularum ante Gesta Chalcedonensia collectionem [Φ^c Φ^r] qui descripserunt Ballerini et F. Maassen [p. 747], uindicauerunt Rustici nouæ Gestorum uersionis editioni, secuti Stephanum Baluze qui primus in Noua Conciliorum Collectione de Gestorum uersionis Latinæ codicibus egerat, docte sane et sagaciter, sed non plene, quoniam codices Gallici tantum ei præsto erant. neque enim recte Baluzium ceterosque omnes, me ipsum quoque duas tantum uersionis formas distinxisse, antiquam et a Rustico correctam, perspexi, postquam maximam Gestorum Græcorum et Latinorum partem ex codicibus recensui. latius de hac re agendum erit in uolumine tertio; hic satis habeo ea exponere quibus opus est ut recte de Epistularum ante Gesta collectione iudicetur. primum confecta est totius Gestorum Chalcedonensium corporis uersio Latina quæ antiqua dici solet, primis sæculi sexti decenniis, postquam Dionysii uersio canonum corporis Græci edita est; ea enim translator in canonibus Chalcedonensibus utitur. et hinc et inde quod Vigilio [537—555] et Pelagio 11 [578—590] præsto fuit, concludi potest eam Romanæ esse originis. præter ipsa Gesta nihil continet nisi concilii allocutionem coram Marciano habitam cum patrum testimoniis et epistolam ad Leonem. extat in tribus codicibus inter se simillimis s. viiii, Vaticano Reginensi 1045, olim Parisino Sangermanensi, Barberino 680, Parisino 16832, olim Claudii Joly capitularis ecclesiæ Parisinæ Nostræ Dominæ. cuius uersionis exemplar cum Constantinopolim perlatum esset, ibi non tantum multifariam mutata et correcta est, sed etiam aucta cum aliis additamentis haud paucis, tum ea Epistularum ante Gesta collectione, quæ inde a Baluzio Rustici dici solet, sed eo antiquior est. hæc uersionis forma quam littera Φ^c notauimus, extat in codicibus Casinensi 2 [M], Montepessulano 58 olim Bouherii Diuionensis [D], Vaticani 1322 parte altera s. vii [A]. at codex A omnia quæ actioni alteri, quæ in Gestis Græcis et in uersione antiqua tertia est, præcedunt, omittit, codicis D librarius editionis Rustici lectiones siue inter lineas siue margini adscripsit et quoniam exemplar recensionis Φ^c quo utebatur, initio carebat, collectionis epistulas primas quattuordecim ex ipso illo codice editionis Rustici desumpsit, unde in ceteris exemplar recensionis Φ^c corripuit. in epistulis igitur 1—xiiii recensionis Φ^c unus est codex M , inde ab epistula xv DM . illum in monasterio Casinensi scriptum esse non est cur dubitetur, hic Gallicæ originis esse uidetur. ceterum haud pauca siue recensionis Φ^c ipsius siue uersionis antiquæ ex Φ^c correctæ exemplaria fuisse uidentur; minime enim eadem arta cognatione ad unum archetypum ascendunt ADM qua codices uersionis antiquæ. recensionis Φ^c , non ipsi uersioni antiquæ superstructa est editio Rustici, quam littera significo Φ^r . de ipso editionis auctore egi in tomi 1 uoluminis quarti præfatione et in *Abhndlg. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* xxxii 2 p. 13 sq.; hic adnotare sufficiat eum ex Thebaide quo relegatus erat, paulo ante Iustiniani mortem Constantinopolim in monasterium fugisse Acœmetarum, qui inde a schismate Acaciano acerrimi integræ fidei Chalcedonensis contra Dioscorianos Acephalosque propugnatores erant, ibique annis 563—565 strenuam Gestis Chalcedonensibus denuo recensendis operam nauasse. recensionis Φ^c exemplum in copiosa monasterii bibliotheca nactus cum aliis codicibus imprimis Græcis contulit correxit adnotauit, ita ut ἑκδοσις euaderet singularis, quam comparare licet illis ἐκδόσεων Homeri carminum quales olim a philologis Alexandrinis conficiebantur; nam et illæ sicut Rustici ἑκδοσις Gestorum

Chalcedonensium, uno tantum exemplari continebantur. huius editionis apographa plura acuo Carolino in monasteria Benedictinorum Gallica peruenerunt, quorum unum quod operis Rustici imaginem exhibet satis fidam, quamuis minime plenam, est codex olim Corbeiensis, tum Sangermanensis, nunc Parisinus 11611 [C] s. viiii; in epistularum ante Gesta collectione accedit codex Parisinus 2777 [C^a] eiusdem ætatis. codicem Vaticanum 1319 in Gestis Chalcedonensibus eo archetypo quod in ceteris ei cum Casinensi commune erat, relicto apographon esse codicis C hic illic ex codice uersionis antiquæ correctum supra [p. xi] exposui; at eiusmodi correcturæ in epistularum collectione deficient, quoniam ea in uersione antiqua non extat. quæ admodum pauca et inutilia rubricator ex archetypo MV intulit, ea non sufficiunt ut codicis V lectiones notatione dignas esse mihi persuadeam. at præter codicis D correcturas, quæ ex Φ^r petitæ sunt omnes, codicibus CC^a accedit codex Veronensis LVIII [Y] s. x, qui ex editione Rustici ita deriuatus est, ut eliminarentur quæcumque zelum pugnamque illius pro tribus capitulis contra concilium quintum aperte præ se ferebant; ipsarum Rustici lectionum testis est bonus uitiisque quibus sat multis laborat C, immunis. pulcherrime litteratura Carolina scriptus est, sed ex madore plurima in exterioribus columnis perpressus est damna, quæ tamen in epistulis aliquo modo sarciri possunt apographo quod extat in codice Vaticano 1323 [y] s. xv; in codice enim Vaticano 1321 qui melius exhibet Veronensis apographon, omissa est epistularum ante Gesta collectio. Rustici editionem secuntur duo codices s. viiii, Montepessulanus 308 [Z], de quo rettuli t. iiii 2 p. xxviii sq., in epp. 5. 10. 12 et Leidensis Vossianus 122 [X], de quo conferas quæ exposui t. i 5, 2 p. vi, in ep. 5.

Epistularum ante Gesta collectionem confecit is qui Gestorum Chalcedonensium uersionis antiquæ recensionem Φ^c elaborauit eo tempore quod inter illam uersionem editionemque Rustici intercessit, id est medio fere sæculo sexto; est cur credas illum hominem trium capitulorum defensorem fuisse. sicut ceteram recensionem Φ^c, ita etiam epistularum collectionem Rusticus reuisit et adnotationibus instruxit, quæ edentur in uolumine III. duas introduxit mutationes grauiores: in epistolæ Petri Rauennatis [III] parte priore quæ in Φ^c [= M] ex Græca uersione in Latinum retro translata est, ipsum reposuit Latinum exemplar, quod in codice aliquo monasterii Accemetarum inuenisse putandus est, Leonis uero tomum ad Flavianum [VII], qui in Φ^c teste codice M totus extabat perscriptus, omisit, addita tamen ratione, cf. infra nr. VII. denique Leonis epistolam 64 cum multis aliis rebus actionis de Dioscoro appendici adnexuit.

Totam collectionem in uolumine III describam, hic satis habui quas continet Leonis epistulas enotare secundum recensionem Φ^c, quippe quæ primaria sit, adiectis tamen Rustici correcturis et textu Græco, de quo accuratius referetur in uoluminis I parte prima:

II EPISTVLA LEONIS ARCHIEPISCOPI [ROMAE *add.* Φ^r] AD EVTYCHEN PRESBYTERVM [om. Φ^r, *sed add.* SCRIPTA Φ^r]. Desiderantissimo filio Eutychi presbytero [om. Φ^r] Leo episcopus = ep. 1. *subscribitur* Deus te saluum custodiat, fili desiderantissime. Ἐπιστολὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης Λέοντος ἀντιγραφείσα πρὸς Εὐτυχῇ. Τῷ ποθεινότατῳ υἱῷ Εὐτυχεῖ πρεσβυτέρῳ Λέων ἐπίσκοπος. *subscribitur* Ὁ θεὸς ὑγίῃ σε διαφυλάξει, υἱὲ ποθεινότητε = Coll. B 2

III EPISTVLA SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE LEONIS AD FLAVIANVM ARCHIEPM CONSTANTINOPOLITANVM. Dilectissimo fratri Flaviano [*add.* ἐπὶ Φ^r] Leo episcopus = ep. 3. Ἐπιστολὴ τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης Λέοντος πρὸς Φλαβιανὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, inscriptio et intitulatio

desunt, sed extat subscriptio 'Ο θεός ὑγῇ σε διαφυλάξει, ἀδελφὲ τιμώτατε = Coll. B 4

- VI EPISTVLA SANCTISSIMI ARCHIEPISCOPI ROMAE LEONIS AD FAVSTVM PRBM. Dilectissimo Fausto presbytero Leo episcopus = ep. 4. deest rubrum in Græco; Τῷ ἀγαπητῷ υἱῷ Φαύστῳ πρεσβυτέρῳ Λέων ἐπίσκοπος = Coll. H 4
- VII EPISTVLA ENCYCLIA SIVE SYNODICA SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE LEONIS AD FLAVIANVM [add. archiep̄m Constantinopolitanum, quæ non posita cum istis epistulis, eo quod in gestis sancti et uniuersalis concilii Calchedonensis tertiæ actionis inserta sit Φr], *desunt intitulatio et inscriptio* = Coll. Nouariensis de re Eutychis 5 [uol. II 1]. Ἐπιστολὴ ἐγκύκλιος ἤγουν συνοδικὴ τοῦ ἀγιοτάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης Λέοντος γραφείσα πρὸς Φλαβιανὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως. Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Φλαβιανῷ Λέων = Coll. M 11
- VIII EPISTVLA SCISSIMI ARCHIEPI CIVITATIS [om. Φr] ROMANAE [ROMAE Φr] LEONIS AD IVLIANVM EP̄M COENSIVM [COENSEM Φr] CIVITATIS [om. Φr]. Dilectissimo fratri Iuliano Leo; *subscribitur* Deus te incolumem custodiat, scē frater in Φ = ep. 5. Ἐπιστολὴ Λέοντος πρὸς Ἰουλιανὸν ἐπίσκοπον τῆς Κῷ πόλεως. Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Ἰουλιανῷ Λέων ἐπίσκοπος, *subscribitur* 'Ο θεός ὑγιαίνοντα σε φυλάξει, ἀδελφὲ τιμώτατε = Coll. H 6
- X EPISTVLA EIVSDEM [SCISSIMI Φr] ARCHIEPI ROMAE LEONIS AD FAVSTVM ET [om. Φr] MARCIANVM [sic] ET RELIQVOS ARCHIMANDRITAS CONSTANTINOPOLIS. Dilectissimis filiis Fausto et marciano [sic] et reliquis archimandritis Leo eps = ep. 10. Τοῦ αὐτοῦ Λέοντος ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρὸς Φαύστον καὶ μαρκελλῖνον [sic] καὶ τοὺς λοιποὺς ἀρχιμανδρίτας Coll. B 8, Ἀγαπητοῖς τέκνοις Φαύστῳ καὶ Μαρτίνῳ καὶ λοιποῖς ἀρχιμανδρίταις Λέων ἐπίσκοπος Coll. H 7, *subscribitur* utrobique 'Ο θεός ὑμᾶς διαφυλάττοι, τέκνα ἀγαπητά
- XI EPLA SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE [om. Φr] LEONIS AD IMPERATOREM THEODOSIVM. Gloriosissimo et clementissimo Theodosio augusto Leo eps = ep. 7. Ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ ἀγιοτάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης Λέοντος πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Θεοδόσιον [Coll. B 9, aliter Coll. H 10]. Τῷ ἐνδοξοτάτῳ καὶ φιланθρωποτάτῳ Θεοδοσίῳ αὐγούστῳ Λέων ἐπίσκοπος = Coll. H 10
- XII EPISTOLA LEONIS ARCHIEPI ROMAE AD PVLCHERIAM AVG. Gloriosissimæ et clementissimæ filiæ Pulcheriæ augustæ Leo eps [Gloriosissimæ — eps om. Φr] = ep. 8. Ἐπιστολὴ τοῦ ἀγιοτάτου καὶ δσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης Λέοντος πρὸς τὴν εὐσεβεστάτην Πουλχερίαν [Coll. B 10, rubrum deest in Coll. H 11]. Τῇ ἐνδοξοτάτῃ καὶ φιανθρωποτάτῃ θυγατρὶ Πουλχερίᾳ αὐγούστῃ Λέων ἐπίσκοπος = Coll. H 11. cf. quæ infra de epistolæ falsatione dicentur
- XIII EPLA EIVSDEM <AD addidi> SECVNDVM CONCILIVM EPHESENV [Φr, *horum loco habet* SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE LEONIS EPISTOLA SCRIPTA AD SECVNDVM CONCILIVM EPHESENV CONTRA EVTYCHEN QVAE PERDVCTA QVIDEM EST OCCVLTATA VERO PROPTER QVOD NON FVERIT CONCESSA PVBLICARI EPIS A DIOSCORO Φr], *intitulatio et inscriptio desunt, sed extat subscriptio* Deus uos incolumes custodiat, fratres karissimi = ep. 12. Ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ [Coll. B 11, ἴσον ἐπιστολῆς γραφείσης παρὰ Coll. H 8] Λέοντος ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης κατὰ Εὐτυχούς πρὸς τὴν ἐν Ἐφέσῳ δευτέραν σύνοδον, ἥτις ὑπεβλήθη μὲν, ἀπεκρύβη δὲ διὰ τὸ μὴ συγχωρηθῆναι δημοσιευθῆναι τοῖς ἐπισκόποις ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς Διοσκόρου τοῦ Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου. Λέων ἐπίσκοπος τῇ

ἀγίαι συνόδωι τῇ ἐν Ἐφέσῳι συνελθούσῃ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν
= Coll. H 8

XIII EPLA EIVSDEM [Φς, EPISTOLA SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE LEONIS Φr] AD IMPERATOREM THEODOSIVM PRO CONCILIO IN ITALIA FACIENDO [Φς, QVA ROGAVIT SPECIALE CONCILIVM IN ITALIA FIERI Φr] ET IN NVLLO ALIO LOCO EO QVOD CONTRARIA SIT CANONIBVS SECVNDA SYNODVS EPHESENA. Gloriosissimo et clementissimo Theodosio augusto Leo episcopus = ep. 25. Τῶν Ῥωμαικῶν τούτων ἡ ἐρμηνεία ἐστὶ τὰ ἐπαγόμενα Ἑλληνιστί. Τῆς πρὸ δεκαεννέα Καλανδῶν Ἰανουαρίων Πρωτογένους καὶ Ἀστερίου τῶν λαμπροτάτων [diei notatio falsa et falso loco collocata]. Ἐπιστολὴ τοῦ [τοῦ αὐτοῦ Coll. B 12] ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης Λέοντος πρὸς Θεοδοσίον τὸν βασιλέα [βασιλέα Coll. B 12 τῆς θείας μνήμης Coll. M 1], δι' ἧς ἡτήσεν ἰδικὴν σύνοδον ἐν τοῖς τῆς Ἰταλίας μέρεσι γενέσθαι καὶ ἐν μηδενὶ ἑτέρῳ τόπῳ διὰ τὸ ὑπεναντίαν εἶναι τῶν κανόνων τὴν ἐν Ἐφέσῳι δευτέραν σύνοδον [sequitur in Coll. M 1 alterum rubrum, Ἐπιστολὴ Λέοντος ἐπισκόπου Ῥώμης πρὸς Θεοδοσίον βασιλέα περὶ τοῦ τὴν σύνοδον ἐν τοῖς τῆς Ἰταλίας γενέσθαι μέρεσιν]. Τῷ γαληνοτάτῳ καὶ ἐνδοξοτάτῳ Θεοδοσίῳ βασιλεῖ Λέων ἐπίσκοπος = Coll. M 1. cf. quæ infra de epistulæ falsatione dicentur

XV EPLA ALIA EIVSDEM [Φς, SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE LEONIS Φr] AD IMPERATOREM THEODOSIVM CVLPANS EPHESENV CONCILIVM QVOD ADVERSVS SCISSIMVM FLAVIANVM EPM FACTVM EST PETENTIS ALIVD CONCILIVM IN PARTIBVS ITALIAE CELEBRARI [quod — celebrari Φς om. Φr]. Gloriosissimo et clementissimo Theodosio augusto Leo eps et scā synodus Romæ collecta [Φς, quæ in urbe Roma conuenit Φr] = ep. 18. Ἐπιστολὴ Λέοντος ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης πρὸς Θεοδοσίον τὸν βασιλέα μεφομένη τὴν ἐν Ἐφέσῳι γενομένην σύνοδον κατὰ Φλαβιανοῦ καὶ ἑτέραν ἐξαιτῶντος γενέσθαι [Coll. H 9, horum loco habet Coll. M 12 Τοῦ αὐτοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης Λέοντος πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα Θεοδοσίον τὴν σύνοδον ἐξαιτῶντος εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰταλίας ὡς μεφομένη τὴν ἐν Ἐφέσῳι δευτέραν γενομένην]. Τῷ φιλανθρωποτάτῳ καὶ γαληνοτάτῳ Θεοδοσίῳ Λέων ἐπίσκοπος καὶ ἡ ἀγία σύνοδος ἡ ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει συναχθεῖσα = Coll. M 12

XVI EPLA EIVSDEM [Φς, LEONIS ARCHIEPI Φr] ET SCI CONCILII QVOD ROMAE COLLECTVM EST AD PVLCHERIAM AVGVSTAM. Gloriosissimæ et clementissimæ filiæ Pulcheriæ augustæ Leo eps et scm concilium Romæ collectum = ep. 23. rubrum deest in Græco; Τῇ ἐνδοξοτάτῃ καὶ φιλανθρωποτάτῃ θυγατρὶ Πουλχερίᾳ αὐγούστῃ Λέων ἐπίσκοπος καὶ ἡ ἀγία σύνοδος ἡ ἐν Ῥώμῃ συναχθεῖσα = Coll. H 12

XVII EPLA HILARI DIACONI ROMANI AD PVLCHERIAM AVGVSTAM. Gloriosissimæ atque piissimæ Pulcheriæ augustæ Hilarus diaconus = ep. 26. rubrum deest in Græco; Τῇ φιλανθρωποτάτῃ καὶ εὐσεβεστάτῃ Πουλχερίᾳ αὐγούστῃ Ἰλαρος διάκονος = Coll. H 13

XXV EPLA LEONIS PAPAE [SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE LEONIS Φr] ET EIVS [SCI add. Φr] CONCILII AD CLERICOS ET NOBILES [HONORATOS Φr] CONSTANTINOPOLIS [om. Φr] ET [OMNEM add. Φr] POPVLVM CONSTANTINOPOLITANVM. intitulatio et inscriptio deest in Φς, Leo eps et scā synodus quæ in urbe Roma conuenit, clero honoratis et plebi consistenti Constantinopolim dilectissimis filiis in dño salutem Φr = ep. 19. rubrum deest in Græco; Λέων ἐπίσκοπος

καὶ ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν τῇ πόλει Ῥωμαίων συναχθεῖσα κλήρῳ ἀξιωματικοῖς καὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς οἰκοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαπητοῖς υἱοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν = Coll. H 15

XXVI EPLA EIVSDEM [SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE LEONIS Φ^r] AD ARCHIMANDIRTAS CONSTANTINOPOLIS [CONSTANTINOPOLITANOS Φ^r]. Leo eps et sancta synodus [add. quæ Φ^r] in Romana ciuitate collecta [collecta est Φ^r] Fausto Martino Petro magno heliæ [sic] et ceteris [et ceteris om. Φ^r] presbyteris et archimandritis Constantinopolitanis [monasteriorum Constantinopolitanorum dilectissimis filiis in domino salutem Φ^r] = ep. 24. Ἐπιστολὴ Λέοντος ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης πρὸς τοὺς ἀρχιμανδρίτας Κωνσταντινουπόλεως. Λέων ἐπίσκοπος καὶ ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν τῇ πόλει Ῥωμαίων συναχθεῖσα Φαύστῳ Μαρτίνῳ Πέτρῳ Μανουηλῷ πρεσβυτέροις καὶ ἀρχιμανδρίταις μοναστηρίων Κωνσταντινουπόλεως = Coll. H 16

Vel ex rubrorum initiorumque Græcorum et Latinorum comparatione apparet primo uersionem antiquam correctam quam Φ^c dico, et editionem Rustici diligenter esse distinguendas, tum non unam, sed plures collectiones Græcas ubique et redactori Φ^c et Rustico præsto fuisse [cf. e. g. nr. XIII], denique non solum Latina secundum Græca imprimis a Rustico hic illic mutata fuisse, sed etiam contra Græca formulas genuine Latinas reductas [cf. e. g. nr. xv et xxvi *dilectissimis filiis in domino salutem*]. quo refellitur Ballerinorum opinio uni collectioni Latinæ parem extitisse unam Græcam ipso Leonis tempore compactam [ri 54 p. 567. 568]. ut taceam Epistularum ante Gesta collectionem Latinam [Φ^c] medio sæculo sexto non antiquiorem esse [cf. supra p. xvii], non uni Græcæ par est, sed in codicibus Græcis tres facile discernuntur, collectio M quæ Gestis præcedit, collectio B actioni de Dioscoro adnexa, collectio H quæ Gesta iam non exhibet, sed quin ex Gestorum aliquo corpore excerpta sit, dubitari nequit. accuratiora docebo ipsasque proponam collectiones in uolumine primo; hic pronuntiare sufficiat istas tres collectiones, etsi nonnulla habent communia, tamen et eis quæ continent, et consilio atque intentione admodum inter se distare neque unius eiusdemque ætatis esse posse. ex talibus collectionibus Græcis, non ex una collectio conflata et congesta est Latina quæ in Φ^c extat, desumpta sane tota ex collectionibus Græcis; omnium enim præter Marciani sacram cuius initium est *Studii nostri* [xxxii], extat uersio siue textus Græcus neque dubito quin etiam illa a collectore Φ^c in aliqua Græca collectione, quæ iam periit, sit inuenta.

Iam oboritur quæstio quomodo factum sit ut in collectione Φ^c, etsi ex collectionibus uersionum Græcarum desumpta est, tamen ipsa proponantur exemplaria Latina. certum licet dare responsum. plus semel in Collectione M Græcæ uersioni præponuntur quæ supra ad nr. xiiii enotata sunt τῶν Ῥωμαϊκῶν τούτων ἡ ἐρμηνεία ἐστὶ τὰ ἐπαγόμενα Ἑλληνιστί: præcedebat igitur in codice Græco uersioni Græcæ exemplar Latinum litteris Latinis perscriptum. huius consuetudinis in epistularum collectionibus Græcis nunc quidem pauca restant uestigia; cam olim late etiam in ipsis Gestis patuisse claris manifestisque constat exemplis, sicut exposui t. i 3 p. x et *Sitzungsber. d. Berl. Akad.* 1930 p. 615. Latina exemplaria collectoribus istis Græcis non præsto erant nisi Constantinopoli, quo epistolæ Latinæ missæ erant pæne omnes, neque temporibus Anastasii et Iustiniani tanta usquam erat utriusque linguæ notitia quanta in ea urbe quæ sola tum regia imperiique caput appellari poterat. ibi igitur uariæ illæ epistularum constitutionumque collectiones Gestorum corporibus accreuerunt, unde in suam Gestorum Latinorum recensionem exemplaria Latina transtulit collector Φ^c, quem Constantinopoli in Acœmetarum

monasterio fidei Latinæ zeliue Chalcedonensis quasi arce et præsidio opus suum confecisse uel eo probabile est, quod Rusticus eodem loco illud nouo labore poliiuit et continuauit.

Non integræ remanserant siue uersiones Græcæ siue scriptiones primariæ Latinæ siue utræque in collectionibus quas collector Φ^c expilabat. nam introductæ quidem erant Leonis de fide sententiæ in symbolum Chalcedonense uoluntate et potentia Pulcheriæ, sed ægre atque inuiti præter paucos consenserant Orientis episcopi neque ii tantum qui antea Dioscoro non modo ore, sed etiam animo fauerant. sub Marciani Leonisque augustorum imperio firma mansit etiam in Oriente Chalcedonensis concilii auctoritas; cum uero de uita excessisset generatio quæ turbis Dioscori Eutychisque interfuerat, paulatim nouæ uires accrescebant doctrinis Cyrillianis etiam in iis qui aperta pugna contra concilium Chalcedonense paci atque unitati ecclesiæ periculum inferre uerebantur. quæ interne gliscens dissensio inter uarias erumpendi uias etiam eo se conuertit ut Leonis sententias quæ doctrinæ Cyrillianæ obstabant, obscurare uel silentio tegere conaretur. ab ipso tomo abstinuisse uidentur qui talia moliebantur quippe qui Gestorum Chalcedonensium fide munitus fuerit; facilius patebat aditus ad minores epistulas quibus pontifex Romanus breuius fidem suam exposuerat, sicut ad eam quam Iuliano paulo post tomum Flauiano destinatum scripserat [ep. 5], *quæ illi consonaret* [p. 6, 14]. cuius in uersione Græca [Coll. H 6] omissa sunt quæ latine leguntur p. 7, 28—8, 9 *in eo uero usque ad plectatur*. manifestum existit mutationis exemplum propter rationes dogmaticas introductæ: pugnat enim illo loco Leo contra id *quod Eutyches in episcopali iudicio*, id est in synodo Constantinopolitana, *ausus est dicere ante incarnationem duas in Christo fuisse naturas, post incarnationem autem unam*, quæ sententia non Eutychis tantum erat, sed etiam ab Cyrillo sæpissime pronuntiata. postquam semel de mutationis causa et ratione constitit, ne aliæ quidem quin similiter explicandæ sint discrepantiæ, dubitabit quisquam munere eiusmodi subtilitates extricandi theologis relicto. sic omittuntur in Græcis p. 7, 10 *non unius substantiæ sed*, p. 7, 11. 12 *ut idem* usque ad *in morte*, p. 7, 15—20 *cur autem—infirmilas*, p. 8, 16 *nec discordia—uoluntatum*, uertuntur Latina p. 8, 18 *uerus homo uero unitus est deo* in ὁ ἀληθὴς θεὸς ἀληθὴς ἄνθρωπος ἐγεννήθη et 8, 19 *nec secundum carnem creatus ex nihilo* in οὐτε κατὰ σάρκα ἐκ στοιχείου τινὸς προσληφθεὶς ἢ τεχθεὶς ἐκ τοῦ μηδενός. extant autem loci quibus mutatio uersionis in codices Latinos irrepsit: p. 8, 11 propter Græca ἐξ ἁγίου πνεύματος in Φ^c additum est *ex sancto spiritu*. neque codices tantum Φ^c ex Græca uersione correcti sunt, sed etiam alii. p. 6, 24 pro uera lectione *negator mediatoris dei et hominum hominis Iesu Christi* exhibent et Φ^c et Ratisbonensis *qui negat uerum hominem Iesum Christum*, quæ non sine correctura translata sunt ex Græcis ὁ ἀρνούμενος τὸν ἀληθινὸν ἄνθρωπον τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. eadem est lectio primaria codicis Grimanici, sed ex lectione genuina *mediatorem dei et hominum* inter *uerum* et *hominem* inculcata sunt eademque uerba margini adscripta sunt CD, id est codicum Rustici. quem uel plene enotasse genuinam lectionem inde concluderim quod extat in codicibus Montepessulano 308 et Vossiano, quos editionem Rustici sequi certissime constat.

Et simili et diuerso modo ab epistula Leonis II ad Pulcheriam discrepat uersio Græca [Coll. H 11]. hic quoque decurtatæ sunt Leonis de fide expositiones omissis p. 12, 31—13, 3 *quia etiam* usque ad *substantiæ* inque breuiora contractis p. 13, 5. 6 *non nostram* usque ad *intellegi*, maxime autem reciso longo tractatu qui inde a *dicit enim Matthæus* usque ad *excludit* [p. 13, 9—14, 2] decurrens epistulam dignitate theologica exornat. quibus deletis quoniam locutio *in euangelio* [p. 13, 9] nimis uaga uidebatur, addita sunt ἐν αὐτῷ τῷ προοιμίῳ τοῦ εὐαγγελίου, sed neglectum est quod *unde* p. 14, 2

iam non habet quo referatur, postquam sententia quæ præcessit, intercidit. ceterum nihil magis a Leonis intentione alienum est quam hæc omissio; placere enim uolebat augustæ gloriæ mulieris ipsis theologiæ mysteriis profunde imbutæ ambiendi, quod participem eam suæ doctrinæ fecit. denique eliminata est mentio symboli apostolici quod proprium erat ecclesiæ Romanæ p. 14, 30—15, 5. minus manifestæ sunt rationes propter quas omissa sunt quæ extant p. 14, 11—28 *quam forte* usque ad *ostendi*; constat tamen etiam hac omissione contextum primarium esse uiolatum, quia sicut illic *unde*, ita hic *enim* [p. 14, 28] sensum amisit. epistolæ genuinæ fini adnexa sunt pauca quæ suppleant ea quæ de synodo Ephesum conuocata et præsentia ipsius a Leone denegata antea exciderunt, additis legatorum nominibus quæ ex ep. 7 ad Theodosium facile peti poterant. quæ finem epistolæ mutatae facit sententia qua optatur ut Eutyches ante concilium resipiscat et indulgentiam consequatur, in nulla alia Leonis epistula inuenitur.

Genuina epistolæ forma [11] habetur in Collectionibus Quesneliana Bobbiensi Corbeiensi Laudunensi, abest ab Epistularum ante Gesta collectione $\Phi\epsilon$. at in hac et Ratisbonensi extat altera [8]; utramque exhibet Grimanica, ita tamen ut in nota marginali [p. 12, 21] similitudinis earum mentio fiat. supra comparauimus, sicut in epistula ad Iulianum, epistolam genuinam cum uersione Græca; adhibita uero altera epistula Latina mirum quid euadit atque id quod minime expectaueris. neque enim illa ex uersione Græca quam decurtatam atque interpolatam esse apparuit, retro translata est, sed uersio Græca confecta est ex epistula Latina; falsarius igitur homo erat Latini sermonis multo peritior quam Græci. exempli gratia sententia quæ in clausula addita est [p. 11, 7—9], Latinitatem præ se fert elegantem atque politam; Græca ita dura sunt, ut uix intellegantur: ἄλλὰ τούτῳ μᾶλλον τῷ πλανηθέντι κρείττον ἔστιν συνελθεῖν, εἰ περὶ ἐκεῖνο περὶ ὃ παρεφρόνησεν, ἀνανήψειεν καὶ ἔνθα τὴν καταδίκην ὑπέμεινεν, αὐτόθι καὶ συγγνώμης φιλοτιμίας ἀξιωθήσεται. neque minus manifestum est initio epistolæ textus primarii mutationem Latine conceptam esse, non Græce. locutionem enim Latinam *multis probauimus sæpe documentis* [p. 10, 8 = p. 12, 22] translator Græcus ne intellexit quidem, dum scribit ὅσῃν πεποιθήσιν περὶ τῆς πίστεως τῆς ὑμετέρας φιλανθρωπίας ἡ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία ὀφείλει ἐπαγγέλλεσθαι, πολλαῖς πολλαῖς διδασκαλίαις ἐπεδείξαμεν. ceterum uel hic facilis est probatio utra epistula ab ipso Leone scripta sit. quod ep. 11 Leo dicit se quantum præsidii Pulcheria ecclesiæ præstiterit, sæpe expertum esse illique gloriæ tribuit Nestorii deiectioni [cf. p. 37, 23], hæc ipsarum rerum spirant ueritatem atque aptissima sunt illius acerrimo contra Eutychen et Chrysaphium, ne dicam ipsum Theodosium certamini, quando Pulcheriæ maxime ope atque consilio factum est ut Flavianus clericique ac monachi Constantinopolitani qui ab eius partibus stabant, a Leone et ecclesia Romana auxilium peterent atque consequerentur [cf. *Sitzungsber. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* 1929, 5 p. 92. 93]. iam inspicias prima alterius epistolæ uerba [p. 10, 7. 8]: præsidii ecclesiæ præstiti gloriæque hæretico depulso adquisiti locum obtinuit mera fides augustæ cum quouis Christiano communis atque omnis uiuidus rerum ueritatis color ab oratione pontificis genuina deterius est.

Transeamus ad epistolam quam post concilium Ephesenum Leo ad Theodosium scripsit, cuius bina exemplaria extant et Latina [ep. 18. 25] et Græca [Coll. M 12 = H 9 = B 13 et Coll. M 1 = B 12]. genuina est epistula 18, cuius uersio Græca [Coll. M 12] dura quidem est, sed interpolandi audacia immunis. in epistula altera [25] prior pars genuinæ in breuius contracta est, sed infeliciter: quamquam Alexandrini antistitis mentio [p. 19, 19] suppressa est, retinentur ex epistula genuina uerba quæ sunt *supra dicti sacerdotis* [p. 20, 3 = p. 26, 19]. falso præterea dicitur Leoni quæ facta fuerint in concilio Epheseno, comperta esse [p. 26, 14] *ab ipsis reuerentissimis*

episcopis qui a nobis missi sunt, et fidelissimo rerum quæ gesta sunt, narratore Hilario diacono nostro. missi enim sunt Iulius episcopus, Renatus presbyter, Hilarus diaconus, quorum Renatus mortuus est Deli, antequam Ephesum ueniret, Iulius quid post Flauiani damnationem egerit, nescitur, unus Hilarus rediit Leonique quæ Ephesi facta fuerint, rettulit [cf. locos quos collegi in indice III p. 174], sicut præter ep. 18 Leo et Hilarus ipse in epp. 19. 20. 26 testantur. notetur denique a falsatore deletam esse mentionem non Theodosii tantum epistolæ qua Leonem ad synodum Ephesenam inuitauerat, sed illius quoque tomi ad Flavianum [p. 19, 13—18] eorumque loco quædam incerta, possis etiam dicere obscura de Petri apostoli auctoritate proferri. etiam huius epistolæ extat uersio Græca [Coll. M 1], quæ quamuis præsertim in altera epistolæ parte libera sit neque raro a uerbis Latinis recedat, tamen quin epistolam 25 reddat, non dubium est, immo ipsam illam epistolam Latinam olim Græcæ uersioni præcessisse codices collectionis M Venetus 555 et Marcianus 165, apographon codicis Parisini 415, diserte testantur uerbis τῶν Ῥωμαικῶν τούτων ἡ ἐρμηνεία ἐστὶ τὰ ἐπαγόμενα Ἑλληνιστί. atque in una certe re uersio Græca antiquiora exhibet quam epistula Latina 25. Leo in sua ipsius epistula [p. 21, 2] allegauit *canonum Nicææ habitorem decreta*, scilicet Serdicensium, quos secundum antiquam ecclesiæ Romanæ consuetudinem pro Nicænis uenditabat [cf. *Sitzungsber. d. Berl. Akad.* 1930, 627 sq.] eaque a se *suppler annexa* esse scripsit. desunt tamen in utraque epistula Latina; in epistula falsata etiam ipsa uerba *quæque suppler annexa sunt*, non extant. habentur in uersione Græca epistolæ genuinæ [οὐσπερ ὑπεράξαμεν]; de alterius epistolæ uersione nihil certi dici potest, quoniam hic locus siue corruptus siue consulto mutilatus est. at post istius alterius epistolæ finem scripta sunt in iisdem codicibus quos supra attuli: Τῶν Ῥωμαικῶν τούτων ἡ ἐρμηνεία ἐστὶ τὰ ἐπαγόμενα Ἑλληνιστί, sequitur textu Latino, sicut ubique, omisso monstrosa illa canonis Serdicensis corruptio, de qua locutus sum in *Zeitschr. f. neutestamentl. Wiss.* 30 p. 34. quam speciem istud monstrum Latine præ se tulerit, nemo potest diuinari; hoc tamen constat canonem illum sub epistula Latina falsata olim extitisse et uersionem Græcam aliqua certe eius seruasse uestigia, quæ in epistula Latina perierunt omnia.

Irrepserunt igitur in epistularum ante Gesta collectiones Constantinopolitanas quæ et exemplaria Latina et uersiones Græcas continebant, scriptiones ab homine Latini sermonis ita perito, ut originis Latinæ fuisse putetur, ex genuinis exemplaribus qualia ex ipsis quæ Constantinopolim peruenerant epistulis transscripta erant, decurtando et mutando fabricatæ, deinde in eam Græcitatem translata, quali tunc utebantur quibus Latina Græce uertenda erant. fabricatæ sunt non Romæ, ubi ipsæ epistolæ scriptæ earumque exempla in registro scrinii papalis reposita erant, sed Constantinopoli quo perlata quocumque modo diuulgata erant, neque talia fieri potuisse negabit qui in Illyrici parte maiore prouinciisque ad Danubium sitis homines Latine quidem, non Græce locutos esse, sed Græci sermonis peritos fuisse atque propensiores ad fidei doctrinæque ecclesiasticæ Constantinopolitanæ rationes quam ad Romanas Occidentalesque consideraue- rit. uaria fata isti epistularum fetus habuere. epistolæ ad Pulcheriam in epistularum ante Gesta collectionem non peruenit nisi exemplar falsatum [8] Græceque translatum est; epistula ad Theodosium et genuina et falsata receptæ sunt et Græcitate donatæ. at epistolæ ad Iulianum exemplar Latinum in collectione genuinum, Græcum decurtatum est. interpreti tamen non attribuiam nisi paruas mutationes quæ transferendi difficultate quodam modo excusantur similesque redeunt in epistolæ ad Pulcheriam 8 etiam eis locis quos integros reliquit falsator Latinus. magnarum uero illarum in epistula 5 omissionum quas supra enotaui, accusari interpres Græcus nequit, quoniam

similes extant in epistolæ falsæ 8 exemplo Latino; censendum igitur epistolæ 5 decurtatæ exemplum Latinum olim sicut epistolæ ad Theodosium 25 extitisse, sed genuino per correcturam introducto periisse.

IIII DE LEONIS EPISTVLARVM CORPORIBVS MAGNIS

13 [18 apud Ballerinos PL 54 p. 569. 570, qui codicem Grimanicum non nouerunt nisi per Quesnelli adnotationes]. collectionis Grimanicæ [G] codex unicus, sicut referunt Quesnel et Ballerini, initio s. XVI fuit apud Petrum Passerinum Foroiuliensem ab eoque donatus Antonio Bellono Vtinensi per illum ad Dominicum Grimani cardinalem S. Marci et Aquileiæ patriarcham peruenit, celebris tunc bibliothecæ collectorem. cum uero illa dissipata esset, emptus est a uiro nobili Francogallo André Hurault Mersy, dum legatione fungitur apud rem publicam Venetam, atque per hereditatem primo ad Theodorum de Berziau et deinde ad illius filium Andream peruenit presbyterum Oratorii quod erat in Parisiensi S. Michaelis suburbio. ab illo Oratorii bibliotheca datus, postquam illud in fatali seditione s. XVIII suppressum est, perlatus est in bibliothecam publicam Mazarinam ibique nunc asseruatur numero 1645 signatus. primus et usque ad hanc editionem ipsum codicem solus contulit Quesnel, apographon faciendum curauit Cacciari, quod etiam nunc extat in bibliotheca Vaticana Reginensi 1116. longa subscriptione apographon tam per se quam per personas a se probatas collationatum esse cum originali testatur p. 441 Paulus Bonauira nuntii Apostolici Auditor et protonotarius Apostolicus d. 20 Iulii 1736. in pagina quæ sequitur, extat nota: *era della Biblioteca del Cardinale Gentile e fù regalato dall'erede di detto Eminentissimo la signora Marchesa Sparapani.* optime codicem descripsit Turner in Miscellaneis Ceriani p. 721 sq. transcriptus est s. XVIII in ea ipsa Foroiuliensi regione quæ patria erat primi quem nouimus possessoris, ex archetypo quem sagaciter Turner in Eccles. Occid. monum. etc. II I p. VIII conso- ciavit quattuor codicibus s. VI, qui uel olim uel nunc quoque in ecclesiâ Veronensis bibliotheca celeberrima asseruantur, Vaticani 1322 parti alteri, quem continere Gestorum Chalcedonensium recensioem Φ supra dixi, Veronensibus LIII Facundi, XXII actorum et epistularum quæ ad schisma Acacianum pertinent, LIX uarii argumenti, de quo præter Maassen p. 781 sq. conferantur quæ exposui t. I 5, 2 p. II. XIII. XIII. quibus omnibus communis est acer pro concilio Chalcedonensi zelus odiumque concilii quinti, quo illarum partium episcopos flagrasse testes sunt episcoporum Histriæ epistolæ ad Pelagium papam II atque Venetiarum et secundæ Rætiæ episcoporum epistula ad Maurici- um imperatorem [t. III 2 p. 105 sq.]. neque ab eiusmodi animis alienum erat strenuam operam dare eius pontificis epistulis quo nemo intentius atque constantius fidem Chalce- donensem defenderat.

Collectio Grimanica omnium antiquarum — nam collectiones mediæ æui proprias consulto spreui — plenissima est. omissæ sunt ep. 113, quippe quæ fere tota consonaret cum ep. 104, ep. 112, quoniam collector Italicus res Gallicas non curabat, tomus ad Fla- uianum, quia inutile uidebatur eum qui ubique extabat, describere. ut epp. 105. 106. 107. 116 prætermitterentur, casu accidit. ceterum collectione quæ in archetypo codicis Grimanici extitit, antiquior extitit minus copiosa. adnotatum enim est ad epistolæ II rubrum [p. 12, 21] *similis huic quarta isdem cons.*, quæ non ipsi codicis librario deberi, sed ex archetypo desumpta esse ex eo clucet quod eadem nota extat in codice Bobbi- ensi *G^a*, cf. supra p. v. atqui in ea quæ nunc extat collectione epistula 8 non est quarta epistularum quæ Asturio et Protogene consulibus scriptæ sunt, sed septima; tres igitur in antiquiore collectione deerant. quarum unam esse ep. 4, quæ dici notatione caret atque ex Epistularum ante Gesta Chalcedonensia collectione desumpta est, certum

est, alteram esse ep. 5 licet conicere; nam in lectionibus *G* ad eandem collectionem Chalcedonensem accedere uidetur diemque subscriptam quidem habet, sed falsam. tertia quæ fuerit, certa argumenta non habeo quibus probem. at in collectione antiquiore totum ad Flavianum extitisse non sequitur ex nota marginali quæ extat in fine epistolæ 9 [p. 11, 29] *hic epla ad flavianum lectis dilectionis tuæ litteris*.

Quæ in codice Grimanico epistolæ 1 præcedunt, ea ab ipsa collectione non minus aliena esse quam quæ ep. 104 sequitur epistula Symmachi papæ ad Anastasium imperatorem [10 p. 700 Thiel; extat præterea in codice Montepessulano 308, cf. t. IIII 2 p. xxxi], recte iudicat Turner p. 722. sunt hæc: Leonis decret. 9 Ball.; *epist excerpta gestis habens contra Pelagium hereticum et alia de libellis eius quæ in Palæstina synodo sibi obiecta ipse damnare compulsus est*, quæ eadem instructa inscriptione extant in codd. Paris 12098 et Vindobon. 397 inter multa alia quæ annexa sunt codici encyclo, publicata a Baronio et ex eo a conciliorum editoribus e. g. L II 1529 [sunt excerpta ex ep. Augustini 186 p. 70, 13—73, 23 Goldbacher]; Leonis decr. 167. 15 Ball.

14 [19 apud Ballerinos PL 54 p. 571. 572]. Collectionis Ratisbonensis unicus codex [E] est qui nunc Monacensis 14540 est, olim erat monasterii s. Emmerami Ratisbonensis. cuius postquam Bernardus Pez a. 1721 in Thesouro anecdotorum nouissimo t. I p. xli breuissime mentionem fecit, et P. Th. Cacciari et Ballerini, dum eodem tempore Leonis operum editionem parant, utrique aditum quæsiuerunt ad accuratiorem codicis notitiam. ille per comitem de Reccardia canonicum et respectiue decanum Brixinensem et Ratisponensem a Petro Frobenio Forster monasterii priore et bibliothecæ custode capitulationem quæ initio codicis extat, accepit atque epistula ad eundem comitem data, quam ab illo sibi transmissam Forster ipsi codici inseruit, rogauit ut in suum usum epistolæ capitulationis vi [= ep. 5], de cuius inscriptionis in Ratisbonensi corruptela [cf. notam ad p. 6, 10] ei suspicio orta erat, xvi [= ep. 9], xliiii [= ep. 105], xlviii [ep. 68], lx [= ep. 106], lxvi [= ep. 107], lxvii [= ep. 93] transcriberentur. huic epistolæ adscripsit Forster: *Epistolas in his litteris petitas descripsi et ita descriptas die 24. Aug. 1752 Eidem Excellentissimo dd. de Reccordia [sic] Romam mittendas tradidi*. paucis diebus ante, d. 21 Aug. codicem descripserat litteris ad ipsum Cacciari datis, quas ille in Leonis opp. t. II p. lxi edidit. ceterum epistulas Leonis 105. 106. 107, quæ in solo Ratisbonensi extant, ex apographo Forsteri publicauit. longe plura uoluere et consecuti sunt Ballerini. adfero eorum uerba ex præfatione generali [PL 54 p. 17. 18]: *is qui e nobis Romæ erat [Petrus Ballerinus], adiuit P. M. Thomam Ricchinium, ordinis Prædicatorum a secretis congregationis Indicis, eoque cooperante P. M. Emericus Langenuæter, eiusdem ordinis prouincialis Daciæ, ac generalis magistri socius, scripsit statim ad P. M. Antoninum Veichtner, qui . . . fauore non minus quam labore plane singulari ipsum codicem non conferendum, sed de uerbo ad uerbum quam accuratissime transcribendum putauit. Id autem ut commodius per eum fieret, a reuerendissimo abbate ad S. Emmeramum sacri Romani imperii principe . . . summa benignitate concessum fuit ut idem codex Landshutum in memorati P. Antonini conuentum deferretur*. facile intellegitur cur Petrus Ballerinus tam anxie auxilium ipsius bibliothecarii euitauerit, quippe qui æmulo officium præstare uoluerit. sed quamuis feliciter hæc omnia ei cessissent, non omnia quæ sperauerat, impleta sunt. apographon quidem accepit, sed parum diligenter confectum; dum enim quæcumque in editione Ballerina ex codice Ratisbonensi enotata sunt, cum codice confero, multa inueni quæ cum eo discrete discordant.

Prima codicis pagina scripta sunt *Istū lib̄ ded̄ loug ad scm̄ emm̄er pro tūon̄ epo et pro remed̄ animæ suæ*. quem donatorem eundem esse dudum inter uiros doctos constat atque illum qui codici item olim S. Emmerami nunc Monacensi 14754 f. 41 subscripsit

Istum librum tradidit louganpertus ad s. hemmeramum pro tulone episcopo et pro remedio animæ suæ; præterea extant subscriptiones in duobus aliis codicibus olim s. Emmerami nunc Monacensibus 14704. 14253 non ab eo ipso scriptæ, ubi presbyter dicitur. Tuto episcopus Ratisbonæ erat 894—930. consulatur de his subscriptionibus liber Swarzenskii *Denkmäler d. süddeutschen Malerei* I p. 21, quem mihi monstrauit Paulus Lehmann collega. eundem consului de codicis scriptura et ætate; utrique, et ei et mihi uisus est scriptus esse circa annum 800, sed in Germania eum fuisse diu antequam Louganpertus eum adquisiuerit, Lehmann opinatur. quoniam scriptura simillima est ei quæ in usu erat et in ciuitate et in tota diœcesi Veronensi, archetypus codicis confectus esse uidetur similiter atque Grimanici in usum aut eorum qui tria capitula defendebant aut qui concilio quinto auctoritatem uindicabant uniuersalem.

Codicis Ratisbonensis ultimum folium amissum est, sicut Forster bibliothecarius notauit in epistula quam a Thoma Cacciari Leonis operum editionis t. II p. LXI insertam esse supra dixi, unde factum est ut ultima pars epistolæ LXXII [= ep. 99, cf. p. 107 not.] intercideret. quam epistolam ultimam collectionis fuisse testatur capitulatio [p. 137, 6] epistularumque dispositio, quæ non sine certa intentione ita instituta est, ut epistulis in duas partes diuisis, quarum altera eas *quæ synodo Calchedonensi sunt præmissæ* contineret, altera *quæ post synodum missæ sunt* [p. 136, 10—12], tricenæ senæ epistolæ utrique parti attribuerentur. quam stricte collector numerorum æqualitatem retinuerit, inde apparet quod, cum epistolam 90.91 quæ in Collectione Grimanica duplex est, in unam contractam exhibuisset [LXV], epistolam 104 et patrum testimonia duobus numeris [LXX. LXXI] signauit. etsi igitur epistula LXXII [99] ætate præcedit epistulis LXVIII—LXXI [103. 104], tamen eam in collectione ultimum locum obtinuisse constat. quoniam uero in Pelagii papæ II epistula III ad episcopos Histriæ [t. III 2 p. 141, 6] eadem epistula dicta esse Ballerinis Quesnellum secutis uidebatur *ultima* atque Pelagii predecessor Vigilius in epistula ad Iustinianum [Lv 317 = MvIII 38] se superadiēcisse scribit *papæ Leonis quæ diuersis ad Orientem sunt directa temporibus constituta, quanta de plurimis in præsentī necessaria crediderit*, opinati sunt illi Pelagium, cum epistolam 99 ultimam diceret, respexisse predecessoris sui collectionem Leonis quandam epistularum atque codice Ratisbonensi in qua illa ultima esset, istam collectionem contineri credi posse [PL 54 p. 571. 572]. speciosa coniectura Turnero placuit [Miscellanea Ceriani p. 730], sed speciosior est quam rectior. atque primum quidem parum intellegitur quare Pelagius si epistolam 99 collectionis Vigilianæ ultimam dicere uoluisset, non scripturus fuerit collectionis Vigilianæ, quasi hæc una omnibusque nota esset. neque minuitur difficultas, si, quæ sententia a Turnero præfertur, Pelagius putatur ea repetisse quæ episcopi Histriæ de epistula ultimo loco posita ad eum scripserant; nam illi quoque dicere debebant cuius collectionis epistula ista ultima fuerit. at siue Pelagius siue episcopi eam ultimam numerauisse putantur, ipso loco de nulla collectione uerbum fit et si quis accurate et sine præiudicio considerauerit quali sententiarum conexui fatale istud uocabulum insit, ei longe alium subesse sensum, opinor, concedet atque putauerunt Ballerini. postquam altera epistula Pelagius ut rationes suas auctoritate Leonis firmaret, duos locos ex epp. 64 et 66 attulit [p. 109, 25. 36], episcopis Histriæ, ut acriora redderent quæ rescripserunt, utile uisum est plura quam duo testimonia ex Leonis epistulis allegare. facile est ex eis quæ in epistula tertia papa respondet, hanc collectiunculam restituere; allati erant ab episcopis

[p. 114, 5. 9] ex ep. 99 primo loci duo [p. 106, 35. 17],

deinde [p. 114, 11] ex enkyeliis loci duo, quos impugnat Pelagius infra p. 115, 33.

tertio [p. 114, 12] ex ep. 103 loci tres [p. 110, 33. 29. 33].

quarto [p. 114, 20] ex ep. 99 locus unus [p. 105, 26].

hæc posita erant, sicut ipse Pelagius dicit [p. 114, 25], ex epistulis ad Leonem principem neque inepte Leonis testimoniis enkyclia intermixta erant; nam et ea Leoni augusto erant destinata.

deinde [p. 116, 18] sequebantur loci quattuor ex Leonis epistula excerpti, quæ ad Basilium episcopum Antiochiæ erat destinata [ep. 90. 91]. sed duo tantum priores [p. 116, 19. 21] in illa extant [p. 98, 16. 21]; tertius [p. 117, 4] pertinet ad ep. 103 [p. 111, 33], quartus [p. 117, 6] ad ep. 99 [p. 106, 5]. ut non animaduernerent episcopi transitum uel potius reditum fieri ad epistulas Leonis ad Leonem augustum, sed excerpta continuari putarent ex epistula ad Basilium, inde factum est quod non ipsi locos collegerunt, sed collectos inuenerunt ab aliis qui antea trium capitulorum defensores extiterant. atque extant nonnulli apud Facundum et Vigilium [cf. quæ t. IIII 2 p. 114 sq. adnotauit], quorum tamen libros ab Histriae episcopis non adhibitos esse apparet ex lectionum discrepantia. non minore denique socordia Pelagius episcoporum errorem uituperare prætermisit, quamuis eorum collectionem antea graui subiecisset increpationi, de qua mox plura dicenda erunt.

denique [p. 117, 21] extremo collectionis loco positum erat testimonium de Leonis ad Aetium epistula quæ periit.

Iam redeamus ad uituperationem quam Pelagius horum testimoniorum discussioni præmittit [p. 113, 40]: *per ea quæ . . . Iustiniani principis temporibus acta sunt, fraternitas uestra suspicatur sanctam Chalcedonensem synodum fuisse conuulsam . . . cui suspicioni in scriptis uestris ex sancti prodecessoris nostri Leonis epistolis ac enkycliis testimonia adiungitis, ut præfatam sanctam Chalcedonensem synodum inlibatam debere seruari monstretis. quæ quidem . . . ex paucis epistolis sumpta permixto ordine confusoque posuistis, ut dum interiecta alia epistola ad alia prioris epistolæ uerba recurritur, quasi ex multis epistolis prolata uiderentur.* quam obiectionem ut probet, papa discutit testimonia quæ aduersarii ex epistulis Leonis 99 et 103 ad Leonem augustum ita posuerunt, ut has epistulas neque clare significarent neque alteram ab altera distinguerent. audiatur ipse: [p. 114, 5] *a dilectione igitur uestra primum testimonium . . . Leonis ponitur, quod in eius epistula ultima continetur, quo ait:* sequitur ep. 99 p. 106, 35 . . . [p. 114, 8] *cui secundum testimonium ex ea epistola a uobis adiungitur, quod illic paulo superius habetur, quo dicitur:* sequitur ep. 99 p. 106, 17. manifestum est inter se opponi epistula ultima et paulo superius. pergitur [p. 114, 11]: *interiectis autem duobus testimoniis de enkycliis adsumptis præfati prodecessoris nostri item [idem cod.] ad Leonem principem scripto uestro uerba replicantur quibus dicitur:* sequitur ep. 103 [p. 110, 33] . . . [p. 114, 17] *et eius rursus ad eum:* sequitur ep. 103 p. 110, 29 . . . [p. 114, 18] *cuius adhuc testimonium post pauca subdidistis:* sequitur ep. 103 p. 110, 33 . . . [p. 114, 20] *ultimum [scilicet eorum quæ ex Leonis ad Leonem augustum epistulis 99 et 103 desumpta sunt] uero a uobis ponitur testimonium, quod in priori eius epistola, de qua multa iam testimonia prolata fuerant, continetur primum quo dicitur:* sequitur ep. 99 p. 105, 26]. inter se igitur opponuntur epistula ultima [p. 114, 6], paulo superius [p. 114, 9], primum [p. 114, 21], unde manifestum fit locutione quæ est epistula ultima non obscure quasi proponatur ænigma, subintellegi epistulam cuiusuis collectionis ultimam, sed simpliciter secundum Latini sermonis usum significari ultimam epistolæ partem, ut aduersarii uituperentur quod primum testimonium de epistolæ 99 fine, alterum quasi gressu retro uerso ex loco paulo superiore, denique aliis aliunde interpositis ultimum ex illius epistolæ prima parte desumpserint. unum restat quod offensionem præbeat. inepte enim duo testimonia quæ de ep. 99 allata sunt p. 114, 6. 9,

eo loco quo ad tertium transitur [p. 114, 20], dicuntur *multa*: scribendum est *de qua ultima* i. e. de cuius fine.

Errauerunt igitur Ballerini, cum codice Ratisbonensi collectionem putarunt contineri Leonis epistularum quam Vigilius instituerit adhibueritque Pelagius. neque recte de iis iudicarunt quæ Vigilius Iustiniano scripsit de Leonis constitutis a se ad illum missis; et hæc et ea quæ Simplicius [Coll. Auell. 56 p. 127, 6] dicit de eiusdem epistulis a se ad Acacium destinatis non confundi debent cum collectionibus quæ siue totæ siue partim non minus e scrinio papali uel petitæ uel deriuatæ tamen in publicum usum editæ sunt, sicut et Grimanica et Ratisbonensis. at aliud quid et id quod certum sit, ex epistularum intitulatione, sicut dicere solent uiri rei diplomaticæ periti, licet concludere. eius forma est *Leo episcopus* in collectionis Ratisbonensis parte priore tota et in alterius partis epistulis xxxviii—xli. xliiii [ep. 56. 57. 64. 53] atque omnibus quæ Leonis augusti temporibus scriptæ sunt [lxii usque ad lxxii], sed *Leo papa* in ceteris partis alterius. quæ forma a scrinio Leonis aliena est; neque enim illo tempore episcopi Romani se ipsos appellare papas solebant. introducta igitur est a collectore sæculo sexto exeunte non antiquiore et ab altero illo collectore qui ueterem consuetudinem retinebat, aliena. neque intitulationes tantum diuersæ in duabus collectionibus quas recepit collector Ratisbonensis, extiterunt, sed ratione quoque discrepasse uidentur quam uterque in eligendis epistulis sequebatur. antiquior eas maxime curauit quibus Leo synodum Chalcedonensem aut præparauit aut post mortem Marciani defendit. qui termini cum artiores uiderentur collectori Ratisbonensi, qui non aliter atque collector Grimanicus id egit ut omnium quæ Leo cum Oriente agebat, imaginem proponeret, ex altera et recentiore et pleniore eas desumpsit epistulas quæ post synodum scriptæ non solius fidei symbolique Chalcedonensis defensionis seruiebant, quippe qua sub Marciano opus iam non esset, sed ad controuersias pertinebant quæ speciales ortæ erant in ecclesia Constantinopolitana uel in prouincia Palæstina uel quæstionem tractabant paschalem.

Et Ratisbonensi et Grimanicæ collectioni inlata est ex Epistularum ante gesta Chalcedonensia collectione epistula falsata 8, Grimanicæ soli epistula non minus falsata 25. præterea in ep. 5 lectiones quæ Epistularum ante gesta collectionis propriæ sunt, intrusas esse in utramque supra [p. xxi] exposui. unde neutram collectionem anteriorem esse sequitur medio sæculo sexto, quo tempore Gestorum Chalcedonensium recensio Constantinopolitana confecta est. atqui non hæc tantum recensio, sed etiam exemplar ex editione Rustici transcriptum collectori Grimanico notum fuisse uidetur, cf. lectiones quas ad p. 8, 1. 7. 22, 9. 13. 10, 25 adnotaui. quæ si recte obseruata sunt, collectio Grimanica uel potius ea quæ ei antecessit [cf. supra p. xxiiii], non ante finem sæculi sexti composita est. idem consensus in Ratisbonensi non inuenitur; immo 10, 25. 34. 25, 9 sequitur recensionem Φ^c. conici potest Rustici editionem illi collectori præsto non fuisse, sed de tempore præiudicium inde non oritur.

Similes inter se sunt Grimanica et Ratisbonensis collectiones epistularum quas continent, multitudine temporumque consequentia accurate obseruata, sed inter se nullo uel ordinis uel electionis uel textus conexu coniunctæ sunt. frequens et uaria est Grimanicæ cum aliis collectionibus cognatio, ita arta cum Bobbiensi, ut hanc ab antiquiore quæ in Grimanica continetur, pendere supra [p. vi] coniecerim. at collectio Ratisbonensis, si excipias ep. 104 quæ aliunde irrepsit, locum obtinet inter omnes ceteras singularem propter lectionum eximiarum uniceque rectarum multitudinem cum in temporis notationibus tum in ipso textu; sufficiat adferre p. 50, 25 [cf. p. 51, 31] *Nicææ*, quod a ceteris in *Calcedonensem* mutatum est, uel p. 17, 27 *parte pro ante*.

Quoniam, sicut modo dixi, uterque collector secundum tempora quæ subscripta sunt epistulis, eas disposuit, necesse est eas colligere quæ contra hanc legem positæ sunt. initium facio a collectione Grimanica. facili errore ep. 52 non ante epp. 50. 51 posita est, sed eas sequitur, at grauius est quod ep. 71 locum non suum obtinet, qui erat post ep. 66. nam accedunt intitulatio [p. 78, 19] *Dilectissimo fratri Theodoro Leo episcopus* et subscriptio [p. 81, 29] *et alia manu: Deus te incolumem custodiat, frater karissime*, genuinæ quidem utræque et eius exemplaris propriæ, quod missum est, sed alienæ ab illa formulæ breuioris consuetudine quam obseruare solet collector Grimanicus. epistula igitur ad Theodoretum, quæ non seruata est nisi per antiquam collectionem Grimanicam, unde eam desumpsit collectio Bobbiensis, singulari quadam ratione in illam peruenit. sunt epistolæ quæ diei notatione careant. casu excidit in *G* p. 33, 7, sicut in *G*^a p. 72, 29. facile iste defectus explicatur in epp. 4 et 26; ex collectione enim epistularum ante Gesta desumptæ sunt et rectum quem in illa locum habent, tenuerunt. item datatione, ut barbare loquar, ep. 34 non in collectionibus tantum Grimanica et Bobbiensi caret, sed etiam in ceteris quæ sunt Quesneliana Corbeiensis Laudunensis. est enim ex illis quæ propter rationes dogmaticas diuulgabantur; quæ eiusmodi epistulas præter unam [ep. 112] solas recepit collectio Corbeiensis, nullius earum notationes diei exhibet. idem dicendum est de ep. 11; ut epistula 8, quæ ex illa fabricata est, rectam temporis notationem seruauerit, inde factum est quod collectionis Constantinopolitanæ exemplar Latinum quamuis in ceteris mutilatum et interpolatum subscriptionem genuinam seruauit. denique ep. 102 nullam diei notationem subscriptam habet atque ab epp. 97. 98, quibuscum eodem die missa est, separata est per epistulas 99—101, quæ post illam scriptæ sunt. uidetur illa olim in fine alicuius collectionis stitisse, cuius indicium remansit nota *EXPLICIT* subscripta; facile conicitur ultimam epistolam, sicut in libris extremis fieri solet, primo datationem amisisse, tum totam intercidisse, denique postquam ipsa inuenta est, sed sine datatione, alieno loco fuisse insertam. tertium est genus errorum qui ex subscriptionum corruptelis oriuntur. otiosum est omnia hic enumerare quæ codicis Grimanici librarius in mensis nomine uel in diei numero peccauit, quoniam plerumque hæc ceteræ memoriæ ope corriguntur; at si qua epistula non seruata est nisi in Grimanico, sicut ep. 76, de qua conferantur quæ in indice III p. 177 exposui, et ep. 85, ubi nescio an Quesnel mensis nomen emendarit, tum dubitatio oritur; utriusque tamen epistolæ collocatione contra temporum consequentiam non peccatur. sed epistolam 9 falso loco positam esse manifestum est propter corruptelam *IVN* pro *IAN*, quæ collectioni Grimanicæ communis est cum Casinensi; recte posita est in Ratisbonensi. difficile est iudicium de epistula 5. est ex illis quæ propter rationes dogmaticas diuulgabantur, et caret temporis notatione in collectionibus Corbeiensi et Laudunensi. cam non scriptam esse d. 13 m. Iun. a. 449, sed paulo post clucet ex eis quæ p. 6, 12 de Basilio diacono dicuntur, comparatis cum p. 18, 7: diaconus ille Constantinopolitanus attulerat epistulas et Iuliani et Flauiani, quibus Leo respondit epistulis 16 et 5, probabiliter eodem die 23. m. Iunii. accedit quod alteram epistolam ad Iulianum [13] d. 13. m. Iunii missam esse constat. tamen falsa subscriptio epistolæ 5, propter quam in collectione Grimanica non suum locum qui esse debuerat prope epistolam 16, obtinuit, antiquissima est; neque enim extat in Epistularum ante Gesta tantum collectione, unde eam in Grimanicam et Ratisbonensem irrepsisse conici possit, sed etiam in Quesneliana. nullam uideo rationem qua hoc ænigma soluatur nisi ut epistolam sine temporis notatione circumlatam esse ponatur cum tomo ad Flavianum, ad quem supplendum eam scriptam esse ipse Leo profitetur p. 6, 14, deinde ex illo diei notationem accreuisse. ultimo denique loco tractanda est mira temporis notatio quæ epistolæ 104 in Grimanica collectione

subscripta est d. 11. m. Febr. a. 385. pertinet ad primam decretalem Siricii, quæ prima est totius decretalium corporis. epistolam Leonis ad Leonem augustum 104, qui alter tomus appellatur, libri uice dogmatici habitam seorsimque diuulgatam fuisse constat, unde factum est ut in plerisque collectionibus aut tota desit temporis notatio aut, sicut in Laudunensi, anni. deinde notandum est primam Siricii decretalem in antiquissimis collectionibus inueniri positam post scriptiones quæ ab eadem pertinent, in Quesneliana post decreta concilii Chalcedonensis et constitutiones Marciani de eodem concilio [cf. Maassen p. 497], in Frisingensi et fere item in collectione codicis Vaticani [Maassen p. 482. 518] post epistolam Damasi ad Paulinum. fieri igitur potuisse non prorsus absona uidetur coniectura, ut collector Grimanicus epistolam 104 desumpserit ex collectione cuius prior pars Leonis tomum alterum aut solum aut inter alia fidei documenta continebat, altera corpus aliquod decretalium, quod a Siricii prima incipiebat, cuius datatio ex margine uel quocumque alio modo in epistolæ Leonis finem irreperit.

In collectionis Ratisbonensis parte priore præter ep. 5 [= vi], de qua modo locutus sum, neque subscriptionum de tempore neque ordinis secundum subscriptiones turbæ inueniuntur. at paulo post initium partis alterius occurrunt epistolæ recte quidem subscriptæ, sed non suo loco collocatæ:

xxxvii—xl [epp. 54—57]: missæ sunt d. 22. v. 452

xli [ep. 64]: missa est d. 21. iii. 453

xlII [ep. 66]: missa est d. 11. vi. 453

xlIII [ep. 105]: missa est d. 25. xi. 452

xlIII [ep. 53]: missa est d. 27. i. 452

xlV—xlVII [epp. 61—63]: missæ sunt d. 21. iii. 453.

atqui epp. xlii. xliii ei collector debentur qui intitutionis formam recentiorem quæ est LEO PAPA introduxit; ep. xliiii primitus inscripta erat LEO EPISCOPIS DILECTIS FF, sed inde a PIS omnia erasa sunt, ut remaneat intitutatio LEO EPISCO; uirgula per correctionem addita esse uidetur. non dubito quin hæc perturbatio inde orta sit, quod transitus ille fiebat ad alteram collectionem, de qua supra dixi.

præterea non recte positæ sunt ep. lIII [ep. 82], cuius locus erat inter epp. lvi [ep. 77] atque lvii [ep. 81], et lxviii. lxx. lxxi [ep. 103. 104], quæ tempore posteriores sunt epistula lxxii [ep. 99]. et epistula ad Iuuenalem [82] et tomus alter [ep. 104] ex iis sunt quæ propter rationes dogmaticas diuulgabantur; præterea et lectionibus ipsius epistolæ 104 et testimoniorum dilectu atque ordine probatur epistolam et testimonia de exemplari singulari desumpta esse, quod et collector Quesnelianæ adhibuerat, cf. quæ exposui in *Abhandl. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* xxxii 6 p. 141 sq.

V DE COLLECTIONE PSEUDOISIDORIANA

[II apud Ballerinos PL 54 p. 559. 560]. Decretalium et canonum corpori quod medio sæculo nono in Franciæ occidentalis prouincia ecclesiastica Remensi prodiit Isidori Mercatoris nomine ornatum, ab iis qui illud et fabricauerunt et composuerunt, insertæ sunt Leonis epistolæ hæ [cf. Hinschius, *Decretales Pseudo-Isidorianæ* p. xxvi. c sq.]

1 *incip̄ ēpla leonis pape ab teodoritum ep̄m ciri post calcidonensem* = ep. 71

2—16 epistolæ xv ex collectione Quesneliana desumptæ; propono tabulam

2 ep. 97 Ball. = Q lvi

3 ep. 99 Ball. = Q lvii

4 ep. 82 = Q lxviii

5 tomus = Q lxviii

- 6 ep. 11 = Q LXXVIII
 7 ep. 34 = Q LXXX
 8 ep. 113 = Q LXXXI
 9 decret. 1 Ball. = Q LXXXII
 10 ep. 5 = Q LXXXVIII
 11 ep. 7 = Q LXXXVIII
 12 ep. 64 = Q XCII
 13 ep. 95 = Q XCIII
 14 ep. 99 = Q XCIII
 15 ep. 116 = Q XCV
 16 ep. 79 = Q XCVI.

secuntur 17—54. 57 epistolæ xxxviii quæ in Hispana extant. adhibuit Pseudoisidorus Hispanæ formæ Gallicæ recensionem quam ipse corpori suo præmisit; repperit eam F. Maassen [*Sitzungsber. d. Wien. Akad.* 109, 801 sq.] in codice Hispanæ Vaticano 1341, qui Augustoduni scriptus est, unde uiri docti eam Hispanam Augustodunensem appellare solent. inter pænultimam atque ultimam epistolam intercalatæ sunt duo fragmenta quæ Hinschius p. ciii. ciiii ipsi Pseudoisidoro attribuit, epistolæ Leonis de priuilegio chorepiscoporum et Siluerii ad Vigilium, cui inscriptum est *damnatio Vigili*.

Postquam Quesnelianæ memoria optime, Hispanæ sufficienter innotuit, in epistulis quæ ex his collectionibus deriuatæ sunt, non opus fuisse Pseudoisidorianis sordibus quiuis, spero, concedet. sed remanet ep. 71, quæ unde in corpus Pseudoisidorianum peruenerit, obscurum est neque inde potest deriuari, quod in Quesnelianæ codicibus duobus minoris pretii, Parisinis 3842^a qui est Quesnelli Thuaneus, et 1454, qui artissima cognatione inter se cohærent, collectioni primariæ adnectitur; quod eam præter Thuaneum etiam in Trecopithæano, id est optimo codice Parisino 3848^a [*Q*²] extare dicit Quesnel, error est. nam præcedit ei in duobus illis codicibus *damnatio Vigili*, quam quoniam ex corpore Pseudoisidoriano desumptam esse constat, etiam epistolam Leonis 71 inde irrepsisse manifestum est. atqui epistolæ quæ non extat nisi in duabus collectionibus antiquis, Grimanica et Bobbiensi, et una recentiore etiam ipsa Pseudoisidoriana [*I*], de qua mox disputabitur, satis exilis est memoria, quia Bobbiensis pendet ex Grimanica, *I* ex Bobbiensi. ne quis igitur ex corpore Pseudoisidoriano primario aliquid auxilii peti posse putet, lectiones codicis Vaticani 3791 s. xii propono, qui ex codicum classi A¹ est, quo primariam corporis formam contineri Hinschius demonstrauit:

p. 78, 19 Theodoret] teoderito ep̄o [= *I*] 23 canentes 27 nobis amplius 28 magis
 [= *I*] contra] etiam in 30 instituit 32 incitati auctore] auctore coacti p. 79, 1 per otium] totius
 labores [laboris *G*] 2 prius fides 3 confirmauerit [confirmarit *I* confirmaret *GG*^a] 4 summorum]
 summopere 4/5 ut — libertas *om.* 6 fiducia [= *I*] 7 ante in per corr. ins. et 10 est *om.*
 misterio 15 iubar densis] subardensis impetum 16 suum] summum [= *I*] 17 sibi *om.*
 18 per secundi] persequentis 19 repromissionis 20 possit [*G*^a] 21 cedem] cædis *G*] adsciuerat]
 sociauerat 24 iam *om.* 26 dicta esse dubitare [*cf. G*^a*I*] 29 suo 35 et] erat aut
 sapientiam sempiternam 40 nouam et inauditam 41 utinam uel *om.* suo *om.* p. 80, 3 ab-
 dicata [*I*] 5 hæc *om.* nec^a *om.* idem dñs 6 discite a me [*G*^a*I*] 7 est *om.* 8 quia]
 qui 12 ut *om.* 16 flauianum p̄senti 17 se] si 18 tradit 19 a sensu sal-
 ciauit omnes—omnes] omnia 21 minime] enim tamen] memoriæ 22 nostri] enim
 præter ea *om.* 23 mea cotidiana] et ad cotidianam 25 credimus [*I*] 27 quas *om.* 28 in *om.*
 utrumque hostem] utramque hoc ē 29 liberemus 30 dubiis] duobus sua quæ] sue quam
 30/31 adstruendis 31 epistula] ep̄is 31—p. 81, 3 uniuersalis — docuerunt] et cetera quæ per ordinem
 supra posuimus continuo agit p. 81, 4 inuincibiles ab omni *om.* 5 iudicia digno retribuas
 pro]per 7 fallacia 9 pro *om.* fidei 9/10 persona uidere sc̄a sp̄s 12 exortamus
 13 reliquias in reliquos corr. etiam] enim collabores] cum laboris 14 qua 15 perimit] p̄minet
 nec *om.* 16 ut *om.* 17 sollicitudinem [*G*^a*I*] nolumus illos religionis [*G*^a*I*] 18 religionis

[1] 19 sacerdotis exierit uero quæ] quoque 20 uenerandum nicenorum 24 sit om.
 26 Maximum] maxime 27 hic uoluimus adiacere quæ om. fratre 29 IIII [G^aI]

Pseudoisidorum collectione Bobbiensi non usum fuisse non minus manifestum est quam nullam exhibere bonam lectionem quæ in ceteris codicibus non extet, plurimis uero siue corruptelis siue interpolationibus textum inquinasse. neque mirum eos qui sexaginta decretales fabricarunt, quæ genuina in corpus suum receperunt, et neglegenter transcripsisse et audacter mutasse.

15 [12 apud Ballerinos PL 54 p. 561. 562]. Trecentis fere annis postquam corpus Pseudoisidorianum in lucem prodiit, noua eius recensio confecta est, quæ in quinque codicibus, Montepessulanis H 3. 13, Parisino bibliothecæ cameræ deputatorum 27, Vaticano 1340, Veneto CLXIX. LXIV. 3] et editione Merliniana [1523] extat [cf. Hinschium p. LXVII sq.]. in meum usum ex illis sclegi eundem eodicem quem et Ballerini adhibuerunt, Vaticanum 1340 [I]. huic recensionì inserta est Leonis epistularum collectio et plenior et minus corrupta quam corpori Pseudoisidoriano primario. quoniam descriptio Ballerina non accurata est, Hinschiana incommodissima, nouam secundum codicem I exhibeo. adscripsi collectiones quibuscum I cohærere per lectiones constat.

1. 3—40. Collectionis Hispanæ epistolæ xxxviii ordine recto; nam perturbatio illa quæ ex Hispanæ exemplari in corpus Pseudoisidorianum irrepserat, dudum in recensionibus quæ primam editionem secutæ sunt, correctæ erat.

2. inter primam et tertiam epistolam inserta est ep. 2; desunt, sicut præter exceptiones quas diserte notauì, sollemne est, inscriptio et intitulatio. [G^a 6, ut uidetur].

41. *item eiusdem ad episcopos gallie. Rubrica. Leo ep̄c rauennio rustico*
 etc. ep. 53 [G^a11]

42. ep. 67 [G^a 18]

43. *Leo eudochie auguste de pascha r̄.* ep. 68 [G^a 19]; inscriptio est epistolæ 69

44. *ēpla leonis pape ad leonem augustum. Leo ep̄c leoni augusto* ep. 99 [Q xciiii]

45. *leo episcopus septimo episcopo altino r̄.* decret. 2 Ball.

46. *Item ad eundem.* decret. 1 Ball. rubrum falso repetitum est ex epistula quæ præcedit

47. *Item ēpla leonis pape ad dorum ep̄m. Dilectissimo fr̄i doro leo ep̄c.* decret. 19 Ball. ita recte ceteri huius collectionis codices; in Vaticano foliorum transpositione perturbatio orta est, cf. Hinschium p. LXIX

48. *ēpla leonis pape ad uniuersos germanie et gallie ep̄os. Leo romane ecclesie et aplice sedis ep̄c uniuersis germaniarum atque gallianorum [sic] regionum epis salutem.* est figmentum Pseudoisidorianum, cf. supra p. xxxi

49. *Ad epos per uiennensem prouinciam constitutos. Dilectissimis fr̄ibus uniuersis ep̄is per uiennensem prouinciam constitutis leo.* decret. 10 Ball.

50. *epla leonis ad rauennensem [sic] episcopum. Domino fr̄i rauennio leo.* decret. 41 Ball.

51. *Item epla eiusdem ad iulianum coensem ep̄m. Dilectissimo fr̄i iuliano ep̄o leo.* ep. 5 [Φ^r per codicem similem XZ]

52. *epla beati leonis pape ad theodosium augustum. Cesari theodosio religiosissimo ut [sic] piissimo augusto leo papa ecclesie catholice urbis rome.* ep. 7 [Q LXXXVIII]

53. *epla leonis pape ad pulcheriam augustam.* ep. 11 [G^a 7]

54. *ēpla beati leonis pape ad constantinopolitanos.* Leo *ēpc* et *scā* synodus que in urbe roma conuenit clero et plebi consistenti constantinopoli [desumpta sunt ex ep. 19]. ep. 34 [Q LXXX]
55. *Item ēpla eiusdem leonis pape ad pulcheriam augustam per theotistum magistr-
anum.* ep. 51 [G^a 9]
56. *Item ēpla leonis pape ad faustum et marcianum pbr̄os.* rubrica. Leo *ēpc*
fausto marciano etc. ep. 31. iterum ex Hispana transscripta est.
57. *Item eiusdem leonis ēpla ad marcianum augustum.* Rubrica. ep. 50 [G^a 8]
58. *Item eiusdem leonis ēpla ad anatholium ep̄m.* Leo *ēpc* anatholio ep̄o. ep. 95
[Q XCIII]
59. *Item eiusdem leonis ēpla ad pulcheriam augustam de ambitione anatholii.* ep. 55
[G^a 13]
60. *Item eiusdem leonis ēpla ad iulianum choensem episcopum.* rubrica. ep. 60
[G^a 14]
61. *Item eiusdem leonis ēpla ad marcianum augustum de etio et andrea.* ep. 58 [G^a 15]
62. *Item eiusdem leonis ēpla ad pulcheriam augustam de etio et andrea.* ep. 59 [G^a 16]
63. *Item ēpla leonis ad iulianum choensem episcopum.* ep. 65 [G^a 17]
64. *Item ēpla leonis ad eudochium [sic] augustam de palestinis monachis.* r̄. ep. 69
[G^a 20]
65. *Item ēpla leonis ad iulianum ep̄m per comitem rodanum.* ep. 70 [G^a 21]
66. *Item ēpla leonis ad palestinum [sic].* Leo *ēpc* palestinus [sic]. ep. 113
[Q LXXXI]
67. *Item ēpla leonis pape ad theodoritum ep̄m post calcedonense consilium [sic].*
Dilectissimo fr̄i theodoritō ep̄o leo ēpc. ep. 71 [G^a 22]
68. *Item ēpla leonis ad iulianum ep̄m.* ep. 73 [G^a 23]
69. *Item ēpla leonis ad natholium [sic] ep̄m per patrium [sic] missa.* Leo *ēpc*
anatholio ep̄o. ep. 116 [in præfationis epimetro; Q xcv]
70. *Item ēpla leonis ad anatholium ep̄m per nectarium agentem in rebus.* Leo
ēpc anatholio ep̄o. ep. 79 [lectiones adnotare prætermisi, concordant cum
Q xcvi]
71. *Item ēpla leo [sic] pp̄ ad ep̄os qui in scā sinodo calcedonensi fuerant congregati.*
Leo *ēps* sce sinodo apud calcedonam habite. ep. 64 [Q xcii]
72. *Item ēpla leonis pp̄ ad iuuenalem iherosolimitanum episcopum.* rubrica. Leo
ēpc iuuenali iherosolimitano ep̄o. ep. 82 [Q LXVIII, nonnullæ lectiones ex P]
73. *ēpla Rauennii aliorumque galliorum [sic] ep̄orum ad leonem papam fidei eius
quam ad orientem direxit laudem dicentium.* r̄. Domino uere scō merito
in xp̄o beatissimo et ap̄lico honore uenerando pp̄e leoni rauennius rusticus
uenerius etc. et palladius. ep. 99 Ball. [Q LVII]
74. *ēpla cerecii salonii ueranii et uniuersorum ep̄orum galliarum ad leonem papam.*
Domino scō ac beatissimo patri et ap̄lica sede dignissimo pape leoni cerecius
salonius et ueranius. ep. 68 Ball. [Q LXV]
75. *ēpla cyrilli ad nestorium.* t. 1 5 p. 337 sq. xvi. [Q LXVI]
76. *ēpla leonis pape ad imperatorem.* In magno se sacrilegio diuersari. etc.
ep. 104, p. 118, 7—119, 13 [certa lectionum consonantia cum Q LXVII non
extat]
77. *ēpla leonis pape ad ep̄os et pbr̄os intra terciam prouinciam constitutos.* r̄. Domi-
nis fr̄ibus merito beatissimis in xp̄o uenerabilibus sarmationi carattoni desi-
derio ep̄is et pbr̄is omnium ecclesiarum que sunt intra prouinciam terciam

constitute leo uictorius eutochius epi. Leonem qui cum duobus aliis episcopis epistolam scripsit, esse episcopum Bituricensem, qui uel ante Hincmarum Remensem cum Leone papa confusus sit, demonstrauit Iacobus Sirmond, dum epistolam ex codice Remensi edit, qui nunc est Berolinensis 84. cf. Ballerinos PL 54 p. 1237. 1238.

78. *Dilectissimis fratribus rustico rauennio uenerio et ceteris epis per gallias constitutis leo;* ep. 112 [*P*; damnationis Dioscori exemplum omisum est].
79. *Item epla leonis pape ad epis galliarum et hyspaniarum. Dilectissimis fratribus uniuersis epis catholicis per gallias et hyspanias constitutis leo.* decret. 138 Ball. præter hanc collectionem ubi extet, non comperi; quod Quesnel se eam in Grimanico inuenisse dixit, error est.
80. *Item epla leonis pape ad theodosium augustum.* ep. 9
81. *Item epla leonis pape ad iulianum ep̄m.* ep. 13
82. *Item epla pape [sic] ad flauianum ep̄m constantinopolitanum.* ep. 14
83. *Item epla leonis pape ad theodosium augustum.* ep. 15
84. *Item epla leonis pape ad flauianum ep̄m.* ep. 16
85. *Item epla leonis pape ad flauianum constantinopolitanum.* ep. 17
86. *Item epla leonis pape ad constantinopolitanos et plebi constantinopolim consistenti.* inscriptio cum intitulatione conflata est. ep. 19
87. *Item epla leonis pape ad nasthasium thessalonissensem ep̄m. r̄.* ep. 20
88. *Item epla leonis pape ad flauianum constantinopolitanum ep̄m.* ep. 21
89. *Item epla leonis pape ad iulianum ep̄m. r̄.* ep. 22
90. *epla synodi ad constantinopolitanos. Leo et sca synodus que in urbe roma conuenit fausto martino petro et magno et helie pbro et archimandritis constantinopolitanis dilectissimis filiis in dno salutem.* ep. 24
91. *Item epla leonis ppe ad martianum pbr̄m.* ep. 32
92. *Item epla leonis pape ad marcianum augustum.* ep. 36
93. *Item epla leonis pape ad iulianum ep̄m.* ep. 38
94. *Item epla leonis pape ad pulcheriam augustam.* ep. 42
95. *Item epla leonis pape ad anatholium constantinopol̄ ep̄m.* ep. 44
96. *Item epla leonis pape ad marcianum augustum.* ep. 46
97. *Item epla leonis pape ad pulcheriam augustam.* ep. 62
98. *Item epla leonis pape ad maximum antiochenum episcopum.* ep. 66
99. *Item epla leonis ppe ad leonem augustum.* ep. 87
100. *Item epla eiusdem ad eundem.* ep. 92
101. *Item epla eiusdem ad eundem.* ep. 97
102. *Item epla leonis pape ad pulcheriam augustam. Leo ep̄c pulcherie auguste.* ep. 8.

Facile agnoscuntur duo corpora maiora, alterum quod ex collectione Bobbiensi deriuatum est, alterum ex Grimanica. ad illam pertinet continua series 59—65, dispersæ sunt 2. 41—43. 53. 55. 57; hæc inde a 80 usque ad 101 ita decurrit, ut omissæ sint cæ epistolæ quæ præcesserant ex Hispana siue ex Bobbiensi siue aliunde desumptæ. ceterum cognatio cum *G*^a artior est quam cum *G*; sunt loci quibus *I* a *G* in meliorem partem discedat, cf. p. 22, 25. 28. 23, 10. 32, 28. 33, 7/8. 43, 28. epistolam 8 primo propter notulam qualis in *GG*^a extat, omissam esse crediderim, postea mutato consilio receptam, sed in fine collocatam. præter has præsto erat ei qui duo corpora coniunxit, exemplar collectionis Quesnelianæ, unde seriem continuam corpori priori adnexuit [69—75, de 76 dubitari potest], nonnulla interspersit [44. 52. 54. 58. 66]. quascunque collector *I* ex Quesneliana recepit epistulas, inter eas sunt quas ipse Pseudoisidorus

ex eadem desumpsit [cf. supra p. xxx], præter nr. 74. 75; sed ordo diuersus est atque epistolæ 113 [66], quam integram habet I, Pseudoisidorus maximam partem omisit, quippe quam in epistula 104 haberi adnotatum est in Quesneliana. illi igitur nihil debetur præter 1. 3—40 et figmentum 48. tribus igitur collectionibus, Bobbiensi Grimanicæ Quesnelianæ plurima debet collector, neque tamen eum præter illas nullam aliam habuisse licet contendere. collectionis enim Corbeiensis non lectiones tantum in ep. 82 [cf. p. 93, 10. 25], sed etiam epistula 112, quæ in una Corbeiensi extat, indicia sunt; ex aliis collectionibus proprie Gallicis desumpta sunt nr. 79 et 77. non facile est iudicium de epistula 5 [51]. deriuatam eam esse ex Epistularum ante gesta collectione probari uidetur lectionibus; quoniam uero ipsam illam nusquam alibi adhibuit collector, commodius est eius notitiam ex codice deriuare, quales sunt Montepessulanus aut Vossianus. ut finem faciam, id egisse collectorem manifestum est, ut quam plurimas epistulas Leonis colligeret. felicius res ei cessit in eis quæ concilio Chalcedonensi præcedunt, non desunt nisi ep. 4. 6. 10. 33. 40. 45. 48. 49; quod epp. 25. 26 omissæ sunt, facile excusatur. at rarescunt epistolæ quæ Marciano imperante post concilium scriptæ sunt; desunt enim epp. 57. 63. 72. 75—77. 80. 81. 83—85. epistularum denique quæ ad Leonis augusti tempora pertinent, maxima pars [epp. 88—91. 93. 94. 96. 98. 100—103] desideratur. decretalium parum nota est memoria quam ut de illis quicquam dicere audeam.

At iam satis sit descensus ad tenebras medii æui. quæ in codicibus sæculo XI recentioribus, imprimis Gallicis extant collectiones multæ et uariæ, nihil exhibent nisi farra- ginem editori inutilem. nullam continent epistolam genuinam quæ desit in collectionibus quas descripsi; nullam præbent lectionem bonam quæ in illis non inueniatur, plurimas uero corruptas et interpolatas, quibus tempus et chartam impendere non aliud est quam puluerem conuerrere.

VI DE COLLECTIONVM ORIGINIBVS

Quas in hac præfatione descripsi et in editione ipsa proposui Leonis epistularum collectiones, earum quamuis ordine consilio magnitudine inter se discrepent, hoc omnium commune est quod nulla dici potest primaria, nulli, ne antiquissimis quidem sicut Quesnelianæ uel Casinensi, desunt uestigia quibus qui eas exploraturus est, ad antiquiora corpora reducatur, ita ut de earum forma antiquissima, mutuo conexu, uaria nouatione certa quædam proponere munus fiat arduum atque periculosum. at facilius non minus quam utilius est ad ipsa principia ascendere et quærere unde ipsa epistularum exempla ad eos peruenerint qui siue primi corpus aliquod composuerunt siue eis quæ inuenere composita, nouas epistularum copias addiderunt. tria illorum exemplorum genera distinguere posse mihi uideor, ea quæ librorum uice singillatim circumferebantur, ea siue ipsa siue eorum apographa quæ apud eos erant quibus epistolæ erant destinatæ, denique ea quæ ex epistulis quæ missæ erant, transcripta registroque inserta seruabantur in scrinio sedis apostolicæ indeque publicaturis edebantur.

Primum genus etsi eius non sunt epistolæ nisi paucae, tamen minime dignum est quod prætermittatur. adscribantur ei oportet illæ epistolæ quas Leo ipse quam maxime operam dedit ut diuulgarentur, imprimis tomus ad Flavianum, de quo in uoluminis II præfatione erit agendum. de tomi alterius qui ad Leonem augustum missus est [ep. 104], memoria disputaui in *Abhndlg. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* xxxii 6 p. 137 sqq.; addenda sunt quæ in huius præfationis capitulo IIII extremo dixi. neque aliter iudicandum est de epistula ad monachos Palæstinos [ep. 113], unde alterius tomi maxima pars desumpta est. epistula ad Constantinopolitanos [34] ut omnibus innotescat ecclesiæ filiis, operam dare ipse Leo iubet [p. 28, 24] archimandritas Constantinopolitanos, qui

ab eius parte stabant; epistolam ad Iulianum 5 dicit [p. 6, 13] paginam esse adiectam tomo ad Flavianum. epistulas quoque 11 ad Pulcheriam et 82 ad Iuvenalem, etsi proprie epistolæ sunt, huic generi adnumerandas esse mox apparebit. quoniam eiusmodi scriptiones et rebus atque oratione tractatum similiores esse uidebantur quam epistularum et modo librorum singillatim circumferebantur, facile contigit ut externam quoque epistularum speciem amitterent, tempus quo scriptæ erant, iam non subscriberetur, intitutionisque atque inscriptionis loco poneretur titulus, cuius usus luculenta exempla præbent quæ in Collectione Auellana pro sollemnibus initii epistularis formulis Gelasii epistulis in tractatum longitudinem extensis superscripta sunt: *incipit papæ Gelasii epistola ad Laurentium de Lignido* [81], *papæ Gelasii contra Pelagianam hæresim* [94], *Gelasi episcopi urbis Romæ ad Dardanos* [95]; notentur *incipit* et nomen scriptoris genetiuo dictum, quæ propria sunt libri titulorum, non epistolæ. hæc indicia epistularum uice librorum singillatim diuulgatorum omnia apparent in epistulis de quibus modo dixi [104. 34. 5], et epp. 11. 82, quales extant in collectionibus Corbeiensi et Laudunensi, neque tamen in eis solis. diei notatione omnino carent ep. 11 et 34, quæ traditæ sunt præter istas collectiones in Grimanica, unde pendet Bobbiensis, et in Quesneliana, atque ep. 113 quæ in Quesneliana tantum extat, a ceteris propter similitudinem quæ ei est cum tomo altero [ep. 104], omittitur. tomo alteri deest temporis notatio præter collectionem Corbeiensem in duobus Quesnelianæ codicibus et in collectionibus Hispana et codicis Vaticani, falsas notationes hic et in ep. 5 inde exortas esse, quod primitus non extiterunt, exposui supra p. xxviii. xxx. contra morem suum collector Quesnelianæ superscribit epistulis LXXVIII—LXXXI [ep. 11. 34. 113] *INC̄ EPISTVLA SCI PAPAE LEONIS* uel similia, omni initii epistularis formula omissa.

Eadem quæ primi generis clarissima præbet exempla collectio Corbeiensis, etiam unum non minus manifestum habet alterius, epistolam 112 plena fere instructam inscriptionis formula *dilectissimis fratribus* etc. et sollemni subscriptione *Dominus* [nescio an *Deus* scribendum sit] *uos incolumes custodiat, fratres carissimi*. scilicet collector quem in Gallia meridionali codicum Corbeiensis et Coloniensis patria opus suum conficisse ueri simillimum est, epistolæ, cuius inscriptio primos exhibet episcopos Narbonensem et Arelatensem, exemplum in sua ipsius prouincia inuentum dignum habuit quod ceteris late diuulgatis adiceret. multo uero plura et insignia huius generis documenta collegit ille qui Constantinopoli Epistularum ante Gesta Chalcedonensia corpus congegit, eiusque nouus editor Rusticus, quibus, sicut supra [p. xx] exposui, præsto erant et ipsarum Latinarum quales Constantinopolim erant missæ epistularum apographa et uersiones illarum Græcæ. inscriptionis intitutionisque formulas et Latinas et Græcas supra [p. xvii sq.] composui; inde plenarum formularum exempla commode petentur neque longa opus est explicatione, si hic illic uel in Φ^c uel in Φ^r uel in Græco desunt. non numquam formulam genuine Latinam ex Græco mutatam esse [cf. 11 = ep. 1. xvii = ep. 26. xxvi = ep. 24] non mirabitur si quis et Latina et Græca simul perscripta esse considerauerit; idem accidit in subscriptione 11 = ep. 1. ceterum subscriptiones in Græco non numquam melius seruatae sunt quam in Latino [cf. 1111 = ep. 3, viiii = ep. 5, x = ep. 10], excidit uero in Græco xiii = ep. 12.

Epistulas 5 ad Iulianum mutilatam, 8 ad Pulcheriam et 25 ad Theodosium Constantinopoli interpolatas et decurtatas esse supra [p. xxi sq.] demonstraui; quoniam præter collectionem Constantinopolitanam hæc in Grimanica, illa in Grimanica et Ratisbonensi extet, epistolæ 5 lectiones, ut breuiter dicam, Constantinopolitanæ in utramque intrusæ sint, fieri non posse quin utrique collector corpus epistularum Constantinopolitanum præsto fuisse concludatur. probabile igitur etiam alias epistulas ex eodem fonte aut

in utramque aut in alteram collectionem defluxisse. quod constat de epistula 4: habet enim in Grimanica contra illius consuetudinem formulam inscriptionis longiorem et caret diei notatione, sicut in collectione Constantinopolitana. in epistolæ 24 inscriptione formula plena quæ est *dilectissimis filiis in domino salutem* [p. 25, 9] Grimanicæ communis est cum Constantinopolitanæ editione a Rustico confecta, sed alterum quoque exemplar illi præsto fuisse probatur lectione mixta quæ est p. 25, 8. ibi Φ exhibet pro *Manuehele* [cf. *Μανουήλιν* in Græco] corruptelam *magno helicæ*, ueram lectionem *et Emmanuhele* Ratisbonensis debet exemplo ex scrinio Romano deriuato. utraque coniuncta et male correcta est in *G*: *et magno et helicæ et emmanuhelo*.

Præter Grimanicam et Ratisbonensem ei quoque uiro non indocto librorumque copia non modica potito qui Hispanam redegit, collectionem Constantinopolitanam etsi non ipsam, tamen per corpus aliquod inde deriuatum præsto fuisse inde constat quod Petri episcopi Rauennensis epistula ad Eutychem [cf. *XL* supra p. *VII*] ex nulla alia collectione nisi Constantinopolitana desumpta esse potest putari neque tamen ex ipsa qualis in Φ^c et Φ^r extat; altera enim pars in Hispana omissa est. quoniam uero epistularum 1 atque 3 et inscriptionis formula longior et subscriptio genuine Latina seruata est non in Hispana tantum, sed etiam in collectione codicis Vaticani, non uideo quid aliud concludi possit quam has duas epistulas ex collectione Constantinopolitana in corpus aliquod delatas esse, quod uterque collector adhibuerit.

Tertio generi, quod epistulas complectitur quæ per uarios et exploraturo paene inaccessibiles riuulos in collectiones quæ nunc extant, deflexerunt ex scrinii sedis apostolicæ registro, non dubium est quin longe maxima pars epistularum quas haec editio continet, uindicanda sit; nequa oriatur ambiguitas, expressis uerbis ab hac uindicatione decretales excipi pronuntio. registri quæ a uiris rerum diplomaticarum peritis [cf. *v. Heckel, Archiv f. Urkundenforschung* 1, 439] certa esse indicia censentur, non rara sunt inprimis in collectione Grimanica; quod ea sæpe uncis inclusi, quoniam ab ipsa Leonis oratione aliena sunt, nunc ægre fero. iam enumerabo quæ huc pertinent.

Rubro adscribitur nota *a pari* in collectione Grimanica epistulis 31. 33. 89. etiam manifestius registrum proditur epistula 90. 91. duæ sunt in Grimanica, altera *Basilio episcopo Antiocheno* inscripta, altera *Euxitheo episcopo Thessalonicensi et Iuuenali Hierosolimorum a pari*, in qua ea quæ Basilio specialiter scripta sunt [p. 97, 33—98, 2], omittuntur. at Ratisbonensis epistulas has in unam coniungit inscriptione duobus nominibus pleniore instructam; in fine initii notula est *VSQVE HIC BASILIO*. tres epistulas *generales*, id est eodem tenore præter pauca conscriptas se misisse, unam ad Antiochenum, alteram ad Hierosolymitanum, tertiam ad Illyrios episcopos ipse Leo Aetio presbytero Constantinopolitano eodem die qui illis epistulis subscriptus est, annuntiat [p. 99, 31 sq.]. manifestum est utrumque collectorem exemplum ex registro oriundum uaria ratione operi suo accommodasse.

Similiter nonnumquam nomen portitoris in registro adscriptum fuisse docuit O. Günther [*Sitzungsber. d. Wien. Akad. d. Wiss.* 134, 53]. cuius usus exempla non infrequentia extant iterum inprimis in collectione Grimanica, unde pendet Bobbiensis [ep. 47. 51. 70]; in ep. 66 accedit collectio codicis Vaticani, in epp. 54. 79 Quesneliana, cuius in epp. 99 et 116 [in epimetro præfationis] testimonium unicum est. quamuis pauca sint, sufficiunt hæc aliarum collectionum testimonia ut notas istas non collectoris aliquis additamenta esse probetur. cum nota de portitore coniuncta est in Grimanica Bobbiensi Quesneliana alia de argumento in ep. 54 per *Lucianum episcopum et Basilium diaconum de ambitu Anatoliæ*, neque raro in collectionibus Grimanica et Bobbiensi huiusmodi notæ inscriptionem secuntur [cf. epp. 29. 37. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 67. 69. 72. 81.

88. 95], quas omnes ad registri rubra reducendas esse demonstratur exemplis quæ v. Heckel l. c. collegit.

Certissimum, sed quod huc usque a uiris doctis non obseruatum est, registri indicium est nota $\overline{GL}$, quæ in ipso contextu multis extat locis, quos adiuncta collectionum memoria propono: p. 3, 19 *GM om. G^a E*; p. 11, 23 *EM*, gloriosissime *G*; p. 17, 25 *GM om. E*; p. 37, 32 *GE* gloriosissima augusta *S*; p. 38, 29 *GEMV*; p. 41, 21 *G* gloriosissime imperator *S*; p. 42, 23 *GE* gloriosus [*siue* gloriose *siue* gloriosissimus] imperator *S*; p. 43, 26 *GEMV*; p. 47, 30 *GM om. AO*; p. 48, 23 *GE* gloriose [*siue* gloriosissime] imperator *S*; p. 50, 4 *GG^a MV* gloriæ *AO om. E*; p. 50, 25 *GG^a om. E*; p. 55, 27 *GG^a* gloria [*siue* gloriæ] *Q* gloriosissime fili et clementissime auguste *St om. E*; p. 67, 15 *G* gloriosissime auguste *S om. E* ἐνδοξότατε καὶ φιλανθρωπότατε υἱὲ καὶ αὐτοκράτορ αὐγουστε uersio Græca; p. 68, 19 *GMV om. E*; p. 96, 6 *GMVL* gloria [*siue* gloriam] *H om. E*; p. 98, 30 *GMV om. E*; p. 103, 14 *GMV* gloriosissime *N*; p. 105, 23 *GE om. Q*; p. 111, 35 *GEMV*. adiungo locum epistolæ Leonis quæ extat in collectione Auellana 51: ibi enim p. 117, 11 sub *gloriæ* nihil latet nisi eadem abbreviatio $\overline{GL}$. quibus litteris significari appellationem quandam sollemnem et certam augusti uel augustæ, cuius ipsa uerba nescio an optime seruauerit uersio Græca epistolæ 61 ad Marcianum, non minus clarum est quam usum abbreviandi adeo fixum sibi que constantem commoditati librariorum non deberi, sed ortum esse in ipso apostolicæ sedis scrinio per notarios qui ea epistularum papalium exempla scribebant quæ registro insererentur.

Fuit cum uiri docti certis registri indiciis adnumerarent intitulationis inscriptionisque formulam breuem qua eius nomen qui scripsit epistolam, præponitur ei qui accepturus est, atque appellationes salutationesque omittuntur. quam opinionem postquam primus impugnavit Theodorus Mommsen, ita ualidis argumentis refellit Haroldus Steinacker [*Mittlg. d. Instit. f. oesterr. Geschichtsforsch.* 23, 1 sqq.; præterea cf. v. Heckel, *Archiv f. Urkundenforsch.* 1, 436 sqq.; Bresslau, *Urkundenlehre* 1^a p. 116 sqq.], ut iam inter peritos nemo dubitet quin inscriptionis intitulationisque plenæ formulæ sollemnesque subscriptiones a notariis qui registra conficiebant, transcriptæ sint. at non minus constat epistularum, quæ ne cum decretalibus commisceantur, iterum iterumque moneo, collectores hanc registri notariorum consuetudinem quamuis firmam atque sollemnem non secutos esse nisi rarissime. in Leonis epistularum collectionibus tam multis et uariis, si excipitur Epistularum ante gesta Chalcedonensia collectio, quæ Constantinopoli confecta nihil ex scrinio Romano desumpsit, et ep. 112 collectionis Corbeiensis, de qua supra p. xxxvi disserui, formula plena atque subscriptio sollemnis non inuenitur nisi ter, bis in Grimanica, semel in Quesneliana. epistula ad Theodoretum [71], quæ seruata est per unum collectorem Grimanicum, quoniam Bobbiensis collectionis nulla est propria auctoritas, quin registro scrinii papalis debeatur, nulla est dubitatio; etsi enim episcopi Cyrrensis contra Iustinianum defensoribus utilissima fuisset, nullum ne tenuissimum quidem eius uestigium extat neque apud Vigilium Rusticum neque apud doctum et sollertem omnium pro tribus capitulis argumentorum rimatorem Facundum. sed felici casu contigit collectori et ipsi concilii quinti aduersario ut Romæ in scrinio inueniretur epistula qua Theodoreti memoriæ grauissima Leonis auctoritas succurreret, cui auctoritati ne quidquam demeretur, initii formulam subscriptionemque ita integram reliquit, ut ne notam quidem, quæ est *et alia manu*, omitteret. ceterum eum epistolam a se collectioni antiquiori, quam denuo recensendam augendamque suscepit, adiectam non eo loco inseruisse quo secundum temporum rationem deberet, supra [p. xxviii] exposui. alterum in Grimanica exemplum epistolæ plena fere inscriptionis formula instructæ est ep. 100, quam et ipsam ex

registro desumptam a collectore demum Grimanico adiectam esse censuerim. tertium exemplum præbetur Quesneliana collectione, qua sola epistolæ 52 plena initii formula et sollemnis clausula, nota tamen *et alia manu* omissa, seruata est. epistularum illic ultima est [xcvii, sequitur decretalis]; quod contra collectoris consuetudinem epistula quæ præcedit, nota *EXPLICIT* instructa est, inde nescio an concludere liceat hanc ipsam quasi ex postliminio esse intrusam. ceterum eam a collectore non ex ipso registro esse desumptam, sed per aliam collectionem ad eum peruenisse constat; nam in initii formula [p. 51, 31] falsa extat lectio *Calchedonam* pro *Nicæam*.

Ab his plenæ formulæ ex registro deriuandæ exemplis procul habenda est inscriptio et intitulatio insolita et ficta quæ inuenitur in epp. 2 et 7 ad Theodosium imperatorem. quarum altera [2] in Grimanica et Ratisbonensi collectionibus solitam formulam breuiorem exhibet, in Casinensi uero *Cæsari Theodosio religiosissimo et piissimo semper augusto Leo papa ecclesiæ catholicæ urbis Romæ*. talem appellationum pompam ficticiam eum collectorem sibi excogitasse facilis est coniectura, qui cum epistulas secundum dignitatem eorum ad quos missæ erant, diserneret, primam earum quæ ad imperatorem scriptæ erant, splendido initio ornandam esse censeret. at primi collectoris Casinensis hoc studium non fuisse testatur epistolæ 7 memoria. quæ in Epistularum ante Gesta collectione formulam præ se fert longiorem et legitimam, in Ratisbonensi secundum huius collectionis consuetudinem breuiorem; in Grimanica uero et Quesneliana eadem illa pompa præfulget atque secundum collectionem Casinensem in epistula 2: *Cæsari Theodosio religiosissimo et piissimo augusto Leo papa ecclesiæ catholicæ urbis Romæ*. etiam hæc epistula aliquo modo pro prima haberi potest; est enim in Quesneliana non ordine quidem, sed tempore prior duarum ad Theodosium missarum quæ illic extant. reducimur igitur ad collectionem Casinensi similem, sed antiquiorem neque tamen sæculi sexti initio multo posteriorem; ulterius enim progredi per ætatem Quesnelianæ non licet. notandum denique uel illo tempore collectorem aliquem ausum fuisse episcopo Romano nomen papæ adscripsisse quasi ab ipso usurpatum sit, sed ita restrinxisse ut adderet *ecclesiæ catholicæ urbis Romæ*, quod mihi quidem clericum Romanum redolere uidetur.

Ceteræ quæ in Leonis epistularum collectionibus extant epistolæ præter eam quæ epistularum ante Gesta Chalcedonensia Constantinopoli confecta est, uel eas quæ librorum modo singillatim circumferebantur, eæ omnes initii formulam habent breuiem. quod *episcopus* modo deest, modo additur uel in *papa* mutatur, quod alteri nomini dignitas uel ciuitas non semper adicitur, sed sicubi frequenter occurrit, omittitur, his uariationibus a collectoribus introductis nihil derogatur firmæ sibi que constanti consuetudini qua præcipiebatur ut aliter quam in epistularum exemplis siue missis siue in registrum collocatis nomen papæ antecederet, sequeretur nomen eius cui epistula destinata est, omni appellationum et salutationum apparatu omisso. neque huiusmodi seuera breuiloquentia propria est collectionum quæ Leonis epistulas continent; regnat etiam in collectione Auellana. Leonis epistolæ [51—55] præter unam [54], quæ ad presbyteros et diaconos missa est, Simplicii [56—69] omnes formula breui introducuntur; ueram enim epistolæ 56 inscriptionem non esse eam quæ in Vaticano extat *ZENONI AVGVSTO SIMPLICIUS EPISCOPVS*, sed quæ in Berolinensi *SIMPLICIUS BASILISCO AVGVSTO*, uel Otto Günther concessit Vaticanum non bene in editione secutus. etiam ualidius firmæ collectorum consuetudinis documentum est longa Hormisdæ epistularum series quam collector Auellanus ex registro ita desumpsit ut formulæ plenæ illic transcriptæ loco ubique breui reponeret. neque aliter tractatæ sunt Agapeti epistolæ [82. 86—88. 91]; quod in Iohannis papæ secundi [84] Vigillique [83. 92. 93] epistulis ad Iustinianum et Menam

episcopum Constantinopolitanum plena formula seruata est, nescio an ex ipso qui tunc erat rerum status, explicandum sit. a consuetudinis norma unius Gelasii epistolæ discedere uidentur; si excipiuntur tractatus de quibus supra [p. xxxvi] egi, trium epistularum [79. 96. 98] formula plena seruata est, in una [101] tantum in breuem mutata. his paucis exemplis contra ipsam regulam nihil probari manifestum est.

Præter Auellanam et Leonis epistularum collectiones extat corpus epistularum Cælestini ad Orientales episcopos de causa damnationis Nestorii Constantinopolitani, quod edidi t. 1 uol. 2. antiquissima corporis recensio extat in codice Frisingensi; eius ordinem mutauit Xystique epistulas addidit collector Veronensis. præterea quinque epistularum extat et Græca uersio et textus, ut ita dicam, Constantinopolitanus; nam et epistularum quæ Gestis Ephesenis præmittebantur, uersionibus Græcis exemplaria Latina olim præmissa erant. at in corpore Frisingensi epistolæ semper introducuntur formula breui, præter ep. 5 [p. 15, 8], ubi additur *in domino salutem*. neque hanc regulam mutauit collector Veronensis; sicubi plena extat formula [ep. 2 p. 7,3], debetur uersioni Latinæ gestorum. at collectionis Constantinopolitanæ [ep. 1. 2. 5] propria est formula plena; in ep. 7 ex Græco mutata est.

Hæc consuetudinis norma nimis constat, per nimis longum tempus sine alteratione perdurat quam ut collectorum siue librariorum inuentioni et arbitrio uindicetur. neque multum proficitur, si collectores non formulas plenas ipsarum epistularum, sed rubra tantum ex registro transcripsisse censentur. ut rubra registri isdem uerbis concepta fuisse concedam, quibus quæ in collectionibus habentur formulæ breues, unde collectoribus, non huic uel illi, sed omnibus in mentem uenit ut registri rubra ipsis epistulis præponerent? unde consuetudinis constantia atque auctoritas? altius in ipsas res penetrandum est et quærendum quibus epistularum papalium collectiones conficere et edere licuerit. decretales constituta sunt publico usui destinata, sicut imperatorum constitutiones et rescripta; longe aliter epistolæ: paucae multis scribuntur, pleræque singulis neque eo consilio ut publice edantur. antiquissima epistularum papalium collectio est Frisingensis earum quas Cælestinus ad episcopos Orientis misit de damnatione Nestorii. ultima [26] tam breui tempore ante Cælestini mortem scripta est, ut ab illo ipso collectionem institutam esse credi non possit, sed etiam minus credibile est eam clerico alicui deberi curiositatum rimatori. res noua tunc temporis erat corpus epistularum episcopi Romani editum omniumque lectioni oblatum, neque ista nouatio caruit consilio ac fine. non agebatur ipsius causa concilii Epheseni, cuius accurata notitia per totum sæculum quintum in Occidente ne desiderabatur quidem, neque suberat studium Cyrillum Cyrillique doctrinas defendendi ac propagandi, sed Nestorium damnatum esse demonstrabatur auctoritate sedis apostolicæ cum sede Alexandrina more tradito sociatæ. eiusmodi consilium non erat clerici alicuius, sed eius qui cum archidiaconus esset Cælestini, Cassianum instigauit ut contra Nestorium pugnaret, postea ipsam sedem apostolicam nactus Nestorium Eutychemque sui temporis hæreticos et componere et inter se opponere non cessauit, ipsius Leonis papæ. illius hortatu Cælestini epistulas ad Orientis episcopos de damnatione Nestorii ex registro desumptas atque editas esse crediderim, illius præcepto deberi ut initio epistularum omni appellationum salutationumque pompa recisa prius, sicut in imperatorum epistulis, poneretur papæ nomen, tum eius cui epistula erat destinata.

Longe pluribus epistulis quam prodecessor pro auctoritate sedis apostolicæ ipse Leo papa certauit multoque dignioribus quæ colligerentur atque ederentur. neque tamen illæ ex registro erui atque publicari cæptæ sunt, postquam ipse qui scripsit, mortuus est. loco superiore quo de collectione Auellana egi [p. xiiii], in nulla collectione

epistulam extare dixi ætate posteriorem tomo altero qui scriptus est d. 17. VIII 458, per Auellanam tamen constare epistulas etiam post hoc tempus a Leone in Orientem missas esse nullo modo a ceteris quæ in collectionibus editæ sunt, diuersas atque ex eo ipso quod istæ tantum epistolæ a collectore Auellano in corpus suum receptæ sint, propter illius rationes et consilia debere concludi uel Vigili tempore nullam extitisse Leonis epistularum collectionem quæ terminum tomi alterius excederet. hoc aliter explicari posse non uideo quam ita ut ponatur Leone uiuo simul atque tomo illo ad Leonem augustum misso, quo sibi et ecclesiæ Romanæ quasi culmen et fastigium pugnæ per tot annos pro fide Chalcedonensi gestæ imposuisse uisus est, ut clarum et manifestum horum laborum existeret testimonium, aut unam aut plures epistularum collectiones primarias esse institutas, quarum tanta fuerit auctoritas, ut quamuis postea iterum iterumque uel supplerentur uel in breuius redigerentur uel ordo mutaretur, numquam tamen præter Auellanæ collectorem nouitatum audidati omnia postponentem ullus collector illum terminum neglegere auderet. cuius rei miræ sane et quæ ne leuiter prætereatur, dignissimæ probabilior causa non potest reperiri quam quod illæ primariæ collectiones siue una siue plures ipsius papæ hortatu atque auctoritate confectæ sunt. neque eo uiuo cuius sine eius permissu aditum ad scrinium sedis apostolicæ patuisse, ut eius epistulas in publicum ederet, non caret quo probetur. nulla collectio tam aperta et manifesta editionis præ se fert indicia ex ipso scrinio sedis apostolicæ iussu Leonis confectæ quam Nouariensis de re Eutychis [cf. t. IIII 2 p. XIII sq. et ipsa eius editio in huius tomi uolumine 2, 1, quod proximo tempore in lucem prodibit], quæ terminata est simul atque Leo de concilio Epheseno altero certior factus est et antequam Theodosii augusti mortis nuntium accepit. illi quæ una inserta est ipsius epistula celeberrima ad Flavianum, quam ipse per totum mundum diuulgari uoluit, tamen subscripta est ET ALIA MANV: TIBVRTIVS NOTARIVS IVSSV DOMNI MEI VENERABILIS PAPAE LEONIS EDIDI. ecce quomodo Leone uiuo illæ eius epistolæ editæ sunt quæ ex registro desumebantur. non aliter quam in Cælestini epistularum corpore, etiam in Leonis obseruabatur præceptum de formula initiali epistulis præmittenda et inde ita inualuit illa norma et regula, ut per tempora posteriora perduraret. ipsas uero primarias collectiones quales Leonis tempore congestæ erant, non seruatas esse neque ex eis quæ seruata sunt, restitui posse quis miretur? canonum Nicænorum et Serdicensium uersio antiquissima quæ Romæ facta est ipsorum pontificum auspiciis [cf. *Sitzungsber. d. Berl. Akad.* 1930, 629], interiit præter unum uel duo codices, nouis uersionibus non multo post exortis obscurata obliuionemque perpressa. Leonis epistularum collectiones antiquiores, Quesnelianam Casinensem codicis Vaticani ex amplioribus excerptas esse manifestum est; si quis postea, cum trium capitulorum controuersia zelum fidei Chalcedonensis Leonisque uenerationem eiusque epistularum studium denuo incitaret, collectiones primarias renouari cœptas esse non sine nouis additamentis putauerit, me non habebit obloquentem, dum teneatur de his tenebris aliquid conici, nihil tamen sciri posse.

VII DE EDITIONIBVS

Haud multo postquam ars typothetarum e cunabulis egressa est, Leonis epistolæ una cum sermonibus edi cœptæ sunt secutæque sunt multæ editiones, omnes tamen ex codicibus siue manu scriptis siue impressis sine iudicio, sicut casus ferebat, deriuatæ, quas si quis noscere desiderauerit, Schoenemanni operosam loquacitatem consulat. primus textum ex codicibus iudicio uasta doctrina instructo et secundum artis criticæ præcepta recensuit Paschasius Quesnel in Leonis operum editionis quæ Parisiis a. 1675 prodiit, tomo priore; altero edita est collectio quæ ab eo nomen accepit. ut innumeris

locis textum corruptelis et interpolationibus codicum uulgarium purgaret, inprimis ope codicis Grimanici ei contigit, ad quem tunc in Oratorii Parisiensis bibliotheca asseruatum ei qui Oratorianus erat, liber patuit aditus. tamen minime is erat qui cæca mente codicem describeret, sed haud paucos locos sagaciter emendauit, sicut animaduerti, dum primus post eum codicem Grimanicum confero. acris ingenii audacia, magis etiam fidei cui deuotus erat, zelo in plurimos errores se abripi passus est, sed tanta eius erat et sagacitas et eruditio, ut uel ex eius erroribus plerumque aliquid discatur. summopere autem de ecclesiasticæ historiæ monumentis meritis est quod antiquam illam collectionem edidit integram et quamquam codicibus minoris pretii adhibitis falsisque de collectionis origine opinionibus prolatis suæ ipse operæ multum ademittit utilitatis, tamen exemplum proposuit præclarum, quod si posterī non pigriores fuissent quam ut imitari uellent, non usque ad hunc diem destituti mansissemus uel Dionysianæ uel Hispanæ uel qualiscumque decretalium collectionis editione critica.

Quanta certamina uehemens usque ad uitæ finem doctrinæ Jansenianæ propugnator incurrerit quæque fata subierit, enarrare non meum est neque huius loci; sufficiat mentio damnationis cui a. 1676 Leonis operum editio ab Indicis congregatione subiecta est [cf. Reusch, *d. Index der verbotenen Bücher* 2 p. 661]. quæ condemnatio num præter regiones ipsi pontificiæ potestati subiectas editioni multum damni attulerit, dubitare licet; constat alteram ab ipso scriptore curatam editionem a. 1700 Lugduni esse publicatam. at Romæ ægerrime ferebatur quod optima omnibusque ceteris copiosior celeberrimi pontificis operum editio homini hæretico deberetur, diu tamen nemo inuentus est qui opus damnatum meliore profligare auderet, donec Petrus Thomas Cacciari Carmelita se hoc munus suscepturum non sine strepitu et clamore promisit atque a Clemente papa xii licentiam adeptus est quicquid monumentorum in Vaticana bibliotheca extaret quod ad illud opus conferre posset, exscribendi et euulgandi [Leonis opp. ed. Cacciari 1 p. 11]. quis alter fuerit, cui sicut Ballerini in præfatione narrant, idem pontifex una cum isto Carmelita editionem Leonis operum nouam mandauerit, nescio. Cacciari primo opus serio labore aggredi uidebatur; a. 1736 codicis Grimanici quod editionis Quesnelianæ firmissimum fuisse subsidium cognouit, apographon Parisiis faciendum curauit [cf. supra p. xxiiii]. sed mox ad alia conuersus uelut Rufini historiæ ecclesiasticæ editionem quæ a. 1740 prodiit, longa mora interminabilique cunctatione spem quam curiæ olim inspirauerat, adeo fefellit, ut Benedictus papa xiv a. 1748 Petro Ballerino qui tunc temporis in causa quadam reipublicæ Venetæ Romæ erat, munus imposuit Leonis operum nouam conficiendi editionem quæ Quesnelianam superando faceret superfluam. ille ad sociato fratre Hieronymo tantum laboris operi impendit, ut tomus prior eorum editionis, quo et sermones et epistolæ continebantur, a. 1753 prodiret. festinationis causa erat æmulatio Thomæ Cacciari. qui cum Ballerini mandatum pontificis nacti essent, opus dudum relictum denuo aggressus primo a. 1751 exercitationes in uniuersa Leonis opera publicauit conuiciis ineptis in Quesnellum referta, quibus se curiæ placitum esse sperauit, tum a. 1753—1755 duos editionis tomos confecit, in quorum fine [t. 11 p. 498] Ballerinos ridicula fictione impetiit: *iam uero noua hac Romana Leoninarum Epistolarum Collectione perfecta, adhuc unum Volumen, nono Kal. Martii currentis anni (1755), nobis euoluendum oblatum est, in cuius fronte legitur, sequitur titulus primi tomi editionis Ballerinæ. Palmarem autem Typographi errorem (contra Clarissimorum Editorum forte uoluntatem) huiusmodi temporis notam (MDCCLIII) præ se ferre, et pro ea, anno MDCCCLV., aut saltem MDCCCLIV. labente, esse legendum, nostros lectores admonendos esse censuimus, ne quis uidelicet, nos de socordiae uitio insimulet, qui cum in nostris Prolegomenis de omnibus præcedentibus Editionibus sermonem habuissemus, et ex omnibus aliqua subsidia mutuati*

simus, unam præterito Ianuarii mense euulgatam, nostræ omnino coæuam, et errore dumtaxat anteriorem, præteriisse uideamur. frustra gloriam quasi prior ad metam peruenisset, captauit homo futiliter loquax assiduique laboris impatiens; nihil in libro raptim conscripto præstitit quod editori utile sit, iustamque eius opus in obliuionem cecidit ipso tempore quo in lucem prodiit.

Anno 1757 Ballerinorum opus ad finem perductum est. quod eis munus impositum est ut editionem Quesnelianam superarent, hoc, si opera tota inter se comparauerit, etiam emunctæ naris iudex impletum esse non cunctabitur concedere. ipse dum textum denuo ex codicibus construendo illorum operam uocabulis tenus examino, iterum iterumque admiratus sum quali apti rectique sensu ducti orationem Leonis restituerint quamuis optimorum codicum ope non sine culpa siue ipsorum siue Benedicti papæ destituti. cum enim, sicut ipsi dicunt, iudicatum esset interesse plurimum Romani pontificis opera ad Romanos præcipue codices exigere, noluerunt denuo aut ipsi aut per alios peritos adire thesauros bibliothecarum Gallicanarum quippe quos Quesnel et post eum Constant, qui artis criticæ ignarissimus erat, satis accurate explorassent, neque hic defectus compensatus est codicibus Ratisbonensi et Vindobonensibus quamuis pretiosis multoque minus magna mole collectionum uel Pseudoisidoriana recentiorum, quarum interpolationibus afferendis operam chartamque frustra impenderunt. ita factum est ut non infrequenter imprimis deprauata collectionis Hispanæ progenie in errores perducti codicisque Grimani parum accurata instructi notitia falsam lectionem ueræ iam a Quesnello inuentæ præferrent, qui tamen defectus facilius excusatur quam quod nullibi ex eorum notis criticis cognoscere licet quali textus fundamento superstructus quoque modo omnino traditus sit. at in hoc sæculum suum splendide superauerunt quod codicum longas series enumerare otiosum rati collectiones antiquas primi inter se distinxerunt ueramque meruerunt immortalitatem appendice editioni adiecta qua finem sibi propositum ut Quesnelli de collectione quam inuenit, errores refellerent, longe supergressi canonicarum collectionum Occidentalium historiæ fundamenta ea iccerunt quæ fere omnia emendatione egerent, nulla tamen usque ad ima concuterentur.

Non superfluum igitur erat opus Leonis epistulas post uiros illos denuo edere; quærat autem quis num Actorum Chalcedonensium editori hoc munus suscipiendum fuerit neque suffecerit Epistularum ante illa gesta collectionem noua opera recensere. attamen ne illæ quidem epistolæ sicut Cyrillianæ pæne omnes per acta Ephesena, ita per Chalcedonensia tantummodo traditæ sunt, sed etiam per alias collectiones quas qui totas non nouerit, ne illam quidem Chalcedonensem recensere poterit. magis etiam commouit ipsarum ratio rerum; sicut ipse pontifex fidei Chalcedonensis acerrimus uindex fuit, ita eius epistolæ concilii historiæ adeo coniunctæ complexæ quasi intextæ sunt, ut concilii gesta sine Leonis epistulis non intellegi ac ne legi quidem possint. cum igitur illarum editionem tomo alteri inserendam esse constituissem, dua mihi constiterunt quæ ante omnia essent obseruanda, primo decretales quippe quæ et per se ipsas ab epistulis essent diuersæ et diuersis modis traditæ, procul esse habendas, tum collectiones uetustas omnino in ipsa editione esse repræsentandas utpote et ipsas ueræ rerum historiæ testes, quas qui neglexerit, numquam in ipsa seriæ seueræque rerum gestarum cognitionis intrabit penetralia.

Sicut ante paucos annos mors mihi erat deploranda amici et collegæ Argentoratensis Henrici Bresslau, ita nunc, cum alterius tomi primitias edo, tristi animo memoriam recolō amicorum qui huic operi strenue inde ab initiis fauebant, Ricardi Reitzenstein per maximam uitæ partem amici fidelissimi atque Iohannis de Schubert historiæ ecclesiasti-

cæ peritissimi, inprimis uero Cuthberti Hamiltonis Turner non studiis tantum laboribusque mihi coniuncti, sed magis etiam amicitiae succurrere atque adiuuare semper paratæ sinceritate singulari ac ne belli quidem turbis interrupta.

VIII EPIMETRVM

1. Culpa mea accidit ut dum eas ex Quesneliana seligo epistulas quæ in ceteris collectionibus præter *I* non extant, epistolam xcv omitterem neque animaduertentem quid commiserim, donec toto textus corpore typis impresso epistula suo loco reddi iam non potuit. ne editioni deesset, nihil restabat nisi ut hoc loco ederetur, qui ne lectores fugeret, per omnes indices eius disertam mentionem feci. iam ipsam exhibeo epistolam:

- XCV 116 Leo Anatolio episcopo per Patricium diaconum. Lectis dilectionis tuæ litteris quas per filium nostrum Patricium diaconum direxisti, intellexi tibi studium meæ sollicitudinis displicere, qua secundum dominicam caritatem, quam tibi a nobis impendi experimentis plurimis approbasti, de cauendis his qui communi fidei aduersari dicerentur, ammonui, ne ad neglegentiam rectoris referretur, si quisquam in ecclesia catholica ea prædicare præsumeret quæ hæreticorum sensibus conuenirent. quod utrum ueraciter fama iactaret, dilectionis tuæ inquirendum iudicio delegaui neque in aliquo honorem tuum læsi, cui discutienda ea quæ ad me erant perlata, commisi, ut scilicet Atticus presbyter, quem talia audere cognoueram, nisi perfecta se satisfactione purgasset et non solum uoce hæreticos, sed etiam propriæ manus suscriptione damnasset, a communionis gratia esset alienus. qui scripta mittendo dubiæ fidei et professionis incertæ confirmauit magis quam diluit quidquid ad nos de eo fama pertulerat, cum si conscientiam suam uoluisset probare sinceram, non Eutychen sibi odiosum fuisse, sed quod perfidiam ipsius reprobaret atque damnaret, debuerat confiteri, quia aliud sunt humanæ etiam inter catholicos simultates, aliud diaboli, quos fides catholica damnat, errores. et ideo, frater karissime, in nullo debes de nostra dilectione dubitare, si prophetæ exemplum sequaris et dicas: nonne qui te oderant, domine, oderam eos et super inimicos tuos tabescebam? per omnia enim te uolo esse certissimum quod sicut meam estimationem inlæsam cupio permanere, ita opto te quoque in omnibus inreprehensibilem reperiri. prædictus autem ut ab omni suspicione contraria liber appareat, quid in Eutychen anathematizet ac damnet, euidenter ostendat et in damnationem erroris expressi remota omni dubitatione suscribat, ita ut Calchedonensis synodi definitionem de fide, cui etiam dilectio tua suscribendo consensit et quam apostolicæ sedis firmavit auctoritas, profiteatur se per omnia seruaturum adiecta suscriptione propriæ manus, quæ in ecclesia Christiano populo præsentē recitetur, ut pro catholica fide neque nos neglegentes neque ipse ultra suspectus habeatur. qui si in eadem prauitate perdurans præcepto salubri parere noluerit, sententiam synodi Calchedonensis, cuius definitionibus resultat, excipiat.

d. 28. m. Mart.
a. 458

DAT V K APRIL GL F MAIORIANO AVG CONS

22 ita ut — 24 seruaturum adfert Pelagius in ep. 111 ad episc. Histrix [l. 1111 2 p. 115, 19]

Q [= e (inde a 25 recitetur), twx], I

inscr. item epla leonis ad natholiuni ep̄m per patrium missa I		1 Leo ep̄s I	per ~ diaconum om. I
4 communis I	aduersarii I	15 quos] quod I	17 illos I
25 nos] eos I	26 susceptus I	p̄ceptis salubribus I	28 data Q ^{uwx} I
in fine add. contuli Q		xv I	gl(orio)so p(rin- cipe) om. I

2. Ex codice Parisino tum regio 940, nunc bibliothecæ nationalis 1379 Iohannes Baptista Cotelier in Ecclesiæ græcæ monumentis 1 p. 66 excerptum edidit ex Anatolii epistula ad Leonem, quod ex illo libro in editionem suam Leonis epistularum Ballerini receperunt sub numero 53. insunt codici isti neque epistularum collectiones neque gesta siue Chalcedonensis siue alius concilii uniuersalis uel particularis, sed in primis paginis excerptorum farrago, quæ lectorem temporis parcum et festinantem primo uarietate molesta et, ut uidetur, inextricabili uexant, si tamen patienter legere perrexerit qui ista excerpta secuntur tractatus, unum idemque consilium atque hi tractatus manifestant; hi uero intenta opera dignissimi sunt. nullum uidi codicem qui tam sit singularis, tantopere moueat legentis curiositatem, tam uiuidam uariamque offerat imaginem eorum ecclesiæ regnique Constantinopolitani temporum quæ non amplius quinquaginta annis ab exitio finali distabant. has copias exhaurire neque huius loci est neque meum; ne tamen insigne historiæ monumentum denuo tenebris mergatur, collegam historiæ Constantinopolitanæ me longe peritiorum F. Dœlger rogauit ut codici quantum possit studii atque operæ impendat. ipse satis habeo ea breuiter exponere quæ necessaria sunt ut codicis ratio et consilium uel obiter perspiciatur, et cum excerptorum complexum proponere, cui inhæret Anatolii epistula ad Leonem. atque primum quidem codex non apographon est a librario confectum, sed ipsius manu perscriptum Macarii episcopi Ancyrae [f. 9^r. 55^r. 87^u. 40^u], qui cum acriter pugnasset contra electionem patriarchæ Matthiæ [f. 19^r. 30^r. 43^r] neque cessasset, postquam ille ab imperatore Manuele Palæologo ex Italia reduce sedi patriarchali denuo impositus est, a patriarcha et synodo sua sede priuatus est, cuius decreti tempus enotatur f. 60^r κατὰ μῆνα Σεπτέβριον [sic] τῆς ἐνισταμένης ἰδ' ἰνδικτιῶνος τοῦ ς^{ου} ἰδ' ἔτους [= a. 1405 p. Chr.]. isti contra patriarcham scriptorisque deiectionem pugnae destinata sunt quæcumque excerpta uel tractatibus f. 1—8^u præmittuntur uel ingenti multitudine atque undique doctrina non spernenda corrasa ipsis tractatibus inserta sunt. ea uero excerptorum congeries ad quam Anatolii pertinet epistula, est hæc [f. 6^r]:

ὅτι ὅσοι ἀρχιερεῖς εὐρίσκονται, ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ἢ τούτων συνέλευσις καὶ χωρὶς πατριάρχου σύνοδος ἐστὶ καὶ καλεῖται

ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τῆς δ' συνόδου πράξεις 18^η [in mg.]. Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· Λεγέτω ἡ ἁγία σύνοδος εἰ χρὴ καλεῖν σύνοδον τῶν ἐπιδημούντων τῇ βασιλίδι πόλει ἐπισκόπων τὴν συνέλευσιν. Τρύφων ἐπίσκοπος Χίου εἶπε· Σύνοδος καλεῖται καὶ συναγόνται· καὶ οἱ καταπονούμενοι τῶν δικαίων ἀπολαύουσιν. Ἀνατόλιος ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· Συνήθεια ἄνωθεν κεκράτηκε τοὺς ἐνδημούντας τῇ μεγαλυνύμῳ πόλει ἀγιωτάτους ἐπισκόπους ἡνίκα καιρὸς καλέσῃ περὶ ἀνακυπτόντων τινῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων συνέιναι καὶ διατυποῦν ἕκαστα καὶ ἀποκρίσεως ἀξιούν τοὺς δεομένους [L IIII 546 = M VII 92, in excerpto nonnulla ommissa sunt]

τοῦ αὐτοῦ [in textu]. Ἐκ τῆς βασιλικῆς κελεύσεως πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνατόλιον περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἀγίοις Φλαβιανοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως· Ταῖς αἰτήσεσι τοῦτο μὲν τῆς ἁγίας συνόδου τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν ἐνδημούντων τῇδε τῇ ἐνδοξοτάτῃ πόλει, τοῦτο δὲ καὶ τῶν εὐλαβεστάτων κληρικῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν οἰκητόρων τῇδε τῆς μεγαλυνύμου πόλεως, ὧν τῇ παρακλήσει καὶ ἡ τῆς σῆς θεοφιλείας τῆς τὰ αὐτὰ ἀξιούσης προστεθῇ σύνεσις [noua atque inedita]

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Ἀνατολίου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ῥώμης Λέοντα

Καὶ γὰρ ὁ εὐσεβέστατος καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς Θεοδόσιος ὁ δεύτερος τὰ λοιπὰ τῶν θείων ἡγούμενος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ποιμαίνοντος χρευνούσης ὀφειλούσης τὲ τυχεῖν τοῦ ταύτην ἰθύναι [sic] δυναμένου, πλείστην τοῦ ποιησάμενος τὴν φροντίδα πρότερον μὲν ἐπέτρεψε τῷ κατ' αὐτὴν εὐλαβεστάτῳ

κλήρωι τοὺς ἐπιτηδαιοτέρους εἰς ἐπιστάσιαν μετὰ δοκιμασίας ψηφίσασθαι τὴν ἐπιλογὴν ἑαυτῷ τοῦ πάντων ἐκκρίτου ταμιευσάμενος· εἶτα διχονοίας ἀμέτρου ἐν τούτοις ἀναφύεσθαι καὶ πάντων ἐντεῦθεν περὶ πολλοὺς μεριζομένων τὰς γνώμας κελεύει τοὺς διάγοντας ἐν τῇ βασιλευούσῃ καὶ ἐξ ἐτέρων πόλεων τινῶν ἔνεκεν, οἷα συμβαίνει, χρειῶν κληρικοὺς ἀνερευνᾶσθαι ἐφ' ᾧ τε τὸν ἐκ τούτων ἄμεινον [sic] δίχα πάσης προσπάθειας εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προαχθῆναι. οὕτω γεγονότος ἔδοξε λοιπὸν τοῖς κρατοῦσι τῶν ὅλων ἐπιτραπῆναι κλήρωι τὴν ἐπιλογὴν τοῦ πρωτεύοντος καὶ ἰδοὺ φθάνει ἡ ψῆφος ἐπ' ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον οὐ κατὰ τὴν ἐμὴν δικαιοσύνην [sic], ἀλλ' ἵνα πάντως ἐν ἐμοὶ ἐνδείξῃται Χριστὸς Ἰησοῦς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν αὐτοῦ κατὰ τὸν ἀπόστολον [1 Tim. I, 16]. ὅθεν γέγονεν ἔργον τῇ ἐνδημούσῃ ἀγίαι συνόδῳ ἀνυπερθέτως εἰς τὴν ἐπ' ἐμοὶ χειροτονίαν ἐλθεῖν.

Γράφει δὲ καὶ τὸ δῆθεν ἀθωωτικόν [i. e. epistula synodalis quæ patriarchæ Matthæi electionem defendebat atque a scriptore sæpissime adfertur et impugnatur; addere solet δῆθεν ut significet re uera ista scriptione Matthæi innocentiam non probari]. Ψήφων γὰρ ἐν αὐτῇ ἦτοι τῇ ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τελουμένων οὐδεὶς ἄπεστι τῶν ἐνδημούντων ἀρχιερέων τῇ βασιλίδι ταύτῃ τῶν πόλεων ἀντὶ τῆς ἐπαρχίας πάσης σχεδὸν τῶν τοιούτων λογιζομένων. καὶ εἰς τὸ μήνυμα δὲ τῶν ἀρχιερέων ἔστιν ὅτε τριῶν ὄντων τῶν ψηφισαμένων θεῖαν καὶ ἱερὰν καὶ μεγάλην σύνοδον τούτους καλεῖσθαι· καὶ πολλὰ δὲ τοιαῦτα ἔστιν εὐρεῖν.

Sacram Marciani qua Flauiani reliquiæ Constantinopolim reduci iussæ sunt [cf. huius uoluminis p. 38, 2] ex collectione quadam quæ Gestis Chalcedonensibus præmissa erat, desumptam esse testis est ipse scriptor; quæ enim ipse præmittit τοῦ αὐτοῦ, non referri possunt nisi ad eam quæ præcedit notam marginalem ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τῆς δ' συνόδου. conferri potest breuis illa historica narratio quæ in Collectione ante Gesta epistularum M 8 Pulcheriæ ad Leonem epistolæ subicitur. facile est conicere etiam Anatolii ad Leonem epistolam, cuius excerptum sacram sequitur, eiusdem πρακτικοῦ frustulum esse neque quod nullum illius epistolæ in Collectionibus Græcis, nedum Latinis uestigium iam extat, coniecturæ meæ obstare censebit si quis pensauerit quantum inter se distent collectiones quæ Gestis antecedunt quotque noua e. gr. ex Collectione codicum Arundeliani 529 et Parisini 1115 primis Gestorum Chalcedonensibus editionibus accesserint.

Monachii mense Augusto h. s. xxxi

E. Schwartz

CORRIGENDA

- p. 4, 7 *pro* diceremus *legendum* plenius disceremus
- p. 13, 13 in mg. *legendum* Lc. 3, 18
- p. 14, 16 in mg. *legendum* d. 13. m. Mai. a. 449
- p. 18, 11 nota *legendum* dī *GI*
- p. 33, 21 in mg. *legendum* I Ioh. 4, 2. 3
- p. 37 sub textu *addendum* 34 — p. 38, 1 *reduxistis* *adfert* *Vigilius Coll. Auell.* 83, 287
- p. 52 sub textu *addendum* 19—23 *alienis* *adfert* *Vigilius Coll. Auell.* 83, 285
- p. 53, 2 in mg. *legendum* a. 451
- p. 57, 16 nota *legendum* era cccclxl *S*
- p. 60 sub textu *addendum* 7—14 *impellas* *adfert* *Facundus* 5, 4
- p. 61 sub textu *addendum* 1—4 *uiuunt* *adfert* *Facundus* 2, 3
- p. 65 sub textu *addendum* 1—4 *desinat* *aderuntur* in *Pelagii ep. 111 ad episcopos Histriae* p. 118, 3
- p. 68, 12 in nota *legendum* era cccclxli *S*
- p. 71 sub textu *addendum* 2 et *fraterna* — 5 *sententiam* *adfert* *Facundus* 5, 4. 2, 6
- p. 74 sub textu *addendum* 23—28 *rationem* *adfert* *Pelagius in ep. 11 ad episcopos Histriae* p. 109, 36. 26 — p. 75, 5 *adfert* *Facundus* 5, 4
- p. 77, 33 in mg. *legendum* a. 453
- p. 84, 25 nota *legendum* era cccclxlii *S*
- p. 91, 27 nota *legendum* leo episcopus *QLHI*
- p. 104, 5 in mg. *delendum* 105
- p. 106 sub textu *addendum* 5 *nec* in aliquam — 8 *adfert* *Pelagius l. c.* p. 117, 6
- p. 106 sub textu 17. 18 et 35—107, 1 *pro* p. 112 *legendum* p. 114
- p. 106 sub textu *legendum* *adfert* *Vigilius Coll. Auell.* 83, 291. 33 — p. 107, 10 *adfert* *Facundus* 5, 5
- p. 110 sub textu *addendum* 27 — p. 111, 1 *resultare* *adfert* *Facundus* 2, 6
- p. 151 in mg. superiore *legendum* *EPISTVLA* 110
- p. 155, 9 *delenda* Inōp eiusdem *P^e* et in fine lineae *addendum* deest in *P^e*

COLLECTIO GRIMANICA

G = Codex Parisinus bibliothecae Mazarinae
1645 s. VIII

E = Codex Monacensis [olim Ratisbonensis]
14540 s. VIII

Collectio Casinensis

M = Codex Casinensis 2 s. XIII

V = Codex Vaticanus 1319 s. XII

G^a = Codex Ambrosianus [olim Bobbiensis] C 238
inf. s. X

I = Codex Vaticanus 1340 s. XIII

S = Collectio Hispana

d = Codex Escorial. d i 2 s. X

e = Codex Escorial. e i 12 s. X

f = Codex Escorial. d i 1 s. X

m = Codex Matritensis 1872 s. XI

t = Codex Matritensis [olim Toletanus]
10041 s. XI

Q = Collectio Quesneliana

a = Codex Atrebatensis 644 s. X

e = Codex Einsidlensis 191 s. X

t = Codex Parisinus 3848^a s. X

w = Codex Vindobonensis 2141 s. X

x = Codex Vindobonensis 2147 s. X

P = Collectio Corbeiensis

a = Codex Parisinus 12097 s. VI

c = Codex Coloniensis 213 s. VII

p = Codex Parisinus 1564 s. X

P^l = Codex Laudunensis 122 s. X

L = Collectio codicis Vaticani

α = Codex Vaticanus 1342 s. VIII

β = Codex Barberinus 679 s. VIII

γ = Codex Laurentianus bibl. aed. 82 s. X

H = Collectio Hadriana [potius Dionysiana] aucta

d = Codex Vaticanus 5845 s. XI

e = Codex Monacensis 14008 s. X

g = Codex Vallicellianus A 5 s. X

T = Codex Vaticanus 5751 s. VIII

N = Collectio codicis encyclii

p = Codex Parisinus 12098 s. X

w = Codex Vindobonensis 397 s. X

Tⁿ = Codex Tolosanus 364 s. VII

t = Codex Albigenensis 2 s. VIII

J = Codex Parisinus 3848^b s. X

U = Codex Veronensis LIX s. VII

Gestorum Chalcedonensium Collectio Vaticana

A = Codicis Vaticani 1322 pars prior s. VIII

O = Codex Nouariensis 30 s. X

Φ = Epistularum collectiones Gestis Chalcedonensibus aut praemissae aut insertae

C = Codex Parisinus 11611 s. VIII

C^a = Codex Parisinus 2777 s. VIII

D = Codex Montepessulanus 58 s. X

M = Codex Casinensis 2 s. XIII

Y = Codex Veronensis 58 s. X

y = Codex Vaticanus 1323 s. XV ex *Y*
transcriptus

X = Codex Leidensis Vossianus 122 s. VIII

Z = Codex Montepessulanus 308 s. VIII

1 [*inscr.* AD EVTHICYVM PBRM]. *Leo ep. 20 JK 418. Græca uersio extat in Epistularum Collectione B 2*

Leo Eutychi presbytero. Ad notitiam nostram tuæ dilectionis epistulis rettulisti quod Nestoriana hæresis quorundam rursus studiis pullularet. sollicitudinem tuam ex hac parte nobis placuisse rescribimus, quoniam index animi tui est sermo quem sumpsimus. unde non ambigis auctorem catholicae fidei dominum tibi in omnibus affuturum, nos autem cum plenius quorum hoc improbitate fiat, potuerimus agnoscere, necesse est auxiliante domino prouidere quatenus nefandum uirus dudumque damnatum radicitus possit extingui.

Deus te custodiat incolumem, dilectissime fili.

DAT KL IVN POSTVMIANO ET ZENONE CONSS

10

d. 1. m. Iun
a. 448

2 [*inscr.* AD THEODOSIVM]. *Leo ep. 24 JK 421 = E 1*

Leo Theodosio augusto. Quantum præsidii dominus ecclesiæ suæ in fide uestræ clementiæ præpararit, etiam his litteris quas ad me misistis, ostenditur, ut uobis non solum regium, sed etiam sacerdotalem inesse animum gaudeamus, si quidem præter imperiales et publicas curas piissimam sollicitudinem Christianæ religionis habetis, ne scilicet in populo dei aut schismata aut hæreses aut ulla scandala conualescant, quia tunc est optimus regni uestri status, quando sempiternæ et incommutabili trinitati unius deitatis confessione seruitur, GL. quid autem in Constantinopolitana ecclesia perturbationis acciderit quod ita fratrem et coepiscopum meum Flavianum potuerit commouere ut Eutychen presbyterum communionem priuaret, nondum potui euidenter agnoscere. quamuis enim prædictus presbyter ad sedem apostolicam per libellum

G, Φ [CC^aDMY], S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]

inscr. epistola leonis archiepiscopi romæ [romæ om. M] ad eutychem [eutychem pbr̄m M] scripta [scripta om. MY] Φ item [om. S^{mt}] scriptum leonis ep̄cpi urbis romæ ad euticē constantinopolitanum abbatem aduersus nestorianam heresem S incipit epistola leonis ep̄i ūr [ueñ L^v urbis romæ H] ad eutychem [eutychemetē II] p̄rb atque hereticum LH 3 Leo — pbr̄o G desiderantissimo filio eutychi [eutyche pbr̄o MT] leo ep̄s ΦΓ dilectissimo filio euticeti pbr̄o leo ep̄s [ep̄cps salutem in xpo S^d] SLH epistulis GC^{ms} D^{ms}Γ epistola L^aβH ep̄stlam SL^v litteris Φ 4 nestoriane M rursum L^β sursum L^a sursus L^v, corr. L^v pullulare L^aγ, corr. L^v pullularem L^β 5 quem] quod S^{mt} L, corr. S^a 6 ambices C^a ambigas MH ἀμφιβόλης Γ 7 prauitate H poterimus GSJ 8 nefandorum C^a uirum L, corr. L^v 10 deus—fili SLH deus te saluum custodiat, fili desiderantissime ΦΓ om. G 11 om. SLHMT data C^aDY

GG^aEMI

13 leo [leo episc̄ E]—augusto G G^aE cesari theodosio religiosissimo et piissimo semper augusto leo papa ecclesie catholice urbis rome M om. I fidei GG^a 14 præpararet G G^a preparauit M his etiam I quam M 15 animum inesse I esse M præter] ter M 16 habeatis E habens M 17 heresis G aut — scandala om. M 18 n̄n M quando om. M 19 in unius E unus M seruitus G seruetur G^a reseruetur M GL om. G^aEI constantiniana G 20 per turbationes M turbationis E 21 commoueri G^a ut] et G 21 communionem G

doloris sui querimoniam miserit, breuiter tamen aliqua praelibauit asserens se Nicænæ synodi constituta seruantem frustra in fidei diuersitate culpatum, Eusebii autem episcopi accusatoris eius libellus, cuius exemplaria ad nos memoratus presbyter misit, de obiectionum euidencia nihil habebat et cum presbytero haereseos crimen intenderet, quem tamen in eo sensum argueret, non euidenter expressit, quamuis et ipse episcopus Nicænæ synodi profiteretur se inhærere decretis. propter quod non habuimus unde aliquid diceremus, et quia causæ meritum, fidei ratio et laudabilis sollicitudo uestræ pietatis exigit, necesse est locum iam subreptionibus non patere, sed prius de quibus eum æstiment arguendum, instrui nos oportet, ut possit congrue de bene cognitis cp. 3 iudicari. ad prædictum autem episcopum litteras dedi, quibus mihi displicere cognosceret quod ea quæ in tanta causa gesta fuerant, etiam nunc silentio detineret, cum studere debuerit primitus nobis cuncta reserare. quem credimus uel post ammonitionem omnia ad nostram notitiam relaturum, ut in lucem deductis his quæ adhuc uidentur occulta, id quod euangelicæ et apostolicæ doctrinæ conuenit, iudicetur.

d. 18. m. Febr.
a. 449

DAT XII KL MART ASTVRI ET PROTOGENE CONSS

15

3 [inscr. AD FLAVIANVM EPM]. Leo ep. 23 JK 420 = E 2. Græca uersio extat in Epistularum Collectione B 4

Leo Flauiano episcopo Constantinopolitano. Cum Christianissimus et clementissimus imperator sancta et laudabili fide pro ecclesiæ catholicæ pace sollicitus ad nos scripta transmiserit de his quæ apud uos perturbationis strepitum commouerunt, miramur fraternitatem tuam, quidquid illud scandali fuit, nobis silere potuisse et non potius procurasse ut primitus nos insinuatio [magis] tuæ relationis instrueret, ne de rerum gestarum fide possemus ambigere. accepimus etenim libellum Eutychis presbyteri, qui se queritur accusante Eusebio episcopo inmerito communionem priuatum, maxime

GG^aEMI

1 querimonia G niceni GG^a nicine M 3 accusatores M prædictus I 3/4 de obiectionis G^aI deo unum M 4 euidenciam G^aE habebant GG^aM intenderent M 5 inter tamen et in eo extat in M fragmentum ad disputationem aliquam de Eutychæ pertinens eis G^a sensu G^aE arguerit G^aI urgueret M 6 nicaeni GG^a profiteatur GG^aI se om. E inhærere] in hac re esse G^a 7 aliquid om. M diceremus GG^aMI plenius disceremus E fidei] dī M 8 exegit G^aEI iam locum I prius] quibus G 9 estimet G estimat G^aI de bene cognitis congrue I 10/11 quod cognosceret quod M 11 deticeret I 12 nobis om. M reseruare GG^a 13 luce GG^a reductis M ductis GG^a 15 data MI x11 E x11 die I d [die G^a] GG^a idus M KL om. M astorio M asterio G^aI protegene I

3 cf. Gesta Chalcedonensia 1, 734 = L 1111 230* M vi 800 [d. 13. m. Apr. a. 449] πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν γράμματα τοῦ . . ἀρχιεπισκόπου τῆς Ῥωμαίων Λέοντος ἐνεφανίσθη ἡμῖν περιέχοντα ὡς ἡτιτάσατο ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιμανδρίτης Εὐτυχῆς καὶ ἐπεκαλέσατο ἐν τῷ καιρῷ τῆς ζητήσεως τὴν ἡμετέραν ἀκρόασιν διὰ τοῦ λιβέλλου δόσεως

GE, Φ [= CC^a, D (21—p. 5, 3 multa abscissa), MY], S [= d^a/m^a], L [= αβγ], H [= deg]

inscr. incip [om. C^aM] epla scissimi archiep̄i romæ leonis ad flauianum archiep̄m constantinopolitanum Φ epla leonis pape ad flauianum constantinopolitanum ep̄m ubi querit quid eutices contra fidem catholicani sentiens a communione ecclesiæ ab eo fuerit separatus S incip epla leonis papæ [ep̄i L^βγ] urbis romæ ad flauianum ep̄m constantinopolitanæ urbis LH 18 leo [leo episc E] — constantinopolitano GE dilectissimo fratri flauiano [flauiano ep̄o CC^aDY] leo [leo ep̄s Φ] Φ SLH om. I xp̄ianus G 19 sancta et [ac CC^aDY] laudabili fide EΦF sanctæ et laudabile fide G sanctæ laudabili fide L sanctæ ei [et om. L^γH] laudabilis fidei S, L^γ corr., H ecclesia catholica pacis H sollicitos L, corr. L^γ 20 qui S perturbationes CD conturbationis M 21 quid GSL illi CD potuisset H 22 prius E nos om. L, corr. L^γ magis CC^aDY om. GEMSLHP reuelationis DLH de om. SL 23 fidem SL^γ possimus GC^a accipimus G enim SL^βH^a eutychetis GEMSLH 24 inmeritum L

cum euocatum se affuisse testetur nec sui praesentiam denegasse, adeo ut in ipso iudicio libellum appellationis se asserat obtulisse nec tamen fuisse susceptum, qua ratione compulsus sit ut contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponeret. quibus rebus intercedentibus nondum agnoscimus qua iustitia a communione ecclesiae fuerit separatus. sed respicientes ad causam, facti tui nosse uolumus rationem et usque ad 5 nostram notitiam cuncta deferri, quoniam nos, qui sacerdotum domini matura uolumus esse iudicia, nihil possumus incognitis rebus in cuiusquam partis praedictum definire, priusquam uniuersa quae gesta sunt, ueraciter audiamus. et ideo fraternitas tua per idoneam maxime aptamque personam plenissima nobis relatione significet quid contra antiquam fidem nouitatis emergerit, quod seueriore sententia dignum fuerit uindicari. 10 nam et ecclesiastica moderatio et religiosa piissimi principis fides multam nobis sollicitudinem Christianae pacis indicunt, ut amputatis dissensionibus fides catholica inuiolata seruetur et his qui praua defendunt, ab errore reuocatis auctoritate nostra quorum fides probata fuerit, muniantur. nec aliqua poterit ex hac parte difficultas afferri, cum memoratus presbyter libello proprio sit professus paratum se esse ad corrigendum, si 15 quid inuentum in se fuerit quod reprehensione sit dignum. decet enim in talibus causis hoc maxime prouideri ut sine strepitu concertationum et custodiatur caritas et ueritas defendatur, frater karissime. et ideo quia dilectio tua de tanta causa nos uidet necessario esse sollicitos, quam plenissime et lucide uniuersa nobis, quod ante facere debuit, indicare festinet, ne inter assertiones partium aliqua ambiguitate fallamur 20 et dissensio, quae in suis initiis abolenda est, nutriatur, cum in corde nostro ea obseruantia deo inspirante permaneat ne constitutiones uenerabilium patrum diuinitus roboratae et ad soliditatem fidei pertinentes prava cuiusquam interpretatione uiolentur.

Deus te incolumem custodiat, frater karissime.

DAT XII KL MART ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS

d. 18. m. Febr.
a. 449

4 [inscr. AD FAUSTVM PBRM]. Leo ep. 72 JK 455. Graeca uersio extat in Epistularum Collec- 26
tione H 4

Dilectissimo filio Fausto presbytero Leo episcopus. Gratum semper est mihi tuam adloqui caritatem et affectum salutationis exsoluere, quoniam [et] scio te probabilem et sincerissimae fidei esse custodem et qui non circumducitur omni uento doc- 30
trinae, sed in fundamento prophetarum et apostolorum, qui Christus est, firme consistere, ut cum uenerit filius hominis in diuinitate sua ad purgationem totius mundi, in electione

GE, Φ [= CC^aDMY], S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]

1 cum uocatum C^aV conuocatum CD testatur YSL nec suam GEM nec qui L^aγ,
corr. Lγ, neque Lβ 2 asserit Y 3 in om. H 4 incedentibus CC^aDY necdum SLH
quia CD, corr. D a om. ELγH 6 differri Γ 7 ignotis G inconditis L, corr. Lγ praedictio E
definiri L, corr. Lγ 9 plenissimam G plenissime L, corr. Lγ 10 quo C^a seueriori S^{mt}Lβγ seuerioris Sγ
seuiori S^d sententiam E 11 et om. ΦS^eH ecclesiae S et om. L, corr. Lγ religiosissimi SL
piissimi om. SL 12 pacis] pietatis MH inducunt L^aγH, corr. Lγ ut om. H 13 hii SL
reuocati S^deΓ uocati S^{mt}L nostra auctoritate SLH 14 muniatur GY^{corr} aliquam C^a
16 inuentum fuerit in se CD in se fuerit inuentum SLH dicit C^a 17 et] ut E caritas custo-
diatur S 18 frater carissime SLHΓ om. GEΦ 19 necessariae GE quem M nam Y 20 asser-
tionis L 21 dispensio L, corr. Lγ ea om. SL 22 dei inspiratione LH, corr. Lγ nec CDS^defm
constitutionis L, corr. Lγ 24 om. GEΦ 25 om. SLHΓ data C^aDMY māi G Astorio -
conss] consule supra scripto M austurio Y protegene Y

G, Φ [= CC^a, D (multa abscissa), MY]

inscr. cpla [incipit epistola Y] scissimi archiepi romae leonis ad faustum pbrm Φ 28 filio GΓ om. Φ
29 et CDMY om. GC^aΓ scito te CD 31 fundamenta CD

reperiaris frumentum, æternitatis qui dignus thesaurizari possis in horreis. susceptis
itaque litteris per filium meum Parthenium reciprocam salutationem exsoluens exhortor
tuam beatitudinem, fili karissime, ut non confundaris de euangelio generationis domini
1 Iob. 5, 4. 5 Christi filii Daud filii Abraham secundum carnem, quoniam hæc fides uincit mundum,
quando quis credit quia Iesus est filius dei. si quæ uero fidei quæstiones inueniuntur, 5
ammonemus ut de his quæ ad communem utilitatem pertinent, latius nobis scribas,
libenter nobis suscipientibus qui ista detulerint.

6 [inscr. AD IULIANVM EPM]. Leo ep. 35 JK 429 = E 6. Græca uersio extat in Epistularum
Collectione H 6

Leo Iuliano episcopo Coensi. Licet per nostros quos ab urbe [pro fidei causa] direxi- 10
mus, plenissimas ad fratrem Flauianum litteras miserimus contra nimiam impietatis errorem,
tamen quia per filium nostrum Basilium diaconum scripta tuæ dilectionis accepimus,
quæ multum nobis catholici sensus feruore placuerunt, etiam hanc paginam quæ illis
epistulis consonaret, adiecimus, ut unanimiter atque constanter his qui euangelium
Christi corrumpere cupiunt, resistatis, quoniam sancti spiritus in nobis atque in uobis 15
una est eruditio eademque doctrina, quam quisque non recipit, non est membrum
corporis Christi nec potest eo capite gloriari in quo naturam suam asserit non haberi.
quid autem prodest imprudentissimo seni Nestorianæ hereseos nomine eorum lacerare
opinionem quorum piissimam conuellere non potest fidem? cum quantum Nestorius a
ueritate discessit deitatem uerbi ab assumpti hominis substantia separando, tantum 20
a recto tramite etiam iste desciscat, qui unigenitum dei sic de utero beatæ uirginis præ-
dicat natum, ut humani quidem corporis speciem gesserit, sed humanæ carnis ueritas
uerbo unita non fuerit. de quo prodigio falsitatis quis non uideat quæ opinionum monstra
1 Tim. 2. 5 nascantur? negator enim mediatoris dei et hominum hominis Iesu Christi necesse est
ut multis impietatibus impleatur eumque aut Apollinaris sibi uindicet aut Valentinus 25
usurpet aut Manicheus optineat, quorum nullus in Christo humanæ carnis credit
ueritatem. qua utique non recepta non solum quod secundum carnem atque animam
rationalem qui erat in forma dei, manens idem in forma serui homo natus, denegatur,

G, Φ [= CC^aDMY]

1 frumenti C^aF in horreis thesaurizari possis M 2 exhortor] exolu spatium M 3 domini
nostri V 5 quia] quoniam Y 6 communionem M letius M 7 libenter enim M

GE, Φ [= CC^aDMY], Q [= aetwz], P [= acp], PⁱXXI

inscr. EPISTVLA [INC EPISTVLA Y] SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE [ciuitatis romane M] LEONIS AD IULIANVM EPM
COHENSEM [choensium ciuitatis M cf. I] Φ INC [item Z] EPISTVLA LEONIS PAPAE [pape leonis XZ] AD IULIANVM EPM
[epm cohensem XZ] QXZ, in fine add. m. alt. DE DAMNATIONE HERESIS EUTICHIANAE Q^{ax} incp [incp eiusdem P^c
item eiusdem Pⁱ] ad iulianum epm Pⁱ item epistola eiusdem ad iulianum cohensem epm I 10 leo epis
iuuenali epis hierosoli E dilectissimo fratri iuliano [iuliano epo I] leo ΦXZI om. QPPⁱ ad G pro fidei
causa GEΦ, Q^w corr., XZIF om. QPPⁱ 10/11 dixerimus D 11 fratrem nostrum Pⁱ misimus Pⁱ
12 tamen quia] quamquam C^a diaconem P^cI 13 catholicis CD paginam hanc M 14 con-
sonare M unanimitate ECX, corr. E consonanter G 16 recepit ECDMP^{ax} 18 impuden-
tissimo GC^aY seni] si erasum E 19 piissima E non potest conuellere G conualere Y
20 desciscit Y deitate P^cp deitati P^a ueritatem Y ab om. P^ap substantiam YP^ap tanti P^ap
tanto Φ 21 recti GQPPⁱ, corr. Q^{aw} iste om. C^a quia C^a dī QPPⁱF dī filium GEΦ, Q^w
corr., XZI 23 preiudicio G qui G 23/24 nascantur errores G, errores Q^w in mg. 24 nascuntur CC^aD
negator — hominum [om. Pⁱ] hominis ihū xpī QPPⁱXXI qui enim negat uerum [uerbum CD mediatorem
dī et hominum G] hominem ihū xpī GEΦ cf. I et notam marginalem uerum hominem ihū xpī i(n)
a(l)io [sed D] mediatorem dī et hominum [hominem C] CD est om. G 25 ut om. Q appollinaris
CDX 27 quo G atque] autque CD 28 rationabilem GP^p fuit Pⁱ natus est Pⁱ

sed etiam quod crucifixus est et mortuus ac sepultus quodque die tertio resurrexit et quod ad dexteram patris ad iudicandos uiuos et mortuos in eo corpore sit uenturus in quo est iudicatus, abnuitur, quia hæc redemptionis nostræ sacramenta uacuantur, si Christus ueram ueri hominis totamque naturam suscepisse non creditur. an quia manifesta erant signa diuina, falsa dicentur documenta corporea, et testimonia utriusque naturæ ualebunt, ut creator intellegatur, non ualebunt, ut creatura saluetur? quod deitatis est, caro non minuit; quod carnis est, deitas non peremit. idem enim et sempiternus ex patre et temporalis ex matre, in sua uirtute inuiolabilis, in nostra infirmitate passibilis, in deitate trinitatis cum patre et cum spiritu sancto unius eiusdemque naturæ, in susceptione autem hominis non unius substantiæ, sed unius eiusdemque personæ, ut idem esset diues in paupertate, omnipotens in abiectioe, impassibilis in supplicio, immortalis in morte. nec enim uerbum aut in carnem aut in animam aliqua sui parte conuersum est, cum simplex et incommutabilis natura deitatis tota in sua sit semper essentia, nec damnum sui recipiens nec augmentum et sic adsumptam naturam beatificans, ut glorificata in glorificante permaneat. cur autem inconueniens aut impossibile uideatur ut uerbum et caro atque anima unus Iesus Christus et unus dei hominisque sit filius, si caro et anima, quæ dissimilium naturarum sunt, unam faciunt etiam sine uerbi incarnatione personam? cum multo facilius sit ut hanc unitatem sui atque hominis deitatis præstet potestas quam ut eam in substantiis suis optineat solius humanitatis infirmitas. nec uerbum igitur in carnem nec in uerbum caro mutata est, sed utrumque in uno manet et unus in utroque est, non diuersitate diuisus, non permixtione confusus nec alter ex patre, alter ex matre, sed idem alter ex patre ante omne principium, alter de matre in fine sæculorum, ut esset mediator dei et hominum homo Iesus Christus, in quo habitaret plenitudo diuinitatis corporaliter, quia assumpti, non adsumptis prouectio est quod deus illum exaltauit et donauit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quoniam dominus Iesus in gloria est dei patris. in eo uero quod Eutyches in episcopali iudicio ausus est dicere ante incarnationem duas in Christo fuisse naturas, post incarnationem autem unam, necessarium fuerat ut ad reddendam rationem professionis suæ crebris atque sollicitis iudicum interrogationibus urgeretur, ne tamquam inane aliquid præterflueret quod non nisi de haustu uenenatorum dogmatum

6-11 quod deitatis — personæ adfert *Innocentius Maronita l. IIII 2 p. 73*

GE, Φ [= CC^aDMY], Q [= aetw^x], P [= acp], PⁱXZI

1 est] cum I om. M quodque] quod I 2 patris sedet et E patris sedens ZI ad om. Y
iudicandum C^a et] ac P^cp 3 iudicaturus G 4 ueri om. M credimus M an] ac Γ
4/5 manifestata Pⁱ 5 erunt CD et] ac GQ 6 saluaeretur X 7 monuit G deitas] ueritas P
perimit EQ^u corr., Pⁱ et] est et P Innoc. est Z 9 cum² om. GP unus CD 10 susceptio-
nem EP^a 11 adiectione Q, corr. Q^u, abiectioe E 11/12 impassibilis] et passibilis P^cp 12 in
supplicio om. P^cp aut om. P carne GQP^cX, corr. Q^x 13 sui in X inmutabilis P com-
mutabilis X 15 permaneant I autem om. X 16 uideantur X unus¹] unius YZ 17 faciant M
18 incarnationem G persona E 19 deitati XZ prestat X suis om. E 20 carne GE uerbo G
muta Q^uP^c, corr. Q^u 21 et om DI unum G utraque C^a utroque idem aliter et unus in utroque D
22 patre nec P^cp alter³ CDQX cf. Γ aliter GEC^aMY, Q^a corr., PⁱPⁱX corr ZI 23 alter CDQ cf. Γ aliter
GEC^aMY, Q^a corr., PⁱPⁱXZI finem Z 24 xp̄s ihs GΦ inhabitaret CMQ^cPⁱI 25 adsumptio
MPⁱ 26 illi om. X 27 et terrestrium P^cXZ 27/28 confiteatur lingua D 28 quod D quia Pⁱ
ihs xp̄s Q^aPⁱI, corr. Q^a 29-31 duas — rationem om. P^cp 30 una C^a 31 sua C^a iudicium
ECDMYP^cX, corr. EDYZ 32 nec CDXZ inanem E superflueret C^a austro C^aQ, corr. Q^x
uenatorum GCX, corr. CX, uenatorum E

apparebat effusum. arbitror enim talia loquentem hoc habere persuasum quod anima quam saluator assumpsit, prius in cælis sit commorata quam de Maria uirgine nasceretur, eamque sibi uerbum in utero copularit. sed hoc catholicæ mentes auresque non tolerant, quia nihil secum dominus de cælo ueniens nostræ conditionis exhibuit. nec animam enim quæ anterior extitisset, nec carnem quæ non materni corporis esset, accepit. natura quippe nostra non sic assumpta est, ut prius creata post adsumeretur, sed ut ipsa assumptione crearetur. unde quod in Origene merito damnatum est, qui animarum, antequam corporibus insererentur, non solum uitas, sed et diuersas fuisse asseruit actiones, necesse est ut etiam in isto, nisi maluerit sententiam abdicare, plectatur. natiuitas enim domini secundum carnem quamuis habeat quædam propria, quibus humanæ conditionis initia transcendat, siue quod solus [ex sancto spiritu] ab inuiolata uirgine sine concupiscentia est conceptus et natus, siue quod ita uisceribus matris est editus, ut et fecunditas pareret et uirginitas permaneret, non alterius tamen naturæ erat eius caro quam nostræ nec alio illi quam ceteris hominibus anima est inspirata principio, quæ excelleret non diuersitate generis, sed sublimitate uirtutis. nihil enim carnis suæ habebat aduersum nec discordia desideriorum gignebat conpugnantiam uoluntatum. sensus corporei uigebant sine lege peccati et ueritas affectionum sub moderamine deitatis et mentis nec temptabatur illecebris nec cedebat iniuriis. uerus homo uero unitus est deo, nec secundum existentem prius animam deductus e cælo nec secundum carnem creatus ex nihilo, eandem gerens in uerbi deitate personam et tenens communem nobiscum in corpore animaue naturam. non enim esset dei hominumque mediator, nisi idem deus idemque homo in utroque et unus esset et uerus. incitat quidem nos ad latitudinem disserendi materiæ magnitudo, sed apud eruditionem tuam non est copia laborandum, præsertim cum iam per nostros ad fratrem Flauianum sufficientes litteras miserimus ad confirmandos animos non solum sacerdotum, sed etiam laicorum. præstabit, ut credimus, misericordia dei ut absque cuiusquam animæ detrimento possint aduersum diaboli dolos et sana defendi et uulnerata curari.

d. 13. m. Iun.
449

DAT ID IVN ASTVRIO ET PROTOGENE VV CC CONSS

GE, Φ [= CC^aDMY], Q [= aetux], P [= acp], PⁱXZI

1 apparebit I affusum G quod] ut GCC^aDY 2 animam CC^aDYP^a 3 eumque M utero] utroque CD copularet GCC^aDYP^aXZI copulari M mentis GP, corr. P^p 3/4 aurisque P^{ap}, corr. P^p 4 quoniam EM ueniens] descendens M 5 post quæ eras. non E ante anterior Q carne E maternis G 6 naturam — nostram Y ut non Y 7 post adsumeretur] sumeretur GCC^aDY assumeretur M Origene] uirgine C^a uirginem P^p damnatus Y 8 corporis I in corporibus Y inserentur C^aM uitam [uita M] GΦ, Q^w corr. asseruit fuisse E asseruet C^a fuisse asserit I 9 sententiam suam EMPPII plectantur Y 10 habebat X 11 transcendant Q, corr. Q^x ex s^co spiritu CC^aDYXZI I om. GEMQP 12 carnis est I et] ut CD e uisceribus P est matris I 13 et om. GQP facunditas Y parceret CD, corr. D, pararet Y par esset P^a est P 14 caro om. G nostra I alia C^aPⁱX est illi M animo est M 15 excellere G carni y 16 discordiæ G gignebant G conpugnantia EMcorr., Qetux, corr. Q^x, Pr Zcorr uoluptatum M uoluntatem P^{ap} 17 sensus — uigebant om. M corpore Q^{ax} corporis Q^t lege] sorde P afflictionum I moderatione I 18 sedebat I uerus om. M 19 est om. I prius om. M a G 20 creatur E 20/21 nobiscum communem [comunione P^r] P 20 commune MQ^{etux}, corr. Q^v 21 animamque CC^aDQ^wP, corr. Q^w natura E esset non enim CD nam non esset G C^ms mediator dei et hominum M hominum qui CC^a 22 idem om. XZ et om. XZI et om. C^a quidem] que C^a enim E 23 disserendæ X materiæ] mariæ CD 24 per] fratres I nos D sufficienter MQ^w 25 etiam] et Y 25/26 prestabat M 26 cuiusque XZ 27 aduersus M et] ut I in fine add. contuli Q^{astx} deus te incolumem custodiat, s^ce frater post 28 add. M cf. Γ 28 om. PPⁱ, dies falsus. cf. p. 18,7 DATA EC^aMyQ^xXZI austurio MY asterio C^aXZI uūc con^s XZ con^s GEΦ nūce (

6 [inscr. AD FLAVIANVM EPM]. *Leo ep. 27 Jk 422*

Leo Flauiano episcopo Constantinopolitano. Peruenisse ad nos tuæ dilectionis epistulas, ut primum uenientis filii nostri honorabilis uiri Rodani oportunitatem repperimus, indicamus, quæ nos de causa facerent certiores quam apud uos prauo dolemus errore commotam, <et> quam aliter de fide quam conuenit, hic qui dudum religiosi uidebatur propositi esse, sentiret, quem a traditione catholica non decuerat deuiare, sed in eadem quæ tenetur ab omnibus credulitate persistere. uerum de hac re plenius per eum qui ad nos tuæ dilectionis portauit epistulas, rescribimus, ut fraternitatem tuam quid de tota causa constitui debeat, instruamus. non enim patimur aut illum in suæ persuasionis prauitate persistere aut dilectionem tuam, quæ zelo fidei prauo et stulto resistit errori, diutina aduersæ partis inpugnatione turbari. supra dictum uero filium nostrum per quem has epistulas dedimus, hac uolumus quæ dignum est affectione suscipias et eo ad nos remeante rescribas.

DAT XII KL IVN ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS

d. 21. m. Mai
a. 449

7 [inscr. AD THEODOSIVM AVG]. *Leo ep. 29 JK 424 = E 3. Græca uersio extat in Epistularum collectione H 10*

Cæsari Theodosio religiosissimo et piissimo augusto Leo papa ecclesiæ catholicæ urbis Romæ. Quantum rebus humanis consulere prouidentia diuina dignetur, sollicitudo clementiæ uestræ spiritu dei incitata demonstrat, quæ in catholica ecclesia nihil inpacatum, nihil uult esse diuersum, quoniam fides, quæ non nisi una est, in nullo potest sui esse dissimilis. unde licet Eutyches, quantum gestorum episcopalium ordo patefecit, imperite atque imprudenter errare detectus sit debueritque a sua, quæ merito reprobatur, persuasionem discedere, quia tamen pietas uestra, quæ in honorem dei religiosissime catholicam diligit ueritatem, apud Ephesum constituit synodale iudicium, ut imperito seni ea in qua nimis caligat, ueritas innotescat, fratres meos Iulium episcopum et Renatum presbyterum et filium meum Hilarum diaconum misi, qui ad uicem præsentiae meæ pro negotii qualitate sufficerent et qui eum secum deferrent iustitiæ ac benignitatis affectum, ut quia dubitari non potest quæ sit Christianæ confessionis integritas, et totius erroris prauitas damnetur et si resipiscens, qui deuiauerat, pro uenia supplicaret, sacerdotalis ei beniuolentia subueniret, cum in libello suo quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendam ueniam reseruauerit, ut correcturum se esse promitteret quidquid nostra sententia de his quæ male senserat, inprobasset. quid autem catholica ecclesia uniuersaliter

G

3 oportunitate G 4 repperimus G 5 et quam scripsi quam G quoniam Quesnel 11 resistit
errori Quesnel resisti terrore G 12 qua Quesnel quod G

GE, Φ [= CC^a DMV], Q [= ætux], I

15/16 inscr. EPISTOLA SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE [om. M] LEONIS AD IMPERATOREM THEODOSIVM Φ INCIPIT
[om. I] EPISTVLA LEONIS [beati leonis I] PAPAE AD THEODOSIVM AVG Qætu I om. Q^x E 17/18 Cæsari — Romæ
GQI Gloriosissimo et clementissimo Theodosio augusto Leo eps Φ leo epis theodosio augusto E 18 prouidentiam diuinam C^a 20/21 dissimilis — patefecit om. CD 21 quantam C^a imperitiæ CD 22 in-
prudenter C^a a om. D quæ merito reprobatur E Φ merito reprobabili GQIC^{me} 23 quoniam QI tam C^a
honore GY religiosissimas M 24 apud Ephesum om. EF iudicium] concilium QI imperito — ea]
imperitus Q 25 ueritas om. QI iulianum C^a QI et¹ om. E 26 diaconem M ad inuicem CD
27 secum deferent G secum deferet Q^a secunde feret Qæw, corr. Qæw, secundæ ferrent CD iustitiæ om. M
ut] et M 29 uenias C supplicet Q, corr. Q^a ei om. Y 30 cum] quem G miserit M saltim
GEC^a Qæux, corr. Qæx 31 reseruauit ME reseruaret C^a reseruauit QI esse promitteret] expromitteret G
32 autem R(ubrica) CD

de sacramento dominicæ incarnationis credat et doceat, ad fratrem et coepiscopum meum Flavianum plenius continent scripta quæ misi.

d. 13. m. Iun.
449

DAT ID IVN ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS

8 [inscr. AD PVLCH AVG]. *Leo ep. 30 JK 425 = E 4. Græca uersio extat in Epistularum collectione H II. est genuinæ epistolæ [Coll. Grim. II] exemplar consulto decurtatum et interpolatum*

1 Leo Pulcheriæ augustæ. Quantum sibi fiduciæ de fide uestræ clementiæ ecclesia dei debeat polliceri, multis probauimus sæpe documentis, dum, sicut spiritu sancto docente didicistis, illi per omnia potestatem uestram subicitis, cuius munere et protectione regnatis. unde quia contra integritatem fidei Christianæ dissensionem 10 quandam in Constantinopolitana ecclesia Eutychete auctore generatam fratris et coepiscopi mei Flauiani relatione cognoui, ita ut totius causæ speciem synodaliū gestorum textus ostenderet, dignum gloria uestra est ut error, qui de imperitia magis quam de uersutia natus est, auferatur priusquam ullas uires de consensu imprudentium pertina-
2 cia prauitatis acquirat. nam quantum Nestorius a ueritate excidit, dum dominum 15 Iesum Christum de matre uirgine hominem solum asserit natum, tantum etiam hic a catholico tramite deuiauit, qui de eadem uirgine editum non nostræ credit esse naturæ, ut quod formam serui gessit, quod nostri similis fuit atque conformis, quædam nostræ carnis fuerit imago, non ueritas. nihil autem prodest dominum nostrum beatæ uirginis filium hominem dicere, si non illius generis ac seminis homo creditur, cuius 20
3 in ipso euangelii exordio prædicatur. unde multum doleo multumque contristor quod hic qui antea de humilitatis proposito laudabilis uidebatur, contra unicam spem nostram patrumque nostrorum uana et nimis peruersa audet astruere. qui cum, uideret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus displicere, reuocare se a sua opinione debuerat nec ita ecclesiæ præsules commouere, ut sententiam damnationis exciperet, 25 quam utique, si in suo sensu uoluerit permanere, nullus poterit relaxare. sedis enim apostolicæ moderatio hanc temperantiam seruat, ut et seuerius agat cum obduratis et ueniam cupiat præstare correctis. quia ergo multa mihi fiducia est de pietatis tuæ sincerissima fide, obsecro clementiam tuam, GL, ut sicuti sancto studio tuo catholica
4 prædicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eiusdem faueas libertati. non enim 30 portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ minus lucide sit clara, pulsatur, sed hoc imperita resultatio audet incessere, quod dominus in ecclesia sua neminem uoluit ignorare. et ideo pro uestre pietatis consuetudine elaborare dignamini ut contra singulare sacramentum salutis humanæ quod blasphema insipientia protulit, ab omnium animis

GE, Φ [= CC^aDMY], Q [= actux]

3 data C^a MYQ^a I austurio DM austorio Y asterio Q^a I protegene VQ^a in fine add. contuli Q
GE, Φ [= CC^aDMY], I

4 inscr. EPISTOLA [INCIPIT EPISTVLA Y] SCISSIMI LEONIS ARCHIEPI ROMAE [ROMANI C^a] AD PVLCHERIAM
AVG Φ item epla leonis pape ad pulcheriam augustam I 7 Leo [leo eps I] → augustæ [augusto E] GEI
Gloriosissime et clementissime filie pulcherie auguste leo eps M cf. P, om. CC^aDY de om. CD 8 multis
om. CD 10 quia om. Y contra om. M integritate G 11 euthice I et eutychi G 12 ita om. I
causa C^a 13 gloriæ uestre GI 16 Christum om. I uirginis I asserit]assumpserit Y a om. C^a
17 credidit I P 19 dominum] dñi C nostrum] non C^a 20 hominis CD seminis] similis C^a
decreditur G 22 ante GI 23 audeat G asserere M 24 sensu E 25 nec MEI' ne GCC^aDYI
ecclesia C psulem M commouere MEI' commoueret GCC^aDYI 26 qua M 27 reseruat
CC^aD et om. GC^a 28 multum CD 29 clementiam tuam [tua G] GL [gloriosissima E] GE
clementiam glorie tue I gloriosissimam [gloriosam MY] clementiam tuam Φ sicut MI sequuti CD
31 quæ om. M lucida C^aM licide Y est M pulsatus D 32 neminam C 33 et laborare C^a
dignemini M 34 quod contra — salutis humanæ blasphema EM

repellatur ac si ipse qui in hac temptatione incidit, resipiscit, ita ut quod male senserat, propria uoce et suscriptione condemnet, communio illi sui ordinis reformetur. quod etiam fratri et coepiscopo meo Flauiano me clementia uestra scripsisse cognoscat et his quos misimus, delegasse ut uenia concedatur, si error aboletur. ne autem piissimi principis dispositioni qua episcopale concilium uoluit congregari, nostra uideretur praesentia defuisse, fratres meos Iulium episcopum Renatum presbyterum et filium meum Hilarum diaconum misi, qui uicem praesentiae meae implere sufficerent. sed ei qui in errore est, melius consulatur, si ubi desipuit, ibidem resipiscat, et ubi damnationem meruit, illic indulgentiam consequatur.

DAT ID IVN ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS

d. 13. m. Iun.
449

9 [inscr. AD THEODOSIVM AVG]. *Leo ep. 54 JK 445 = E 16*

11

Leo Theodosio augusto. Pro integritate fidei catholicae Christianissimum principem conuenit esse sollicitum et hoc indefessis precibus diuinam misericordiam posco ut cordi uestro id quod est ueritatis, inspiret neque falli uos in aliquo humanarum aemulationum fraude patiatur. a me autem atque ab omnibus catholicis sacerdotibus 15 quae euangelicae atque apostolicae fidei pietas defendatur, satis plene ac lucide litteris meis quas clementiam uestram iam dudum per famulum uestrum Epiphanium tribunum, qui pro hac causa missus est, arbitror accepisse, reseratum est nec ambigi potest hoc nos purissime credere, hoc constanter asserere quod etiam uenerandi patres quondam apud Nicæam congregati secundum fidem symboli credendum et confitendum sacra- 20 tissima auctoritate sanxerunt. nos enim, uenerabilis imperator, sicut Nestorii dogma peruersum merito anathemauius, ita iuste etiam horum impietatem qui ueritatem carnis nostrae negant a domino Iesu Christo susceptam esse, damnamus, GL. unde si pietas uestra suggestioni ac supplicationi nostrae dignetur annuere ut intra Italiam haberi iubeatis episcopale concilium, cito auxiliante deo poterunt omnia scandala 25 quae in perturbationem totius ecclesiae sunt commota, resecari, ut per uniuersum regnum uestrum catholicae fidei integritate seruata et pacem Christianam manere et uestram apud deum crescere gloriam gaudeamus.

DAT VIII KL IAN ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS

d. 24. m. Dec.
a. 449

10 [inscr. AD FAVSTV ET MAR PRBS]. *Leo ep. 32 JK 426 = E 9. Graeca uersio extat in Epistularum collectione H 7*

Leo Fausto et Martino presbyteris et reliquis archimandritis. Cum propter

GE, Φ [= CC^aDMY], I

1 repellantur CD pellatur Y in om. M hanc temptationem EM insidit I et resipiscet C^a
resipiscat I 2 susceptione D 3 etiam] autem C^a 5 qua] que C^aMI congregare CD 5/6 pre-
scientia G 6 iulianum GC^aI, corr. G 7 hilarium Y uocem I 8 consulitur GCDY 9 ibi M
indulgentia G 10 om. M data CYI idus C^aI dd Y austurio Y asterio C^aI protegene C
GEMI

11 inscr. item epla leonis pape ad theodosium augustum I 12 item leo ad quem supra theodosio M om. I
leo epis E integritatem E 16 atque apostolicae om. I plane M 17 quam G 18 missus est]
misisse M ratum I 20 nicenam M 22 anathematizauimus I 23 gloriosissime G 25 poterant M
26 in turuationem E per inturbationem I 27 nrm M 28 credere M 29 data EMI nono M
VIII E iun G iunias MI astorio M 29 hic epla ad flauianum lectis dilectionis tuae litteris G^mg

GE, Φ [= CC^aDMY], Z

30 inscr. EPISTOLA [INCIPIT EPISTVLA Y] SCISSIMI [eiusdem M] ARCHIEPI ROMAE LEONIS AD FAVSTVM
MARTIANVM [et marcianum M] ET RELIQVOS ARCHIMANDRITAS CONSTANTINOPOLIS [om. Y] ΦZ 32 leo [leo
epis E] — reliquis [ceteris E] archimandritis GE dilectissimis filiis fausto et martiano et reliquis archimandritis
[archimandritis constantinopolis Y] leo eps ΦZ

causam fidei, quam Eutyches perturbare temptauit, de latere meo mitterem qui defensionem ueritatis assisterent, congruum credidi ut etiam ad uestram dilectionem scripta dirigerem, quos certum habeo ita studere pietati, ut blasphemias et impias uoces nullatenus æquanimiter audire possitis, manente in cordibus uestris apostolica institutione

Gal. 1, 9 qua dicitur: si quis uobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit. sensum autem prædicti qui, sicut gestorum lectione cognouimus, merito reprobatus est, etiam nos detestandum esse decernimus, ita ut si assertor insipiens in sua prauitate uoluerit permanere, habeat cum his consortium quorum est secutus errorem. merito enim fiet extra Christi ecclesiam qui in Christo humanam, id est nostram negat esse naturam. sed si idem spiritu dei miserante correctus impietatem sui erroris agnouerit et quæ catholici execrantur, plena satisfactione damnauerit, uolumus ei misericordiam non negari, ut ecclesia domini nullum sentiat damnum, cum et resipiscens possit recipi et solus debeat error excludi. de sacramento autem pietatis magnæ in qua nobis per incarnationem uerbi dei iustificatio est et redemptio, quæ sit nostra ex patrum traditione sententia, in litteris quas ad fratrem meum Flavianum episcopum misi, nunc sufficienter, quantum arbitror, explicatum est, ut per insinuationem præsulis uestri quid secundum euangelium domini [nostri] Iesu Christi in omnium fidelium cordibus fixum cupiamus esse, noscatis.

d. 13. m. lun.
a. 449

DAT ID IVN ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS

11 [inscr. AD PVLCHERIAM AVG]. Leo ep. 31 JK 425. cf. quæ ad 8 prænotata sunt

20

1 Leo Pulcheriæ augustæ. Quantum præsidii dominus ecclesiæ suæ in uestra clementia præpararit, multis probauimus sæpe documentis, et quidquid nostris temporibus contra impugnatores catholicæ ueritatis industria sacerdotalis optinuit, ad uestram maxime gloriam redundauit, dum sicut spiritu sancto docente didicistis, illi per omnia potestatem uestram subicitis, cuius munere et protectione regnatis. unde quia contra integritatem fidei Christianæ dissensionem quandam in Constantinopolitana ecclesia Eutyches auctore generatam fratris et coepiscopi mei Flauiani relatione cognoui, ita ut totius causæ speciem synodaliu gestorum textus ostenderet, dignum gloria uestra est ut error qui, ut arbitror, de imperitia magis quam de uersutia natus est, auferatur priusquam ullas sibi uires de consensu imprudentium pertinacia prauitatis acquirat, quia etiam ignorantia graues non numquam incidit lapsus et plerumque in diaboli ruit foueas incauta simplicitas, per quam in supra dicto subrepsisse intellego spiritum

GE, Φ [= CC^aDMY], Z

1 causa G	quem autychis G	quid CD	3 dirigeremus C ^a	ista C istam D	8 secutus]
senectus G	10 correctos CD correptus M	13 errore CD	15 quos C	16 insuasionem G	17 domini
nostri om. G	nostri CDF om. EC ^a MYZ	omnibus Y	19 data C ^a MYZ	austurio CDM	
austorio Y	asterio C ^a Z	protegene CD			

21 similis huic quarta isdem cons post aug GG^a

GG^a, Q [= actux], P [= acp], P^lI

20 inscr. INCP [om. Q^aP^cI] EPISTVLA [om. P^b] PAPAE LEONIS [SCⁱ PAPAE LEONIS Q^aactx LEONIS PAPE Q^a om. P^b]
AD PVLCHERIAM AVGVSTAM Q^aPI ITEM EIVSDEM AD AVGVSTVM PVLCHERIAM P^l 21 Leo — aug GG^a om.
Q^aPP^lI 21/22 uestram clementiam Q^aPGG^a, corr. Q^a præparauerit G^a præparauit P^l sæpe probauimus
P^l nostris] dñi G^a 23 obtinet G^a optinet I 25 subiecistis P 26 in om. P constantino-
politane ecclesiæ Q^aP, corr. Q^a constantinopolitanam ecclesiam G^a 28 speciæ G^aP^c species I textus]
extas G^a ostenderit PG^aI gloriæ uestræ G^aI 30 ulla P^a illa Q, ille Q^a corr. et pertinacia
GG^a 31 quia Q^aP^lI qua PG quæ G^a ignorantia GG^a gravis GG^aQ^a P, corr. Q^a in graues I
incedit Q^aPG^a, corr. Q^a in lapsus PP^l 32 foueam P^l foueas, superscr. uel foueam I in om. PP^lI
supradictos obrepsisse Q^acorr. spiritum] irritum G

falsitatis, ut dum æstimat se religiosius de filii dei maiestate sentire, si ei naturæ nostræ ueritatem inesse non diceret, totum illud quod uerbum caro factum est unius *Ioh. 1, 14* atque eiusdem putaret esse substantiæ. et quantum Nestorius a ueritate excidit, dum Christum de matre solum hominem asserit natum, tantum etiam hic a catholico tramite deuiarit qui de eadem uirgine non nostram credit editam esse substantiam, *5* uolens utique eam solius deitatis intellegi, ut quod formam serui gessit et quod nostri *2* similis fuit atque conformis, quædam naturæ nostræ fuerit imago, non ueritas. nihil autem prodest dominum nostrum beatæ uirginis filium uerum perfectumque hominem dicere, si non illius generis homo creditur cuius in euangelio prædicatur. dicit enim *Mat. 1, 1* Matthæus: liber generationis Iesu Christi filii Dauid filii Abraham *10* et ita humanæ originis ordinem sequitur, ut generationum lineas usque ad Ioseph, cui mater domini erat desponsata, deducat. Lucas uero retrorsum successionum gradus relegens ad ipsum humani generis principem redit, ut Adam primum et Adam nouissi- *Lc. 3, 38* mum eiusdem ostendat esse naturæ. potuerat quippe omnipotentia filii dei sic ad docendos iustificandosque homines apparere, quomodo et patriarchis et prophetis in *15* specie carnis apparuit, cum aut luctamen iniit aut sermonem conseruit, cumue officia *Gen. 18, 38* hospitalitatis non abnuuit uel etiam appositum cibum sumpsit: sed illæ imagines huius *Gen. 32, 24* hominis erant indices cuius ueritatem ex præcedentium patrum stirpe sumendam significationes mysticæ nuntiabant, et ideo sacramentum reconciliationis nostræ ante tempora æterna dispositum nullæ implebant figuræ, quia nondum superuenerat spiritus *20* sanctus in uirginem nec uirtus altissimi obumbrauerat ei, ut intra intemerata uiscera *Lc. 1, 35* ædificante sibi sapientia domum uerbum caro fieret et forma dei ac forma serui in *Prou. 9, 1* unam conueniente personam creator temporum nasceretur in tempore et per quem facta sunt omnia, ipse inter omnia gigneretur. nisi enim nouus homo factus in simili- *25* tudine carnis peccati nostram susciperet uetustatem et consubstantialis patri consub- *25* stantialis esse dignaretur et matri naturamque sibi nostram solus a peccato liber uniret, sub iugo diaboli generaliter teneretur humana captiuitas nec uti possemus *3* triumphantis uictoria, si extra nostram esset confecta naturam. de hac autem participatione mirabile sacramentum nobis regenerationis induxit, ut per ipsum spiritum per quem Christus et conceptus et natus est, etiam nos, qui per concupiscentiam *30* carnis sumus geniti, spiritali rursus origine nasceremur. propter quod ab euangelista de credentibus dicitur qui non ex sanguinibus neque ex uoluntate carnis *Ioh. 1, 13* neque ex uoluntate uiri, sed ex deo nati sunt. cuius ineffabilis gratiæ parti-

GG^a, Q [= actux], P [= acp], P^lI

1 ut] et *G* 2 dicat *I* 2/3 unius eiusdemque, *superscr.* atque *post* unius *G* 3 putet *I* excedit *G^aP^l*
discedit *P^c* 4 hominem solum *PP^l* 5 deuiaret *P^l* diuiaret *G^a* deuiat *I* uirginem *Q^xP^cP^l*, *corr.* *Q^x*
n^ræ *GG^a* 6 quod *P^lI* in quod *Q*, *corr.* *Q^a*, ut in eo *Q^x* *corr.* quod in *PGG^a* forma *G^a* 7 conformes
Q^{tw}, *Q^a* *corr.*, *Q^c* *corr.*, *G^a* nostræ naturæ *I* 8 tamen *Q* prode est *Q^{tw}x P^cP^l*, *corr.* *Q^x* nostrum]
non *Q^wP^c*, *corr.* *Q^w* mariæ uirginis *G^aI* 12 ei cui *P^cP^l* et cui *P^a* 15 iustificandosque *om.* *G^a* et:]
ac *Q* 16 cum — conseruit *om.* *P^l* luctam *Q* cumue *Q^lP^l* cum uel *P^l* *corr.*, *GG^a* uel cum *I* aut *P*
17 humanitatis *P* non habuit *G^aP^c* habuit *I* etiam *om.* *Q^xP*, *corr.* *Q^x* 18 indicens *P^aP^l* indices *I* indicia *GG^a*
19 significationis *QP* 20 impleant *G* uenerat *P^aP^lG^a* 21 uirgine *GG^a* ei et ut *Q* ei ut et *Q^x* *corr.*
intra *om.* *P^aP^l* 23 conuenientem *QGG^a*, *corr.* *Q^x* conuenirent *P^aI* conuenerit *P^l* creatur *P* in] ex *P^aP^l*
24 ipse — omnia *om.* *G* 24/25 similitudinem *P^aI* *G^aI* similitudines *P^l* nostri *P^l* 26 a *om.* *GG^a*
27 ueniret *Q^lP^l* ueniret *P^c* ueniret *P^l* nec ut] nec ut *P^aP^l* *G*, *corr.* *G* necati *G^a* nec aliter *I* possumus
Q^aix *P^a* *GG^a*, *corr.* *Q^x* possumus *Q^wP^l* possidemus *I* 28 uictoriam *GG^aI* nostræ *P^a* nostra *P^c* *om.* *P^l*
confecta *Q^x* *corr.*, *PP^lI* consecta *Q* conceptus *Q^a* *corr.* conserta *GG^a* 29 mirabile *Q^l*, *Q^x* *corr.*, *GG^a* mirabili
Q^aix, *Q^l* *corr.*, *PP^lI* induxit *Q* indulsit *GG^a* indulsit *I* inluxit *PP^l* 30 spiritum *om.* *I* et] *om.* *PP^l*
31 spiritalis *G* spiritali *I* rursus] iterum *G^aI* 32 quia *GG^a* uoluptate *P^cI* *corr.* 32/33 carnis —
uoluntate *om.* *P^aP^l*

ceps non est nec potest in filiorum dei adoptione censeri quisque a fide sua hoc quod nos principaliter saluat, excludit, unde multum doleo multumque contristor quod hic qui antea de humilitatis proposito laudabilis uidebatur, contra unicam spem nostram patrumque nostrorum uana et nimis stolidi audet astruere. qui cum uideret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus displicere, reuocare se a sua opinione debuerat nec ita ecclesiæ præsules commouere, ut damnationis sententiam mereretur excipere, quam utique, si in suo sensu uoluerit permanere, nullus poterit relaxare. sedis enim apostolicæ moderatio hanc temperantiam seruat, ut et seuerius agat cum obduratis et ueniam cupiat præstare correctis. quia ergo multa mihi fiducia est de pietatis tuæ sublimissima et solidissima fide, obsecro clementiam tuam ut sicut sancto studio tuo catholica prædicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eius faueas libertati, quam forte ideo permisit dominus hac temptatione pulsari, ut quales intra ecclesiam lateant, possit agnosci, quorum plane non est neglegenda curatio, ut nec ipsorum nos contristet amissio.

4 Augustissimus uero et Christianissimus imperator cupiens quam celerrime turbata componi episcopali concilio, quod Ephesi uult haberi, nimium breue et angustum tempus indixit diem Kalendarum Augustarum præstituendo conuentui, cum a die tertio Idus d. 16. m. Mai. a. 449 Maias, quo serenitatis eius scripta suscepimus, maior pars reliqui temporis absumenda sit, ut profectio sacerdotum qui negotio sufficiant, ualeat ordinari. nam illud quod pietas ipsius etiam me credidit debere interesse concilio, etiamsi secundum aliquod præcedens exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam possit impleri, quia rerum præsentium nimis incerta condicio a tantæ urbis populis me abesse non sineret et in desperationem quandam animi tumultuantium mitterentur, si per occasionem causæ ecclesiasticæ uiderer patriam et sedem apostolicam uelle deserere. quia igitur ad publicam utilitatem pertinuisse cognoscitis ut salua clementiæ uestræ uenia caritati me et precibus ciuium non negarem, in his fratribus meis quos uice mea misi, me quoque adesse cum ceteris qui affuerint, æstimate, qui secundum causam satis mihi ex gestorum serie et ipsius de quo agitur professione patefactam euidenter et plene quid seruandum esset, ostendi. non enim de portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ minus lucide declarata sit, quæritur, sed hoc stolidissima resultatio audet incessere, quod dominus in ecclesia sua neminem sexus utriusque uoluit ignorare, si quidem ipsa catholici symboli breuis et perfecta confessio quæ duodecim apostolorum totidem est signata sententiis,

GG^a, Q [= ætwx], P [= acp], P^II

- 1 in om. I adoptionem GQI, corr. G conseri Q, corr. Q^a consequi G^aI quisquis G^aI hoc om. I
 3 ante GG^aP^II 4 stulta P^I dum GG^aI uiderit P^æP G^a 6 commoueret G 7 sua sententia I
 8 obseruat G^{corr} G^aI et om. PGG^aI et] ut I 9 præsentare P^æP sublimissima QPP^I
 sincerissima GG^aI 10 et solidissima PP^II om. QGG^a gloriosam clementiam tuam G gloriam clementiæ tue
 [uræ G^a] G^aI 11 adiuncta Q, corr. Q^a fortasse P 12 hanc G^a laterent QP^I possit QI posset P^I
 possint PG possent G^a 13 ut om. Q nec in ne corr. Q^x nos om. I 14 augustus GG^a 15 et
 episcopali GG^a habere G agustum tum P^a augustum G^a 16 die GG^a a tertio die I a die
 P^I ad diem tertium GG^a 16/17 iduum maiarum [magiarum P^æP] P^I 17 quos G qua P^æI quæ P^æ
 reliquis G^a 17/18 sit temporis absumenda I 17 adsumenda QP^æ, corr. Q^a sumenda GG^a 18 sufficiat P
 19 ipsius] eius GG^aI etiam om. Q inæresse G^a 20 exigitur G^a posset P^I 21 a om. GG^aI
 populi Q^æ P^æP 22 desperatione G^a quandam om. P^æP occasione GP^æ 23 uideret Q^æG, corr.
 Q^aG apostolicæ G^a uel G^a 24 publicam hanc GG^aI cognoscetis P^æP G^a ueniam G
 caritatis G^a 25 meæ Q^a P^æP GI 26 cum om. GG^a qui³] quibus Q^a corr., Q^x corr., I causam
 satis] causas datas Q^x corr. ex] et QPP^I 27 series Q seriem P^I et om. Q^x professionem P^æ
 patefacta Q patefactum P^æG et plene om. G quæ G^a 28 esse G partiuncula PP^I 28/29 clara
 sit GG^a clarescat I 29 stultissima GG^a resolutio P^I incessere P^æI GG^aI incessare P^æ inserere Q
 29/30 quod — ignorare om. P^æP 29 dñs nñr I in om. G 30 ecclesiam GG^a sua PP^I om. Q^x P^æI
 neminem om. G ante ipsa suprascri. om. Q^x 31 breuiter GG^a

tam instructa sit munitione cælesti, ut omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari. cuius symboli plenitudinem si Eutyches puro et simplici uoluisset corde concipere, in nullo a decretis sacratissimi Nicæni concilii deuiaret et hoc a sanctis patribus intellexeret constitutum, ut contra apostolicam fidem, quæ non nisi una est, nullum se ingenium, nullum eleuaret eloquium. et ideo pro uestræ pietatis consuetudine elaborare dignamini ut quod contra singulare sacramentum salutis humanæ blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur ac si ipse qui in hanc temptationem incidit, resipiscat, ita ut per libellarem satisfactionem proprium damnet errorem, communio ei sui ordinis non negetur. quod etiam sancto Flauiano episcopo me clementia tua scripsisse cognoscat, ut caritas non neglegatur, si error aboletur. 10

12 [inscr. AD SYNODVM QVAE APVD EPHEVSVM CONVENIT]. *Leo ep. 33 JK 427 = E 8. Græca uersio extat in Epistularum Collectione H 8*

Leo sanctæ synodo quæ apud Ephesum conuenit. Religiosa clementissimi principis fides sciens ad suam gloriam maxime pertinere, si intra ecclesiam catholicam nullius erroris germen exurgeret, hanc reuerentiam diuinis detulit institutis, ut ad sanctæ dispositionis effectum auctoritatem apostolicæ sedis adhiberet, tamquam ab ipso beatissimo Petro cuperet declarari quid in eius confessione laudatum sit, quando dicenti domino quem me esse dicunt homines filium hominis? uarias quidem diuersorum opiniones discipuli memorarunt, sed cum ab eis quid ipsi crederent, quæreretur, princeps apostolorum plenitudinem fidei breui sermone complexus tu es, inquit, Christus filius dei uiui, hoc est tu qui uere es filius hominis, idem uere es filius dei uiui, tu, inquam, uerus in deitate, uerus in carne et salua geminæ proprietate naturæ utrumque unus. quod si Eutyches intellegenter ac uiuaciter crederet, nequaquam ab huius fidei tramite deuiaret, propter quam ei respondetur a domino: beatus es, Simon Bar Iona, quia caro et sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cælis est. et ego dico tibi quia tu es Petrus et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam et portæ inferi non præualebunt aduersus eam. nimis autem a conpage huius ædificationis alienus est qui et beati Petri confessionem non capit et Christi euangelio contradicit, ostendens se nullum umquam studium cognoscendæ ueritatis habuisse et superfluo honorabilem uisum qui nulla maturitate cordis ornauit canitiem senectutis. uerum quia etiam talium non est negligenda curatio et pie ac religiose Christianissimus imperator haberi uoluit episcopale concilium, ut pleniore iudicio omnis possit error aboleri, fratres nostros Iulium

Mt. 16, 13.
16—18

GG^a, Q [= aetux], P [= acp], P^lI

1 tamque P^{cl} tamquam Pa 4 ut] et Q^lG qua P nisi quia P^c 5 nullo — ingenio nullo —
eloquio I 6 laborare GG^aI dignimini P^{cl} ut] et Q, corr. Q^ax quod om. G 7 blasphemia P^{cl}
ac] at Pa ad P^{cl} in om. Q^lI 7/8 hac temptatione P 8 resipiscit P^lI 9 non negetur] reformatur GG^aI
epō flauiano P meo P^{cl} me olim P^c ne G^a 10 negetur GG^aI subscr. contuli Q

GE, Φ [= CC^aDMY], Z, Q [= aetux], S [= defml]

11 inscr. SCISSIMI [INCIPIT EPISTOLA SCISSIMI Y] ARCHIEPI ROMAE LEONIS EPISTOLA [om. Y] SCRIPTA AD
SECUNDVM CONCILIUM EPHESENVM CONTRA EUTYCHEN QVAE PERDVCTA QUIDEM EST OCCVLTATA VERO PROPTER
[pro eo C^aZ] QVOD NON FVERIT CONCESSA PVBLICARI EPIS A DIOSCORO CC^aDYZ ep̄la eiusdem secundum con-
cilium ephesenum M ITEM EP̄LA [item ep̄la om. S^l] PAPE [om. S^{ml}] LEONIS AD EFESIAM SINODVM IN QVA PROVOCAT
CONGREGATOS EP̄OS EUTYCHETIS BLASFEMIAS CONDEMNARE S 13 Leo — conuenit om. ΦZ leo epis̄c
ESQ^x corr. 14 ad] a G 16 affectum Y 16/17 tamquam — quid om. M 17 laudatum] de-
claratum Y dicente GD 18 dicunt esse Y 20 Christus om. GC^aZQ, corr. Q^l 21 hoc — uiui
om. Y hoc] tu hoc C^aZ qui om. C^aZ uerus C^{corr} es om. M 22 in¹ om. MY, corr. Y
23 fidei om. C^aZ 24 ei] et ei Q^x corr. responderetur Q, corr. Q^x 25 non om. Y est in celis M
tibi dico GQ^sdefm 27 aduersum C^aZ 28 et¹ om. S euangelium GC^{corr} 29 honorabilem
om. CD 30 auctoritate S ordinauit CDQ^a qui GMQ^s S^{ml} 31 habere GQ^s 32 abolire Y
iulianum C^aZ, Q^x corr., S

episcopum Renatum presbyterum et filium meum Hilarum diaconum cumque his Dulciturum notarium probatæ nobis fidei misi, qui uice mea sancto conuentui uestræ fraternitatis intersint et communi uobiscum sententia quæ domino sint placitura, constituent, hoc est ut primitus pestifero errore damnato etiam de ipsius qui imprudenter errauit, restitutione tractetur, si tamen doctrinam ueritatis amplectens sensus hæreticos, quibus imperitia eius fuerat irretita, plene aperteque propria uoce et suscriptione damnauerit, quod etiam in libello quem ad nos miserat, est professus, spondens per omnia nostram se secuturum esse sententiam. acceptis autem fratris et coepiscopi nostri Flauiani litteris plenius ad eum de his quæ ad nos uidetur rettulisse, rescripsimus, ut abolito hoc qui natus uidebatur errore in laudem et gloriam dei per totum mundum una sit fides 10
Phil. 2, 10. 11 et una eademque confessio et in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus in gloria est dei patris.

Deus uos incolumes custodiat, fratres karissimi.

d. 13. m. Iun.
a. 449

DAT ID IVN ASTVRIO ET PROTOGENE VV CC CONSS

15

13 [*inscr.* AD IULIANVM EPM]. *Leo ep. 34 JK 428 = E 7*

Leo Iuliano episcopo. Litteræ dilectionis tuæ, quæ nuper mihi sunt redditæ, quam spiritali catholicæ fidei uigeas amore, demonstrant et multum gaudere me faciunt, quod in eandem sententiam pia corda concurrunt, ut secundum doctrinam spiritus 1 Cor. 1, 10 sancti impleatur in nobis quod apostolus ait: obsecro autem uos, fratres, per nomen domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes et non sint in uobis schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. cuius unitatis nimium se Eutyches fecit extraneum, si in sua peruersitate ueterescit neque adhuc quibus uinculis a diabolo sit obligatus, intellegit et quemquam sacerdotum domini reperiendum putat, qui eius imperitiæ amentiaque consentiat. diu apud nos incertum 25 fuit quid in ipso catholicis displiceret, et cum fratris nostri Flauiani nullas litteras sumeremus, ipse autem scriptis suis Nestorianam hæresim repullulare quereretur, non plene potuimus discere unde procederet uel quo tenderet tam dolosa causatio. sed postea quam gestorum ad nos episcopalium documenta perlata sunt, omnia illa quæ fallacium querelarum uelamine tegebantur, quam essent detestanda, patuerunt. et quia clemen- 30 tissimus imperator pro beniuolentia ac pietate animi sui de statu huius, qui antea honorabilis uidebatur, diligentius uoluit iudicari atque ob hoc indicendum credidit episcopale concilium, per fratres nostros Iulium episcopum et Renatum presbyterum, sed et filium meum Hilarum diaconum, quos ex latere meo uice mea misi, ad fratrem nostrum Flavianum sufficientia pro qualitate causæ scripta direxi, quibus et uestra dilectio et ecclesia 35

GE, Ø [= CC^aDMY], Z, Q [= actwx], S [= defmt]

1 et renatum C^aYZ hilarium Y, Q^a corr., Sm^t 2 notarium] nrm Z 3 sunt C^aZ constituunt M
5 doctrina M ueritatis] pietatis G hereticorum G 6 fuerit D 8 secuturum se S sequiturum CDM sententia E 10 error C^a 11 et¹ om. E dñi ihu Y 13 ih̄s xp̄s M in
fine add. contuli Q 14 om. GEQS karissimi om. CD 15 data EMYQ^{anu} id māi G
asterio C^aZS^{demt} astorio MY astorio S/ protegene YQ ūū cc cons Q^x corr. ūū cons CD cons
ūū cc C^aZ ūū cc Y uiris clarissimis S cons Q^{actx} cons E consilibus MQ^o consilibus in alia id ian G in fine
add. era qua supra S, Q^x corr.

GEI

inscr. item epla leonis pape ad iulianum ep̄m I 17 Leo — episcopo om. I leo ep̄sc E ep̄
choensium E 19 eadem sententia GI 21 et] ut G non om. I 24 et] quod I sacerdotem
26 qui G 27 heresem G repullare queretur I 28 discernere E cautio I 30 quem case
31 ante GI 32 iudicare I 33 iulianum I 34 hilarium I quod G

uniuersa cognoscat de antiqua et singulari fide, quam indoctus inpugnator incessit, quid diuinitus traditum teneamus et quid incommutabiliter prædicemus. quia tamen non debemus partes miserationis omittere, congruere moderationi credimus sacerdotum ut si condemnatus presbyter plena satisfactione corrigitur, sententia qua obstrictus est. relaxetur; si uero in eodem insipientiæ suæ luto iacere delegerit, statuta permaneant 5 et cum eis habeat sortem, quorum est secutus errorem.

DAT̄ ID̄ IVN̄ ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS̄

d. 13. m. Iun.
a. 449

14 [inscr. EPISTL̄ LEONIS PP̄ AD FLAVIANVM EPM̄]. *Leo ep. 36 JK 430*

Leo Flauiano episcopo Constantinopolitano. Litteras tuæ dilectionis accepi cum gestis quæ apud uos de fidei quæstione confecta sunt. et quia clementissimus 10 imperator pro ecclesiæ pace sollicitus synodum uoluit congregari, quamuis euidenter appareat rem de qua agitur, nequaquam synodali indigere tractatu, tamen, frater carissime, subsecuturos esse significo quos in hac re placuit destinare. nec necessarium fuit nunc amplius scribi, cum propitio deo de his quæ causæ credimus conuenire, per ea quæ ipsi portabunt scripta sis plenius instruendus.

15

DAT̄ XIĪ KL̄ IULIAS ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS̄

d. m. 20. Iun.
a. 449

15 [inscr. AD THEODOSIVM AVḠ]. *Leo ep. 37 JK 431 = E 10*

Leo Theodosio augusto. Acceptis clementiæ uestræ litteris multum uniuersali ecclesiæ gaudendum esse perspexi quod Christianam fidem, qua diuina trinitas hono- ratur et colitur, in nullo dissimilem, in nullo uultis esse discordem. quid enim rebus 20 humanis ad exorandam misericordiam dei efficacius suffragetur quam si una gratiarum actio et unius confessionis sacrificium maiestati eius ab omnibus offeratur? in quo et sacerdotum et cunctorum fidelium ita demum erit plena deuotio, si in his quæ per unicum dei filium deum uerbum pro nostra redemptione sunt gesta, nihil aliud sentiatur quam quod ipse de se et prædicari iussit et credi, GL̄. unde quamuis ad diem 25 quem concilio episcopali pietas uestra constituit, occurrere me ratio nulla permittat, cum nec aliqua ex hac parte exempla præcesserint et temporalis necessitas me non patitur deserere ciuitatem, præsertim cum tam euidentis fidei causa sit, ut rationabilius ab indicenda synodo fuisset abstentum, tamen in quantum dominus iuuare dignatur, meum studium commodaui ut clementiæ uestræ statutis aliquatenus pareatur, ordinatis hinc 30

GEI

2 inmutabiliter E 3 et congruere GE 3 credidimus G 4 presbyter om. E quod G 7 data I
GMVI

inscr. item ēpla pape ad flauianum ep̄m̄ constantinopolitanum I 9 Leo — Constantinopolitano om. I
leo ep̄s MV 10 uos om. M de om. I 12 synodale G tractata MV 13 subsecuturos G
subsecuturus MV subsecutos I placuit destinare GI publici uidi statuare M p. uidi statuare V nec om.
MV 14 nunc] nec I scripsi MV deo om. M 15 portabant MV 16 data MVI xv I
idus xii M astorio MV

GEMI

inscr. item ēpla leonis pape ad theodosium augustum I 18 Leo — augusto om. I leo episc̄ EM
augusto om. M 19 prospexi I 20 uult I 21 exortandam M 22 qua G 23 unigenitum
EM 24 uerum E 25/26 credi — episcopali om. M 25 GL̄ om. E 26 quem — episcopali
E episcopalis concilii [concilii episcopalis I] quem GI 27 neque M hac EM hoc G^{corr} I om. G
parte E ante GMI patiat̄ur I 28 rationalis M ab om. G 29 abstinendum GMI donare M
30 ut] et E nr̄e M

fratribus meis qui amputandis scandalis pro causæ qualitate sufficiant quique præsentiae meae impleant uicem, quia non talis quæstio orta est de qua aut possit aut debeat dubitari.

d. 20. m. Iun.
a. 449

DAT XII KL IVL ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS

16 [inscr. AD FLAVIANVM EPM]. *Leo ep. 38 JK 432 = E II*

5

Leo Flauiano episcopo Constantinopolitano. Profectis iam nostris quos ad uos in fidei causa direximus, per filium nostrum Basilium diaconum scripta tuæ dilectionis accepimus, quibus merito parum de negotio communis sollicitudinis indidisti, quoniam et gesta ante delata de omnibus nos sufficienter instruxerant et ad familiarem interrogationem idoneus erat sermo prædicti. per quem nunc alloquia reddentes dilectionem tuam per domini nostri gratiam, in qua fidimus, cohortamur utentes uerbis apostolicis atque dicentes: in nullo terreamini ab aduersariis, quæ est illis causa perditionis, uobis autem salutis. quid enim tam exitiabile quam negata ueritate incarnationis Christi omnem spem salutis humanæ uelle dissoluere et apostolo contraire dicenti manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne? quid tam gloriosum quam contra inimicos natiuitatis et crucis Christi pro fide euangelica dimicare? de cuius purissimo lumine inuictaque uirtute datis iam ad dilectionem tuam litteris quid in nostro esset corde, patefecimus, ne de his quæ secundum doctrinam catholicam didicimus et docemus, aliquid inter nos uideri possit ambiguum. quia uero tam clara et tam ualida sunt testimonia ueritatis, ut nimis cæcus nimisque obduratus habendus sit qui ad coruscationem lucis atque rationis non confestim se a tenebris falsitatis excusserit, ad curandam imperitorum insaniam etiam patientiæ uos adhibere uolumus medicinam, ut per paternas increpationes hi qui in senectute carnis suæ mente sunt paruoli, discant obœdire maioribus ac si deposita imperitiæ suæ uanitate resipiscunt omnique errore damnato fidem ueram singularemque suscipiunt, misericordia eisdem episcopalis beniuolentiæ non negetur mansuro iudicio quod præcessit, si impietas merito condemnata in sua prauitate perstiterit.

d. 23. m. Iul.
a. 449

DAT X KL AVGVST ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS

17 [inscr. AD FLAVIANVM EPM]. *Leo ep. 39 JK 433*

Leo Flauiano episcopo Constantinopolitano. Auget sollicitudinem nostram taciturnitas tua quod iam diu nulla tuæ dilectionis scripta suscepimus, cum nos eurarum tuarum participes pro fidei defensione solliciti frequenter per occasiones idoneas ad

GEMI

1 equitate I 1/2 quique — uicem om. I 4 data MI XIII G quarta decima M astorio M

GEMVI

inscr. item epla leonis pape ad flauianum epm I 6 Leo — Constantinopolitano om. I leo epis
[epo MV] EMV Constantinopolitano om. E 7 nostrum om. M bassilium G 8 indidisses I
quia E 9 ante om. M 11 dñi nñ E dñi nñ G corr MV dñi G quo G coartamur M 12 atque
itaque M ita V 13 nobis E existimabile MV 14 carnis I dissoluere om. M. 16 et
quid E gloriosam MV natiuitatis et om. I 17 pro om. MV 18 illis GI 19 secundum
catholicam G de doctrina catholica M posset E 21 a G, corr. G coruscatione G 22 a G
curandum MV coruscandam G 23 uobis I 24 sic G 24/25 imperitiæ] nuptie I 25 unitate M
resipiscant GMV uram M 26 misericordiæ GMV misericordiam EI isdem GMV episcopi
MV beniuolentia G 27 persisterit MV persisterent G 28 data MI xñidus M 1 V asterio
M austerio V austerio I aug consilibus V

GMVI

inscr. item epla leonis pape ad flauianum constantinopolitanum I 30 Leo — Constantinopolitano
om. I leo epo MV constantinopolitano om. MV 31 auscipinus G

dilectionem tuam litteras miserimus, ut adhortationum nostrarum consolationibus te iuuaremus, ut aduersariorum stimulis pro fidei defensione non cederes, cum laboris tui participes nos probares. olim ad fraternitatem tuam nostros credimus peruenisse, per quos plenius scriptis mandatisque a nobis instructum te esse retinens et Basilium ad te, ut uolueras ipse, remisimus; sed nunc ne aliqua prætermissum occasione te crederes, per filium nostrum honorabilem et amabilem nobis uirum Eupsychium hanc paginam dedimus, ut tota celeritate ad scripta nostra respondeas nosque subinde de tuis actibus nostrorumque et de totius causæ absolutione facias certiores, ut sollicitudinem quam nunc pro fidei defensione gerimus, prosperioribus nuntiis molliamus.

DAT̄ III ID̄ AV̄G ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS̄

d. 11. m. Aug.
a. 449

18 [inscr. AD THEODOSIVM AV̄G]. *Leo ep. 44 JK 438 = E 12. Græca uersio extat in Epistularum 11 Collectione M 12*

Leo et sancta synodus quæ in urbe Roma conuenit, Theodosio augusto. Litteris clementiæ uestræ, quas dudum ad beati Petri apostoli sedem pro catholicæ fidei amore misistis, tantam fiduciam sumpsimus defendendæ per uos ueritatis et pacis, ut in 15 causa tam simplici tamque munita nihil putaremus posse existere quod noceret, præsertim cum ad episcopale concilium quod haberi apud Ephesum præcepistis, tam instructi sint missi, ut si scripta quæ uel ad sanctam synodum uel ad Flauianum episcopum detulerunt, episcoporum publicari auribus Alexandrinus permisisset antistes, ita manifestatione purissimæ fidei, quam diuinitus inspiratam et accepimus et tenemus, omnium concer- 20 tationum strepitus quieuisset, ut nec imperitia ultra desiperet nec occasionem nocendi æmulatio reperiret. sed dum priuatæ causæ religionis exercentur optentu, commissum est impietate paucorum quod uniuersam ecclesiam uulneraret. conperimus enim, non incerto nuntio, sed fidelissimo rerum quæ gesta sunt, narratore Hilario diacono nostro, qui uix, ne suscribere per uim cogeretur, effugit, conuenisse ad synodum plurimos 25 sacerdotes, quorum utique frequentia consultationi et iudicio profuisset, si is qui sibi locum principem uindicabat, sacerdotalem moderationem custodire uoluisset, ut sicut moris est, omnium sententiis ex libertate prolatis id tranquillo et æquo constitueretur

GMVI

1 misimus G   2 fide G   3 peruenisse GMV destinandos I   4 a nobis GMV nostris I   structum G
te om. G   retinens GMV retines I   5 sed om. I   6 eussigium MV esichium I   pagina G
7 scriptis nris I   respondeat MV   de om. GMV   actionibus G   9 nuntiatis G   10 data
MV   tertio MV   ydus kl I   astorio MV austurio I

GE, Φ [= CC^aDMY], Q [= ætwx], S [= defmt]

inscr. EPISTVLA [item epistola D incipit epistola V] ALIA [om. CD, corr. C] SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE [scissimi — Romæ CC^aY papæ D om. M] LEONIS [eiusdem M leonis et scē synodi V] AD IMPERATOREM THEODOSIVM CVLPANS EPHESENVM [EPHESIVM CC^a] CONCILIVM QVOD ADVERSVS SCISSIMVM FLAVIANVM EPM FACTVM [facta M] EST PETENTIS ALIVD CONCILIVM IN PARTIBVS [in partibus om. M] ITALIAE CELEBRARI [quod — celebrari om. CC^aY] Φ item leonis pape epistola ad theodosium augustum de secunda synodo ephesena in qua euticetis heresis quorundam episcoporum prauo intellectu adiuta est unde hortatur eundem augustum ut priscae fidei constitutio ab eis non uioletur donec sacerdotes totius orbis quoadunentur S   13 leo — augusto GEQS, post auḡ add. ut recisa sinodo ephesina in italia concilium eius consensu debeat celebrari Q^a gloriosissimo et clementissimo theodosio augusto leo ep̄s — conuenit Φ   leo ep̄s EQS   et om. C^a   quæ — conuenit] rome collecta DM qui in urbe romana conuenit DM^s   14 apostoli petri GDM   15 misisti S   tantum 1X^o fiduciæ D   ut] et G   16 munitam C^aMY, corr. MY   ut nihil Q, corr. Q^{ax}   17 præceptis C sunt DY, corr. Y   18 scriptura C   uel^o om. ES   19 auribus publicari E   ita om. G   21 con- quicuiasset E   24 enim quod D   hilario YQ^a corr., Sm^o, corr. Y   25 effugiit YS   26 sacer- dotes om. M   consolationi Q^{ax}, corr. Q^a, consolationi DMQ^w, corr. D   profuisset G   is] hic G

examine, quod et fidei congrueret et errantibus subueniret. in ipso autem iudicio non omnes qui conuenerant, interfuisse cognouimus; nam alios reiectos, alios didicimus intromissos, qui pro supra dicti sacerdotis arbitrio impiis suscriptionibus captiuas manus dederent et nociturum statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talemque ab ipso prolatam esse sententiam, ut dum homo unus impetitur, in omnem ecclesiam sæ- 5 uiretur. quod nostri ab apostolica sede directi adco impium et catholicæ fidei contrarium esse uiderunt, ut ad consentiendum nulla potuerint oppressione compelli constanterque in eadem synodo, ut decuit, fuerint protestati nequaquam id quod constituebatur, sedem apostolicam recepturam, quoniam re uera omne Christianæ fidei sacramentum, quod absit a temporibus uestre pietatis, excinditur, nisi hoc scelestissi- 10 mum facinus, quod cuncta sacrilegia excedit, aboletur. quia uero diabolica nequitia subtiliter fallit incautos et ita quorundam imprudentiæ per similitudinem pietatis illudit, ut pro salubribus nocitura persuadeat, remouete, quæsumus, a uestre pietatis conscientia periculum religionis et fidei quodque in sæcularibus negotiis legum uestrarum æquitate conceditur, in rerum diuinarum pertractatione præstate, ut Christi euangelio 15 uim non inferat humana præsumptio. ecce ego, Christianissime et uenerabilis imperator, cum consacerdotibus meis implens erga reuerentiam clementiæ uestre sinceri amoris officium cupiensque uos placere per omnia deo, cui pro uobis ab ecclesia supplicatur, ne ante tribunal domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram unius deitatis inseparabili trinitate, quæ tali facto læditur, cum ipsa uestri sit custos et auctor imperii, 20 et coram sanctis angelis Christi, ut omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur, nec alieno peccato patiamini uos grauari, quia quod necesse est nos dicere, ueremur ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. præ oculis habete et tota mentis acie reuerenter aspiciate beati Petri gloriam et communes cum ipso omnium apostolorum coronas cunc- 25 torumque martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi nisi confessio ueræ diuinitatis et ueræ humanitatis in Christo. cui sacramento quia impie nunc a paucis imprudentibus obuiatur, omnes partium nostrarum ecclesiæ, omnes mansuetudini uestre cum gemitibus et lacrimis supplicant sacerdotes ut quia et nostri fideliter reclamauerunt et eisdem libellum appellationis Flauianus episcopus dedit, generalem synodum iubeatis 30 intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat aut mitiget, ne aliquid ultra sit uel in fide dubium uel in caritate diuisum, conuenientibus utique Orientalium prouinciarum episcopis, quorum si qui superati minis atque iniuriis a ueritatis tramite deuiarunt, salutaribus remediis in integrum reuocentur ipsique quorum est causa durior,

GE, Φ [= CC^aDMV], Q [= a (usque ad 17 implens) etwæ], S [= defme]

3 pro om. GCC^aD 4 dederint Q^{etwæ}S^d dederunt DQ^aS^e et om. Q, corr. Q^x 5 prolata — sententia E esse sententiam] penitentiam G inperitus in inpetitus corr. D impeditur Q^{etwæ}, corr. Q^x in mg.
6 adeo] ad C^a ad ubi Q, corr. Q^x, at ubi Q^{etwæ} corr. 8 fuerunt C 10 potestatis C^a scinditur GDQF
excinduntur Y 10/11 excellentissimum C^a 11 excidit CC^aD^{corr}S aboleatur C^aDY, Q^x corr., S^d corr.,
corr. D diaboli V 12 imprudentiam S inluditur DM, corr. D^{etwæ} 13 ut om. D, corr. D pro
om. Q^{etwæ}, corr. Q^x, dum Q^{etwæ}, del. Q^{etwæ} 14 quodque] et quod CC^aY 15 pertractione CM 16 ecce] hec M
17 sacerdotibus MQS^f inde ab implens def. Q^a propter folii defectum ergo C reuerentia E uestre
clementia: D 17/18 sinceri amoris] sinceris E 19 dñi nri ihu xpi C^{corr} rei om. DM, corr. D
coram] uos per D 20 inseparabilem trinitatem DS^d a tali M 21 Christi] τοῦ θεοῦ Γ esse om. C^a
fuerant Q 22 omne om. G 23 uos patiamini GS^f docere M non ueremur DM, corr. D
nec C^a 25/26 cunctarumque M 26 aliena C^a 27 paucis] pacis Y 28 ecclesia D 29 et¹] ac G
reclamauerunt M 30 idem E eidem E^{corr} S^m 31 aut¹] ut CS^f nec G 32 ultra
sit om. C^a 33 episcopis quorum] episcoporum CD^{corr} qui] quis YS^{et} nimis CDS^{et} atque]
aut CC^aY ueritate M 34 salubribus CC^aYD^{etwæ} remedium remediis G ipsique] ipsi quem G
est om. E

si consiliis melioribus acquiescant, ab ecclesiæ unitate non excidant. quam autem post appellationem interpositam hoc necessarie postuletur, canonum Nicææ habitorem decreta testantur, quæ a totius mundi sunt sacerdotibus constituta quæque sup̄ annexa sunt. fauete catholicis uestro more parentumque uestrorum, date defendendæ fidei libertatem, quam salua clementiæ uestre reuerentia nulla uis, nullus poterit mundanus terror auferre. cum enim ecclesiæ causas, tum regni uestri agimus et salutis, ut prouinciarum uestRARUM quieto iure potiamini. defendite contra hæreticos inconcussum ecclesiæ statum, ut uestrum Christi dextera defendatur imperium.

DAT III ID OCTBR ASTVRIO ET PROTOGENE VV CC CONS

d. 13. m. Oct.
a. 449

19 [in mg. AD CLERVM CONSTANTINOPOLITANVM]. *Leo ep. 50 JK 443 = E 15. Græca uersio 10 extat in Epistularum Collectione H 15*

Leo et sancta synodus quæ in urbe Roma conuenit, clero honoratis et plebi consistenti Constantinopolim. In notitiam nostram quæ Ephesi contra opinionem omnium sunt acta, perlatis magno animum nostrum fatemur mærore confusum nec tantum licuisse iniquitati facile potuissemus credere, nisi filius noster Hilarus diaconus, 16 qui a nobis uice nostra cum aliis, ut interesset synodo, missus fuerat, fugiens reuertisset declinans ne iniustæ particeps esset sententiæ, quippe cum uox illic a nostris contradictionis emissa sit, quam Alexandrinus antistes, qui totum solus inpotentiæ suæ uindicauit, audire contempsit, in consortium suæ uoluntatis inuitos pertrahens sacerdotes, ut per uim coacti suscriberent, qui nullam damnationis causam idoneam repperissent. 20 sed hos ausus pio et Christiano principi confidimus minime placituros; [sed] nunc quia ecclesiam uestram hac ratione cognouimus dissipatam, consolandos adhortandosque uos esse credidimus nostris epistulis, ut pro catholicæ fidei defensione perfidorum nequitiae resistatis. nolumus enim dilectionem uestram hoc mærore percelli, cum maior gloria uestram sit subsecutura constantiam, si a probabili sacerdote uestro nullæ 25 uos minæ, nulla formido diuellerit. quisque enim incolumi atque superstitute Flauiano episcopo uestro sacerdotium eius fuerit ausus inuadere, numquam in communione nostra habebitur nec inter episcopos poterit numerari. nos enim sicut Nestorium in sua

GE, Φ [= CC^aDMY], Q [= etw]. S [= defm]

1 conciliis G acquiescunt GC^a excedant C^aDQS, corr. D 2 hoc om. Q, corr. Q^a nicææ Q, corr. Q^a 3 a om. C^a 4 defendendi GC defendente Sⁱ defendite Q 5 salue C^a nullus om. C^aSⁱ 6 ecclesiæ om. M causas tum QE causa statum DS dⁱ causa statutum S^{em} causam tum GCC^aMY ut om. C^a 8 ut et EMYST in fine add. contuli Q 9 data C^aMYQ^w 111 GCV quarto C^a om. M austurio C^aMY asterio DS protegene CDYQS^e ūū cē om. GEDMY ūū cēs C^a in fine add. era qua sup̄ S

GE, Φ [= CC^aDMY], I

inscr. EPISTOLA SCISSIMI ARCHIEPI ROMÆ LEONIS [epistola papæ leonis D ēpla leonis pape M] ET EIVS SCⁱ [SCⁱ om. DM] CONCILII AD CLERICOS [clerum D] ET HONORATOS [nobiles constantinopolis DM] ET OMNEM [omnem om. DM] POPVLVM CONSTANTINOPOLITANVM Φ item ēpla leonis pape ad constantinopolitanos et plebi constantinopolim consistenti I 12/13 Leo — Constantinopolim om. DMI, add. D^{ms} 12 leo episcopus ECC^aYD^{ms} romana CD^{ms} 12/13 constantinopoli consistenti C^a constantinopoli E consistenti constantinopolim [constantinopoli Y] dilectissimis filiis in dñō salutem CYD^{ms} ad C^aD in ephesi Y 14 omnia M peracta DM 15 iniquitatis D^{corr} nisi ad nos G ylarus I 17 ne om. DM, corr. D particeps I esse EDM illic uox D uox ille I 17/18 contradictionis CI 18 potentiæ GC^aYI 19 consortio M 20 ydonee I 21 xpianissimo G sed ΦI om. GEI qui GC 22 ratione] npd̄xi I dissipatum E 23 defensionem C^a 24 hoc mærore] hac in more I 25 gloriam M ūrā ECC^aD^{corr} ūrām hoc I subsecuturam CD secutura E constantia M ad C 26 moenæ E quisquis EYI enim om. M superstitute C communionem ūrām Gy 28 nominari C^a

peruersitate anathematizauimus, ita eos qui ueritatem carnis nostræ in domino Iesu Christo denegant, pari execratione damnamus. state igitur in spiritu catholicæ Phil. 1, 29 ueritatis et apostolicam cohortationem ministerio nostri oris accipite quia uobis donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. nolite arbitrari, dilectissimi, quod sanctæ ecclesiæ suæ desit aut de- 5 futura sit diuina protectio; splendescit enim fidei puritas, cum ab ea sordes separantur errorum. unde iterum iterumque uos ante conspectum domini obtestamur pariter et monemus ut a fide in qua fundati estis et in qua Christianissimum principem nouimus permanere, non insidiis, non cuiusquam persuasione moueamini, sed in persona episcopi uestri illum in oculis cordis habeatis, pro quo idem omnia pati quæ fuerint illata, non 10 metuit. cuius per omnia imitatores esse uos cupimus, ut commune cum ipso præmium fidei habere possitis.

d. 13. m. Oct.
a. 449

DAT III ID OCTB ASTVRIO ET PROTOGENE VV CC CONSS

20 [in mg. AD ANASTASIVM EPM]. Leo ep. 47 JK 440

Leo Anastasio episcopo Thessalonicensi. Quantum relatione Hilari diaconi 15 nostri cognouimus, magnum facinus Alexandrino episcopo auctore uel executore commissum est, ut dum in fratrem nostrum Flauianum ueteres æmulationes et odia priuata desæuiunt, nec innocentiae probatissimi sacerdotis nec Christianæ fidei parceretur. unde multum dilectioni tuæ gratulamur quod te ad illam synodum ire cupientem oportunis obstaculis manus diuina detinuit, ne abstenturus procul dubio a tanto scelere 20 indignis iniuriis subiaceres et furori impio militibus, quantum didicimus, armisque suffulto contraire non posses. quia ergo prorupit in apertum perfidia quæ latebat, et in nefandissimam hæresim unius imperitissimi senis assecræ transierunt, tempus probationis nostræ debemus agnoscere et contra impetus aduersantium munitionibus cælestibus fulti incommutabilis animi constantiam præparare; scimus, frater karissime, 25 quia sacramento magnæ pietatis suæ aderit diuina protectio. si quid itaque fraternitati tuæ de impiis constitutionibus fuerit ingestum, protestamur pariter ac monemus ne uel in damnatione fratris insontis uel in receptione nefarii dogmatis consensum tui 1 loh. 4:4 cordis inmisceas (maior est enim qui in nobis est quam qui aduersum nos); annitere potius quantum te ipse naturæ nostræ susceptor et glorificator adiuuerit, ut omnium 30 fratrum nostrorum corda confirmes. nobis enim ab euangelio generationis et mortis

GE, Φ [= CC^aDMY], I

1 anathematizauimus GCC ^a	dñō nrō CD ^{corr}	2 denegarent I	damnauius C ^a	instare M
spiritu] fide M	4/5 non — arbitrari om. C	4 ut ² om. C ^a	5 arbitrare GD	6 separatur C
7 iterum om. C ^a	8 fidei E	9 non ² om. D	persuasionibus GCC ^a YI	persa in perseverantia corr. C ^a
personam GEI	10 cordis] uestris M	pro om. C ^a	idem] quidem Y	11 uos esse DY
13 data EC ^a MYI	11 ED tercio M om. GCC ^a YI	Asturio et Protogene om. E	asterio D,	
corr. Dm ^g austurio C ^a MY	protegene CDV progene Dm ^g	ūū cē om. GEDI	CONSS ss E ss C ^a	

GMVI

inscr. item epla leonis pape ad nasthasium thessalonissensem ep̄m I 15 leo ep̄s anastasio thessalonicense
MV om. I hylarii VI 16 magnum om. M facimus M 17 ueteris emulationis MV priuata GI
propria MV 19 congratulamur I illum G 20 tanta G celere I 21 subiaceris MV
furore GMV 22 contrarie I possis GMV in apertum om. I 23 assede I assecræ G ad
secula MV 23/24 probationis — debemus om. I 25 fulti G freti I frui MV constantiæ rōre
parare MV 26 sacramentum MV igitur I 27 protestamus MV et admonemus MV
28 dampnationes I insontes MV in receptione M in receptionem I in deceptione G increpatione V
29 imisceat MV aduersus I 30 glorificatur MV adiuuauerit G^{corr} 31 confirmis MV

ac resurrectionis domini nostri Iesu Christi nullatenus recedentibus definitissimum est in nostrae communionis numero non futuros eos qui conantur antiqua catholicae fidei fundamenta conuellere.

DAT̄ III ID̄ OCT̄ ASTVRIO ET PROTOGENE CONS̄S

d. 13. m. Oct.
a. 449

21 [*in mg. AD FLAVIANVM EPM*]. *Leo ep. 49 JK 442*

5

Leo Flauiano episcopo Constantinopolitano. Quæ et quanta dilectio tua pro catholicae fidei defensione patiat, per diaconum nostrum, qui ab Epheso furtim est lapsus, agnouimus et licet magnificemus deum, qui te gratiæ suæ uirtute confortat, necesse est tamen nos dolere eorum ruinas per quos ueritas inpugnatur et ipsa totius ecclesiæ fundamenta quatuntur. quia uero prouidentia dei semper suis necessarium 10 præstat auxilium, scire debet fraternitas tua nos pro communi causa nihil eorum quæ agenda sunt, præterire, ut primitus ad ea quæ uniuersitati fidelium prosint, peruenire mereamur; superest ut fortiter interim toleret dilectio tua quæ sibi ad aeternam gloriam non dubitat profutura. perlator sane breuis huius epistolæ fidei sermone poterit enarrare quidquid illud est ad quod iuuante domino studio fidei et caritatis in- 15 tendimus.

DAT̄ III IDVS OCTOB̄ ASTVRIO ET PROTOGENE CONS̄S

d. 13. m. Oct.
a. 449

22 [*in mg. AD IULIANVM EPM*]. *Leo ep. 48 JK 441*

Leo Iuliano episcopo. Cognitis quæ apud Ephesum unius hominis præsumptione sunt gesta, magno quidem dolore affecti sumus de his quæ impie furioseque commissa 20 sunt, sed ad deum nostros animos dirigentes multam fiduciam ab ipsa quam sequimur ueritate concipimus, non omittentes omnia agere quæ auxiliante dei gratia credimus profutura. tenendum ergo nobis est quod tenemus, et sæuiente unius turbidæ nubis procella serenissima fidei est amplectenda tranquillitas, donec radios suos ueritas per uniuersa diffundat et caliginem infidelitatis consumat. quæ autem 25 disposita sint, perlatoris sermone cognosces.

DAT̄ III ID̄ OCTOBRES ASTVRIO ET PROTOGENE CONS̄S

d. 13. m. Oct.
a. 449

23 [*inscr. AD PVLCHERIAM AVḠ*]. *Leo ep. 45 JK 439 = E 13. Græca uersio extat in Epistularum collectione H 12*

Leo episcopus et sancta synodus quæ in urbe Roma conuenit, Pulcheriæ augustæ. 30 Si epistolæ quæ in fidei causa ad pietatem uestram directæ sunt, per nostros clericos

GMVI

1 recedentibus] nre cedentibus G   2 antique MV   4 data MVI   1111 MV   astorio MV

GMVI

inscr. item epla leonis pape ad flauianum constantinopolitanum epm I   6 leo epo flauiano epn cui
supra MV   6 Leo — Constantinopolitano om. I   7 nostrum om. GI   ephesum G   9 nobis G   ruinas]
doctrinas M   10 semper om. G   11 tua fraternitas MV   14 prelator I   fidei I   15 adiuuante I
17 data MVI   quarto MV   astorio MV

GI

inscr. item epla leonis pape ad iulianum epm I   19 Leo — episcopo om. I   21 dñm nrm I
23 est om. G   24 turbidæ nubis G turbinis I   serenissimæ G   26 sermonem I   27 data I

GE, Φ [= CC^oDMY], Q [= etwx], S [= defmt]

inscr. EPISTOLA [INCIPIE EPISTOLA Y] LEONIS ARCHIEPI [PAPAE LEONIS D eiusdem M] ET SCI [scique M]
CONCILII QVOD ROMAE COLLECTVM EST AD PVLCHERIAM AVGVSTAM [A PVLCHERIA AVGVSTA C^o] Φ item leonis pape
ad pulcheriam augustam contra eandem secundam ephesenam synodum ut eius errores in alia sinodo retractarentur
S   30 Leo — augustæ GEQS gloriosissimæ et clementissimæ filiæ [filiæ om. M] pulcheriæ augustæ leo ep̄s et
scm̄ concilium romæ collectum Φ   31 causam D   directa G   clericos C

peruenissent, certum est remedium uos his rebus quæ contra fidem factæ sunt, aspirante uobis domino præstare potuisse. quando enim sacerdotibus, quando Christianæ religioni aut fidei defuistis? sed cum ad mansuetudinem uestram adeo non potuerint peruenire qui missi sunt, ut ad nos uix unus eorum Hilarus diaconus noster fugiens sit reuersus, iteranda scripta credidimus et ut ualidiores preces nostræ esse mereantur, ipsorum scriptorum quæ ad clementiam uestram non peruenierunt, exempla subiecimus, amplioribus uos obtestationibus obsecrantes ut quanto acerbiora sunt facta, quibus pro fide regia uos conuenit contraire, tanto maiore gloria curam eius in qua excellitis religionis habeatis, ne catholicæ fidei integritas ulla humanarum concertationum occasione uioletur. quæ enim congregata apud Ephesum synodo sopienda et sananda pacis remedio credebantur, hæc non solum in maiora pacis dispendia, sed, quod nimis dolendum est, etiam in ipsius fidei qua Christiani sumus, excidia processerunt. et hi quidem qui missi sunt quorumque unus uim Alexandrini episcopi sibi omnia uindicantis effugiens rerum gestarum nobis ordinem fideliter nuntiauit, reclamauerunt in synodo, sicut oportuit, unius hominis non tam iudicio quam furori, protestantes ea quæ per uim metumque gererentur, sacramentis ecclesiæ et ipsi symbolo ab apostolis instituto præiudicare non posse neque se ab ea fide ulla iniuria separandos, quam plenissime expositam atque digestam a sede beati apostoli Petri ad sanctam synodum detulissent cuiusque recitatio poscentibus episcopis non sit ammissa, ut scilicet remota ea fide quæ patriarchas prophetas apostolos et martyres coronauit, generatio Iesu Christi domini nostri secundum carnem et ueræ mortis ac resurrectionis eius confessio, quod horremus dicere, ep. 18 solueretur. scripsimus de hac re, ut potuimus, ad gloriosissimum principem et quod est maximum, Christianum, cuius epistolæ pariter exempla subiecimus, ut fidem in qua renatus per dei gratiam regnat, nulla sineret nouitate corrumpi, quoniam Flauianus episcopus in nostra omnium communione persistit atque hoc quod factum est sine consideratione iustitiæ et contra omnem canonum disciplinam, ratum haberi ratio nulla permittit, et quia dissensionis scandalum non abstulisset Ephesia synodus, sed auxisset, habendo intra Italiam concilio et locus constitueretur et tempus, omnibus querellis et præiudiciis partis utriusque suspensis, quo diligentius uniuersa quæ offensionem generauerunt, retractentur et absque uulnere fidei absque religionis iniuria in pacem Christi redeant qui per inpotentiam suscribere coacti sunt sacerdotes, et soli auferantur errores. quod ut optinere mereamur, probatissimæ nobis fidei pietas tua, quæ labores ecclesiæ semper adiuuit, supplicationem nostram apud clementissimum principem, sibi specia-

GE, Φ [= CC^aDMY], Q [= a (inde a 10 enim congregata) etwæ], S [= defmt]

1 peruenisset G	in his G	facta G	2 potuisset G	quando enim G	xpiana C
3 potuerunt YS	4 hilarius YS ^{ft} , corr. Y	5 credimus GS ^f	7 attestationibus G	quanta G	
8 regia] 'Ρωμικῆς I'	conuenit om. E	in tanto Q ^{wæ} , corr. Q ^x , in tantum Q ^t	curam eius]		
coram eis G	in qua] quam G	excelletis MS	9 nulla S	9/10 uioletur occasione E	sopiendæ
et sanandæ Y ^{corr}	11 remedia Y ^{corr}	12 qua] qui YS ^e	Christiani sumus]	xpianissimus ECYS ^m	
præcesserunt Q	13 uim] insidias G	alexandrinæ D alexandrinus M	14 reclamarunt GS ^{dmi}		
15 pretestantes Y	16 generentur CD ^{ms}	sacramenti G	17 qua C	18 dispositam GS ^d	apostoli
om. M	19 cuius CC ^a Y	amissa C	remota a CD ^{corr} MQ ^t	remota ea a D remota Q ^a corr.	20 et
om. Y	dñi nñi ihu xpi GEC ^a Q ^w SM, corr. GQ ^w	22 re om. M	23 maxime M	exemplar G et	
exempla Y	subiecimus C ^a subiciemus C adiecimus G	fides G	in] ut G	24 natus DM, corr.	
D, om. G	gratia E	ulla M	siniret QS ^{de} , corr. Q ^{wæ} , sinat G	quoniam om. C ^a	25 persistat
DM	26 canonam E	27 permittat Y	quia] qui ad C	abstulit Y	ephesina C ^a Q ephesona C
auxit Y	28 habenda G	concilium YS	29 præiudiis E	quod C ^a D ^{corr} MS ^m	offensione
C ^a M	29/30 generauerunt CMYQ generauerant C ^a DES generauerat G	30 Christi] θεοῦ I'	31 redeant		
om. M	32 mereatur QI', corr. Q ^a	quæque E	33 sibi] siue S		

liter a beatissimo Petro apostolo legatione commissa, dignetur asserere, ut priusquam ciuile hoc et exitiale bellum intra ecclesiam conualescat, redintegrandæ unitatis copiam deo auxiliante concedat, sciens imperii sui uiribus profuturum quidquid catholicæ libertati benigna ipsius fuerit dispositione collatum.

DAT III ID OCTOBR ASTVRIO ET PROTOGENE VV CC CONSS

d. 13. m. Oct.
a. 449

24 [inscr. AD FAVSTVM ET CETSS]. *Leo ep. 51 JK 444 = E 14. Græca uersio extat in Epistularum collectione H 16*

Leo et sancta synodus quæ in urbe Roma conuenit, Fausto Martino Petro et Emmanuhel presbyteris et archimandritis Constantinopolitanis dilectissimis filiis in domino salutem. Quamuis ea quæ ad Constantinopolitanam ecclesiam scripsimus, sollicitudinem deuotionis uestræ latere non possint, tamen etiam specialibus dilectionem uestram litteris cohortandam esse credidimus, ut memores sanctæ professionis uestræ, quæ proprie in fide et caritate consistit, omnia scandala quæ contra pacem ecclesiæ orta sunt, a uestris cordibus repellatis, beati apostoli sententiam pia mente retinentes: si quis uobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit, et custodientes unanimitatem cum fratre nostro Flauiano episcopo, quem ad tempus dominus permisit impiorum factione temptari, ut probatum sibi sacerdotem suum perseuerantiæ merito faceret clariorem. hæc autem perturbationes necesse est auxiliante dei gratia celeriter destruantur et omne quod reprobum est, ab ecclesiæ puritate, quæ nec maculam nec rugam recipit, respuatur, maxime cum ab insana imperitia in hoc usque proruptum sit ut contra sacramentum salutis humanæ incarnationis domini nostri Iesu Christi ueritas denegetur et antiquæ fidei prædicator atque defensor, quia non acquieuit blasphemiiis, quas olim sancti patres nostri in multis hæreticis damnauerunt, subiiciatur iniuriis, in quo utique omnium domini sacerdotum reuerentia cæditur et uniuersa corporis Christi membra pulsantur. sed quia gloriosum nobis est quidquid nos pati deus uoluerit, pro ueritate tolerare, in consortium uos patientiæ paternis exhortationibus aduocamus ut per dilectionem uestram omnibus deo seruientibus quæ scripsimus, innotescant et inimicis euangelii resistentes nec pastoris uestri dilectionem nec

GE, Φ [= CC^aDMY], Q [= ætwx], S [= defmt]

1 legationem commissam S legatio C^a 2 exitiali DSf, corr. D exiale Y sed integrandæ Y
redintegrationi E 3 sui om. C^a ad uiribus G 3/4 libertate C 4 dispositionem E 5 data
EMYQ 1111 CSf^{mt}, corr. C kâl C^a asterio DS, corr. Dms austurio MYQ^a protegene CDYQ^a S^e
ūū ēē om. GED in fine add. era qua supra S contuli Q

GE, Φ [= CC^aDMY], I

inscr. EPISTVLA SCISSIMI ARCHIEPI ROMÆ LEONIS [EPLA PAPAE LEONIS D epla eiusdem M] AD ARCHIMANDRITAS [ARCHIMANDRITAM C] CONSTANTINOPOLITANOS [CONSTANT C constantinopolis DM] Φ epla synodi ad constantinopolitanos I 8 leo eps EΦ quæ om. M romana [roma Dcorr] ciuitate collecta est [est om. DM, corr. D] Φ 8/9 et emmanuhel E cf. I magno heliæ [heliæ om. C^a] Φ et magno et helie I et magno et heliæ et emmanuhelo G 9 presbytero I et ceteris presbyteris DM monasteriorum constantinopolitanorum [constantinopolitarum CDms] CC^aYDms dilectissimis — salutem om. EDM, add. Dms 10 scripserimus M 11 possint GC^aDcorr I possent ECMYI possunt D 12 credimus I sanctæ om. E promissionis G 14 sunt] est I 15 acceptis G 16 unianimitatem DI, corr. D nostro om. G 17 fractione impiorum M temptare C 18 meritum G hæc ECC^aD, corr. D est ut CC^aDY 19 et] ut C^aY macula C^a 20 recepit C^a insania peritia M præruptum D 21 Christi om. CC^a 22 antiqua C 23 blasphemis M quam C nostri om. I damauerunt CDms 24 qua C creditur I 25 xpi corporis G nos] nobis G 26 dñ pati ED 27 aduocamur G 28 et] ut I ūre dilectionis G

unitatem catholicæ fidei deseratis, quoniam ea quæ Ephesi nuper contra iustitiam uel canonum disciplinam per unius hominis inpotentiam gesta sunt, nulla catholicæ fidei ratio rata esse permittit.

d. 13. m. Oct.
a. 449

DAT III ID OCTB ASTVRIO ET PROTOGENE VV CC CONSS

25 [inscr. AD THEOD AVG]. *Leo ep. 43 JK 437. est exemplar decurtatum atque interpolatum 5 epistolæ 18. Græca uersio et ipsa interpolationibus non immunis extat in Epistularum collectione M I*

Gloriosissimo et clementissimo Theodosio augusto Leo episcopus. Olim et ab initio in conciliis celebratis tantam nos percepimus a beato Petro apostolorum principe fiduciam, ut habeamus auctoritatem ad ueritatem pro nostra pace defendendam, qua- 10
tenus nulli liceat sic eam munitam in aliquo commouere, dum repente læsio remouetur. igitur quia concilium episcoporum quod propter Flauianum in Ephesena ciuitate fieri præcepistis, et ipsi fidei probatur obesse et omnes ecclesias uulnerare et hæc a nobis conperta sunt, non incerto nuntio, sed ab ipsis reuerentissimis episcopis qui a nobis missi sunt, et fidelissimo rerum quæ gesta sunt, narratore Hilaro diacono nostro, hæc 15
autem ideo culpa processit, eo quod non pura conscientia et recto iudicio secundum consuetudinem hi qui collecti sunt, de fide et errantibus protulerunt, in ipso autem iudicio non omnes qui conuenerant, interfuisse cognouimus, nam alios reiectos, alios didicimus intromissos, qui pro supra dicti sacerdotis arbitrio impiis suscriptionibus captiuas manus dederent et nociturum statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talem- 20
que ab ipso prolatam esse sententiam, ut in omnes per eam sæuiretur ecclesias, quod nostri ab apostolica sede directi adeo impium et fidei contrarium uidentes nobis significare noscuntur, unde, tranquillissimi principum, remouete, quæsumus, a uestre pietatis conscientia periculum religionis et fidei, ut Christi euangelio uim non inferat humana præsumptio. ista ego, Christianissime et uenerabilis imperator, cum consacerdotibus 25
meis implens erga reuerentiam clementiæ uestre sinceri amoris officium cupiensque uos per omnia placere deo, cui pro uobis ab ecclesia supplicatur, ne ante tribunal domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram unius deitatis inseparabili trinitate, quæ tali facto læditur, cum ipsa uestri sit custos et auctor imperii, et coram sanctis angelis Christi, ut omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec 30
maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur, nec alieno peccato patiamini uos grauari, quia, quod necesse est nos dicere, ueremur ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. præ oculis habete et tota mentis acie reuerenter aspiciate beati

GE, Φ [CC^aDMY], I

1 in epheso GI iusticia C^a 2 inpotentiam DM potentiam CC^aD^{corr} Y inpatientiam E inpuentiam GI
3 permittet C^a 4 data C^aMYI III ED om. GCC^aMYI austurio C^aMI austorio Y asterio D
protegene DY progene C ūi cē ss C^a ūū cē om. GEDMI

G, Φ [CC^a, D [multa abscissa], MY]

inscr. EPISTOLA [INCIPIT EPISTOLA Y] SCISSIMI ARCHIEPI ROMAE LEONIS [ep̄la eiusdem M] AD IMPERATOREM THEODOSIVM QVA ROGAVIT SPECIALE CONCILIVM IN ITALIA FIERI [pro concilio in italia faciendo M] ET IN NVLLO ALIO LOCO EO [et M] QVOD CONTRARIA SIT CANONIBVS SECVNDA SYNODVS EPHESENA [EPHESIA CC^aD] Φ
8 et¹ om. M 9 celebritatis M percipimus GC^a 10 pro] per C pacem Y 11 alio Y
remouetur] aboletur M 12 ephesina GC^a 15 fidelissima G 17 et om. G errantibus in
errantibus corr. Y sententiam protulerunt M iudicium protulerunt Y 18 reiectos alios om. C^a
19 dictis M 20 dederunt G 21 cum M 22 ab om. Y 22/23 nos significasse M 23 tran-
quillissime DI 24 conscientiam C^aM conscientiae G ut] et I 25 ista in istum corr. Y ergo
GC^aY sacerdotibus M 28 rei om. M 30 statuissae CD

Petri gloriam et communes cum ipso omnium apostolorum coronas cunctorumque martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi nisi confessio ueræ diuinitatis et humanitatis in Christo. cui sacramento quia impie nunc a paucis imprudentibus obuiatur, omnes partium nostrarum ecclesiæ, omnes mansuetudini uestre cum gemitibus et lacrimis supplicant sacerdotes, ut quia et nostri fideliter reclamauerunt et eisdem libellum appellationis Flauianus episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat aut mitiget, ne aliquid ultra sit uel in fide dubium uel in caritate diuisum, conuenientibus utique Orientalium prouinciarum episcopis, quorum si qui superati minis atque iniuriis a ueritatis tramite deuierunt, salutaribus remediis in integrum reuocentur ipsique quorum est causa durior, si consiliis melioribus adquiescant, ab ecclesiæ unitate non excidant. quam post appellationem interpositam hoc necessarie postuletur, canonum Nicææ habitorem decreta testantur, quæ a totius mundi sunt sacerdotibus constituta. fauete catholicis uestro more parentumque uestrorum, date defendendæ fidei libertatem. cum enim ecclesiæ causas, tum regni uestri agimus et salutis, ut prouinciarum uestrarum quieto iure potiamini. defendite contra hæreticos inconcussum ecclesiæ statum, ut et uestrum Christi dextera defendatur imperium.

DAT̃ III ID OCTBR̃S ASTVRIO ET PROTOGENE VV CC CONSS

d. 13. m. Oct.
a. 449

26 [inscr. AD PVLCHERIAM AVG̃]. *Leo ep. 46. Græca uersio extat in Epistularum Collectione H 13*

20

Gloriosissimæ et clementissimæ Pulcheriæ augustæ Hilarus diaconus. Studium mihi fuisse post synodum aduenire Constantinopolim dicere non debeo, quoniam manifesta necessitas erat quæ me litteras beatissimi papæ ad uestram clementiam directas offerre compelleret, ut pariter et uestræ pietati et inuictissimo et Christianissimo principi officium quod debebam uenerationis exsoluerem. sed huic congruo meo proposito illud impedimentum euenit, quod omnium bonorum inimicum est et Christianorum ingemescit affectus, hoc est Alexandrinus episcopus in damnatione uirorum inculpabilium potentissimus. nam posteaquam iniustæ eius uoluntati atque sententiæ communicare non potui, ad aliud concilium terroribus atque insidiis me euocare conatus est, quatenus me, quod absit, aut seductionibus faceret consentire ad condemnandum sanctissimum Flauianum episcopum aut resistentem teneret, ut mihi non esset licentia ad pietatem uestram Constantinopolim percurrere aut ad Romanam ecclesiam remeare. uerumtamen confidens de auxilio Christi nostri dei a damnatione reuerentissimi et sanctissimi uiri innocentem me integrumque seruauit, licet nulla flagella, nulla tormenta me possent facere eius consentire sententiæ, sed omnibus derelictis exinde discessi per incognita et inuia loca Romæ ueniens et reuerentissimo papæ omnium quæ in Epheso

G, Φ [CC^aDMY]

1 communis CD	2 causa fuit C ^a	3 uere humanitatis MY	quia] qui C ^a	4 omnis C ^a
5 nris Y	reclamarunt G	7 aut ¹] ut C	11 excidunt M	13 a om. C ^a
tunc CC ^a D	uræ C ^a	16 statutum C ^a	17 dexterale CD	15 causam M
111 om. DM	austurio C ^a austorio Y	protegene CY	uū cc ss CD	18 data MY
inscr. EPISTOLA HILARI DIACONI ROMANI AD PVLCHERIAM AVGVSTAM Φ				
piissimæ ΦI	21 subdiac G ^{corr}	23 me om. C ^a	24 et ¹ om. G	25 debeam M
27 damnationem GC ^a D	29 aliud concilium] cf. <i>Gesta concilii Epheseni alterius</i> [Abhdlg. d. Gött. Ges. d. Wiss. XV 1] p. 8, 23 sq.	30 contemnandum C	32 percurre C	26 impedimento M
33 di nri C ^a D	ad damnationem C	35 possint D	scientiæ G	36 romā eueniens C ^a
				ephesum C

gesta sunt, idoneus nuntiator existens. uestra itaque ueneranda clementia cognoscat a præfato papa cum omni Occidentali concilio reprobata omnia quæ in Epheso contra canones per tumultus et odia sæcularia a Dioscoro episcopo gesta sunt, et nulla ratione hæc in his partibus suscipi posse quæ per potentiam prædicti non sine læsione fidei et præiudicio sanctissimi uiri innoxiique commissa sunt. quæ uero constanti ac
 5
 forti auctoritate pro fide a me nuntiata sunt, superfluum credo narrare; nam hæc ex
 ep. 23 litteris beatissimi papæ poteritis agnoscere. unde, domina splendidissima atque
 clementissima augusta, adoranda uestra pietas in quibus libenter fecit initium, relinquere
 non debet, sed hæc zelo religioso fidei constanti uoluntate seruate.

27 [*inscr.* AD MARCIANO ET FAVSTO PBRIS]. *Leo ep. 61 JK 449 = E 18*

10

Leo Martino et Fausto presbyteris. Bonorum operum et spiritualium studiorum deum auctorem esse non dubium est, qui quorum incitat mentes, adiuuat actiones. quod nobis præsentī experimento euidenter apparuit. siquidem inter discretarum spatia longinqua regionum unum sumpserunt corda nostra consilium ut quod a nobis desiderabatis, eo uobis tempore quo epistolæ uestræ emittebantur, occurreret, si tamen
 15
 ep. 24 dilectioni uestræ tradi scripta nostra potuerunt, quæ non solum apostolicæ sedis auctori-
 tate, sed etiam sanctæ synodi, quæ ad nos frequens conuenerat, unanimitate directa sunt, ut in his quantam curam totius ecclesiæ habeamus, appareat, hortando scilicet omnium fidelium mentes et clementissimorum principum præsidia ad defensionem fidei postulando. quorum pios et catholicos animos non diffidimus opem atque
 20
 auctoritatem suam iustis petitionibus præstatu-
 rous, quo citius auxiliante domino perni-
 ciosa hæresis et dudum sanctorum patrum auctoritate damnata, quæ nuper Ephesi male adiuta est, auferatur. interim uero det operam, quantum fieri potest, uestra dilectio ut omnibus ecclesiæ filiis innotescat quid contra impium sensum secundum
 ep. 34 doctrinam euangelicam et apostolicam prædicemus, quia licet plene quæ semper fuisset
 25
 atque esset catholicorum sententia, scripserimus, tamen nunc quoque ad confirmandas omnium mentes non parum exhortationis addidimus. memor enim sum me sub
 Mt. 16, 17 illius nomine ecclesiæ præsidere, cuius a domino Iesu Christo est glorificata confessio et cuius fides omnes quidem hæreses destruit, sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat, et intellego mihi aliud non licere quam ut omnes conatus meos ei causæ in
 30
 qua uniuersalis ecclesiæ salus infestatur, impendam. ergo ne habitæ aliqua negligentia
 ep. 34 occasione scripta nostra ad uos non potuerint peruenire, exemplaria eorundem nunc mittenda credidimus, ut nullo modo fidei quam defendimus, prædicatio uestræ notitiæ subtrahatur.

d. 17. m. Mart.
 a. 450

DAT XVI KL APR VALENTINIANO AVG VII ET AVIENO CONSS

35

G, Φ [= CC^oDMY]

1 relator Y agnoscat C 2 a — papa om. DM, corr. D^{ms} a om. Y 3 epō dioscoro D dioscoro
 C^o 4 quæ om. M pre potentia DM 6 auctoritati G 7 poteris G domina C^oDMY, corr. C^o
 9 debet finem C^o hoc D religioso zelo Y seruaret M

GE, S [= defmt]

inscr. item leonis exortatoria ad martinum et faustum prsbrs. de damnatione epheseni concilii secundi S
 11 leo episc ES^{del} marciano G presbyteris et archimandritis E 13 in G decretarum
 GS^m 14 sumpserint ES 15 mittebantur G occurreret EG^{corr} occurrit S occurrerent G tamen]
 tali G 23 uero om. E opera G 28 dñō nrō G 30 conatos GS^{te} ei] et S causa GS^{del} 31 ergo
 ne habitæ G ne autem ES, locus corruptus, postulatur ueriti ergo ne 33 credimus GS^{te} 35 xvi om. G
 VALENTINIANO — CONSS] CONSS ss E [cf. 28 = ep. 60] sexties G uū cē conss era qua supra S

28 [*inscr.* AD PVLCHERIAM AVG]. *Leo ep. 60 JK 448 = E 17*

Leo Pulcheriæ augustæ. Gaudere me plurimum et exultare in domino pietatis tuæ scripta fecerunt, quibus euidenter ostenditur quantum catholicam diligas fidem et quantum hæreticum detesteris errorem. hæresis quippe est nimis impia et euangelio ueritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, sed ipsa Christianæ religionis conatur fundamenta conuellere, negans sempiterni patris filium sempiternum de utero beatæ uirginis matris ueram carnem nostræ sumpsisse naturæ et eos damnatione percellens, qui ab euangelica et apostolica fide nullo deduci errore potuerunt, illudque frustra prætendens quod Nicænæ synodi fidem teneat, cuius eum esse constat alienum, GL. unde quia non deserit ecclesiam suam diuina protectio dicente domino 10 ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi Mt. 28, 20 eodemque opere et tempore spiritus dei et clementiæ uestræ sollicitudinem et curam nostri cordis accendit ut de remediis procurandis eadem utrique cuperemus, quæ prius ep. 23 poposci, nunc quoque instantius peto, maiore utens fiducia deprecandi, posteaquam præsidium uenerandæ exhortationis accepi, sperans autem adfuturam misericordiam 15 dei ut cooperante uestra clementia pestiferi erroris possit morbus auferri et quidquid ipso inspirante atque auxiliante potuerit salubriter fieri, cum uestre fidei laude peragatur, quoniam res humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad diuinam confessionem pertinent, et regia et sacerdotalis defendat auctoritas.

DAT XVI KL APRIL VALENTINIANO AVG VII ET AVIENO CONSS

d. 17. m. Mart
a. 450

29 [*in mg.* AD PVLCHERIAM AVG DE ANATHOLIO EPO]. *Leo ep. 70 JK 453 = E 20* 21

Leo Pulcheriæ augustæ [de Anatolio episcopo Constantinopolitano]. Gaudeo fidei clementiæ uestre quod religiosum studium dignanter inpenditis ut pax ecclesiastica renouetur, quæ quorundam dissensionibus uidetur esse turbata. debetur enim hoc uestre specialiter gloriæ ut ablati omnibus scandalis quæ contra catholicam fidem 25 inimicus excitauerat, una eademque sit per totum mundum confessio ueritatis, quæ facilius certiusque reparabitur, si prauorum sensuum nulla semina, nulla uestigia relinquuntur. quod tamen mearum partium est, præterire non debeo, ut scilicet quid de incarnatione filii dei a Constantinopolitano episcopo teneatur, agnoscam, præsertim cum ordinationem ipsius dura præcesserint taliaque ad nos debuerit scripta dirigere, 30 quæ illum a contagio huius qui nuper emersit erroris alienum euidenter ostenderent. optans itaque securam cum eo habere concordiam gratiamque illi fraternæ caritatis inpendere, scribere ei interim distuli, non dilectionem negans, sed manifestationem catholicæ ueritatis exspectans. simplex enim est absolutumque quod posco, ut remoto longarum dispositionum labore sanctæ memoriæ Cyrilli Alexandrini episcopi 35 epistolæ quam ipse ad Nestorium miserat, adquiescat, in qua et errorem Nestorii

GE, S [= de/mi]

inscr. item leonis pape ad pulcheriam augustam unde supra S 2 leo epis ES 3 diligis S
4 impiæ E 9 ptendimus G constat esse S contat G 10 GL GE gloriosissima augusta S suam
om. G protectione GE 13 ut] et G utrumque E 16 ut ES^f et S^{de} ut eius G uestra
om. G 19 regiæ G 20 aug om. G cons om. G uu cē cons era CCCCLXXXVIII S

inscr. item leonis ad pulcheriam augustam pro his quæ superius a theodosio augusto postulauit S
22 leo epis ES de — Constantinopolitano G om. ES 24 uidetur om. G 25 ut] et G 26 exci-
uerat E 27 si] se G 28 quod S 30 in ordinationem S^{de} in ordinatione S^f ad] a G
31 a om. G contagione S 32 et gratiam G 33 interim ei G 35 labore om. E 36 in quæ
terrorem G

arguit et fidem illi Nicænæ definitionis exposuit, uel epistolæ meæ quæ ad sanctæ recodationis Flauianum episcopum est directa, consentiat. quibus uigilanter inspectis Constantinopolitanus antistes repudiandum sibi quod ausa est contra puram et singularem fidem inperita insipientia definire, incunctanter agnoscat, quia et mea et sanctorum patrum de incarnatione domini concors per omnia et una confessio est. quam si quis æstimauerit non sequendam, ipse se a conpage catholicæ unitatis abscidet, cum tamen nos ut in integrum omnia reuocentur, optemus. ad effectum uero salubrium dispositionum uelocius optinendum fratres et coepiscopos meos Abundium et Aetherium, sed et Basilium et Senatorem presbyteros, probatissimos uiros, misi qui clementiæ uestræ formam fidei quam secundum doctrinam uenerabilium patrum prædicamus, offerrent et remotis circumlocutionibus quibus obscurari ueritas solet, quid de incarnatione filii dei a totius orbis probatis sacerdotibus defensum fuisset, ostenderent. quos post diuinam gratiam sancto uestre pietatis auxilio dignum est adiuuari, ne in totius ecclesiæ perturbationem imprudens procedat intentio, cum correctione adhibita omnes oporteat in unius confessionis redire concordiam. a qua si forsitan ab aliquibus discrepatur, uniuersale concilium sacerdotum haberi intra Italiam clementia uestra annitente iubeatur, quo remota arte fallendi tandem pateat quid altiore tractatu aut coerceri debeat aut sanari.

d. 16. m. lul.
a. 450

DAT XVII KL AVG VALENTINIANO AVG VII ET AVIENO CONSS

30 [*inscr.* AD THEODOSIVM AVG]. *Leo ep. 69 JK 452 = E 19*

20

Leo Theodosio augusto. Omnibus quidem uestre pietatis epistulis inter eas sollicitudines quas pro fide patimur, spem securitatis nobis maximam præstitistis Nicænum commendando concilium adeo ut ab illo, sicut sæpe iam scribitis, non patiamini sacerdotes domini deuiare; sed ne aliquid in præiudicium catholicæ defensionis uiderer egisse, de ordinatione eius qui Constantinopolitanæ cœpit ecclesiæ præsidere, nihil interim in alterutram partem temere rescribendum putauī, non dilectionem negans, sed manifestationem catholicæ ueritatis exspectans (quod æquanimiter ferat, obsecro, uestra clementia), ut cum talem se erga fidem catholicam qualem cupimus, approbarit, de sinceritate ipsius et copiosius et securius gaudeamus. ne uero aliqua illum de nostro animo mordeat sinistra suspicio, occasionem totius difficultatis amoueo nec aliquid exigo quod aut arduum uideatur aut dubium, sed ad id quod nullus catholicorum refutet, inuito. noti enim sunt per uniuersum mundum atque manifesti qui ante nos siue Græca siue Latina lingua in catholicæ ueritatis prædicatione fulserunt, ad quorum scientiam atque doctrinam quidam etiam nostræ ætatis accedunt, de quorum scriptis par et multiplex profertur instructio. quæ sicut Nestorianam hæresim destruxit, ita etiam hunc qui nunc repullulat, abscidit errorem. relegat itaque sollicite quæ a sanctis patribus incarnationis dominicæ fides fuerit custodita semperque similiter

GE, S [= *defmi*]

1 illi G illic E om. S   ad om. G   2 flauiano epō G   4 cunctanter E   5 incarnationem E   6 abscidit G abscidat S'   8 asterium S   11 afferrent G   qui G   12 urbis E   13 ūro G
15 concordium E   16 discreparetur E   17 tractatum G   19 xvii E xv G xiii *Sdemi* xiiii S' /
ūū cō consilibus era qua supra S

inscr. item leonis pape ad theodosium augustum, ubi scribit ut id quod de incarnatione filii dei ab anatolio constantinopolitano epō prædicatur agnoscat et ut uniuersale concilium in italia fiat S   21 leo epis̄c ES
23 scriptis GS^{mt}   26 alterutrum ES^{mt}   scribendum GS^t   28 ūram ES^{de}, corr. S^d   clementiam
ES^{dem}, corr. S^d   33 linguis G^{corr}   35 heresem G   36 hinc G

prædicata, et cum sanctæ memoriæ Cyrilli Alexandrini episcopi epistulam, qua Nestorium corrigere et sanare uoluit, prauas prædicationes ipsius arguens et euidentius fidem Nicænæ definitionis exponens quamque ab eo missam apostolicæ sedis scrinia suscepunt, præcedentium sensui perspexerit consonantem, Ephesensæ etiam synodi gesta recenseat, quibus contra Nestorii impietatem a sanctæ memoriæ Cyrillo inserta et 5 allegata sunt de incarnatione domini catholicorum testimonia sacerdotum, non aspernetur etiam meam epistulam recensere, quam pietati patrum per omnia concordare reperiet cumque a se hoc quod eidem profuturum sit, expeti desiderarique cognouerit, catholicorum sententiis toto corde consentiat ita ut sinceram communis fidei professionem absolutissima suscriptione coram omni clero et uniuersa plebe declaret apostolicæ sedi 10 et uniuersis domini sacerdotibus atque ecclesiis publicandam, ut pacificato per unam fidem mundo possimus omnes dicere quod angeli nato de Maria uirgine saluatore cecinerunt: gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. *Lc. 2, 14* quia uero et nos et beati patres nostri, quorum doctrinam et ueneramur et sequimur, in unius fidei concordia sumus, sicut prouinciarum omnium protestantur antistites, 15 agat clementiæ uestræ deuotissima fides ut quam primum ad nos Constantinopolitani episcopi qualia debent probati et catholici sacerdotis scripta perueniant, aperte scilicet atque lucide protestantia quod si quis de incarnatione uerbi dei aliud aliquid credat aut asserat quam catholicorum omnium et mea professio protestatur, hunc a sua communione secernat, ut ei fraternam in Christo caritatem merito possimus inpendere. 20 ut autem salubribus curis uelocior pleniorque auxiliante domino per uestræ clementiæ fidem præstetur effectus, ad pietatem uestram fratres et coepiscopos meos Abundium et Aetherium, sed et Basilium et Senatorem presbyteros, quorum mihi devotio est probata, direxi, per quos quæ nostræ forma sit fidei, manifestatis instructionibus quas misimus, possitis dignanter agnoscere, ut si Constantinopolitanus antistes in eandem 25 confessionem toto corde consentit, securi, ut dignum est, de ecclesiastica pace lætemur neque aliquid residere uideatur ambiguum, unde superfluis forsitan suspicionibus laboremus. sin uero aliqui a puritate nostræ fidei atque a patrum auctoritate dissentiunt, concilium uniuersale intra Italiam, sicut synodus quæ ob hanc causam Romam *ep. 18* conuenerat, mecum petiit, clementia uestra concedat, ut in unum conuenientibus omnibus 30 his qui aut ignorantia aut terrore prolapsi sunt, correctionis remediis consulatur nec cuiquam ultra sit liberum ita Nicænæ synodi facere mentionem, ut eius fidei inueniatur esse contrarius, quoniam et uniuersæ ecclesiæ et uestro hoc imperio profuturum est, si unus deus, una fides, unum sacramentum salutis humanæ, una totius mundi confessio teneatur.

DAŦ XVII KĻ AVGVST̄ VALENTINIANO VII ET AVIENO CONSS

35

d. 16. m. iul.
a. 450

31 [*inscr.* AD FAVSTVM ET CĒTR]. *Leo ep. 71 JK 454*

Leo Fausto Martino Petro Manuheli Iob Antiocho Abramio Theodoro Pientio Eusebio Helpidio Paulo Asterio et Caroso presbyteris et archimandritis et Iacobo diacono

GE, S [= *defmt*]

1 quam G	4 prespexerit S prespexerint G	ephesanæ G	5 a om. E	6 adligata S <i>dem</i> alligata GS <i>fe</i> , corr. G
7 recordare G	8 cum E	ad S	idem GS <i>mt</i>	10 absolutissimam E sedis S
18 dilucide ES	protestanti S	20 intendere S	22 patres G	23 asterium S
forma sit om. G	fides G	25 in om. G	27 unde] ut de S	28 ūræ G
31 terrore S <i>mt</i> errore GES <i>dv</i>	remedii G	33 et ¹ om. G	34 et una G	a om. G
35 confessione S	36 xvi GS	aug vi S	ūū cū consulibus era	qua supra S

G, S [= *defmt*]

inscr. item [idem S*dv*] leonis ad faustum et martinum ceterosque p̄sbroS S

38 leo ep̄cs S

et archimandritæ a pari. Causa fidei in qua salus Christiana consistit, multa me sollicitudine laborare compellit metuentem ne prauitas quæ in suis fuerat amputanda principiis, processu temporis et pertinacior fiat et latior. nam cum clementissimus imperator talia ad nos scripta direxerit quibus sollicitudinem suam pro pace uniuersalis ecclesiæ demonstraret, ipse Constantinopolitanus episcopus et hi qui eundem consecra- 5 runt, præter id quod ad ordinationem noui antistitis pertinebat, nihil nobis de compressis uel abdicatis erroribus indicarunt, quasi in illa ecclesia nullum scandalum, nulla exstisset offensio aut non hinc præcipue fuerit ordinati meritum demonstrandum, si aliena a se quæ catholicorum sensibus sunt aduersa, docuisset. ne ergo, quod inter longinquas regiones accidere solet, in nimias dilationes tenderent ueritatis examina, fratres et coepi- 10 scopos nostros Abundium et Aetherium, sed et Basilium et Senatorem presbyteros, probatissimos uiros, ad piissimum principem cum sufficienti paternarum auctoritatum instructione direximus. quos in omnibus, fratres karissimi, diligentia ac sollicitudine uestra cupimus adiuuari, ut impietas, quæ cæcis ausibus in exitialia abrupta processit, simplices quoque decipiendi ulterius non habeat potestatem, cum altiore medicina etiam 15 illis cupiamus per correctionis remedia subueniri, qui aut imperitia sunt lapsi aut terrore traducti. et ideo uos, qui iustificamini per fidem, qui catholicam diligitis ueritatem et de singulari sacramento salutis humanæ per spiritum sanctum estis edocti, conlaborate nobiscum et quanta potestis deuotione id agite ut falsitate destructa et fidei soliditate defensa secunda per totum mundum dei pace potiamur. 20

d. 16. m. iul.
a. 450

DAT̄ XV̄K<1> KL̄ AV̄G VALENTINIANO AV̄G VII ET AVIENO CONSS

32 [in mg. AD MARCIANVM PBRM]. Leo ep. 74 JK 456

Leo Martino presbytero. Gratias agimus deo et multam fiduciam piæ exultationis accipimus, cum dilectionem tuam et catholicam fraternitatem ita spiritu fidei uigere cognoscimus, ut cordibus uestris nihil infirmitatis hæretica possit inferre temp- 25 tatio. ad quam diuinitus destruendam nec defuit, ut scitis, sollicitudo nostra nec deerit, donec omnipotentis dextera dei omnia diaboli arma confringat, cui ob hoc aliquid audere permittitur, ut a fidelibus Christi gloria maiore uincatur. si quid autem aut difficultatum interuenit aut morarum, cum æquanimitate tolerandum est, quoniam ubi ueritas est magistra, numquam desunt diuina solatia, fratres dilectissimi. quamuis 30 ergo magna locorum interualla nos diuidant, unitate tamen fidei uobiscum sumus et toto corde Iesum Christum dominum nostrum uerum deum et uerum hominem confitentes nulla in uobis detrimenta perpetimur, cum de uestre professionis concordia gloriamur, tantum ut sit auxiliante domino constantia perseuerans, dicente apostolo: 35 uobis enim donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. ad quam fortitudinem sanctarum mentium roborandam fratres nostros atque legatos quos pro apostolicæ fidei libertate direximus et quos dudum apud uos esse confidimus, plurimum credimus profuturos, cum totius

Phil. 1, 29 uobis enim donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. ad quam fortitudinem sanctarum mentium roborandam fratres nostros atque legatos quos pro apostolicæ fidei libertate direximus et quos dudum apud uos esse confidimus, plurimum credimus profuturos, cum totius

G, S [= defmt]

1 archimandriti S	appari G om. S	2 improbitas G	in om. G	6 antistitis G antestis S
7 illam ecclesiam G	10 accedere G	tenderet — examen G	11 asterium S	14 auribus G
exsitiabilia G	16 terrore G errore S	19 quantum G	21 xvii scripsi cl. epp. 29. 30 xvi GSdefm	
xv S	v1 S	ūū cō consilibus era qua supra S		
G, MV [usque ad 28 uincatur], I				
leo [leo epō MV] — pbro GMV item ēpla leonis pape ad martianum pbrm I				
sp̄ni G sp̄s MV	26 destruendum MV	27 dei om. I	28 permittitur om. G	24 accepimus G
deficiunt MV	30 karissimi I	31 unitatem G	34 ut sit] si I	in uincatur

actionis nostræ didiceritis affectum et curam uestram atque consilia pio opere iunxeritis. de qua re non necesse est nunc latius scribere, cum iam per supra dictos sufficientes epistulas miserimus, quibus abundantissime omnis catholica fraternitas instruat. diuinæ erit uirtutis et gratiæ ut dei filius qui naturam humani generis suam fecit, amplius quam uidemus aut sapimus, magnum pietatis suæ asserat sacramentum, quod impia temeritas sibi quidem fraudauit, sed rectis cordibus auferre non potuit.

DAT̄ ID̄ SEPT̄ VALENTINIANO ET AVIENO COSS̄ [per Carterium et Asclepiadem diaconos d. 13. m. Sept. a. 450
Constantinopolitanum]

33 [inscr. AD FAVSTVM ET MARTINO PBRIS]. *Leo ep. 75 JK 457 = E 21*

Leo Fausto et Martino presbyteris a pari. Omnes scribendi occasiones libenter 10 amplectens alloqui dilectionem uestram sacerdotali affectione non desino, ut ex ipsa frequentia litterarum possitis agnoscere quantam curam ecclesiæ uniuersalis habeamus, pro cuius piissima fide studiosius defendenda uestram quoque deuotionem oportet laborum nostrorum esse consortem. nam et per fratres nostros episcopos atque presbyteros quos pro Christianæ religionis statu misimus quosque dudum uobiscum 15 esse confidimus, plenissime ex omni instructione quam dedimus, potuistis aduertere quam intolerabile habeatur apud cunctos nostrarum partium sacerdotes quod profana quorundam insipientia contra sacramentum redemptionis humanæ inferre molita est, et nunc per filium nostrum Maximinum comitem continuatis uos alloquiis cohortamur ut quia propitio deo multum catholicorum est aucta libertas, assumatis constantiam 20 spiritalem contra antichristi præcursores, dicente beato Iohanne: omnis spiritus 1 Ioh. 4. 23 qui confitetur Iesum Christum in carne uenisse, ex deo est, et omnis spiritus qui soluit Iesum, ex deo non est, et hic est antichristi. cui et Nestorius et Eutyches sub diuersa quidem erroris specie, sed sub eodem spiritu falsitatis militare uoluerunt, cum catholica fides apostolicis atque euangelicis inbuta doctrinis 25 utrumque detestetur, utrumque condemnet. quæ ex quo coæternum patri uerbum caro factum est, quem credit filium dei, eundem etiam filium hominis confitetur et in uno uero deo ac uero homine domino Iesu Christo non unam naturam, sed unam se profitetur adorare personam. in hac fide nobiscum inseparabiliter atque indifferenter uniti state constanter et uiriliter agite ac si quæ sunt moræ de his quæ poposcimus 30 ordinandis, per occasiones tamen quas fidas gratia diuina prouiderit, litteris nos uestræ dilectionis instruite, quia multum solatii est, cum sollicitis animis rerum desideratarum actio nuntiatur. uolumus autem ut hæ litteræ nostræ quas ad uestram dilectionem misimus, etiam ceteris catholicis innotescant, quo intellegant se quoque ad defensionem fidei isdem nostris exhortationibus incitari.

33

DAT̄ V ID̄ NOV̄ VALENT̄ AVGV̄ VII ET AVIENO CONS̄S

d. 9. m. Nou.
a. 450

GI

1 consilium I pio om. I operi I 5 prouidemus G 7/8 om. G 7 data ydus I auenio I
7/8 per — Constantinopolitanum del. Ballerini cf. p. 39,10

GE

10 leo epis̄c E presbyteris et archimandritis E appari G om. E 13 defendendam GE 19 con-
tinuatim G 20 summatis G 21 spiritus om. E 23 iīm xp̄m G antexpi E antixps̄ G
26 eternum G 30 confitenter G poseimus G 31 proderit G 34 quod G 36 v E
vi G aug om. E

Acta conciliorum oecumenicorum. II. 4.

5

34 [inscr. AD CIVIBVS CONSTANTINOPOLITANIS]. *Leo ep. 59 JK 447*

Leo ciuibus Constantinopolitanis. Licet de his quæ in concilio sacerdotum nuper apud Ephesum gesta memorantur, multus nos mæror afficiat eo quod sicut consonans fama dispersit et ipso rerum monstratur effectū, nec iustitiæ illic moderatio nec fidei est seruata religio, uestre tamen deuotionis bonitate gaudemus et in sanctæ plebis acclamationibus, quarum ad nos exempla delata sunt, omnium uestrorum probamus affectum, quia et uiuit ac permanet apud bonos filios optimi patris iusta dilectio et catholicæ doctrinæ eruditionem in nulla patimini parte corrumpi. non dubie enim, sicut uobis spiritus sanctus reserauit, Manichæorum confœderantur errori qui ab unigenito dei filio uerum et nostræ naturæ hominem negant esse susceptum omnesque eius corporeas actiones simulatorii uolunt fuisse phantasmatis. cui impietati ne ep. 19 in aliquo præberetis assensum, iam per filium meum Epiphanium et Dionysium Romanæ ecclesiæ notarium cohortatoria ad dilectionem uestram scripta direximus, quibus confirmationem quam expetistis, ultro præbuimus, ut nos paternam uobis curam non dubitetis inpendere ac modis omnibus laborare ut auxiliante misericordia dei omnia quæ ab inperitis et insipientibus excitata sunt scandala destruantur nec quisquam sibi audeat de sacerdotali honore blandiri qui potuerit in exsecrandi sensus impietate conuinci. nam si uix in laicis tolerabilis uidetur inscitia, quanto magis in eis qui præsent, nec excusatione est digna nec uenia, maxime cum etiam defendere peruersarum opinionum commenta præsumunt et in consensum suum aut terrore aut gratia instabiles quosque traducunt? spernantur huiusmodi a sanctis membris corporis Christi neque sibi catholica libertas infidelium iugum patitur imponi. extra donum enim diuinæ gratiæ et extra sacramentum habendi sunt salutis humanæ qui negantes naturam nostræ carnis in Christo et euangelio contradicunt et symbolo reluctantur nec sentiunt se in hoc præruptum sua obcæcatione deduci, ut nec in passionis dominicæ nec in resurrectionis ueritate consistant, quia utrumque in saluatore uacuatur, si in eo nostri generis caro non creditur. in quibus isti ignorantia tenebris, in quo hactenus desidiæ torpore iacuerunt? ut nec auditu discerent uel lectione cognoscerent quod in ecclesia dei in omnium ore tam consonum est, ut nec ab infantium linguis ueritas corporis et sanguinis Christi inter communionis sacramenta taceatur, quia in illa mystica distributione spiritalis alimonie hoc impertitur, hoc sumitur, ut accipientes uirtutem cælestis cibi in carnem ipsius qui caro nostra factus est, transeamus.

G, Q [= atwx], P [= acp], P^l I

inscr. INCIPIT [om. Q^w] EPISTVLA PAPAE LEONIS AD CONSTANTINOPOLITANOS Q, add. SVPER STABILEM FIDEI IPSORVM COHORTATIO Q^a incipit eiusdem papae leonis ad constantinopolitanos ciues P item epla eiusdem ad constantinopolitanos P^l epla beati leonis pape ad constantinopolitanos I 2 leo — constantinopolitanis G leo eps et sca synodus quæ in urbe roma conuenit clero et plebi consistenti constantinopoli I om. QPP^l 3 nuper PPI^l super Q om. GI, Q^a corr. quod quo G 5 bonitate GPP^l pietate QI 6—29 quarum — corporis om. P^b dilata Q, corr. Q^a urm I 6/7 probauimus G 7 qui Pac et om. GPI^l ac] et GPA 8 et] cum Pac catholicam G catholicæ [catholicam Pa] eius Pac doctrinam G eruditionem om. G patiamini GP^c dubio P^l 9 enim om. P^l uos G scs sps P^l 10 et om. G 11 sanctiones Q simulatoriæ GP^a 12 in aliquo] aliquem G præberitis Q, corr. Q^x 13 notarios QI direxerimus P^l 14 curam uobis P^l 15 a comodis G ut] aut P^l 16 et] et ab GI ne GP^l 17 in om. Q 18 si om. G inscientia GP^c, Q^a in mg. 19/20 nec excusatione — præsumunt post 21 transducunt coll. Pac 19 excusatio Gcorr, Q^a corr. 20 terrore G errore QPP^l insanabiles QI 21 transducunt Pac separentur I 22 patiantur G 22/23 enim donum grē diuine I 25 obsecratione I ut] cum G 26 uocatur P^l euocatur G 27 isti] sunt G 28 iacuerint P^l discernent QP^l uel — cognoscerent om. Pa 30 communes P^l communis I sacramenta fidei I in illa om. I mysticæ P 31 assumitur I cibi] ubi GP^l, corr. G 32 carne PPI^l transeatur P^l

Vnde ad confirmationem caritatis uestræ, quæ laudabili fide inimicis ueritatis obn-
titur, apte atque oportune sermone affectuque apostoli utar et dicam: propterea et ego Eph. 1,
audiens fidem uestram, quæ est in domino Iesu, et dilectionem in omnes 15~23
sanctos non cesso gratias agens pro uobis, memoriam uestri faciens in ora-
tionibus meis, ut deus domini nostri Iesu Christi pater gloriæ det uobis 5
spiritum sapientiæ et reuelationis in agnitione eius, inluminatos oculos
cordis uestri, ut sciatis quæ sit spes uocationis eius, quæ diuitiæ gloriæ
hereditatis eius in sanctis, et quæ sit supereminens magnitudo uirtutis
eius in uos, qui credidistis secundum operationem potentiæ uirtutis eius,
quam operatus est in Christo suscitans illum a mortuis et constituens 10
ad dexteram suam in cælestibus supra omnem principatum et potestatem
et uirtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum
in hoc sæculo, sed et in futuro, et omnia subiecit sub pedibus eius et
ipsum dedit caput supra omnia ecclesiæ, quæ est corpus ipsius, pleni-
tudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. dicant hic aduersarii ueritatis 15
quando omnipotens pater uel secundum quam naturam filium suum super uniuersa
prouexerit uel cui substantiæ cuncta subiecerit. deitas enim uerbi par in omnibus et
consubstantialis est patri et sempiternæ atque intemporaliter una eademque potentia est
genitoris et geniti. creator quippe omnium naturarum, quoniam per ipsum omnia Ioh. 1, 3
facta sunt et sine ipso factum est nihil, superior est omnibus quæ creauit, nec um- 20
quam creatori suo non fuerunt subiecta quæ condidit, cui proprium et sempiternum est
nec aliunde quam de patre nec aliud esse quam pater est. huic si addita est potestas, si
inlustrata dignitas, si exaltata sublimitas, minor erat prouehente qui creuit, nec habebat
diuitias eius naturæ cuius indiguit largitate. sed talia sentientem in societatem suam
Arrius rapit, cuius peruersitati multum hæc suffragatur impietas negans uerbo dei hu- 25
manam inesse naturam, ut dum humilitatem in dei maiestate fastidit, aut falsam in
Christo asserat imaginem corporis aut omnes actiones eius passionesque corporeas dei-
tatis potius dicat fuisse quam carnis. quodlibet autem defendere audeat, prorsus
insanum est, quia nec pietas fidei nec ratio recipit sacramenti ut aut aliquid passa sit
deitas aut in ullo mentita sit ueritas. impassibilis igitur dei filius, cui cum patre et 30
cum spiritu sancto in una incommutabilis trinitatis essentia hoc quod est, esse perpe-
tuum est, in ea plenitudine temporis quæ sempiterno consilio fuerat præstituta et pro-
phetica dictorum atque gestorum significatione promissa, factus filius hominis non suæ
conuersione substantiæ, sed nostræ assumptione naturæ uenit quæ rere et saluare quod Lc. 19, 10
perierat. uenit autem non locali accessu nec motione corporea tamquam præsens 35
futurus unde afuisset, aut illinc recessurus unde uenisset, sed uenit per hoc quod erat
uisibile et commune cernentibus, declarandus, humanam scilicet carnem atque animam

G, Q [= *atwx*], P [= *acp*], P^II

1 unde et QI	laudabilis GP ^{abI}	fidem G	3 domino om. QI	xpō ihū Q ihū xpō I	6 in-
luminatos habere G	7 est I	eius] uræ G	9 uos G nos PP ^I nobis QI	crededistis G credidimus	
P ^{abI} credimus P ^c QI	10 constituens illum I	13 hoc om. P ^I	et ² om. QI	14 ipsud G ipse P ^I	
super P ^{abI}	omnem ecclesiam GI	ipsius et I	15 adimpleuit G	hi QI	17 prouexit GI subiecit I
par om. G	19 creatoris G	20 superior est] superest Q	omnium G	qui I	21 fuerant G
22 aliundem G	esse] esset P	23 creauit Q ^a corr., P ^I	24 naturæ om. G	25 uerbi G	26 esse
G	dei om. G	maiestatem P	falsatam Q	27 actiones] sanctiones G	28 fuisse dicat P
fuisse I	quidlibet P ^{abI}	quilibet P ^b	29 aut om. P ^I	30 nullo GP ^I	di filius d ^s QIP ^I
tabili P ^I corr., I	33 doctorum G	significatione promissa om. P	35 monitione QP ^b , corr. Q ^{ax}		31 incommu-
36 ubi P	afuisset GQ ^{ax}	adfuisset P ^c	illic QP ^{ac}	illuc Q ^{ax} corr.	uenisse Q, corr. Q ^{ax}
					37 et om. P ^I

in uisceribus uirginis matris accipiens, ut manens in forma dei formam serui sibi et
 similitudinem peccati carnis uniret, per quam non minueret diuina humanis, sed au-
 geret humana diuinis. talis enim erat omnium a primis ducta genitoribus causa mor-
 talium, ut originali peccato transeunte per posteros nullus pœnam damnationis euaderet,
 Ioh. 1, 14 nisi uerbum caro fieret et habitaret in nobis, in ea scilicet natura quæ nostri et sanguinis
 Rom. 5, 18, 19 esset et generis. propter quod dicit apostolus: sicut per unius delictum in omnes
 homines in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homi-
 nes ad iustificationem. sicut enim per inobœdientiam unius hominis
 peccatores constituti sunt multi, ita et per unius hominis obœdientiam
 1 Cor. 15, 21, 22 iusti constituentur multi, et iterum: quia enim per hominem mors et
 per hominem resurrectio mortuorum, sicut in Adam omnes moriuntur,
 ita et in Christo omnes uiuificabuntur, hi utique omnes qui licet in Adam sint
 nati, in Christo tamen inueniuntur renati, habentes fidei testimonium et de iustificatione
 gratiæ et de communione naturæ. quam qui susceptam ab unigenito dei filio in
 utero Dauiticæ uirginis diffitetur, ab omni sacramento Christianæ religionis alienus est
 et nec sponsum agnoscens nec sponsam intellegens nuptiali non potest interesse con-
 uiuium. caro enim Christi uelamen est uerbi, quo omnis qui ipsum integre confitetur,
 induitur, erubescens autem illud et quasi indignum refutans nullum ex eo habebit or-
 natum ac licet se regio inserat festo sacrisque se epulis inportunus inmisceat, dis-
 cretionem tamen regis fallere improbus conuiuia non poterit, sed, sicut ipse dominus
 Mt. 22, 13 ubi erit fletus et stridor dentium. unde quicumque in Christo non confitetur cor-
 pus humanum, nouerit se mysterio incarnationis indignum nec eius sacramenti habere
 Eph. 5, 30, 31 consortium quod apostolus prædicat dicens: quia membra sumus corporis eius
 de carne eius et de ossibus eius, propter hoc relinquet homo patrem et ma-
 trem et adhærebit uxori suæ et erunt duo in carne una, et exponens quid per
 Eph. 5, 32 hoc significaretur, adiecit: sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Chri-
 sto et in ecclesia. ab ipso ergo principio generis humani omnibus hominibus Christus
 est denuntiatus in carne uenturus, in qua, sicut dictum est et erunt duo in carne una,
 utique duo sunt deus et homo, Christus et ecclesia, quæ de sponsi carne prodiit, quando
 Ioh. 19, 34 ex latere crucifixi manante sanguine et aqua sacramentum redemptionis et regenera-
 tionis accepit. ipsa est enim nouæ conditio creaturæ, quæ in baptismo non indu-
 mento ueræ carnis, sed contagio damnatæ uetustatis exuitur, ut efficiatur homo corpus
 Christi, quia et Christus corpus est hominis. unde non deum tantum dicimus Christum,
 sicut hæretici Manichæi, nec hominem tantum, sicut hæretici Photiniani, nec ita ho-
 minem, ut aliquid ei desit quod ad humanam certum est pertinere naturam, siue ani-
 mam siue mentem rationalem siue carnem, quæ non de femina sumpta sit, sed facta de

G, Q [= a, e (inde a 19 epulis), lux], P [= acp], Pl, I
 1 ut om. G forma Q, corr. Q^x 2 carnis peccati I ueniret G in qua P 6 sicut enim G
 7 in] ad Pl iustitia G 8 ad] in P^{rb} om. P^a iustificationem uitæ P unius inobœdientia
 hominis G 10 constituuntur GP^e mors per hominem P et] ita et P^{ac} ita P^b 11 et
 sicut QI 12 qui om. I sint] sic G 13 inueniuntur Q inueniantur I 15 est om. P 16 nuptiale G
 17 confitetur integre I intelligere confitetur Pl 19 se regio] religio G 20 tamen om. G improbet
 conuiuia I 21 et legatis P et] ac P et om. P 22 ibi PQ^d gentium Pl 23 indigno G
 25 relinquit GP^e patrem suum P 26 suæ uxori G 28 ergo om. I hominibus om. I
 29 est denuntiatus] enuntiatur P et om. G, Q^x corr. una] duo Pl 32 noua QI 34 Christus]
 xpi I 35 fotiniaci P^a futiniaci P^b fotianici P^c 36 est certum Pl 37 rationabilem QP^b quam I
 sumpta est G sumpsit I factam I

uerbo in carnem conuerso atque mutato, quæ tria falsa et uana Apollinaristarum hæreticorum tres partes uarias protulerunt. nec dicimus quod beata uirgo Maria hominem sine deitate conceperit, qui creatus ab spiritu sancto postea sit susceptus a uerbo, quod Nestorium prædicantem merito iusteque damnauius, sed dicimus Christum dei filium deum uerum natum de deo patre sine ullo initio temporis eundemque hominem 5 uerum natum de matre homine certa plenitudine temporis nec eius humanitatem, qua maior est pater, minuere aliquid ei naturæ, qua æqualis est patri. hoc autem utrumque unus est Christus, qui uerissime dixit et secundum deum ego et pater unum sumus 10h. 10, 30 et secundum hominem pater maior me est. hanc fidem, dilectissimi, ueram et 10h. 14, 28 indissolubilem, quæ sola ueros efficit Christianos, quamque, ut intellegimus et probamus, 10 pio studio et laudabili amore defenditis, perseueranter tenete et constanter asserite. et quoniam oportet uos post diuinum auxilium etiam catholicorum principum gratiam promereri, humiliter ac sapienter exposcite ut petitioni nostræ qua plenariam indici synodum postulauimus, clementissimus imperator dignetur annuere, quo citius adiuuante misericordia dei et sanis fortitudo augeatur et morbidis, si curari acquiescant, medi- 15 cina præstetur.

35 [inscr. AD PVLCHERIAM AVG]. Leo ep. 79 JK 459 = E 23

Leo Pulcheriæ augustæ. Quod semper de sancta pietatis uestræ mente præsumpsimus, id plenissime experiendo cognouimus Christianam fidem, quamuis diuersis prauorum appeteretur insidiis, uobis tamen præsentibus et in defensionem eius a do- 20 mino præparatis non posse turbari. non enim deus aut suæ misericordiæ sacramentum aut uestri laboris deserit meritum, quo dudum subdolum sanctæ religionis hostem ab ipsis uisceribus ecclesiæ depulistis, cum hæresen suam tueri impietas Nestoriana non potuit, quia non fefellit famulam et discipulam ueritatis quantum simplicibus infunderetur ueneni per illa loquacis hominis colorata mendacia. de quo uirtutum 25 agone processit ut per sollicitudinem uestram ea quæ per Eutychem diabolus molitus est, non laterent et qui sibi singulas partes geminæ impietatis elegerant, una catholicæ fidei uirtute procumberent. secunda ergo hæc uobis de perempto Eutyche errore uictoria est, quem, si quid sani cordis habuisset, dudum in auctoribus suis perculsum olimque prostratum facile potuerat declinare, ne de sepultis cineribus rediuiuua temp- 30 taret incendia commouere, ut in eorum transiret consortium quorum secutus esset exemplum, GL. libet igitur exultare cum gaudio et pro uestræ clementiæ prosperitate digna deo uota persolvere, qui tibi per omnes mundi partes in quibus domini euangelium prædicatur, duplicem iam et palmam contulit et coronam. clementia igitur uestra cognoscat omnem Romanam ecclesiam de uniuersis fidei uestræ 35 operibus plurimum gratulari siue quod legationem nostram pio per omnia iuuistis affectu

G, Q [= ætux], P [= acp], P^ll

1 carne Q, corr. Q^x atque mutato om. G uana] una Q 2 in tres P uarie l 5 uero G 6 certa] creata G nec propter G 7 patre G minuere] minus ē G ei QPP^l di G eius l autem] tamen l 9 fidem] idem Fac enim P^l 10 ut om. P^l 11 defendentes P^l corr. 12 principium l l^x principem Q^{ae}, corr. Q^a gratia GQ^{ae}P^l gratiæ Q^æux, corr. Q^{ax} 13 quam P^l plenaria Q, corr. Q^{ax} 14 postulamus Ql quod PP^l 15 acquiescunt G 16 in fine add. contuli Q^æux

GE, S [= de]mtl

inscr. item leonis ad pulcheriam augustam [huc usque S^{mt}] ubi ei gratias agit quod nestorianam et euticianam heresem fidei defensione destruxerit S 18 leo episc ES 20 defensione G 22 quod G S^{dt} 26 concessit G 28 erga G eutyche E euticetis S 29 quem] qui G habuisse et S^{demt} habuisset et S^f habuisset errorem G 30 ne de] unde G 30/31 temptarent S 31 consortio G est secutus E 32 GL GE gloriosissima augusta S ura G

et quod sacerdotes catholicos qui ecclesiis suis iniusta fuerant eiecti sententia, reduxistis siue quod reliquias sanctæ memoriæ Flauiani innocentis et catholici sacerdotis ad ecclesiam cui bene præfuit, fecistis honore debito reuocari. in quibus utique omnibus gloriæ uestræ multiplicatur augmentum, dum et sanctos pro suis meritis ueneramini et ab agro dominico spinas et tribulos uultis auferri. quosdam sane episcopos de his qui rebus impiis uidentur præbuisse consensum, reconciliationem poscere et catholicorum communionem desiderare tam nostrorum quam fratris et coepiscopi mei Anatolii, cui testimonium ferre dignamini, relatione cognouimus, quorum desideriis sic præbemus effectum ut correctis et quæ male sunt facta, propria suscriptione damnantibus participata nostrorum quos misimus cura cum supra dicto episcopo pacis gratia tribuatur, quia deuotionis utrumque est Christianæ ut et pertinaces ueritas iusta coerceat et conuersos caritas non repellat. quia uero nouimus quantum piæ sollicitudinis catholicis sacerdotibus mansuetudo uestra dignetur inpendere, indicandum esse curauimus fratrem et coepiscopum meum Eusebium nobiscum degere et nostræ communionis esse consortem, cuius commendamus ecclesiam, quam dicitur uastare qui illi iniuste asseritur subrogatus, illud etiam a tua pietate poscentes, quod uos spontaneo facere non dubitamus arbitrio, ut tam fratrem et coepiscopum meum Iulianum quam Constantinopolitanos clericos qui sanctæ memoriæ Flauiano fidelibus officiis adhæserunt, ea qua debetis gratia foueatis. de omnibus uero pietatem uestram per nostros quid fieri aut ordinari deberet, instruximus.

80

d. 13. m. Apr.
a. 451

DAT ID AP ADELPHIO VC CONS

36 [in mg. AD MARCIANVM AVG]. *Leo ep. 78 JK 458 = E 22*

Leo Marciano augusto. Litteras pietatis uestræ accepisse me gaudeo et ad significationem totius prosperitatis pertinere cognosco, cum sermonis uestri initia pro fidei nos faciant integritate securos. quantas itaque clementiæ uestræ gratias referamus, non ex uerbis nostris, sed ex beneficiis uestris quæ ecclesiæ contulistis, agnoscite, non ambigentes qualem illum retributorem in omnibus habeatis pro cuius tam pie estis religione solliciti et qui uos, ut res ipsa demonstrat, ad hoc ut fides catholica ab insidiis inimicorum suorum defenderetur, elegit, GL. hæc me nunc breuiter per fratris mei Anatolii clericos pietas uestra scripsisse dignanter accipiat, pleniora autem de omnibus quæ ad curam meam pro statu ecclesiarum et concordia pertinent domini sacerdotum, per legatos nostros scripta direximus.

d. 13. m. Apr.
a. 451

DAT ID APL ADELPHIO VC CONS

37 [in scr. AD ANATHOLIVM EPM]. *Leo ep. 80 JK 460 = E 24*

Leo Anatolio episcopo [prima de pace]. Gaudemus in domino et in dono gratiæ

GE, S [= defmt]

1 qui de *S^{fm}* quid *S^t* quo de *S^d* 5 auferre *G* sane *ES* uero *G* 7 communionem *G* 9 affectum
GS^m 11 utrumque] *utrumque G* 12 uere *E* 16 facere spontaneo *G* 21 ū ē] uiro *G* in fine add.
era cccc lxxxviiii S

GEMVI

in scr. item epla leonis pape ad marcianum augustum *I* 23 Leo -- augusto *om. I* leo episc *E*
24 sermones *GMV* initia *E om. GMVI* 24/25 pro fidei *om. I* 25 nostre *M* 26 nris *M* epla *M*
27 pia *I* 30 nra *M* subscripsisse *M* conscripsisse *G* de] quæ *MV* 34 dirigimus *MV*
33 data *MVI* vc *om. GMVI*

GE, S [= defmt], L [= αβγ], II [= de]

in scr. item leonis ad anatholium constantinopolitanum episcum [quæ secuntur, *S^d* habet in textu ante singula capitula] i De fide eius scriptis missis probata ii De his qui metu in heresem lapsi sunt si conuersi fuerint recipiantur iii De nominibus hereticorum ad sacrum altare non recitandis iiij De commendatione iuliani episcopi uel eorum clericorum qui flauiano episcopo in fidem adeserunt *S* 35 leo episc *ES* prima de pace *G om. ESLH*

ipsius gloriamur, qui, sicut dilectionis tuæ litteris et fratrum nostrorum quos Constantinopolim miseramus relatione cognouimus, sequacem te euangelicæ eruditionis ostendit, ut per sacerdotis probabilem fidem merito præsumamus quod tota ecclesia eidem credita nec rugam cuiusquam sit erroris habitura nec maculam dicente apostolo: despondi Eph. 5. 27 enim uos uni uiro uirginem castam exhibere Christo. illa est enim uirgo 2 Cor. 11, 2 ecclesia sponsa unius uiri Christi, quæ nullo se patitur errore uitari, ut per totum mundum una nobis sit unius castæ communionis integritas, in qua societatem tuæ dilectionis amplectimur et gestorum quæ sumpsimus, seriem necessariis, sicut oportuit, munitam subscriptionibus approbamus. ut ergo inuicem dilectionis tuæ animus nostris confirmaretur alloquiis, filios nostros Carterium presbyterum, Patricium et Asclepiadem 10 diaconos, qui ad nos tua scripta detulerunt, cum epistulis nostris post uenerabilem diem festi paschalis remisimus indicantes nos, ut supra diximus, de Constantinopolitanæ d. 8. m. Apr. ecclesiæ pace gaudere, cui hanc curam semper impendimus ut eam nulla uelimus hæreticorum fraude uiolari. a. 451

De fratribus uero quos et epistulis tuis et legatorum nostrorum relatione communionis nostræ cupidos esse cognouimus, eo quod doleant se contra potentiam contraque terrores non tenuisse constantiam et alieno sceleri præbuisse consensum, cum ita eos formido turbasset ut in damnationem catholici atque innocentis antistitis et in receptionem detestabilis prauitatis trepido famularentur obsequio, illud quidem quod præsentibus et agentibus nostris constitutum est, approbamus, ut suarum interim ecclesiarum 20 essent communionem contenti, sed cum legatis nostris quos misimus, participata tecum sollicitudine uolumus disponatur, quatenus hi qui plenae satisfactionibus male gesta condemnant et accusare se magis eligunt quam tueri, pacis et communionis nostræ unitate lætentur, ita ut digno prius anathemate quæ contra fidem catholicam sunt recepta, damnentur. aliter enim in ecclesia dei, quæ corpus est Christi, nec rata 25 sunt sacerdotia nec uera sacrificia, nisi in nostræ proprietate naturæ uerus nos pontifex reconciliat, uerus immaculati agni sanguis emundat. qui licet in patris sit dextera constitutus, in eadem tamen carne quam sumpsit ex uirgine, sacramentum propitiationis exequitur dicente apostolo: Christus Iesus, qui mortuus est, immo qui et resur- Rom. 8, 34 rexit, qui est in dextera dei, qui etiam interpellat pro nobis. neque enim 30 potest in aliquo benignitas nostra reprehendi, cum satisfaciens recipimus quos dolumus esse deceptos. nec asperè igitur communionis nostræ gratia deneganda est nec temere

GE, S [= defmi], L [= αβγ], H [= deg]

1 et om. L^{xy} H, corr. L^y uirorum H 1/2 constantinopolitano H 2 sequacem te] secundum H
3 ut] et LH, corr. L^y fidem om. L^{xy} H, corr. L^y totam H 4 ruga H sit cuiusquam G
macula GS^f LH 5 enim uos om. G 6 ut] et GH 8 amplectitur S sicut] siquid L^x sed
quid H munita G monitam LH, corr. L^y 9 animos LH, corr. L^y nros H 10 asclepiadem G
11 diaconem L^y, corr. L^y diaconum H quia nos tua L^β quia nra L^{xy} quia ad nos tua L^y corr. qui nra H
scriptura H detulerant LH, corr. L^y 12 festum H paschæ GL^α paschale L^{βy}, corr. L^y, paschalem H
emisimus ES 13 ea H uellemus L 15 et e legatorum H 15/16 communioni E 16 deleant
S^h debeat S^m in potentiam S 18 damnatione L catholice H^{ds} catholicam H^s 19 famulentur G
quod] ut L^{βy} H^{de}, corr. L^y et L^x in H^s 21 communionem L^{xy} H, corr. L^y participa GL, corr.
L^y participare H 22 sollicitudinem H uolumus S, L^y corr. 23 magis se SLH quantueri H
nostræ] ne L^α H^{de} om. H^s 24 catholica EL^β H^s 25 recepti G rata ES sacrata GLH 26 nra H
27 reconciliat GLH uerum H emundet GLH patri H 28 carnem S^f L, corr. L^y 29 exe-
quiretur L^x exequitur L^β exequeretur L^y H 30 dexteram S 31 in om. L^{xy} H, corr. L^y benignus
L^{xy} H, corr. L^y benignos L^β nos L^{βy} H, corr. L^y om. L^x satisfaciens L^{βy} satisfaciens L^α H quod
LH, corr. L^y uolumus H 32 asperè H in communionis L^{xy} H deleganda L^{xy}, corr.
L^y diligenda H

largienda, quia sicut plenum pietatis est oppressis caritatem dominicam redhiberi, ita iustum est omnia perturbationis auctoribus imputari.

De nominibus autem Dioscori Iuuenalis et Eustathii ad sacrum altare recitandis dilectionem tuam hoc decet custodire quod nostri ibidem constituti faciendum esse dixerunt quodque honorandæ sancti Flauiani memoriæ non repugnet et a gratia tua 5 Christianæ plebis animos non auertat. nam iniquum nimis est atque incongruum eos qui innocentes et catholicos sua persecutione uexarunt, sanctorum nominibus sine discretionem misceri, cum damnatam impietatem non deserentes ipsi se sua prauitate condemnent quos conuenit aut percelli pro perfidia aut laborare pro uenia.

Fratrem uero et coepiscopum nostrum Iulianum uel clericos qui sanctæ memoriæ 10 Flauiano fidelibus officiis adhæserunt, dilectioni quoque tuæ uolumus adhærere, ut quem fidei suæ meritis uiuere apud dominum nostrum nouimus, in te sibi eum præsentem esse cognoscant. illud quoque dilectionem tuam nosse uolumus fratrem et coepiscopum nostrum Eusebium, qui causa fidei multa discrimina laboresque tolerauit, nobiscum interim demorari et in nostra nunc communione persistere. cuius ecclesiam 15 tua sollicitudine uolumus esse defensam, ut et nihil eodem absente depereat et nullus ei in aliquo præiudicare præsumat, donec cum litterarum nostrarum ad uos prosecutione perueniat.

Et ut maior circa te uel nostra uel totius Christianæ plebis affectio prouocetur, hoc quod ad dilectionem tuam scripsimus, in omnium uolumus notitiam peruenire, 20 ut qui deo nostro deseruiunt, de confirmata apud te pace sedis apostolicæ gratulentur. de ceteris uero causis atque personis dilectio tua litteris quas per nostros accipiet, plenius instruetur.

d. 13. m. Apr.
a. 451

DAT ID APL ADELPHIO VC CONS

38[*inscr.* AD IVL EPM]. *Leo ep. 81 JK 461 = E 25*

25

Leo Iuliano episcopo. Litteras fraternitatis tuæ per filios nostros Constantino-
politanos clericos nuntias tuæ salutis accepi, quibus te magnis tribulationibus grauatum
fuisse significas, cum utique non defuerit materia sollicitudinis et laboris quæ inter
procaces catholicæ fidei aduersarios inhærentem ueritati animum fatigarent idque,
ut scribis, fuerit animus ut per occasionem necessitatis et nobis te et patriæ præsentares. 30
quod uere futurum speraueram, ut apertius omnium hæreticorum ambages tuo ore
cognoscerem, sed gratias deo quod ita et incolumitas tua et ecclesiæ causa profecit, ut
liberum tibi fuerit apud eos interim degere quorum nobis probabilis consensus innotuit,
sicut et fratris Anatolii scripta profitentur et gesta quæ apud ipsum coram nostris sunt

GE, S [*defmt*], L [= $\alpha\beta\gamma$], H [= *deg*]

1 caritatis enim H	3 eustasii EL γ H, corr. L γ eustasi L $\alpha\beta$	non recitandis S $\delta\epsilon$	4 docet S δ H
nostri] dñi H	5 orande LH, corr. L γ	memoriæ om. H	repugnent LH et om. L $\alpha\gamma$ H, corr. L γ
8 damnata S δ LH, corr. L γ	impietate L $\alpha\gamma$ H, corr. L γ	ipsis L β ipse L $\alpha\gamma$ S δ ipsa H	se om.
L $\alpha\gamma$ H, corr. L γ	9 contempnet H	pro perfidia] propter H	ut L α H proueniat S δ L $\alpha\gamma$, corr.
L γ perueniat H	12 quem] quæ H	suæ meritis ES, L γ corr.	sacramentis GLH dñi E 15 interim
dñi orari L $\alpha\gamma$, corr. L γ	interdum orari H	16 sollicitudinem GL $\alpha\gamma$ H ϵ	ut — depereat om. G et ¹ om. H
17 ei om. E	persecutione GH	18 proueniat G	19 circa te] caritate H
20 perueniri H	21 qui	22 personis] peruersionis H	23 instrueretur H
24 DAT — CONS] era	quæ [qua S δ quo S δ] supra S	data LH $\delta\epsilon$	VI DVVS L β FRID L α

GEI

inscr. item ēpla leonis pape ad iulianum ēpm I 26 Leo — episcopo om. I leo episc E 29 pro-
cacia E ueritatis G 30 animi I præsentaris E 32 cognoscerem I 33 degerit G

confecta, demonstrant, frater karissime. remeantibus ergo prædictis salutationis uicissitudinem reddo et ut contra falsitatis astutias perseuerantem diligentiam teneas, fidenter exhortor, cum tibi ad hoc et tuus animus et nostra auctoritas suffragetur, quoniam licet de multis meliora indicata sint, quod scilicet doleant se deceptos et damnata perfidia cum auctoribus suis gratiam nostræ communionis exposcant, quod nos adeo libenter accepimus reddituri his hanc quam desiderant communionem, cum promissa compleuerint, quosdam tamen persistere in sua obduratione cognouimus, quos oportet districtius conprimi, si nequeunt benignitate sanari. ad quam rem nostros post diem uenerabilem dirigemus, qui tecum participato consilio ea quæ a nobis constituta fuerint, exequantur.

DAT ID APL ADELPHIO VC CONS

10
d. 13. m. Apr.
a. 451

39 [inscr. AD MARTIANVM AVG]. *Leo ep. 82 JK 462*

Leo Marciano augusto. Quamuis per Constantinopolitanos clericos ad pietatem ep. 36 tuam ante rescripserim, sumptis tamen clementiæ uestræ litteris per uirum illustrem præfectum urbis filium meum Tatianum magnam materiam gratulationis accepi, quia studiosissimos uos ecclesiasticæ pacis agnoui. cui sancto desiderio digna æquitate confertur, ut quem statum esse cupitis religionis, eundem habeatis et regni. nam inter principes Christianos spiritu dei confirmante concordiam gemina per totum mundum fiducia roboratur, quia profectus caritatis et fidei utrorumque armorum potentiam insuperabilem facit, ut propitiato per unam confessionem deo simul et hæretica falsitas et barbara destruatur hostilitas, GL. aucta igitur per imperialem amicitiam spe cælestis auxilii confidentius pietatem uestram pro sacramento salutis humanæ incitare præsumo, ne cuiusquam procaci inpudentique uersutia quasi de incerto quid sequendum sit, sinatis inquiri et cum ab euangelica apostolicaque doctrina nec in uno quidem uerbo liceat dissidere aut aliter de scripturis diuinis sapere quam beati apostoli et patres nostri didicerunt atque docuerunt, nunc demum indisciplina moueantur et impiæ quæstiones, quas olim mox ut eas per apta sibi corda diabolus excitauit, per discipulos ueritatis spiritus sanctus extinxit. nimis autem iniquum est ut per paucorum insipientiam ad coniecturas opinionum et ad carnalium disputationum bella reuocemur, tamquam reparata disceptatione tractandum sit utrum Eutyches impie senserit et utrum peruerse Dioscorus iudicarit, qui in sanctæ memoriæ Flauiani condemnatione se perculit et simplices quosque, ut in eandem ruinam prouoluerentur, impexit. quorum multis iam, ut cognouimus, ad satisfactionis remedia conuersis et ueniam de inconstanti trepidatione poscentibus non cuiusmodi sit fides tenenda, tractandum est, sed quorum precibus qualiter annuendum. unde piissimæ sollicitudini uestræ quam de indicenda synodo habere dignamini, per legationem quæ confestim ad clementiam uestram deo annuente perueniet, quidquid ad causæ utilitatem arbitror pertinere, plenius atque oportunius suggeretur.

DAT VIII KL MAI ADELPHIO VC CONS

d. 23. m. Apr.
a. 451

GEI

1 demonstrant I FK GE fratribus I salutationibus G 4 sunt I 5 cum] et cum G 7 tamen] autem I 9 post uenerabilem superscr. paschæ G concilio G 11 data I G, S [= defmt]

inscr. eiusdem leonis ad marcianum augustum ubi de illo [eo S/m] pro confirmatione catholicæ fidei gratulatur S 13 leo ep̄s S 15 titianum G 16 agnouimus G digna S diuina G 19 utrumque G 21 GL G gloriosissime imperator S 23 cuius G 24 ab om. GS^d euangelica G nec in S ne G 25 quæ G 30 disputatione G Eutyches — utrum om. G 32 ut — eandem om. G ruina G 34 fides sit G 37 quiquid G utilitate GS^d 39 VIII G in fine add. era que supra S

40[in mg. AD IULIANVM EP̄M] *Leo ep. 86 JK 466 = E 29*

Leo Iuliano episcopo. Quam gratum mihi semper est epistulas tuæ dilectionis accipere, tam etiam nostra ad te congruum est scripta deferri, præsertim cum hoc non pro amicitia tantum communi, sed multo magis pro statu uniuersalis ecclesiæ faciamus. unde per fratres nostros Lucensem episcopum et Basilium presbyterum, quos Con-
 ep. 38 stantinopolim indicaueramus nos esse missuros, debitum reddo colloquium, ammonens ut studium diligentiae tuæ eisdem in omnibus sociare digneris, ut reliquæ scandalorum, si quæ adhuc supersunt, sagaciter auferantur. quamuis enim ubique iam catholicæ fidei lumen eluceat et, quod est ualidissimum, Christianorum principum diuinis auctoritatibus corda famulentur, quædam tamen sunt quæ ita Ephesus ille turbo confudit, 10 ut magno moderamine sit agendum, ne mala dissensionum quæ inde sunt orta, permaneant. quid itaque legatis nostris iniunctum atque commissum sit, ipsorum insinuatione cognosces, eum mihi atque illis impensurus affectum, ut quæcumque ipsis mandata sunt, dilectionis tuæ studio et sollicitudine sociata adiuuante deo perueniant ad eum quem optamus effectum. 16

d. 9. m. lun.
a. 451

DAT V ID IVN ADELPHIO VC CONS

41[*inscr. AD MAR̄ AVḠ*]. *Leo ep. 83 JK 463 = E 26*

Leo Marciano augusto. Multam mihi fiduciam rescribendi ad clementiam uestram et litteræ uestræ quas ueneranter accepi, et coepiscopi mei reuertentes a Con-
 stantinopolim præbuerunt, non sola assertionem uerborum, sed ipsis iam operum effectibus 20
 demonstrantes ad defensionem catholicæ fidei diuinum in uobis uigere præsidium, quo utique non solum ecclesiæ status, sed etiam uestri robur munitur imperii, cum meritò eius expectatis protectionem cuius colitis ueritatem, GL. nam ut et fratris mei Anatolii citius manifestaretur integritas et olim damnati erroris rediuius assertor locum in Christi ecclesia non haberet, ut catholici episcopi quos nuper hæreticorum persecutio 25
 deprauare non potuit, ab iniustis reuocarentur exiliis utque reliquiis beatæ memoriæ Flauiani digno honore susceptis impietatem suam condemnator eius agnosceret, uestræ uirtutis titulus, uestræ pietatis est fructus. cui confido etiam aliarum insignia ad-
 mulanda palmarum, ut sicut Constantinopolitana ecclesia recepta apostolicæ fidei libertate lætatur, ita omnes regni uestri prouinciæ emundatas se a diabolici dogmatis 30
 ep. 39 contagio glorientur. ut ergo præcedentibus litteris indicaui, fratres meos Lucensem episcopum et Basilium presbyterum, qui sollicitudinis meæ partes possint implere, direxi, fauori eos pietatis uestræ in omnibus quæ sunt agenda, commendans. nam cum et fratris mei Anatolii scriptis et nostrorum sermone cognouerim multos de his qui apud Ephesum Dioscori factione compulsi detestabilibus statutis pænitendum præ- 35
 buere consensum, inconstantia suæ ueniam postulare et communionem catholicam per satisfactionem correctionis expetere, non fuit talium negligenda conuersio, qui non

GE

2 leo episc̄ E   5 lucensem E lucensium G   7 in omnibus E hominibus G   10 ephesus E
 13 cognoscis E   inpensus G   16 vi G   VC om. E

GE, S [= de/ml]

inscr. eiusdem leonis ad marcianum augustum ubi inter cetera defensorem fidei catholicæ imperatorem
 gratulatur S   18 leo episc̄ ES   multa E multum G   fiducia E   scribendi ES   ad om. G
 19 reuertentur G   21 nobis G   22 cum G ut ES   23 expectetis G   ueritate G   GL GE gloriosus
 [glorioso S/ gloriosissimus S^r] imperator S   et ut G   29 constantinopolitanæ ecclesiæ G   30 a om. E
 31 contagione S   lucensem GS lucensium E   35 quæ G   37 satisfactione E

proprio sensu, sed improbi præsumptoris impulsu in hæc incidisse noscuntur, in quibus liberum non habuere iudicium. ne itaque uel resipiscentium desideria mora longior fatigaret uel incuriosa facilitas temere aliquos ac sine discretione susciperet, iniunctum est ab apostolica sede directis ut in consortium suæ deliberationis adscito Constantino-
 politanæ urbis antistite et pestilentiae contagia non ammittantur et sanitatis remedia 5
 non negentur. quæ industria in omnibus quæ nequiter gesta sunt, emendandis celerem iuuante domino consequetur effectum, si reparationi pacis ecclesiasticæ opem suam uestra pietas dignetur adiungere, ut uobis ita regnantibus et dei regnum intra uos habere mereamini et catholicam fidem nulla falsitas uiolet, nulla hæresis inquietet nec cuiquam liceat doctrinam euangelicam deserere et sacerdotali honore gaudere. 10
 synodum uero fieri, ut meminit uestra clementia, etiam ipsi poposcimus, sed sacerdotes prouinciarum omnium congregari præsentis temporis necessitas nulla ratione permittit, quoniam illæ prouinciæ de quibus maxime sunt euocandi, inquietatæ bello ab ecclesiis suis eos non patiuntur abscedere. unde oportunitiori tempore propitiato domino cum firmior fuerit restituta securitas, iubeat uestra clementia reseruari. de qua re plenius 15
 inter cetera apud pietatem uestram poterunt allegare quos misi.

DAŦ V ID̄ IVN̄ ADELPHIO VC CONŦ

d. 9. m. Iun.
a. 451

42 [inscr. AD PVLCH̄ AVĠ]. *Leo ep. 84 JK 464 = E 27*

Leo Pulcheriæ augustæ. Religiosam pietatis uestræ sollicitudinem, qua uni- uerso mundo deo inspirante consulitis, crebrioribus alloquiis incitare præsumo, ut operum 20 uestrorum profectum necessaria perfectio subsequatur ac sicut de statu Constantino- politanæ ecclesiæ gratulamur, cuius et sacerdos et populus catholicæ puritatis fidem iam tenere cognoscitur, ita etiam aliorum concors nobiscum sit de uerbi incarnatione confessio. unde quod facturum me aliis litteris indicaueram, Lucensem episcopum ep. 35 et Basilium presbyterum fratres meos dirigere properaui, qui dispositiones meas fratris 25 mei Anatolii deuotione sociata secundum eas quas acceperunt regulas exequantur, GL. sicut enim prædicti episcopi scriptis et clericorum eius suggestionem patefactum est, multa sunt quæ indulgentius sint curanda, multa quæ iustius coercenda, ut in causa tantæ perturbationis nec districtio sit nimis aspera nec remissio parum cauta, cum aliud satisfaciendibus, aliud pertinacibus debeatur. offertur ergo pietati uestræ 30 digna materia, quæ placitam deo curam sancti cordis exerceat et præcedentium meritorum coronas etiam de præsentis erroris abolitione multiplicet. sicut enim Nestoriana impietas, ita etiam Eutychiana blasphemia ab omni catholicorum est eliminanda con- sortio, quia tam impium est consempiternam et consubstantialem patri filii deitatem etiam ex utero uirginis matris partu editam negare corporeo quam unam in dei filio 35 post incarnationis sacramentum affirmare naturam, ut scilicet aut humanitas eius

GE, S [= defmt]

2 habuerant G uel om. S 6/7 emendandi scelere ESefmt 7 celere G reparationis GSf
 8 et] ut E 9 et om. E 12 temporibus GSfm 13 inquietat; e E inquietante Sde inquietanti Sfm
 inquiete G bellorum G 14 propiciante G 16 adligari S 17 vii G in fine add.
 era qua supra [ccccxxxviii S'] S

GEMVI

inscr. item epla leonis pape ad pulcheriam augustam I 19 Leo — augustæ om. I leo epis̄c E
 augusto M quam G 21 ūrarum GE, corr. E 24 lucensem EMVI lucensium G 26 sociatas E
 28 coercenda] inquirenda G 29 cuncta V 30 pertinacius G 31 placitum MV dño I
 32 præsentī G abliatione G 33 etiam EMV et I om. G elimanda GIV 33/34 consorcia G
 34 quia tam] qui autem MV

refutetur aut deitas, cum unitione utriusque essentialis nec altera sit in alteram uersa nec assumpta in assumente finita, sed et uerbi incommutabilitas et carnis atque animae ueritas maneant inseparabiliter in unitate personae. quod qui testificante lege, credentibus patriarchis, annuntiantibus prophetis, praedicante euangelio, docentibus apostolis et toto mundo confitente non credunt, extra sacramentum corporis Christi, 5 extra unitatem sunt nominis Christiani, quorum sicut ruinam dolemus, ita perfidiam detestamur. ut autem circa talium personas sincerum seruetur ubique iudicium et aliud correctis, aliud pertinacibus rependatur, uestra pietas nostros qui ab apostolica sede sunt missi, fouere dignetur eorumque omnes quas iniunximus adiuuet actiones, quo citius ac facilius auxiliante domino quae ad uestram gloriam et ad totius ecclesiae 10 pacem proficiant, exequantur. de Eutyche autem totius scandali et prauitatis auctore hoc clementia uestra praecipiat ut ab eo loco qui Constantinopolitanae urbi nimis uicinus est, longius transferatur, ne frequentioribus solatiis eorum quos ad impietatem suam traxit, utatur. monasterio quoque ipsius, cui perniciose indigneque praesedit, catholicum abbatem iubete praeponi, qui illam seruorum dei congregationem 15 et a prauo dogmate liberare et institutis ueritatis possit imbuere.

d. 9. m. Iun.
a. 451

DA T V ID IVN ADELPHIO VC CONS

43 [inscr. AD ANATHOLIVM EPM]. Leo ep. 85 JK 465 = E 28

Leo Anatolio episcopo Constantinopolitano. Licet sperem dilectionem tuam ad omne opus bonum esse deuotam, ut tamen efficacior tua fieri possit industria, neces- 20 sarium et congruum fuit fratres meos Lucensem episcopum et Basilium presbyterum, ep. 37 ut promisimus, destinare quibus tua dilectio societur, ut nihil in his quae ad uniuersalis ecclesiae statum pertinent, aut dubie agatur aut segniter, cum residentibus uobis (cum) his quibus executionem nostrae dispositionis iniunximus, ea possint agi cuncta modera- tione, ut nec beniuolentiae partes nec iustitiae neglegantur, sed absque personarum 25 acceptione diuinum in omnibus iudicium cogitetur. quod ut recta obseruantia ualeat custodiri, catholicae primitus fidei seruetur integritas et quia per omnia angusta et ardua uia est quae ducit ad uitam, neque in sinistram neque in dexteram ab eius tramite deuietur, et quia euangelica et apostolica fides omnes expugnat errores et ab uno latere Nestorium deicit, ab alio Eutychem et participes eius elidit, hanc regulam 30 mementote seruandam ut quicumque in illa synodo quae nomen synodi nec habere poterit nec meretur et in qua maliuolentiam suam Dioscorus, imperitiam autem Iuuenalis ostendit, dolent, ut dilectionis tuae relatione conperimus, se metu uictos et terrore superatos ad consensum scelestissimi iudicii potuisse compelli et communionem catho- licam optinere desiderant, satisfactioni eorum pax fraterna praestetur, ita ut non dubiis 35

GEMVI

1 alteram] alterutrum I 3 maneat MV unita MV 6 unitate G ita et I 9 dignentur M
adiuante GMV 10 quos I 11 autiche MV 12 auctorem MV 15 iubente M illum MV
17 data MVI v E VII G om. MVI VC CONS] augusto MV
GE, S [= defmi], MV [inde a p. 45,7 atque perpensis]
inscr. eiusdem leonis ad anatholium constantinopolitanum epm de his qui hereticorum erroribus metu uel uoluntate implicantur ut per satisfactionem ab ecclesia suscipiantur et ut hereticorum nomina ad altare non recitentur S 19 leo episc ES Constantinopolitano om. ES 21 lucentium S 23/24 uobiscum his scripsi uobis ES his G 24 possent S 25 uiolentiae G 26 quo E 27 ualeant ES custodire S 28 dextram ESd 29 et] ut G et] om. G 30 deiecit G 32 potuerit E maliuolentia sua E

professionibus Eutychem cum suo dogmate cumque consortibus suis anathematis execratione condemnent, de his autem qui in hac causa grauius peccauerunt et ob hoc superiorem sibi locum in eadem infelici synodo uindicarunt, ut humiliorum fratrum simplicitatem arrogantiae suae praeiudiciis aggrauarent, si forte resipiscant et a facti sui defensione cessantes in condemnationem proprii conuertantur erroris, horum si satisfactio talis accedit quae non refutanda uideatur, maturioribus apostolicae sedis consiliis reseruetur, ut examinatis omnibus atque perpensis de ipsis eorum actionibus quid constitui debeat, aestimetur. neque prius in ecclesia cui te dominus uoluit praesidere, cuiusquam talium, ut ante iam scripsimus, nomen ad altare recitetur quam quid de eis constitui debeat, rerum processus ostendat. ep. 37
10

De commonitorio uero a clericis dilectionis tuae nobis oblato, necessarium non fuit epistulis quid uideretur, inserere, cum sufficeret legatis cuncta committi, quorum sermone ex omnibus diligentius instrueris. annitere itaque, frater karissime, ut quae ecclesiae dei congruunt, fideliter et efficaciter cum his fratribus quos tantae rei idoneos auctores elegimus, exequaris, praesertim cum et ipsa uos causae ratio spesque diuini auxilii cohortetur et clementissimorum principum tam sancta sit fides, tam religiosa deuotio, ut in eis non solum Christianum, sed etiam sacerdotalem experiamur affectum. qui utique pro ea pietate qua se esse dei famulos gloriantur, omnes suggestiones uestras fidei catholicae profuturas dignanter accipient, ut ipsorum quoque opere et pax Christiana reparari et error impius possit aboleri. ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur, ut pertractata qualitate causarum nostra quid obseruari debeat, sollicitudo constituat.

DAT V ID IVN ADELPHIO VC CONS

d. 9. m. Iun.
a. 451

44 [inscr. AD ANATHOLIVM EPM CONSTPL]. Leo ep. 87 JK 467

Leo Anatolio episcopo Constantinopolitano. Ad declinandam erroris maculam qua nonnullos aut Nestoriana impietas aut Eutychniana labefactauit insania, laudabilem curam filii nostri Basilius et Iohannes presbyteri suae aestimationis habuerunt, ut inter conpugnantia dogmata falsitatis uera catholicae fidei pace gauderent, si quidem longinquae peregrinationis labore suscepto sensum cordis sui in apostolica sede patefecerint, damnantes utramque haeresim quarum supra fecimus mentionem, et de incarnatione domini nostri Iesu Christi non aliud recipientes quam quod instruente sancto spiritu et didicimus et docemus. per hos ergo, frater carissime, cum testimonio nostro ad propria reuertentes dilectioni tuae nostra scripta direximus, fidenter hortantes ut qui

GE, S [= defmt], MV

1 eutyches ES	3 ut] et G	humili eorum S	4 simplicitate ES ^{defmt}	resipiscunt ES ^{defi}
5 condemnatione G	conuertuntur S conuerterentur E	7 agnitionibus S	8 ecclesiam G	cui]
ubi E	9 iam om. V	noninetur MV	14 quae om. G	quos tantae rei ES ^{defmt}
constanter ei S/	constanter quos MV	15 idoneus MVS ^t	actores ES ^d	hac tutores S/
eligimus S ^{de}	17 xpianam MV	20 reparari ES	reparetur GMV	aboliri MV
23 data MV	vii G om. MV	ian MV	vc om. E aug MV	in fine add. era que supra S

GMVIAO

inscr. LEO PAPA ANATOLIO EPO PRO SYNODO CALCHEDONENSI AO item epla leonis ppe ad anatholium constantinopol epm I 25 Leo — Constantinopolitano om. AO Constantinopolitano om. MV 26 aut^a om. AO 28/29 longinquo I 29 suscepta MV patefecerunt I 30 utrumque G incarnationem G 31 spu sco GMV 32 ffs MVIAO, corr. I km MVAO 33 orantes MVI quia G

gratia apostolicæ communionis ornantur, etiam tuo fauore per omnia se gaudeant adiuuari.

d. 14. m. lun.
a 451

DAT XVIII KL IVL ADELPHIO VC CONS

45 [inscr. AD PASCASINVM EPM]. *Leo ep. 88 JK 468 = E 30*

Leo Paschasino episcopo. Quamuis non dubitem fraternitati tuæ omnem 5
originem scandalorum quæ de incarnatione domini nostri Iesu Christi in Orientalibus
ecclesiis commota sunt, ad plenum esse conpertam, tamen ne quid forte sollicitudinem
tuam latere potuisset, epistolam nostram quam ad sanctæ memoriæ Flavianum de
hac re plenissimam misimus quamque ecclesia uniuersalis amplectitur, diligentius tibi
recensendam cognoscendamque direxi, ut intellegens qua plenitudine totius huius erroris 10
impietas deo adiuuante destructa sit, ipse quoque eundem spiritum pro tuo in deum
amore suscipias sciasque penitus detestandos qui secundum Eutychis impietatem atque
dementiam in domino nostro unigenito filio dei susipientis in se reparationem salutis
humanæ dicere ausi sunt duas non esse naturas, hoc est perfectæ diuinitatis et perfectæ
humanitatis et putant quod possint nostram dilligentiam fallere, cum aiunt se unam 15
uerbi naturam credere incarnatam, cum utique uerbo dei in deitate patris et sua et
spiritus sancti una natura sit, suscepta autem ueritate carnis nostræ illi inconuertibili
substantiæ nostram quoque unitam esse naturam. nam nec incarnatio dici possit,
nisi caro susciperetur a uerbo, quæ susceptio tanta et talis unitio est, ut a carne animata
non solum in partu beatæ uirginis, sed etiam in conceptu nulla deitatis sit credenda 20
diuisio, quoniam in unitatem personæ deitas atque humanitas et conceptu uirginis
conuenit et partu. abominanda ergo est in Eutyche impietas, quæ olim a patribus
in præcedentibus hæreticis damnata atque destructa est. quod huic stultissimo
homini prodesse debuerat, ut quod non poterat sensu apprehendere, uel præcedenti
caueret exemplo ne salutis nostræ singulare sacramentum ueritatem carnis humanæ 25
in Christo domino nostro negando uacuaret, quoniam si uera et perfecta in illo humani-
tatis natura non est, nulla est nostra susceptio et totum quod credimus, quod docemus,
secundum ipsius impietatem uanitas est atque mendacium. sed quia nec mentitur
ueritas nec passibilis est deitas, manet in deo uerbo utraque substantia in una persona
et ita saluatorem suum ecclesia confitetur, ut eum et deitate impassibilem et carne passi- 30
bilem fateatur dicente apostolo: etsi crucifixus est ex infirmitate nostra, sed
uiuuit ex uirtute dei.

Vt autem plenius in omnibus tua sit instructa dilectio, sanctorum patrum nostrorum
de sacramento incarnationis domini quid senserint et quid ecclesiis prædicauerint, ut
euidenter agnosceres, aliqua ad dilectionem tuam scripta transmisi, quæ nostri quoque 35
apud Constantinopolim cum mea epistula allegarunt. et totam Constantinopolitanam
ecclesiam cum monasteriis omnibus ac multis episcopis noueris præbuisse consensum
et suscriptionibus suis Nestorium uel Eutychen cum suis anathematizasse dogmatibus.
noueris etiam proxime me epistolam Constantinopolitani episcopi accepisse, qua refert

GMVIAO

1 orantur G   gaudent V   3 data MVIAO   XVIII ACOFFO XIII CAL tertio decimo MV   iulii I
iunias A IVN O   VTC O aug MV   cons G consulibus MV

GE

5 leo episc E   epis libetano E   12 eutyches E eutychetis G   16 uerbi E   21 unitate G   22 in eu-
tyche E eutychetis G   a om. E   23 est om. G   25 nec saluti G   30 deitatem G   30/31 passibile G
31 nostra om. E   34 prædicarent G   37 ac E et G   38 eutycheten G   39 me om. E   qua E que G

Antiochenum episcopum <et> missis per prouincias suas tractoriis uniuersos episcopos et epistolæ meæ præbuisse consensum et Nestorium et Eutychen pari suscriptione damnassee.

Illud quoque curæ tuæ credidimus iniungendum ut quia ratio paschalis festi experientiam tuam non latet, de eo quod in Theophili annotatione inuenimus quodque nos permouet, diligentius requiras illic atque pertractes cum his qui possunt supputationis uel regulæ istius habere peritiam qualiter quarti anni futuri resurrectionis dominicæ dies sit tenendus. nam cum uenturum pascha propitio deo decimo Kalendarum Aprilium die sit tenendum, sequenti autem prid̄ Id̄ Apl̄, tertio prid̄ Non̄ Apl̄, quarto sanctæ memoriæ Theophilus viii Kl̄ Maī constituit obseruandum, quod a regula ecclesiastica penitus inuenimus alienum; in nostris autem paschalibus cyclis, quod benesse dignaris, xv Kl̄ Maī eiusdem anni pascha celebrandum extitit scriptum. et ideo, ut modis omnibus ambiguitas auferatur, cum peritis quibusque diligentius hoc tua sollicitudo pertractet, ut in futurum huiusmodi caueamus errorem.

DĀT̄ viii kl̄ iul̄ adelphio vc cons̄

d. 23. m. Mart.
a. 452
d. 12. m. Apr.
a. 453
d. 4. m. Apr.
a. 454
d. 24. m. Apr.
a. 455
d. 17. m. Apr.
a. 455
14
d. 24. m. Iun.
a. 451

46 [inscr. AD MARCIANV̄ AV̄G]. *Leo ep. 89 JK 469*

Leo Marciano augusto. Credebamus clementiam uestram id desiderio nostro posse præstare ut præsentī necessitate respecta differri ad oportunius tempus sacerdotalem synodum iuberetis, ut euocatis de cunctis prouinciis sacerdotibus uere possit esse uniuersale concilium. sed quia uos amore catholicæ fidei congregationem nunc fieri uoluistis, ne deuoto obuiare uiderer arbitrio, fratrem et coepiscopum meum Paschasinum de ea prouincia quæ uidetur esse securior, euocatum qui uicem præsentīæ meæ possit implere, direxi, Bonifatio fratre et conpresbytero meo sociato et his quos antea miseramus, adiunctis, consortem illis fratrem quoque meum Iulianum addentes episcopum. quos ea moderatione uniuersa domino auxiliante credimus esse gesturos, ut quæcumque in querellam perturbationemque uenerunt, ad unitatem pacis et fidei compressa omni dissensione reuocentur nec ullum in aliquorum cordibus sacerdotum uel Nestorianæ uel Eutychianæ impietatis uestigium relinquatur, quoniam catholica fides quam instruente nos spiritu dei per sanctos patres a beatis apostolis didicimus et docemus, neutrum sibi misceri permittit errorem, GL. si quid ergo morborum, si quid est uulnere quod sincera possit correctione curari, ut ad ueram sanitatem reuocetur, optamus, quæ tunc utique non erit dubia nec cuiusquam simplicitati deinceps nocitura, si nullis se excusationibus uoluerit obumbrare, cum abolitionem peccati non obtineat nisi uera confessio. quia uero quidam de fratribus, quod sine dolore

GE

1 et addidi ad uniuersos *Quesnel* 2 eutychetem *G* 4 credimus *G* 8 decimum *GE* 11 clycis *E*
12 malim digneris eius *E* extitit scripsi esse sit *GE* 13 modis omnibus *G* nobis omnis *E*
diligentibus *E* 15 DĀT̄ om. *E* cons̄ *G*

GMIAO

inscr. LEO PAPA MARCIANO AV̄G PRO CONCILIO CALCHEDONENSI AO item epla leonis ppe ad marcianum
augustum *I* om. *M* 17 Leo — augusto om. *IAO* leo eps *M* 18 deferri *M* deserī *I*
18/19 sacerdotale *G* 19 uocatis *I* posset *G* 20 congregatione *G* 21 obuiare uiderent *M*
obuiarer *G* 22 eadem *GMI* euocato *I* 23 fratri *A* fr̄m et conpbr̄m *M* 23/24 quos — miseramus]
quo sc̄æ amiseramus *A* 23 ante *GM* 24 fratre *GA* 25 credidimus *G* gestaturas *M* 26 quo-
cumque *G* 28 uel¹ om. *M* 29 instruētes *M* sp̄s *O* a] et *O* 30 sibi misceri AO subripere *GI* subri-
pere per sibi miseri *M* GL *GMI* om. AO morborum] murmurum *O* murmurat *A* 31 sc̄itatem AO
32 reuocentur *G* ne MAO simplicitati] sum placitande *M* 33 se om. *M* abolitione GAO
apollutione *I* peccati om. *M* 34 uere *O* quidem *O* fratribus nostris *I*

non dicimus, contra turbines falsitatis non ualuerunt catholicam tenere constantiam, prædictum fratrem et coepiscopum meum uice mea synodo conuenit præsidere; certus enim sum quod absque odio et gratia ibidem ab his quibus hoc commisimus, laboretur ut cum solius hæreticæ impietatis excidio in omnibus ecclesiis dei et ueritas regnet et caritas.

5

d. 24. m. Iun.
a. 451

DAT VIII KL IVL ADELPHIO VC CONS

47 [inscr. AD MARCIANVM AVG]. Leo ep. 90 JK 470 = E 31

ep. 41

Leo Marciano augusto [per Bonifatium presbyterum]. Poposceram quidem a gloriosissima clementia uestra ut synodum quam ad reparandam Orientalis ecclesiæ pacem etiam a nobis petitam necessariam iudicatis, aliquantisper differri ad tempus 10 oportunius iuberetis, ut liberioribus ab omni perturbatione animis hi quoque episcopi quos hostilitatis metus detinet, conuenirent; sed quia pio studio humanis negotiis diuina præponitis et rationabiliter ac religiose regni uestri uiribus creditis profuturum, si nulla sit in sacerdotum sensibus dissonantia, nulla sit in euangelii prædicatione discordia, ego etiam uestris dispositionibus non renitor, optans ut in omnium cordibus catholica 15 fides, quæ non potest nisi una esse, firmetur. a cuius integritate et Nestorius antea et nunc Eutyches diuersis quidem callibus, sed impietate non inpari deuiarunt, abominandi prorsus in persuasionibus suis, quas contra sincerum ueri luminis fontem de cænosis lacubus diabolicæ falsitatis hauserunt. prior itaque synodus Ephesena Nestorium cum dogmate suo merito iusteque damnauit et quisquis in illo errore persistit, ad nullius 20 potest spem remedii pertinere; sequens uero in prædicta ciuitate non possumus uocare concilium, quod in euationem fidei fuisse constat agitatum quodque uestra clementia amore ueritatis catholicis affutura aliud statuendo cassauit, GL. unde per ipsum dominum nostrum Iesum Christum, qui regni uestri est auctor et rector, obtestor et obsecro clementiam uestram ut in præsentī synodo fidem quam beati patres nostri ab 26 apostolis sibi traditam prædicarunt, non patiamini quasi dubiam retractari et quæ olim maiorum sunt auctoritate damnata, rediuiuis nunc permittatis conatibus excitari illudque potius iubeatis ut antiquæ Nicænæ synodi constituta remota hæreticorum interpretatione permaneant. nec me quoque, ut uoluit uestra clementia, ab illo credatis abesse concilio, cum in his fratribus quos direxi, id est Paschasino et Lucensi 30 episcopis, Bonifatio et Basilio presbyteris, sed et fratre meo Iuliano, quem eorum uolui esse participem, etiam mea sit æstimanda præsentia. quos auxiliante Christo ita acturos esse confido, ut ea quæ domino nostro placeant, decernantur accedente pietatis uestræ studio, quod et paci prosit et religioni et custodiæ ueritatis.

d. 26. m. Iun.
a. 451

DAT VI KL IVL ADELPHIO VC CONS

95

GM, V [inde a 1 catholicam], IAO

1 turbis O turbidinis A turbroines M 2 uicem meam MV 3 enim sum GMV om. AOI
gram G 4 et¹ ut AO om. GMVI 6 om. MV data IAO VIII AO VI GI iun A ianuario
et adelpho AO

GE, S [= defmt]

inscr. eiusdem leonis ad marcianum augustum de directa uicis suæ legatione constantinopolim pro calci-
donense concilio faciendo S 8 leo epis ES per — presbyterum om. ES 10 necessarium S
12 detinent G 13 creditis om. E 17 impietati ES^t 19 lacubris G ephesina E 21 possum S
23 GL GE gloriose [gloriosissime S^{dt}] imperator S 24 protestor E 25 in om. G 27 sunt ma-
iorum E nunc] non S^f 30 lucensio GS^f lucensio S^d lucentius S^t 33 acturos GE auctores S
34 pacis G et² om. G religionis GS^f et¹ om. S custodia S^{demt} custodie hac S^f 35 cons G
in fine add. era quæ supra S^{demt} era cccclxxxviii S^t

48[in mg. AD ANATHOLIVM EPM]. *Leo ep. 91 JK 471 = E 32*

Leo Anatolio episcopo. Cognita clementissimi principis ex his quas ad nos misit litteris uoluntate mirati sumus congregandæ synodo tam angustum tempus appositum, cum etsi nulla necessitas hostilitatis existeret, ipsa interiectionum dierum paucitas necessarios sacerdotes nos euocare non sineret. quando enim per diuersas longinquasque prouincias mitteremus, ut uere possit fieri uniuersale concilium? sed quia clementissimi principis eo affectu amplectimur uoluntatem, ut huic dispositioni ipsius noluerimus obsistere, maxime cum magno desiderio a nobis hoc etiam ipse deposcas, fratrem et coepiscopum nostrum Paschasinum, nobis probabilem uirum, de securiore prouincia fecimus nauigare, cui fratrem et compresbyterum meum Bonifatium de urbe 10 coniunximus, illos quoque eisdem sociantes qui prius fuerant ordinati, ut particeps in omnibus actionibus fratre et coepiscopo nostro Iuliano, cuius fidem sæpe probauimus, nostra uice utantur <in> futuro concilio. neque enim illic ullis contentionum difficultatibus credimus laborandum, cum et ipse indicare dignatus sis quod in suscipienda catholica fide et damnatione Eutythis atque Nestorii omnes Orientales suscripserint 15 sacerdotes.

DAT VI KL IVL ADELPHIO VC CONS

d. 26. m. Iun.
a. 451

49[in mg. AD IULIANVM EPM]. *Leo ep. 92 JK 472 = E 33*

Leo Iuliano episcopo. Quid de dilectionis tuæ animo iudicemus, sæpius agnouisti; præcesserunt enim plurima quæ nos facerent ista præsumere. unde cum <ob> 20 hoc secundum Christianissimi principis uoluntatem in urbe Nicæna sacerdotalis habenda sit synodus, ut omnium scandalorum strepitus auferatur, necessarie fraternitati tuæ quod omni ecclesiæ prosit, iniungimus ut cum fratribus et coepiscopis nostris Paschasino et Lucensi, sed et fratribus et compresbyteris nostris Bonifatio et Basilio, quos uice nostra ad prædictum conuentum ire præcipimus, curam tuam actionemque coniungas in omnibus 25 auctoritate nostræ præceptionis usus, quoniam scimus omnium illic actarum rerum maiorem te quam nostros habere notitiam, ut dum curam tuam illis consiliumque sociaueris, in nulla parte fallantur, sed omnia deo adiuuante ueniant in effectum, quæ fidei et paci probaueris conuenire.

DAT VI KL IVL ADELPHIO VC CONS

d. 26. m. Iun.
a. 451

50[inscr. AD MARTIANVM AVG]. *Leo ep. 94 JK 474 = E 35*

31

Leo Marciano augusto. Sanctum clementiæ uestræ studium quod ad reparationem pacis ecclesiasticæ synodum haberi uoluistis, adeo libenter accepi, ut quamuis eam fieri intra Italiam poposcissem et aptius expectari tempus optassem, quo scilicet plurimi possint episcopi etiam de longinquiribus prouinciis euocari, mox tamen ut 30 mihi pietatis uestræ scripta sunt tradita, et Bonifatium de compresbyteris meis ab urbe

GE

2 leo epis E   episcopi E   5 siniret G   6 posset E   10 nrm E   12 actibus E   13 in
add. Quesnel   14 es E   quod om. E   15 eutyches E   17 vc om. E
19 leo epis E   20 quæ E quod G   ob add. Quesnel   22 scandarum G   fraternitatis G   23/24 et 1
— fratribus om. E et coepiscopis nostris sed et fratribus superscr. E   24 lucensio G   26 actarum E
auctorum G   29 fide et pace G   30 data E   vc om. E

GG^aEMVIAO

inscr. LEO MARCIANO AVGVSTO PRO SYNODO CALCHEDONENSI AO item ad marcianum aug per bonephatium
pbrm MV item eiusdem leonis epla ad marcianum augustum I   32 Leo — augusto om. MVIAO   leo
episc E   quo AMVI   33 habere GG^a   ualuitis AO   34 ea I   spectari E expectare I
quos GG^a   scilicet [licet G^a] et GG^a   35 possent MVI   episcopi] xpi G^a   longinquis I
36 nrm MV, corr. V   bonefatium MV bonifatio G^a   corpbris AO

Acta conciliorum oecumenicorum, II, 4.

direxerim et de episcopis fratrem meum Paschasinum de Sicilia fecerim nauigare, qui uicem meam sufficienter implerent, datis per eosdem epistulis ad eos qui legationem ante susceperant, ut ipsi quoque prædictis ad implendas partes meæ præsentiae iungerentur, GL. unde quamuis nimis artus dies synodo fuerit constitutus, spero tamen ad futurum dei omnipotentis auxilium quo omnes ualeant ad præfinitum tempus occurrere 5 et unanimiter cum sanctæ fraternitatis assensu quæ uniuersali ecclesiæ congruant, definire. compressa enim uel remota inquietudine ac prauitate paucorum facile firmabitur probanda concordia, si in eam fidem quam euangelicis et apostolicis prædicationibus declaratam per sanctos patres nostros accepimus et tenemus, omnium corda concurrant nulla penitus disputatione cuiusquam retractationis ammissa nec per uanam fallacemque 10 uersutiam aut infirma uideantur aut dubia quæ in ipso angulari lapide, quod est Christus dominus, ab initio sunt fundata et sine fine mansura, hoc nobis indesinenter orantibus ut a sacramento singularis fidei nemo inueniatur alienus, sed damnata impietate hæreseos nullum de perditione cuiusquam catholica ecclesia sentiat detrimentum. quod autem 15 pietatem uestram his quas per meos misi epistulis obsecraui, nunc quoque simili fiducia precor ut uice mea acturos commendatos per omnia habere dignemini, quo facilius ac diligentius quæ optimo fidei uestre ordinata sunt studio, salubri impleantur effectu.

d. 20. m. Iul.
a. 451

DAT XIII KL AVG ADELPHIO VC CONS

51 [inscr. AD PVLCHERIAM AVG]. Leo ep. 95 JK 475 = E 36

Leo Pulcheriæ augustæ [per Theotistum magistranium]. Religiosam clementiæ 20 uestre sollicitudinem quam catholicæ fidei indesinenter impenditis, per omnia recognosco et deo gratias ago quod tantam uniuersalis ecclesiæ curam habere uos uideo, ut quod et iustitiæ et beniuolentiæ congruere arbitror, confidenter insinuem, quo celerius quæ propitio Christo pietatis uestre studio inreprehensibiliter hactenus gesta sunt, ad gratulandum perducantur effectum, GL. quod ergo synodum Nicææ haberi clementia 25 uestra præcepit, cum a me ut in Italia haberetur, mansuetudo uestra retineat postulatum, ut omnes nostrarum partium conuocati antistites, si securitas temporis suppeteret, conuenirent, adeo tamen non aspernanter accepi, ut binos de coepiscopis meis et presbyteris ordinarem qui uicem meam implere sufficerent, datis ad uenerabilem synodum 30 congruentibus scriptis, quibus fraternitas aduocata cognosceret quam formam seruare in hac diiudicatione deberet, ne ulla temeritas aut fidei regulis aut canonum statutis aut benignitatis remediis obuiaret. sicut enim a principio huius causæ frequentissime scripsi, hanc inter discordes sensus et carnales æmulationes moderationem uolui custodiri, ut integritati quidem fidei nihil auelli, nihil liceret apponi, ad unitatem uero pacemque

GG^aEMVIAO

1 paschasium I paschasium MV 2 eos MV 3 predicti GG^aMV partis MV p^resentia MV 4 GL GG^aMV gloriæ AO om. EI fuerint A erit MV 4/5 adfuturam G^aMV 6 et om. G^a ut MV unanimitate AO ascensu O adensum G^aM quæ] quem O 7 definiri G^a 8 concordiam A ea AO eandem I quæ G^aV 9 declarat tam O sanctos] quos G^a antiquos I fratres AO accipimus G omnium om. M 10 amissa GO ne I fallaceque A 11 uidentur A quem AO lapide angulari qui I 11/12 e. t. — sunt om. G^a 12 fundata sunt I mensura M 13 a om. VAO damnatam impietatem MV 15 de his I per quas] quos G^aI meos] meis G^a meas I] G^aMVI quas] qua A eos E misimus E epistolas I 16 ut] et G^a me M mei V aucturos A 18 data AOMVI XIII G^aMVI AVG om. MV VC] aug MV om. E

GG^aEI

inscr. item epla eiusdem leonis pape ad pulcheriam augustam per theotistum magistranium I 20 Leo — magistranium om. I leo epis E per — magistranium om. E theotistum G^a (I) per relegendam G^a 23 et E om. GG^aI congrue I quæ om. E 24 gesta sunt hactenus E 25 GL om. EI nicheæ E calcedonensem GG^aI 27 ut in G 30 rescriptis G^a 32 benignitas G^aE 33 hac E carnalis emulationis G^a custodire G 34 euelli GG^aI

redeuntibus remedium ueniæ præstaretur, quia tunc opera diaboli potentius destruuntur, cum ad dei et proximi dilectionem hominum corda reuocantur. sed quam contraria tunc his monitis atque obsecrationibus meis acta sint, multum est explicare nec opus est epistulari pagina comprehendere quidquid in illo Epheseno non iudicio, sed latrocinio potuit perpetrari, ubi primates synodi nec resistentibus sibi fratribus nec consentientibus 5 pepercerunt, cum ad infringendam catholicam fidem et ad execrabilem hæresim roborandam alios priuilegio honoris exuerent, alios consortio impietatis inficerent, sæuiores profecto in eos quos persuadendo ab innocentia separabant quam in illos quos beatos confessores persequendo faciebant. uerumtamen quia tales sibi maxime sua iniquitate nocuerunt et maioribus uulneribus diligentior est adhibenda medicina, nullis 10 umquam epistulis definiui etiam talibus, si resipiscerent, ueniam denegandam. et quamuis incommutabiliter inimicissimam Christianæ religioni hæresim detestemur, ipsos tamen, si non dubie corrigantur et digna se satisfactione purificent, ab ineffabili misericordia dei non iudicamus alienos, sed potius cum gementibus gemimus, cum flentibus flemus, et sic utimur iustitia commotionis, ut non amittamus remedia caritatis. 15 quod sicut pietas uestra cognoscit, non uerbis solis promittitur, sed etiam factis docetur, si quidem pæne omnes qui in consensum præsidentium aut traducti fuerant aut coacti, rescindendo quod statuerant, et condemnando quod scripserant, perpetuam culpæ abolitionem et apostolicæ pacis gratiam sint adepti. si ergo clementia uestra propositum meum considerare dignetur, probabit me eo consilio cuncta gessisse, ut sine 20 cuiusquam animæ detrimento hæreseos tantum optineretur extinctio, et ob hoc circa auctores sæuissimorum turbinum quiddam consuetudinis minuisse, ut ad indulgentiam postulandam conpunctione aliqua possit eorum tarditas excitari. qui etsi post illud iudicium suum tam impium quam iniustum non sunt catholicæ fraternitati ita honorabiles, ut fuerunt, suas tamen adhuc optinent sedes et episcopatus sui honore potiuntur, 25 aut per ueram et necessariam satisfactionem pacem totius ecclesiæ recepturi aut si hæresim, quod absit, tuebuntur, professionis suæ merito iudicandi.

DAT XIII KL AVG ADELPHIO VC CONS

d. 20. m. iul.
a. 451.

52 [sine inscr.] Leo ep. 93 JK 473 = E 34. Græca uersio extat in *Epistularum collectione* M 17

30

Leo sanctæ synodo apud Nicæam constitutæ. Optaueram quidem, dilectissimi, pro nostri caritate collegii omnes domini sacerdotes in una catholicæ fidei deuotione

GG^aEI

1 operum I   potentias G^a potentie I   4 ephesino EI   5 ibi I   nec consentientibus om. E
7 exsuerint G^aI   infecerint G^aI   10 nullus I   12 religionis GG^a   heresem G^a   13 si om. G
non dubie om. I   14 iudicemus GG^a   15 flebimus G^a   amittamus G   17 pæne om. E
18 resistendo I   statuerant GE statutum fuerat ab illis G^aI   condemnanda G^a   20 me eo] meo G^a
concilio G^a   22 turbium I   23 conpunctionem aliquam G^a   posset E   25 honorem E   26 totius
E potius GG^aI   receptura G^a   27 tuebuntur I tuuntur GG^a tuentur E   28 data I   ADELPHIO] helpidio
G^aI   VC om. E   subscr. EXPLICIUNT EPISTVLAE SCISSIMI PAPAE LEONIS QVAE SCO CALCHEDONENSI
CONCILIO SVNT PRAEMISSAE INCIPIVNT QVAE POST GESTA SVBSECVTAE SVNT E

GG^aE, Q [= actox], S [= defmt], AO

inscr. LEO PAPA SCÆ [SCÆ om. A] SYNODO CALCHEDONENSI AO eiusdem leonis ad synodum calcedonensem
ubi ortatur per legatos suos dei sacerdotes ut secundum scripturas sacras cuncta disponerent S   31 Leo —
constitutæ om. AO   leo episcopus EQS   nicæam E calchedonam QGG^a calcedonam S   constitutæ
dilectissimis fratribus in dñō salutem Q^{actox} constitutæ de restituendis episcopis in propriis sedibus qui dudum
fuerant pro fide catholica pulsi et ephesinæ prioris synodi firmitate Q^a   32 nra G^a

persistere nec quemquam gratia aut formidine potestatum sæcularium deprauari, ut a uia ueritatis abscederet; sed quia multa sæpe quæ pænitudinem possint generare, proueniunt et superat culpas delinquentium misericordia dei atque ideo suspenditur ultio, ut possit locum habere correctio, amplexendum est clementissimi principis plenum religione consilium quo sanctam fraternitatem uestram ad destruendas insidias diaboli 5 et ad reformandam ecclesiasticam pacem uoluit conuenire, beatissimi Petri apostoli iure atque honore seruato adeo ut nos quoque suis ad hoc litteris inuitaret ut uenerabili synodo nostram præsentiam præberemus. quod quidem nec necessitas temporis nec ulla poterat consuetudo permittere, tamen in his fratribus, hoc est Paschasino et Lucensi episcopis, Bonifatio et Basilio presbyteris, qui ab apostolica sede directi sunt, 10 me synodo uestra fraternitas æstimet præsidere, non abiuncta a uobis præsentia mea, qui nunc in uicariis meis adsum et iam dudum in fidei catholica prædicatione non desum, ut qui non potestis ignorare quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare quid cupiam. unde, fratres karissimi, reiecta penitus audacia disputandi contra fidem diuinitus inspiratam uana errantium infidelitas conquiescat nec liceat defendi 15 quod non licet credi, cum secundum euangelicas auctoritates, secundum propheticas uoces apostolicamque doctrinam plenissime et lucidissime per litteras quas ad beatæ memoriæ Flauianum episcopum misimus, fuerit declaratum quæ sit de sacramento incarnationis domini nostri Iesu Christi pia et sincera confessio. quia uero non ignoramus per prauas æmulationes multarum ecclesiarum statum fuisse turbatum plurimos 20 que episcopos, quia hæresim non reciperent, sedibus suis pulsos et in exilia deportatos atque in locum superstitum alios substitutos, his primitus uulneribus adhibeatur medicina iustitiæ, nec quisquam ita careat propriis, ut alter utatur alienis, cum si, ut cupimus, errorem omnes relinquunt, nemini quidem perire honor debeat, sed illis qui pro fide laborauerunt, cum omni priuilegio suo oporteat ius proprium reformari. prioris 25 autem Ephesenæ synodi, cui sanctæ memoriæ episcopus Cyrillus tunc præsedet, contra Nestorium specialiter statuta permaneant, ne tunc damnata impietas ideo sibi in aliquo blandiatur, quia Eutyches iusta execratione percellitur. puritas enim fidei atque doctrinæ quam eodem quo sancti patres nostri spiritu prædicamus, et Nestorianam et Eutychianam cum suis auctoribus condemnat pariter et persequitur prauitatem. 30

GG^a E, Q [= a, e (desinit in 23 ne quis-propter folii defectum), twx], S [= defmt], AO

1 consistere E quicquam AO ut] aut S 2 a uia] una G^a abscedere SAO multa] ea
Q. corr. Q^w plenitudinem G^a possit G 5 religionem E reigionis G^a qua GG^a insidias om.
AO fraudes Ocorr 6 apostoli om. EQ 7 ad hoc om. Q, corr. Q^w adhuc G 8 præueneremus A nec
om. S 9 potuit Q tam A id est E paschasinum G^a 10 lucensi Qetux EA luculensi O lucensio
Q^a, Q^x corr., GS lucensium G^a epos G^a bonifacium et basilum prbros G^a 11 uestra fraternitas S
fraternitas ūrā Q uestra sc̄itas GG^aEAO ἡ ὑμῶν ἀδελφότης Γ existimet Q abiunctam S/fmt ab iniunc-
tam [iniuncta G^a] SdaG^a psentiam meam S 12 in² om. GG^a 13 ex antiquam traditionem AO,
corr. O potestis S ignorare Q 14 reiecta] cuncta Q, corr. Q^x eiecta Q^w corr. iudicia Q, corr. Q^w
16 euangelicam auctoritatem E 18 de om. Q, corr. Q^w 20 statum om. AO, corr. O 21 quia]
qui ab G qui G^aA, corr. A expulsos E in om. S deputatos G^a 22 suprestitum S substitutos si
Q^w corr. 23 ne AOQ, corr. Q^a careant Q, corr. Q^x se credat G^a si ut] sicut GG^aES 24 errore-
G^a relinquunt E delinquent G delinquentium abolere et G^a neminem G^a apud neminem Q, corr. Q^x
perire] perire et cum unicuique G^a suus [suos G] honor GG^a Q^w corr. qui] quidem qui Q 25 labora-
runt Q cum om. G^a suo om. Q, corr. Q^w ius om. AO priores GS 26 efese A epheseni G^a
ephesinæ QE episcopus om. G^a quirillus Q, corr. Q^w contra] in G^a 27 ideo] idem S
aliquod G^a 28 blandiantur AO iuxta AOS^{mt}, corr. O execrationem S^{mt} excusatione GG^a
29 doctrina GG^a et¹ om. Q 29/30 eutycianamque Q 30 nouitatem Q, corr. Q^w in fine add.
contuli Q, eras. Q^x

Bene ualete in domino, fratres karissimi.

DAT VI KL IVL ADELPHIO VC CONS

d. 26. m. iun.
a. 457

53 [inscr. AD EPIS GALLIARVM]. *Leo ep. 102 JK 479 = E 44*

Leo Rauennio Rustico Venerio Constantiano Maximo Armazorio Floro Sabino
Valeriano Constantio Nectario Maximo Asclipio Maximo Vrso Ingenuo Iusto Valerio 5
Superuentori Chrysaphio Fonteio Petronio Hydatio Etherio Eulalio Eutychio Fraterno
Victuro Eugenio Hilario Vero Amando Gerontio Proculeiano Iuliano Helladio Armenta-
rio Honorato Eparchio Anemio Dynamio Maximino Ynant(h)io et Palladio episcopis per
Gallias constitutis. Optassemus quidem fraternitatis uestræ litteras eo tempore quo
promiseratis, accipere, ut profecturis ad Orientem fratribus nostris quos ad sanctam 10
synodum uice nostra pro catholicæ fidei defensione direximus, etiam uestræ sententiæ
professio iungeretur; sed cum multa obstacula inopinatam uobis intulerint tarditatem,
quamlibet seras et diu expectatas epistulas per fratrem et coepiscopum nostrum In-
genuum gratanter accepimus easque cum gaudio recensentes probauimus, sicut confi-
debamus, eruditione spiritus sancti cælestem in uobis uigere doctrinam, quam in 15
Orientalibus ecclesiis uersutia hostis antiqui per eos quos sequaces suæ repperit falsi-
tatis, fatigare conata est, cum catholica fides, quæ nulla sui est parte mutabilis, per
ipsas aduersantium exercitationes et ualidior semper efficiatur et clarior, operante hoc
gratia dei ut si qui forte ad hæc suptilia inimici iacula declinanda minus erant instructi
minusque solliciti, perceptis ueritatis armis fierent contra impiorum mendacia fortiores. 20
quod ergo, sicut causa poscebat, fiduciam nostram quam de uobis habemus in domino,
fideliter atque obœdienter auxistis, multa exultatione gaudemus. et merito nos cognos-
cimus fratribus et coepiscopis nostris Orientalibus intimasse quod secundum euangeli-
cam et apostolicam traditionem de incarnatione domini nostri Iesu Christi una esset om-
nium nostrum et indiscreta confessio neque ullis hæreticorum disputationibus obtineri 25
ut aliter aliquid de summi et salutiferi sacramenti ueritate sapiamus quam ex prædica-
tione sanctorum patrum et ex auctoritate incommutabilis symboli didicimus ac docemus,
damnatis ab uniuersali ecclesia et nunc Eutychem et ante Nestorio, quorum si quis non
ferendis impietatibus inhærere delegerit, ipse se a corpore Christianæ unitatis abscedet.
non enim ultra iam cuiquam excusationis refugium de ignorantia inscientia uel de intelle- 30
gentiæ difficultate conceditur, cum ob hoc ipsum sexcentorum fere fratrum coepiscoporum-
que nostrorum synodus congregata nullam artem ratiocinandi, nullum eloquium disserendi
contra fundatam diuinitus fidem inspirare permiserit, quoniam annitentibus per auxilium

GG^a E, Q [= atwx], S [defmt]. AO

1 bene — karissimi Q om. GG^aESAO 2 data AOQ v GG^aQ iunias Q Adelfio — cons om. Q,
corr. Q^x in fine add. era que [qua S/Q^x corr.] supra SQ^x corr.

GG^aEI

inscr. item eiusdem ad ep̄os gallie I 4 leo episcō EI rusticio E constantiniano GG^a constantino I
armentario GG^aI 5 galeriano E asclepio E galerio E ualeriano I 6 superuenturo G^aI
crysofio E edatio G 7 uenturo GG^aI uiro E proculliano E 8 eparchio G epartio G^aI
aparcio E, emendatio incerta amenio I dynamio E caunemio G gaunimio G^aI ynantio E hinantio
GG^a hyiniatio I 12 professione G cum om. E 13 spectatas E 13/14 ingenium GG^a 16 hostis]
hominis G suos GG^aI reppererit E 16/17 falsitas GG^aI 18 efficiatur semper G^a efficiatur I
12 obedientes I 25 nostrorum G hereticorum E eorum GG^aI detineri GG^aI 28 eutychem
G^aE eutyche G eutice I antea G^aI nestorium G^a 29 se delegerit G^a sc om. GG^a abscedet G
abscedit G^aI 30 ignorantia et G^aI 31 ob om. G^aI ipso I 33 fundamentum GG^aI diui-
nitus om. G^aI fidei G^aI respirare I

gratiæ dei fratribus et uicariis nostris, quorum plenissima extitit in omni actione deuotio, non solum sacerdotibus Christi, sed etiam principibus ac potestatibus Christianis cunctisque cleri et plebis ordinibus plene atque euidenter apparuit hanc esse uere apostolicam et catholicam fidem ex diuinæ pietatis fonte manantem, quam sinceram et ab omni fæce totius erroris alienam, sicut accepimus, prædicamus et uniuerso iam mundo con-
sentiente defendimus, extinctis toto orbe dogmatibus quæ uel præcedens hæreticus ausus est inferre uel subsequens dissimili quidem mendacio, sed impietate non impari. nam sicut Nestorius non est toleratus affirmans beatam Mariam hominis tantummodo fuisse genetricem, qui postmodum sit a uerbi deitate susceptus, duabus scilicet personis distinctis atque diuisis, ut non idem atque ipse esset filius hominis qui filius dei, neque
loh. 1, 14 unus Christus in utraque natura, sed alter sempiternus ex patre, alter temporalis ex
matre, cum euangelica auctoritas ita uerbum carnem prædicet factum, ut non duos Christos nec duos filios, sed in uno domino Iesu Christo et dei et hominis nobis insinuet ueritatem, ut utriusque substantiæ, id est saluantis atque saluatæ, nec proprietas possit confundi nec persona geminari — sicut ergo Nestorius in suo dogmate execrabilis fuit, sic Eutyches
damnati olim sectator erroris alia profanitate blasphemans a catholicæ soliditatis conpage rescatus est, quia indoctis quibusdam nimiumque simplicibus persuadere temptauit quod uerbum dei ita caro sit factum, ut ueram carnem de matre non sumpserit, nec nostri illum generis corpus habuisse, sed diuinitatis eius et carnis unam esse naturam, ut unum dominum nostrum Iesum Christum et falsum hominem et deum diceret esse
passibilem. quod nec pietas fidei nec ratio recipit sacramenti, ut aut in sua natura passibilis fuerit deitas aut in susceptione humana mentita sit ueritas. quæ diabolicorum sensuum prodigiosa commenta sancta nunc synodus humilitatis nostræ scriptis auctoritate domini mei beatissimi Petri apostoli et merito roboratis religiosa unanimitate consentiens abominando hoc ab ecclesia dei amputauit obprobrium, Dioscoro
quoque Alexandrino in sua impietate damnato, ne illa ecclesia quæ inter ipsa euangelii principia beatum Marcum beatissimi Petri apostoli discipulum in omnibus utique doctoris sui magisterio consonantem habuit fundatorem quæque postea recentioribus a nostra ætate temporibus Athanasium Theophilum et proxime Cyrillum probatissimos præsules habuit, indignam captiuitatem sub hæretici dominatione pateretur. unde
secundum magnam misericordiam dei uniuersos diaboli conatus, quibus ecclesiam dei conturbare molitus est, noueritis esse destructos. reddita igitur deo, fratres karissimi, digna actione gratiarum, oret nobiscum uestra dilectio ut fratres nostros, quos expectatio nostra desiderat, incolumes quam primum redisse lætemur et de omnibus quæ deo adiuuante sunt gesta, plenius uos possimus instruere. nam fratrem In-
genium noluimus hac expectatione tardari, cum ob hoc ipsum properantius remeare

GG^aEI

1 et om. I	2 solam E	ac E et GG ^a I	3 clericis plebibus GG ^a I	plene euidenterque I
4 et catholicam om. G ^a I	fontem E	sinceram — alienam om. E	7 non impari E compari GG ^a I	
9 uerbo GG ^a I	deitatis I	et personis G ^a naturis et personis I	10 districtis G ^a	diuisis — atque] ut
neque I om. G ^a	12 prædicet carnem I	14 saluandis I	15 germinari G	fuit] et I sic et G ^a
16 sectatur G ^a sectatus I	errorem G ^a I	profanitati G ^a	17 secatus E	18 matre] uentre uirginis I
et I	una esset natura G ^a I	20 ut] et GI, corr. G	21 recepit E	22 susceptionem humanam E
24 domni E	24/25 et merito] huic loco non apta, coniecerim (iuste) et merito abominando	25 unanimitate G ^a		
consentientes G ^a	abominandum GE	hoc om. I	ab om. G quod G ^a	obprobrium om. I
25/26 dioscorum — alexandrinum I	26 damnato GE manente G ^a I	28 doctrinis doctoris I	31 dei] dñi GG ^a	
32 reddite GG ^a I	dō grās I	33 dignam actionem gratiarum [grārum actionem I] GG ^a I	et oret GG ^a I	
34 reddisse GI	de om. GG ^a	35 dñō GG ^a I	iuuante GG ^a	nos I
35/36 ingenium GG ^a I	36 prope-			

deberet, ne diutius uobis esset ignota communium materia gaudiorum. quæ uolumus per curam dilectionis uestræ etiam ad fratres nostros Hispaniæ episcopos peruenire, ut quod operatus est dominus, nulli esse possit incognitum.

DAT VI KL FEB HERCVLANO VC CONS

d. 27. m. Ian.
a. 452

54 [inscr. AD MARCIANVM AVG]. *Leo ep. 104 JK 481 = E 37. Græca uersio extat in Epist. 6 Coll. B 18*

Leo Marciano augusto [per Lucianum episcopum et Basilium diaconem de ambitu Anatolii]. Magno munere misericordiæ dei totius ecclesiæ catholicæ multiplicata sunt gaudia, cum sancto et glorioso clementiæ uestræ studio perniciosissimus error extinctus est, ut labor noster citius ad desideratum perueniret effectum, quem deo seruiens 10 principatus et fide et potestate iuisset, quia etsi in uirtute spiritus sancti inter quaslibet dissensiones per sedis apostolicæ famulatum euangelii erat defendenda libertas, manifestior tamen apparuit gratia dei, quæ præstitit mundo ut in uictoria ueritatis auctores tantum uiolata fidei deperirent et sua integritas ecclesiæ redderetur. bellum igitur quod pacis nostræ inimicus exciuerat, adeo feliciter dextera domini pugnante 15 confectum est, ut triumphante Christo omnium sacerdotum esset una uictoria et coruscante lumine ueritatis solæ erroris tenebræ cum suis assertoribus pellerentur. nam sicut in ipsa domini resurrectione credenda ad conroborationem initia fidei multum securitatis accessit quod quidam apostoli de corporea domini Iesu Christi ueritate dubitarunt et uisu atque contactu fixuras clauorum et uulnus lanceæ perscrutando ambiguitatem 20 cunctis, dum ambigunt, abstulerunt, ita nunc quoque dum aliquorum infidelitas confutatur, omnium hæsitantium corda firmata sunt et profecit uniuersis ad illuminationem quod quibusdam intulit cæcitatem. in quo opere digne et iuste exultat uestra clementia, quæ fideliter pieque prospexit ut Orientalibus ecclesiis diabolicæ insidiæ non nocerent, sed ad propitiandum deum efficaciora ubique offerrentur holocausta, quando 25 per mediatorem dei et hominum hominem Christum Iesum eadem confessio plebium, 1 Tim. 2, 5 eadem sacerdotum, eadem esset et regum, GL. his autem propter quæ tanta facta est congregatio sacerdotum, bono et optabili fine conpositis, miror et doleo quod pacem

GG^aE1

1 debuerit I incognita GG^aI communium E cum omnium GG^a omnium I 2 ut om. G^a 3 operatus — dominus GE operatus est G^a deus operatus est I noli E 4 VI om. GG^aI

GG^aE, Q [= a (usque ad 28 doleo), etwx], S [= defmi], T1

inscr. eiusdem leonis ad marcianum augustum ubi de eius gratulatur fide quæ in calcidonense concilio gesta est et de anatolio constantinopolitano epō qui in eodem concilio alexandrinam et antiocenam ecclesias contra constituta nicena per ambitum sibimet uoluit subiugari S INCIPIT EPLA LEONIS PAPE AD MARCIANVM IMPER DIRECTA CALCIDONENSIS t 7 leo epis EQSTt 7/8 per — Anatolii om. ESTt 7 lucinum Q diaconum Q 8 anatholii epī Q magno om. T, corr. Tms misericordia E 10 ut] et ETt peruenire t peruenit E 11 scī sps t 11/12 quamlibet dissensionis G^a 13 autem aperuit t dei om. t mundum G^a 14 perirent GG^a et] ut t 14/15 bellum igitur om. E 15 exciuerat ET excitauerat QGG^aSt 16 confractum QSt 17 soli G sui G^a tenebræ erroris E errores G adsertionibus t 18 a credenda Q^{anw}, corr. Q^w, ad credenda Q^a corr. ad in et corr. Q^a inita t 19 corpore GG^a dñi nri StTt dubitauerunt G^aE 20 uisum atque contactum G^a contractu T praescrutando ES 21 cunctis om. T dum?] cum GG^a 22 stantium T proficit G^aEQTt 23 exultat] et iuxta t 24 pieque T proprieque GEQSt proprie G^a æccle t 25 deum om. t et efficaciora GG^a offerrentur GQ^{anw} Sest T, corr. Q^{anw} ofertur t 26 ihum xpm t 27/28 eadem esset — sacerdotum om. T 27 gl GG^a gloria Q^{anw} gloriæ Q^t gloriosissime [gloria t] fili et clementissime auguste St om. E quem St tanta om. t 28 est om. Q, corr. Q^x bene et G^a bonæ G minor T 28 — p. 57,2 quod pacem — contradictione om. Q^a propter solii defectum

uniuersalis ecclesiae diuinitus reformatam ambitionis rursus spiritus inquietat. quam-
uis enim necessarie sibi frater meus Anatolius consuluisse uideatur, ut ordinatorum
suorum errorem deserens in assensum catholicae fidei salubri correctione transiret,
custodire tamen debuit ut quod uestro beneficio noscitur consecutus, nullius cupiditatis
prauitate turbaret. nos enim uestrae fidei et interuentionis habentes intuitum, cum
secundum suae consecrationis auctores eius initia titubarent, benigniores circa ipsum
quam iustiores esse uoluimus, quo perturbationes omnes quae operante diabolo fuerant
excitatae, adhibitis remediis leniremus, quae illum modestum magis quam immoderatum
facere debuerunt, qui etiamsi praecipuis meritis optimoque iudicio legitime fuisset ac
sollemniter ordinatus, contra reuerentiam tamen canonum paternorum, contra statuta
spiritus sancti, contra antiquitatis exempla nullis possit suffragiis adiuuari. apud
Christianum et uere religiosum uereque orthodoxum principem loquor: multum Ana-
tolius episcopus proprio detrahit merito, si illicito crescere optat augmento. habeat, sicut
optamus, Constantinopolitana ciuitas gloriam suam et protegente dei dextera diuturno
clementiae uestrae fruatur imperio: alia tamen ratio est rerum saecularium, alia diuinarum,
Mt. 16, 18 nec praeter illam petram quam dominus in fundamento posuit, stabilis erit ulla construc-
tio. propria perdit qui indebita concupiscit. satis sit praedicto quod uestrae
pietatis auxilio et mei fauoris assensu episcopatum tantae urbis optinuit; non dedignetur
regiam ciuitatem, quam apostolicam facere non potest sedem, nec ullo modo speret
quod per aliorum offensiones possit augeri. priuilegia enim ecclesiarum sanctorum
patrum canonibus instituta et uenerabilis Nicenae synodi fixa decretis nulla possunt
improbitate conuelli, nulla nouitate mutari. in quo opere auxiliante Christo fideliter
exequendo necesse est me perseuerantem exhibere famulatum, quoniam dispensatio
mihi credita est et ad meum tendit reatum, si paternarum regulae sanctionum quae in
synodo Nicena ad totius ecclesiae regimen spiritu dei instruente sunt conditae, me,
quod absit, coniuente uiolentur et maior sit apud me unius fratris uoluntas quam uni-
uersae domus domini communis utilitas. et ideo sciens gloriosam clementiam uestram
ecclesiasticae studere concordiae et his quae pacificae congruunt unitati, piissimum praes-
tare consensum, precor et sedula suggestionem uos obsecro ut ausus improbos unitati
Christianae pacique contrarios ab omni pietatis uestrae abdicetis assensu et fratris mei
Anatolii nocituram ipsi, si perstiterit, cupiditatem salubriter comprimatis, ne ea quae
uestrae gloriae atque temporibus inimica sunt, cupiens maior suis uelit esse prioribus
liberumque illi sit quantis potuerit splendere uirtutibus, quarum non aliter particeps
erit, nisi caritate magis uoluerit ornari quam ambitione distendi. hanc autem in-
probi desiderii conceptionem numquam quidem debuit intra cordis sui recipere secretum,
sed cum illi fratres et coepiscopi mei qui uice mea aderant, obuierant, ab illicito appetitu

GG^aE, Q [= *etwx*].S [= *defmt*], Tl

1 diuinitus om. E	3 ascensum T ascenso t assensu GG ^a	correptione T	4 custodiri G ^a
ut om. E	noscitur] noscitis nascitur T	5 turbari t	et om. St
om. t	iniciati titubarent G initiati turbarent Tl	initia turbarent S ^t	7/8 uoluimus — adhibitis om. G ^a
7 uolemus t	quod t	perturbationis G	8 magis quam om. t
oblique t oblique t ^{corr}	fuissent t	10 institutionem t	11 spū E
om. G ^a	uereque] et uere t	13 detrahet G ^a	si illicite T sollicito G ^a
augmentum t	14 dextera dei GG ^a	16 fundamentum G ^a t	mire posuit GG ^a
debita T	sit] si T om. t	p̄dictis t	18 indignetur G ^a ne dignetur E
speret] impleri t	20 possit] per hoc sit t	s̄carum S ^d t ^r	21 decreta E
uiolari GG ^a	23 perseuerante GTl	24 est om. E	si] et E
instruente] strumentae T	condita] cotidie t	me] ne t	26 et maior] ex maris t
trario T	omnis T	assensum ETl	31 nec Et
Q, corr. Q ^a	uellet G ^a	33 splendere — p. 57, 15 om. t	34 discendi T
			35 habuit Q ^{om}
			36 illis T

ex eorum saltem contradictione cessasset. nam et uestræ pietatis apices et ipsius scripta declarant legatos sedis apostolicæ, sicut oportuit, contradictione iustissima restitisse, ut inexcusabilior esset præsumptio quæ se nec increpata cohiberet. unde quia conuenit fidei uestræ uel gloriæ ut sicut hæresis deo per uos agente destructa est, ita etiam omnis ambitus retundatur, agite quod et Christianæ est probitatis et regię, 5 ut prædictus episcopus parcat patribus, consulat paci neque sibi æstimet licuisse quod Antiochenæ ecclesiæ sine ullo exemplo contra statuta canonum episcopum ordinare præsumpsit, quod nos amore reparandæ fidei et pacis studio retractare cessauimus. abstineat ergo ab ecclesiasticarum iniuria regularum et illicitos declinet excessus, ne se ab uniuersali ecclesia, dum inimica paci temptat, abscidat. quem opto magis in- 10 reprehensibiliter agentem diligere quam in hac præsumptione, quæ illum ab omnibus separare poterit, perdurare.

Frater autem et coepiscopus meus Lucianus, qui cum filio meo Basilio diacono clementiæ uestræ ad me scripta portauit, omni deuotione partes susceptæ legationis impleuit, qui non est æstimandus negotio defuisse, quem potius causa deseruit. 15

DAŦ XI KL IVNIAS HERCVLANO VC CONS

d. 22. m. Mai.
a. 452

55 [inscr. AD PVLCHERIAM AVG]. *Leo ep. 105 JK 482 = E 38*

Leo Pulcheriæ augustæ [de ambitu Anatolii]. Sanctis et deo placitis clementiæ uestræ studiis defensam contra hæreticos catholicam fidem et uniuersæ ecclesiæ redditam pacem ineffabiliter cum uestra pietate gaudemus, gratias agentes misericordie et omni- 20 potenti deo quod exceptis his qui magis dilexerunt tenebras quam lucem, neminem Ioh. 3, 19 passus est euangelica ueritate fraudari, ut abstersa erroris caligine in omnium cordibus purissimum lumen oriretur nec de infirmis quorundam animis tenebrosus ille exultaret inimicus, quem non solum hi qui in læsi steterunt, sed etiam hi quos fecerat nutare, superarunt, ut errore abolito per totum mundum fides uera regnaret et omnis lingua Phil. 2, 11 confiteretur quoniam dominus Iesus in gloria est dei patris. confirmato 26 autem in unitate euangelii uniuerso orbe terrarum et in eundem sensum directis cordibus omnium sacerdotum optimum fuerat supra illa propter quæ sancta est synodus congregata et quæ secundum pietatis uestræ studium probabili sunt fine conclusa, nihil quod tanto bono contrarium esset, inferri nec per occasionem episcopalis concilii id inopportune 30 appeti quod non licuit concupisci. frater enim et coepiscopus meus Anatolius parum considerans quanto pietatis uestræ beneficio et mei fauoris assensu Constantinopolitanæ ecclesiæ sacerdotium fuerit consecutus, non tam de adeptis gauisus quam de inmodicis

GG^aE, Q [= a (inde a 2 iustissima), etwæ], S [= defmt], T

1 exorum T saltim] salutem E salutis T salubri GG^a contradictione S^aT cessasset] ἀπεῖλεν ἀργῆσαι Γ
2 contradictionem iustissimam E 3 cohibuit GG^a 4 uel om. GG^aE 5 ambitus per uos G^a 6 ut]
et ET pareat E licuisset Q, corr. Q^{ax} 7 ecclesiæ om. G^a instatuta E istatuta S^a instituta
G^{corr}G^a episcopos Q^{actw}, corr. Q^a episcopus Q^x episcoporum S epis T 8 retractata recessauimus T
9 ecclesiæ ET 10 pace ST 12 poterit EQ^{actw}S potuerit GG^aQⁱ potuit T 14 partis Q,
corr. Q^x parti T partem GG^a 15 quia GG^a extimandus est E in fine add. contuli Q 16 data
GQ^{actw} in fine add. era CCCCLX S VC om. E cons̄ T

GG^aEMVI

inscr. item eiusdem leonis epla ad pulcheriam augustam de ambitione anatholii I 18 Leo — Anatolii
om. I leo papa E augusto M de ambitu anatolii GG^a om. EMV 20 m̄ia MV m̄ie G^aI et
om. G^aI 20/21 omnipotentis dei I 23 oreretur E ne I infirmi MV infirmitatis E 24 hii MI
ii V læsi E steterant G^aI ii MV om. G^aI fecerant GG^a 25 ūrā GG^aMV 26 con-
fiteatur G^aMVI quia M est om. M 27 in uniuerso G orbe terrarum] mundo I eodem
sensu GG^aI omnibus G^a 29 studio G^a 30 esse G 31 appetiti G^a 32 quando I 33 tamen I

appetendis supra mensuram sui honoris accensus est, credens huic tam intemperanti cupiditati posse prodesse quod ei quorundam consensum suum præbuisse dicitur extorta suscriptio, cum tamen destruendis mox conatibus contradictio fratrum et coepiscoporum meorum uice mea agentium fideliter et laudabiliter obuiarit, quoniam contra statuta canonum paternorum, quæ ante longissimæ ætatis annos in urbe Nicaena spiritalibus sunt fundata decretis, nihil cuiquam audere conceditur, ita ut si quis diuersum aliquid decernere uelit, se potius minuat quam illa conrumpat. quæ si ut oportet, a cunctis pontificibus intemerata seruentur, per uniuersas ecclesiæ tranquilla erit pax et firma concordia, nullæ de mensura honorum dissensiones, nullæ de ordinationibus lites, nullæ de priuilegiis ambiguitates, nulla erunt de alieni usurpatione certamina, sed æquo iure caritatis rationabilis et morum et officiorum ordo seruabitur et ille uere erit magnus

Mt. 20, 26-28 qui fuerit totius ambitionis alienus, dicente domino: quicumque uoluerit inter uos maior fieri, sit uester minister, et quicumque uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus, sicut filius hominis non uenit ministrari, sed ministrare. et tamen hæc illis tunc insinuabantur qui de pusillo uolebant crescere et de infimis ad summa transire, Constantinopolitanæ uero præsul ecclesiæ quid amplius quam adsecutus est, concupiscit aut quid illi satisfaciet, si tantæ urbis magnificentia et claritudo non sufficit? superbum nimis est et inmoderatum ultra proprios terminos tendere et antiquitate calcata alienum ius uelle præripere atque ut unius crescat dignitas, tot metropolitanorum impugnare primatus quietisque prouinciis et olim sanctæ synodi Nicænæ moderatione dispositis bellum nouæ perturbationis inferre atque ut uenerabilium patrum decreta soluantur, quorundam episcoporum proferre consensum, cui tot annorum series negauit effectum. nam sexagesimus fere annus huius conuentiæ esse iactatur, qua se prædictus episcopus æstimat adiuuari, frustra cupiens id sibi prodesse quod etiam si quisquam ausus est uelle, nullus tamen potuit optinere. agnoscat cui successerit uiro, et repulso omni spiritu elationis Flauiani fidem, Flauiani modestiam, Flauiani humilitatem, quæ illum usque ad confessoris gloriam prouexit, imitetur. cuius si uelit splendere uirtutibus, laudabilis erit et in omni loco plurimum dilectionis adquiret, non ambiendo humana, sed promerendo diuina. hac autem obseruantia meum quoque illi animum spondeo copulandum et apostolicæ sedis dilectionem, quam Constantinopolitanæ ecclesiæ semper impendit, nulla mutabilitate uiolandam, quia et si interdum inmoderati præsules aliquas incidunt culpas, ecclesiarum tamen Christi integritas perseuerat. consensiones uero episcoporum sanctorum canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes unita nobiscum uestre fidei pietate in irritum mittimus et per auctoritatem beati Petri apostoli generali prorsus definitione cassamus.

GG^aEMVI

1 abscissus <i>G^a</i>	imperanti <i>G^a</i>	2 exorta <i>GG^a</i>	3 tam <i>I</i>	quoeporumque <i>G</i>	coepiscoporum
<i>MV</i>	4 uicem meam <i>I</i>	artem meam <i>MV</i>	obuiaret <i>GG^aI</i>	5 quantæ ante <i>G^a</i>	spiritalibus <i>G^aMVI</i>
6 cuiquam] quoque <i>G^a</i>	concedetur <i>E</i>	quid <i>G^a</i>	7 si ut] sicut <i>G^a</i>	sint <i>MV</i>	9 mensuræ <i>G</i>
bonorum <i>I</i>	dispensationes <i>I</i>	dissensio nec <i>MV</i>	10 nulla erunt] nullæ sunt <i>MV</i>	equa <i>G</i>	ea quæ <i>G^a</i>
11 et] est et <i>G^a</i> , del. est	13 maior — uos <i>om. E</i>	feri — primus <i>om. M</i>	feri sit] esse erit <i>V</i>	15 hæc	
<i>om. G^a</i>	insinuabantur <i>M</i>	16 p̄suli <i>G^a</i>	quid] quia <i>G^aI</i>	18 nimis et inmoderatum est <i>E</i>	propriis
terminos] fines proprios <i>I</i>	19 alium <i>I</i>	atque ut] ut quæ <i>E</i>	atque <i>G^a</i>	21 atque ut] utque <i>E</i>	atque <i>G^a</i>
22 p̄ferre <i>I</i>	cui] cum <i>V</i>	23 affectum <i>G^a</i>	annos <i>MV</i>	conhibentiæ <i>GG^aE</i>	cohibentiæ <i>MV</i>
conuientie <i>I</i>	24 que <i>I</i>	capiens <i>G^a</i>	25 est <i>om. E</i>	26 successit <i>G^aI</i>	omnis <i>G^a</i>
flauiani <i>E om. GG^aMVI</i>	28 loco <i>om. MV</i>	28/29 acquirit <i>GG^a</i>	29 hanc <i>M</i>	hoc <i>V</i>	hæc <i>G^a</i>
29/30 obseruantiam eum <i>GEMV</i>	obseruantia eum <i>G^a</i>	30 quæque <i>G^a</i>	spondet <i>G^a</i>	apostolica <i>MV</i>	
31 impendi <i>G^a</i>	impendimus <i>I</i>	mutabilitatem <i>G^a</i>	31/32 quia etsi <i>E</i>	quia si <i>GG^aI</i>	quasi <i>MV</i>
cedunt <i>MV</i>	33 integritas <i>E</i>	integra gratia <i>GG^aMVI</i>	34 nicenam <i>I</i>	codicorum <i>MV</i>	una <i>E</i>
ura <i>MV</i>	pietatem <i>MV</i>	in <i>om. G^a</i>			

in omnibus ecclesiasticis causis his legibus obsequentes, quas ad pacificam obseruantiam omnium sacerdotum per trecentos decem et octo antistites spiritus sanctus instituit, ita ut etiam si multo plures aliud quam illi statuere, decernant, in nulla reuerentia sit habendum, quidquid fuerit a prädicatorum constitutione diuersum. prolixitatem itaque epistolæ meæ, qua necesse habui explicare quid sentiam, rogo ut per fratrem 5 et coepiscopum meum Lucianum, qui quantum in ipso est, sollicitudinem susceptæ legationis est fideliter exsecutus, et per filium meum Basilium diaconum pietas uestra dignanter accipiat. et quia moris uestri est pro pace et unitate ecclesiæ laborare, fratrem meum Anatolium episcopum ex uestra mihi insinuatione dilectum salubriter in his quæ ipsi profutura sint, continete, ut gloria clementiæ uestræ sicut magnificatur 10 de fide reparata, ita prædicetur de ambitione conpressa.

DAT XI KL IVN HERCVLANO VC CONS

d. 22. m. Mai.
a. 452

56 [in mg. AD ANATHOLIVM EP̄M]. Leo ep. 106 JK 483 = E 39. Græca uersio extat in Epist. coll. B 17

Leo Anatolio episcopo [increpans de ambitu]. Manifestato sicut optauimus, per 15 gratiam dei lumine euangelicæ ueritatis et ab uniuersali ecclesia perniciosissimi erroris nocte depulsa ineffabiliter gaudemus in domino quod creditæ nobis dispensationis labor ad desideratum peruenit effectum, sicut etiam epistolæ tuæ textus eloquitur, ut secundum apostolicam doctrinam id ipsum dicamus omnes et non sint in nobis schismata, 1 Cor. 1, 10 simus autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. in cuius 20 operis deuotione gratulamur dilectionem tuam esse consortem, ut et corrigendis tua prodesset industria et ab omni te deuiantium participatione purgares. decessore enim tuo beatæ memoriæ Flauiano propter defensionem catholicæ ueritatis eiecto non inmerito credebatur quod ordinatores tui contra sanctorum canonum constituta uiderentur sui similem consecrasse, sed adfuit misericordia dei in hoc te dirigens atque 25 confirmans ut malis principiis bene uteris et non te iudicio hominum, sed dei prouectum benignitate monstrares. quod uere ita accipiendum est, si hanc diuini muneris gratiam alia offensione non perdas. uirum enim catholicum et præcipue domini sacerdotem sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate corrumpi. dicente quippe scriptura sancta post concupiscentias tuas ne eas et a uoluntate tua Sir. 18, 30 uetare, multis mundi huius inlecebris, multis uanitatibus resistendum est, ut ueræ 31

GG^aEMVI

1 omnibus om. M his om. E ius V regibus MV quam E pacem I obseruantiam
om. I 3 multa V statuerunt MV decernere G^a decernere uoluerint I nullo G^aMV
4 constitutionem E prolixitate G^aI 5 qua] quæ G quia I 6 est om. V 7 diaconem I
8 accipiant MV 9 mi insinuatione G insinuatione G^a insinuatione michi I 10 in ipsi I sunt I
continente I gloriæ MV 11 fidei M reputata MV ita om. GMV 12 data GMVI
v M quinto V iulias MV iulii I VC om. MV

GE, Q [= actus], S [= de/mi], T

inscr. eiusdem leonis ad anatolium constantinopolitanum ep̄m ubi in primis eundem ep̄m de fide in calci- donense concilio laudat deinde arguet illum quod contra nicenam sinodum alexandrinam atque antiocenam ecclesias sibi subdere uoluisset S 15 dilectissimo fr̄i anatolio leo T leo ep̄s ES increpans — ambitu om. EQST, post ep̄o add. CONSTANT̄ DEVS AMBITV OBIVRGATIO ET ALEXANDRINE ET EUTICIANE SEDIS ANTIQVITVS HONORE PRELATO Q^a 16 euangelicæ om. Q, corr. Q^a ecclesiæ G 19 uobis TT 20 scientia QTT in3 om. E 22 omnium G participationem ES^t 25 uidentur E suis G diligens T 26 prouentum T profectum SQ^w, corr. Q^w 27 benignitatem GS^{dmt} diuinis T 29 errori G cor- rumpi] uiolari S 30 non EQ^a 31 mundi] modi GS^t

continentiæ optineatur integritas. cuius prima est labes superbia, initium transgressionis et origo peccati, quoniam mens potentiæ auida nec abstinere nouit uetitis nec gaudere concessis, dum inordinato prauoque progressu inpunitarum transgressionum augentur excessus et crebescunt culpæ, quæ toleratæ sunt studio reparandæ fidei et amore concordiæ. post illa itaque ordinationis tuæ non inculcata principia, post consecrationem Antiocheni episcopi, quam tibi contra canonicam regulam uindicasti, doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam ut sacratissimas Nicænorum canonum constitutiones conareris infringere, tamquam oportune se tibi hoc tempus optulerit, quo secundi honoris priuilegium sedes Alexandrina perdiderit et Antiochena ecclesia proprietatem tertiæ dignitatis amiserit, ut his locis iuri tuo subditis omnes metropolitani episcopi proprio honore priuentur. quibus inauditis et numquam ante temptatis ita præueniris excessibus, ut sanctam synodum ad extinguendam solum hæresim et ad confirmationem fidei catholicæ studio Christianissimi principis congregatam in occasionem ambitus trahas et ut conuentiam suam tibi dedat, impellas, tamquam refutari nequeat quod inlicite uoluerit multitudo, et illa Nicænorum canonum per sanctum uere spiritum ordinata condicio in aliqua cuiquam sit parte resolubilis. nulla sibi de multiplicatione congregationis synodalia concilia blandiantur neque trecentis illis decem atque octo episcopis quantumlibet copiosior numerus sacerdotum uel comparare se audeat uel præferre, cum tanto diuinitus priuilegio Nicæna sit synodus consecrata, ut siue per pauciores siue per plures ecclesiastica iudicia celebrentur, omni penitus auctoritate sit uacuum quidquid ab illorum fuerit constitutione diuersum. nimis ergo hæc improba, nimis praua sunt quæ sacratissimis canonibus inueniuntur esse contraria; in totius ecclesiæ perturbationem superba hæc tendit elatio, quæ ita abuti uoluit concilio synodali, ut fratres in fidei tantummodo negotio conuocatos et definitione eius causæ quæ erat curanda, perfunctos ad consentiendum sibi aut deprauando traduceret aut terrendo compelleret. inde enim fratres nostri ab apostolica sede directi qui uice mea synodo præsidebant, probabiliter atque constanter inlicitis ausibus obstiterunt, aperte reclamantes ne contra statuta Nicæna præsumptio reprobæ nouitatis adsurgeret. nec potest de eorum contradictione dubitari, de quibus in epistula tua etiam ipse conquereris quod conatibus tuis uoluerint obuiare. in quo quidem multum illos mihi hæc scribendo commendas, sed temet ipsum quod eis parere nolueris, dum inlicita moliris, accusas, superflue non concedenda appetens et insalubriter contraria concupiscens, quæ nullum umquam poterunt nostrum optinere consensum. absit enim a conscientia mea ut tam praua cupiditas meis studiis adiuuetur ac non potius et meo et

12—14 ut sanctam — trahas et 23—26 ita abuti — compelleret *adfert Pelagius II in ep. III ad ep. Histria*
28. 29 [t. IIII 2 p. 115]

GE, Q [= *actux*], S [= *defmt*], T
1 optinetur T   2 auida om. T   3 audere S   ordinato T   processu S   4 crebescunt
T crescunt Q   7 prolapsam esse E esse progressam Q   canones G   8 conareris G conaberis S^m
conaueris S^t   9 quod S^dT   sedis GQT, corr. Q^{ax}   10 iuri tuo] iuret uos G   12 præuenires
ET preueniris S^t preueniri S^{mt}   extinguendum S   13/14 occasione T   14 daret G   tam G
15 sed et F   16 solubilis GEQ   18 et decem GES^{dmt}   episcopis om. GS   quantolibet G
om. S   22 hæc om. G   25 quæ erat om. G   27 ausibus om. E   28 a parte T   instituta S
29 contradictione TS^m   30 multum illos] multos S   31 commendans S   molliris G moliaris T
32 cedenda T   appetis G   insalubre G   concupiscis G   33 nullam G   potuerunt EQS^t,
corr. Q^a

omnium qui non alta sapiunt, sed humilibus consentiunt, opere subruatur. sancti Rom. 12, 16
 illi et uenerabiles patres qui in urbe Nicæna sacrilego Arrio cum sua impietate damnato
 mansuras usque in finem mundi leges ecclesiasticorum canonum condiderunt, et apud
 nos et in toto orbe terrarum in suis constitutionibus uiuunt et si quid usquam aliter
 quam illi statuere, præsumitur, sine cunctatione cassatur, ut quæ ad perpetuam utili- 5
 tatem generaliter instituta sunt, nulla commutatione uariantur nec ad priuatum trahantur
 commodum quæ ad bonum sunt commune præfixa, et manentibus terminis quos con-
 stituerunt patres, nemo in ius tendat alienum, sed intra fines proprios atque legitimos,
 prout quis ualuerit, in latitudine se caritatis exerceat. cuius satis uberes fructus
 Constantinopolitanus potest antistes acquirere, si magis humilitatis uirtute nitatur 10
 quam spiritu ambitionis infletur. noli, frater, altum sapere, sed time et Chri- Rom. 11, 20
 stianorum principum piissimas aures improbis petitionibus inquietare desiste, quibus
 certum habeo modestia te magis quam elatione placitum. persuasioni enim tuæ
 in nullo penitus suffragatur quorundam episcoporum ante sexaginta, ut iactas, annos
 facta conscriptio nec umquam a prodecessoribus tuis ad apostolicæ sedis missa notitiam, 15
 cui ab initio sui caducæ dudumque conlapsæ sera nunc et inutilia subicere fulcimenta
 uoluisti eliciendo a fratribus speciem consensionis, quam tibi in suam iniuriam uere-
 cundia fatigata præberet. memento quid dominus ei qui unum de pusillis scandali- Mt. 18, 6
 zauerit, comminetur, et sapienter intellege quale sit dei iudicium subiturus qui tot
 ecclesiis, tot sacerdotibus scandalum inferre non metuit. fateor enim ita me dilectione 20
 uniuersæ fraternitatis obstringi, ut nemini prorsus in his quæ contra se poscit, assentiar
 possisque euidenter agnoscere me dilectioni tuæ beniuolo animo contraire, ut saniore
 consilio ab uniuersalis te ecclesiæ perturbatione contineas. non conuellantur prouin-
 cialium iura primatum nec priuilegiis antiquitus institutis metropolitani fraudentur
 antistites. nihil Alexandrinæ sedi eius quam per sanctum Marcum euangelistam 25
 beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis nec Dioscoro impietatis suæ pertinacia
 corruente splendor tantæ ecclesiæ tenebris obscuretur alienis. Antiochena quoque
 ecclesia, in qua primum prædicante beato apostolo Petro Christianum nomen exortum Act. 11, 26
 est, in paternæ constitutionis ordine perseueret et in gradu tertio collocata numquam
 se fiat inferior. aliud enim sunt sedes, aliud præsidentes, et magnus unicuique honor 30
 est integritas sua. quæ cum in quibuslibet locis propria ornamenta non perdat,
 quanto magis in Constantinopolitanæ urbis magnificentia potest esse gloriosa, si per
 obseruantiam tuam et defensionem paterni canones et exemplum probitatis multi
 habeant sacerdotes?

GE, Q [= *actux*], S [= *defmt*], T

3 mansurus Q, corr. *Qaux* fine *Q^sST* 4 et¹ om. *QS^sT* 4 umquam *GF* 5 cessatur *Qaux* S, corr.
Qaux ut quæ] atque *S^sT* 8 patres] parens T in ius] unius T 9 uoluerit *GQ*, corr. *Q^a* se cari-
 tatis] securitatis *QS^s*, corr. *Qax* satis om. *Q^f*, corr. *Q^x* 10 humilitate T 11 quam si S 12 in-
 quietari G 13 habeto Q, corr. *Q^x* modestia te] modestiæ Q, corr. *Qax* electione S placi-
 turum om. T persuasiones *S^s* peruationis *S^{defmt}* preuasionis *S^f* 14 petitus T quorum G
 15 facta est *Q^a* corr. conscriptio nec umquam *EF* conscriptione cum quam G conscriptione cum
 qua T conscriptione cum quando *Qaux* conscriptio quando *Q^a* corr. conscriptio nec ad quemquam iam
 [emquam iam *ex* corr.] *Q^x* nec umquam iam in *mg.* *Q^x* conscriptione cum quamquam S ad in ab corr. *Q^x*
 apostolica sede S transmissa *GS*, *Q^x* corr. notitia *EQ^{actux}ST* 16 conlabescera T fulmenta *Qaux*
 fulgumenta *Q^w*, corr. *Q^a*, fomenta S 17 confessionis G sibi E, *Q^x* corr. 17/18 uerecundiam *ES^{defmt}T*
 19 conmonetur S qui] quid Q, corr. *Qaux* 20 dilectionem E 21 memini T assentiam *Qaux*
 assentiamur *Q^x* 22/23 agnoscere — uniuersalis] uersalis T 24 primatum S 25 sedis *S^f*
 27 corruentes T corruentis Q conruenti *S^{def}* *Q^x* corr., conruerunt *S^{mi}*
 exortus T 29 ordinem E et om. E 30 infirmior E cuique E 31 quæcumque in
 quibuscūque E 33 canonis G

Hæc tibi scribens, frater, in domino hortor ac moneo ut deposito ambitionis desiderio spiritu potius ferueas caritatis eiusque uirtutibus secundum doctrinam apostolicam
 1 Cor. 13, 4. 5 proficienter orneris. est enim patiens et benigna et non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa nec quærit quæ sua sunt. unde si caritas non quærit propria, quantum peccat qui concupiscit aliena? a quibus
 Apoc. 3, 11 uolo ut te prorsus abstineas memorque sis eius sententiæ quæ dicit: tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. nam si inconcessa quæsieris, ipse te tuo opere atque iudicio uniuersalis ecclesiæ pace priuabis.

Frater autem et coepiscopus noster Lucianus et filius noster Basilius diaconus quantum in ipsis fuit, studiose his quæ iniunxeras, affuerunt, sed actioni eorum iustitia
 10 negauit effectum.

d. 22. m. Mai.
 a. 452

DAT XI KL IVNIAS HERCVLANO VC CONS

57 [in mg. AD IULIANVM EPM]. *Leo ep. 107 JK 484 = E 40*

Leo Iuliano episcopo. Cum frequentibus experimentis probauerit dilectio tua quam constanti fixoque proposito sanctorum Nicænorum canonum statuta custodiam,
 15 dissolui omnes ecclesiasticas regulas æstimans, si quicquam ex illa sacrosancta patrum constitutione uioletur, miror talia te per fratrem et coepiscopum nostrum Lucianum dirigere scripta potuisse quibus in tantum pro appetitu nouæ transgressionis interuenis, ut tibi putes aliquid speciale præstandum, si his quæ inlicite concupiscuntur, annuero. quantalibet te affectione conplectar, nullo modo poteris optinere ut me
 20 in excidium ecclesiastici status uel suadendo impellas uel subplicando traducas. frater enim et coepiscopus noster Anatolius si diuina beneficia et mei fauoris assensum sapienter intellegit, satis illi sufficit optinuisse quod summus antistes de honore episcopatus sui gratias deo referat et se ab inlicitorum cupiditate contineat, et quicumque illum specialiter diligunt, tali eum debent confirmare consilio ut impossibilia omnino non quærat et
 25 sibi talia concupiscendo non noceat, quia nullis apud me patrociniis ita poterit adiuuari, ut his quæ postulat calcata patrum constitutione consentiam. rescribens itaque ad epistulas tuas pro ea qua diligo affectione te moneo ut maior apud te sit uniuersalis ecclesiæ status saluberrima olim et uera ordinatione munitus quam in cuiusquam gratiam ea uelis postulare, quæ sine reatu utriusque nostrum nec mihi concedere nec tibi
 30 liceat optinere.

d. 22. m. Mai.
 a. 452

DAT XI KL IVN HERCVLANO VC CONS

58 [inscr. AD MAR AVG]. *Leo ep. III JK 487*

Leo Marciano augusto [propter Aetium archidiaconum]. Quam excellenti pietate et quam glorioso clementiæ uestre studio in integrum nuper fides Christiana
 35 reuocata sit, totus mundus agnoscit et salutis suæ singulare præsidium per uos a domino

GE, Q [= actuz], S [= defmt], T

1 et moneo G admoneo T 3 proficientes T 4 abitiosa T non EQ^aSm^t 6 eius om. S habes]
 tenes S 7 ipse om. T 10 quæ] que eis S iustitiæ T 11 in fine add. CONTRVL Q 12 data Q
 cons̄ T in fine add. era que supra S

GE

14 leo epis̄ E 21 suasendo E 22 assensu GE 27 constitutionem E 32 data E

GG^aMP1

inscr. de aetio et andrea G^a item eiusdem leonis epla ad marcianum augustum de etio et andrea I

34 Leo — augusto] leo ad quem supra MV om. I propter — archidiaconum om. G^aMP1 35 studium M
 36 reuocata sit] reuocatas in MV mungus V sautis MV

esse reparatum. ac si quid aduersum tanti operis consummationem de contrario spiritu sentitur oboriri, necesse est ut ad uestrae pietatis recurratur auxilium, quod ad custodiam catholicae ueritatis diuina prouidentia praeparauit, ut cum potestatis uestrae sit scandala etiam in longinquo nata resecare, multo magis ea quae sub uestris audent oculis surgere, non sinatis adcrecere. Anatolii episcopi ordinationem, sicut scientia dei testis est, suspectam, quod fatendum est, mihi fecerant consecrationis eius auctores nec dissimilem ab eligentibus arbitrabar electum secutumque est ut cum communionem apostolicae sedis expeteret, diu dandis ad cum pacis epistulis abstinere. sed cum illi pietatis uestrae testimonium suffragaretur et de fide atque unanimitate eius optanda quaeque et placitura promitteret, professionem ipsius ita credidi esse sinceram, ut tamen qua obseruantia se agere deberet, non desinerem commonere, sedulo ipsi ac diligenter inculcans ut de persecutoribus beatæ memoriæ Flauiani neminem auderet in suo habere consortio et Eutychis hæretici sectatores tamquam inimicos Christi ueraciter perhorreret. quod adeo obœdienter uisus est accepisse, ut Andreæ diaconem Eutychianæ hæreseos defensorem a se indicauerit esse deiectum, secutumque est ut de his quae pro catholica fide in synodali concilio fuerant definita, talia ad me scriberet qualia catholicum sacerdotem scribere congruebat. cum ergo ad commendanda ipsius primordia ista præcesserint, nescio quid causæ aut occasionis emergerit ut uirum catholicae fidei et Nestorianis atque Eutychianis hæreticis constanter aduersum Aetium archidiaconum sub honoris specie degradaret et dispensationem totius causæ et curæ ecclesiasticæ in Andreæ Eutychianistam repente transferret, adeo nimia commotione turbatus, ut consecrationem quam pro iniuria dabat, sexta sabbati traditionis apostolicae aut nescius aut oblitus inferret, quasi non ad episcopum magis quam ad presbyterum ordinationis illius uitium pertineret. qui non inueniens quod argueret in fide quod improbaret in moribus, deiectionem innocentis per speciem prouectionis inpleuit, addens in sententiam illud iniuriæ ut eum cœmiterio deputando quodam damnaret exilio. quem tamen pietati uestrae commendare præsumo, ne ullis ulterius innoxius ingrauari possit insidiis, quem dominus, ut comperi, sub uestra defensione constituit. adicio autem etiam hanc obsecrationem ut prædictum episcopum a professione sua dissonum et nimis testimonii uestri ac fauoris oblitum necessarie increpare dignemini: cesset catholicos insectari, cesset eos qui sanctæ memoriæ Flauiano placere, conterere et eorum societatem quos improbauit, eligere. fraternam enim illi caritatem non aliter poterimus inpendere quam ut se inimicos catholicae fidei adprobet execrari eiusque a se consortium quem

GG^aMV I

2 est om. G pietatis recurratur MV pietatis reuocetur GG^a reuocetur pietatis I 3 custodia V om. M
præuidentia GMV reparauit MV 4 longinquum I 6 mihi] mihi suspectum me MV consecrationes
GMV, corr. G 7 dissimile MV ab eligentibus] abeli M cum G dum I om. G^aMV communionem G^a
8 expeteret] exstiterit alienus G^a ep̄lis pacis [pacis me G^a] G^aI 9 et de] unde G^a fidei G unitate G
9—18 optanda — Nestorianis om. G 10 eius G^aI 11 se om. M 12 habere om. MV 13/14 Eutychis -
diaconem om. G^a eutyches MV 15 indicaret I 16 fuerat I scripserit G^aI 18 nescio
om. G^aMV quod M 19 atque] quæ G hæreticis om. MV aduersum Aetium Quesnel aduer-
sum [aduersus M] etiam GMV etiam aduersum G^aI archidiaconem G^aI 20 dispensationes MV
totius om. MV et curæ om. MV 21 nimiam I commulatione MV 22 nesciui MV
24 arguerit G^a 25 deiectionem] dilectionis MV in om. G^a 26 cœmiterie M cœmiturie V depu-
tandum GG^aMV quondam dampnaret I quo dampnaret G condemnaret G^a impietati MV 27 ullius MV
alterius M a noxiis G noxiis G^aI ingrauare possit GG^aI possit ingrauari MV 28 hanc om. MV
30 insectare GG^aMV 31 placere GG^aI improbauit MV conterere GG^aI om. [spatio rel. V] MV
32 illis MV alter MV 33 inimicus MV ab inimicos [inimicis G^a] GG^a adprobat MV execrari
MV eiusque GG^aI et MV consortio que G^a

merito abiecit, abscidat. qui etiam si magna fuisset satisfactione purgatus, post deuium tamen reuersus errorem catholicis diaconis postponi debuit, non præponi. illud quoque clementiæ uestre beniuolentiam peto ut ueneratorem uestrum fratrem meum Iulianum episcopum in uestro, sicut facere dignamini, habeatis affectu, cuius obsequiis præsentiae meæ uobis imago reddatur. nam et de fidei eius sinceritate 5 confidens uicem ipsi meam contra temporis nostri hæreticos delegaui atque propter ecclesiarum pacisque custodiam ut a comitatu uestro non abesset, exegi. cuius suggestiones pro concordia catholicæ unitatis tamquam meas audire dignamini placante deo, qui uobis præter regiam coronam etiam sacerdotalem conferat palmam.

d. 10. m. Mart.
a. 433

DAT VI ID MART OPILIONE VC CONS

10

59 [inscr. AD PVLCHERIAM AVG]. Leo ep. 112 JK 488

Leo Pulcheriæ augustæ [de Aetio et Andrea]. Multis extantibus documentis quibus in dilectione ecclesiæ dei pietatis uestre manifestatur affectio, merito quotiens aliquid nascitur scandalorum, uestrum desideratur auxilium, ut fides, quæ adnitentibus uobis contra hæreticorum commenta defensa est, securæ pacis perpetem optineat 15 firmitatem. nam quid prodest foris aduersarios ueritatis oppressos, si eosdem habeamus intra dominica septa rediuuios? quod itaque circa personam filii mei Aetii gestum esse cognoui, nimium me anxium facit et metuere certa ratione compellit ne pæniten- dum mihi sit quod de episcopo Constantinopolitano, qui ab inpugnatoribus fidei fuerat ordinatus, uobis adhortantibus adque meliora sentire, cum tanto pietatis uestre 20 testimonio iuuaretur, ne illum grauaret suæ ordinationis infirmitas, cui uestra interuentio præstaretur. unde gratulari cœperam quod beati Flauiani honorare memoriam et hæreticorum conatibus obsistere diceretur; sed doleo illum, sicut prædicti lacrimabilis querella demonstrat, in deteriora mutatum et eum nunc constituisse archidiaconum quem ipse professus est a se esse reiectum. qui Eutychianæ hæresis se apud nos 25 prodiderat defensorem, quem quia nunc ecclesiasticis negotiis præposuit, propter hæreticam peruersitatem eidem fauorem suum præstare conuincitur, qui etiamsi magna satisfactione potuisset indulgentiam promereri, nequaquam debuit his qui in fide per- manserant, anteferri. unde quia non latet clementiam uestram quantum periculi aut per pudendam socordiam aut per dolosam nequitiam nutriatur, dignamini epi- 30 scopum ad professionem suæ fidei auctoritate uestre clementiæ reuocare. non sibi has maculas superducat nec existimationem suam quam uestro adquisiuit fauore, con- temnat; societatem hæretici, quem dudum a se remouit, abscidat et persequi eum quem gratiorem debuit habere, desistat. cuius innocentiae ita adfuisse uos gaudeo, ut mærori eius digna consolatione uestra pietas subueniret.

35

GG^aMV¹

1 abiecit om. G^a abscidat G 2 deuium MV dubium GG^aI errorem reuersus MV
postponi debuit catholicis diaconis [diaconus M] MV diaconibus G^aI 3 beniuolentiæ G^a 4 in]
ut in M 6 ipsi om. MV denegaui MV 7 comitato M exigi GMV, corr. G 8 concordia MV
dignemini I placente G^aMV placentes I 10 data MI quinto MV opelione MV
uicario G om. MV

GG^aI

inscr. item eiusdem leonis ep̄la ad pulcheriam augustam de etio et andrea I 12 Leo — Andrea om. I
æthium et andream G 13 dilectionem G^aI et merito G^a 15 perpetim G 19/20 fuerat ordi-
natus fidei I 21 cui G ubi G^aI 22 honoraret G^aI 24 eum] cum GG^a archidyaconem I 27 fauorum
suorum G^a 31 ne I 32 ne G^aI estimationem I 33 societate G^a 33/34 et — desistat om. G^aI

Circa fratrem meum ueneratorem uestrum episcopum Iulianum quantum debeat crescere uestra dignatio, apostolicæ sedis æstimate iudicio, cum in causa fidei, cui gloria uestra famulatur, uicem ipsi meam catenus delegarem, ut ab ea quæ uobis debetur obseruantia non recedens me pietati uestræ præsentare non desinat, exequens in custodia fidei et in ecclesiasticis disciplinis per omnia sollicitudinem meam et oportunis suggestionibus quod uniuersali ecclesiæ prosit, insinuans, ut in ipso nec catholicis uestrum præsidium quibus uolumus subueniri, nec meum uobis desit obsequium.

DAŦ VI ID̄ MAŦ OPILIONE VĈ CONŦ

d. 10. m. Mart.
a. 453

60 [inscr. AD IULIANVM EP̄M]. Leo ep. 113 JK 489

Leo Iuliano episcopo Coensi [de Actio et Andrea]. Agnoui in dilectionis tuæ litteris fraternæ caritatis affectum, quod de malis quæ multa et sæua pertulimus, pio nobiscum dolore compateris. sed utinam hæc quæ nos perpeti dominus aut permisit aut uoluit, ad correctionem proficiant seruorum et ut desinant aduersitates, finiantur offensæ, quod utrumque de magna erit misericordia dei, si et flagella remoueat et ad se suorum corda conuertat. sicut autem fraternitatem tuam ea quæ apud nos desæuiit, contristauit hostilitas, ita me anxium facit quod in Constantinopolitana ecclesia, quantum tuæ indicant litteræ, hæreticorum insidiæ non quiescunt et exquisitis occasionibus hi qui catholicæ fidei defensores fuere, uexantur. nam dum Aetius ab officio archidiaconi per speciem prouectionis amouetur et in locum eius Andreas, qui ob hæreticorum societatem fuerat abiectus, adsumitur, dum beatæ memoriæ Flauiani accusatoribus honor redditur et piissimi confessoris participes aut discipuli consternuntur, nimis aperte quid episcopo ecclesiæ ipsius placeat, demonstratur. in quem pro causæ merito differo commoueri et quid ipse mecum cum suis epistulis agat, quas missurum cum filius noster Aetius indicauit, expecto, dans locum uoluntariæ emendationi, qua dolorem meum cupio mitigari. clementissimo tamen principi et piissimæ augustæ de his quæ ad custodiam pacis ecclesiasticæ pertinent, scripsi, quos deuotione fidei suæ prouisuros esse non dubito ne contra gloriam operis ipsorum damnata hæresis ualeat pullulare. studeat ergo dilectio tua, frater karissime, piam et necessariam curam sollicitudini apostolicæ sedis impendere, quæ tibi apud se nutrito catholicam contra Nestorianos et Eutychianos hæreticos actionem materno iure commendat, ut diuino fultus auxilio speculari de Constantinopolitanæ urbis oportunitate non desinas, ne prædictorum dogmatum impius usquam turbo consurgat. et quia tanta est gloriosorum principum fides, ut confidenter eis possis quæ sunt insinuanda, suggerere, pietate ipsorum ad utilitatem ecclesiæ uniuersalis utaris. consulente autem dilectione tua de his in quibus putaueris ambigendum, non deerit relationibus tuis meæ responsionis instructio, ut sequestrata earum actione causarum, quæ in quibusque ecclesiis præsulum suorum

GG^a I

1 iulianum ep̄m G ^a I	2 estimare G existimate G ^a	4 pietati me I pietati G ^a	5 meam om. G ^a I
6 ne G ^a	7 subuenire G ^a I	uobis meum G ^a I	8 data I
		uic G	
- inscr. de actio et andrea G^a item eiusdem leonis ep̄la ad iulianum choensæm episcopum I 10 Leo - -
 Andrea om. I de — Andrea om. G^a 11 multis malis I 12 nobis perpeti dñs G^a perpeti dñs
 nos I 13 proficerent G^a seruorum G multorum G^a I 14 fiantur G 15 se suorum] seruorum G^a
 quæ ut apud G^a 16 desæuit GG^a fuit I 17 quæsitis G^a que suis I 19 archidiaconatus G^a I
 20 obiectus I 21 conteruntur G^a I 24 actius I 26 quod I sue fidei I 27 gloriam GG^a regulam I
 ualeat G queat G^a I 28 sollicitudine G^a 29 tibi I sibi GG^a 31 sinas I 32 unquam I
 33 fides GG^a clemencia I pietatem GG^a 34 consulenti — dilectioni tuæ GG^a 35 ambigendam G^a
 36 eorum G I causa G^a cause I

debent cognitione firmari, hanc specialem curam uice mea functus adsumas, ne hæresis uel Nestoriana uel Eutychiana in aliqua parte reuirescat, quia in episcopo Constantino- politano catholicus uigor non est nec multum aut pro sacramento salutis humanæ aut pro sua est æstimatione sollicitus, cum si quid illi inesset spiritalis industriæ, ita et a quibus ordinatus sit et cui uiro successerit, cogitare deberet, ut magis beatum Flavianum quam sui honoris sequeretur auctores. et ideo cum piissimi principes secundum obsecrationem meam dignati fuerint fratrem Anatolium de his quæ merito in querelam ueniunt, increpare, iungat caritas tua diligentiam suam, ut uniuersa scandala adhibita plenissima correctione resecentur et a filii nostri Aetii cesset iniuriis. nam apud catholicum episcopum, etiam si erat quo quacumque de causa sacerdotali succedendum archidiacono uideretur, propter fidei reuerentiam debuit prætermitti potius quam locum catholici nequissimus hæreticus optineret. cum itaque quæ sequantur, agno- uero, tunc manifestius quid agi oporteat, æstimabo. nam interim dolore cohibito malui indulgere patientiæ, ut locus esset ueniæ.

De Palæstinis uero monachis, qui iam pridem in tumultu dissensionis esse dicuntur, quo adhuc animo moueantur, ignoro neque cuiusquam sermone mihi patefactum est quas causas uideantur antefatæ præferre discordiæ, utrum scilicet Eutychianæ per- uersitati tali furore famulentur an inplacabiliter dolcant episcopum suum in hanc impie- tatem potuisse traduci, quod contra ipsorum sanctorum locorum testimonia, quibus totus mundus instruitur, ab incarnationis dominicæ ueritate descuerit, et quod in aliis per indulgentiam curari placuit, in illo putent non esse ueniale. unde cupio me super his plenius edoceri, ut etiam talium correctioni congrue studeatur, quia aliud est contra fidem impie armari, aliud pro fide immoderatus commoueri.

Chartas autem quas presbyter Aetius ante indicauit esse directas, et breuiarium. fidei quod te misisse significas, necdum ad me noueris peruenisse, unde si expeditionis occasio se præbuerit perlatoris, libenter habeo ut siqua est quæ utilis uideatur, quam primum ad me mittatur instructio.

De Aegyptiis monachis quam quieti aut cuius sint fidei, scire desidero et de Alexan- drinæ ecclesiæ pace quid ad uos ueris nuntiis perferatur, ad cuius episcopum uel ordi- natores ipsius seu clericos qualia scripta direxerim, missis exemplaribus scire te uolui. ep. 58. 59 ad clementissimum quoque principem et ad religiosam augustam quis nunc meus sermo ep. 5 sit missus, directa exemplaria perdocebunt. utrum autem epistula mea quam de incarnationis dominicæ fide incolumi adhuc sanctæ memoriæ Flauiano ad dilectionem tuam per Basilium diaconum miseram, fraternitati tuæ sit tradita, scire desidero quo- niam suspectum habeo quod de eius textu nullum umquam indicium reddidisti. ge- 35

24 de breuiario fidei cf. quæ exposui t. I 5,2 p. XVI

GG^aI

1 hac speciali cura I adsumas GG^a utaris I 2 uel¹ om. I uirescat G ex corr. 4 spualis G^aI
7 obsecrationes meas I indignati G^a per fratrem G^a 8 uigeat I diligentia sua I 10 quo
quacumque G quoque utcumque G^a utcumque I de causa succedend G decus sacerdotalis succedendo G^a
decus sacerdotale sacerdotii I 11 archidiā G archidiaç G^a archidyaconus I uideretur G om. G^aI
pmitte G^aI 14 patienti G^a ut] et G 17 ante factæ GG^a 18/19 hac impietate GG^a hanc pietatem I
19 posse G^aI que I locorum scorum G^a scorum I 21 curare G^aI 23 pro — commoueri G
in errore [errorem I] quempiam detineri G^aI 24 autem om. I actius pb̄r I iudicauit I 25 ex-
peditior I 26 perlatores G^aI 28 aut] ā G 30 uel I qualia G quod alia G^aI exem-
plariis G^aI 32 missa I directa om. G^aI docebunt I 33 incarnatione GG^a fidei GG^a 34 dia-
conem I per fraternitatem tuam G^a si [om. I] tradita sit G^aI desiderio I

storum synodaliū quæ omnibus diebus concilii in Calchedonensi ciuitate confecta sunt, parum clara propter linguæ diuersitatem apud nos habetur instructio et ideo fraternitati tuæ specialiter iniungo ut in unum codicem uniuersa facias congregari, in Latinum scilicet sermonem absolutissima interpretatione translata, ut in nulla parte actionum dubitare possimus neque ullo modo esse possit ambiguum quod ad plenam intellegentiam te fuerit studente perductum.

DAT V ID MAR OPILIONE VC CONS

d. 11. m. Mart.
a. 453

61 [in mg. AD MARCIANVM AVG]. *Leo ep. 115 JK 491 = E 45. Græca uersio extat in Epist. coll. B 21*

Leo Marciano augusto [de correctione Anatolii]. Multa mihi in omnibus cle-
mentia uestra litteris causa gaudendi est, dum ex magna diuinæ prouidentia miseri-
cordia præstitum humanis rebus experior quod ecclesiasticam pacem quæ non nisi uni-
tate prædicationis euangelicæ custoditur, piissimo studio iuuare dignamini, ut fidei
uestra gloria non solum utilitate rei publicæ, sed etiam religionis profectibus augeatur,
GL. unde ineffabiliter deo gratias ago, qui eo tempore quo oboritura hæreticorum
scandala præsciebat, uos in imperii fastigio conlocauit, in quibus ad totius mundi salu-
tem et regia potentia et sacerdotalis uigeret industria. nam cum uestro præcipue
opere sit effectum ut per synodale concilium damnatis impii dogmatis defensoribus
omnes uires sacrilegus error amitteret, ad eiusdem deuotionis pertinet palmam, si malum
quod in suis ducibus oppressum est, etiam in quibuscumque reliquiis deleatur. quod
facilius clementia uestra arbitratur implendum, si per uniuersas ecclesias definitiones
sanctæ synodi Calchedonensis apostolicæ sedi placuisse doceantur. de quo quidem
ratio non fuit ambigendi, cum ei fidei omnium subscribentium consensus accesserit, quæ
a me secundum formam apostolicæ doctrinæ ac paternæ traditionis emissa est, et per
fratrem meum Lucianum episcopum talia et ad gloriam uestram et ad Constantinopoli-
tanum antistitem scripta direxerim quæ euidenter ostenderent me ea quæ de fide ca-
tholica in prædicta synodo definita fuerant, adprobare. sed quia in eisdem litteris
ea quæ per occasionem synodi male sunt adtemptata, reprehenderam, maluit prædictus
antistes meam gratulationem tacere quam suum ambitum publicare. mihi autem
multum fiduciæ deo per uos operante conlatum est quod probasse uos obseruantiam
meam de custodia canonum paternorum pietatis uestræ affatibus indicastis, et merito
geminatur gaudium meum, cum uobis religiosissime placere cognosco, ut et fides Ni-
cæna suam teneat firmitatem et priuilegia ecclesiarum inlibata permaneant. quamuis
autem de præclaro fidei uestræ opere nihil uestra pietas indicarit, mihi tamen per uenera-
torem una mecum specialiter uestrum fratrem meum Iulianum episcopum innotuisse
significo quam pio dignati fueritis responso imperitorum monachorum animos et cohi-
bere pariter et docere, ut si illos non penitus deseruit diuina miseratio, sentiant se et

25—28 adfert Pelagius in ep. III ad episcopos Histriae 41 [t. IIII 2 p. 116, 32]

GG^a1

1 conciliis I 4 scilicet om. G^aI in om. G 6 data I

GE, S [= defmt]

inscr. eiusdem leonis ad marcianum augustum ubi gratias ei agit quod per calcedonense concilium pax
ecclesiæ catholicæ reddita sit S 10 leo ep̄s S leo papa E de — Anatolii om. ES 14 utilitatem E
15 gl̄a G om. E gloriosissime auguste S cf. F oboritura ES^a aboritura S^f obortura S^{dmi} hortura G
16 imperio G 18 sit opere G 20 quod^a] et E 22 synodis G sedis S 23 subscribendum S
24 a] ad S 25 talia om. E italiam S^d et^a om. S^d ad^a om. S^{fmi} 26 antistitem] ep̄m G
27 p̄dictas G 31 paternorum om. E indicatis G 34 indicaret G 35 una om. GE mecum om. G
specialiter om. E 36 animas G et om. S 37 si — non] nisi si illos G

didicisse quod credant, et agnouisse quod timeant. quia uero omnibus modis obediendum est pietatis uestrae religiosissimae uoluntati, constitutionibus synodalibus quae mihi de confirmatione fidei catholicae et de haereticorum damnatione placuerunt, libens
 ep. 64 adieci sententiam meam, quae ut in notitiam omnium sacerdotum ecclesiarumque perueniat, uestrae clementiae praecipio ordinare dignabitur. affuturam credo et spero gratiam dei, quae tam sanctam tanti principis curam plenissimum desiderii sui fructum faciat optinere, ut omnibus dissentienti occassionibus amputatis apostolicae ubique doctrinae pax regnet et ueritas. fratri autem meo Iuliano episcopo nouerit uestra clementia hoc me proprie delegasse ut quidquid illic ad custodiam fidei pertinere probauerit, meo nomine uestrae fiducialiter suggerat pietati, quoniam certus sum uos ad haec omnia emendanda uel defendenda deo auxiliante sufficere.

d. 21. m. Mart.
 a. 453

DĀ XII KL̄ APR̄ OPILIONE VC CONS̄

62[*inscr.* AD PVLCHERIAM AVGVSTAM]. *Leo ep. 116 JK 492 = E 46*

Leo Pulcheriae augustae. Quamuis nullas nunc litteras tuae pietatis acceperim, scribente tamen gloriosissimo principe non aliter dignatione ipsius sum gauisus quam si mihi etiam tuae serenitatis redderentur alloquia. unde consuetudinem debiti a me officii oportuit custodiri, qua me significarem clementiae uestrae salute gaudere et incessabilibus a deo precibus postulare ut uos et Romanae rei publicae et catholicae ecclesiae in omni prosperitate conseruet, GL̄. de uigore autem fidei uestrae quod indesinenter domino sacrificium laudis offertis, quantas deo gratias agam, enarrare non ualeo, quoniam principibus temporis nostri non solum regiam potentiam, sed etiam sacerdotalem cognoscimus inesse doctrinam. indicante enim fratre meo Iuliano episcopo perueniunt ad nos in exemplaribus praecipiorum uestrarum saluberrimae sanctiones, quibus insanam imperitiam monachorum dignati estis parcendo plectere et docendo punire, ut si eos ad paenitentiam miseratio diuina conuerterit, multis lacrimis et a nefandis caedibus et ab haereticorum blasphemis diluantur. quod uero piissimus
 ep. 64 imperator ad omnes episcopos qui Calchedonensi synodo interfuerunt, uoluit me scripta dirigere quibus quae illic de fidei sunt regula definita, firmarem, libenter impleui, ne fallax cuiusquam simulatio sententiam meam haberi uellet incertam, cum per Constantinopolitanum episcopum, cui laetitiam meam largiter indicaui, in omnium potuerit
 ep. 56 notitiam peruenire quod scripseram, nisi maluisset meum gaudium tacere quam repulsam sui ambitus publicare. fratri et coepiscopo meo Iuliano, cui sollicitudinem

1—4. 9—11 *adfert Pelagius in ep. III ad episc. Histriae 42. 48 [l. III 2 p. 116, 36. 117, 33]*

GE, S [= *defmt*]

2 pietati S 7/8 doctrine ubique E que ubique doctrinae G 8 episcopo om. E 10 pietati] potestati
 Pelagius 11 emundanda G deo auxiliante om. E 12 in fine add. era cccclxi S

26—28 quod — impleui *adfert Pelagius in ep. III ad ep. Histriae 49 [l. III 2 p. 117, 36]*

GEMVI

inscr. item epla leonis pape ad pulcheriam augustam I 14 Leo — augustae om. I leo papa E
 augusto M 16/17 debiti a me officii E me debitam [debitum MV] meo officio [mei officii I] GMVI
 17 custodire GMVI qua me E per quam GMVI salute E absolute me GMVI 18 dñō E 19 GL̄
 om. EI qua E 20 offeretis E 21 potentiam regiam I 22 fratri G 25 ut] et G diuinae MV
 27 mea GMV 28 illic om. I regula sunt GI firmare M 29 habere G 30 legitimam M
 iudicaui G incaui MV 31 uenire MV om. E si E

meam in causa fidei delegaui, rogo ut eam fiduciam præbere dignemini qua pietati uestræ possit quæ uniuersali ecclesiæ sint profutura, suggerere.

DAT XII KL AP OPILIONE VC CONS

d. 21. m. Mart.
a. 453

63 [inscr. AD IVLIANVM EPM]. *Leo ep. 117 JK 493 = E 47*

Leo Iuliano episcopo. Quam uigilanter quamque deuote pro catholica fide fraternitas tua excubet, litterarum tuarum textus ostendit. quibus instrumentibus multum mea sollicitudo releuatur, accedente religiosi imperatoris religiosissima pietate, quam euidenter apparet ad uniuersalis ecclesiæ firmamentum a domino præparatam, ut dum sancto studio pro fide agunt Christiani principes, fidenter pro eorum regno supplicent domini sacerdotes. quod ergo necessarium credidit clementissimus imperator, libenter impleui, ut ad omnes fratres qui Calchedonensi synodo interfuerunt, scripta dirigerem quibus placuisse mihi quæ a sanctis fratribus nostris de regula fidei confirmata sunt, demonstrarem, propter eos scilicet qui ad occasionem uelandæ perfidiæ suæ infirma uel dubia uideri uolunt statuta concilii quæ nulla sint consensus mei sententia roborata, cum tamen post reuersionem fratrum quos uice mea miseram, ad Constantinopolitanum episcopum epistulas dederim, ut si eas publicare uoluisset, abunde ex ipsis potuisset agnosci quanto gaudio ea quæ de fide synodus sanxerat, approbarem. sed quia in eisdem continebatur quale responsum acceperat ambitio, ignorari uoluit quod de fraternis constitutionibus sentiebam, ne simul cognosceretur quod pro inuiolabili Nicænorum canonum auctoritate rescripseram. unde studeat dilectio tua piissimum principem crebris suggestionibus commonere, ut adiunctis affatibus suis ad singularum prouinciarum sacerdotes deferri apostolicæ sedis scripta præcipiat, ne ulterius quisquam ueritatis inimicus de silentio meo se excusare præsumat.

De edicto autem Christianissimi imperatoris, quo imperita quorundam monachorum insania quid mereretur, ostendit, et de responsione piissimæ augustæ, qua monasteriorum præsules increpauit, multum me gaudere significo, non ignorans hunc ipsis feruorem fidei diuina inspiratione conferri, ut omnem excellentiam ipsorum non solum regii culminis, sed etiam sacerdotalis esse appareat sanctitatis. apud quos ut fraternitati tuæ familiarior esset fiducia, et nunc et antea postulauī, confidens de eorum beniuolentia quod necessariis suggestionibus non difficulter dignabuntur annuere. et quia secretius mihi clementissimus imperator per filium nostrum Paulum mandare dignatus est de ammonenda filia nostra clementissima augusta Eudocia, feci quod uoluit, ut litteris meis quam fructuosum ipsi foret, si catholicæ fidei faueret, agnosceret, et ut clementissimi principis filii sui litteris super hoc ammoneretur, optinui, non ambigens ipsam quoque pio studio elaboraturam ut auctores seditionum propositum suæ professionis agnoscant et si non intellegunt docentium prædicationem, saltem uindicantium timeant potestatem. quem itaque profectum hæc nostra cura optineat, protinus litteris dilectionis tuæ opto cognoscere et utrum tandem rebellis imperitia conquiescat, quæ si de nostra putat ambigendum esse doctrina, saltem beatæ memoriæ Athanasii

10—13 quod — demonstrarem *adfert Pelagius in ep. III ad ep. Histria 50 [l. IIII 2 p. 117, 39]*

1 dignamini V	qua] que MV	2 uniuersalis G	sunt MV	3 data EMVI	vc om. E
aug V agusto M					
GE					
5 leo papa E	14 sunt G	17 synodus om. G	sanxerant G	18 qualem E	quid E
21 ad om. E	27 omnem E omnes G	36 salti G salutem E			20 scriberam E

Theophili et Cyrilli Alexandriae sacerdotum scripta non rennuat, cum quibus ita fidei nostrae forma concordat, ut in nullo a nobis discrepet qui se illis consentire profitetur.

Filio nostro Aetio presbytero in suo mœrore conpatimur et cum in locum officii eius is fuerit ascitus qui reprobatione dignus fuerat iudicatus, non est dubium hanc commutationem ad catholicorum iniuriam pertinere. sed patienter interim ista 6 toleranda sunt, ne mensuram moderationis solitæ uideamur excedere, cum possit pro tempore satis esse prædicto quod clementissimorum principum fauore munitur, quibus
 ep. 58. 59 eum proxime litteris meis ita commendaui, ut apud religiosissimas mentes gratiam ipsius augendam esse non dubitem.

Illud etiam nosse te uolumus Anatolium episcopum post coercionem nostram 10 in suæ præsumptionis adeo temeritate persistere, ut Illyricianos episcopos ut sibi subscriberent, conueniret, quod nobis episcopus qui a Thessalonicensi ordinationis nuntius missus est, intimauit. cui ideo scribere nolimus, quamuis ipse hoc peteres debere
 ep. 64 fieri, quia eum corrigi nolle perspeximus. duas a pari ad synodum epistulas feci,
 ep. 56 unam cui exemplaria epistolæ meæ ad Anatolium episcopum datæ subdi feci, alteram 15 quæ exemplaria subdita non haberet, tuo permittens arbitrio ut quam dandam esse clementissimo principi duxeris, hanc tradas altera apud te retenta.

d. 21. m. Mart.
 a. 453

DAT XII KL APRIL OPILIONE VC CONS

64 [inscr. AD SYNODVM CHALCEDONENSEM]. Leo ep. 114 JK 490 = E 41. Græca uersio extat in *Epistularum collectione B* 20

20

Leo sanctæ synodo apud Calchedonam habitæ. Omnem quidem fraternitatem uestram nosse non ambigo definitiones sanctæ synodi quæ ob confirmationem fidei in Calchedonensi ciuitate celebrata est, toto corde me fuisse complexum, quia nulla sinebat, ratio ut qui unitatem catholicæ fidei dolebam ab hæreticis fuisse turbatam, non exul-
 tanter in integrum redisse gauderem; hoc autem non solum ex ipso beatissimæ con- 25
 ep. 56 sensionis effectu, sed etiam ex epistulis meis quas post reditum meorum ad Constanti- nopolitanæ urbis antistitem dedi, potuissetis agnoscere, si uobis responsionem sedis apo- stolicæ manifestare uoluisset. ne ergo per malignos interpretes dubitabile uideatur utrum quæ in synodo Calchedonensi per unanimitatem uestram de fide statuta sunt, approbem, hæc ad omnes fratres et coepiscopos nostros qui prædicto concilio inter- 30

GE

4 is] is qui G indicatus E 5 iniuria G 6 moderationis E solidationis G 8 proximæ eum E
 15 altera E 16 qua G

28 ne ergo — p. 71,7 congregari adfert Pelagius in ep. 11 ad episcopos Histriæ 11 [l. IIII 2 p. 109, 25—34]
 post uoluisset habet, sed a ceteris in CD distincte separata sed quia in eisdem litteris ea quæ per occasionem synodi [fidei synodi y] male sunt attemptata, reprehenderam, maluit prædictus antistes meam gratulationem tacere quam suum ambitum publicare Φ locus desumptus est ex ep. 61 [p. 67, 27—29]

GE, Q [= a (usque ad 22 confirmationem), etwx], IAO, Φ [= CDY]

inscr. item $\overline{\epsilon}$ pla leo pp ad episcopos qui in $\overline{\text{sc}}$ æ sinodo calcedonensi fuerant congregati I LEO PAPA AD SYNODVM CHALCEDONENSEM AO EPISTOLE $\overline{\text{sc}}$ ISSIMI ET BEATISSIMI ATQVE APOSTOLICI DEI GRATIA PER OMNIA PLENI LEONIS PAPAE omnia gesta $\overline{\text{sc}}$ æ calchedonensis [$\overline{\text{sc}}$ æ calchedonensis gesta D] synodi firmans et sola illa infringens quæ per ambitionem constantinopolitanorum gesta sunt contra nicæni statuta concilii quæ subiecta epistola respondit ad relationem $\overline{\text{sc}}$ æ synodi supra scriptam CD INCIPIT RESCRIPTVM BEATISSIMI PAPE LEONIS AD RELATIONEM $\overline{\text{sc}}$ æ CALCEDONENSIS CONCILII in quo cuncta quæ in eo gesta sunt adprobauit effectatis tantum constantinopolitanæ ecclesiæ priuilegiis indebite usurpatis Y 21 Leo — habitæ om. AO Φ leo $\overline{\epsilon}$ ps EQI habitæ om. E post habitæ add. ut ea tantum ualeant quæ de fide contra euticeten decreta sunt cetera effectanda Q 22 defini- tionem IAO definitione G confirmatione G inde a fidei deficit Q^a propter foliorum defectum $\overline{\text{sc}}$ æ fidei AO 23 calchedonensis Q, corr. Q^a calcedonense I conflexum AO sciebat A scinebat A^{corr} 24 ratio] ambitio AO unitate Q^wAO 24/25 exulenter D 26 effectus AO effectum GQ^w ex om. AO eorum D 27 agnoscerem A 28 dubitale AO 29 unianimitatem AO Φ 30 $\overline{\epsilon}$ pos AO nostros om. y

fuerunt, scripta direxi, quæ gloriosissimus et clementissimus princeps, sicut poposci, in notitiam uestram mittere pro catholicæ fidei amore dignabitur, ut et fraterna uniuersitas et omnium fidelium corda cognoscant me non solum per fratres qui uicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum synodaliū propriam uobiscum unisse sententiam, in sola uidelicet fidei causa, quod sæpe dicendum est, propter quam generale 5 concilium et ex præcepto Christianorum principum et ex consensu apostolicæ sedis placuit congregari, ut damnatis hæreticis qui corrigi noluissent, nulla penitus resideret de uera domini nostri Iesu Christi incarnatione dubitatio. unde si quis unquam ausus fuerit uel Nestorii tueri perfidiam uel Eutychis ac Dioscori impium dogma defendere, a catholicorum communione resecetur nec habeat eius corporis participationem 10 cuius abnegat ueritatem, fratres karissimi. de custodiendis quoque sanctorum patrum statutis quæ in synodo Nicæna inuiolabilibus sunt fixa decretis, obseruantiam uestræ sanctitatis ammoneo ut iura ecclesiarum, sicut ab illis trecentis decem et octo patribus diuinitus inspiratis sunt ordinata, permaneant. nihil alienum improbus ambitus concupiscat nec per alterius imminutionem suum aliquis quærat augmentum. quan- 15 tumlibet enim extortis assentationibus se instruat uanitatis elatio et appetitus suos conciliorum æstimet nomine roborandos, infirmum atque irritum erit quidquid a prædictorum patrum canonibus discreparit, quorum regulis apostolica sedes quam reuerenter utatur, scriptorum meorum quibus Constantinopolitani antistitis conatus reppuli, ep. 56 poterit sanctitas uestra lectione cognoscere me auxiliante deo nostro et catholicæ fidei 20 et paternarum constitutionum esse custodem.

DAT XII KL APL OPILIONE VC CONS

d. 21. m. Mart.
a. 453

65 [inscr. AD IULIANVM EPM]. Leo ep. 118 JK 494

Leo Iuliano episcopo. Litteras dilectionis tuæ quas per filium meum uirum illustrem Esychium direxisti, eo tempore accepi quo recentioribus epistulis tuis iterata 25 iam occasione responderam, unde quia etiam in his alloquiis tuis eadem de impiissimis ep. 63 hæreticis iusto dolore conquestus es, congruum fuit, quia scribendi oportunitas extitit, non tacere. in causa itaque fidei quidquid pro nostro officio agi potuit ac potest, iuuante domino et sollicite et libenter exequimur, ut euangelio Christi inreprehensibiliter seruiamus nec per desidiam nostram ulla pars catholicæ ecclesiæ neglecta uideatur. 30

2 et fraterna — 5 dicendum est *adfert Pelagius in ep. III ad episcopos Histriæ* 30 [l. IIII 2 p. 115, 13—16]

11 de custodiendis — 21 custodem *adfert Facundus* 5, 4

GE, Q [= *etwx*], IAO, Φ [= CDY]

1 poposcit AO 2 et om. AO 3 uice mea G uices meas Φ 4 proprium CD uobis comu-
nisse D uobis communis A uobiscum inisse QIPel. 5 causa fidei G 6 ex om. I xpianissimorum
EPel. principium AO, corr. O ex om. I 7 ut — corrigi om. I qui si Q qui se Q^x corr.
uoluissent I nullo AO 8 usquam E 9 tuere perfidiam ECD perfidiam tueri QIAO eutyches
QEAO euthicetis I ac] aut AOF 10 secernetur Φ secerneretur G 11 fratres karissimi om. I
12 statutis om. I nicæna synodo Φ 13 ut] et D iure AO 14 diuitus CD inspirati ED, corr. E
inspirata QIAO 15 imminutiones Y imminutionis G immitationes C imitationes D 16 enim se CD
exortis QIO exsortis A assentionibus D se] sic AO om. G ut E 17 astimat Y 18 patrum om. E
discrepauerit D discreparet GAO sedis GEQAOC, corr. OQ^x 19 constantinopolitano AO, corr. O
antiste A epī Φ 20 dilectione A et me I dñō I et om. GΦ 21 paternorum GQ, corr. Q^x
in fine add. contuli Q 22 data EIQT^u AOY viē O consē CD constantinopl Y

GG^a I

inscr. item ēpla leonis ad iulianum choensem episcopum I 24 Leo — episcopo om. I epō choensi G^a
25 ysicum I 27 quia G quo ad I quod ad G^a 28 agi potuit] oportuit I 29 annuente I 30 ne I
ecclie catholice I

propter quod sicut omnibus notum est, non destiti laborare ut manifestata atque defensa incarnationis dominicæ ueritate omnis fraternitas quid ubique secundum doctrinam apostolicam et tenendum et docendum esset, agnosceret, accedente gloriosissimorum principum studio diuinitus inspirato, ut in ciuitate Calchedonensi synodo congregata hæretica damnaretur impietas, ne uel quisquam sectator Nestorii uel ullus discipulus Eutychis liberum possit cum catholicis habere consortium, cum quod ad sancti concilii auctoritatem pertinet, nulla usquam remanserit discordia. si qui autem sua obduratione cæcati ita in reprobis sensus amentiam transierunt, ut malint furere quam sanari, ad imperialem pertinet potestatem ut perturbatores ecclesiasticæ pacis et reipublicæ, quæ Christianis principibus merito gloriatur, inimici sollicitius comprimantur. ut autem imperialis est, ut diximus, potestatis tumultus publicos ac seditiones sacrilegas seuerius coercere, ita auctoritatis est sacerdotalis monachis prædicandi aliquam contra fidem licentiam non præbere et omni uirtute resistere ne ea quæ ad sacerdotes pertinent, sibi audeant uindicare. unde miramur fratrem Thalassium episcopum quod Georgio nescio cui, qui præsumendo illicita et propositum monachi et nomen amisit, scribendi uel prædicandi aliquam permiserit facultatem. ad quem episcopum si dilectioni tuæ uisum fuerit, ex hac parte competentia scripta mittemus. agat itaque fraternitas tua oportunis suggestionibus ut clementissimus princeps quæ deo scit placitura, præcipiat et incentores cruentarum seditionum iubeat competentius coerceri, ut nec hi impuniti sint quorum manus scelera perpetrarunt, nec illi qui talium utuntur insania. si autem inquisitio iudiciaria et confessio reorum ad eas personas peruenit quarum uel consilio uel impulsu mala tanta commissa sunt, nullius fauoris eis sunt præstanda solatia. quanto enim meliora de ipsis sunt credita, tanto sunt amplius detestandi quorum nunc impietas quæ per hypocrisin fuerat uelata, detegitur. et ideo agat Christianissimus et piissimus imperator quod paci ecclesiasticæ intellegit profuturum. quem superna inspiratione ita instruendum esse confido, ut et (ad) disciplinam inquietos reuocari et a sanguine eorum iubeat abstineri, quamuis nihil ultionum non mereantur subire qui ausi sunt et diuinis et humanis constitutionibus repugnare.

cl. 2. m. Apr.
a. 453

DAT IIII NON APRIL OPILIONE VC CONS

66 [in mg. AD MAXIMUM ANTHIOCV EPM]. *Leo ep. 119 JK 495 = E 42*

30

Leo Maximo Antiocheno [per Marianum presbyterum et Olympium diaconum.] Quantum dilectioni tuæ placeat communis fidei sacratissima unitas et pacis ecclesiasticæ tranquilla concordia, litterarum tuarum textus ostendit quas ad me filii nostri Marianus presbyter et Olympius diaconus detulerunt (eo nobis gratiores quod per ipsos alloquia alterna miscemus), ut magis magisque innotesceret gratia dei qua fit ut per totum mundum de manifestato catholicæ ueritatis lumine gaudeatur, quamuis, quod

GG^a I

1 ut] et G^a manifesta I 2 ueritatis G^a 4 inspirata G^a 6 eutychetis G a G^a 7 auctoritate G^a
8 reprobis G^a mallent G^a I 9/10 pacis ecclie I 10 qui I * 11 ut GG^a unde I 12 coerceri G^a
13 nec GG^a 15 georgium G^a 17 mittamus G^a I, corr. G^a 19 dñō G^a I scit GG^a sint I 20 ne G^a
illi I manus I manibus GG^a 22 sunt ut G^a 23 sint G^a quantum GG^a I tantum G^a I 25 et
piissimus om. I 26 ad addidi 27 disciplina G^a I reuocare G^a I 27 nil G^a I 29 om. G^a I

GE, L [= αβγ], II [= deg], I

inser. item epla leonis pape ad maximum antiochenum episcopum I 31 Leo — diaconum om. I
leo papa E maximo epō [episcopi E] ELH per — diaconum om. E marinum H 33 tuarum om. H
34 marinianus EI 35 eloquia H miscemur G ut E et GLHI magis om. H innotesceret
E innotescere GL^a I hanc innotescere H om. I^β grām I dei] de E

multum dolemus, quidam adhuc, sicut sermo indicat nuntiorum, tenebras suas diligant et cum ubique diei splendor exortus sit, etiam nunc cæcitatibus suæ delectentur obscuro et perdita fide solo ac uacuo remanserint nomine Christiani, non habentes intelligentiam qua errorem ab errore discernant et blasphemiam Nestorii ab Eutythis impietate distinguant. nec enim ideo excusabilis uideri aliqua eorum falsitas potest, quia ipsi sibi sunt in sua peruersitate contrarii. nam licet Nestorium Eutythis discipuli detestentur et Eutythen anathematizent Nestorii sectatores, catholicorum tamen iudicio pars utraque damnatur et ambæ simul hæreses a corpore ecclesiæ resecantur, quia neutra falsitas nobiscum potest habere concordiam. nec interest quo sacrilegio ab incarnationis dominicæ ueritate discordent, cum id quod prauissime sentiunt, nec auctoritas euangelii nec ratio recipiat sacramenti. et ideo, frater carissime, oportet dilectionem tuam toto corde perspicere cuius ecclesiæ gubernaculis te dominus uoluerit præsidere, et eius meminisse doctrinæ quam præcipuus apostolorum omnium beatissimus Petrus per totum quidem mundum uniformi prædicatione, sed speciali magisterio in Antiochena et in Romana urbe fundauit, ut illum in suæ glorificationis domicilio præminentem ea intellegas reposcere instituta quæ tradidit, sicut ab ipsa quam confessus est ueritate suscepit. neque ullo modo sinas in Orientalibus ecclesiis maximeque his quas Antiochenæ sedi sacratissimorum patrum Nicæni canones deputarunt, ab improbis hæreticis euangelio resultari et uel Nestorii uel Eutythis a quoquam dogma defendi, quoniam, sicut dixi, catholicæ fidei petra, cuius cognomen beatus apostolus Petrus sumpsit a domino, nullum recipit ab utraque impietate uestigium, sed euidenter atque perspicue et Nestorium anathematizat, qui uerbi carnisque naturam in beatæ uirginis conceptione seiungens unumque Christum in duos diuidens aliam deitatis et aliam humanitatis uoluit esse personam, cum omnino unus idemque sit qui et secundum sempiternam deitatem de patre est natus sine tempore et secundum ueram carnem de matre est natus in tempore, et Eutythen similiter execratur, qui in domino Iesu Christo ueritatem humanæ carnis euacuans ipsum uerbum in carnem asseruit transformatum, ut nasci nutririque proficere pati mori atque sepeliri et die tertio suscitari solius fuerit deitatis, quæ seruilis formæ non ueritatem suscepit, sed figuram. summa itaque uigilantia cautum esse te conuenit ne quid sibi hæretica prauitas audeat uindicare, cum te deceat his sacerdotali auctoritate resistere nosque sæpius de profectu ecclesiarum tuis relationibus quid agatur, instruere. dignum est enim te apostolicæ sedis in hac sollicitudine esse consortem et ad agendi fiduciam priuilegia tertiæ sedis agnoscere, quæ in nullo cuiusquam ambitione minuentur, quia tanta apud me est Nicænorum canonum reuerentia, ut ea quæ sunt a sanctis patribus constituta, nec permiserim nec patiar aliqua nouitate uiolari. etsi

GE, L [= αβγ], H [= deg], I

2 dici] di LH extus sit Lα excussit H 3 nomine remanserint E remanserunt nomine H xp̄iano H
 4 quo GI quod L eutichitis L impietatem GE 6 licet ELH dum GI eutyches EL euty-
 chetis GI 7 et om. LH tamen om. I 8 damnetur H 9 concordia H quod H sacri-
 legium Lα H incarnatione G 10 discordent dum I discordantium LH 11 recipiat om. H
 fr̄s km̄i L 12 prospicere G præscire LH 15 in om. GI ut — in] et in illum H domicilium H
 16 intellegare [intellegere LαH] poscere LH 17 in his I quam Lβ H qui Lα que I 18 sedis L
 deputauerunt H dedicauerunt I 19 resultare LH eutyches E eutichetis I 20 dixit ELβ nomen H
 21 recepit Lβ ad LH utramque LαH impietatem H sed euidenter] se uidenter H
 prospicue Lβ priscæ Lα priscæ Lγ priscum H 22 beata I 23 inhumanitatis L humilitatis H 25 se-
 cundum — carnem om. I est om. I 26 eutycheo H ueritate L 27 carne H asserit G
 29 ueritate L suniat LαH igitur E uigilantiam H causam LH 29/30 te esse G 30 contenit Lα
 contempnit Lγ contenuit H sibi secundum H audeant H 31 profectum G 32 te] de H 33 ad
 om. G augendi H tertia G sedis om. G ambitionem L 34 inuinitur G inuenitur LH tanta]
 notanda H 35 ne I permiserim] permisceri H

enim diuersa nonnumquam sunt merita præsulum, iura tamen permanent sedium, quibus possunt æmuli perturbationem aliquam fortassis inferre, non tamen possunt minuere dignitatem. unde cum aliquid pro Antiochenæ ecclesiæ priuilegiis dilectio tua agendum esse crediderit, propriis studeat litteris explicare, ut nos consultationi tuæ absolute et congrue respondere possimus. nunc autem ad omnia generaliter pronuntiare sufficiat quod si quid a quoquam contra statuta Nicænorum canonum in quacumque synodo uel temptatum est uel ad tempus uidetur extortum, nihil præiudicii potest inuiolabilibus inferre decretis et facilius erit quarumlibet consensionum pacta dissolui quam prædictorum canonum regulas ex ulla parte corrumpi. subripiendi enim occasiones non prætermittit ambitio et quotiens ob occurrentes causas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum, difficile est ut cupiditas improborum non aliquid supra mensuram suam moliatur appetere, sicut etiam de Ephesena synodo quæ impium Nestorium cum dogmate suo perculit, Iuuenalis episcopus ad optinendum Palæstinæ prouinciæ principatum credidit se posse proficere et insolentes ausus per commenticia scripta firmare. quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus episcopus merito perhorrescens scriptis suis mihi quid prædicti cupiditas ausa sit, indicauit et sollicita prece multum poposcit ut nulla illicitis conatibus præberetur assensio. nam cuius epistolæ ad nos exemplaria direxisti sanctæ memoriæ Cyrilli, eam in nostro scrinio requisitam nos authenticam noueris repperisse. hoc tamen proprium definitionis meæ est ut quantumlibet amplior numerus sacerdotum aliquid per quorundam subreptionem decernat quod illis trecentorum decem et octo constitutionibus inueniatur aduersum, id iustitiæ consideratione cassetur, quoniam uniuersæ pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus reuerentia intemerata seruetur. si quid sane ab his fratribus quos ad sanctam synodum uice mea misi, præter id quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis, quia ad hoc tantum ab apostolica sunt sede directi, ut excisis hæresibus catholicæ essent fidei defensores. quidquid enim præter speciales causas synodaliū conciliorum ad examen episcopale deferitur, potest aliquam diiudicandi habere rationem, si nihil de eo est a sanctis patribus apud Nicæam definitum. nam quod ab illorum regulis et constitutione discordat, apostolicæ sedis numquam poterit obtinere consensum. quanta uero hoc diligentia custodiatur a nobis, exemplaribus eius epistolæ quam ad Constantinopolitanum episcopum refrenantes ipsius cupiditatem direximus, instrueris, quam in omnium fratrum et consacerdotum nostrorum facies notitiam peruenire, ut nouerint pacem ecclesiasticam per concordiam deo placitam debere seruari.

Illud quoque dilectionem tuam conuenit præcauere ut præter eos qui sunt domini sacerdotes, nullus sibi docendi et prædicandi ius audeat uindicare, siue ille monachus

GE, L [= αβγ], H [= deg], I

1 non num E non unum E^{corr} tamen iura GI sedum E sed H 2 possint G 3 pro om. H 4 credidit I litteris studeat EI studeat LH explicari H nos om. E consolationi H 5 et] ut H omnia me E 6 quodam L^a quodam H 7 exortum ELH 8 dissensionum GLB^v discensionum L^aH^a discensionum H^a facta L^aH 9 subrepti I 10 præmittit H et om. E ob occurrentes GLB^v corr. ab occurrentes L^v ob currentes L^aB^v occurrentes H ob incurrentes EI generalis] generationes H 11 ut om. H 12 suam om. GLH moli L^vH ephesina EI ephesi H qui H 14 sufficere GI insultes H commendaticia LH 15 episcopus om. I 16 quid ELI qui G quoque H esset G 17 prospicit H ut] et LH conantibus L^vH præparetur L^vH 18 ea L^vH 19 defensionis G 20 numeros G subscriptionem H 20/21 discernat H 21 aduersus H 22 considerationi G tranquillitatis L^aH 23 reseruetur H quis GLH 24 uicem meam nisi L 25 peribeatur E 27 consiliorum I 27/28 differtur I 28 aliqua L aliquan H esse H 30 diligentiam H 32 refrenantem E instructuris LH 33 facias I ut] et H 36 uendicare nullus preter sacerdotalem gradum prædicandi ius præumat I

sive sit laicus, qui alicuius scientiæ nomine gloriatur. quia etsi optandum est ut omnes ecclesiæ filii quæ recta et sana sunt, sapiant, non tamen permittendum est ut quisquam extra sacerdotalem ordinem constitutus gradum sibi prædicatoris assumat, cum in ecclesia dei omnia ordinata esse conueniat, ut in uno Christi corpore et excellentiora membra suum officium impleant et inferiora superioribus non resultent.

5

DAT̄ III ID̄ IVN̄ OPILIONE VC CONS̄

d. 11. m. Iun.

a. 453

67 [inscr. AD MARCIANVM AVG DE PASCHA]. *Leo ep. 121 JK 497 = E 48*

Leo Marciano augusto [de pascha]. Tam multis documentis per omnes Christi ecclesias fides uestre pietatis innotuit, ut si quid sollicitudinum pro communi religione generatur, merito uestrum quærat auxilium. et quia memor dispensationis mihi 10 creditæ necesse habeo curas meas etiam in ea quæ sunt futura, præmittere, non improbe cupio clementiæ uestre studiis adiuuari, ut in ea obseruantia quæ certa semper ratione uariatur, nihil possit erroris incurri. paschale etenim festum, quo sacramentum salutis humanæ maxime continetur, quamuis in primo semper mense celebrandum sit, ita tamen est lunaris cursus condicione mutabile, ut plerumque sacratissimi diei 15 ambigua occurrat electio et ex hoc fiat plerumque, quod non licet, ut non simul omnis ecclesia quod non nisi unum esse oportet, obseruet. studuerunt quidem sancti patres occasionem huius erroris auferre omnem hanc curam Alexandrino antistiti delegantes (quoniam apud Ægyptios huius supputationis antiquitus tradita uidebatur esse peritia), per quem quotannis dies prædictæ sollemnitis sedi apostolicæ indicaretur, cuius 20 scriptis ad longinquoiores ecclesias indicium generale percurreret; sed sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ urbis episcopus, cum huius obseruationis annos centum numero collegisset, septuagensimi sexti anni paschale festum longe aliter quam alii decreuerant, tenendum esse constituit. nam a primo augustæ memoriæ Theodosii senioris con- a. 380 sulatu succedentem sibi sacræ obseruantiae ordinem ponens, ut longioris temporis ratio 25 eius litteris teneretur adscripta, cuius complexionis septuagensimus et quartus est annus, in quo pridie Idus Ap̄ sanctum pascha celebrauimus, sequenti uero anno pridie Nonas Apriles eadem propitio deo erit agenda festiuitas, sicut regulariter centenariæ annotationis ordo declarat; sed in anno qui erit septuagensimus sextus, is paschæ dies inuenitur ascriptus quem a passione domini nullius exempli, nullius constitutionis ammittit auc- 30 toritas. nam diem octauum Kalendarum Maiarum ab eo cognoscimus præfinitum, qui nimie limitem antiquæ constitutionis excedit, cum alii xv Kal. Mai. huic festiuitati d. 17. m. Apr.

d. 12. m. Apr.

a. 453

d. 4. m. Apr.

a. 454

d. 24. m. Apr.

a. 455

d. 17. m. Apr.

GE, L [= αβγ], H [= deg], I

1 siue ille E   2 sc̄a E   3 sacerdotum LH   prædicationis H   4 cum] ut cum LH   et] ut H
6 data LβγHδgI   1111 GLγ

67 de computo paschali Romanorum cf. Abhndlg. d. Gött. Ges. d. Wiss. N. F. VIII 6 p. 40 sq.

GG^aEI

inscr. de pascha G^a   8 Leo — pascha om. I   leo papa E   de pascha om. G^aE   etiam G^a
iam I   9 regione I   10 generatus G geratur I   13 erroris om. I   qua I   16 et] ut I   17 non om. G^a
quidem GE qui G^a que I   18 ep̄o G^aI   19 esse uidebatur I   20 quam GG^aI   quod annis GE quod [qua I]
annis singulis G^aI   sollemnitis eueniret G^aI   huius G^aI   21 scripti I   iudicium generaliter
percurrit G^aI   sed om. I   22 ec̄c̄e urbis I   23 septuagesimo sexto I   anni om. G^aI   24 nam
om. I   senioris theodosi E   24/25 consulatus G^a   25 succedentes — ordines G^aI   ratio om. I   26 ad-
scriptam G   agnus I   27 paschale E   28 habenda GG^aI   28/29 annorum rationis I   29 is om.
GG^aI   inuenietur G^aI   30 a om. E   32 qui nimie E qui quia nimie G quique [qui I] anni G^aI
antiquis constitutionibus G^a antiquitus constitutum I   exedit G^a   quinto decimo kalendarum maiarum G^aI
hinc I   festiuate G

d. 21. m. Mart.
d. 22. m. Apr. deputauerint diem, si quidem ab xi Kal. Aprilium usque in xi Kal. Mai. legitimum spatium sit præfixum intra quod omnium uarietatum necessitas concludatur, ut pascha dominicum nec prius possimus habere nec tardius. quod enim in decimum et in nonum Kal. Mai. uidetur nonnumquam peruenisse festiuitas, quadam ratione defenditur, quia etsi dies resurrectionis ultra terminum uidetur exisse, dies tamen passionis limitem positum non inuenietur egressus; ad octauum autem Kal. Mai. paschalem obseruantiam perducere nimis insolens et aperta transgressio est. quia ergo in illa, ut dixi, centenaria supputatione Theophili septuagensimus sextus annus diem paschæ contra morem ecclesiasticum statuuisse monstratur et non leuiter delinquitur, si in principio sacramenti ueritas et unitas ab uniuersali ecclesia non tenetur, obsecro clementiam uestram ut 10 studium uestrum præstare dignemini quatenus Ægyptii uel si qui sunt alii qui certam huius supputationis uidentur habere notitiam, scrupulum sollicitudinis huius absoluant, ut in eum diem generalis obseruantia dirigatur qui nec paternarum constitutionum normam relinquat nec ultra præfixos terminos euagetur. quidquid autem pietas uestra de hac consultatione cognouerit, ad meam iubeat mox notitiam peruenire, ut 15 in diuinis mysteriis nulla dissonantiæ culpa nascatur.

d. 15. m. Iun.
a. 453 DAT XVII KL IVL OPILIONE VC CONS

68 [inscr. AD IVLIANVM EPM]. *Leo ep. 122 JK 498 = E 49*

Leo Iuliano episcopo. De paschali obseruantia sanctæ memoriæ Theophilus
a. 380 ad augustum Theodosium seniore scribens per centum annos a primo prædicti principis 20 consulatu digessit ordinem festi, cuius instructionis septuagensimus quartus nunc annus euoluitur, quo Opilione consule prid. Id. April. celebrata est sacra sollemnitas, unde
d. 12. m. Apr.
a. 453 d. 4. m. Apr.
a. 454 sequenti anno prid. Non. April. eadem festiuitas rationabiliter consequetur. sed annus qui erit septuagensimus sextus, eam memorati episcopi annotationem habere cognoscitur quæ a totius antiquitatis exemplo et ab omni patrum auctoritate discordat. 25
d. 24. m. Apr.
a. 453 si quidem in octauum Kal. Mai. dominicum pascha transtulerit præfinitos antiquitus limites nimis audenter excedens, cum in die xv Kal. Mai. paschalem sollemnitem, sicut constituerunt alii, potuerit adnotare. unde quia non mediocris mihi sollicitudo generatur ne apud Ægyptios hæc persuasio roboretur, ad clementissimum et Christianis-
ep. 67 simum principem scripta direxi, quibus causam scrupuli diligenter exposui et suppli- 30 citer postulaui ut operam suam, quemammodum consueuit, religionis cultui dignanter impendat, ut eos qui huius supputationis perfectam uidentur habere notitiam, in unum iubeat conuenire et diligenter inquirere, ne forte hæc definitio teneatur et hic excessus, qui prioribus uidetur repugnare temporibus, nostræ conuentiæ uel negligentiae deputetur et fiat in nostris diebus quod numquam ante præsumptum est. quia uero oportet 35 fraternitatem tuam curæ istius mecum esse participem et ne quid tale accadat, præcauere, crebrius religiosissimo et fidelissimo principi dignare suggerere ut indissimulanter

GG^aEI

1 deputauerunt I	undecimo kalendarum maiarum G ^a I	2 pñitum I	3 possumus G ^a	4 kalen-
darum maiarum G ^a I	6 kalendarum maiarum G ^a I	9 leui I	11 qui om. G	12 eius E
om. G ^a I	dirigat I	14 præfixus terminus E	16 in om. G ^a	17 data I
19 leo papa E	Iuliano episcopo] eudochie auguste I cf. ep. 69		xvii E xvi GG ^a I	iuñ G
salutationis formulæ adiungunt G ^a I	21 institutionis I	21/22 euoluitur nunc annus I	22 quo om. I	
23 consequitur G ^a I	24 erat I	eam E om. GG ^a I	annotatione G ^a	26 kalendarum maiarum G ^a I
paschæ G ^a	antiquitatis G ^a I	27 exedens G ^a	in om. G ^a I	quinto I
29 probaretur G ^a I	30 direximus I	31 opera sua G ^a	34 conhibentiæ G ^a	37 religiosissimo et
om. E	ut] et G ^a	indissimulanter ut insimulanter G ^a		

Ægyptios iubeat ammoneri ne in summæ festiuitatis die aut dissensione aliqua aut transgressione peccetur. quidquid autem de hac re diligentior sollicitudo repperit, cito ad notitiam meam gloriosus imperator iubeat peruenire, quia et ad ipsius et ad omnium salutem pertinet ut dei cultus nullo errore lædatur.

DAT XVII KL IVL OPILIONE VC CONS

d. 15. m. Iun.
a. 453

69[*inscr.* AD EVDOTIAM AVG]. *Leo ep. 123 JK 499 = E 50*

Leo Eudociæ augustæ [de Palæstinis monachis]. Quanta mihi catholicæ cura sit fidei et qua sollicitudine in quantum dominus adiuuat, debeam præcauere ne umquam ab imperitis aut impiis ueritatis euangelio resistatur, pietatem uestram scire non dubito. et ideo cum salutationis officio quo semper mihi est uestra honoranda clementia, obsecro dominum ut me de tua incolumitate lætificet, et causam fidei, in qua quorundam intra prouinciam Palæstinam monachorum fuerant corda turbata, magis magisque per uos faciat adiuuari, ut quantum pietatis tuæ studio fieri potest, hæreticæ peruersitati omnis fiducia subtrahatur. quos enim nec ratio sacramentorum nec auctoritas scripturarum nec ipsa sacratorum locorum testimonia commouebant, quid eis nisi abruptum periculum timeretur? prosit ergo ecclesiis, sicut fauente deo prodest, et generi prosit humano in uerbi dei incarnatione suscepto, quod domicilium habitationis uestre ibi esse uoluistis ubi uobis dominum Iesum Christum sicut uerum deum, ita et uerum hominem in unitate personæ et mirabilium indicia et passionum documenta locuntur. si ergo prædicti nomen catholicum uenerantur et diligunt et inter domini corporis uolunt membra numerari, prauos errores, quos temere amiserant, detestentur et agant pænitentiam impiarum blasphemiarum cruentorumque factorum. subcumbant pro salute animarum suarum synodalibus quæ in ciuitate Calchedonensi sunt confirmata decretis et quia ad intellegendum sacramentum salutis humanæ nisi fides uera et humilitas quieta non peruenit, credant quod legunt in euangelio, quod confitentur in symbolo, nec impiis dogmatibus misceantur. fides enim catholica sicut damnat Nestorium, qui in uno domino Iesu Christo duas ausus est prædicare personas, ita damnat etiam Eutychen cum Dioscoro, qui ab unigenito deo uerbo negant in utero uirginis matris ueritatem carnis humanæ susceptam. si quid autem erga prædictorum conuersionem exhortatio uestra profecerit, quod uobis gloriam præstabit æternam, peto hoc mihi clementiæ uestre litteris indicetis, ut et uos boni operis fructum cepisse et illos gaudeam misericordia domini non perisse.

DAT XVII KL IVL OPILIONE VC CONS

d. 15. m. Iun.
a. 453

GG^aEI

1 iubeat ægyptios GG^aI admonere G^aI die om. G^a 2 diligentior E diligentius GG^a diligentius inuestigare I repperit G tua poterit I 3 gloriosissimus G^aI 5 data EI xvii E xvi GG^aI

GG^aEI

inscr. item epla leonis ad eudochium augustam de palestinis monachis I 7 Leo — monachis om. I leo papa E de — monachis om. E 8 debeat præcaueri [pgrauari G^a] G^aI 9 aut] et I 10 oranda G^aI 11 me — causam] me tuam incolumitatem in causa I lætificet om. G^a causa G^aE 12 fuerunt I 13 per uos om. I adiuuare I tantum quod G^aI studium G 15 scriptorum GG^aI commonebant EI 16 quis G timerem I 17 et prodest GG^aI prosit generi GG^aI uerbis I 17/18 incarnatione — habitationis om. G^aI 17 suscepta G 18 ūram I uoluntati G^a uoluntatem I nr̄m [om. G^a] dñm ih̄m xp̄m uobis G^aI 19 ita om. I uerum quoque I 21 intra I corpus G corpus se [si G^a] G^aI nominari G^aI 22 cruendorumque I 25 legunt om. G^a quod legunt om. 27 dñō nr̄o G^aI 28 euticem I quod I negat GG^a 31 in uos [uobis I] G^aI 32 coepisse G om. G^aI in illis G^aI misericordiam G^aI 33 data EI vii GG^aI

70 [*inscr. AD IULIANVM EPM*]. *Leo ep. 125 JK 501*

Leo Iuliano episcopo [per comitem Rodanum]. Sæpissime dilectionem tuam ad hanc curam et diligentiam meis sum litteris cohortatus ut de his quæ circa fidem aguntur, sollicitudinem meam indesinenter instrueres, et cum omnibus occasionibus scribere non quiescam, quibusdam tamen scriptis meis, id est per filium nostrum subadiuuam Rodanum domesticum filii nostri uiri illustrissimi Asparacii datis nullum responsum tuæ fraternitatis accepi, tamquam ratio temporis non habuerit ut quid post mea scripta sit gestum, potueris indicare. et ideo per filium meum comitem Rodanum his litteris te saluto et ut nullam oportunitatem scribendi neglegas qua æstus sollicitudinis meæ releuetur, ammoneo. cum enim in te quandam mei Constantinopolitani habeant 10 portionem, dignum est et pro communi amicitia et pro totius ecclesiæ dilectione incessabili te uigore prospicere ne quid possit de statu fidei me latere. quæ ergo per ep. 61. 63 prædictos uel ad gloriosissimum principem uel ad tuam dilectionem scripsi, ut celerrime tradantur effectui, oportunis suggestionibus elabora et quidquid fuerit deo auxiliante dispositum, scire me facito, ut perductis in effectum his quæ rationabiliter ordinata 15 sunt, pax fidei canonumque custodia et securior ubique habeatur et fortior.

d. 25. m. lun.
a. 453

DAT VII KAL IVL OPILIONE VC CONS

71 [*inscr. AD THEODORETVM*]. *Leo ep. 120 JK 496*

Dilectissimo fratri Theodoreto Leo episcopus. Remeantibus ad nos fratribus et consacerdotibus nostris quos ad sanctum concilium sedes beati Petri direxit, agnouimus dilectionem tuam superno adiutorio nobiscum tam Nestorianæ impietatis quam Eutychianæ uesaniæ exstitisse uictricem. unde gloriamur in domino cum propheta Ps. 123. 8 cantantes: adiutorium nostrum in nomine domini, qui fecit cælum et terram; qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro prius ministerio definierat, uniuersæ fraternitatis inretractabili firmavit assensu, ut uere a se 25 prodisse ostenderet quod prius a prima omnium sede formatum totius Christiani orbis iudicium recepisset, ut in hoc quoque capiti membra concordent. in quo amplior nobis accrescit gaudendi materia, dum tanto maius se perculit inimicus, quanto contra Christi ministros sæuius insurrexit. nam ne aliarum sedium ad eam quam ceteris omnium dominus statuit præsidere, consensus assentatio uideretur aut alia quælibet subrepere posset 30 aduersa suspicio, inuenti prius sunt qui de iudiciis nostris ambigerent, et dum nonnulli a dissensionis incitati auctore ad contradictionum bella prosiliunt, ad maius bonum malo eius auctore ** totius bonitatis dispensante peruentum est. dulcius siquidem munera gratiæ diuinæ proueniunt quotiens non sine magnis sudoribus acquiruntur

GG^a I

inscr. item *ēpla leonis ad iulianum ep̄m per comitem rodanum I* 2 *Leo — Rodanum om. I*
rodanum G^a 3 *qui I* 5 *quibus I* 6 *rodanum I* 7 *accepit G^a* 8 *comitem om. G^a I*
9 *te om. G^a I* nullam om. I non negliigas I qua æstus G in quo questus G^a I 10 *reuelatur G^a*
quadam GG^a 11 *est post amicitia coll. I* et¹ om. G^a I 11/12 *incessabili te G I* *incessabilitate G^a*
14 *elaborare G^a* 17 *data I*

inscr. item *ēpla leonis pape ad theodorum ep̄m post calcedonense consilium I* 19 *theoderito G^a*
theodorito ep̄o I 20 *sacerdotibus I* sedis GG^a direxi G^{corr} 25 *definierant G^a* 26 *osten-*
derit G^a sede formatum GG^a fideliter fide firmatum I 27 *capite G^a* 28 *accrescit G in hac re sit*
G^a in hac re accrescit I maius G^{corr} G^a magis I 29 *ea G^a* 30 *subripere G* possit GG^a 31 *ad*
dissensiones G^a *dissensionum I* ab auctore G^a contradictionis G^a I 33 *malum G^a I* *lacunam*
indicaui s. g. supplendo nolente sed auctore 34 *acquirantur G^a*

et minus bonum uideri solet pax continuata per otium quam reddita per laborem; ipsa quoque ueritas et clarius renitescit et fortius retinetur, dum quæ fides prius docuerit, hæc postea examinatio confirmarit. multum denique sacerdotalis officii meritum splendet ubi sic summorum seruatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur immi-
nuta libertas, et ad maiorem dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc se accipit
exerendi fiduciam, ut uincatur aduersitas, ne quod per se probatur reprobum, silentii
præiudicio uideatur oppressum. exulta igitur, carissime frater; in unico dei filio
uictor exulta. uicit per nos ille pro se cuius carnis ueritas negabatur; uicit per nos
et pro nobis ille cui uicimus. secunda est post aduentum domini hæc orbi festiuitas,
redditum sæculo est prædone prostrato incarnationis diuinæ mysterium, quod humani
generis inimicus, quia rebus ipsis auferre non poterat, calumniis obscurabat. quin
immo ab incredulorum corde perierat immortale mysterium, quia nihil prodest tanta
salus incredulis, ipsa ueritate suis dicente discipulis: qui crediderit et baptizatus *Mc. 16, 16*
fuerit, saluus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur. solis iu-
stitiæ iubar densis per Orientem Nestorii et Eutychis nebulis impeditum pure ab Occidente
resplenduit, ubi culmen suum in apostolis et doctoribus principaliter collocauit, quamuis
nec illinc umquam defuisse credendus sit, quo confessores sibi egregios reseruauit, ita ut
dum denuo conaretur hostis antiquus per secundi Pharaonis impænitens cor fidei Abrahæ
semen et filios promissionis extinguere, deo miserante languescens nisi sibi nocere nihil
posset. de quo et illud omnipotens mirabilius egit, quia et quos sibi socios ad Israheli-
tici populi cædes adsciuerat, non cum tyrannidis auctore summersit, sed cum suo populo
congregauit et, sicut re uera se dignum et soli sibi possibile fons misericordiæ nouerat,
uictos a nobis nobiscum fecit esse uictores. nam dum solus uere sit humani generis
hostis spiritus falsitatis, omnes de illo iam triumphare non dubium est quos sibi ueritas
uindicauit. nunc prorsus illa redemptoris nostri dicta quam sint diuinæ auctoritatis,
apparet, dum contra hostes fidei sic aptantur, ut de ipsis dicta dubitari non liceat:
uos, inquit, ex patre diabolo estis et desideria patris uestri uultis implere. *loh. 8, 44*
ille homicida fuit ab initio et in ueritate non stetit, quia ueritas in eo non
est; quando loquitur mendacium, ex suis loquitur, quia mendax est et
pater eius. nihil ergo mirandum est quod hi qui in ueritate dei nostræ naturæ
mendacium crediderunt, patri suo et circa ista concordant, quidquid uisum, quidquid
auditum, quidquid denique teste euangelio tactum est atque palpatum in unico dei filio, *loh. 20, 27*
non eius cuius probatum est, asserentes, sed coæternæ et coessentialis patri fuisse sub-
stantiæ, quasi aut diuinitatis natura crucis ligno transfixa sit aut inconuertibilis crescere
per ætates et in sapientia proficere sapientia sempiterna uel spiritu deus, qui spiritus est,
subinde repleti potuerit. in hoc quoque se acerba uesania ex quo auctore accesserit,
prodit quod quantum in se est, uniuersis nocere molita est. nam qui uos persequendo
afflixit, ceteros ad consensum sceleris impellendo deprauauit, sed nec nos, licet in singulis
fratribus, quia membra nostra sunt, uulnerasset, ab speciali dolore fecit exceptos, quibus
noua et inaudita prius atque incredibili audacia inferre contra suum caput est molitus in-
iuriam. sed utinam uel post tot pessima resipiscens non nos etiam de suo æternæ dam-

GG²¹

1 uidere G ^a	laboris G	3 confirmaret GG ^a	5 dei om. G ^a	6 exercendi fiducia I	8 pro se
om. I	10 scilum G ^a	15 eutices G ^a euthichetis I, G ^a corr.	16 summum I	19 promissionis om. I	
noscere I	20 possit G ^a	conscios G ^a	21 cædis G ^a sedes I	nunc G ^a	22 solis I
23 uictus G ^a	uicturos G ^a	24 omnis G	26 dubitare dicta [dictum I] G ^a I	29 suis propriis G ^a I	
30 hic G ^a	ueritatem G	31 concordant ista I	36 replere G ^a	poterit GG ^a	processerit I
37 est ¹ om. G ^a	38 implendo I	39 a I	speciale GG ^a	40 prius om. G ^a	

nationis interitu contristasset. quam mensuram sceleris prætermisit cui nec hoc sufficere potuit quod nec uiuis parcendo nec mortuis etiam in sanguine innocentis et catholici sacerdotis pollutas iam pridem addicta ueritate atque approbata falsitate manus intinxit?

1 Ioh. 3, 15 et cum scriptum sit: qui odit fratrem suum, homicida est, ille quod odio iam fecisse addictus est, impleuit operibus, quasi nec hæc audisset nec illud quod dominus 5

Mt. 11, 29. 30 ait: discite quia mitis sum et humilis corde, et inuenietis requiem animabus uestris; iugum enim meum suaue est et onus meum leue est. dignus diabolici prædicator erroris Ægyptius uastator inuentus est, quia tamquam sæuissimus tyrannus ecclesiæ nefandas blasphemias per uiolentam seditiosorum turbam

Ioh. 8, 44 et per cruentas manus militum uenerandis fratribus imponebat. et cum uoce nostri 10

redemptoris firmatum sit unum eundemque esse homicidii et falsitatis auctorem, ille pariter utrumque compleuit, quasi non ut caueantur, sed ut perpetrentur, scripta sint, ad perditionis suæ cumulum trahens quæ dei filius monuit ad salutem, illud quoque

Ioh. 8, 38 surda nimis aure præteriens quod ab eodem domino dictum est: ego quod uidi apud patrem meum, loquor: et uos ergo quod uidistis apud patrem uestrum, 15

facitis. igitur dum sanctæ memoriæ Flauiano uitam præsentis sæculi moliretur auferre, se ueræ uitæ luce priuauit; dum uos ab ecclesiis uestris conaretur expellere, se a Christianorum collegio segregauit; dum trahit plurimos et impellit ad erroris assensum, multiplici animam suam uulnere sauciauit, solus ultra omnes et per omnes ac pro omnibus reus, qui causa reatus omnibus fuit. 20

Sed licet his tua fraternitas solido cibo firmata indigere minime uideatur, tamen

2 Cor. 11, 28. 29 ut quod nostri loci est, impleamus circa uocem dicentis apostoli: præter ea quæ extrinsecus sunt, instantia mea cottidiana sollicitudo omnium ecclesiarum; quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror?, hoc præcipue præsentī occasione credidimus ammonendum, frater 25

carissime, ut quotienscumque diuina gratia ministrante illos qui foris sunt, fonte doctrinæ aut summergimus aut purgamus, in nullo ab illis quas spiritus sancti diuinitas in Calchedonensi concilio protulit fidei regulis recedentes inter utrumque hostem nouellæ perfidiæ sermonem nostrum cum omni cautela libremus, non iam, quod absit, tamquam de dubiis disceptantes, sed auctoritate sua quæ bene definita sunt, astruen- 30

tes, cum et in apostolicæ sedis epistula uniuersalis sanctæ synodi assensu firmata tanta diuinæ auctoritatis testimonia nouerimus esse congesta, ut nullus queat ulterius dubitare nisi qui sibimet ipsi errorum tenebras inferre maluerit, et synodalia gesta uel quibus primum definitio fidei legitur esse formata, uel quibus præfatæ litteræ apostolicæ sedis etiam tuæ fraternitatis studio defensæ sunt, et maxime ad piissimos principes totius 35

concilii allocutio tot sit præcedentium patrum testimoniis roborata, ut cuius imprudenti ac pertinaci animo, si tamen non iam cum diabolo pro sua impietate damnatus est, ualeant suadere. unde hoc quoque nos contra hostes ecclesiæ prouidere condignum est ut eis nullam calumniandi occasionem, quod ad nos attinet, penitus relinquamus nec unquam contra Nestorianos aut Eutychianos agentes alteri eorum uideamur terga 40

ueruisse, sed utrosque Christi hostes æqua lance uitemus atque damnemus, ita ut eos quotiens audientium quantalibet poscit utilitas, cum dogmatibus eorum digno anathe-

GG^aI

1 contristaret I	2 parcendum G ^a	sanguinis G ^a	3 abdicata I	4 odium G ^a	6 discite
a me G ^a I	8 diabolicæ GG ^a , corr. G ^a	9 uiolentiam GG ^a	11 esse om. I	12 penetrentur G ^a	
16 facite G	17 ueræ] serene G ^a	nos I	22 ut om. I	impleuius I	25 credimus I
28 synodo I	31 et om. I	uniuersali G ^a	tante I	33 et] cum I	36 p̄cedentium I
cuius G cuius G ^a quamuis I	39 nulla G ^a	40 aut] atque I	42 dignum G ^a		

mate promptissime atque eidentissime feriamus, ne si hoc a nobis aut obscurius fieri uideatur aut tardius, putetur inuitum, quod quamuis prudentiam tuam res ipsæ ammonere sufficiant, iam tamen et experimenta docuerunt. sed benedictus deus noster, cuius inuincibilis ueritas ab omni hæreseos macula mundum te secundum sedis apostolicæ iudicium demonstrauit, cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, si talem te qualem probauimus ac probamus, pro uniuersalis ecclesiæ defensione seruaueris, nam quod deus omnium calumniosorum fallacias soluit, maximam beatissimi Petri curam pro cunctis nobis agnoscimus, qui postquam suæ sedis iudicium in fidei definitione firmavit, nec circa cuiusquam uestrum, qui nobiscum pro fide catholica laborastis, personam reprobam uideri permisit, quia nec poterat sancto spiritu iudicante quisquam ex eis non uictor exire, quorum iam uicerat fides.

Quod superest, exhortamur ut quia illic nonnullas Eutychiani ac Nestoriani erroris reliquias cognouimus remansisse, nunc etiam sedi apostolicæ collabores. uictoria enim quam Christus deus noster suæ donauit ecclesiæ, quamdiu in hoc mundo uersamur, licet fiduciam maiorem tribuat, non tamen in totum sollicitudinem perimit nec ut dormiamus, donata est, sed ut suauius laboremus. unde in hoc quoque tuæ uigilantiæ sollicitudine uolumus adiuuari, ut tua relatione currente quid apud illas regiones dominica doctrina proficiat, apostolicam sedem festines instruere, quatenus illius regionis sacerdotes in quocumque usus exegerit, adiuuemus. de his uero quæ in sæpe dicto concilio illicita contra uenerabiles Nicænos canones præsumptione temptata sunt, ad fratrem et coepiscopum nostrum Antiochenæ sedis præsulem scripsimus, adicientes et illud quod nobis propter improbitatem monachorum quorundam regionis uestre uerbo mandasti per uicarios nostros, et hoc specialiter statuentes ut præter domini sacerdotes nullus audeat prædicare seu monachus siue ille sit laicus qui cuiuslibet scientiæ nomine gloriatur. quas tamen litteras pro utilitate uniuersalis ecclesiæ per prædictum fratrem et coepiscopum nostrum Maximum ad omnium uolumus peruenire notitiam et ob hoc his noluimus earum exemplar adicere, quia quæ prædicto fratri et coepiscopo nostro iniunximus, non dubitamus implenda.

Et alia manu: Deus te incolumem custodiat, frater karissime.

DAT̄ III IDVS IVN̄ OPILIONE VC CONS̄

d. 11. m. Iun.
a. 453

72 [inscr. AD MARCIANVM AVG]. Leo ep. 126 JK 502 = E 51

31

Leo Marciano augusto [de Palæstinis monachis gratias agit conuersis]. Geminis clementiæ uestre lætificatus alloquiis cum debita gratiarum actione rescribo cf. p. 83, 9. 11 gaudens de misericordia dei, qui in uirtutibus prouidentiae uestre et ad utilitatem Romanæ rei publicæ et ad catholicæ ecclesiæ pacem gloriosissimum præsidium collocauit. unde confido utramque hanc pietatis uestre saluberrimam curam ita diuinitus adiuuandam, ut plena tranquillitas et Christianæ religioni et uestro tribuatur imperio. quod

GG^aI

1 atque] aut I   2 ipsa G^aI   3 sufficiat G^aI   iam] nunc I   5 retribuis GG^aI   7 fallaces G^a
8 nobis cunctis I   9 catholica fide I   laboratis G^aI   9/10 persona G   10 spū scō G^aI   11 ex eis
non om. I   14 Christus om. I   15 tribuat] offerat I   perimet G^a permittit I   17 sollicitudinem
G^aI   illos religionis G^aI   17/18 doctrina dominica I   18 religionis I   19 sæpe dicto G sua
p̄dicto G^a supra dicto I   22 religionis G^aI   23 hoc om. G^aI   24 siue I   ille siue I   qui
om. G^aI   27 nolumus G^aI   et coepiscopo nostro om. I   30 data I   1111 G^aI

GE

32 leo papa E   de — conuersis om. E   33 scribo G   36 hanc E nunc G   37 tribuatur om. G

ergo in prouinciis Palæstinis plebes dei ad unitatem sunt fidei reuocatæ et compressis errantium motibus ad euangelicam apostolicamque doctrinam omnium, ut indicare dignamini, corda directa sunt quodque fratri et coepiscopo meo Iuuenali ad sacerdotii sui sedem tandem licuit non iam resultante populo, sed desiderante remeare, uestre fidei opus, uestre pietatis est fructus. pro cuius augmento per omnes Christi ecclesias concors multiplicatur oratio ut si qua adhuc apud Ægyptum caligo residet, quæ nondum recepit radios ueritatis, totius mundi precibus remedia illuminationis accipiat et execrabilis Dioscori ultra contagiis non grauetur nec in illo dominicæ oues imprudenti affectu personam diligant pastorem quem expertæ sunt sæuissimum fuisse morum et fidei uastatorem. et ideo in sancto et mirabili studio suo perseueret uestra clementia, ut si quid usquam aut ægrum inuenitur aut turbidum, et sanitati reddatur et paci, quia dignum est ita uos præsidere rebus humanis, ut gaudeatis sacramentis seruire diuinis.

d. 9. m. Ian.
a. 454

DAT V ID IAN AETIO ET STUDIO VV CC CONSS

73 [inscr. AD IULIANVM EP̄M]. *Leo ep. 127 JK 503 = E 52*

Leo Iuliano episcopo. Christianissimi principis fidem sæpe euentissimis probauimus documentis et deo nostro gratias ago quod talem dignatus est rebus humanis concedere pro sua pietate rectorem, qui et fidei causas et rei publicæ summa uigilantia tueretur hæreticorum ausibus semper obsistens et nihil eorum insanix aduersum catholicam fidem licere permittens. cuius post deum beneficiis hoc debetur quod et Hierosolymitanus episcopus est receptus et monachos, quos perfidia hæreticæ falsitatis inuaserat, ad sanitatem augusta auctoritate reuocauit. mox itaque ut accepi epistulas tuas talia continentes, non solum eadem die, sed prope eadem horâ responsum reddere maturauî, ut certior de omnibus quæ scripseras, redderis.

Fratrem Proterium Alexandrinæ urbis episcopum gratulor plenas satisfactionis de fide sua ad nos litteras direxisse et manifestius quid teneat, indicasse. cui me dignam gratiam necesse est pro fidei ipsius sinceritate præstare, ut honorem in nullo suæ perdat ecclesiæ, sed sedis suæ priuilegia paternæ antiquitatis exemplo iuxta canon. Nic. 6 nonum illibata iura possideat.

De præsentis anni pascha nulla dubitatio nobis esse potuit, sed de futuro quæsiuimus, quod Theophilus Alexandrinæ urbis episcopus octauo Kalendarum Maiarum die, quod numquam ita a tempore dominicæ resurrectionis celebratum est, credidit adscribendum. unde sollicitius congruit hoc requiri, ut omnis occasio tollatur erroris. nam in nostris annalibus xv Kalendarum Maiarum dies apertissime a patribus nostris et constitutus legitur et celebratus. ac ne uel apud nos uel apud Orientales nascatur ex hac parte diuersitas, hoc instantius nostro nomine cum Christianissimo principe agere tua dignetur dilectio, quamuis et ipse clementissimus princeps se inquisitionem sollicitissima cura hanc Ægyptiis delegasse suis epistulis dignatus sit indicare.

GE

6 rescit G 8/9 imprudentiæ defectu G 9 experti G 10 idem E

GG^aEI

inscr. item epla leonis ad iulianum ep̄m I 15 leo — episcopo om. I leo papa E 16 et] ac
G^aI quod E qui GG^aI 17 pietatem E et] pro G^a om. I causas in causa corr. G^a 17/18 summe
uigilantie studio I 20 et¹ om. G^aI 21 auctoritas G^aI 24 plena G^a 25 litteras suas G^a
manifeste I quid] quod G^a 26 pro — præstare necesse est I 27 sed] et I exemplum G^a
28 iura om. E 29 esse nobis G^a 30 viii G^a diei E 33 xv om. I die G^aI aptissime G^aI
34 nos — apud om. I 35 hoc G 36 inquisitione GG^aI 37 sollicitissimam GE curam G^aE I

Epistolam sane meam ad Calchedonensem synodum datam præsentibus episcopis et clericis lectam fuisse tuis epistulis rettulisti, sed usque ad illud capitulum quo ea quæ de fide acta sunt, meus uidetur firmasse consensus. unde miratus sum quod reliqua quæ secuta fuerint, non pariter in notitiam eorum quibus sunt lecta, prolata sint, cum maxime omnibus innotescere debuisset improbum a nobis ambitum notatum fuisse et nouis usurpationibus obuiatum, ut uetustas, quæ est canonibus constituta, inuiolata, ut semper scripsimus, seruaretur.

Aetium uero presbyterum, quem asseris fuisse discussum, gratulamur cognitione habita in omnibus fuisse purgatum. epistolam quoque ad Christianissimum principem noueris me misisse, in qua illi gratias egi quia curam mihi suam tam pro fidei causa quam pro securitate rei publicæ dignatus est indicare. aliam quoque ad nos epistolam dedit, interueniens pro Anatolio episcopo ut nostri illi animi gratia præbeatur, quoniam correctionem eius promittit et in omnibus satisfacturum esse quæ ad fidei obseruantiam pertinent, pollicetur.

DAT V ID IAN AETIO ET STVDIO VV CC CONSS

d. 9. m. Ian.
a. 454

74 [in mg. AD MARCIANVM AVG]. Leo ep. 130 JK 506 = E 54

16

Leo Marciano augusto. Puritatem fidei Christianæ qua clementia uestra præfulget, etiam his litteris quas frater et coepiscopus meus Nestorius detulit, demonstrastis iustissimum fratri meo Proterio Alexandrinæ urbis antistiti impendentes fauorem, quo mihi per omnia esset acceptior. nam cui uestra pietas testimonium perhibere dignatur, indubitanter esset probandus, etiamsi taceret; sed accedit ad gratiam quod proprio quoque sermone cognoscitur et quam sincerus sit catholici dogmatis prædicator, ipsius professione clarescit. unde plenissimo affectu dilectionem orthodoxi fratris amplector et deo gratias ago quod amoto eo qui euangelio Christi uoluit contraire et a sanctorum patrum intellegentia dissidere, talem prospexit Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotem qui præcedentibus rectoribus et fide concordaret et uita. nam cum amplecti se epistolam meam quam ad beatæ memoriæ Flauianum contra Eutychen impium misi, toto corde profitetur, quid aliud quam apostolorum se ostendit esse discipulum? quoniam doctrina ueritatis in lumine suo permanet et non potest esse diuersum quod unum est atque diuinum. rescripsi itaque prædicto fratri quod debui, utque in sancto studio perseveraret, ammonui. qui sine dubio constantior erit, si etiam clementiæ uestre cohortationibus adiuuetur nec in aliquo eum terreat quorundam imperita dissensio, quos paucorum hæreticorum instigationibus ignorantia facit obnoxios. quod ergo sua diligentia assequi nequeunt, oportune eorum insinuetur auditui et ne memoratus noua inferre et propria uideatur astruere, uenerabilium patrum qui eidem ecclesiæ præfuerunt, ss

GG^aEI

2 illum G^a quod GG^a 3 confirmasse G^a quod] quo I 4 fuerunt G^aI 5 debuissent E et] a I
6 obuiatum — canonibus om. G^aI ut] et G 7 seruarentur I 8 uero om. G^aI 10 agi I qui E
15 data I uē cons GE

G, G^a [usque ad 27 Flauianum], E, S [= defmt]

inscr. eiusdem leonis ad marcianum augustum. 1 De proterio alexandrino epō ut priorum suorum decreta conseruet 11 Vbi postulat imperatorem ut epistolam quam ad flauianum constantinopolitanum ep̄m miserat, in greco translata alexandrinæ ecclesiæ destinaret S 17 leo papa E leo ep̄s S quam G^a 17/18 perfulget G^a 19 iustissimam G^a 20 præbere E 21 accedit G^a accedet S 22 et om. S 23 clarescet S inde E 24 amoto ES damnato GG^a a om. S 25 intellegentiam E disserere G^a 26 fidei S uite S amplectisse S^{defmt} amplectisset S^d inde a 27 contra def. G^a 30 atque G utque ut S^d utque ut S^e corr. studio ut G 30/31 perseueret S 34 neglegentia S

scripta relegantur et quid beatus Athanasius, quid Theophilus, quid Cyrillus, quid etiam alii Orientales magistri de incarnatione domini senserint, recognoscant nec repullulanti-
bus decipiantur erroribus, qui olim euangelici sermonis sunt uirtute prostrati, quoniam omnes fere hæreses quæ diuersis temporibus extiterunt, dum sacramentum corporeæ natiuitatis et passionis ac resurrectionis Christi non intellegunt, ab euangelio deuiarunt. ⁵ et possemus minus laborare in hæreticis repellendis, si rudes animos ea non turbarent mendacia quæ peremit antiquitas; sed nunc, ut dixi, hic docendi optimus modus est ut paternorum sensuum lineæ Alexandrinæ plebis et cleri auribus innotescant ac si qui sunt qui nostra scripta despiciant, illis saltem qui nobiscum apostolicis sensibus congruunt, acquiescant. in quo opere multum consacerdotis mei deuotione gaudebo ¹⁰ et semper ipsius unanimitate lætabor, quia fraterna pax non nisi in una fidei confessione seruatur.

Quia uero quorundam hæreticorum uersuta nequitia ad conturbandam nostrorum simplicitatem epistulam meam quam ad beatæ memoriæ Flauianum dedi, falsasse perhibetur, ut commutatis quibusdam uerbis uel syllabis receptorem me Nestoriani ¹⁵ erroris assererent, obsecro uenerabilem clementiam uestram ut eandem epistulam per fratrem meum Iulianum episcopum uel eos quos idoneos ad hoc opus pietas uestra delegerit, in Græcum sermonem iubeatis integre diligenterque translata per idoneum perlato-
rem sub uestri signaculi inpressione deferri tradendam iudicibus Alexandrinis, qui eam clero et plebi ipsius ciuitatis cum prædictorum episcoporum prædicationibus, ²⁰ quibus et mea scripta consentiunt, faciant recitari, ut agnoscant se fallacium hominum fraude ulterius decipi non debere et probentur apostolicæ sedis sinceri esse discipuli, apud quam nec Eutyches nec Nestorius ullum optinent locum, quia sicut alios hæreticos, ita et istos ecclesia uniuer-
sa damnauit.

d. 10. m. Mart.
a. 454

DAT VI ID MART AETIO ET STUDIO VV CC CONSS

25

75 [in mg. AD PROTERIVM EPM]. *Leo ep. 129 JK 505 = E 55*

Leo Proterio episcopo Alexandriæ. Lætificauerunt me litteræ dilectionis tuæ, quas frater et coepiscopus noster Nestorius pio apportauit officio. oportebat enim ut ab Alexandrinæ ecclesiæ præsule talia scripta ad sedem apostolicam mitterentur quæ ostenderent magisterio beatissimi Petri apostoli hoc ab initio per beatum Marcum eius ³⁰ discipulum didicisse Ægyptios quod constat credidisse Romanos, quoniam præter do-
minum Iesum Christum non est aliud nomen datum hominibus sub cælo, in quo oporteat nos saluos fieri. sed quia non omnium est fides et insidiosus ille temp-
tator nullis magis corda hominum gaudet sauciare uulneribus quam ut incautas mentes his inficiat erroribus qui sint euangelicæ ueritatis inimici, magna sancti spiritus eru- ³⁵ ditione nitendum est ut diabolicis falsitatibus nequeat intellegentia Christiana uiolari. contra quod periculum præcipue conuenit ecclesiarum uigilare rectores et quadam ueri similitudine colorata mendacia ab animis simplicis plebis auertere. angusta

GE, S [= defmt]

2 alii om. G	3 euangelicis G	6 possimus G	ea ES ipsa G	7 nunc GE hinc Sdefmt hunc S/
hic] hinc Sdefmt	8 paternarum G	linea G	clericorum S	innotescat GS ^t 11 in om. G
15 me om. G	20 eam E etiam G tam S	21 cognoscant G	22 probetur G	sinceri — discipuli
ES sinceritas G	23 optinet G	24 uniuersalis S	25 data E	in fine add. era cccclxxii S
GE				
27 leo papa E	30 apostoli petri E	31 quos G	32 datum hominibus aliud nomen G	33 nos
om. G	37 quodam G	38 ueri om. E	similitudinem E	

enim et ardua uia est quæ ducit ad uitam, nec tantum laqueorum in actionum Mt. 7, 14
 obseruantia quantum inter discrimina sensuum latet, dum uis sententiarum breuissima
 adiectione aut commutatione corrumpitur et confessio quæ operabatur salutem, subtili
 nonnumquam transitu uergit in mortem. cum autem dicat apostolus: oportet 1 Cor. 11, 19
 hæreses esse, ut probati manifesti fiant in uobis, ad totius ecclesiæ tendit 5
 profectum, quotiens se contrariorum sensuum prodit impietas, ne quæ sunt noxia,
 sint occulta et aliorum lædant incolumitatem quæ reuocari non poterunt ad
 salutem. unde sibi imputent ruinas et obcæcationes suas qui imprudenti perti-
 nacia iacere in reatu suo quam ad oblatum remedium surgere maluerunt. quorum
 merito fraternitati tuæ displicet obduratio et laudabiliter eam doctrinam quæ a beatis 10
 apostolis et sanctis patribus in nos manauit, amplecteris. non enim nouæ prædi-
 cationis est epistula mea qua ad relationem sanctæ memoriæ Flauiani contra Eutychen
 de domini nostri Iesu Christi incarnatione respondi, in nullo discedens ab eius fidei
 regula quæ euidenter a nostris uestrisque est defensa maioribus. quos si Dioscorus
 sequi imitarique uoluisset, in Christi corpore permaneret, habens et in beatæ memoriæ 15
 Athanasii opusculis unde instrueretur, et in sanctæ recordationis Theophili et Cyrilli
 sermonibus unde damnato olim dogmati laudabiliter contraireret potius quam consortium
 Eutychianæ impietatis eligeret. hoc igitur, frater carissime, pro sollicitudine fidei
 communis ammonco ut quia inimici crucis Christi omnibus et uerbis nostris insidiantur
 et syllabis, nullam illis uel tenuem occasionem demus qua Nestoriano nos sensui congruere 20
 mentiantur. plebem autem et clerum omnemque fraternitatem ita debet diligentia
 tua ad profectum fidei cohortari ut nihil te nouum docere demonstres, sed ea omnium
 insinuare pectoribus quæ uenerandæ memoriæ patres consona prædicatione docuerunt,
 cum quibus in omnibus nostra concordat epistula. hoc autem non solum tuis uerbis,
 sed et ipsa præcedentium expositionum recitatione monstrandum est, ut plebs dei 25
 nouerit ea sibi præsentī doctrina insinuari quæ patres et acceperunt a præcedentibus
 suis et posteris tradiderunt. unde lectis primitus prædictorum sacerdotum asser-
 tionibus tunc demum mea quoque scripta recitentur, ut aures fidelium probent non
 aliud nos quam quod a maioribus accepimus, prædicare et qui ad hæc discernenda minus
 exercitatos habeant sensus, ex patrum saltim litteris discant quam antiquum hoc 30
 malum sit quod nunc [a nobis] tam in Nestorio quam in Eutyche, qui erubuerunt euan-
 gelium Christi secundum ipsius domini doctrinam prædicare, damnaui. per
 omnia igitur et in fidei regula et in obseruantia disciplinæ uestutatis norma seruetur et
 dilectio tua constantiam prouidi rectoris exerceat, ut prosit Alexandrinæ ecclesiæ quod
 improbæ quorundam ambitioni seruato ueterum priuilegiorum iure sollicitius obuiaui 35
 et metropolitanis omnibus inlæsam manere uolui dignitatem, sicut ex epistularum
 mearum quas ad sanctam synodum uel ad Christianissimum principem, sed et ad Con- ep. 64. 54
 stantinopolitanum episcopum misi, tenore cognosces manifesteque perspicies hoc speciale ep. 56
 esse sollicitudinis meæ ut neque a fidei regula in ecclesiis domini deuietur neque in priui-
 legiis aliquid cuiusquam improbitate minuatur. quæ cum ita sint, teneat fraternitas 40
 tua suorum consuetudinem decessorum et comprouinciales suos episcopos, qui Alexan-
 drinæ sedi ex antiqua constitutione subiecti sunt, congrua sibi auctoritate contineat, can. Nic. 6

GE

6 contrariorum sensuum se G	9 ad om. G	surgere G om. E	18 pietatis G	20 quæ G	nos
nestoriano E	22 cohortare G	24 nrā in omnibus E	25 et om. E		expositionem G
27 p̄dicatorum G	29 accipimus G	qui scripsi quia GE	30 habent G	31 a nobis G om. E	
34 prosit G possit E	35 ueterum E uerorum G	sollicitus G	37 sed et E siue G	38 cognoscis E	
39 sollicitudini E	fidei regula G fide E	ecclesias G	42 ex om. G		

ut mori ecclesiastico non resultent, sed uel statutis temporibus uel cum ratio causæ alicuius exegerit, ad caritatem tuam conuenire non differant et si quid quod ecclesiæ sit utilitatibus profuturum, ex communi collatione tractandum est, collecta in unum fraternitate unanimiter ordinetur. non enim ulla causa est quæ illos ab hac obœdientia debeat reuocare, cum talis nobis et fide et moribus innotuerit fraternitas tua, 5 ut tibi de auctoritate præcedentium decessorum tuorum nihil patiamur imminui aut te inpune contemni.

d. 10. m. Mart.
a. 454

DAT VI ID MART AETIO ET STDIO VV CC CONSS

76 [*inscr.* AD MARCIANVM AVG]. *Leo ep. 128 = JK 504*

Leo Marciano augusto. Si quantum uestra clementia pro euangelicæ fidei 10 integritate sollicita est, tantum Constantinopolitanæ urbis episcopus in custodiendis ecclesiasticis regulis uellet esse deuotus, omnia compressis dissensionum scandalis ad statum proprium iam redissent nec quicquam sibi uobis in imperio constitutis, qui omnia iusta defenditis et erroribus obuatis, eorum adhuc prauitas uindicaret qui curationem sibi non patiuntur adhiberi. sed uestræ mansuetudini hæc palma seruatur 15 ut uobis omnium qui ad Christum dominum nostrum per catholicam fidem reuocantur aut redeunt, sanitas debeat. sicut itaque gloriamur in uobis, ita constristamur in eis quibus carnali æmulatione præoccupatis uos pro statu ecclesiarum et pace omnium sacerdotum spiritu tam Christiano quam regio in tantum uidemus esse sollicitos, ut interuentionem uestram pro his quos deuiare cognoscitis, commodetis adhortando me 20 uestris epistulis ut coepiscopo meo Anatolio animi mei gratiam fraterna caritate restituam, quam illi et amabiliter, ut meministis, impendi et præbere semper opto, si tamen, ut hortatus ante sum, ab ea quæ illum grauauit ambitione descisceret et eos qui ipsum
ep. 56 obfuscabant, in suo consortio non haberet. sed ad epistulas meas pia affectione transmissas hactenus respondere nihil uoluit et cum de persona Aetii uel Andreæ, qui 25 illi fuerat substitutus, ea secuta sint quæ debeant improbari, non otiosum est quod de his quæ maxime fuerant curanda, reticetur. præceptioni itaque pietatis uestræ parere uolueram et litteras dare ad episcopum supra dictum, si priores quas ad illum direxi, uel effectum rerum uel scriptis ipsius proficere aliquid probauissem. at cum nihil de ambitionis pænitudine uoluerit profiteri nihilque ad hæc respondere quæ a 30 me sunt scripta, curauerit, colloquia quidem mea ab illo suspendi, sed animum quo eum corrigi et meliorem esse desidero, non mutauit. proinde si placet uestræ clementiæ, immo quia id uobis placere cognosco, satisfaciat canonibus et omnium gratiam sacerdotum pacifica humilitate seruaturum se esse rescribat ambitumque culpabilem se abiecis-
35 se significet: ego me illum in eam gratiam spondeo recepturum, ut in omnibus quæ sunt domino placitura, consortium eius amplectar, quoniam illa pax uera, illa caritas erit firma in qua simul studebimus et catholicam fidem et Nicænorum canonum decreta seruare.

d. 9. m. Mart.
a. 454

DAT VII ID MART AETIO ET STDIO VV CC CONSS

GE

2 uenire G

4 fraternitatem E

G

18 eis scripsi nos G eos Quesnel

carnalia G

19 tamen G

20 interuentionem uestram scripsi

interuentionum ūfarum G

23 grauauit G

ambitio G

25 nil G

39 temporis notatio

dubitationi obnoxia

77[*inscr.* AD IVLIANVM EPM]. *Leo ep. 131 JK 507 = E 56*

Leo Iuliano episcopo. Sumptis fratris et coepiscopi nostri Proterii Alexandrini antistitis litteris indubitanter agnoui catholicæ eum studere doctrinæ et recto corde hæreticis obuiare, ut merito sperare possimus eum ecclesiæ cui præsidet, et exemplo morum et insinuatione fidei profuturum. sed quia non parum ipsi laboris Eutychianorum factionibus excitatur, qui epistolam meam ad beatæ memoriæ Flavianum datam fallaci interpretatione corruptam simplicibus quibusque aut indoctis ita dicuntur ingerere, ut quædam loca Nestoriano congruere uideantur errori, ut hæc malignitas non possit de conturbatione fidelium gloriari, hoc fraternitati tuæ laboris iniungo ut eandem epistolam meam, quam in omnibus apostolicæ concordare doctrinæ consonantia maiorum exempla testantur, diligenti interpretatione ex Latino in Græcum transferre digneris, quam gloriosissimus et fidelissimus princeps ad Alexandrinos iudices, sicut poposci, sub signaculi sui impressione transmittat Christianæ plebi in ecclesia recitandam cum prædicationibus sanctorum uirorum qui ipsi ecclesiæ præfuerunt, quo facilius hi qui ignoranter fluctuare dicuntur, ueritate comperta prauis persuasionibus in errorem ulterius non trahantur. ne autem fraternitatem tuam aliquid præteriret, qualia ad clementissimum imperatorem uel ad ipsum Alexandrinæ urbis episcopum ep. 74. 75 scripta direxerim, subdita huic epistolæ exempla monstrabunt.

De futuro pascha, ut sæpe iam scripsi, esto sollicitus et clementissimo principi meo nomine oportunius intimato ut quid sibi rescriptum sit, faciat certiolem, quoniam imminet dies, ut nosse possimus quem diem formatis adscribere debeamus et omnium ex hac parte suspicio euidentius possit absolui.

DAT VI ID MART AETIO ET STVDIO VV CC CONSS

d. 10. m. Mart.
a. 454

78[*in mg.* AD MARCIANVM AVG]. *Leo ep. 134 JK 508*

Leo Marciano augusto. Quod sæpissime multa iam experimenta docuerunt, sanctum pietatis uestre studium circa religionem Christianam gloriosis perseuerat et crescit augmentis et hæc fides uestre clementiæ non solum me, sed et omnes domini sacerdotes consolatur et roborat, dum in Christianissimo principe sacerdotalem experimur affectum. quem si Orientalium partium sacerdotes studeant imitari, nihil scandalorum neque pax neque fides Christiana patietur. unde cum Constantinopolitanus antistes ad omnem pietatis profectum præsentī clementiæ uestre doceatur exemplo, si fideliter uestris acquiescat hortatibus, habet in me sinceræ gratiæ animum, tantum ut quod uerbis spondet, corde perficiat. si uero quæ deo et pietati uestre displicent, pertinaci intentione delegerit, salua mansuetudinis uestre reuerentia utar cum omnibus et pro omnibus uobis quoque annitentibus aduersum superbientem liberiore constantia, quem, quod sæpe dicendum est, mallet pro sanctis actibus fraterna caritate complecti [gloriosissime imperator].

Quia uero suggestiones meas pro tranquillitate catholicæ fidei libenter accipitis, significatum mihi esse fratris et coepiscopi mei Iuliani sermone cognoscite Eutychem

GE

2 leo papa H 15 ueritatem E 21 que E 22 data E 23 vii G
G, S [= defmt]

inscr. eiusdem leonis ad marcianum augustum ubi scribit ei de exilio euticetis ut ad secretiora loca eum transferret quia ubi positus erat adhuc praua docebat S 25 leo ep̄s S 28/29 experiamur G
33 spondit G 36 mallim G 37 gloriosissime imperator S om. G 38 catholicæ om. G 39 esse om. S euticetem S

impium pro suis quidem meritis exulare, sed in ipso suæ damnationis loco multa aduersum integritatem catholicam blasphemiarum desperatius uenena profundere et quod in illo totus mundus horruit atque damnauit, inpudentia maiore, ut innocentes decipere possit, euomere. plenum itaque rationis existimo ut uestra clementia ad longinquiora eum iubeat et secretiora transferri. de monasterio uero eius Constantinopolim constituto, 5 in quo habitatores monachi euangelica apostolicaque doctrina crebrius sunt et plenius roborandi, salubriter, ut arbitror, fiet, si is qui ipsi monasterio præpositus esse dicitur, a societate ueneratoris uestri Iuliani episcopi, quem in speculis propter fidem illic esse constitui, non recedat, cuius assidua uisitatione profectus seruorum dei illic habitantium possit augeri. 10

Petitionem autem meam de festiuitate paschali gaudeo ita a uestra pietate susceptam, ut confestim agentem in rebus Alexandriam mitteretis de errore remouendo quem sanctæ memoriæ Theophili constitutio uidetur inferre. de qua re, sicut scribere dignamini, quidquid ad pietatis uestræ notitiam perlatum fuerit, iubete me nosse, ut de obseruantia, quam non licet esse diuersam, quid potissimum sit tenendum, ecclesia 15 uniuersalis agnoscat.

Precor autem, quod uestræ noui clementiæ conuenire, ut eos maxime tueamini contra omnes insidias, quos mihi et uestræ mansuetudini propter amorem fidei placere cognoscitis, ut eos Constantinopolitanus episcopus lædendi non habeat facultatem.

d. 15. m. Apr.
a. 454

DAT XVII KL MAI AETIO ET STUDIO VV CC CONSS

20

79[*in mg.* AD ANATHOLIVM EPM]. *Leo ep. 135 JK 509*

Leo Anatolio episcopo [per Nectarium agentem in rebus]. Si firmo incommutabilique proposito dilectio tua curam gratiæ communis habuisset, nihil profecto quod ullam anxietatem tibi ingereret, extitisset. non enim sinebat ratio ut eius caritatem spernerem quem amore pacis et studio reparandæ catholicæ fidei inter ipsa episcopatus 25 rudimenta iuuisssem optans in ecclesiasticis curis talem habere consortem, ut mihi de sanctis præcessoribus tuis nec Iohannis spiritalem copiosamque doctrinam nec auctoritatem Attici nec industriam Procli nec fidem beati Flauiani deesse sentirem et ita studiis tuis uterer, ut nullus auderet uel fidei catholicæ resultare uel Nicænis uenerabilium patrum regulis contraire. sed cum in iniuriam canonum, ut agnoscis, illa temptata 30 sint quæ omnibus ecclesiis scandalum maximum generarent, quid aptius ac modestius facerem quam ut te primum ut ab hac intentione discederes, fraterno animo missis ep. 56 litteris ammonerem? ad quas cum non rescriberes, ipse te a colloquii mei consortio separasti. denique inde iam tacui, sed clementissimo principi, custodi fidei, frequenti litterarum petitione suggesti ut pro pace ecclesiarum, quam tibi maxime prodesse cognoscis, hæc quæ nunc a tua dilectione facta sunt, implerentur. cui ineffabiles gratias ago quod secundum eruditionem spiritus sancti, cuius est uirtute plenissimus, sacerdotali dignatur studere concordiæ, sciens sibi orationes supplicantium copiosius profuturas, si famuli unius domini in nullo sint a ueræ pacis unitate diuisi.

G, S [= *defmt*]

4 ita G   5 de G om. S   6 habitatores ipsius [sunt ipsius S^d, S^e corr.] S   11 meam om. S
11/12 susceptum S   12 remobendo S ammonendo G   15 diuersum G   20 xvii S vii G   in fine
add. era que [qua S^d] supra S

G, Q [= *etwx*], T

22 leo — rebus GQ dilectissimo fr̄i anatholio leo T   25 quam Q   27 processoribus T præcursoribus Q.
corr. Q^w   28 proculi QT   30 in om. GT   31 artius T   32 recederes G   34 inde te G   tacui sed]
tacuisse G   35 pro] cum G   quam om. G   36 ineffabilis T

Quod ergo in Constantinopolitana ecclesia quædam in officiis clericorum correctæ significas, ut et Aetium presbyterum in tuam gratiam affectionemque reuocaueris et Andream ab archidiaconi actione submoueris, nobis placuisse rescribo, quia existimationem tuam, ut optabam, plurimum erigit atque commendat. et merito post correctionem in obliuionem deducitur quod reprehensioni obnoxium uidebatur, cum et hæreticorum prouectione et discipulorum sanctæ memoriæ Flauiani iniuria grauareris. quæ nunc simul ab omni offensione cum tui, ut uolui, laude cessabunt, quia in ordinem suum quæ fuerant turbata, redierunt. Andream sane, qui rationabiliter archidiaconi est priuatus officio, et Euphratam, qui sanctæ memoriæ Flauiani, ut comperi, improbus extitit accusator, si professionibus plenissime scriptis non minus Eutychianam hæresim quam Nestorianum execrabile dogma condemnant, quoniam uenia est præstanda correctis, presbyteros consecrabis, ut sibi remedium catholicæ fidei sentiant profuisse, electo primitus et probato qui archidiaconi officium possit implere, id est quem nulla umquam prædictarum impietatum fama resperserit. ceteri uero quos par reatus inuoluerat, si ueniam simili professione cum satisfactione deposcunt, suis ordinibus reformatur, his tantum ad officiorum primatum ammissis, quos ab omni errore liberos fuisse con-

stituerit. Illam autem culpam quam de augenda potestate aliena, ut asseris, adhortatione contraxeras, efficacius atque sincerius tua caritas diluisset, si quod temptari sine tua uoluntate non potuit, non ad sola clericorum consilia transtulisses, quia sicut in mala suasionem delinquitur, ita et in mala consensione peccatur. sed gratum mihi, frater carissime, est quod dilectio tua profitetur sibi displicere, ut tunc etiam placere non debuit. sufficit in gratiæ communis regressum professio dilectionis tuæ et attestatio principis Christiani nec uidetur tarda correctio, cui tam uenerabilis assertor accessit. abiciatur penitus inconcessi iuris qui dissensionem fecerat appetitus; sufficiant limites quos sanctorum patrum prouidentissima decreta posuerunt, ut quieta sit suis meritis et antiquis priuilegiis dignitas omnium sacerdotum. renouetur et maneat in te dominicæ caritatis affectio, ad quam dilectionem tuam sæpius cohortatus sum cum fratre et coepiscopo nostro Iuliano, qui communem gratiam semper optauit. cuius industria et sollicitudines tuæ releuabuntur et fides catholica muniatur. super omnia autem fraterna caritate hortor et moneo ut ea quæ ad gloriam uel munimen pertinent sacerdotalis officii, Nicænorum canonum uniuersalis ecclesiæ pacem seruantia decreta custodias. sic enim inter domini sacerdotes inuiolata caritas permanebit, si paribus studiis quæ sunt a sanctis patribus constituta, seruentur.

DAT IIII KL IVN AETIO ET STUDIO VV CC CONSS

d. 29. m. Mai
a. 454

80[*inscr.* AD MARCIANVM AVG]. *Leo ep. 137 JK 5II*

35

Leo Marciano augusto. Sollicitudinem meam quam de paschali obseruantia

G, Q [= a (*inde a 23*—buit), *etwx*], T

1 constantinopolitanæ ecclesiæ Q, corr. Q ^w	2 tua gratia Q ^{etx} T	affectioneque Q ^{etx}	3 ab om.
Q, corr. Q ^w	5 correctione T	obliuione T	perducitur G
et om. GQ	6 discipulorum om. Q, corr. Q ^w	grauaueris T	7 ut] et T
9 euphratan T	10 eutychianum G	hæresim om. G	11 commendant T
15 simul T	18 illa—culpa Q, corr. Q ^w	19 si quod QT sicut G	20 concilia T
22 ut T quod GQ	24 correptio Q ^w T, corr. Q ^w	25 abiciuntur T	21 confessione G
27 et ²] ac G	30 releuantur Q, corr. Q ^w	31 relebantur G	discensione T
	33 uiolata T	35 data Q ^{etw}	in fine add. CONTVLII Q

habui, sancto clementiæ uestre studio pro mea petitione gratulor absolutam, qui dili-
 gentius in Alexandrina ecclesia iussistis inquiri utrum recte possit VIII Kalendarum
 Maiarum die secundum definitionem Theophili episcopi contra ueterem obseruantiam
 futura paschalis festiuitas celebrari, cum passionis domini saluatoris in omnibus nostris
 annalibus xv Kalendarum Maiarum dies legatur ascriptus. sed cum Ægyptiis alia
 ratio placeat, consensum meum, ne qua discrepantia per prouincias de obseruantia tam
 uenerabilis fieret <festiuitatis>, commodauī, ut resurrectionis dominicæ maximum sa-
 cramentum nusquam die alia celebretur et inter domini sacerdotes nihil in tanta
 sollemnitate sit uarium, sed per uniuersas ecclesias deo nostro pro uestre pietatis
 prosperitate uel regno pariter supplicetur. litteras autem fratris et coepiscopi mei
 Proterii Alexandrinæ ciuitatis episcopi me accepisse significo, quibus apud pietatem
 uestram de mea consensione respondi, non quia hoc ratio manifesta docuerit, sed quia
 unitatis, quam maxime custodimus, cura persuaserit.

Illud etiam rationabiliter huic epistolæ credidi copulandum ut de eo quod
 pietatem uestram prioribus petii litteris, deprecarer, ut œconomos Constantinopolitanæ
 ecclesiæ nouo exemplo et præcipue pietatis uestre temporibus a publicis iudicibus non
 sinatis audiri et hanc quoque iniuriam sacris remoueat ordinibus, sed rationes
 ecclesiæ secundum traditum morem sacerdotali examine iubeatis inquiri.

d. 29. m. Mai
 a. 454 DAT IIII KL IVN AETIO ET STDIO VV CC CONSS

81 [inscr. IT AD MAR AVG]. *Leo ep. 136 JK 510 = E 57*

20

Leo Marciano augusto [de correctione Anatolii]. Litterarum clementiæ uestre
 multiplex gratia debita a me ueneratione suscepta est et gratulanter agnoui quam piam
 curam Christianæ religionis, ut consueuistis, habeatis, cum inter domini sacerdotes
 eam uultis firmare concordiam quæ et uniuersali ecclesiæ et diuino apta sit cultui.
 illa enim probabilis pax et caritas uera est quam plenissime beatus apostolus prædicat
 Tim. 1,5 dicens: caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. obse-
 quens itaque et libenter assentiens sanctis uestre pietatis hortatibus, fratris et coepiscopi
 mei Anatolii scriptis reciproco, ut debui, sermone respondi, qui cessationem alloquii mei
 suo silentio potuit imputare, cum ad litteras meas, quibus eum fraterna caritate monueram
 ut a reprehensibili ambitione discederet, ulterius respondere neglexit. ego uero, qui
 apud illum tacui, clementiæ uestre pro pace uniuersalis ecclesiæ quæ essent profutura,
 suggerere pro mea cura non destiti. nam et uestra mansuetudo insinuationem meam
 tam libenter accepit, ut et semper rescribere dignaretur et hæc ageret ut quæ nunc
 correcta sunt, uestre gloriæ debeantur, quod tales nunc misit epistulas quibus notabilem
 ambitus culpam aliis potius quam sibi assereret deputandam. agnoscat ergo, auguste
 uenerabilis, prædictus antistes quanto amplius humilitate quam elatione crescatur,
 et memor limitum paternorum salubritatem canonum ad pacem uniuersalis ecclesiæ
 conditorum ea qua debet, in posterum obseruatione custodiat, defensionem quoque catho-
 licæ fidei indesinenter inuigilet, pro custodia dominici gregis diligentes prætendat excubias,
 utatur in omnibus deuotissimo uestre pietatis auxilio et si quid usquam sub catholico

G

2 alexandrinæ G 3 diem G 7 festiuitatis addidi 8 tanto G

GET

21 leo papa E leo ep̄s T de — Anatolii om. ET 23 ut] et E consuetis T 25 uera] ur̄a T
 33 tam T om. GE et T om. GE scribere T agere G 34 correpta T quod] qui G
 38 quæ E defensione T 39 diligenter G

nomine hostilium fraudium latet, id prodendum gloriæ uestræ instanter indaget. qui enim sacrilegum errorem a longinquiore quoque prouinciis expulistis et ad ueritatis lucem contenebrata Palæstinorum corda reuocastis, quomodo eum sub uestræ fidei radiis spirare patiemini? cum etiam per Ægyptum deo uos in omnibus adiuuante celerius credamus omnes prauis dogmatis extinguendas esse reliquias. benigne enim his 5 consulitis quibus licentiam execrabilis erroris aufertis. gaudeo itaque quæ perturbata fuerant, esse composita, cum et memoria beati Flauiani in consolationem discipulorum eius excolitur, cum Andreas ab archidiaconi ministerio submouetur, cum postremo a sanctorum patrum iniuria temperatur et a uiolendis canonibus abstinetur, ut regnum uestrum Christo regnante tranquillum Christo defendente sit ualidum. unde cum 10 per omnia me clementiæ uestræ parere delectet, fratris mei Anatolii caritatem toto corde suscipio; amabilem fidumque se præbeat et ab ea quam illi spondeo caritate nulla se deinceps uarietate dissociet, eos sibi sincera affectione coniungens quos catholicæ fidei probauimus defensores. habet in omnibus uestræ pietatis quod sequatur exemplum, maxime cum benignitatis uestræ adiuuetur auxilio. suggestiones autem 15 fratris et coepiscopi mei Iuliani, quem pietati uestræ commendo, quæso ut benignius, sicut facitis, audiat. hoc etiam fratri meo Anatolio proderit, si eum quem pro catholico dogmate illic esse uolui, dignanter habeatis.

Illud etiam quod Constantinopolitanæ ecclesiæ est saluberrimum, rogo ut Carosus monachus nimis imperitus nimisque peruersus, qui ut comperi, multorum corda subuertit, sua uenena pietatis uestræ beneficio ultra non exerat, ne ubi sancto mansuetudinis uestræ studio omnis pæne hæreticorum est conatus extinctus, ibi per uilem ac reprobam damnatæ perfidiæ defensorem et fidei uestræ gloria et synodalis uioletur auctoritas.

DAT̄ IIII KL̄ IVN̄ AETIO ET STUDIO VV CC CONSS

d. 29. m. Mai
a. 454

82 [*in mg. AD IUVENALEM EPM*]. *Leo ep. 139 JK 514 = E 53. Græca uersio extat in Epistularum collectione B 22*

Leo Iuuenali episcopo Hierosolymitano. Acceptis dilectionis tuæ litteris, quas ad me filii nostri Andreas presbyter et Petrus diaconus detulerunt, gaudis quidem sum quod tibi ad episcopatus tui sedem redire licuisset, sed confluentibus in recordationem omnibus causis quæ te per quosdam excessus laborare fecerunt, dolui aduersitatum 30 tuarum temet ipsum tibi fuisse materiam et resistendi hæreticis constantiam perdidisse, quia æstimant non esse tibi liberum ut eos audeas redarguere, quos tibi professus sis in suo errore placuisse. beatæ enim memoriæ Flauiani condemnatio

GET

1 gloriæ ur̄æ id prodendam G indiget T 2 enim] eius T sacrilegium T ad T 4 sparare T sperare T^{corr} patimini G patemini E 5 omnis GT reliquias esse E 6 consulitis T auferitis E gaudio T itaque gloriæ T 7 et] ad T in om. T consolatione GT 9 a¹] ad T 11 me] meæ T fratres E caritate T 12 fidemque T caritatem nullam T 13 dissocietur et T 16 iulianum T 17 faciat G huc G^{corr} 18 dignantes T 22 omnes E uigilem G 23 gloria om. T uiolentur T 24 Aetio] æditio T uū cc om. T

GE, Q [= actwx], P [= ap], P^l, L [= αβγ], H [= deg], I

inscr. inc̄p ad iuuenalem ep̄m P INCIPIT EPISTVLA PAPAE LEONIS AD IUVENALEM EPM̄ HIEROSOLYMITANVM DE HERESI EVTYCHIANA P^l item epla leonis pp̄ ad iuuenalem iherosolimitanum I DE EADEM RE Q^a 27 Leo — Hierosolymitano om. P^l item leo Q leo episcopus QPP^lLHI leo papa E iherosolimitano ep̄o I 28 me] nos P^l mei GLH 29 sed et LH 29/30 recordatione LβH 30 doluit H 31 tuarum om. I heretica H 31/32 constantia perdidisse LβH perdidisse constantiam P^l 32 qui Q^a corr., I cf. T esse — liberum] estimabili uerum H esset G audeat LαH 33 es PαP^l memoriæ enim G memoriæ LH

et impiissimi Eutychis receptio quid nisi domini nostri Iesu Christi secundum carnem negatio fuit? quam ipse grandi misericordia sua fecit resolui, cum detestandum illud Ephesenæ synodi iudicium ita sancta Calchedonensis concilii auctoritate destruxit, ut nullum deprauatorum a remedio correctionis arceret. unde quia in tempore indulgentiæ resipiscentiam magis quam pertinaciam delegisti, gaudeo te cælestem expetisse medicinam, ut fidei ab hæreticis inpugnata tandem possis esse defensor. quamuis enim nulli sacerdotum liceat nescire quod prædicat, inexcusabilior tamen est omnibus imperitis quilibet Hierosolymis habitans Christianus, qui ad cognoscendam uirtutem euangelii non solum paginarum eloquiis, sed ipsorum locorum testimoniis cruditur. et quod alibi non licet non credi, ibi non potest non uideri. quid laborat intellectus, ubi est magister aspectus? et cur lecta uel audita sunt dubia, ubi se et uisui et tactui tota humanæ salutis ingerunt sacramenta? quasi ad singulos quosque

Lc. 24, 38. 39 cunctantes adhuc dominus uoce corporea utatur et dicat: quid turbati estis et quare cogitationes ascendunt in corda uestra? uidete manus meas et pedes meos, quia ipse ego sum; palpate et uidete quoniam spiritus 15 carnem et ossa non habet, sicut me uidetis habere. utere igitur, frater karissime, inuictissimis catholicæ fidei documentis et euangelistarum prædicationem sanctorum locorum, in quibus degis, testificatione defende. apud te est Bethleem, in qua salutaris Dauiticiæ uirginis partus inluxit, quem inuolutum pannis inter angustias diuersorii præsepe suscepit; apud te est declarata ab angelis, adorata a magis et per 20 multorum infantium mortes ab Herode quæsitæ saluatoris infantia; apud te est ubi pueritia eius adoleuit, ubi adulescentia maturauit et per incrementa corporea in uirum perfectum ueri hominis natura profecit, non sine cibo esuritionis, non sine somno quietis, non sine fletu miserationis nec sine pauore formidinis. unus enim atque idem est qui et in dei forma operatus est miracula magna uirtutis et in forma serui subiit sæuitiam 25 passionis. hoc tibi indesinenter ipsa crux loquitur, hoc lapis clamat sepulcri, in quo dominus humana conditione iacuit et de quo diuina potentia resurrexit. et cum ad montem oliueti locum ascensionis ueneraturus accedis, nonne illa uox angelica Act. 1, 11 in tuo resultat auditu, qua eleuationem domini stupentibus dicitur: uiri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus qui adsumptus est a uobis, sic 30

GE, Q [= actux], P [= ap], P^l, L [= αβγ], H [= deg], I

1 eutyches QPP^l eutychetis EI carnis dñi PP^l secundum carnem om. PP^l 2 cum] quam P
3 ephesinæ EQPI ephese L ephesi H synodi om. H scī G auctoritas LH 4 a om. LVH
5 indulgentiam H pertinentiam Q^w pertinentiam HI ita gaudeo G, Q^x corr. 6 excepisse P^l inpug-
natam H posses E inciperes PP^l 7 enim om. L^{ay}H quid PP^l prædicet [prædicat I] quo-
niam qui ignorat ignorabitur PP^lI 8 Hierosolymis—Christianus] hierosolymitanus [uel hierosolymitanus I
superscr.] antistes PP^l, I superscr. 9 ueritatem P sed et P^l locorum ipsorum L^{ay}H testimonii L^{ay}
testimonio H 10 edocetur E quid enim Q^x cf. Γ laborant E 11 audita] laudata P sint P dubia
om. H 12 actui L^{ay} aptui L^{ay}H tot Q^l I, corr. Q^l quoque P^l 13 dñs adhuc QI corpore L^{ay}H
putatur LH et¹] ut LH perturbati PP^l 14 ascenderunt Q, corr. Q^a cordibus uestris P^l 15 meos
om. P palpate] pertractate P^l et uidete om. Q, corr. Q^x quia QP^lH^{ay}I 16 ossa et carnem GQI,
corr. Q^x ergo QI 16/17 fratres carissime Q^e fratres karissimi GP^lL, corr. G 17 inuictissimi G p̄dicatione
QLH^e, corr. Q^x 18 deges GP^a de his L^{ay}, corr. L^y, legis P^l om. H testificationem QH, corr. Q^{ax} 18/19 Bethleem
— salutaris om. PP^l 19/20 partus — suscepit] conceptus et partus PP^l 19 inuolutus H obuolutum QI
21 mortis Q^{ae}PLH, corr. Q^{ae} apud — ubi] ibi PP^l 22 eius pueritia PP^l ibi P^l per omnia QI
23 cibo et Q, corr. Q^{ax} esuritiones Q, corr. Q^{ax} non sine somno quietis om. E 24/25 unus — serui]
in multis miraculis manifestauit potentiam uirtutis et in subiectione humilitatis PP^l 24 unum EH 25 mag-
nis L^{ay} magne H formam G 26/p. 93, 1 hoc tibi — cuntem in cælum om. PP^l 26 ipsa crux indesinenter
QI lapsa H, corr. H^e 27 qua H 28 a monte H adcedes I^a accedes L^y adcedens L^{ay} adcedens GH
29 quæ L^{ay}H 30 adstatis H uobis in cælum Q^x corr., L^{ay}

ueniet quemammodum uidistis eum euntem in cælum. ueram igitur Christi generationem crux uera confirmat, quoniam ipse in nostra carne nascitur, qui in nostra carne crucifigitur, quæ nullo interueniente peccato, nisi fuisset nostri generis, non potuisset esse mortalis. ut autem repararet omnium uitam, recepit omnium causam et uim ueteris chirographi, quod solus inter omnes non debuit, pro omnibus soluendo Col. 2,14 uacuauit, ut sicut per unius reatum omnes facti fuerant peccatores, ita per unius inno- Rom. 5,18 centiam omnes fierent innocentes, inde in homines manante iustitia, ubi humana est 7 suscepta natura. nulla enim ratione extra nostri est corporis ueritatem de quo euangelista prædicationem inchoans dicit: Liber generationis Iesu Christi filii Mt. 1,1 Dauid filii Abraham, beati Pauli apostoli consonante doctrina, cum dicit: quorum Rom. 9,5 patres et ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia deus 11 benedictus in sæcula, itemque ad Timotheum memento, inquit, Iesum Christum 2 Tim. 2,8 resurrexisse a mortuis ex semine Dauid. hæc autem ueritas quantis et noui et ueteris testamenti auctoritatibus declaretur, pro antiquitate sacerdotii tui euidenter agnoscis, cum fides patrum et scripta mea ad sanctæ memoriæ Flauianum data, quorum 15 mentionem ipse fecisti, adiuncta uniuersalis synodi confirmatione sufficiant. unde prospicere oportet dilectionem tuam ut contra redemptionis ac spei nostræ ineffabile sacramentum nullus obmurmuret, sed si qui sunt qui adhuc aut ignorantia caligant aut peruersitate discordant, eorum quorum in ecclesia dei apostolica fuit et clara doctrina, auctoritatibus instruantur, ut de incarnatione uerbi dei hoc nos credere, quod 20 illi credidere, cognoscant neque se extra corpus Christi, in quo conmortui et conresuscitati sumus, sua obduratione constituent, quia nec pietas fidei nec ratio recipit sacramenti ut aut in sua essentia passibilis fuerit deitas aut in nostræ naturæ susceptione mentita sit ueritas.

[Particulam dominicæ crucis cum eulogiis tuæ dilectionis ueneranter accepi.] 25

DAT̄ PRID̄ NONAS̄ SEPTEMB̄ AETIO ET STVDIO VV̄ CC̄ CONSS̄

d. 4. m. Sept.
a. 454

83 [in mg. AD IULIANVM EP̄M]. Leo ep. 140 IK 515

Leo Iuliano episcopo. Litteras dilectionis tuæ per filium nostrum Gerontium

1/3 Iohannes papa II in epistula 23 [l. IIII 2 p. 209]: in epistola papæ Leonis ad Iuuenalem: ueram — crucifigitur

GE, Q [= æthux], P [ap], P^I, L [= αβγ], H [= deg], I

1 igitur om. PP^I 2 ipsa H 3 carne om. I crucifigitur P^aI, corr. I 4 mortalis esse H
omnium om. LH 5 uim om. L^{ay}H non] mori H 6 uocauit L^{ay}H reatum — unius om. I
reatu EP^pL^{ay} 7 hominem LH manente GEP^aL manentem H iustitiam L^{ay}H est
humana QI 8 est xps Q^x corr. 9 p̄dicatione PP^L 10 abraham et qui de se [de se om. I] samaritanæ
mulieri protestatur quoniam salus ex iudeis est PP^II Pauli om. L^{ay}H apostoli om. P dicitur P^I
11 et om. PP^I Christus] ihs P^a deus om. G 12 xpm ihm Q 13 surrexisse P^I dauid
secundum carnem QI ueritas om. H 14 auctoribus P declaratur P^IH 14/15 pro — agnoscis]
longum est explicare PP^I 15 fides] traditio P data] tanta H 16 mentione H ipsi H abiecta
uniuersali H confirmationem E confirmationi F conuersatione H sufficiunt Q^w corr. 17 ut] ne QI
redemptionem H ac om. G hoc H 18 ullus QI^{corr} obmurmure] hoc murmure LH 18/20 aut
ignorantia — auctoritatibus] dissentiant a consentientibus PP^I 20 instruantur Q^{ax}, Q^w corr., L^{ay}, corr. Q^x
ut de—22 constituent] quia inter tot et euangelica et localia præconia caligantes nec sperni conuenit nec
timeri PP^I 20 ut de] unde L^{ay} et de QH^aI, corr. Q^x 21 credere QLH, corr. Q^{ax} 22 recepit P^pL^{ay}E
recepti P^a 23 aut¹] autem H essentia] esset iam H in om. PH susceptione naturæ PP^I
in fine add. contuli Q^{ax} 25 particulam — accepi PP^II om. GEQLHΓ particulam ueritas I tuæ
dilectionis P^I dilectionis P dilectionis uestre I in fine expli ad iuuenalem hierosolymæ [om. P^p] ep̄m P
EXPLICIT P^I 26 om. PP^I 26 data Q^{aw} L^{ay}HI pridii H^{de} 11 Q cons̄ om. Q

me accepisse rescribo mihi que fuisse pergratum quia non omiseris oportunitatem familiaris alloqui, quod omni occasione inter nos conuenit frequentari, ut de his quæ ad curam nostram pro ecclesiæ statu pertinent, nihil incognitum, nihil habeamus incertum. in hac autem sollicitudine constitutis numquam desunt diuina præsidia, quæ hypocritarum simulationes nihil posse permittunt occultamque eorum nequitiam manifesta destructione confundunt. quamuis enim iam pridem omnia hæreticorum machinamenta confracta sint et uniuersas eius uires dextera ueritatis abstulerit, nunc tamen intereunte, ut scripsistis, Dioscoro in profundiora ceciderunt et perfidiæ incentore sublato instabiles quædam et insipientes animæ habent quod paueant, non habent quod sequantur. unde auxiliante misericordia dei facilius est errantium speranda correctio et efficacior erit prædicatio euangelii extincto defensore mendacii, cooperante ad hoc remedium Christianissimi principis pietate, cuius deuotio pro omnibus catholicæ fidei prouectibus sanctas semper prærendit excubias. et ideo fraternitatem tuam hortor et moneo ut dignatione et caritate regia sapienter utaris et de omnibus quæ profutura credideris, oportunas suggestiones non moreris offerre, quia multis experimentis probauimus eam esse gloriosissimi augusti fidem, ut tunc maxime se arbitretur regno suo consulere, cum præcipue studuerit pro integritate ecclesiæ laborare. si quid sane de Alexandrinæ plebis prouectibus cognoueris, scire nos facito, ut sicut de Orientalium populorum pace lætamur, ita de prouectibus etiam huius populi gaudeamus.

d. 6. m. Dec.
a. 454

DAT VIII ID DECEM AETIO ET STVDIO VV CC CONSS

20

84 [inscr. AD ANATHOLIVM EPM]. *Leo ep. 143 JK 518 = E 59*

Leo Anatolio episcopo. Curæ esse dilectioni tuæ caritatis officia libenter accipio et ut his crebrius utaris, exhortor, quoniam ad totius ecclesiæ pertinet utilitatem, cum quæ aguntur, agnoscimus. in qua autem sollicitudine dilectionem tuam uigilare conueniat, indubitanter intellegis, quia aliquantas apud uos prauorum hominum resedis-
25 reliquias recognoscis, quibus comprimendis uel potius, quantum dominus auxiliatur, abolendis cupimus te instanter incumbere, ne, quod absit, sub aliqua segnitie lenitatis, quæ tardius fuerint destructa, reualescant.

d. 13. m. Mart.
a. 455

DAT III ID MART VALENTINIANO AVG VIII CONS

85 [inscr. AD IULIANVM EPM]. *Leo ep. 141 JK 516*

30

Leo Iuliano episcopo Coensi. Per filium meum Gerontium litteras tuæ fraternitatis accepi, quibus deuotione consueta quæ ad curam nostram pro causa fidei merito æstimas pertinere, significas, Carosum scilicet in fidei confessione correctum, sed ita contra fratrem Anatolium in similitudine nescio qua permanere, ut propter ipsius discordiam etiam nunc a communione desciscat; Iohannem uero spectabilem uirum et in
35 fidei sinceritate laudabilem ad Ægyptum causa fidei fuisse directum, qui quantum paci emendationique profuerit, cum primum redierit, scire me facias, quod te etiam sine meo monitu facturum esse non dubito.

8 *Dioscorus mortuus est d. 4 m. Sept. a. 454 cf. Seuer. ep. 4, 9*

G					
13 excubiis G	18 prouectus G	19 lætamus G			
GE					
22 leo papa E	23 et ut G ut et E	utilitatem om. E	25 qui E	paruorum E	residissee E
26 auxiliator G	29 viii E ūc G	cons om. E			

De Antiocheni autem episcopi statu multo animi dolore contristor, si, quod absit, uera aduersus eum ab accusatoribus proferuntur. sed præter sacerdotalem diligentiam, quam curam utilitatis habituram esse non ambigo, maxima mihi de iustitia et beniuolentia gloriosissimi principis fiducia datur, qua certus sum in quantum potest fieri, prouidendum, ne in ullam partem possit ualere fallacia. sed ad quem finem hæc causa peruenerit, cum opportunum fuerit, dignaberis indicare.

DAT V ID MAI VALENTINIANO AVG VIII CONS

d. 11. m. Mai.
a. 455

86[*in scr. AD MARCIANVM AVG*]. *Leo ep. 142 JK 517 = E 58*

Leo Marciano augusto. Quanta sit in uestra clementia dilectio dei, cui seruiendo regnatis et regnando seruitis, ipsa dignatio religiosissimi sermonis ostendit et 10 in hunc me affectum totius cordis inflamat, ut pro incolumitate gloriæ uestræ uota offerre et supplicare non desinam, quia multum et sanctæ ecclesiæ et Romanæ rei publicæ diuinitus uestra salute consulitur. eadem igitur occasione qua pietatis uestræ apices ueneranter accepi, debita salutationis obsequia exoluo et insufficientes gratias ago, quod de sacratissimo die paschæ sacerdotali me sollicitudine pietas uestra 15 commonuit, licet dudum in hac obseruantia regula me acquiescere sim professus et eundem diem uenerabilis festi omnibus Occidentalium partium sacerdotibus intimasse quem Alexandrini episcopi declarauit instructio, id est ut anno præsentis VIII Kl. Mai. pascha celebretur omissis omnibus scrupulis studio unitatis et pacis. d. 24. m. Apr. a. 455

De Caroso uero et Dorotheo, qui hæretica prauitate in multorum perniciem damnatos tuebantur errores, gaudeo pietatem uestram, sicut mihi uenerator uester frater meus Iulianus episcopus indicauit, saluberrime præcepisse ut ablatis monasteriis suis apud eos degere iuberentur quibus nocere non possint. quod, ut spero, multis remedio erit quos a peruersis doctoribus liberastis, crescentibus per omnia gloriæ uestræ meritis in amorem fidei Christianæ, ob quam iustus et misericors deus tribuit ut uobis sicut 25 diuina sunt cara, ita sint mundana subiecta.

DAT III ID MAR VALENTINIANO AVG VIII CONS

d. 13. m. Mart.
a. 455

87[*in mg. LEONI AVG*]. *Leo ep. 145 JK 521 = E 61*

Leo Leoni augusto. Officiis quæ ad gratulationem imperii uestri pertinent, persolutis etiam hanc paginam necessariæ supplicationis adieci, qua catholicæ fidei 30 diuinitus præparatum fauoris uestri posco præsidium. nam talia in Alexandrina ecclesia perpetrata fratris et coepiscopi mei Anatolii relatione cognoui, ut omnis Christiana religio sentiat se impeti atque uiolari, nisi in uniuersum fidei uestre deuotione propiciatur et memoratæ ecclesiæ, quæ ante catholicis fuit clara rectoribus, reddatur Christiana libertas ut cessantibus hæreticorum impugnationibus euangelica doctrina 35

G

7 mai G Martii Quesnel cons̄ G

GE

9 leo papa E 14 obsequia salutationis E 16 hanc E 19 scripulis G studium G 20 qui
G qui in E 23 uiderentur G possent G 25 amore E 26 ita sint E itas in G 27 mar̄ E om. G
auḡ ualentiniāno G cons̄ G om. E

GEMV, L [= αβγ], H [= deg], I

in scr. item epla leonis pape ad leonem augustum I 29 Leo — augusto om. I leo episc̄ E auḡ 1111 L
30 necessarii G adiecti I 31 laboris LVH posco om. M 32 omnis om. M 33 impetiri H
in om. L & I uniuersa GMV 33/34 prospicitur L & H 34 antea EI lectoribus I redditur E
sed datur MV 35 ut] et G

quæ illic ante Dioscorum uiguit, unita cum totius ecclesiæ pace repareretur. quod opus uirtutibus uestris gloriæque conueniens celerem et deo placitum habebit effectum, si apud sanctam Calchedonensem synodum de domini Iesu Christi incarnatione firmata nulla permiseritis retractatione pulsari, quia in illo concilio per sanctum spiritum congregato tam plenius atque perfectis definitionibus cuncta firmata sunt, ut nihil ei regulæ quæ ex diuina inspiratione prolata est, aut addi possit aut minui, GL. hoc autem etiam apud clementiæ uestre scientiam non ambigimus esse perspicuum, si quidem, ut multorum ante relatione comperimus, molitiones hæreticorum quæ contra prædictæ synodi auctoritatem conabantur assurgere, nihil ex hoc permiseritis audere. unde quod negandum illis sponte uidistis, gloriosum uobis est uniuersali ecclesiæ me supplicante concedere et incommutabiliter perpetueque præstare ut quæ secundum euangelium Christi et prædicationis apostolicæ ueritatem omnibus retro sæculis una fide unaque intellegentia roborata sunt, nulla ulterius possint actione conuelli. prout ergo misericordia dei consilio spiritus sui mentem uestre pietatis instruxerit, sanctæ primitus Alexandrinæ ecclesiæ pacis reparatione consulite et per catholicos sacerdotes talem prouideri iubete pontificem in quo et in actuum probitate et in fidei perfectione nihil possit reprehensibile repperiri, ut omnibus rite compositis eadem ubique seruetur prædicatio ueritatis.

d. 11. m. Iul.
a. 457

DAT V ID IVL CONSTANTINO ET RVFO CONSS

88[*inscr.* ANATHOLIO EPO]. *Leo ep. 146 JK 522 = E 62*

20

Leo Anatolio episcopo [de relatione apud Alexandriam gestorum]. Satis claret fraternitatis tuæ sermone, quem sumpsimus, quam piam et probabilem curam dolori ecclesiarum omnium nuper impenderis manifestando nobis quæ apud Alexandriam in Christianæ religionis opprobrium gesta didicisti, ut gloriosus et clementissimus imperator de prospiciendis remediis etiam meis precibus posceretur. cuius quidem tam laudabilis fides et tam prompta deuotio est, ut quæ paci ecclesiasticæ congruebant, sine intercessionem cuiusquam, sicut ipse indicas, sponte præstiterit omnes hæreticorum insidias repellendo, qui oportunitatem se inuenisse temporis æstimabant, quo sanctæ synodi Calchedonensis decreta cassarent. sed gratias deo, qui post excessum sanctæ ac uenerandæ memoriæ Marciani talem principem omnium electione prospexit, ut in eius uirtutibus et Romana res publica et religio Christiana gauderet. secutus ergo tuæ dilectionis hortatum, in quantum debui, glorioso principi supplicauimus ne in peruationem Alexandrinæ ecclesiæ aliquid ulterius sibi possit hæretica audacia uindicare, sed nefariis ausibus salubri fine præfixo et libertati ecclesiasticæ consuleretur et paci. superest

GEMV, L [= αβγ], H [= deg], I

1 diasorum M unitas H pace] parte LH reformatur I 2 uestreque G uestre G^{err}
celere MVLaβ cedere Lγ placitam MV 3 apud om. GMV firmatam GMVI 4 nullam
GMLαβ permanseritis M retractione MV pulsare LαγH spm scm EMH 4/5 congregatum G
congregatam H^{ds} congregata H^e 5 tam plenius om. H plenius adque perfectius E firma G 6 est
om. G aut¹ om. G gloria H^{ds} gloriam H^e om. EI autem om. E 7 clementiam EH^e 8 ut om. H
relationem MVLaβ comperi H cognouimus E esse per molitiones MV quo H p̄dicatore
G prædicti E 9 auctoritate LH^{ds} promiseritis H audire MVLaH 13 alterius H possit LH
accusatione H ergo om. G 14 spiritus] ep̄s H mente H 15 reparationem VLα con-
sulite et] consultet H 16 prouidere G qua G actus G in om. LH 19 data MLα/H^dI iūā GI
constantio MV constante LHI

GE

21 leo ep̄s E de — gestorum om. E 22 dolore G 25 tam G iam E

ut etiam fraternitas tua ex oportunitate præsentiæ fidelissimi imperatoris animum studeat enixius deprecari de statutis sanctæ synodi Calchedonensis sine ulla retractatione seruandis, cum ea quæ deo aspirante decreta sunt, nulla se patiantur uarietate corrumpi. in quem autem profectum huius pietatis cura procedat, frequentibus dilectionis tuæ litteris me debebis instruere, ut de sanctis clementissimi principis studiis pariter in domino gloriemur.

DAT V ID IVL CONSTANTINO ET RVFO CONSS

d. 11. m. Iul.
a. 457

89[*inscr.* AD IVLIANVM EPM ET AETIVM PBRM]. *Leo ep. 147 JK 523 = E 63*

Leo Iuliano episcopo et Aetio presbytero a pari. Quamuis dudum litteras tuæ dilectionis acceperim, miror tamen eam te scribendi oportunitatem qua frater 10 Anatolius necessarie usus est, silentio præterisse, cum pro ratione temporis atque causarum crebriora oporteat esse colloquia. ego sane prædicti fratris litteris plenius de his quæ apud Alexandriam hæretica temeritas gessit, edoctus ad clementissimum principem scripsi et pro statu ecclesiæ, sicut erat necessarium, supplicaui, ut rebus ep. 87 nimium perturbatis studium suæ pietatis impendat. unde sicut fratrem et coepiscopum nostrum Anatolium cohortatus sum, ita etiam dilectionem tuam ammonere ep. 88 non desino ut clementissimi principis fidem quantis opportunum fuerit precibus ambiatis. quem pro religionis catholicæ munimento sponte iam quædam præstitisse cognouimus, ut non difficilis apud eum sit actio cuius uoluntaria sollicitudine præuenimur. quod ergo in causa fidei principale est, incessabilibus suggestionibus optinete ut sanctæ synodi 20 Calchedonensis statuta nullis hæreticorum pulsantur insidiis neque liceat quicquam de illa definitione conuelli quam ex inspiratione diuina non dubium est per omnia euangelicis atque apostolicis consonare doctrinis. tum illud omni assiduitate deposcite ut Alexandrinæ ecclesiæ status in antiquæ fidei libertatem refutata atque depulsa hæreticorum obcæcatione reuocetur, per catholicorum scilicet sacerdotum prouidentiam, 25 ut in locum sanctæ memoriæ Proterii probatissimus et de cuius fide nequeat dubitari, constituatur antistes, cui cum securitate concordie communio sedis apostolicæ præbeatur. satis enim erit religioso principi gloriosum, si dispositionibus ipsius non solum tuta res publica, sed etiam dei ecclesia sit quieta.

DAT V ID IVL CONSTANTINO ET RVFO CONSS

d. 11. m. Iul.
a. 457

90[*inscr.* AD BASILIVM ANTHIOCENVM EPM]. 91[*inscr.* AD EVXITHEVM EPM THESAL]. *Leo 31 ep. 149. 150 JK 526. 525 = E 65*

Leo Basilio Iuuenali Euxitheo Petro et Lucæ episcopis. Ordinationem quidem dilectionis tuæ secundum ecclesiasticum morem tuo uel fratrum nostrorum prouincialium episcoporum debueramus sermone cognoscere, sed quia non defuerunt causæ quæ 35 possent hanc diligentiam præpedire et sanctæ memoriæ Marcianus princeps suis scriptis consecrationem tuam nobis cognitam fecit nec de tuo possumus merito dubitare, quem

GE

3 patiatur G 7 vi E
9 leo epis E et — pari om. E 12/13 de his plenius G 20 scā E 22 de E ex G 29 tuta
E tota G 30 data E

GG¹ E

epistula a pari scripta duo habet exemplaria G 33 leo epis basilio — epis E leo basilio epō anthioceno G leo euxitheo epō thessalonicensi et iuuenali hierosolimorum a pari G¹ ordinationem — p. 98,2 om. G¹ 34 morem ecclesiasticum E 35 debueram E sermonem G 36 possint E 37 possimus E

Acta conciliorum oecumenicorum. II. 4.

nouimus, de necessitate præsenti, sicut aliquantos fratres nostros, ita etiam dilectionem tuam nostris litteris commonemus. VSQVE HIC BASILIO

Cognitis quæ apud Alexandriam Eutychianorum furore commissa sunt quæque fraternitati uestræ comperta esse non dubito, pro ea sollicitudine quam omnibus ecclesiis dei debeo, hæc scripta direxi, quibus dilectionem uestram credidi commonendam ut 5 sceleratis ausibus sancta constantia resistatis, ne in quoquam nostrum communis fides aut trepida inueniatur aut tepida, cum propitio domino, qui ecclesiam suam in quacumque tribulatione non deserit, tam religiosum tamque catholicum animum piissimi imperatoris habeamus, ut non aliud de illo credendum sit, quam probauimus de augustæ memoriæ Marciano, si quidem etiam adhuc nostra actione cessante ita fidelissimus 10 imperator parricidale crimen horruerit, ut nullum aditum hæreticorum concesserit actioni, qui post immanitatem facinoris perpetrati hoc sibi possibile esse credebant ut sanctæ Calchedonensis synodi definitionibus resolutis in alios tractatus uocaretur episcopale concilium. quod quia, frater carissime, abrupte inimicum est fidei Christianæ et non ob aliud tanta improbitate deposcitur nisi ut prædicatio euangelii 15 et dominicæ incarnationis mysterium subruatur, obsecro dilectionem uestram ut a Calchedonensis synodi definitionibus in nullo animos relaxetis et quæ ex diuina sunt inspiratione composita, nulla patiamini nouitate temerari. certus enim sum quod clementissimus imperator et uir magnificus patricius cum omni cœtu illustrium potestatum nihil in perturbationem ecclesiæ patientur hæreticos optinere, si pastorales animos in 20 nullo uiderint fluctuare. ut autem hæc cohortatio ad omnium fratrum et coepiscoporum nostrorum [per Illyricum] possit notitiam peruenire, diligentia uestra cura prospiciat, quia, quod sæpe dicendum est, tota religio Christiana turbatur, si quicquam de his quæ apud Calchedonam sunt statuta, conuellitur.

d. 1. m. Sept.
a. 457

DAT̄ KL SEP̄ CONSTANTINO ET RVFO CONSS̄

25

92 [inscr. AD LEONEM AVG]. *Leo ep. 148 JK 524 = E 64*

cf. ep. 87

Leo Leoni augusto. Licet proxime ad clementiam uestram gemina scripta direxerim, quorum unum debitum salutationis impleret, aliud pro statu ecclesiæ supplicaret, etiam hac tamen occasione quæ deo prouidente se præbuit, iterari utrumque conuenit, GL. secundum illam ergo fiduciam quam ex dei inspiratione uniuersali 30 ecclesiæ præstitisti ante cuiusquam preces constituendo quod maxime ab omnibus fuerat expetendum, non desinimus gratias agere et prouidentiam dei in fidei uestre feruore benedicere, qui sancto et catholico spiritu sicut fratris et coepiscopi mei Anatolii sermone cognoui, ita hæreticorum impudentiæ restitistis, ut profiteremini in totius mundi

5—7 hæc — tepida] *adjert Pelagius II in epist. III ad episc. Histriae [l. IIII 2 p. 116, 26]* 16 obsecro — 18 temerari. 21 ut — 24 conuellatur *adjert Pelagius l. c. p. 116, 19. 21*

GG¹ E

2 VSQVE — BASILIO E om. GG¹ 3 cognitis enim G quæ G¹ 6 auribus GG¹, corr. G¹ 10 nra
adhuc G¹ 11 horruit G¹ 13 sanctæ om. G¹ tractatos E euocaretur G¹ 16 et om. G
tuam Pelagius a om. G¹ 17 animum Pel. 18 temerari G 19 magnificus GG¹ præcipuus E
20 conturbationem G¹ 21 adhortatio G exhortatio Pel. 22 per illyricum G¹ om. GE notitia GE
23 perspiciat G¹ xpianæ G 24 statuta [constituta Pel.] sunt conuellatur G¹ Pel. 25 KL G¹ E x 1d G

GEMVI

inscr. item leo papa leoni aug̃ MV item ep̃la eiusdem ad eundem I 27 Leo — augusto om. MVI
leo ep̃s E scriptura M 29 etiam hæc E hac MV om. GI qua E prouidentie I 30 GL
om. EI illa M dei] fidei MV 31 præstitistis EI 32 desinemus MV

pacem Calchedonensis synodi uos esse custodes. quod cum ex uestrae fidei sententia saluberrime definitum sit, quanto studiosius uniuersali est ecclesiae conferendum ut tranquillitas fidei Christianae etiam uestro prosit imperio nec improbitas haeretica in aliquo de suo molimine gloriatur, cuius pertinax et insidiosa contentio ilico conquiescit, si imperiali potestate frenetur.

5

DAT̄ KL̄ SEPT̄M̄ CONSTANTINO ET RVFO CONSS̄

d. 1. m. Sept.
a. 457

93[inscr. AD IULIANVM EP̄M]. *Leo ep. 152 JK 527 = E 67*

Leo Iuliano episcopo. Existente occasione filii nostri Gerontii Constantinopolim reuertentis conueniens fuit ad dilectionem tuam scripta dirigere, quibus studium tuum in causis ecclesiasticis et in his quae ad fidem pertinent, incitamus, ut contra haeticorum conatus constanter obsistas, confidentes dei misericordiam praestitutam ut scelestis ausibus etiam in hoc tempore digna reddantur. sciat autem dilectio tua ad aliquantos fratres et coepiscopos nostros metropolitanos litteras nos dedisse, quae ut confestim ad unumquemque perueniant, tua uel filii nostri Aetii presbyteri debebit diligentia providere. si enim episcopalis constantia a sanctae synodi Calchedonensis definitionibus non recedit, certus sum quod clementissimus et Christianissimus princeps libenter tuebitur sententiam suam et quod sponte iam praestitit, multo magis rogatus efficiet, ne bene finita atque composita aliqua possint nouitate uiolari. miror sane calumniantium uanitati aliquid adhuc in epistula mea, quae uniuerso mundo placuit, obscurum uideri, ut de ea putent apertius exponendum, cum illius praedicationis tam plana et solida sit assertio, ut nihil recipiat uel in sensu uel in sermone nouitatis, quia quidquid tunc a nobis scriptum est, ex apostolica et euangelica probatur sumptum esse doctrina.

ep. 90. 91

DAT̄ KL̄ SEPT̄M̄ CONSTANTINO ET RVFO CONSS̄

d. 1. m. Sept.
a. 457

94[in mg. AD AETIVM PBRVM]. *Leo ep. 153 JK 528 = E 68*

Leo Aetio presbytero. Accepimus dilectionis tuae litteras, quae diligentiam tuam in causa ecclesiae testarentur, et breuiter interim cohortamur ut coeptis uigilanter insistas, ne haeticorum peruersitas quicquam quod ecclesiam domini turbet, optineat. nos autem pro diligentia nostri * et ad clementissimum principem et ad magnificum uirum patricium Asparem necessaria in causa fidei scripta transmisimus, quae sine dubio effectum congruum poterunt optinere, si etiam uestra cura peruigilet. placuit etiam nobis ut ad metropolitanos episcopos generales litteras mitteremus, quae animum eorum firment atque corroborent, ut sciant ad defendendam Calchedonensem synodum aequali studio et concordii unitate nitendum. de quibus epistulis unam ad Antiochenum, alteram ad Hierosolymitanum, si uobis in commune uisum fuerit, dirigetis; nos autem ad Illyrios episcopos similia iam scripta transmisimus. de sacramento uero catholicae fidei nullis nobis iam conflictationibus est agendum, quia nec diligentius aliquid indagari potest nec uerius definiri. exemplaria quoque epistularum quae Galli ad nos atque Itali episcopi concordii credulitate miserunt, pariter direximus, ut quam etiam illorum nobiscum sit fides una, non lateat. praeterea scripta quae tam clementissimo principi

ep. 92

ep. 90. 91

ep. 92

GEMVI

2 quantum MV

est ecclesiae MV ecclesiae E ecclesiae est GI

4 et om. I

6 data MVI

GE

8 leo epis E

10 in om. G

pertinet G

11 celestis G

14 debet G

20 plena G

25 leo epis E

27 quo ecclesia — turbetur E

28 nostri officii *Ballerini, malim* nostri sacerdotalis officii

32 ut] et E

35 transmisimus G direximus E

quam necessariis personis per filium nostrum Gerontium misimus, uel a dilectione tua uel a filio nostro Sporacio, si adhuc uobiscum est, uolumus offerri et eo sermone quo conuenit, adiuuari. ut autem ea quæ scripsimus, scire possitis, exemplaria direximus, ut de omnibus instructi esse possitis.

d. 1. m. Sept.
a. 457

DAT̄ KL̄ SEPTEM̄ CONSTANTINO ET RVFO CONSS

5

95 [in mg. AD ANATHOLIVM EP̄M]. *Leo ep. 155 JK 531*

Leo Anatolio episcopo [de relatione contra Timotheum Alexandrinum]. Dilegentiam necessariæ sollicitudinis quam fraternitas tua in dirigendis ad nos litteris exequitur, approbamus et acceptis per filium nostrum Olympium paginis tuis sacerdotalem in te curam uigere sentimus. cui nos quoque, quantum dominus donat posse, non desumus, exhortantes dilectionem tuam ut quia tempus laboris incidimus, in sancta uigilantia perseueres, donec dextera domini faciat uirtutem et sub pedibus ecclesiæ suæ conterat temptatorem. consolatur etenim nos per omnia præparata diuinitus clementissimi principis fides, quem meo rursus, sicut oportuit, sum cohortatus alloquio ut impiissimorum latronum ausibus districtiore constantia faciat obuiri, quos nefas est tantum de suo fauore præsumere ut etiam apud Constantinopolim audeant insanire. sed hoc eis ideo diuinæ prouidentiae ratione permittitur, ut magis ac magis quo spiritu agitentur, appareat, ne dubitari possit in quantam essent audaciam prorupturi, si post damnationem impiissimæ hæresis disceptandi contra fidem acciperent potestatem, ut quantum in ipsis est, latius hoc furore sæuissent quem fratres et coepiscopi nostri, qui ad uos nuper ex Ægypti partibus confugerunt, se pertulisse deplorant. quibus et a Christianissimo principe et a tuæ fraternitatis deo placita caritate solatia pietatis impendi non ambigerem, etiam si ipse non scriberes. oportuno autem credidi ut ad ipsos quoque scripta dirigerem, quæ illos possint in communis fidei proposito roborare et quid pro patientia sua superna remuneratione mereantur, agnoscere, sicut beatus apostolus docet dicens: excipite itaque illos cum omni gaudio in domino et huiusmodi cum honore habete, quoniam propter fidem Christi usque ad mortem accesserunt.

Illud sane plurimum mihi displicere significo quod inter dilectionis tuæ clericos quidam esse dicuntur qui aduersariorum conueant prauitati ut uasa iræ uasis misericordiæ misceantur. quibus inuestigandis et seueritate congrua coercendis debet diligentia tua uigilanter insistere, ita ut his quibus prodesse non potuerit correctio, non parcat abscisio. oportet enim nos euangelici meminisse mandati, quod ab ipsa ueritate præcipitur, ut si nos oculus aut pes aut dextera scandalizauerit manus, a compage corporis auferatur, quia melius sit his in ecclesia officiis carere membrorum quam cum ipsis in æterna ire supplicia. nam superfluo extra ecclesiam positus resistimus, si ab his qui intus sunt, in eis quos decipiunt, uulneramur. abicienda prorsus pestifera hæc a sacerdotali uigore patientia est, quæ sibimet peccatis aliorum parcendo non parcat.

GE

1 ad dilectionem ūram G 2 a filio n̄ro storacio E ad filium n̄rm sporacium G

G, Q [= etux], I

inscr. item eiusdem leonis ep̄la ad anatholium ep̄m I 7 leo ep̄s QI de — Alexandrinum om. QI

10 donat G dat QI 11 exhortantes G, Q^w corr. exorantes QI incedimus Q^{max} incidit I 12 dexteram I

sua: om. G 16 apud QI ad G 17 eis om. G 18 profecturi G 19 disceptandis G 20 quam G

22 fraternitate Q, corr. Q^w 24 proposito G 25 agnoscerent I 30 ut G, Q^x corr. et QI uasa —

uasis QI uasis — uasa G 30/31 misceantur misericordie I 33 enim G, Q^w corr. etenim QI uarietate G

35 officiis G, Q^w corr. om. QI membris Q^x corr., I 38 a om. I sacerdotale G

sicut Heli quondam sacerdos filiorum suorum delicta tolerando cum ipsis diuinæ iustitiæ ¹ Reg. 3, 13. sententiam meruit experiri, quia segni indulgentia dissimulauit plectere peccatores. ^{4, 18} quantum itaque oportunitas inuitat officii, religiosissimum principem dilectio tua studeat frequentare et non solum regiam, sed et sacerdotalem ipsius mentem precibus meis obsecrare persiste, ut memor communis fidei, quam sancto spiritu docente suscepimus, ⁶ omnia hæreticorum machinamenta confringat neque quicquam illis in ecclesiis Christi licere patiatur, ne in eorum potestate sint diuina mysteria quibus in domo dei pro scelerum suorum magnitudine nec habitandi ius residet nec orandi.

DAT V ID OCT CONSTANTINO ET RVFO CONSS

d. 11. m. Oct.
a. 457

96 [inscr. AD EPIS EGYPTIORVM]. *Leo ep. 154 JK 530*

10

Leo episcopis ex Aegypto catholicis apud Constantinopolim constitutis. Licet laboribus dilectionis uestre quos pro obseruantia catholice fidei suscepistis, toto corde compatiar et ea quæ uobis ab hæreticis illata sunt, non aliter accipiam quam si ipse pertulerim, intellego tamen magis esse gaudii quam mæroris quod confortante uos domino Iesu Christo in euangelica apostolicaque doctrina insuperabiles perstitistis et cum uos ¹⁵ inimici fidei Christianæ ab ecclesiarum uestrearum sede diuellerent, maluistis peregrinationis iniuriam pati quam ulla impietatis ipsorum contagione uiolari. unde ad Christianissimum principem nostrum litteras dirigens gratias egi ipsius pietati quod uos sicut nobis indicatum est, ea qua dignum erat caritate suscepit. a cuius beniuolentia non dubito eam uobis fiduciam esse collatam, ut pro uniuersalis ecclesie statu constanter ²⁰ exequi quæ sunt agenda, possitis, quia et clementia eius pro defendendis sanctæ synodi Calchedonensis decretis sacerdotali feruet affectu et nihil uniuerso mundo præstari salubrius ac beatius potest, quam ut dispositum ante sæcula sacramentum inuiolabiliter per omnia ecclesiastica pace seruetur et regia. unumquemque igitur uestrum, quos idem animus et eadem fidei causa coniunxit, uel qui uos hæreticorum persecutione ²⁵ despecta indefesso ardore fidei ex Ægypto sunt secuti, fraterno simul et paterno cohortor affectu ut æquo et forti animo hæc temptamenta toleretis agnoscentes uos non amisisse propria, sed maiora meruisse, quorum breui fatigatione, qua ad confessorum peruenitur coronas, ita utitur prouidentia dei, ut per uestram patientiam multorum deuotio roboretur et cum gloria uenerandi principis Alexandrina ecclesia depulsis hæreticis antiquam recipiat ³⁰ dignitatem.

DAT V ID OCTOBR CONSTANTINO ET RVFO CONSS

d. 11. m. Oct.
a. 457

97 [inscr. AD LEONEM AVG]. *Leo ep. 156 JK 532*

Leo Leoni augusto. Litteras clementiæ tuæ plenas uirtute fidei et lumine ueritatis ueneranter accepi. quibus cuperem etiam in eo quod præsentiam meam ³⁵ pietas uestra necessariam existimat, obœdire, ut maiore fructu conspectum uestri

G, Q [= etwx], I

2 signi I dissimulaui G 6 ecclesia G 9 data QI v Q vi G 11 I uu ec cons QI in
fine add. CONTVLI Q^{ew} 10—32 in G tantum extant

34—p. 102,16 adfert Facundus 12, 2

GMVI, N [= pw]

inscr. EPISTVLA LEONIS PAPAE AD LEONEM IMPERAT N^w item epla eiusdem ad eundem I 34 Leo —
augusto om. I leo episcopus MV leo papa N lumen N corr. N^w 35 ueritati MV caperem I
36 necessarium I aestimat N maiorem fructum N^w fructum maiorem N^p

splendoris adsequeretur, sed magis id uobis arbitror placitum quod eligendum ratio demonstrauit. nam cum sancto et spiritali studio in uniuersum pacem ecclesiae muniatis nihilque sit conuenientius fidei defendendae quam his quae per omnia instruente spiritu sancto inreprehensibiliter definita sunt, inhærere, ipsi uidebimur bene statuta conuellere et auctoritates quas ecclesia uniuersalis amplexa est, ad arbitrium hæreticæ petitionis infringere atque ita nullum collidendis ecclesiis modum ponere, sed data licentia rebellandi dilatare magis quam sopire certamina. unde quia post illas Ephesensæ synodi impietates quibus Dioscori scelere fides catholica refutata et peruersitas Eutychiana suscepta est, nihil ad conseruationem fidei Christianæ utilius potuit ordinari quam ut prædicti facinus sancta synodus Calchedonensis aboleret et tanta illic haberetur cælestis cura doctrinæ, ut nihil in cuiusquam opinione resideret quod a prædicationibus uel propheticis uel apostolicis dissonaret, ea scilicet moderatione seruata ut rebellibus tantum ac pertinacibus ab ecclesiæ unitate reiectis nulli correctio uenia negaretur. quid probabilius, quid religiosius poterit pietas uestra decernere quam ut quæ non tam humanis quam diuinis sunt statuta decretis, nullus ultra sinatur inpetere, ne uere digni sint tantum dei munus amittere qui de ueritate ipsius ausi fuerint dubitare? cum ergo uniuersalis ecclesia per illius principalis petrae ædificationem facta sit petra et primus apostolorum beatissimus Petrus uoce domini dicentis audierit tu es Petrus et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, quis est nisi aut antichristus aut diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem firmitatem, qui in malitia sua inconuertibilis perseuerans per uasa iræ et suæ apta fallaciæ falso diligentiae nomine, dum ueritatem se mentitur inquirere, mendacia desiderat seminare? atque contemnenda et uitanda merito sibi incontinens furor et impietas cæca præscripsit, ut dum diabolico instinctu in sanctam Alexandrinam sæuit ecclesiam, quales essent qui Calchedonensem synodum retractari cupiunt, discerneretur. in qua nullo modo accidere potuit ut a nobis contra sanctam Nicænam synodum sentiretur, quod hæretici mentiuntur, qui se fidem Nicæni concilii tenere confingunt. in quo sancti et uenerabiles patres nostri contra Arrium congregati non carnem domini, sed deitatem filii omouision patri esse firmarunt, in Calchedonensi autem concilio aduersum Eutychianam impietatem definitum est de substantia uirginis matris dominum Iesum Christum sumpsisse nostri corporis ueritatem. apud Christianissimum igitur principem et inter Christi prædicatores digno honore numerandum utor catholice fidei libertate et ad consortium te apostolorum ac prophetarum securus exhortor ut constanter despicias ac repellas eos qui ipsi se Christiano nomine priuauerunt, nec patiaris impios parricidas sacrilega simulatione de fide agere, quos constat fidem uelle uacuare. cum enim clementiam tuam dominus tanta sacramenti sui inluminatione ditauerit, debes incunctanter aduertere regiam potestatem tibi non ad solum

GMVI, N [= pw]

1 ut sequeretur MV	placitarum MV	2 in om. I Fac.	uniuersam MVI	uniuerso mundo Nw
corr. uniuersæ Fac.	4 uidebimus MV	6 colligendis N	7 libellandi I	7/8 ephesinæ MVI
8 impietas M abscissum in V	fidei MV	et] est N	9 confirmationem I	12 dissonare
N, corr. Nw	13 ecclesie ab I	rectis in eiectione corr. Nw	14 humanas MV, corr. V	15 sinatur om. M
16 tantum om. V	manus MV	17 ecclesie Nw	ædificationis G	18 uocem MV
20 infirmitatem MV	quia MV	21 et om. N	fallacia G	22 contemnendam N, corr. Nw in contemnenda I
atque MVN	uitandam N, corr. Nw	23 continens MV	ceco MV	prescribit M
perscripsit GN, corr. Nw	24 retractare MV	25 docerentur N	accedere MVN	25/26 sc̄m nicenum N,
corr. Nw	26 niceni concilii fidem MV	27 contingant MV	28 firmauerunt IN	29 aduersus MV
31 principem igitur I	nominandum MV	32 libertatem N, corr. Nw	te om. I	33 ipsi se GN se MVI
ipsis Nw se ipsi ex Nw corr.	34 ne M	35 cum om. M cl P	enim om. M	dñs M
				tanta om. M

mundi regimen, sed maxime ad ecclesiæ præsidium esse collatam, ut ausus nefarios comprimendo et quæ bene sunt statuta, defendas et ueram pacem his quæ sunt turbata, restituas, depellendo scilicet peruasores iuris alieni et antiquæ fidei sedem Alexandrinæ ecclesiæ reformando, ut correctionibus tuis dei iracundia mitigata religiosæ antea ciuitati non retribuat quæ ammissa sunt, sed remittat. constitue ante oculos cordis tui, 5 uenerabilis imperator, omnes qui per totum orbem sunt domini sacerdotes pro ea tibi fide in qua totius mundi est redemptio, supplicare, in qua te specialius ambiunt qui apostolicæ fidei sectatores Alexandrinæ ecclesiæ præsederunt, agentes apud pietatem tuam ne homines hæreticos et merito pro sua peruersitate damnatos uti sua peruatione patiamini, cum siue impietatem erroris aspicias siue opus perpetrati furoris attendas, 10 non solum ad sacerdotii honorem ammitti nequeant, sed ab ipso Christiano nomine mereantur abscidi. nam quod exorata pietatis uestræ uenia dixerim, quodam contagio splendorem uestræ serenitatis obfuscant, cum sacrilegi parricidæ id audeant petere quod nec innocentes liceat obtinere, GL. oblatae sunt pietati uestræ preces, quarum exemplaria uestris litteris subdidistis. sed in his quæ catholicorum sunt, deplorantium sub- 15 scriptio continetur et quia causa probabilis est, fiducialiter nomina singulorum uel dignitas sui honoris aperitur; in illis autem quas orthodoxo principi hæretica porrigere non formidauit obreptio, sub incerto confusæ uniuersitatis uocabulo ideo certum nomen retrahitur, ne non solum paucitas personarum, sed etiam meritum detegatur. latere enim sibi utile existimat eorum quantitas quorum est qualitas iudicata, nec incon- 20 grue cuius loci homines sint, profiteri metuunt qui meruere damnari. in una ergo catholicorum supplicatio continetur, in alia hæreticorum commenta panduntur, hic sacerdotum domini et totius Christiani populi ac monasteriorum defletur euersio, ibi immanium scelerum continuatio demonstratur, ut quod non licuit auderi, liceat dilatari. nonne perspicuum est quibus pietas uestra succurrere et quibus debeat 25 obuiare, ne Alexandrina ecclesia, quæ semper fuit domus orationis, spelunca sit nunc Mt. 21, 13 latronum? manifestum quippe est per crudelissimam insanissimamque sæuitiam omne illic cælestium sacramentorum lumen extinctum, intercepta est sacrificii oblatio, defecit chrismatis sanctificatio et parricidalibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria. nec ullo modo ambigi potest quid de his decernendum sit qui post nefanda 30 sacrilegia, post sanguinem probatissimi sacerdotis effusum et concremati corporis cinerem in contumeliam aeris cælique dispersum audent sibi ius peruasæ dignitatis expetere et apostolicæ doctrinæ inuiolabilem fidem ad concilia prouocare. magnum ergo uobis est ut diademati uestro de manu domini etiam fidei addatur corona et de hostibus ecclesiæ triumphetis, quia si laudabile uobis est aduersarum gentium arma contere, quanta 35

GMVI, N [= pw]

1 ausos GN ^w , corr. N ^w	2 sunt bene I	3 depellendos GN, corr. N ^w	4 reformanda MV	correctionis
M correptionibus N	dei om. IN ^p , corr. N ^p	7 qui] quia N, corr. N ^w	8 agente M	8/9 tuam
pietatem I	9 peruatione GI	10 patimini N, corr. N ^w	errorum I	expendas MV
MV uestre] ueritate MV	ueniam GN, corr. N ^w	14 gloriosissime N	pietatis N, corr. N ^w	exemplar
MV exempla I	15 deplorantium sum MV	16 est causa probabilis G causa est probabilis MV	omnia	
N, corr. N ^w	17 hæretica om. M	18 incerta G increto MV	unitatis I	19 paucietas N
21 metuere N	uno MV	22 non tenetur MV	23 populi xpiani MV	ac] de MV
audiri IN	26 nec MV	alexandrinæ ecclesiæ N, corr. N ^w	qui M	nunc sit N
immanissimam N ^w in mg.	uesaniam N	30 dicere mendum N ^w , corr. N ^w in mg.	dicendum N ^p	sit om.
MV	30/31 infandum sacrilegium MV	31 sacratissimi N	concrematis MV	32 contumelia N
sibi ius] sinitus V subitus M	peruasæ MV	33 doctrina V	uero I	34 diademate GI
35 triumphatis N ^w	quia si] quasi M	aduersus MV	aduersariorum N	quante MV

erit gloria ab insanissimo tyranno Alexandrinam ecclesiam, in cuius contritione omnium Christianorum est iniuria, liberare?

ep. 104. 105 Vt autem pietati tuæ litteræ meæ colloquium quasi præsentis exhibeant, quidquid de communi fide fueram suggesturus, scriptis prosequentibus insinuandum esse perspexi ac ne huius epistolæ pagina in nimiam longitudinem tenderetur, aliis litteris quæ assertioni 5 catholicæ fidei congruunt, comprehendere, ut licet ea quæ a sede apostolica sunt prædicata, sufficerent, insidias tamen hæreticorum etiam hæc quæ sunt adiecta, reserarent. sacerdotalem namque et apostolicum pietatis tuæ animum etiam hoc malum ad iustitiam ultionis debeat accendere, quod Constantinopolitanæ ecclesiæ puritatem pestilenter obscurat, in qua inueniuntur quidam clerici hæreticorum sensui consonantes et intra 10 ipsa catholicorum viscera assertionibus suis hæreticos adiuuantes. in quibus deturbandis si frater meus Anatolius, cum nimis benigne parcat, segnior inuenitur, dignamini pro fide uestra etiam istam ecclesiæ præstare medicinam, ut tales non solum ab ordine clericatus, sed etiam ab urbis habitatione pellantur, ne ulterius sanctus dei populus peruersorum hominum contagio polluat. cultores autem pietatis tuæ Iulianum 15 episcopum et Aetium presbyterum mea petitione commendo ut suggestiones eorum pro catholicæ defensione fidei placide digneris audire, quia uere sunt eiusmodi ut fidei uestre possint per omnia utiles inueniri.

d. 1. m. Dec.
a. 457

DATA KL DECEM CONSTANTINO ET RVFO CONSS

98 [inscr. AD EPOS AEGYPTIORVM]. Leo ep. 158 JK 533

20

Leo Aegyptiis episcopis catholicis apud Constantinopolim constitutis. Olim me commissorum apud Alexandriam scelerum indicia contristauerunt et ita animum meum ipsius immanitate facinoris uulnerauerunt, ut quibus hoc lacrimis, qua lamentatione defleatur, ignorem meritoque illa prophetica uoce proclamem: quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum? querelas tamen dilectionis 25 uestre præueniens clementissimo et Christianissimo principi de tantorum malorum remediis supplicaui et per filios nostros Gerontium et Olympium subadiuuas diuerso tempore depoposci ut illius ciuitatis ecclesiam, in qua tot catholici florere doctores, præciperet damnata hærese purgari et parricidales animos quos a rectoris sui sanguine nec ueneratio loci potuit deterrere nec temporis, nihil de clementia sua sineret optinere, maxime cum 30 in eursionem fidei Calchedonense concilium cupiant retractari. proinde dilectionis uestre tolerantiam eadem causa debet quæ uos de propriis sedibus expulit, consolari. quia certum est tribulatos animos et propter nomen suum patientes aduersa nequaquam domini protectione destitui. ferte igitur magnanimitate et illam quæ uestra est patriam cogitantes de præsentis peregrinatione gaudete. absit a uobis exilii dolor 35 nec aliquid de hac fatigatione mæroris habeatis, qui scitis propter fidem domini etiam de periculis plurimis apostolum gloriari. habetis cum præparatis retributionis præmiis istius certaminis cognitorem: nemo fugiat hunc laborem, cuius merces est in æternum

GMVIN [= pw]

1 gloriæ MVN	contritionem MV	2 iniuriam N, corr. N ^w	3 præsentis MVN	4 scriptis se N ^w
scripsisse N ^p	inspexi I	5 eius MV	nimia MV	longitudine V
congruum N, corr. N ^w	7 abiecta MV	reseruarent N, corr. N ^w in mg.	9 debet G ^{corr} I	accedere G
puritate G	9 pestilentes N ^w corr.	10 obscurant N ^w	12 nimis om. V spat. rel.	parcet MV
senior MN, corr. N ^w signior V	14 etiam om. M	16 euthicium I	17 defensionis fidei N	
fidei defensione MV	fides MV	19 DATA MIN	nouemb ^r MVI	rufo uū cē IN rufo aug ^r MV
G				
29 hærese scripsi hereseos G	30 siniret G	33 tribulantes G	38 merces G	

regnare uel uiuere; sint in atriis Hierusalem fixi pedes omnium dimicantium, qui spe Ps. 121, 2 retributionis illius nec inimicorum castra poterunt formidare nec praelia. de reliquiis hostis abiecti pariter ab uniuersitate percussis numquam est ardua uictoria nec palma difficilis, praecipue de his quarum prostratos iam uidetis auctores. assiduis ergo precibus, sicut et ipse non tacuit, fauorem, qui deo propitio promptus est, Christianissimi 5 imperatoris ambite, ut secundum scripta quae misi, communis fidei causam ea mentis ep. 97 deuotione quam probauimus eum habere, communiat dilectionisque uestrae reditum praediciis omnibus quae haereticorum furore sunt generata, sublati pro sua pietate disponat et singulas quasque prouincias omnesque ecclesias cum sacerdotibus suis inconcussa faciat Christi pace gaudere.

10

DAT KL DECEM CONSTANTINO ET RVFO CONSS

d. 1. m. Dec.
a. 45799[*inscr. om.*]. Leo ep. 162 JK 539 = E 72

Leo Leoni augusto [per Filoxenum agentem in rebus]. Multo gaudio mens mea exultat in domino et magna mihi est ratio gratulandi, cum clementiae uestrae excellentissimam fidem augeri per omnia dono gratiae caelestis agnosco et per incrementa 15 diligentiae deuotionem in uobis animi sacerdotalis experior. nam in uestrae pietatis alloquiis non dubie patet quid per uos in totius ecclesiae salutem spiritus sanctus operetur et quantis uniuersorum fidelium precibus sit optandum ut in omnem gloriam uestrum extendatur imperium, qui supra curam rerum temporalium religiosae prouidentiae famulatum diuinis et aeternis dispositionibus perseueranter impenditis, ut scilicet catho- 20 lica fides, quae humanum genus sola uiuificat, sola sanctificat, in una confessione permaneat et dissensiones quae de terrenarum opinionum uarietate nascuntur, a soliditate illius petrae, supra quam ciuitas dei aedificatur, abigantur, GL. haec autem dei munera ita demum nobis diuinitus conferentur, si de his quae sunt praestita, non inueniamur ingrati et tamquam nulla sint quae adepti sumus, contraria potius expetamus. nam 25 quae patefacta sunt, quaerere, quae perfecta sunt, retractare et quae sunt definita, conuellere quid aliud est quam de adeptis gratiam non referre et ad interdictae arboris Gen. 2, 17 cibum improbos appetitus mortiferae cupiditatis extendere? unde quia ad pacem uniuersalis ecclesiae et ad custodiam catholicae fidei cura dignamini sollicitiore respicere, euidenter agnoscitis quod magnis haereticorum audetur insidiis, ut inter Eutychis Dios- 30 corique discipulos et eum quem apostolica sedes direxerit, diligentior, tamquam nihil ante fuerit definitum, tractatus habeatur et quod totius mundi catholici sacerdotes a sancta Calchedonensi synodo probant gaudentque firmatum, in iniuriam etiam sacratissimi concilii Niceni efficiatur infirmum. quod enim nostris temporibus apud

19—23 supra — abigantur *adfert Pelagius in ep. III ad ep. Histr. 24 [l. IIII 2 p. 114, 28]* 23—28
adfert Vigilus Coll. Auell. 83, 290 26—28 *adfert Pelagius l. c. p. 114, 21* 28—29 quia — respicere
adfert Pelagius l. c. p. 114, 39

GE, Q [= e (usque ad 24 conferentur), twx], I
inscr. epla leonis pape ad leonem augustum I 13 leo eps EQI per — rebus Q om. GEI 14 et
om. G gratulandi G gloriandi EQI 15 donis EQI agnoscam I 16 experiar I 17 patet
et E salute Q 18 quantum I 21 humanum genus] humanus G 23 GL GE om. QI 24 con-
feruntur Vigilus 25 expectamus QI expectemus Vigilus 26 definita sunt E 27 est om. E gratias G
ad om. E 28 cibos G appetitos GEQ, corr. Qx pacis G 30 eutyches EQ, corr. Qx 31 sedis
GEQ, corr. Qx direxit E 32 a om. QwI 33 iniuria GE

Acta conciliorum oecumenicorum, II, 4.

14

Calchedonam de domini Iesu Christi incarnatione firmatum est, hoc etiam apud Nicæam mysticus ille patrum numerus definiuit, ne catholicorum confessio aut unigenitum dei filium in aliquo crederet patri imparem aut eundem, cum factus est filius hominis, non ueram carnis nostræ atque animæ habuisse naturam. detestandum ergo nobis est perseueranterque uitandum quod fraus hæretica nititur optinere, nec in aliquam disceptionem pie et plene definita reuocanda sunt, ne ad arbitrium damnatorum ipsi de his uideamur ambigere quæ manifestum est per omnia prophetis et euangelicis atque apostolicis auctoritatibus consonare. unde si qui sunt qui ab his quæ cælitus sunt constituta, dissentiunt, suis opinionibus relinquuntur et ab unitate ecclesiæ cum ea quam elegerunt peruersitate discedant. nam nullo modo fieri potest ut qui diuinis audent contradicere sacramentis, aliqua nobis communione socientur. iacent se in sui eloquii uanitate et de argumentationum suarum uersutia, quæ inimica est fidei, Col. 2, 8 gloriantur: nobis placeat apostolicis obædire præceptis dicentis uidete ne quis uos decipiat per philosophiam et inanem seductionem hominum. nam Gal. 2, 18 secundum eundem apostolum si quæ destruxi, hæc ædifico, præuaricatorem is me constituo et eis me ultionum condicionibus subdo, quas non solum auctoritas ep. 64 beatæ memoriæ principis Marciani, sed etiam ego mea consensione firmaui, quia, sicut sancte ueraciterque dixistis, perfectio incrementum et adiectionem plenitudo non recipit. unde cum sciam te, uenerabilis princeps, sincerissimo lumine ueritatis imbutum in nulla fidei parte nutare, sed sancto perfectoque iudicio a prauis recta discernere et a refutandis amplectenda diuidere, obsecro ne humilitatem meam de diffidentia putes esse culpandam, cum hæc mea cautio non solum uniuersali ecclesiæ consulat, sed etiam tuæ gloriæ famuletur, ne sub imperii tui tempore et hæreticorum aucta uideatur improbitas et catholicorum perturbata securitas.

Quamuis ergo multum de pietatis uestre per omnia corde confidam et per inhabitantem in uobis spiritum dei satis uos instructos esse perspiciam nec fidei uestre ullus possit error illudere, præceptioni tamen uestre in eo annitar obædire, ut aliquos de fratribus meis dirigam, qui apud uos præsentiae meæ instar exhibeant et quæ sit apostolicæ fidei regula, licet, ut dixi, uobis bene sit nota, demonstrent, patefacientes in omnibus et probantes non esse omnino inter catholicos computandos qui definitiones uenerabilis synodi Nicænæ uel sancti Calchedonensis concilii regulas non secuntur, cum utrorumque sancta decreta ex euangelico et apostolico manifestum sit fonte prodire et quidquid non est de inrigatione Christi, poculi esse uiperei. prænoscat igitur pietas tua, uenerabilis imperator, hos quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei nec ad certandum contra ullos a sede apostolica profecturos, quia de rebus et apud Nicæam et apud Calchedonam, sicut deo placuit, definitis nullum audemus inire trac-

17. 18 quia — recipit *adfert Pelagius l. c. p. 112, 10* 33—p. 107,1 prænoscat — auctoritas *adferunt Facund. 5, 5 et Vigilius Coll. Auell. 83, 291* 35—p. 107,1 de rebus — auctoritas *adfert Pelagius l. c. p. 112, 6*

GE, Q [= twx], I

1 dñi nñ QI	5 in om. E	5/6 aliqua disceptione E	7 et euangelicis om. G	8 atque GE et
QI	10 quem G qua I	11 nobiscum G	12 de om. E	13 dicentibus EQI
17 marciani principis E	meam consensionem E	18 recipit G	19 dum E	20 mutare Q.
corr. Q*	21 differentia G	25 per omnia de [de om. I] pietatis uestre corde [corde om. I] GQI	et] ut Q	
26 dei satis] deitatis E	instructum I	ne I	27 annitor G	29 demonstrarent G
31 nicæni EQI, corr. Q*	scæ GQ ^l om. Q ^w	32 euangelica et apostolica E	et apostolico	
om. G	33 erat G	uiperii E	ura E	35 illos QI Vig. Fac.

tatum, tamquam dubia uel infirma sint quæ tanta per sanctum spiritum fixit auctoritas. instructioni autem paruulorum nostrorum, qui post lactis alimoniam cibo desiderant ^{Hebr. 5, 12.} solidiore satiari, ministerii nostri præsidium non negamus, sed sicut simpliciores non ¹³ spernimus, ita a rebellibus hæreticis abstinemus, memores præcepti dominici dicentis nolite dare sanctum canibus neque miseritis margaritas uestras ante ^{Mt. 7, 6} porcos. nimis quippe indignum nimisque iniustum est eos ad libertatem discepta- ⁶ tionis amitti. quos significat sanctus spiritus per prophetam, dicens: filii alieni ^{Ps. 17, 46} mentiti sunt mihi. qui etiam si euangelio non resisterent, de illis tamen se esse monstrarent de quibus scriptum est: deum se profitentur scire, factis autem ^{Tit. 1, 16} negant, clamante adhuc iusti Abel sanguine aduersum impium Cain, qui increpatus ^{Gen. 4, 6—10} a domino non requieuit ad pænitudinem, sed exarsit ad cædem. cuius uindictam ¹¹ sic domini iudicio uolumus reseruari, ut improbus prædo et parricida crudelis in se ipsum recidat et nostra non teneat. neque sanctæ ecclesiæ Alexandrinæ lamentabilem captiuitatem patiamini ulterius prolongari, cui oportet fidei uestre iustitiæque præsidio suam restitui libertatem, ut per omnes Ægypti urbes dignitas patrum et ius sacerdotale ¹⁵ reparetur.

DAT XII KL APRIL LEONE ET MAIORIANO AVGG CONSS

d. 21. m. Mart.
a. 458

100 [inscr. AD EPIS ET CLĒ EGYPT]. *Leo ep. 160 JK 537*

Dilectissimis fratribus Nestorio Athanasio Paulo Petro Theoni Esaia Apollonio Arpocrati Isidoro Isaac Apollonio Maximo Marionem et Helpidio episcopis et ²⁰ clericis catholicis ex Ægypto apud Constantinopolim constitutis Leo. Tribulationem quam dilectioni uestre spiritus diabolicæ temptationis ingessit, ab eo fiducialiter credite subleuandam propter quem talia sustinetis, atque ipsius auxilio consolandos uos esse præsumite cuius dilectioni quæ toleratis, impenditis. qui licet temporaliter fieri quæ sunt aduersa permittat, constantiam tamen fidei non uult decuti, sed probari. ²⁵ promissæ beatitudinis spem gerentes patientiæ longanimitatem uestris mentibus adhibete; fidelis enim deus est, qui non patietur uos temptari super id quod ^{1 Cor. 10, 13} potestis, sed faciet cum temptatione exitum, ut possitis sustinere. nec pedes uestros peccatorum pax uisa dimoueat, quos in ea petra fixos habere debetis ^{Ps. 72, 2, 3} aduersum quam nec portas inferi præualere legistis. quia igitur, fratres carissimi, ^{Mt. 16, 18} Christianissimus imperator rursus ad nos scripta direxit, quibus ut aliquem de nostris ³¹ partibus dirigamus, hortatur et tamquam illic uestra desit instructio quæ ualeat hæreticorum obstinationibus obuiare, desiderat a nobis tamen dirigi qui fidem damnatis et eam diabolico spiritu non recipientibus, tamquam sit adhuc dubia, possit asserere, quæ sicut necessarie prædicatur, ita uoluntate percipitur, dilectionem uestram moneo ³⁵ ut inanis gloriæ contentionem id ipsum dicentes omnes unanimitatis uirtute uitetis. ^{1 Cor. 1, 10} scitis enim quæ uobis debeatur huius palma certaminis cuius idem cognitor qui hoc spectat, adiutor est atque ipse ad uincendum uires sufficit qui diligentibus se præmium ^{1 Cor. 2, 9} iam parauit. nullus se propriis sedibus queratur extorrem aut patriis expulsum

G, E [usque ad 13 Alexandrinæ propter ultimi folii defectum], Q [= twx], I

1 spm scm I	finxit E	2 instructionem G	3 solido E	sed E et QOI	4 dñci præcepti I	dñ G
7 sps scs EI	propheta E	8 esse se E	10 ad hoc G	aduersus EI	11 non requieuit] nro quieuit G	
penitentiam G	uindicta E	13 ura I	17 data Qmx I	x1 G	leone et G glp Q calippio I	
aug cons QI	in fine add. CONTVL I	Q				

G

26 adhibere G   38 expectat G

finibus ingemescat: nemo uestrum exul est deo, quem auxiliaturum uobis ubique confidite. ferte uniuersa patienter et confortato corde dominum fideliter sustinete: breuis est tribulatio quam tempus incidit, nec confessioni uestre noua uideantur quæ
 Mt. 5, 12 uos ab inimicis domini tolerare cognoscimus; sic enim persecuti sunt et prophetas qui erant ante uos. omni itaque dilectioni uestre studio ac labore nitendum est ne ulla insidantium disceptatio possit ammitti neue hoc ab hæreticis ualeat optineri quo euangelicam fidem manifestum est impugnari. nam definitarum rerum quas tantæ synodi uel Christianissimi principis sanxit auctoritas et apostolicæ
 ep. 64 sedis confirmauit assensus, nihil oportet discuti, ne contra fas aliquid uideatur infringi, multumque fidei et sacerdotali constantiæ derogatur, si cum his qui homicidiis et furore repleti sunt ac uolunt conuertere euangelium Christi et facinore suo deo probantur exosi, superflue et plurimum nocituræ altercationis conflictus habeatur.

d. 21. m. Mart.
 a. 458

DAT XII KL APRIL LEONE ET MAIORIANO AVGG CONSS

101 [in mg. AD CLERVM CONSTANTINOPOLITANVM]. Leo ep. 161 JK 538

Leo presbyteris diaconibus et clericis Constantinopolitanæ ecclesiæ. Lætificatus ualde sum et plurimum delectatus quod mihi fidei uestre est, de qua in domino glorior, manifestata constantia et intellego uos per omnia deuotissimos doctrinæ euangelicæ esse discipulos atque apostolicis prædicationibus, quæ ex eodem fonte manarunt, nihil prorsus sentire diuersum, quia catholica fides, quæ uera et una est, nulla se patitur diuersitate uiolari. et ideo cohortari dilectionem uestram ac monere non desino
 1 Cor. 1, 10 ut instruente spiritu sancto perseueranter id ipsum dicatis omnes et non sint inter uos schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem sententia proculque a consortio uestro olim damnatorum depellatis errores, ut in coartatissima fidei constantia permanentes nullum sinatis uobis Nestoriana uel Eutychiana infectum peruersitate sociari, tamquam leue ac tolerabile sit ad quod uterque quorundam insipientium corda traduxit et in scelera diabolici furoris accendit. habemus propitio deo magnum et diuinitus præparatum Christianissimi imperatoris auxilium, quem
 ep. 99 scriptis meis quantum causa expetit, obsecraui ne improbis parricidarum petitionibus in aliquo clementiæ suæ præberet assensum neque ullo modo sineret sanctæ Calchedonensis synodi definitiones, quæ uere de cælestibus prodire decretis, tamquam necessaria retractatione uiolari, cum insidias impiorum ad hoc subripere uelle manifestum sit, ut statuta euangelicis prædicationibus et patrum traditionibus consonantia nouo faciant infirma iudicio et dum disceptatio ammittitur, auctoritas auferatur. aderit, ut spero, suis inspirationibus diuina protectio eamque sancto principi tribuet facultatem ut nullo modo fieri sinat quod humanæ saluti sentit aduersum.

Atticum uero et Andream, quorum nomina fratri et coepiscopo meo Anatolio missis ante litteris indicaui, quos a uestra laudabili fide dissentire cognoui atque Eutychianorum apertissime coniuere perfidiæ, nisi prius hostilia dogmata propria uoce ac subscriptione damnauerint et fidem Calchedonensi concilio roboratam in ecclesia populo

5—12 omni — habeatur adfert Facund. 12, 2

26—33 habemus — auferatur adfert Facundus 12, 2

G

11 deo Facundus om. G

20 ideo] ide G

23 a] ac G

24 coartatissima scripsi coartatis in G

28 expetit Facundus extitit G

29 siniret G

30 prodire G

Christiano præsente se professi fuerint secuturos, ordinis sui honore priuentur, ne diutius luporum feritas simplicitati dominicarum ouium misceatur.

DAT XII KL APRIL LEONE ET MAIORIANO AVGG CONSS

d. 21. m. Mart.
a. 458

102 [inscr. AD ANATHOLIVM EPM]. *Leo ep. 157 JK 534*

Leo Anatolio episcopo Constantinopolitano. Rursus acceptis dilectionis tuæ 5 litteris omnia quæ Alexandriae insanissime gesta sunt, cum magno dolore cognoui, si tamen ullæ epistularum paginæ tam atrocia facinora explicare potuerunt. sed non iam nobis in defendendis aduersitatibus est morandum, cum utilius sit prouidere quæ prosint et quæ hæreticorum furorem tandem aliquando ab ecclesiæ quiete depellant. cum enim talem principem nobis diuina <prouidentia> prospexerit ut fides ipsius solli- 10 citudinem pæne superet sacerdotum, tuæ dilectionis maxime expectatur instantia, ut uenerandissimo imperatori pro uniuersali ecclesia supplicare non desinas et crebris suggestionibus poscere ut quam primum a peruasoribus suis Alexandrina ecclesia liberetur. ego sane quantum potui, piissimum principem precatus sum, ut et statuta ep. 97 sanctæ synodi Calchedonensis manere inuiolata præciperet et hæreticorum assertiones 15 in magna uergere ignorantiae cæcitate cognosceret et quæ de peruadendo sacerdotio parricidæ sacrilegi commiserunt, nulla posse dissimulatione tolerari nec alio modo totam causam posse consumi, nisi prædictæ synodi constitutiones perennitatis robur accipiant et insanissimi peruasores ab aliena sede pellantur fiatque tandem Alexandrinus populus suæ quietis et pacis, ne paucorum hæreticorum arbitrio in ecclesiæ noxam et in dei 20 præcipitentur offensam.

Multum autem in eo consolationis accepi quod ex omni numero episcoporum qui Ægyptiacis diocesisibus præsunt, solum dudum damnati potuerunt quattuor inueniri qui Timotheo et impietate hæreseos <et> sceleris latrocinio iungerentur. qui ad petendam synodum ammitti nullatenus possent, etiam si de solo hæretico arguerentur 25 errore; cum autem et in occupando episcopatum et interficiendo episcopum inauditum facinus perpetrarint, quid illis in ecclesia loci est, etiam si catholicam suscipiant ueritatem? omnibus igitur intra Ægyptum sacerdotibus domini siue recentioribus siue ex antiqua constitutione residentibus uno auxilio remedioque præstandum est ut tam indignis persecutionibus liberentur et hoc malum, quod se penetralibus tantæ urbis 30 ingressit, salubri auctoritate pellatur et Christiana plebs fidei atque operibus ante deuota paternis constitutionibus ualeat cum quiete seruire.

Fratres autem nostros qui Constantinopolim ab Ægypti parte uenerunt, litteris meis imperatori commendare non destiti, sed etiam te tuæ humanitatis ammoneo ut ep. 97 ad consolationem peregrinationis ipsorum quantum potes studii adhibere digneris. 35 quorum præsentia multum dilectionem tuam iuuare apud clementissimum principem potest ne petitioni hæreticorum ad nouam synodum, quæ uniuersali ecclesiæ inimica est, annuatur, quamuis apostolica sedes ea fide ac stabilitate fundata sit, ut nequaquam recipiat istius nouitatis assensum, ac si quis aduersariorum machinationibus coniuendum esse crediderit, ipse se a communione catholicæ ecclesiæ separabit, cum secundum 40 inspirationem dei et in fide incarnationis domini et in custodia Calchedonensis synodi uniuersalis ecclesiæ sit una sententia et præcipue in nostris partibus tam firmiter euan-

G

10 prouidentia <i>add. Quesnel</i>	18 synodo G	21 offensa G	22 qui] quia G	24 impietate <i>Quesnel</i>
impietatis G	et <i>add. Quesnel</i>	25 possint G	argueretur G	26 episcopatu G
bilibus G	31 fide G	38 sedis G	39 cohibendum G	41 inspiratione G
				30 penetra-

gelica doctrina teneatur, ut magnum sacrilegium putetur, si a traditione apostolica uel in exiguo aliquo deuietur.

ep. 95   Iam pridem dilectioni tuæ scripsisse me recolo ut in clero ecclesiæ tuæ nullum Eutychianæ hæresi consentire patiaris, quoniam capitis periculum respicit, si quid saucium inueniatur in membris. sed cum hoc nulla adhuc correctione purgatum sit et Atticum presbyterum tuum ad eam insolentiam profecisse cognoscam ut in ecclesia contra catholicam fidem et Calchedonensem synodum audeat disputare, cogor uehementius de tua dissimulatione causari. nam quod incommonitus facere debuisti, miror etiam post euidencia nostra scripta neglectum et ideo acrius moneo neque amplius dissimulandum esse protestor, si hominem pestilentem ulterius in tua habendum 10 communione credideris. quem nos, si fieri potest, emendare malumus quam perire, ut scilicet si correctum se uideri cupit et in societate ecclesiastica permanere, de eo loco unde contra catholicam fidem multa disseruit, aperte nunc ipsius fidei prædicator appareat et nihil Eutychiani dogmatis prætermittat quod non manifestatione suæ professionis Christiano populo audiente condemnet, ne, ut dixi, plurimum dissimulatio 15 ista te maculet, si uel hic tam noxius uel Andreas impietati ipsius socius nec correcti fuerint nec repulsi. EXPLICIT

103 [in mg. AD LEONEM AVG]. *Leo ep. 164 JK 541 = E 69*

Leo Leoni augusto. Multis manifestisque documentis probatum esse mihi gaudens quanto uniuersali ecclesiæ consulatis affectu, præceptis pietatis uestræ, ubi 20 primum licuit, parere non distuli, dirigens Domitianum et Geminianum fratres et coepiscopos meos qui apud uos preces meæ sollicitudinis exequentes pro quiete uobis doctrinæ euangelicæ supplicarent et libertatem fidei, in qua secundum eruditionem spiritus sancti ipse præcipue emines, optinerent, repulsis procul hostibus Christi, qui etiam si uoluissent furorem suum tegere, non laterent, quia alia est domini gregis sancta simplicitas, alia 25 sub uestitu ouium simulatio latentium bestiarum nec possunt iam per hypocrisin inrepere quos tantæ furor manifestauit insanix. agnosce igitur, uenerabilis imperator, in quantum totius mundi præsidium diuina sis prouidentia præparatus, et quid auxilii matri tuæ ecclesiæ debeas, quæ te filio maxime gloriatur, intellege: non sinantur contra dexteræ omnipotentis triumphos rediuiuis assurgere motibus extincta certamina, præsertim 30 cum id damnatis iam dudum hæreticorum ausibus omnino non liceat et hic fructus piis laboribus debeatur ut omnis ecclesiæ plenitudo in suæ unitatis soliditate secunda permaneat nihilque prorsus de bene compositis retractetur, quia post legitimas et diuinitus inspiratas constitutiones uelle configere non pacifici est animi, sed rebellis, 35 dicente apostolo: uerbis enim contendere ad nihil est utile nisi ad subuersionem audientium. nam si humanis persuasionibus semper disceptare

G

2 aliquod G   6 Atticum *Quesnel* antiquum G   9 debuistis G   12 se uideri *Quesnel* si uideris G
27—p. 111,1 resultare *adfert Facundus* 2, 6   29—p. 111,2 non — confidere *adfert Vigilus Coll. Auell.* 83, 292   33 nihilque — retractetur *adfert Facundus* 12, 2   29. 30 non — certamina. 33 nihil — retractetur. 33—p. 111,1 legitimas — resultare *adfert Pelagius in ep. III ad episc. Histrix.* 21. 20 t. IIII 2 p. 114, 17. 19. 13

GEMV

19 leo ep̄s E item leo ep̄s MV   documentum G   mihi esse E   20 gaudens om. M   21 donatianum E
24 emines optinerent GE minime sopor tenere ne MV   ut repulsis G   25 sororem M   suorum G
regere MV   domini [dominici E] gregis GE gregis domini MV   26 ypocrisim E   27 tantæ om. E
29 quæ te] quiete V   sinantur GEFac. sinatur MV sinas *Vigil. Pelag.*   30 omnipotentis dei *Pelag.*
exurgere *Vig. Pel.*   31 cum id] cui M   his M   35 enim om. *Pelag.*   35/36 subuersione E

sit liberum, numquam deesse poterunt qui ueritati audeant resultare et de mundanæ sapientiæ loquacitate confidere, cum hanc nocentissimam uanitatem quantum debeat fides et sapientia Christiana uitare, ex ipsa domini Iesu Christi institutione cognoscat, qui omnes nationes ad inlumptionem fidei uocaturus non de philosophis aut de oratoribus qui prædicando euangelio famularentur, elegit, sed de humilibus et piscatoribus 5 per quos sancta manifestaret, adsumpsit, ne doctrina cælestis, quæ erat plena uirtutum, auxilio uideretur indigere uerborum. unde apostolus protestatur et dicit: non enim misit me Christus baptizare, sed euangelizare, non in sapientia 1 Cor. 1, 17-20 uerbi, ne euacuatur crux Christi. uerbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem qui salui fient, uirtus dei est. scriptum est 10 enim: perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobo. ubi sapiens? ubi scriba? ubi inquisitor huius sæculi? nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi? argumenta enim rhetorica et institutæ ab hominibus uersutiæ disputandi in eo præcipue gloriantur si in rebus incertis et opinionum uarietate confusis ad hoc audientium trahant sensum quod asserendum 15 ingenio atque eloquio suo quisque delegerit, et ita fieri ut quod maiore facundia defenditur, uerius æstimetur. sed Christi euangelium hac arte non indiget, in quo doctrina ueritatis sua luce manifestata est, nec quæritur quid auribus placeat, ubi ueræ fidei sufficit scire quis doceat. hos autem qui suis decipiuntur inuentis, nihil magis ab euangelica luce dissociat quam quod incarnationis dominicæ ueritatem non putant 20 ad humanam, id est nostram pertinere naturam tamquam indignum fuerit gloriæ dei ut maiestas uerbi impassibilis ueritatem mortalis carnis assumpserit, cum aliter salus hominum reparari non posset, nisi qui est in forma dei, formam suscipere dignaretur et serui. unde cum sancta synodus Calchedonensis, quæ ab uniuersis Romani orbis prouinciis cum totius mundi est celebrata consensu et a sacratissimi concilii Nicæni est 25 indiuisa decretis, omnem Eutychiani dogmatis impietatem a corpore catholicæ communionis absciderit, quomodo erit cuiquam lapsorum ad ecclesiasticam pacem recursus, nisi perfecta fuerit satisfactione purgatus? nam quæ istis tribui potest licentia disserendi, qui iusto sanctoque iudicio meruere damnari, ut uerissime illam sententiam beati apostoli Iohannis exciperent, qua inter ipsa ecclesiæ nascentis exordia inimicos crucis Christi 30 perculit dicens: omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne 1 Ioh. 4, 2, 3 uenisse, ex deo est et omnis spiritus qui soluit Iesum, ex deo non est, sed hic est antichristi. qua sancti spiritus præcurrente doctrina pie nobis et constanter utendum est, ne dum talium disceptatio ammittitur, his quæ diuinitus definita sunt, auctoritas derogetur, GL, cum per omnes regni uestri partes et in uniuersis 35

33—35 pie — derogetur adferunt Vigilius in Coll. Auell. 83, 293 et Pelagius l. c. p. 117, 4

GEMV

2 quantam M	habeat E	4 de om. MV	5 et] et de MV	6 scā GMV se E	est MV
uirtutum E uirtutibus GMV	7 auxilium G	10 fiunt E	12 conquisitor MV	13 stultitiam M	
rhetorica et] retoricæ G	13 confisis G	asserendo G	16 diligerit MV	fit E	18 mani-
festæ E	quæritur E sequitur GMV	19 quis E quos MV quod G	20 luce E uoce G uoce luce MV		
23 possit MV	24 romane urbis [cibis MV] EMV	27 ad] et M	reuersus MV	28 differendi V	
29 iustos MV	29/30 iohannis apostoli EM	33 sed] et E	antixp̄s M	quia MV	34 neces-
sarium autendum MV	disputatio E Vig. Pelag.	admittetur E	35 auctoritati Pelag.	auctoritatis E	
dum GMV	ūn regni G				

finibus terræ ea quæ apud Calchedonam confirmata est fides, fundatissima pace seruetur nec Christiano sit dignus nomine qui se a consortio nostræ unitatis abrumpit. de
 Tit. 3, 10. 11 quo apostolus dicit: hæreticum hominem post unam et secundam correp-
 tionem deuita, sciens quia huiusmodi peruersus et proprio iudicio sit
 damnatus. quod ergo in sanctæ Alexandrinæ ecclesiæ peruatione et in præsulis 5
 ipsius crudelissima cæde impius parricida commisit, non potest humanis remissionibus
 expiari, nisi ille exoretur qui talia et solus potest digne plectere et solus ineffabili miseri-
 cordia relaxare; nos uero non ultionum sumus cupidi, sed ministris diaboli non possumus
 ulla ex parte sociari. quos si a peruersis discedere, ab errore resipiscere et ab armis
 discordiæ ad pænitiæ cognoscamus lamenta conuerti, possumus etiam nos pro illis, 10
 ne in æternum pereant, supplicare, ut pietatis domini utamur exemplo, qui pro perse-
 cutoribus suis ligno crucis adfixus orabat dicens: pater, ignosce illis, quia nesciunt
 Le. 23, 34 quid faciunt. quod ut fructuose pro inimicis suis caritas faciat Christiana, relinquunt
 impii semper religiosam semperque deuotam ecclesiam dei neque simplicis populi animos
 hæretica audeant conturbare fallacia, ut ubi omnibus retro temporibus sincerissima 15
 fides floruit, nunc quoque euangelica et apostolica possit uigere doctrina, quia et nos
 diuinam misericordiam, in quantum ualemus, imitantes nullum iustitia plecti, sed
 omnes cupimus misericordia liberari.

Vtatur, obsecro, clementia tua prædictorum fratrum meorum suggestionibus,
 ep. 99 quos sicut iam dudum in præmissa epistula sum locutus, non disceptaturos cum damnatis, 20
 sed supplicaturos uobis pro catholicæ tantum fidei stabilitate direxi. et præcipue
 illud pietas uestra pro fide sua et diuinæ maiestatis contemplatione concedat ut hæreti-
 corum contentionibus prorsus amotis misericordem curam his qui infeliciter prolapsi
 sunt, dignetur impendere et libertate Alexandrinæ ecclesiæ in statum pristinum reuocata
 antistes illic Calchedonensis synodi statuta custodiens et concordans euangelicis disci- 25
 plinis, qui conturbatam plebem pacificare ualeat, ordinetur, ii etiam episcopi uel clerici
 quos de ecclesiis suis depulit impius parricida, pietatis tuæ præceptione reuocentur,
 ceteris quoque quos similis malignitas habitationibus propriis fecit extorres, in statum
 pristinum restitutis, quatenus plene atque perfecte de gratia dei et fidei uestre merito
 sine ullo iam concertationum strepitu gaudeamus. nam si quis ita Christianæ spei 30
 ac propriæ salutis oblitus est, ut ad conuulsionem sacratissimi concilii Nicæni sanctæ
 Calchedonensis synodi euangelicum apostolicumque decretum uiolare aliqua disputatione
 præsumat, hunc cum omnibus hæreticis, qui de incarnatione domini nostri Iesu Christi
 impia et detestanda senserunt, simili anathemate parique execratione damnamus, ut
 et legitima satisfactione correctis pænitiæ remedium non negetur et in resultantes 35
 sententia synodalis, quæ ueritatis est plena, permaneat.

d. 17. m. Aug.
 a. 458

DAT XVI KL SEPTEM LEONE ET MAIORIANO AVGG CONSS

GEMV

2 xpianus G 3 et secundam om. MV 3/4 correctionem M 4 et] est et G 5 damnato M
 peruationem MV persuasionem E 6 crudelissimam [crudelissimum MV] cædem EMV non om. M
 9 sanciti M quod E persuasis E 12 tuis M crucis adfixos G crucis fixus E crucifixus MV
 14 impii et MV di lacessere E simplices E 19 clementiam tuam EMV fratrum om. M 20 dispu-
 tatos E disceptaturos disputaturos MV cum condemnatis E 21 catholica MV 23 infideliter MV
 26 placare E hii GMV hic E 27 pepulit E iuræ E reuocetur MV 28 ceteros MV quoque]
 uero M quod G extorrens E 29 et de fidei V 30 tam E 31 conclusionem MV conuulsionem E
 sūeque MV 34 ut om. E 37 data MV xvi om. EMV leone et om. MV maiuriano GMV
 aug cons MV

104 [inscr. AD LEONEM AVG]. *Leo ep. 165 JK 542 = E 70. 71. Graecam uersionem edidi in Abhdlg. d. Bayer. Ges. d. Wiss. XXXII 6 p. 56—62*

Leo Leoni augusto. Promisisse me memini, uenerabilis imperator, in causa fidei, ep. 97 de qua clementiam tuam noui pie esse sollicitam, pleniorum humilitatis meae dirigendum esse sermonem, quem nunc auxiliante domino fidei occasione persoluo, ut sancto pietatis tuae studio utilis, quantum arbitror, deesse non possit instructio. quamuis enim sciam 5 clementiam tuam humanis institutionibus non egere et sincerissimam de abundantia spiritus sancti hausisse doctrinam, officii tamen mei est et patefacere quod intellegis, et praedicare quod credis, ut ignis ille quem dominus ueniens misit in terram, motu Lc. 12, 49 crebrae meditationis agitatus sic concalescat, ut ferueat, et sic inflammetur, ut luceat.

Magnas enim caligines Eutychniana haeresis Orientis partibus inferre molita est et 10 ab illa luce quae, sicut euangelium loquitur, lucet in tenebris et tenebrae eam non loh. 1, 5 comprehenderunt, imperitorum oculos temptauit auertere cumque ipsa in suam reciderit caecitatem, in discipulis recrudescit quod in auctore defecit. non longo namque temporis interuallo catholica fides, quae est singularis et uera cuique nihil addi, nihil minui potest, a duobus est hostibus adpetita, quorum prior Nestorius, Eutyches 15 secundus emersit, qui ecclesiae dei duas haereses sibimet contrarias inferre uoluerunt, ut uterque a praedicatoribus ueritatis merito damnarentur, quia insanum nimis et sacrilegum fuit quod uaria falsitate ambo senserunt. anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam uirginem Mariam non dei, sed hominis tantummodo credidit genetricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis nec unum Christum in uerbo dei et 20 carne sentiret, sed separatim atque seiunctim alterum filium dei, alterum hominis praedicaret, cum manente illa incommutabilis uerbi essentia, quae ei cum patre et cum spiritu sancto intemporalis atque coaeterna est, ita intra uirginea uiscera uerbum caro sit factum, ut per ineffabile sacramentum uno conceptu unoque partu secundum ueritatem utriusque naturae eadem uirgo et ancilla domini esset et mater, quod etiam Elisa- 25 beth, sicut Lucas euangelista declarat, intellexit et dixit: unde hoc mihi ut ueniat Lc. 1, 43 ad me mater domini mei? Eutyches quoque eodem percellatur anathemate,

14 catholica fides] hinc inde plus minus repetitur epistula ad Palæstinos [infra Q 81]

GE, Q [= aetwz], P [= acp], P^l, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]

inscr. INCIP EPISTVLA PAPAE LEONIS AD LEONEM IMPERATOREM CONTRA EUTYCHEN P ITEM PAPAE LEONIS AD AVGVSTVM LEONEM P^l EIVSDEM LEONIS AD LEONEM AVGVSTVM I De blasfemiis nestorii et euticetis eorumque digno anathemate II Quod in una dñi nri ihu xpi persona gemina sit deitatis et humanitatis asserenda natura III De capitulis fidei ex scōrum patrum libris collectis S INCIPIT EPISTOLA PAPAE LEONIS AD LEONEM AVGVSTVM L item alia epistola leonis papae ad leonem augustum H LEONIS PAPE DE VNA Dñi nri ihu xpi PERSONA CVM SVBIECTIS TESTIMONIIS PATRV M Q^a om. EQ 2 Leo—augusto om. PP^l leo episcopus EQSLH 3 pie om. PP^l prolixior G utilitatis Q^{aetw} utilitatis Q^a corr. 4 fidei P^l scāe H 5 sciat H, corr. H^s 6 et] sed G abundantiam EP^sL, corr. Lv 7 auxisse SL haurisse G mei tamen S 8 quod] quae LH terra GL^aH 9 incalescat LH, corr. Lv 10 eutychnianas H patribus H 11 in euangelio LH 12 cum H 13 falsitatem P^l in EQPP^lT nunc in G, Q^s corr., SLH deficit H longa H 14 numquam L^aH catholice LH corr. Lv cui S, Lv corr. 15 nihilque GSLy corr. nihilue Q^a corr. est om. H^s id H^s et eutyches P^l 16 emergerit GL^ayH ecclesiam H duas om. H contrarias sibimet Q sibimet ipsis contrarias L^aH 17 damnaretur Q^s corr., PP^lH 19 credit P^lS^s 20 faceret aliam E ne P^l Christum] spm H in om. Q dñi L^aH 21 carnem H seiunctum GS^s filium hominis Q^sH 22 praedicare H commanente H commanentem P^s essentia] substantia P ei] et E 23 incorporalis P intra] in tua H uirginis tantum H 24 per EQPP^lT per id quod SLH unum conceptu [conceptum H^s] H 26 declarans Q, corr. Q^s 27 mater dñi mei ad me SLH eadem L, corr. Lv precellatur S^s procellatur H

qui per impios ueterum hæreticorum uolutatus errores tertium Apollinaris dogma delegit, ut negata humanæ carnis atque animæ ueritate totum dominum nostrum Iesum Christum unius assereret esse naturæ, tamquam uerbi deitas ipsa se in carnem animamque conuerterit et concipi ac nasci, nutrir et crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere et ascendere in cælum et in patris dextera, unde ad iudicandos uiuos et mortuos ueniet, 5 consedere diuinæ tantum essentiae fuerit. quæ nihil horum in se sine carnis recipit ueritate, quoniam natura unigeniti natura est patris, natura est spiritus sancti simulque impassibilis, simul est incommutabilis sempiternæ trinitatis indiuisa unitas et consubstantialis æqualitas. unde si ab Apollinaris peruersitate Eutychianus quisque desciscit, ne conuincatur deitatem passibilem sentire atque mortalem, et tamen uerbi in- 10 carnati, id est uerbi et carnis unam audet pronuntiare naturam, manifeste in Valentini
1 Tim. 2,5 et Manichæi transit insaniam et mediatorem dei et hominum hominem Christum Iesum simulatorie omnia credit egisse nec humanum in ipso corpus, sed phantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentium. quæ impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur et talium assertionum sacrilegia concordibus per totum mundum 15 beatorum patrum dudum sunt damnata sententiis, non dubium est eam nos fidem prædicare atque defendere, quam sancta synodus Nicæna firmavit dicens

Credimus in unum deum patrem omnipotentem, uisibilem et inuisibilem factorem; et in unum dominum nostrum Iesum Christum filium dei, natum de patre unigenitum, hoc est de substantia patris, deum de deo, lumen de lumine, deum uerum de deo uero, 20 natum, non factum, unius substantiæ cum patre, quod Græci dicunt omousion, per quem omnia facta sunt siue quæ in cælo siue quæ in terra, qui propter nos et nostram salutem descendit [et] incarnatus est et homo factus, passus est et resurrexit tertia die, ascendit in cælos, uenturus indicare uiuos et mortuos; et in spiritum sanctum.

In qua professione hoc euidentissime continetur quod etiam nos de domini incarnatione confitemur et credimus, qui ad salutem humani generis reformandam ueram carnem nostræ fragilitatis non de cælo secum detulit, sed in utero uirginis matris assumpsit. quicumque ergo illi sunt ita obcæcati et a lumine ueritatis alieni, ut uerbo dei a tempore incarnationis humanæ carnis denegent ueritatem, ostendant in quo sibi Christianum nomen usurpent et cum euangelio ueritatis qua ratione concordent, si 30

GE, Q [= actwx], P [= acp], P^l, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg], T^o [inde a 2 atque]
1 uolutus errorem H apollenarius H dogmate diligit E dogmate legit S^d, corr. S^e, L^aH dogmate elegit S^d
L^y, corr. L^y 2 negatam L, corr. L^y, negatum H ueritatem EP^aLH 3 asserit PS^f adseret T^o
adsereret L^a asserant H naturam T^o 4 et¹ om. L^{ay}H, corr. L^y et sepelliri resurgere PT^o 5 cælos Q
cælo T^o in² ad GLHT^o dexteram GQP^oST^o dexteram consedis[se] [consedisset H] LH uenturus est
et T^o 6 cum consedere LH quem H horum om. H recepit EP^cHT^o 7 ueritatem PSLHT^o,
corr. L^y patris] patris natura est filii E 8 simulque P^l inmutabilis P^l 9 æquitas E si] se Q,
corr. Q^x 9/10 discessit P^oHT^o 10 conueniatur T^o sentire — mortalem om. LH sentire æque mortali
superscr. L^y et tam L, corr. L^y etiam H 10/11 incarnatio LH, corr. L^y ualentes T^o 12 ih̄m
xp̄m S^dest LH^g 13 credit omnia SL^y corr. ex se credidit omnia LH in ipso] ipsum H fantasmaticam
T^o SL^y corr. fantasiam L fantasia H 14 specie H aperuisse L^a aperuisset H quoniam om. LH,
corr. L^y 15 alium Q^x P^c T^o, corr. Q^x aliorum SLH 16 beatorum—dudum om. H esse H 17 con-
firmavit Q^x corr., SLH 18 omnium uisibilem QF 19 ih̄m xp̄m dñm nr̄m LH Christum om. T^o
21 greci GQ^a corr., Q^{ux} PP^l S^dem^lLHT^o grece EQ^{ux}S^fI^f 22 nos et om. T^o et propter P^lSLH^f
23 descendit de cælo SLH et¹ EL^aH om. GQPP^lSLB^yT^o est om. P^l et² om. PT^o est om. EL^a
tertio EP^l 23 et ascendit LH cælum L, corr. L^y inde [unde L^o] uenturus est LH spū scō
QP^cL, corr. L^y 25 quos T^o etiam et P^l 26 quia GLH^g, corr. G reformandum P^oL^{ay}H, corr. L^y
27 fragilitatis nr̄æ E secundum E 28 ita sunt G in uerbo G 29 a om. QT^o in P^o carni H
30 xp̄iani E nomen om. E usurpant H concordant T^o

beatæ uirginis partu aut caro sine deitate aut deitas est orta sine carne. sicut enim negari non potest euangelista dicente quod uerbum caro factum est et habitauit Ioh. 1, 14 in nobis, ita negari non potest beato Paulo apostolo prædicante quod deus erat in 2 Cor. 5, 19 Christo mundum reconcilians sibi. quæ autem reconciliatio esse posset qua humano generi propitiaretur deus, nisi omnium causam mediator dei hominumque susciperet? qua uero ratione ueritatem mediatoris impleteret, nisi qui in forma dei Phil. 2, 6, 7 æqualis est patri, in forma serui particeps esset et nostri, ut mortis uinculum unius præuaricatione contractum unius morte, qui solus morti nihil debuit, solueretur? effusio enim pro iniustis sanguinis Christi tam fuit diues ad pretium, ut si uniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum diaboli uincla retinerent, quoniam, sicut apostolus 10 ait, ubi abundauit peccatum, superabundauit gratia et cum sub peccati præ- Rom. 5, 20 iudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, ualidius factum est donum libertatis quam debitum seruitutis. quam itaque sibi in huius sacramenti præsidio spem relinquunt qui in saluatore nostro negant humani corporis ueritatem? dicant quo sacrificio reconciliati, dicant quo sanguine sint redempti. quis est, ut apostolus 15 ait, qui tradidit semet ipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in Eph. 5, 2 odorem suauitatis? aut quod umquam sacrificium sacratius fuit quam quod uerus et æternus pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis inposuit? quamuis enim multorum sanctorum in conspectu domini pretiosa mors fuerit, nullius tamen insontis Ps. 115, 15 occisio redemptio fuit mundi. acceperunt iusti, non dederunt coronas, et de forti- 20 tudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ. singulares quippe in singulis mortes fuerunt nec alterius quisquam debitum suo fine persoluit, cum inter filios hominum unus solus dominus noster Iesus Christus, qui uere erat agnus immaculatus, extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sint etiam suscitati, de quibus ipse dicebat: cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me. fides Ioh. 12, 32 etenim uera iustificans impios et creans iustos ad humanitatis suæ tracta participem 20 in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem humani generis in carnis nostræ humilitate congressus his uictoriam suam tribuit, in quorum corpore triumphauit.

Licet ergo in uno domino Iesu Christo uero dei atque hominis filio uerbi et carnis 30 una persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuisse communes habeat actiones, intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates et sinceræ fidei contemplatione cernendum est ad quæ prouehatur humilitas carnis et ad quæ inclinetur altitudo deitatis, quid sit

GE, Q [= actwx], P [= acp], P^t, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg], T^o

1 partus ESL^v corr. 2 negare P^cSS^tH 3 apostolo paulo P^tSLB^v apostolo PHT^o 4 possit GP^cT^o
 potest Q qui L 5 quæ T^o repropitiaretur GEP^tS, L^v corr. causa EQSL^oHT^o, corr. S^c et homi-
 num Q et hominumque H 6 suscepit P^cLHT^o carnem susciperet Q 7 et om. PT^o post nostri ius.
 et per unum nouum hominem fieret renouatio ueritatis Q^x corr. ut] et GQH^o 8 præuaricationem H per
 unius LII morte — solus om. H mortem L nihil morti G morte T^o 9 sanguis GH^o Christi om.
 L^oYH, corr. L^v diues fuit E ut om. T^o 10 in om. H crederent P uincla QP^tT^oS^c corr., L
 uinculum H tenerent P 11 et gratia Q^oewx P^c sub om. T^o 12 nati] non H factus H 13 præsidio]
 præ H 14 saluatorem nr̃m Q, corr. Q^x 15 sunt P^tH T^o qui Q^oL, corr. Q^oL^v quid T^o 17 saceratus P^oL^v
 sacratum H 18 crucis om. LH, corr. L^v immutationem T^o enim om. T^o 19 insontis om. PT^o
 in sc̃is LH^o, corr. L^v in sc̃i H^o 20 isti H 21 singulares] singillatim G 22 in morte L^oYH, corr. L^v
 fuerint H suo om. T^o finem P^cL^oYHT^o 23 solus om. LII, corr. L^v solus filius G 24 existeret S^d
 existeret H sunt S etiam ipse H 25 me ipsum Q^x corr., S, L^v corr. 26 enim GP^cLAT^o parti-
 cipium S 27 acquirit GT^o in quo] qui T^o solus L^oH T^o om. G se homo Q 28 potentiam
 P^cS^mL^oH potestate P^t carnem E 29 humilitatis EP^cSS^tL^o humanitate T^o 30 dñō nostro QP^t
 uerbo H dō G 31 quem H commune H om. T^o habeant EH 32 sincera E contemplationes H
 33 est om. P^t quam¹ L^oB^v quem L^oII ad² om. H quam² LH, corr. L^v declinetur P inclinatur H

- quod caro sine uerbo non agit et quid sit quod uerbum sine carne non efficit. sine
 uerbi enim potentia nec conciperet uirgo nec pareret et sine ueritate carnis obuoluta
 Mt. 1, 11, 13 pannis infantia non iaceret. sine uerbi potentia non adorarent magi puerum stella
 indice declaratum et sine ueritate carnis non iuberetur transferri in Aegyptum puer
 et ab Herodis persecutione subduci. sine uerbi potentia non diceret uox patris missa 5
 Mt. 3, 17 de cælo hic est filius meus dilectus, in quo mihi [bene] conplacui, et sine
 Ioh. 1, 29 ueritate carnis non protestaretur Iohannes ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata
 mundi. sine uerbi potentia non fieret redintegratio debilium et uiuificatio mortuorum
 et sine ueritate carnis nec cibus ieiuno nec somnus esset necessarius fatigato. postremo
 sine uerbi potentia non se dominus patri profiteretur æqualem et sine ueritate carnis 10
 Iob. 14, 28 non idem diceret patrem se esse maiorem, cum catholica fides utrumque suscipiat,
 Mt. 16, 16 utrumque defendat, quæ secundum confessionem beati apostoli Petri unum Christum
 dei uiui filium et hominem credit et uerbum. quamuis itaque ab illo initio quod in
 utero uirginis uerbum caro factum est, nihil umquam inter utramque formam diuisionis
 extiterit et per omnia incrementa corporea unius personæ fuerint totius temporis actiones, 15
 ea ipsa tamen quæ inseparabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus, sed quid
 cuius formæ sit, ex operum qualitate sentimus.
- Dicant ergo isti ypocritæ, qui cæcis mentibus lumen nolunt recipere ueritatis, in
 1 Cor. 2, 8 qua forma crucis ligno dominus maiestatis Christus affixus sit, quid iacuerit in sepulcro
 et reuoluto monumenti lapide quæ tertio die caro surrexit et in quo post resurrectionem 20
 suam non credentes quosdam discipulos arguebat et hæitationem cunctantium confuta-
 Lc. 24, 39 bat, cum diceret palpatæ et uidete quia spiritus carnem et ossa non habet
 Iob. 20, 27 sicut me uidetis habere et apostolo Thomæ infer manum tuam in latus
 meum et uide manus meas et pedes et noli esse incredulus, sed fidelis.
 qua utique manifestatione corporis sui iam hæreticorum mendacia destruebat, ut uni- 25
 uersa ecclesia Christi inbuenda doctrinis hoc sibi non dubitaret credendum quod apostoli
 susceperant prædicandum. ac si in tanta luce ueritatis tenebras suas hæretica ob-
 duratio non relinquit, ostendant unde sibi spem uitæ polliceantur æternæ, ad quam nisi
 1 Tim. 2, 5 per mediatorem dei et hominum hominem Iesum Christum non potest perueniri. sicut
 Act. 4, 12 enim ait beatus Petrus apostolus, non est aliud nomen datum hominibus sub 30
 cælo in quo oporteat nos saluos fieri, nec est redemptio captiuitatis humanæ
 1 Tim. 2, 6 nisi in sanguine eius qui dedit semet ipsum redemptionem pro omnibus, et qui,

GE, Q [= ætux], P [= acp], P^l, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg], T^o

- 1 uerbo] uerbum H et—sit om. T^o 2 enim uerbi P^oT^o potentiam EP^oT^oL^o subuoluta L^oH
 4 egypto P^oPH, corr. H^o 6 dilectissimus L^oY H, corr. L^oY bene om. QPP^oSL^oYHT^o complacuit
 L^oY H^o complacuit [conplacui S^o] ipsum audite S, L^oY corr. 7 ecce^o om. P peccatum ES^omt L^o I^o
 8 fuerit L^oH retente gratia [gratiæ H] L^oH resurrectio G 9 ieiunio Q^oxx S^o L^oHT^o, corr. Q^oxx
 fatigati H, corr. H^o 10 sine^o om. L^oY H, corr. L^oY H^o 12 petri apostoli S^o L^oH Christum om. L^oH,
 corr. L^oY 13 uiui om. L^oH, corr. L^oY credidit GS^oL, corr. L^oY quod S^omt L^oH qui T^o 14 facta T^o
 inter] in GS^o aliquid diuisionis SLH 16 tamen] namque alibi tamen S, L^oY corr., namque L^oH quæ
 om. S^oLH, corr. L^oY conmixtione SLH confundimus H 18 ergo nunc H ceci H mentis LHT^o,
 corr. L^oY lumen nolunt lumen H ueritatis rennuunt H 19 lignum PPHT^o cruci adfixus H
 20 die tertio H caro om. P^o L^oY, corr. L^oY surrexerit Q^oxx corr., Q^oxx P^oac S^o L^oY, S^o corr., L^oY resurrexit
 H resurrexit P^o in om. T^o quo GEHT^oT^oI^o qua QSLH 21 suam om. G dubitantium L^oY H
 23 apostolus H infer GEQ^oxx S^o infres Q^o inferent P^o infert L^oY, corr. Q^oxx 24 meas om. Q, corr. Q^o
 pedes meos L^oHT^o 25 quia Q^o P^o L^oY H, corr. P^o manifestationem P^o L^oY H, corr. L^oY 26 inbuendam H
 non sibi S si non T^o esse credendum T^o 27 heretica L^oY H, corr. L^oY hereticorum G 28 reliquit
 S^omt L^o L^oY corr., H polliceatur H 29 hominem om. H xpm ihm QQS^o poterit P poterint T^o
 peruenire T^oS^o 30 est enim L^oH hominibus om. P^o 31 saluari L^oH, corr. L^oY nec esset L^oY H
 necesse L^oY necesse est P^o, corr. L^oY 32 sanguinem Q, corr. Q^oxx qui^o om. P^o S^omt L^oH

sicut prædicat beatus apostolus Paulus, cum in forma dei esset, non rapinam Phil. 2, 6—11 arbitratus est esse se æqualem deo, sed semet ipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inuentus ut homo humiliavit semet ipsum factus obocdiens usque ad mortem, mortem autem crucis. propter quod et deus illum exaltauit et donauit illi 5 nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus in gloria est dei patris. cum ergo unus sit dominus Iesus Christus et ueræ deitatis ueræque humanitatis in ipso una prorsus eademque persona sit, exaltationem tamen qua illum, sicut doctor gentium dicit, exaltauit deus et 10 donauit illi nomen quod super omne nomen excellit, ad eam intellegimus pertinere formam quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. in forma quippe dei æqualis erat filius patri et inter genitorem atque unigenitum nulla erat in essentia discretio, nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat uerbo, quod ei patris munere redderetur. forma autem serui, per quam impassibilis deitas sacramen- 15 tum magnæ pietatis impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriam diuinæ potestatis euecta est, in tantam unitatem ab ipso conceptu uirginis deitate et humanitate conserta, ut nec sine homine diuina nec sine deo agerentur humana. propter quod sicut dominus 1 Cor. 2, 8 maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate æqualis est deo, dicitur exaltatus, quia inseparabiliter manente unitate personæ unus atque idem est et totus hominis filius 20 propter carnem et totus dei filius propter unam cum patre deitatem. quidquid ergo in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quæ non habuit, conferuntur. nam secundum potentiam deitatis indifferenter omnia quæ habet pater, etiam filius habet, et quæ in forma serui a patre accepit, eadem in forma dei etiam ipse donauit. secundum formam enim dei ipse et pater unum sunt, secundum formam autem serui Ioh. 10, 30 non uenit facere uoluntatem suam, sed uoluntatem eius qui misit eum. secundum Ioh. 5, 30. 26 formam dei sicut habet pater uitam in semet ipso, sic dedit et filio uitam habere in semet ipso; secundum formam serui tristis est anima eius usque ad Mt. 26, 38 mortem. et idem ipse est, sicut apostolus prædicat, et diues et pauper, diues, quia 2 Cor. 8, 9 euangelista dicente in principio erat uerbum et uerbum erat apud deum et deus Ioh. 1, 1—3 erat uerbum; hoc erat in principio apud deum. omnia per ipsum facta 31 sunt et sine ipso factum est nihil; pauper uero, quia propter nos uerbum Ioh. 1, 14 caro factum est et habitauit in nobis. quæ autem est eius exinanitio quæue

GE, Q [= aetwæ], P [= acp], P^l, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg], T^o [usque ad 24 donauit]

1 prædicabat Q^a corr., LH, corr. Ly ait G paulus apostolus E apostolus GS^l rapina ELαβ 2 se om. T^o
3 similitudine Q^{pal} S^{el}, S^m corr., H^d, corr. Q^{ax} repertus P^{cp} T^o receptus P^a 5 et¹ om. GQ^xT^o, corr. Q^x
exaltauit illum P^{ch} dedit T^o 6 omnem EQ^e P^p LαβH 8 quoniam E ih̄s x̄ps Q^e Q^a corr., Q^x
corr., SLHΓ 9 in ipsa G ipse P^l prorsus una LH eandemque E 10 exaltatione Q^{pl} SLH^e
quia Q^w, corr. Q^w dixit G dñs T^o 11 quod est Q^l P^p S^m L^α HT^o omnem EP^pS^m Lαβ H^eT^o eam]
eandem ES^m eadem P^{ap} Lβ pertinere om. Ly H, corr. Ly 12 ex tantæ PT^o tande L^α H^dg tam de H^e
13 filius om. H patris H generatorem atque genitum T^o 14 recesserat H ei] dei P^lLH 15 serui
est LH 16 gloria Q^p Ly H, corr. Ly pietatis LH, corr. Ly 17 euecta est mirabiliter Q tanta
unitate P^pH conserta est LH 18 sicut] et Q 19 ita qui] itaque Q^p L^α H^de, corr. Q^a atque H^e
ex om. H qua æqualis Q dñs L^α H exultatus E 20 personæ] naturæ T^o et om. LH, corr. Ly
21 ergo] enim SLH 22 accipit¹² P^lΓ conferentur LH conferetur G conferrentur Q^x corr., S^dmt,
Ly corr. 24 quæ om. T^o in om. P a — dei om. T^o accipit P^l 25 enim formam H 27 pater habet
SLH 27/28 et—habere GEPS^m et [om. S^e] filio habere uitam QSD^{et} L habere et filio H 28 eius] mea P^lS^l
29 mortem secundum formam dei mortuis uitam noscitur contulisse S^de est om. L^α H diues quia]
diues qui Q^x S^l L^α diuesque H 32 ipsum EP^p S^m nihil factum est L 33 eius est QP^e eius GS^l quæue]
que ueræ Lβ quæ eius L^α H quæue eius Ly corr.

paupertas nisi formæ seruilis acceptio, per quam uerbi maiestate uelata dispensatio humanæ redemptionis impleta est? nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia uincla non poterant, nisi existeret homo nostri generis nostræque naturæ, quem peccati Col. 2,14 præiudicia non tenerent et qui immaculato sanguine suo chirografum letale dilueret, sicut ab initio erat diuinitus præordinatum, ita est in plenitudine præfiniti temporis 5 factum ut multis modis significata promissio in diu expectatum ueniret effectum nec possit esse ambiguum quod continuis testificationibus semper fuerat nuntiatum. in magno autem se sacrilegio deuersari hæreticorum manifestat impietas, cum sub specie deitatis honorandæ humanæ carnis in Christo denegant ueritatem et religiose æstiment credi, si dicatur in saluatore nostro uerum non esse quod saluat, cum ita secundum pro- 10 missionem omnia sæcula præcurrentem mundus sit deo reconciliatus in Christo, ut nisi uerbum dignaretur caro fieri, nulla possit caro saluari. omne enim sacramentum fidei Christianæ magno, ut hæretici uolunt, decoloratur obscuro, si lux ueritatis sub mendacio putatur latuisse phantasmatis.

Non ergo quisquam sibi erubescendum æstimet Christianus de nostri in Christo 15 corporis ueritate, quia omnes apostoli apostolorumque discipuli et præclari ecclesiarum quique doctores qui ad martyrii coronam uel ad confessionis meruerunt gloriam peruenire, in huius fidei lumine splenduerunt consonis ubique sententiis intonantes quod in domino Iesu Christo deitatis et carnis una sit confitenda persona. qua autem rationis simili- tudine, qua diuinorum uoluminum portione hæretica impietas se æstimat adiuuari, quæ 20 ueritatem negat corporis Christi, cum hanc non lex testificari, non prophetia præcinere, non euangelia docere, non ipse destiterit Christus ostendere? quærant per omnem seriem scripturarum, quo tenebras suas fugiant, non quo uerum lumen obscurent, et per omnia sæcula ita ueritatem inuenient coruscantem, ut magnum hoc et mirabile sacramentum ab initio uideant creditum, quod est in fine completum. de quo cum sanctarum litte- 25 rarum nulla pars sileat, sufficit quædam consonæ ueritatis signa posuisse, quibus dili- gentia fidei in splendidissimam latitudinem dirigatur et sincera intellegentiæ luce per- spiciat quod in filio dei, qui se incessabiliter filium hominis et hominem profitetur, non sit Christianis erubescendum, sed constantissime gloriandum. ut autem pietas tua cum uenerabilium patrum prædicationibus nos concordare cognoscat, aliquantas eorum 30 sententias huic credidi subiciendas esse sermoni, quibus si dignaberis, recensitis non

7 in nuntiatum desinit repetitio epistolæ ad Palæstinos

EG, Q [= actux], P [= acp], P^l, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]
 1 maiestas G maiestatis H 2 quia om. LH, corr. L^v 3 uincla GP^l SLH nostræque] quem [quæ H^s] n^{re} H naturæ om. H^s carnis H^s 5 diuinitus erat Q diuinitus H 6 significato G spectatum E uenisset LH, corr. L^v 7 posset Q^{actux} P^l SLH semper] sepe E 8 se [om. P^l] sacrilegio deuersari EQP^l se sacrilegio uersari GQ^x corr. sacrilegio se uersari SLH manifestatur P^l 9 denegat GS^{um} unitatem P^l existimant S, L^v corr. 10 esset L^a H 11 præcurrente ES^d L^v præcurrente iam P^a per- currentem P^x 12 posset Q^a corr., P^l S, L^v corr. omnem LH^s, corr. L^v 13 declaratur L^v H, corr. L^v si] sicut E 15 sibi om. L^{ay} H, corr. L^v existimet SL existiment H xpianus suscepisse L xpianis suscepisset H nro SLH 16 ueritatem ES^d L^{ay} H apostoli om. H 18 lumen E dno nro P 19 confitenda om. G 20 quia H portionem P^{ay} H hereticas H impietatis P^x impietates H^s se om. H æstiment H adiuuare P^{ay} H diuinari Q, corr. Q^x qui LH, corr. L^v 21 negant H om. P^l hæc LII, corr. L^v 22 xps distiterit P destiterint xps H 23 quod H quod LH 24 tempora G ueritate E ut] et LII, corr. L^v 25 ab initio om. G sacratarum licet E 25/26 scripturarum PL^v 26 quodam H consona S signo L^{ay} H, corr. L^v posuisset H patuisse S, L^v corr. 26/27 diligentiam H 27 in om. PLH, corr. L^v splendidissima latitudine P^{ay} splendidissima P^x et] ut E intellegentia G 27/28 prespiciat S perspiciant L^a H 31 esse om. P quibus om. LH dignatus fueris P^l corr.

aliud nos prædicare repperies quam quod sancti patres nostri toto orbe docuerunt, neque quemquam ab illis nisi solos impios hæreticos discrepare.

His igitur, gloriosissime et uenerabilis imperator, quanta potui breuitate perstrictis cum inspirata tibi diuinitus fide etiam nostram prædicationem unitam esse cognosces nec in aliquo nos ab euangelica apostolicaque doctrina uel a catholicæ professionis symbolo discrepare, quoniam, sicut docet beatus apostolus Paulus, magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in hoc mundo, assumptum est in gloria. quid igitur tuæ utilius est saluti, quid tuæ congruentius potestati quam ut paci ecclesiarum domini tua constitutione prospicias et in omnibus tibi subditis dei dona defendas neque ulla ratione patiaris per inuidiam diaboli ministros ipsius in cuiusquam sæuire perniciem? ut qui in hoc sæculo temporali emines regno, in æternum merearis regnare cum Christo.

DATA XVI KL SEP LEONE ET MAIORIANO AVGG CONSS

d. 17. m. Aug.
a. 458

INCIPIUNT TESTIMONIA SCORVM PATRV

15

SCI HILARII PICTAVENSIS EPI ET CONFESSORIS IN LIBRO
DE FIDE SECVNDO INTER CETERA

Vnum igitur hoc est immobile fundamentum, una hæc felix fidei petra Petri ore confessa tu es (igitur Christus) filius dei uiui, tanta in se argumenta sustinens ueritatis, quantæ peruersitatum quæstiones et infidelitatis calumniæ mouebuntur. iam in ceteris dispensatio uoluntatis paternæ est; uirgo partus et corpus postque crux mors inferi salus nostra est. humani enim generis causa dei filius natus ex uirgine est et spiritu sancto,

GE, Q [= ætux], P [= æcp], P^l, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]

1 nec SLH 2 solus impios EQ^e P^e L^e solus impius P^p 3 his igitur his H ac P ueritate Q, corr. Q^e perstrictis G prestrictis S perstrinxerim LH, corr. L^y 4 spirata P^{ap} inspiratam Q^e L^e H fidem Q^e P^p H, corr. Q^a munitam Q cognosces G P^l F cognoscis EQP cognosce SLH^d cognosce H^e 5 aliqua P^l in om. S a om. G P^a S^e H 6 discreparet H Paulus om. G P S^l est om. LH, corr. L^y 8 in gentibus G P P^l LH^d F hoc om. GE F 10 constitutio H 11 defendas referendas H 12 ipsius om. S^l L^e H seruire P^p H prouinciæ H hoc om. LH, corr. L^y in fine CONTULI Q^a 14 om. Q^{ux} PSLH dat 111 id febⁱ archadio et bautone cons^s [sunt consules anni 385, pertinent ad epistolam primam Siricii] G DATA Q^e P^l XVI EP^l XIII Q^a LEONE—CONSS om. P^l

GE, Q [= ætux], Qⁱ [= æætlw], JU, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]. Φ = uersio græca florilegii a Leone epistolæ 28 Ball. additi

Ordinem secutus sum G, qui solus habet c. 26; celerorum est hic: 1—5. 7—11. 15—18. 12. 13. 19—24. 14. 27—29. 6 [desunt 25. 30] LH; 1—11. 21—25. 18. 15—17. 19. 20. 12—14. 28—30. 27 S; 1—10. 21—24. 18. 15—17. 19. 20. 28. 29. 12—14. [14. 12. 13 Qⁱ]. 27 [desunt 11. 25. 30] EQQⁱ; 1—5. 7—10. 21—24. 18. 15—17. 19. 20. 28. 29. 12—14 [desunt 6. 11. 25. 27. 30] J; 1—10. 18. 15—17. 19. 20. 28. 29. 12—14. 21—25 [desunt 11. 27. 30] U

15 incipiunt—patrum G exempla [exemplum J] testimoniorum Qⁱ J exemplaria testimoniorum diuersorum scorumque patrum E secuntur dehinc testimonia excerpta pro re supra scripta de libris catholicorum patrum a leone papa collecta leonique imperatori directa S, Q^e corr. incipiunt exempla catholica beatissimorum patrum de incarnatione dñi et saluatoris nri ihu xpi quæ in sc̃a et uenerabili calchedonensi synodo confirmata sunt aduersum nestorianos et eutychianos adque hereticos U incipiunt capitula quæ directa [decreta H^d] sunt in synodo trecentorum xviii patrum cum epla [exempla H] pape leonis ad leonem augustum LH om. Q

I deest in Φ 16 incipit testimonium sc̃i hilarii confessoris et episcopi pictauiensis de duabus in xp̃o naturis U pictauiensis GQ^u (U) S^{det} H^d pictabionensis Qⁱ om. J 16/17 in—secundo G in libro secundo de fide Q de fide in libro secundo EFUSLH de fide catholica in libro secundo Qⁱ 17 inter cetera om. Qⁱ ad locum U 18—22 Vnum—nostra est om. EQQⁱ JU 18 Petri ore] priore L^e P^p H 19 igitur xps GLH inquit xps S om. Hil. 20 quanta H mouentur H 21 est GHil. sit SLH mors crux G crux L xps H 22 require hoc post epistolam leoni pap̃ in ante et ibi inuenies requisitum propterea ergo nunc dimisi Qⁱ in mg. 23 enim om. U causam H est ex uirgine US^d ex uirgine Q.

ipso sibi in hac operatione consorte, et sua, uidelicet dei, inumbrante uirtute corporis sibi initia consequit et exordia carnis instituit, ut homo factus ex uirgine naturam in se carnis acciperet perque huius adsumptionis societatem sanctificatum in eo uniuersi generis humani corpus existeret, ut quemammodum omnes in se per id quod corporeum se esse uoluit, conderentur, ita rursum in omnes ipse per id quod eius est inuisibile, referretur. 5 dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordii non recusauit et per conceptionem partum uagitum et cunas, omnes naturæ nostræ contumelias transcurrit. quid tandem dignum a nobis tantæ dignationis affectui rependetur? inenarrabilis a deo originis unus unigenitus deus in corpusculi humani formam sanctæ uirginis utero insertus accrescit, et qui continet omnia et intra quem et per quem cuncta sunt, humani partus 10 lege profertur, et ad cuius uocem angeli atque archangeli tremunt, cælum et terra et omnia huius mundi resoluentur elementa, uagitus infantiae auditur; qui inuisibilis et inconprehensibilis est nunc uisu sensu tactuque mortalium, cunis est obuolutus. hæc si quis indigna deo recolat, tanto se maioris beneficii obnoxium confitebitur, quanto minus hæc dei conuenerint maiestati. non ille eguit homo effici, per quem homo 16

Iob. 1, 14 factus est, sed nos eguimus ut deus caro fieret et habitaret in nobis, id est assumptione carnis unius interna uniuersæ carnis incoheret. humilitas eius nostra nobilitas est, contumelia eius honor noster est; quod ille deus in carne consistens, hoc nos uicissim in deum ex carne renouati.

ITEM EIVSDEM IN LIBRO NONO INTER CETERA

20

II Nescit, plane uitam suam nescit qui Christum Iesum, ut uerum deum, ita et uerum de trin. 9, 3 hominem ignorat, et eiusdem periculi res est Christum Iesum uel spiritum deum uel Mt. 10, 32, 33 carnem nostri corporis denegare. omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo, qui est in caelis; qui autem negauerit me coram hominibus, et ego negabo eum coram 25

GE, Q [= aetwæ], Q₁ [= a₁eitw₁], JU, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]

1 in ipso H sibi] uisibili et U consorte EQQ₁JU alibi consorte particeps [participem H] LH particeps G famulante S, L_v corr., Hil. dī uidelicet S Hil. uidelicet et dī H obumbrante Q uirtus H 2 consequit EQQ₁JU Hil. consueuit S, L_v corr. conseruit GLH consueuit U et om. H exordio J ut] et GQ^e 3 exciperet Q, corr. Q^x per quem Q^w L_v adsumptionis EQ₁JULH assertionis G ammixtionis QS Hil. societatum II eo] dīn U eo in J uniuersis S^dH, corr. H^s 4 humanis L^sH, corr. H^s ut] et JSH quæadmodum Q₁ se] ipso U 4/5 corporeum—quod om. J 5 concederentur H rursus UL^sH^s est om. J L^sH inuisibili S^s H inuisibilis S^dL^s referretur JULH, corr. UL_v 6 inuisibili splendorem U non recusauit exordii U conceptione E contemtionem J 7 et] ex H curas J cunctas L^sH omnis H contumelia H transcucurrit EQ^{ast} US^dem^t L^s, Q^w corr., L_v corr. 8 tamen U a nobis dignum G rependitur JU rependeretur L^sH 9 unus unigenitus] unitus U forma U insecretus J 10 et¹ om. S Hil. omnia continet S Hil. continens omnia H humano H^s humanum H^d humanu H^s partuos H 11 a Q^{ast} LH, corr. Q^{ast} uoce LH archangeli atque angeli QQ₁JUSLH Hil. et terra EQQ₁JUSH^s Hil. et [om. G] terra [terram L^s H^d terra et L_v] mare GLH^ds 12 mundi huius EQQ₁JU Hil. resoluuntur USLH, Q^a corr., Q^x corr. uagitu Hil. eius uagitus U et qui GLH 13 et inconprehensibilis om. J nunc GE, Q^x corr., SLH non QQ₁JU Hil. mortalium GQ^x corr., SLH moderandus EQQ₁JU Hil. cunis] cui H 14 recolet GU beneficio J confitetur GEH quantum U 15 munus H deo U conueniunt Q₁ maiestatis U 17 unius—carnis om. H uniuersæ interna U interna] in terra Q enim eius U nobilitas] humilitas H 18 contumelias H nō honor GS ut quod U hoc] ut H nobis SL_v corr. 19 deo GL^s per carnem U carne S renouati EQQ₁J Hil. renouatis S, L_v corr. renouati lætemur U renati GL^sH renatis L_v

II habet Φ 20 eiusdem beati hilarii U ex U nono] 11 J cetera et ad locum U 21 II cap G nescit¹ om. J qui om. GUH, corr. G ut] et EJQ₁H et in ut corr. Q₁^s dīn uerum Q^s 22 et om. Q₁ uel spm [spu G in spu U] dīn GEQQ₁U SL Hil. dīn uel spm J uel spm scm H 23 carnem EQQ₁JSLH Hil. in carne hominem U carne G confitetur Q₁ 24 et ego confitebor G in caelis est J 25 me negauerit H et ego negabo GEQQ₁J negabo et ego USLH Hil.

patre meo, qui est in caelis. hæc uerbum, caro factum loquebatur et homo Iesus Christus dominus maiestatis docebat, mediator ipse in se ad salutem ecclesiæ constitutus 1 Cor. 2, 8 et ipso illo inter deum et homines mediatoris sacramento utrumque unus existens, dum 1 Tim. 2, 5 ipse ex unitis in id ipsum naturis naturæ utriusque res eadem est, ita tamen ut neutro careret in utroque, ne forte deus esse homo nascendo desineret et homo rursum deus 5 manendo non esset. hæc itaque humanæ beatitudinis fides uera est deum et hominem prædicare, uerbum et carnem confiteri, neque deum nescire quod et homo sit, neque carnem ignorare quod uerbum sit.

ITEM EIVSDEM IN EODEM LIBRO INTER CETERA

III Natus igitur unigenitus deus ex uirgine homo et secundum plenitudinem temporum ^{de trin. 9,} in semet ipso prouecturus in deum hominem, hunc per omnia euangelici sermonis modum ⁵⁻⁷ tenuit, ut se dei filium credi doceret et hominis filium prædicari ammoneret, locutus et ^{Gal. 4.4} gerens homo uniuersa quæ dei sunt, loquens deinde et gerens deus uniuersa quæ hominis ¹³ sunt, ita tamen ut ipso illo utriusque generis sermone numquam nisi cum significatione et hominis locutus et dei sit. hinc itaque fallendi simplices atque ignorantes hæreticis ¹⁵ occasio est, ut quæ ab eo secundum hominem dicta sunt, dicta esse secundum naturæ diuinæ infirmitatem mentiantur et quia unus atque idem est loquens omnia quæ loquebatur, de se ipso omnia eum locutum esse contendat. nec sane negamus totum illum qui eius manet, naturæ suæ esse sermonem; sed si Iesus Christus homo et deus et neque cum homo, tunc primum deus, neque cum homo, tunc non etiam et deus, ²⁰ neque post hominem in deo non totus homo totus deus, unum atque idem necesse est dictorum eius sacramentum esse quod generis. et cum in eo secundum tempus discernis hominem a deo, tum dei atque hominis discerne sermonem, et cum deum atque hominem in tempore confiteberis, dei atque hominis in tempore dicta diiudica; cum uero ex homine et deo, rursum totius hominis, totius iam dei tempus intellegis. si quid ²⁵ illud ad demonstrationem eius temporis dictum est, tempori coaptato quæ dicta sunt, ut cum aliud sit ante hominem deus, aliud sit homo et deus, aliud sit post hominem

GE, Q [= aetw], Q: [= a, e, i, w], 7U, S [= de]mt], L [= aβγ], H [= deg]

1 patrem meum L^p H hoc 7S ac H factum est H 1/2 xps ihs GLH 2 in se om. L^v H, corr.
L^v constituit ut os H 3 ipse ULH ille H hominem QUH mediatores E 4 id om. H
ipsud S naturis om. S utrius 7 ut] ne G neutro] ne uiro H 5 carere L^v H rursus GQ,
6 mando H et om. U 7 et om. U et om. S^d S^e corr., Hil. neque] ne U 8 uerum H, corr. H^s
111 habet Φ 9 eiusdem beati hilarii U in — libro] ex libro nono U inter cetera om. Q, corr.
Q^x inter cetera et ad locum U 111. CAP G 10 ingenitus 7 11 in] et G ipsum U hominem
prouecturus in dñ U profecturus SQ^x 12 ut] quo U diceret H et] ut E7 filius H
admonere 7 et] est Q, corr. Q^x 14 ipso GEQ7Φ in ipso Q^x corr., Qⁱ USLH illo om. H generis]
gerens G sermone om. LH, corr. L^v nusquam LH unum [unam S^m] quam S 15 di et hominis
locutus sit LH dñ U hinc—p. 122, 7 et reliqua om. EQQ7; nouam eclogam constituit titulo superscripto
ITEM ALIO LOCO IN EODEM LIBELLO INTER CETERA S 15 simplicis G 16 dicta²] date H 17 firmitate U
17/18 loquitur USLH loquatur Hil. se om. LH superscr. L^v 18 eum locutum omnia U contenda-
dam U 19 si om. UL^v H homo et ULH^s homo est G homo H^d et homo et S Hil. 20 et om. U
homo ULH homo sit GS, L^v corr. tum US primum] non prius U neque G et neque US^d et neque
tum S^m neque tunc LH homo GU et homo SLHHil. tum US Hil. 21 dñ U 22 dicturum LH
generis] gerens G in om. S eo] quo H 23 tum di G tunc di L tunc di S di tum U Hil. di totum S,
L^v in mg. 23/24 discerne—hominis om. L^v H, di totum atque hominis—confiteberis L^v in mg. tunc deletis
24 tempora GL^p H 25 homine—totius¹ om. H rursus U totum H^d totus H^s templum GLH,
corr. L^v intelleges S intellegere U intellege Φ 26 demonstratione U tempore S 27 ut] et U Φ
eum] eum H alius UH homo—sit om. H aliud³] alius U

et deum totus homo et totus deus, non confundas temporibus et generibus dispensationis sacramentum, cum pro qualitate generum ac naturarum alium ei in sacramento hominis necesse est sermonem fuisse non nato, alium adhuc morituro, alium iam æterno. nostri igitur causa hæc omnia Iesus Christus manens et corporis nostri homo natus secundum consuetudinem naturæ nostræ locutus est, non tamen omittens naturæ suæ esse quod deus est. nam tametsi in partu et passione et morte naturæ nostræ res peregerit, res tamen ipsas omnes uirtute naturæ suæ gessit. et reliqua.

ITEM IN ALIO LOCO IN EODEM LIBRO INTER CETERA

III Videsne ita deum et hominem prædicari, ut mors homini, deo uero carnis excitatio de trin. 9, 11 deputetur? naturam dei in uirtute resurrectionis intellege, dispensationem hominis in morte cognosce. et cum sint utraque suis gesta naturis, unum tamen Christum Iesum cum memento esse qui utrumque est.

ITEM POST PAUCA

V Hæc igitur demonstranda a me paucis fuerunt, ut utriusque naturæ personam de trin. 9, 14 tractari in domino Iesu Christo meminissemus, quia qui erat in forma dei, formam serui Phil. 2, 6. 7 accepit.

ITEM SCI ATHANASII ALEXANDRINI EPI ET CONFESSORIS AD EPICTETVM CORINTHIORVM EPISCOPVM

VI Quomodo autem uel dubitare ausi sunt qui dicuntur Christiani, si dominus, qui ex Act. Conc. 15 Maria processit, filius quidem substantia et natura dei est, quod autem secundum p. 233, 8—10 carnem, ex semine Daud est et carne sanctæ Mariæ?

vi cf. Exc. Eph. V

GE, Q [= aetwax], Q₁ [= a₁e₁t₁w₁], JU, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]

1 et deum om. U et om. ULHHil. 1/2 dispensationem sacramenti [sacramentis H^o] UH^o 2 naturam LH^o natura H^{de}, corr. Ly aliud L^oγH, corr. Ly ei om. U sacramentum LH, corr. Ly 3 aliud LH, corr. Ly aliud LH, corr. Ly merituro G iam om. GL^o H, corr. GL^o 4 corpori Ly H 5 est om. H dimittens H 6 nam] non H tametsi SL^o Hil. tamenetsi Ly H tam si G tam est L^o si U partu] peccato H in passione et in morte U pergit U 7 uirtute U uirtutes GSLH egressit L^o egisset H et reliqua om. U

III habet Φ 8 item eiusdem beati hilarii ex eodem libro in alio loco U in^o om. EQJ^oS^{de} L^oβ 9. 14. 19 numeri ex G uidensne Q^oaetw, corr. Q^oa uidene E praedicare H uere Ly H, corr. Ly 10 deputetur non tamen ut alius [aliud S^d, Ly in mg.] sit qui mortuus est et alius [aliud S^d, Ly in mg.] sit per quem mortuus resurgit [resurrexit Ly in mg.] spoliata enim caro xp̄s est mortuus et rursum xp̄m a mortuis excitans idem xp̄s est carnem [carne S^d, Ly in mg.] se expolians Q^o corr., S, Ly in mg., Hil. natura Q^oaetw US^oH uirtutem GQ^oaetwQ₁, Sefmt L^oβ H^{de} 11 mortem Q^o H, corr. Q^o cognoscet H sit LH, corr. Ly suis] bi E 11/12 ihm xp̄m G 12 eum mento L, corr. Ly augmento H

v habet Φ 13 ITEM POST PAUCA GS et [item Q^o in ras.] post pauca sequitur EQQ₁ item eiusdem beati hilarii ex eodem libro post pauca U om. LH Φ 14 a me demonstranda J demonstrandam H pacis G pauci H fuerant U ut om. EJS^o utrisque Ly H, corr. Ly, utrius J naturam H personam GEQQ₁JULHHil. formam S, Q^o corr., Ly corr. 15 erat] manens S serui] dī J 16 suscepit US

vi non habet Φ, om. J 17 item om. EQ^oaetwQ₁L^o item de incarnatione dñi testimonium U ep̄s alexandrini E alexandrine ecclesie S L^oβH om. U 17/18 ad episcopum nomine epictetum chorentium aduersus sos hereseos U 17 epictitum Q^o corr., Q^oaxQ₁^o epictitum Q₁^o epictatum SLH 17/18 episcopum corinthium EQQ₁ 20 maria uirgine S, Q^o corr., L substantia et] substantiae Q₁U substantiam H, corr. H^o est om. U 21 ex carne U carnem H

ITEM SCI AMBROSII EPI ET CONFESSORIS MEDIOLANENSIS [EX LIBRIS QVOS MISIT] AD de fide 2, 58
IMPM GRATIANVM [AVG] IN LIBRO SECVNDO DE FIDE INTER CETERA

- VII Vnde illud quod lectum est dominum maiestatis crucifixum esse, non quasi in 2 Cor. 2, 8 maiestate sua crucifixum putemus, sed quia idem deus idem homo, per diuinitatem deus, per susceptionem carnis homo, Iesus Christus dominus maiestatis dicitur crucifixus, 5 quia consors utriusque naturæ, id est humanæ atque diuinæ, in natura hominis subiit passionem, ut indiscrete et dominus maiestatis dicatur esse qui passus est, et filius Ioh. 3, 13 hominis, sicut scriptum est, qui descendit de cælo.

ITEM ALIO LOCO DE EODEM LIBRO INTER CETERA

- VIII Sileant igitur inanes de sermonibus quæstiones, quia regnum dei, sicut scriptum de fide 2, 77 est, non in persuasione uerbi est, sed in ostensione uirtutis. seruemus distinctionem 1 Cor. 2, 4 diuinitatis et carnis: unus in utroque loquitur dei filius, quia in eodem utraque natura 12 est. etsi idem loquitur, non uno semper loquitur modo. intende in eo nunc gloriam dei, nunc hominis passiones. quasi deus loquitur quæ sunt diuina, quia uerbum est; quasi homo dicit quæ sunt humana, quia in mea substantia loquebatur. 15

ITEM EIVSDEM IN LIBRO DE INCARNATIONE DOMINI CONTRA APOLLINARISTAS

- VIII Sed dum hos redarguimus, emergunt alii qui carnem domini dicant et diuinitatem de incarn. unius esse naturæ. quæ tantum sacrilegium inferna uomuerunt? iam tolera- sacr. 49 biliores sunt Arriani, quorum per istos perfidiæ robur adolescit, ut maiore contentione asserant patrem et filium et spiritum sanctum unius non esse substantiæ, quia isti 20 diuinitatem domini et carnem substantiæ unius dicere temptauerunt.

ITEM INFRA

- X Et hi mihi frequenter Nicæni concilii tractatum se tenere commemorant. sed ibid. 52 in illo tractatu patres nostri non carnem, sed dei uerbum unius substantiæ cum patre esse dixerunt et uerbum quidem ex paterna processisse substantia, carnem autem ex 25 uirgine esse confessi sunt. quomodo igitur Nicæni concilii nomen obtenditur et noua inducuntur, quæ numquam nostri sensere maiores?

VIII cf. Exc. Eph. XIII

GE, Q [= aetwæ], Q₁ [= aietwæ], JU, S [= de/mi], L [= αβγ], H [= deg]

- VII habet Φ 1 item om. EQQ₁ JU item de libro LH beatissimi U mediolanensi epi et confessoris U et confessoris om. EQQ₁ JU, corr. Q^x mediolanensis ecclesiae SL^{3β} H, Q^x corr. ex—misit om. EQQ₁ JU ex libris om. SLH 2 gratianum imperatorem U aug G om. EQQ₁ JU SLH ex U de fide catholica Q^{as} de incarnatione et duabus naturis in una dñi in persona aduersum hereticos U inter cetera om. EQQ₁ JU 3. 10. 17. 23 numeri ex G 3 unde—quod om. U 4 diuinitate E 5 xps ihs GLH 6 naturæ] diuinæ naturæ H, corr. H⁸ id est] idem est E naturam GLH^{ds} 6 quia et H 7 quia U VIII habet Φ 9 item eiusdem beatissimi ambrosi U in eodem libro alio loco LH ex eodem libro U in alio Q₁ in EQ 10 sicut om. U 11 in¹ om. H est om. H distinctiones GLH 12 unus] huius U filius dñi GH^d eo G 13 modo loquitur J eum QU S^{cmf}, corr. Q^x gloria E 14 dei om. LH, corr. Lv deo H, corr. H⁸ 15 ea SLH Φ loquitur G VIII habet Φ 16 de — dñi in eodem libro U in om. H contra [auersus L^β aduersus H^{de} ad H⁸] apollinaristas GSLH Φ inter cetera EQQ₁ JU 17 alii qui] aliqui Q₁^a aliqui qui E in carnem H 18 esse GLH Φ om. EQQ₁ JU uouere U uouerunt E mouerunt Q^{act} L^β H, corr. Lv 19 quorum] quos U adolescet JU maiorem contentionem LH, corr. Lv 20 asserunt U isti om. Q₁ 21 carnis US^{de} X habet Φ 22 item G, Q^x corr., SLH Φ item eiusdem U et EQQ₁ JU infra in eodem libro uel loco U 23 se retinere Q om. H 24 in om. G 25 et] ut U paternam H, corr. H⁸ 26 uirginem L^β H, corr. Lv H⁸ uirgine maria U esse] se J ostenditur S^a L^β H 27 indicuntur S^f L quem H nostri om. H maiores et reliqua S, Q^x corr., Lv corr. maiores et plerumque LH

ITEM EIVSDEM AD SABINVM EP̄M INTER CETERA

XI Vnde pulcre apostolus eiusdem uerbi repetitione usus est dicens de domino Iesu
 ep. 46, 6. 7 Christo: cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se
 Phil. 2, 6. 7 æqualem deo, sed semet ipsum exinaniuit formam serui accipiens.
 quid est in dei forma nisi in plenitudine deitatis, in illa perfectionis diuinæ
 expressione? ergo cum esset in plenitudine diuinitatis, exinaniuit se et accepit
 plenitudinem naturæ et perfectionis humanæ. sicut deo nihil deerat, ita nec hominis
 Ps. 44, 3 consummationi, ut esset perfectus in utraque forma, unde et Dauid dicit: speciosus
 forma præ filiis hominum. concluditur Apollinarista nec quo se uertat,
 habet, suis clauditur retibus. ipse enim dixerat: 'formam serui accepit', non 'seruus
 locutus est.' iterum ergo interrogo: quid est in forma dei? respondit: in
 Gal. 4, 8 natura dei. sunt enim, ait apostolus, qui non sunt natura dii. quæro
 Phil. 2, 7 quid sit formam serui accipiens. sine dubio perfectio naturæ et conditionis,
 ut dixi, humanæ, ut esset in hominum similitudine. et pulcre non carnis, sed hominum
 dixit similitudinem, quia in carne eadem est, sed quia sine peccato erat solus, omnis
 autem homo in peccato, in specie hominis uidebatur. unde et propheta ait: et
 Ier. 17, 9 homo est, et quis cognoscit eum? homo secundum carnem, sed ultra hominem
 Mt. 8, 3 secundum diuinam operationem. denique cum leprosum tangeret, homo uidebatur,
 Ioh. 11, 35 sed ultra hominem, cum mundaret. et cum Lazarum mortuum fieret, mortuum
 Ioh. 11, 43 quasi homo flebat, et supra hominem erat, cum mortuum uinctum iuberet pedibus exire.
 Mt. 27, 52 homo uidebatur, cum penderet in cruce, sed supra hominem, cum reseratis tumulis
 mortuos suscitaret.

ITEM SCI GREGORII NANZIANZENI IN OMILIA DE EPIPHANIA INTER CETERA

XII Cum ergo processisset ex uirgine deus in ea quam assumpserat humana natura,
 Rufin. d. unum e duobus sibi inuicem contrariis existens, carne ac spiritu, aliud in deum assumitur, 25
 epiph. 13, 15 aliud deitatis gratiam præstat.

ITEM INFRA

XIII Missus est quidem, sed ut homo; duplex enim erat in eo natura. inde denique
 ibid. 15, 1 et laborauit ex itinere, inde et esuriit et sitiit et contristatus est et fleuit humani corporis
 lege.

30

GE, Q [= æstux], Qi [= æstux], JU, S [= defmt] L [= αβγ], H [= deg]

XI non habet Φ om. EQQ:JU add. Q^x corr. 1 ad sauinum [sabinum H^e] ep̄m eiusdem LII 2. 24. 28
 numeri ex G 2 repetitionem S^f L^β H 4 forma dei S^d, Q^x corr., forma S^fmt Q^x L^γ 5 plenitudinem L^β H, corr.
 H⁸ perfectione diuina SQ^x 6 ergo formæ di Q^x plenitudinem S^e L^β H, corr. H⁸ 8 consummationis S,
 L^γ corr. consummationem L^β H, corr. H⁸ 9 formam H, corr. 1 8 auertat H 10 accipiet H 11 lectus
 Ambr. et iterum G, quasi noua ecloga incipiat quod H 12 sunt¹ — dii om. G 12 quæ rogo H
 13 perfectionem SQ^x, L^γ corr., Ambr. 14 hominem LH similitudinem S^d LH 14/15 et pulcre—
 similitudinem om. H 14 hominem L, corr. L^γ 15 dixi G carnem H sine om. H erat om. H
 16/17 et homo est om. LH, corr. L^γ 18 secundum om. SQ^x corr., LH diuina operatione SQ^x corr., L^γ
 leprosus L^γ leprosus H 19 emundaret LH Ambr., corr. L^γ mortuum²] hominem mortuum Q^x corr. 20 mor-
 tuum] hominem H 21 cum uidebatur pendere H

XII habet Φ 23 item om. EQL:SL^γ sc̄i om. LH beatissimi U nanzianzeni G Φ ep̄i nanzaneni
 [nanzaneni E nanzaneni S^f nanzaneni Q¹ S^f nanzaneni JS^d] EQL:SLH ep̄i et confessoris nanzaneni U
 in—cetera om. EQL:J, add. in epiphania inter cetera Q^x de duabus naturis in una dñi nostri ih̄u xp̄i persona
 inter cetera et ad locum U 24 processit H 25 ex L^α et L^β sibi om. EQL:JU carnem ac sp̄m
 UL^γ, corr. L^γ 26 ad deitatis G gratiam E^fH Φ Ruf. gratia GQL:USL

XIII habet Φ 27 om. EQL:JU, corr. Q^x 28 quidem est G in eo erat Q⁷ erat ideo U inde
 om. E 29 et¹ om. Q⁷ et² om. Q^x JS^e L^γ esuriuit QU sitiuit QUS et⁴] ut Q^e et sicut et
 H⁸ et sicut H⁸ est om. U humanæ H 30 legem U

ITEM SCĬ BASILII EPI CAPPADOCIS

- XIII Cum ergo quædam in Christo ita uidemus humana, ut nihil a communi mortalium fragilitate distare uideantur, quædam ita diuina, quæ nulli alii nisi illi ineffabili naturæ conueniant deitatis, hæret humani intellectus angustia et tantæ ammirationis stupore percussa, quo declinet, quid teneat, quo se conuertat, ignorat; si hominem putet, deuicto mortis regno cum spoliis redeuntem a mortuis cernit. propter quod cum omni metu et reuerentia contemplandum est, ut in uno eodemque ita utriusque naturæ ueritas demonstretur, ut neque aliquid indignum et indecens de diuina illa et ineffabili substantia sentiatur neque rursum quæ gesta sunt, falsis inclusa imaginibus æstimentur.

ITEM IOHANNIS EPI CONSTANTINOPOLITANAE VRBIS IN OMELIA DE ASCENSIONE DOMINI 10
INTER CETERA

- XV Nam sicut duobus iurgio separatis unus in medio positus altercantium litem discordiamque dissoluit, ita et Christus fecit. deus nobis iuste irascebatur et nos contemnebamur iratum et clementem dominum declinabamus, et se medium Christus ingessit et sociavit utramque naturam et nobis quod imminabat a patre supplicium ipse sustinuit. 15

ITEM EIVSDEM IN EADEM OMELIA INTER CETERA

- XVI Christus igitur nostræ naturæ primitias optulit patri et oblatum donum miratus ibid. 446 est pater, quod tanta dignitas offerebat et quod offerebatur, nulla macula fœdabatur. nam et suis manibus suscepit oblatum et suæ sedis fecit esse participem et, quod plus est, ad partem suæ dexteræ collocauit. cognoscamus quis ille est qui audiuit sede Ps. 109, 1 ad dexteram meam; quæ natura est cui dixit: esto meæ particeps sedis? illa 21 natura quæ audiuit terra es et in terram ibis. Gen. 3, 19. 20

ITEM EIVSDEM IN EADEM OMELIA INTER CETERA

- XVII Quo sermone utar, quo uerbo dicam, repperire non possum: natura fragilis, natura PG 49, 448 contempta et omnibus monstrata deterior omnia uicit, omnia superauit et omnibus 23

XIII in Basilii operibus frustra quaesiui, cf. t. IIII 2 p. 95, 25

GE, Q [= actw], Q₁ [= aetw], JU, S [= de/m], L [= αβγ], H [= deg]

XIII non habet Φ I item om. EQQ₁JS scī beatissimi U ēpi capadociæ J ēpi et confessoris

cappadociæ de duabus naturis in una dñi nostri ihū xpī persona inter cetera et ad locum U 2. 12. 17. 24 numeri ex G 2 cum ergo om. U in Christo om. J uideamus EQQ₁U, Q^x corr., Q₁U a om. J communium J communione Q₁, corr. Q^a 3 fragilitatem L^x H, corr. H^s uideatur H nulla E illi om. EU 4 conueniat L^β H haeret] erit Q₁UH, corr. Q^a tanta JLVH, corr. LV ammirationes H 4/5 percussio U 5 quod SJ LV H quid Q^x corr. quod H uertat S putat JH 6 regnum H, corr. H^s spolia Q, corr. Q^x cernet UL, corr. LV cernerent H cum om. U 7 ut] cum Q₁U unum eundemque U uno et idemque Q₁ ita utriusque om. E utrumque H ueritatis H 8 ut] et H indegens Q₁, corr. Q^a de] sed H illa om. J ineffabilis UH^s corr. 9 rursus GL falsus H, corr. H^s æstimetur EH^s extimentur et reliqua U

xv habet Φ 10 Iohannis—urbis] eiusdem ēpi EQQ₁ eiusdem JUS ēpi om. II ascensionem U 11 inter cetera om. EQQ₁JS ad locum U 12 iurgium LH, corr. LV 13 dissoluet U nobis iuste nobis H 14 dñi J seme medium G remedium QH ingessit xps [xp̄m H] GLH 15 sociabitur atque L^x sociabitur utraque H quid H a patre G Φ om. EQQ₁JUSLH

xvi habet Φ 16 eiusdem ēpi EQQ₁Q₁ act om. G inter cetera om. EQQ₁JULH 17 nostræ primitias naturæ J naturæ nostræ primitias LH nostræ primitias Q₁ primitia U fœdebatur Q^{aw} Q₁ JLVH, corr. Q^w LV 19 suis se E suis U participes H, corr. H^s plus] pius Q₁ 20 a Q₁L^β II patre H est ille U ille sit Q audit G sedere J 21 est om. Q, corr. Q^x esto meæ] est omnis H 22 natura est U terra GEQ^xUSL^x H^s

xvii habet Φ 23 eiusdem om. EQQ₁J eiusdem beatissimi iohannis U ea E inter cetera om. EQQ₁JU, corr. Q^x 24 ultra utar U utatur H 25 concepta J omnibus²] in omnibus LH

hodierna die meruit excelsior repperiri. hodie angeli uota diu desiderata ceperunt, hodie archangeli quod multo tempore cupiebant, inspicere ualuerunt: naturam nostram in sede dominica immortalis fulgentem gloria peruiderunt.

ITEM EIVSDEM DE OMELIA DE CRUCE ET LATRONE INTER CETERA

XVIII Sed cur cum cruce ueniat, uideamus. scilicet ut hi qui eum crucifixerunt, suæ
ibid. 404. 405 sentiant dementiae cæcitatem, et ideo dementiae eorum signum portatur, ideo propheta
Zach. 12, 10 ait: tunc lamentabuntur tribus terræ, uidentes accusatorem et agnoscentes
peccatum. et quid mirum est si crucem portans adueniet, quando et uulnera corporis
Ioh. 19, 37 ipsa demonstrat? tunc enim, inquit, uidebunt quem confixerunt. et sicut
post resurrectionem Thomæ uoluit diffidentiam confutare et illi clauorum loca mon-
Ioh. 20, 27 strauit et lateris uulnera declarauit et dixit: mitte manum tuam et uide quoniam
Lc. 24, 39 spiritus carnem et ossa non habet sicut me uidetis habere, sic et
tunc ostendit uulnera crucemque demonstrat, ut ostendat illum esse qui fuerat crucifixus.

Hieron. ep. 98, 4¹⁻⁴ ITEM THEOPHILI EPI ALEXANDRINI DE EPISTVLA PASCHALI QVAM PER AEGYPTVM
DESTINAVIT

15

XVIII Cuius rei testis est ille qui loquitur: omnes declinauerunt, simul inutiles
Ps. 13, 3 facti sunt, et prophetæ Christi auxilium deprecantes: domine, inclina cælos
Ps. 143, 5 et descende, non ut mutaret loca in quo omnia sunt, sed ut propter salutem nostram
2 Cor. 8, 9 carnem humanæ fragilitatis assumeret, Paulo eadem concinente: cum esset diues,
pauper factus est, ut nos illius paupertate diuites essemus. uenitque 20
in terras et de uirginali utero quem sanctificauit, egressus homo, interpretationem nominis
Mt. 1, 23 sui Emmanuhel, id est nobiscum deus, dispensatione confirmans, mirum in modum
coepit esse quod nos sumus, et non desiit esse quod fuerat, sic assumens naturam nostram,
Ioh. 1, 14 ut quod erat ipse, non perderet. quamquam enim Iohannes scribat uerbum caro
factum est, id est aliis uerbis homo, tamen non est uersus in carnem, quia numquam 25

GE, Q [= aetwæ], Q₁ [= a:etwæ], JU, S [= de/mi], L [= αβγ], H [= deg]
1 angelica G diu uota S diu H acciperunt J 2 angeli Q multum U cupierunt GLH
uoluerunt GJUS^eH, corr. GS^e nostram id est humanam U 3 sedem Q, corr. Q^x se Q₁^e H dominicam
QH^e, corr. Q^x immortalis H fulgente S fulgentis L^xH fulgentes L^β, H⁸ corr.

XVIII non habet Φ 4 item om. EJS eiusdem GLH sū [beati U] iohannis constantinopolitani
ēpi et confessoris [et confessoris om. J] EQQJUS de¹ in EQQJUS inter cetera et ad locum aduersus hereses
supra scribitas U om. S 5. 16 numeri ex G 5 ut] et S eum om. H 6 dementia G cæcitatem—
dementiae om. G dementiae] inpudentiæ EQQ₁U imprudentiæ Q^x corr. inpudentiore J et ideo Q₁ 6/7 pro-
pheta ait] prophetauit Q₁S 7 tunc inquit U lamentabunt Q₁ accusatores L^x H cognos-
centes H^d cognoscentem H^e 8 adueniat GJ et] hec S, L^v corr. 9 ipse G S^e H⁸, corr. H⁸ demon-
strant Q^a corr., Q₁ in quem QH crucifixerunt Q₁JU transfixerunt H 10 illi om. H 12/13 et
tunc sic J 12 sic et om. U 13 nunc H ostendet Q^a corr., SL, H⁸ corr. crucem qui demonstrat
Q₁^d crucem quidem monstrat E

XVIII non habet Φ 14 item om. EQJUS incipit H sū [beati U] theophili EQQJUS alexandrini
ēpi U ex U epistolis H 15 destinauit inter cetera LH 16 cui G deliquerunt Hier.
17 prophetas E deprecantis J cælos tuos J 18 non ut] ut non J 19 adsumeret et U paulo
EQ QJUS Hier. paulo apostolo GSLH apostolo Q^x corr. concinnente JS^d concinentem S¹ L^β H, corr. H⁸
20 pauper—paupertate om. U ditaremur S 21 terra sed SL^v H^d terram sed H⁸ terram et G
significauit Q₁ sanctificat H interpretatione EUL^v 22 id est om. Q dispensationem EJUSL^x H
confirmatis H 23 nos om. J desit JS^eL^β desinet U fuerat GLH Hier erat EQQJUS
24 ipse] ille LH in iohanne scribat Q₁ in euangelium secundum iohannem scriptum legimus U
scribebat H 25 est¹ om. G id—homo] uerbum U homo] deus homo factus est aliis uerbis uerbum S
dā homo factus est L^v corr. uersum Q^x corr., US, L^v corr. carne Q¹^u JUS, L^v corr., H⁸ qui U

deus esse cessauit, ad quem et sanctus loquitur: tu autem idem ipse es, et pater Ps. 101, 28 de cælo contestatur et dicit: tu es filius meus dilectus, in quo mihi bene com- Mt. 3, 17 placui, ut et homo factus nostra confessione permanere dicatur quod fuit, priusquam homo fieret, Paulo nobiscum eadem prædicante: Iesus Christus heri et hodie, ipse Hebr. 13, 8 et in æternum. in eo enim quod ait ipse, ostendit eum pristinam non mutasse naturam nec diuinitatis suæ imminuisse diuitias, quia propter nos pauper effectus plenam similitudinem nostræ conditionis assumpserat.

ITEM EIVSDEM DE ALIA EPISTVLA PASCHALI CONTRA ORIGENEM INTER CETERA

- XX Vnus filius patris nostrique mediator, nec æqualitatem eius amisit nec a nostro Hieron. ep. consortio separatus est, inuisibilis deus et uisibilis homo, forma serui absconditus et 96. 34-42 dominus gloriæ confessione credentium comprobatus. neque enim priuauit eum pater 11 naturæ suæ nomine, postquam pro nobis homo et pauper effectus est, nec in Iordane fluuio baptizatum altero appellauit uocabulo, sed filium unigenitum: tu es filius meus Mt. 3, 17 dilectus, in quo mihi bene complacui. nec similitudo nostra in diuinitatis est mutata naturam nec diuinitas in nostræ naturæ uersa est similitudinem. 15

SCI AVGVSTINI EPI HIPPONIENSIS ECCLESIAE AD DARDANVM INTER CETERA

- XXI Noli itaque dubitare ibi nunc esse hominem Christum unde uenturus est, memori- Aug. ep. 187 terque recale et fideliter tene Christianam confessionem quoniam resurrexit a mortuis, 10 ascendit in cælum, sedet ad dexteram patris nec aliunde quam inde uenturus est ad uiuos et mortuos iudicandos. et sic uenturus est, illa angelica uoce testante, quem- Act. 1, 11 ammodum est ire uisus in cælum, id est in eadem forma carnis atque substantia, 21 cui profecto immortalitatem dedit, naturam non abstulit.

ITEM EIVSDEM IN EPISTVLA AD VOLVSIVM INTER CETERA

- XXII Nunc uero ita inter deum et homines mediator apparuit, ut in unitate personæ ep. 137, 9 copulans utramque naturam et solita sublimaret insolitis et insolita solitis temperaret. 25

GE, Q [= aetw], Q₁ [= aietw₁], JU, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]

1 cessauerit U ad quem] adque U sps scs Q^a corr., JS, L^y corr. scs dauid UH 2 meus om. U
bene om. J 2/3 complacuit Q^a corr., Sdft LH, corr. Sd H^a complacuerit U 3 ut om. U et om. LH,
corr. L^y permaneret Q₁ dicitur U id quod G 4 nobis U eandem Q₁^w corr., LH,
corr. L^y H^a prædicantem GQ^a^w LH, corr. L^y H^a sps ihs GJLH ihs Q₁U idem ipse Q^a corr., S,
L^y corr. 5 et om. EQ₁^a est H est et Q^a corr. eo] quo E 6 effectus est plenam enim U
xx non habet Φ 8 eiusdem epis EQQ₁ de om. H aduersus origenem in alia paschali epistula 17
in EQQ₁J(U)S om. H paschalis H inter cetera om. H inter cetera et ad locum U 9. 17. 24 numeri ex G
9 unus] ut nos H nostræque E ammisit H 10 et¹ om. GLH, corr. L^y formam QQ₁^w L^y H, corr.
Q^aQ₁^wL^y H^a 11 credentius LH, corr. L^y H^a enim om. H paterna H^a paternæ H^a 12 et om. Q
effectus EQQ₁JUS Hier factus GLH iordanem Q^a iordanen Q^a^w, corr. Q^a 13 unigenitum dicens U
14 dilectus om. H complacuit Sdft L^y H^a, corr. Sd 15 natura Q₁JUSLH similitudine Q^a^w L simili-
tudinem et cetera quæ sequuntur U

xxi non habet Φ 16 item sc̄i [beatissimi U] UL^y H epi et confessoris U hipponensis G
ypponensis H^a ipponeregiensis seu similiter QUS ecclesiæ om. EQQ₁JLH de duabus naturis in una dñi n̄i ih̄u
xpi persona U in [om. L^y H] epistola ad LII 17 nolite U ubi SdH, corr. H^a 17/18 memoriter U
18 et om. Q₁ 19 sedit Q₁JU 20 iudicandus H et sic—est om. S sic] sicut Q^aH, corr. Q^a 21 uisus
ire G formam L^y H substantiæ QS^aL^y substantiam S^aH 22 cui] cum S dedit] de dei S
natura EUS abstulit et reliqua U

xxii habet Φ 23 in om. Q^aJH, corr. Q^a ex EQ^a^w 24 hominem GLH, corr. L^y ut in om. Q₁ in
om. J ut om. U unitatem EJ personæ] naturæ Q, corr. Q^a 25 utraque EL^a et] ut et Q₁ ut U
solitam L^a H insolita] solita J temperaret et reliqua U

ITEM EIVSDEM IN EXPOSITIONE EVANGELII SECVNDVM IOHANNEM INTER CETERA

XXIII Quid igitur, hæretice? cum Christus sit deus et homo, loquitur ut homo et calum-
tractat. 78, 2 niaris deo? ille in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam?

ET INFRA

XXIII Agnoscamus geminam substantiam Christi, diuinam scilicet, qua æqualis est patri, 5
ibid. 3 humanam, qua maior est pater. utrumque autem simul, non duo, sed unus Christus, ne
sit quaternitas, non trinitas deus. sicut enim unus est homo anima rationalis et caro,
sic unus est Christus deus et homo ac per hoc Christus est deus anima rationalis et caro.
Christum in his omnibus, Christum in singulis confitemur. quis est ergo per quem
factus est mundus? Christus Iesus, sed in forma dei. quis est sub Pontio Pilato 10
crucifixus? Christus Iesus, sed in forma serui.

ITEM DE SINGVLIS QVIBVS HOMO CONSTAT

XXV Quis non est derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. quis re-
surrecturus triduo iacuit in sepulcro? Christus Iesus, sed in carne sola. dicitur
ergo in his singulis Christus, uerum hæc omnia non duo uel tres, sed unus est Christus. 15
Ioh. 14, 28 ideo ergo dixit: si diligeretis me, gauderetis utique quia uado ad patrem,
quoniam naturæ humanæ gratulandum est eo quod sic assumpta est a uerbo unigenito,
ut immortalis constitueretur in cælo atque ita fieret terra sublimis, ut incorruptibilis
pulis sederet ad dexteram patris.

ITEM EIVSDEM EX LIBRO ASSERTIONIS FIDEI

20

XXVI Nostrum namque est credere, illius nosse, ac sic ipse deus uerbum totum suscipiens
quod et hominis, homo sit et assumptus homo totum accipiendo quod dei est, aliud
quam deus esse non possit. non tamen quia incarnatus dicitur et immixtus, imminutio
eius est accipienda substantiæ. nouit deus sine sui corruptione misceri et tamen in
ueritate misceri; nouit in se ita suscipere, ut nihil ei crescat augmenti, sicut se ipsum 25
totum nouit infundere, ut nihil ei accadat detrimenti. non ergo ad intellegentiam
inbecillitatis nostræ secundum experimentorum uisibilia documenta facientes coniectu-
ram de æqualibus se inuicem ingredientibus creaturis putemus deum hominemque
commixtum et tali confusione carnis et uerbi quasi aliquod corpus effectum, absit ita

GE, Q [= æthw], Q₁ [= æsthw], J, U [inde a 5 — tiam deficiunt phototypa], S [= defmi], L [= αβγ],
H [= deg]

XXIII habet Φ 1 secundum iohannem Q^x corr., Q₁^wUS, L^v corr., Φ sc̄i iohannis GEQQ₁^{act} J^lH 2. 5.
13. 21 numeri ex G 2 quod H 3 naturam in se J et tu U audis Q^{act} U, corr. Q^a diuina EL^a H^e
XXIII non habet Φ 4 et iterum infra Q^x corr., S om. Q^{act}, corr. Q^a item eiusdem in eodem loco infra U
eiusdem infra Φ 5 agnoscamus igitur U agnoscimus H germinam G substantiæ H, corr. H^e
diuina EQ^{tw} quæ Q₁^tS^tL^v H est om. J patris L^a H, corr. H^e 6 minor H patri H duos H,
corr. H^e unus est QQ₁L^v 7 paternitas L^v H, corr. L^v H^d unus om. Q₁ in anima rationali S
8 sic om. H x̄ps est G est^a om. LH 9 in^a om. H qui S^d L^v H, corr. H^e
XXV non habet Φ, om. E, Q [praeter Q^x corr.], Q₁ J^lH 12 de—constat G (sunt uerba Augustini) cuius
supra Q^x corr., S 16 diligeritis G^f gauderitis G
XXVI habet Φ, praeter G omittunt codices omnes, est desumptum ex libello fidei a Leporio episcopis Africanis
oblato quem primus edidit Iacobus Sirmond opp. 1 346 sq. [= s] 21 sic G Φ sicut s 22 est dei s
23 diminutio s 24 nouit enim s corruptioni G 25 sicut G Φ qui s ipsum G Φ ipse s 26 ei
om. s accedat G ergo s Φ enim G 28 deum s Φ dum G

credere, nec conflatili quodam modo genere duas in unam redactas arbitremur esse substantiam. huiusmodi enim commixtio partis utriusque corruptio est. deus enim, qui capax, non capabilis est, penetrans, non penetrabilis, implens, non implebilis, qui ubique simul est totus et ubique diffusus est, per infusionem potentiæ suæ misericorditer naturæ est mixtus humanæ, non humana natura est mixta diuinæ.

—̄—̄—̄
SCI CYRILLI EPI ALEXANDRINI AD NESTORIVM

xxvii Ait igitur sancta et magna synodus ipsum qui est ex deo patre naturaliter natus, Acta Conc. 5 p. 338 20
filium unigenitum, deum uerum de deo uero, lumen de lumine, per quem et cum quo —340, 2
omnia fecerit pater, hunc descendisse, incarnatum esse et hominem factum, passum esse, surrexisse tertia die et ascendisse rursus in cælos. hæc nos sequi uerba debemus, his 10
nos conuenit optemperare dogmatibus, considerantes quid sit incarnatum esse et hominem factum dei uerbum. non enim dicimus quod dei natura conuersa uel immutata facta sit caro nec quod in totum hominem, qui est ex anima et corpore, transformata sit, sed illud magis quod carnem animatam anima rationabili sibi copulauerit uerbum substantialiter, ineffabiliter et indeprehensibiliter factus sit homo et nuncupatus sit etiam 15
filius hominis, non nuda tantummodo uoluntate, sed nec assumptione sola personæ, sed quod diuersæ quidem naturæ in unum conuenerint, unus tamen ex ambabus Christus et filius, non euacuata aut sublata diuersitate naturarum per coniunctionem, sed quia simul nobis effecerunt unum dominum et Christum et filium, id est diuinitas et humanitas, per arcanam illam ineffabilemque copulationem ad unitatem. itaque is qui ante 20
sæcula omnia est natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter dicitur procreatus, non quia diuina ipsius natura de sacra uirgine sumpsit exordium nec quod propter se ipsam opus habuit secundo nasci post illam natiuitatem quam habebat ex patre (est enim ineptum et stultum hoc dicere quod is qui ante omnia sæcula est consempternus patri, secundæ generationis eguerit, ut esse inciperet), sed quia propter nos et propter nostram 25
salutem naturam sibi copulauit humanam et processit ex muliere, idcirco dicitur natus esse carnaliter. neque enim primum natus est homo communis de sancta uirgine et tunc demum inhabitauit in eo uerbum, sed in ipsa uulua utroque uirginali se cum carne coniunxit et sustinuit generationem carnalem, carnis suæ natiuitatem suam faciens. sic illum dicimus et passum esse et surrexisse, non quia deus uerbum in sua natura 30
passus sit aut plagas aut clauorum transfixiones aut alia uulnera (deus namque incor-

GE, Q [= aetwx], Q₁ [= aiet₁w₁], JU, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]
1 nec G Φ ut s modo om. s arbitremur redactas s 3 est non capabilis s 4 est¹ om. s
5 mixtus est s natura naturæ s
xxvii non habet Φ, om. JU 6 item sc̄i GQS sc̄i—Alexandrini] cuius supra S alexandrini
epi E alexandrini G 7 igitur] enim E et sc̄a magna H 8 quo om. H 9 incarnatus esset H,
corr. H^s homo H, corr. H^s passus esset [esse H^s corr.] et H 10 surrexisse Q^x corr., Q₁ SL^v corr.
surrexisset L^a H et om. GLH ascendisset L^a H cælo Q₁ H, corr. Q₁ H^s cælum L^v corr. 13 ne E
toto H 14 magis sit L^a H animam H, corr. H^s rationali GL^β 14/15 substantiabiliter Q
substantialiter et G 15 indeprehensibiliter EQQ₁ inreprehensibiliter Q^x corr., SL cf. AC p. 338, 28 incon-
prehensibiliter H inenarrabiliter G etiam om. Q, corr. Q^x 16 uoluntatem ES¹L^a H, corr. H^s
adumptionem L^v H, corr. L^v H^s 17 ex] ab Q₁ ambabus EQQ₁S^{de} ambobus GS¹m LH 18 coni-
unctiones S, L^v corr. 19 dñi EQQ₁L^β 20 ad unitatem] adunatam H 21 dicitur EQQ₁S, L^v in
mg., F creditur GLH 22 diuinitas LH, corr. L^v diuinitatis G, H^s corr. propter quod E propter GLH
23 quam—patre om. Q, corr. Q^{ax} 24 quod] ut Q cum sempiternus G 27 est Q, corr. Q^x
primum [primus Q₁] natus est EQQ₁SLH natus est prius G homo et H 28 tunc] hunc H, corr. H^s
habitauit S carnem EQ^aL¹H^{de} 30 surrexisse Q, corr. Q^x 31 plagas aut om. S trans-
fictionis QQ₁, corr. Q^{ax}

poralis extra passionem est), sed quia corpus illud quod ipsius proprium factum est, passum est, ideo hæc omnia pro nobis ipse dicitur passus; inerat enim in eo corpore quod patiebatur, deus, qui pati non poterat. simili modo et mortem ipsius intelligimus. immortale enim et incorruptibile est naturaliter et uita et uiuificans dei uerbum, sed quia corpus ipsius proprium gratia dei iuxta Pauli uocem pro omnibus mortem gustauit, idcirco ipse dicitur mortem passus esse pro nobis, non quod ipse mortem esset expertus quantum ad ipsius naturam pertinet (insania est enim hoc uel sentire uel dicere), sed quod, ut supra diximus, caro ipsius mortem gustauit. ita et resurgente carne, ipsius rursus resurrectionem dicimus, non quia in corruptionem ceciderat, absit, sed quia eius resurrexit corpus. ita Christum unum et dominum confitemur, non tamquam hominem cum uerbo coadorantes, ne diuisionis quædam species inducatur, sed unum iam et eundem adorantes, quia non est alienum a uerbo corpus suum, cum quo ipsi etiam adsidet patri. nec hoc ita dicimus quasi duobus filiis assidentibus, sed uno cum carne per unitatem, quia si talem copulationem factam per substantiam aut quasi impossibilem aut quasi parum decoram noluerimus accipere, in id incidimus ut duos filios esse dicamus. necesse est enim discernere et dicere hominem separatim fuisse sola filii appellatione honoratum et rursus uerbum, quod est ex deo et nomine et ueritate filius dei. sed discernere in duos filios non debemus unum dominum Iesum Christum. neque enim id adiuuat rectam fidei rationem, licet nonnulli copulationem nescio quam perhibeant personarum. non dixit enim scriptura uerbum dei personam sibi hominis assumpsisse, sed carnem factum esse, id autem est ostendere dei uerbum similiter ac nos participatum habuisse carnis et sanguinis et corpus nostrum proprie suum fecisse et hominem ex muliere processisse, non abiecta nec deposita deitate aut generatione illa quam habebat ex patre, sed mansisse etiam in assumptione carnis deum, quod erat. hoc ubique rectæ fidei ratio protestatur, in tali sensu sanctos patres fuisse comperimus, ideo illi non dubitarunt sanctam uirginem dicere theotocon, non quod uerbi natura deitasque in sancta uirgine sumpsit exordium, sed quod ex ea natum sit sacrum illud corpus animatum anima rationabili, cui substantialiter adunatum dei uerbum carnaliter natum esse dicitur.

GE, Q [= aetwæ], Q₁ [= aetwæ], JU, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]
 2 passus ELV, corr. LV 3 quo S 4 immortalem LH, corr. LV H⁸ 5 Pauli] apostoli G omnibus
 sine deo LH 6 ipsi H est H quod] quo GS ipse] in se Sdef^t 7 insaniam L⁸ H, corr. H⁸
 enim est GLH 8 quod ut] quod E ut H⁸ om. H⁸ uera caro QQ₁ cf. AC p. 339, 17 resurgentem H
 carnem L⁸ H 9 corruptione Q₁ resurrectionem LII, corr. LV 10 surrexit EQQ₁ Sdef^t LV corr., corr. Q^x
 unum et dominum] et dñm [dñm S^d] unum S unum et dñm LH 11/12 inducatur - adorantes om. H 12 et om.
 Q₁ cum EQQ₁S, LV corr. in GLH 13 assedit G hoc om. LV H, corr. LV una L unam H 14 carnem
 L⁸ H, corr. H⁸ quia si] quasi SH quasi] si E 15 impossibilem G, H⁸ corr. impassibilem EQQ₁SLH cf.
 Acta Conc. p. 339, 24 patrum ES^f decora E indicimus LV, corr. LV indicemus H duo G
 16 necesse] nec QQ₁, corr. Q^x est om. EQQ₁, corr. Q^x et dicere om. H separatim QH 17 solam H,
 corr. H⁸ appellationem L⁸ H, corr. H⁸ rursus Q₁S⁸ L⁸ ex deo est H 18 sed] se H
 inter LII, corr. LV 19 id om. Q, corr. Q^x fidem GLV H, corr. LV nonnulla H copulatione
 H om. S 20 enim dixit L⁸ H scripturas H, corr. H⁸ hominis sibi GLH 21 adsumpsisset L⁸ H
 carne QL⁸ esset Q₁L⁸ offendere H ac] hoc Q ad GQ^u corr., SL om. H 22 proprium Q^x
 corr., LV H, corr. LV fecisset H, corr. H⁸ fuisse E 23 et - processisse om. LH, corr. LV mulierem Q₁
 nec] uel G deitatem E 23/24 generationem illam Q, corr. Q^x 24 assumptionem Q^xH, corr. Q^xH⁸
 dñm S 25 talis sensus H sci H, corr. H⁸ fuissent H, corr. H⁸ 26 dubitauerunt GQ^xSLH
 28 animæ Q₁ rationabilis H, corr. H⁸ rationali G cuius ES^m 29 esse dicitur natum L⁸ H
 subscr. EXPLICIT DEO GRATIAS E, expl dō gratias contuli Q₁^u

ITEM EIVSDEM INTER CETERA

- xxviii Homo nominatus est, cum sit natura deus, dei patris uerbum, quoniam similiter *Acta Conc. I*
ut nos sanguini communicauit et carni. sic enim terrenis apparuit, non amittens id *5 p. 186,*
quod erat, sed assumens humanitatis naturam in sua ratione perfectam. *16-18*
Hebr. 2, 14

ITEM EIVSDEM EX LIBRO QVI DICITVR SCOLIA DE INCARNATIONE VNIGENITI 5

- xxviii Vnus igitur est et ante incarnationem deus uerus et qui in humanitate mansit id *ibid. p. 194,*
quod erat et est et erit. non discernendum igitur unum dominum Iesum Christum *1-5*
in hominem scorsus et scorsus in deum, sed unum eundemque Iesum Christum esse
dicimus non ignorantcs differentias naturarum, sed eas inconfusas inter sese seruantes.

ITEM EIVSDEM POST ALIA 10

- (xxx) Intellegitur namque certe tamquam aliud in alio habitare, id est diuina natura *ibid. p. 203,*
in humanitate, non perperessa commixtionem aut confusionem aut commutationem, ut *3-10*
esset quod non erat. quidquid enim in alio habitare dicitur, non ipsum fit tale quale
est id in quo habitat, sed aliud in alio magis intellegitur. at uero in uerbi natura
et humanitatis solam nobis differentiam designat diuersitas naturarum; unus enim ex *15*
utroque intellegitur Christus. ergo inconfusione, ut ante dixi, seruata inhabitasse
uerbum ait in nobis; scit enim unum esse filium unigenitum carnem factum et hominem. *Ioh. 1, 14*

GE, Q [= aetwv], Q₁ [= a₁e₁t₁w₁], JU, S [= defmt], L [= αβγ], H [= deg]

xxviii habet Φ 1 item—cetera GLH scī [item scī Q] cyrilli epī alexandrini EQQ₁JS item beatissimi
quirilli episcopi et confessoris alexandriæ de duabus naturis in una dñi nī ihu xpī persona inter cetera et ad
locum U 2. 6. numeri ex G 2 nominatus] natus JS^d deus om. U quoniam] quod H
3 ut nos] unus H terrinis U terris GL in terris SH admittens H id] in Q, corr. Q^x om. U
4 natura ES^m rationem Q₁QH, corr. H^s perfecta GESL perfecta et reliqua U

xxviii habet Φ 5 item—unigeniti] item eiusdem EQQ₁J, add. in libro qui dicitur scolια Q^x corr.
item eiusdem beatissimi cyrilli de re ss inter cetera et ad locum U item ex libro G item eiusdem in libro
SL item in libro eiusdem H colia SLH^{de} de—unigeniti om. S 6 est igitur J et¹ om. G
humanitatem GL^a id] in Q, corr. Q^x 7 discernendo GEQQ₁JL^β H, corr. L^γ unum om. H dñm
nostrum Q₁ 8 seorsum QQJUSL^a H et] sed J seorsum QUSL^a, corr. L^α, H^d, H^s corr. 9 diffe-
rentiam H sese seruantes EJSDemt UL se rescruantes QQ₁ se seruantes GSJH

xxx habet Φ om. E, Q [præter Q^x corr.], Q₁JULH 10 eiusdem—alia] cuius supra Q^x corr., S
11 numerum addidi inhabitare Q^x corr., S^{em} 12 confusionem aut om. Q^x corr., S

COLLECTIO RATISBONENSIS

E = Codex Monacensis 14540 s. VIII

IN NOMINE DNI HAEC HIC INSVNT EPISTVLAE BEATISSMI APOSTOLICI PAPAE VRBIS
ROMAE LEONIS TRANSMISSAE DIVERSIS PRO MVNIMEN DEFENSIONEMQVE CATHOLICAE
FIDEI

DEO GRATIAS

CAPITVLA EPISTVLARVM

5

- I Epistula Theodosio augusto [G 2 ep. 24]
II epistula Flauiano episc Constantino politano [G 3 ep. 23]
III item epistula Theodosio augusto [G 7 ep. 29]
IIII epistula Pulcheriae augustae [G 8 ep. 30]
V item epistula Flauiano episcopo quae uulgo tomus appellatur [ep. 28, editur 10
in *Collectione Nouariensi de re Eutychis* 5]
VI epistula iuuenali episcopo hierosolymitano [G 5 ep. 35]
VII epistula Iuliano episcopo Coensium [G 13 ep. 34]
VIII epistula sanctae synodo quae apud Ephesum conuenit [G 12 ep. 33]
IIII epistula Fausto Martino et ceteris presbyteris et archimandritis Constanti- 15
nopolim [G 10 ep. 32]
X item epistula Theodosio augusto [G 15 ep. 37]
XI item epistula Flauiano episcopo [G 16 ep. 38]
XII epistula Theodosio augusto [G 18 ep. 44]
XIII epistula Pulcheriae augustae [G 23 ep. 45] 20
XIIII epistula Fausto Martino Petro et Emmanuheli presbyteris et archimandritis
Constantinopolim [G 24 ep. 51]
XV epistula clero honoratis et plebi Constantinopolim [G 19 ep. 50]
XVI item epistula Theodosio augusto [G 9 ep. 54]
XVII item epistula Pulcheriae augustae [G 28 ep. 60] 25
XVIII item epistula Martino et Fausto presbyteris et archimandritis Constantino-
polim [G 27 ep. 61]
XVIII epistula Theodosio augusto [G 30 ep. 69]
XX epistula Pulcheriae augustae [G 29 ep. 70]
XXI epistula Fausto et Martino presbyteris et archimandritis Constantinopolim 30
[G 33 ep. 75]
XXII epistula Marciano augusto [G 36 ep. 78]
XXIII item epistula Pulcheriae augustae [G 35 ep. 79]
XXIIII epistula Anatolio episcopo Constantinopolitano [G 37 ep. 80]
XXV epistula Iuliano episcopo [G 38 ep. 81] 35
XXVI item epistula Marciano augusto [G 41 ep. 83]
XXVII item epistula Pulcheriae augustae [G 42 ep. 84]

E

2 TRANSMISSAS F

12 error repetitur infra in contextu, epistula est ad Iulianum Coensem

- XXVIII item epistula Anatolio episcopo Constantinopolitano [*G 43 ep. 85*]
 XXVIII item epistula Iuliano episcopo [*G 40 ep. 86*]
 XXX epistula Paschasino episcopo Lilybetano [*G 45 ep. 88*]
 XXXI epistula Marciano augusto [*G 47 ep. 90*]
 XXXII epistula Anatolio episcopo Constantinopolitano [*G 48 ep. 91*] 5
 XXXIII epistula Iuliano episcopo [*G 49 ep. 92*]
 XXXIII epistula sanctæ synodo apud Nicæam constitutæ [*G 52 ep. 93*]
 XXXV epistula Marciano augusto [*G 50 ep. 94*]
 XXXVI epistula Pulcheriæ augustæ [*G 51 ep. 95*]
 EXPLICIUNT CAPITVLA EPISTVLARVM quæ sanctæ Calchedonensi synodo 10
 sunt præmissæ INCIPIUNT CAPITVLA EPISTVLARVM quæ post synodum
 missæ sunt
 XXXVII epistula Marciano augusto [*G 54 ep. 104*]
 XXXVIII epistula Pulcheriæ augustæ [*G 55 ep. 105*]
 XXXVIII epistula Anatolio episcopo Constantinopolitano [*G 56 ep. 106*] 15
 XL epistula Iuliano episcopo [*G 57 ep. 107*]
 XLI epistula sanctæ synodo apud Calchedonam [*G 64 ep. 114*]
 XLII epistula Maximo episcopo Antiocheno [*G 66 ep. 119*]
 XLIII item epistula Iuliano episcopo [*ep. 109, editur infra*]
 XLIII epistula Rauennio Rusticio et ceteris episcopis per Gallias constitutis [*G 53 20*
ep. 102]
 XLV item epistula Marciano augusto [*G 61 ep. 115*]
 XLVI item epistula Pulcheriæ augustæ [*G 62 ep. 116*]
 XLVII item epistula Iuliano episcopo [*G 63 ep. 117*]
 XLVIII item epistula Marciano augusto [*G 67 ep. 121*] 25
 XLVIII item epistula Iuliano episcopo [*G 68 ep. 122*]
 L epistula Eudociæ augustæ intra prouinciam Palæstinam constitutæ [*G 69*
ep. 123]
 LI epistula Marciano augusto [*G 72 ep. 126*]
 LII epistula Iuliano episcopo [*G 73 ep. 127*] 30
 LIII item epistula Iuuenali episcopo Hierusolymitano [*G 82 ep. 139*]
 LIII epistula Marciano augusto [*G 74 ep. 130*]
 LV epistula Proterio epis̄ Alexandrino [*G 75 ep. 129*]
 LVI epistula Iuliano episcopo [*G 77 ep. 131*]
 LVII epistula Marciano augusto [*G 81 ep. 136*] 35
 LVIII item epistula Marciano augusto [*G 86 ep. 142*]
 LVIII epistula Anatolio episcopo Constantinopolitano [*G 84 ep. 143*]
 LX epistula Iuliano episcopo [*ep. 144, editur infra*]
 LXI epistula Leoni augusto [*G 87 ep. 145*]
 LXII epistula Anatolio episcopo Constantinopolitano [*G 88 ep. 146*] 40
 LXIII epistula Iuliano episcopo [*G 89 ep. 147*]
 LXIII item epistula Leoni augusto [*G 92 ep. 148*]
 LXV epistula Basilio Iuuenali Euxitheo Petro et Lucæ episcopis per Græcias
 constitutis [*G 90. 91 ep. 149. 150*]
 LXVI epistula Anatolio episcopo Constantinopolitano [*ep. 151, editur infra*] 45
 LXVII epistula Iuliano episcopo [*G 93 ep. 152*]

E

27 prouincia palestina E

LXVIII epistula Aetio presbytero Constantinopolitano [*G 94 ep. 153*]

LXVIII epistula Leoni augusto [*G 103 ep. 164*]

LXX item epistula Leoni augusto [*G 104 ep. 165*]

LXXI exemplar testimoniorum sanctorum patrum quæ supra dictæ epistolæ
subiuncta sunt [*G 104 ep. 165*]

LXXII item epistula Leoni augusto [*G 99 ep. 162*]

Leo ep. 109 JK 486

105
XLIII

Leo papa Iuliano episcopo. Grauia sunt et non paruo mærore lugenda quæ
falsorum monachorum turbas fraternitas tua perpetrare significat Eutyche impio per
deceptorum furorem bellum euangelicis et apostolicis prædicationibus inferente retor- 10
quendum in ipsius et sociorum eius exitium. quod ideo differtur per patientiam dei,
ut inimici crucis Christi quantum diabolo famulentur, appareat, dum hæretica prauitas
antiquum uelamen suæ simulationis excedens intra limites hypocrisis suæ continere se
amplius non potest totumque, quod diu texerat, uirus effudit, non solum stilo in disci-
pulos ueritatis, sed etiam manu sæuiens, ut consensum aut simplicitatis indoctæ aut 15
trepidæ fidei uiolenter extorqueat. sed non ita debent filii lucis filios metuere tene-
brarum, ut sani furentibus adquiescant aut æstiment huiusmodi hominibus aliquid
præstandum esse reuerentiæ, qui si perire malunt quam resipiscere, prospiciendum est
ne inpunite sua latius noceant et in multorum perniciem, dum diu tolerantur, insur-
gant. non ignoro quid caritatis et gratiæ filiis nostris sanctis et ueris monachis debeat- 20
tur, qui professionis suæ modestiam non relinquunt, et quod proposito uouerunt, moribus
exequuntur; superbi autem et inquieti, qui sacerdotum contemptu et iniuriis gloriantur,
non serui Christi, sed antichristi milites sunt habendi maximeque in suis sunt præpositis
humiliandi, qui inperitam multitudinem ad defensionem suæ peruersitatis instigant.
unde cum clementissimus princeps toto religiosi cordis affectu catholicam diligat fidem 25
et multum, sicut ubique percerebuit, rebellium hæreticorum hac offendatur audacia,
agendum est apud ipsius clementiam ut incentores harum seditionum ab insanis congrega-
tionibus, separentur nec tantum Eutyches et Dioscorus, sed etiam quicumque studiosius
furiosam adiuuant prauitatem, in his constituentur locis in quibus nullum cum suis
sociis blasphemiarum possint habere commercium. forte enim aliquorum simplicitas 30
hac medendi ratione curabitur et ad incolumitatem mentium facilius reuocabuntur, si
liberiores fuerint ab instigationibus pestilentium magistrorum, fili carissime.

Ne autem ad confirmandos piorum animos uel ad hæreticos confutandos neces-
saria aut deesset aut lateret instructio, misi epistolam sanctæ memoriæ Athanasii episcopi
ad Epictetum episcopum datam, cuius testimoniis sanctæ memoriæ Cyrillus usus est in 35
Ephesina synodo contra Nestorium, qua incarnationem uerbi tam lucide ac diligenter
adstruxit, ut Nestorium et Eutychem in illius iam temporis hæreticis debellarit. aude-
ant hunc tantæ auctoritatis uirum Eutyche et Dioscori sectatores aut inperitiæ aut
prauitatis arguere, qui prædicationem nostram a doctrina atque intellegentia patrum
iactitant deuiare. prodesse autem debet confirmandis sensibus omnium domini 40
sacerdotum, quod hæretici olim in auctoribus suis præsciti atque damnati apertius iam
cœperunt dogma suæ impietatis adstruere, ne latente intra silentium sensu dubitabile
uideretur an uere in ipsis et triplex Apollinaris error et insana Manichæorum opinio

E

5 subiunctæ *E*

38 eutyche *E*

10/11 retorquendum *scripsi* retorquendo *E*

41 præsciti *Ballerini* persciti *E*

16 extorqueant *E*

37 hereticos *E*

Acta conciliorum uerumenclorum. II. 4.

18

pullularet. qui cum iam non se occulere studeant, sed contra Christi ecclesias audacter insurgant, nonne prospiciendum est quatenus eis vires omnium conatuum subtrahantur, seruato, ut dixi, eo districtiois moderamine, ut a quietioribus inconuertibiles
 1 Cor. 15, 33 diuidantur? corrumpunt enim mores bonos conloquia mala et castigato
 Prou. 21, 11 pestilente sapiens astutior erit, ut quolibet modo dissipata societate reproborum
 aliqua diabolo uasa rapiantur. non enim ita quorundam conuiciis et uaniloquiis debemus offendi, ut nullam curam ipsorum correctionis habeamus.

Episcopus uero Iuuenalis, cuius iniuriæ sunt dolendæ, nimis temere se hæreticorum blasphemias copularat et dum Eutychen Dioscorumque amplectitur, multos inperitos suo in præceps egit exemplo, licet postea se consilio saniore correxerit. hi
 tamen qui audius impietatis uirus hauserunt, facti sunt eius aduersarii cuius fuerant ante discipuli, ut sua ipse nutrimenta pateretur. qui ut eandem emendationem quam ille elegit, imitentur, optandum est, si uel ipsa sanctorum locorum circa quæ habitant, testificatione resipiscant. qualis autem sit qui in locum episcopi uiuentis obrepit, ex ipsa qualitate facti non potest dubitari nec ambigendum est eum esse per-
 15 uersum quem impugnatores fidei dilexerunt. interim fraternitas tua curam piæ sollicitudinis continuare dignetur, ut frequentioribus scriptis quo res proficiant, scire me facias.

d. 25. m. Nou.
 a. 452

DAT VII KL DECEMBR HERCVLANO CONS

Leo ep. 144 JK 520

20

106
 LX

Leo papa Iuliano episcopo. Gratias deo quod in omnibus quæ ad ecclesiæ statum et ad fidei pertinent sacramentum, in nullo dilectionis tuæ industria me fefellit, quam intellego uigilanter prospicere ne quid aduersum euangelicam apostolicamque doctrinam hæreticorum insidiæ ualeant obtinere. siquidem ut indicare dignaris, ea quæ Eutychianistæ post obitum uenerabilis memoriæ principis Marciani excitare
 25 moliti sunt, efficacia tua et eorum quos tecum dei spiritus incitauit, agente causam suam ipsa ueritate destructa sunt, quia uere et fraternitati tuæ et omnibus fidelibus Christi maximeque glorioso et catholico, ut probamus, augusto nihil est ad æternam beatitudinem fructuosius quam ut ea quæ ab ipso spei nostræ auctore fundata sunt, nulla peruersorum hominum improbitate uiolentur, sed ad perpetem ecclesiæ tranquilli-
 30 tatem secura pace permaneant. quod ergo adiuuante domino pie utiliterque curatum est, perseveranti opere muniatur. nam quidam ad nos rumores de Alexandrini populi ausibus deferuntur, quos ideo plenius indicare non possumus, quia necdum ex integro quæ dicuntur gesta cognouimus; sed hoc uobis pro uniuersali ecclesia laborandum est ut si uera sunt quæ acta dicuntur, sanctæ Calchedonensi synodo præiudicare non
 35 possint, ut quæ instruente spiritu sancto ad totius mundi salutem definita sunt, inuiolata permaneant.

d. 1. m. Iun.
 a. 457

DAT KL IVN CONSTANTINO ET RVFO CONS

Leo ep. 151 JK 529

107
 LXVI

Leo episcopus Anatolio episcopo. Fidem dilectionis tuæ atque constantiam
 qua hæreticorum insidiis obstitisti, gratanter agnoscimus et ideo securiore te fiducia

E

3 districtiois *E*

11 auxerunt *E*

19 DATA *E*

DECEMBR *E*

27 fraternitatis *E*

cohortamur ut rebus etiam a te defensis constanter adsistas. siquidem religiosum caritatis tuæ propositum tam apud clementissimum principem quam apud magnificen- **ep. 92**
tissimum uirum patricium nostra scripta testantur, quibus diligentia tua nos instructos per omnia esse patefecimus. agat ergo primitus fraternitas tua ut Constantinopoli-
tana ecclesia ab omni hæreticorum labe purgata sit et ut catholica puritas, quæ etiam
in laicis conseruanda est, maxime in clericis repperiatur inlæsa, frater carissime. licet
enim famæ perferentium temere non credamus, tamen quia ubi animarum causa agitur,
locum diabolicis fraudibus studemus obstruere, præmonemus dilectionem tuam ut
Atticum presbyterum, qui perhibetur Eutychianorum errorem apertis intra ecclesiam
disputationibus confouere, secreta primum inquisitione discutias ac si quid in corde **10**
ipsius de hæretici ueneni permixtione reppereris, aut corrigendo catholicum facias aut
ab ecclesia necessaria seueritate depellas, ne dum inutili lenitate uni parcitur, multis
inpunito errore noceatur.

DATA KL SEP CONSTANTINO ET RVFO CONSS

d. 1. m. Sept.
a. 457

E

10 secretam—inquisitionem E

14 DATA E

COLLECTIO CASINENSIS

M = Codex Casinensis 2 s. XIII
V = Codex Vaticanus 1319 s. XII

- Incipit epistula papæ Leonis ad Theodosium Marcianum et Leonem imperatorem
 1 Cæsari Theodosio religiosissimo et piissimo semper augusto Leo papa ecclesiæ
 catholicæ urbis Romæ. Quantum præsidii [G 2 ep. 24]
 2 Leo episcopus Theodosio. Acceptis clementiæ [G 15 ep. 37]
 3 item Leo ad quem supra Theodosio. Pro integritate [G 9 ep. 54] 5
 4 Leo episcopus Marciano augusto. Credebamus clementiam [G 46 ep. 89]
 5 item ad Marcianum augustum per Bonifatium presbyterum [G 50 ep. 94]
 6 Leo Marciano augusto. Litteras pietatis [G 36 ep. 78]
 7 Leo ad quem supra. Quam excellenti [G 58 ep. 111]
 8 Leo episcopus Leoni augusto. Litteras clementiæ [G 97 ep. 156] 10
 9 item Leo episcopus Leoni augusto. Multis manifestisque [G 103 ep. 164]
 10 item Leo papa Leoni augusto. Licet proxime [G 92 ep. 148]
 11 Leo Leoni augusto. Officiis quæ [G 87 ep. 145]
 12 Leo Pulcheriæ augustæ. Sanctis et deo placitis [G 55 ep. 105]
 13 Leo Pulcheriæ augustæ. Religiosam pietatis [G 42 ep. 84] 15
 14 Leo Pulcheriæ augustæ. Quamuis nullas [G 62 ep. 116]
 15 Leo episcopus Flauiano episcopo Constantinopolitano. Profectis iam [G 16 ep. 38]
 16 Leo episcopus Flauiano episcopo Constantinopolitano. Litteras tuæ [G 14 ep. 36]
 17 Leo episcopus Flauiano episcopo. Auget sollicitudinem [G 17 ep. 39]
 18 Leo episcopus Flauiano episcopo cui supra. Quæ et quanta [G 21 ep. 49] 20
 19 Leo Anatolio episcopo. Ad declinandam [G 44 ep. 87]
 20 Leo episcopus Anastasio Thessalonicensi. Quantum relatione [G 20 ep. 47]
 21 Leo episcopus Martino presbytero [G 32 ep. 74]. Gratias agimus etc. *desinit in*
gloria maiore uincatur, secuntur sine interuallo
 22 atque perpensis de ipsis eorum etc., *quæ pertinent ad Leonis epistolam ad Anatolium* 25
[G 43 ep. 85]

Incip̄ epistolæ Eutychetis hæretici ubi scribens ad papam urbis Romæ Leonem negat
 in Christo duas esse naturas, id est deitatis et humanitatis

- 108 De mea in dominum et deum omnium Christum spe et fide ante omnia quidem
 23 testis deus uerbum est in sensibus hominum dinoscens ueritatis probationem, inuoco 30
 autem et uestram sanctitatem in testimonium cordis mei et rationis sensuum meorum
 atque uerborum. sed pessimus diabolus fascinans tale studium nostrum et pro-
 positum, a quibus uires eius destrui oportuit, his stimulis omnem domesticam sibi
 uim contra me mouit. Eusebio episcopo oppidi Dorlensis libellum dante sancto

M, V [inde a 4 (p. 48,1) — licam tenere constantiam predictum]

14. 15. 16 augusto *M* 17 ep̄o *MV* 19 ep̄o *MV* 20 ep̄o *MV* 23 ep̄o *MV*

23 edita sunt primum a Lupo, *Ad Ephesinum concilium uariorum patrum epistolæ* p. 459 sq. altera uersio
 extat in *Collectione Nouariensi* 6

MV

31 et om. *M* sc̄itatem ūram *V* testimonio *MV* rationes *MV* 32 fascinavit *MV* 33 stimulis
 scripsi simulans *MV* 33/34 sibi uim *Lupus* sibi *MV* 34 eusebium ep̄m *MV*

episcopo Constantinopolitanæ ecclesiæ Flauiano et quibusdam aliis inuentis in eadem urbe, qui propter diuersas causas suas conuenerant, quoniam hæreticum <me> compellauit, non ueritate ad accusationem motus, sed perniciem mihi machinans et perturbationem ecclesiis dei, uocabar ad responsionem accusationis ab ipsorum sanctitate. sed graui ægritudine supra ipsam senectutem retentus occurri ad purgationem, non ignorans compositam factionem etiam contra salutem meam. et quidem libellos statim subscriptione mea his addita obtuli scriptam ostendens de sancta fide professionem meam, sancto autem Flauiano archiepiscopo neque libellum suscipiente neque ut legeretur, iubente, audiente tamen et respondentem me ipsis uerbis eam fidem quæ Nicææ exposita est a sancta synodo, confirmata uero apud Ephesum, expetebam duas naturas fateri et anathemare eos qui hoc negarent. ego autem metuens definitionem a synodo * * nec adimere nec addere uerbum contra expositam fidem a sancta synodo Nicæna, sciens uero sanctos et beatos patres nostros Iulium Felicem Athanasium Gregorium sanctos episcopos refutantes duarum naturarum uocabulum et non audens de natura tractare dei uerbi, qui in carnem uenit ultimis diebus in uterum sanctæ uirginis Mariæ immutabiliter quomodo uoluit, ut sit in ueritate, non in fantasmate homo factus, aut anathemare supra dictos patres nostros, rogabam ut innotescerent ista sanctitati uestræ et quod uobis uideretur, iudicaretis; omnibus modis me secuturum quod probassetis. sed nullo eorum quæ a me dicebantur, audito, abrupta synodo publicarunt deiectionis sententiam, quam aduersus me ante cognitionem parabant, et in tantum aduersum me calumniæ factionem instruebant, ut etiam salutis meæ discrimen incumberet, nisi cito dei opera <et> orationibus sanctitatis tuæ militaris manus me ab incursione rapuisset. tunc duces aliorum monasteriorum cogere cœperunt in deiectionem meam subscribere, quod numquam nec in eos qui se hæreticos professi sunt, uel aduersus ipsum Nestorium factum est, in tantum <ut> cum ad satisfaciendum plebi proponerem fidei meæ confessiones, non solum arcerent eas audiri, uerum etiam abriperent ii qui contra me supra dictam factionem meditabantur, ut exinde tamquam hæreticus apud omnes haberer. ad uos igitur religionis defensores et huiusmodi factiones execrantes confugio, nihil etiam nunc nouum inducens contra fidem iam inde ab initio nobis traditam, sed anathematizans Apollinarium Valentinum Manem et Nestorium et eos qui dicunt carnem domini nostri Iesu Christi saluatoris e cælo descendisse et non ex sancto spiritu et sancta uirgine Maria, et omnem hæresim usque ad magum Simonem. et nihilo minus tamquam hæreticus de uita mea periclitor et obsecro nullo mihi præiudicio facto ex his quæ per insidias contra me gesta sunt, quæ uisa uobis fuerit, super fide proferre sententiam et nullam deinceps permittere a factiosis contra me calumniam procedere et non excuti [eximi] de numero orthodoxorum eum qui in continentia et omni castitate septuaginta annos uitam peregit, ita ut in ipso exitu uitæ naufragium patiatur.

MV

2 conuenerant *Ballerini* euenerant MV quoniam scripsi quomodo MV me addidi 3 ueritate ad V
 ueritatem M 6 libellis MV 7 addita *Lupus* abdita MV scripta MV 9 respondente MV
 10 nicenæ V scto M 11 natura M 12 lacunam indicauit e. g. supplendo constitutam et iubentem
 13 Iulium *Lupus* talium MV 16 ut scripsi et MV hominem factum MV 19 dicebatur M
 abrupto M 20/21 ante—me om. M 20 parabant et] parabantes V 21 mea MV 22 et addidi
 23/24 deiectionem V 25 ut add. *Lupus* 26 confessionem MV solum etiam M 26/27 arri-
 perent MV 28 nos MV 29 factionis MV 30 nobis ab initio M manem MV 31 nri
 saluatoris xpi V 35 nobis M fidem MV nullum MV promittere M iactionis M
 36 eximi del. *Amelli* 37 continentia M

Subiunxi autem his litteris meis utrumque libellum, et eum qui ab accusatore meo oblatus est synodo, et qui a me * gestis quidem est, non tamen susceptus, et editionem fidei meae nec non etiam ea quae super duabus naturis a sanctis patribus nostris decreta sunt.

Item uerba Eutychetis

5

109 Testor uos coram deo, qui cuncta uiuificat, et Christo Iesu, qui sub Pontio Pilato
24 testificatus <est> optimam illam confessionem, ne quid ad gratiam faciatis. ego 1 Tim. 6, 12
enim iam inde a maioribus meis ita sensi et a pueritia mea ita illuminatus sum, quemad-
modum sancta et ex uniuerso orbe terrarum apud Nicæam habita synodus trecentorum
decem et octo beatissimorum episcoporum fidem constituit et quam confirmauit ac 10
definiuit denuo optinere solam sancta synodus Ephesi collecta, et numquam aliter sensi
quam quemadmodum praecepit recte et sola uera fides orthodoxa, et cunctis quaecumque
super eadem fide <a> sancta eadem synodo constituta Ephesi, adsentior, cuius synodi
dux et princeps fuit beatæ ac sanctæ recordationis episcopus Cyrillus Alexandrinorum,
et prædicationis ac fidei sanctorum et electorum dei Gregorii maioris, <Gregorii> et item 15
Gregorii Basilii Athanasii Attici Proculi socius et particeps sum et omnes eos orthodoxos
et fideles habui et honorauit tamquam sanctos et magistros meos existimaui. ana-
thema dico Nestorio et Apollinari et omnibus hæreticis usque ad Simonem et quicumque
dicunt carnem domini nostri Iesu Christi e cælo descendisse; ipse enim qui est uerbum
dei, descendit de cælis sine carne et factus est caro in utero sanctæ uirginis ex ipsa carne 20
uirginis incommutabiliter et inconuertibiliter sicut ipse nouit et uoluit, et factus est
quidem semper deus perfectus ante sæcula, idem et homo perfectus in extremo dierum
propter nos et nostram salutem. hanc igitur meam plenam professionem habeat
sanctitas uestra.

Eutychis presbyter et archimandritis huic libello subscripsi manu mea

25

Incipit exemplar epistolæ taciti nominis factæ ad quendam scire cupientem quid con-
trarium catholicæ fidei senscrit Eutychis

110 Misit mihi nobilitas tua exemplum libelli de nouæ fidei expositione Eutychetis,
25 quem exposuit scribendo ad beatissimum papam sedis apostolicæ Leonem. scribere
etiam dignatus es ut si quid inde sentirem, humilitatis meae litteris indicarem, quod 30
quidem ipse pro studio sanctæ mentis tuæ affectuose iniungere dignatus es, sed mihi
trepidam habenti mentem et timore repletum cor in hac quæstione periculosum uidetur
adgredi, præcipiente doctore et illuminatore gentium apostolo Paulo et generaliter
monente ac dicente: stultas autem et ineruditas quæstiones et contentiones Tit. 3, 9
et pugnas legis deuota; sunt inutiles et uanæ. tamen ipsius beatissimi apo- 35
stoli Pauli precibus adiuuante domino et deo Iesu Christo ut potuerit rusticus sermo
et tenuis meus sensus, adgrediar, non ut magnitudo et maiestas fidei exigit, sed prout
tenues uires meae humilitatis patiuntur.

24 est libellus ab Eutychē in ultima synodi Constantinopolitanæ a. 448 actione oblatus neque a Flauiano in
gesta receptus; altera uersio extat in Collectione Nouariensi 7

MV

1 subiunxit MV 2 lacunam indicaui, e. g. supplendo oblatus 3 maturis V 7 est addidi 8 peritia MV
ira V 9 nicenam M 13 fidem MV a addidi eodem MV 15 Gregorii addidi 16 Attici
Lupus eutici M euticii V 17 fidelis V meos V suos M 17/18 anathematum M 18 apollinario V
qui M 20 de M e V 21 et om. M non conuertibiliter M 26 cupienti MV quod M
27 eutichi V 30 humilitatis Lupus humilitas MV 32 habentem MV et Lupus ex MV 34 stultus MV
36 ut V non M 37 tenues MV ut] ad MV exegit M

Acta conciliorum oecumenicorum, II. 4.

Cum ergo percurrerem prædictum exemplar epistolæ uel libellum fidei Eutychetis, inter cetera textus uerborum eius inueni ubi a sancto concilio episcoporum expeti a se duas naturas in Christo confiteri conqueritur. quod si consulens suæ continentiæ et uetustæ in se castitatis laboribus confiteri uoluisset, numquam senectutis suæ fidei periculum fuisset passus; sed quia in unam Christi personam secundum apostolorum 5 uel prophetarum seu euangeliorum traditionem duas naturas in Christo confiteri noluit, in ipso portu exitus sui non solum ipse laborum continentiæ suæ naufragium passus est, uerum etiam iam olim bene fundatam per orbem terrarum ecclesiarum perturbauit fidem et ad cumulum perfidiæ suæ Christi ueneratorem et bonæ fidei fidelem prædicatorem beatum occidit episcopum Flauianum. et ille quidem quietis temporibus, 10 nulla existente publica persecutione, coronam accipiens martyrii nunc cum beato suo

2 Tim. 4, 7. 8 magistro apostolo Paulo gloriatur et dicit: bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui: de cetero superest mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex, non solum autem mihi, sed et omnibus qui diligunt manifestationem eius. et illo quidem 15 cum omnibus sanctis in domino gloriante, nobis necesse est, si meremur eius sequi uestigia et traditionem fidei, pro qua gloriosum meruit exitum, totis fidei uiribus etiam usque ad mortem tenere et in unam Christi personam duas confiteri naturas diuinitatis et humanitatis, creatricis et creatæ, assumptricis et assumptæ, quæ tamen substantiæ aut naturæ non confusæ, sed unitæ et in una eademque persona inseparabiliter et in 20 sua semper proprietate permanent. quapropter unicuique substantiæ, id est naturæ propria utique aptanda sunt, id est infirmitates humanitati, quæ creata est, signa uero uel mirabilia diuinitati, quæ creauit. in tantum enim hæ duæ naturæ in una persona Christi simul unitæ sunt atque coniunctæ, ut idem Iesus Christus dei filius deus et homo aliquando res aut agat aut loquatur humanas, aliquando uero diuinas. nam denique 25 ut duarum naturarum, id est diuinitatis et humanitatis in se ostenderet substantias, nauigans dormit in naui ut homo et procellæ imminenti uento uel mari imperat ut deus

Mc. 4, 39 dicens tace, obmutesce, et post quadraginta dierum atque noctium ieiunium esurit ut homo et in solitudine quinque milia uirorum exceptis infantibus et mulieribus de quinque panibus et duobus piscibus refecit ut deus. et quid plura? a Iudæis crucifixus 30 et lancea in latere conpunctus moritur ut homo et Lazarum quadriduanum de monumento

1oh. 11, 43 resuscitat ut deus, auctoritate diuina dicens: Lazare, ueni foras. harum ergo, domine mi, duarum naturarum [substantias] in Christo fortiter custodienda est traditio, ne cum Eutychete aut ceteris eius consentaneis eas in unum confundentes nouum et incertæ fidei teneamus tramitem. optime enim hos dedignaris, quia omne quod 35 confusum est, obscurum et incertum esse cognoscitur. siquidem ut datur intellegi, propterea easdem naturas diuinitatis et humanitatis imprudenti sensu in unum confundere uidentur, ut non separantes humanitatis substantiam a Christi diuinitatis natura impia uoce deum passibilem pronuntient. nam denique epistula quam dicit Eutychis Iulii quondam episcopi urbis Romæ esse, quam etiam ad solatium suæ perfidiæ, 40

MV

1 percurrere MV	eutichitis V	3 conqueritur confiteri M	consules M	5 in unam] inanam MV
6 uoluit MV	13 mihi om. M	coronam M	15 in omnibus M	21 permanent scripsi permanentes MV
quapropter Lupus quia propter MV	natura MV	22 infirmitatis MV	23 mirabilia scripsi mutabilia MV	
tantam MV	hac MV	24 di V dñs M	26 diuinitatis V natiuitatis M	27 nauigans Lupus nauigantes
M nauigatas V	imperat ut Lupus imperatur MV	32 resuscitauit M	33 mi om. V	substantias
del. Lupus	es MV	34 ceteros—consentaneos MV	nouam MV	35 hos scripsi nos MV
39 naturam MV	40 iuliani V			

ignoro forsitan falsam, protulit, cuius etiam et prauo sensu duci cognoscitur, in prope ultimo textus sui ita profitetur dicens

qui igitur sic sentiunt, non excedant <in> consona contraria sentientibus, ut cum mente diuinis præceptis consentiant, sermonibus discrepent. necesse est enim eos, cum duas naturas intellegunt, alteram colere, alteram non adorare, et in diuinam quidem baptizari, in humanam uero non baptizari.

Lietzmann.
Apollinaris
p. 258,
13—18
6

Vides ergo quomodo impugnantes et confundentes duarum naturarum substantias deum passibilem pronuntiare perfido sensu conantur. nos uero, qui catholicæ fidei rectum tenemus tramitem, prætermittenda hac confusione duarum naturarum, in dominicam carnem baptizati propterea eam adoramus, quod a diuinitate suscepta atque eidem ita unita sit, ut non alium atque alium, sed unum eundemque deum et hominem dei filium esse confiteamur. nam si Eutychis aut ceteri eius consentanei hominem separant a Christo deo, illi nos numquam adoramus aut seruimus. aut si quis nostrum purpuram aut diademam regalem iacentem inueniat, numquid ea conabitur adorare? mox uero ea rex fuerit indutus, periculum mortis incurrit, si quis ea simul cum rege adorare contempserit. ita Christi domini nostri perfectam humanitatem, non solam aut nudam, sed diuinitati suæ unitam, unum eundemque dei filium, deum uerum et hominem uerum si quis adorare contempserit, <poenam> æternæ mortis patietur.

Prosequitur iam Iulius, cuius sensu ducitur Eutychis, et dicit

Lietzmann l.c.
p. 258, 18—
259. 1
21

si autem in mortem domini baptizamur, unam profiteamur naturam et impassibilis deitatis et passionabilis carnis.

Velim plenius agnoscere quomodo dicant carnis. si hæc caro sine anima est, quid est caro ista nisi terra [est] sine sensu, quæ nec gratias agere ualuit nec crucis poenam sentire potuit? quod autem caro sine anima sentire non possit, cunctis manifestum est. si autem, ut illi sentiunt, in illa dominica carne diuinitas pro anima fuit, diuinitatem ergo passionibus subiciunt. si autem, ut uera se habet scripturarum fidelissima ratio, simul cum carne et humanam suscepit animam, ergo perfectus deus perfectum suscepit hominem, ut ostenderet se simul cum humana carne et humanam suscepisse Ioh. 10, 14 animam, id est perfectum hominem. dicit enim: pastor bonus animam ponit Ioh. 10, 15 pro ouibus suis et potestatem habeo ponendi animam meam et iterum potestatem habeo sumendi eam. et in ipso articulo passionis suæ dicit: Mt. 26, 38 tristis est anima mea usque ad mortem et nunc anima mea turbata est. Ioh. 12, 27 non enim deus aliquando perturbatur, sed ille utique homo qui esuriit, qui sitiuit, qui dormiuit, qui lassauit atque plorauit, quæ omnia sine affectibus animæ caro sola sentire non potuit, nisi ille homo perfectus quem suscepit deus perfectus, dicente Ieremia propheta: hic deus noster, non æstimabitur alius ad eum. qui inuenit omnem uiam disciplinæ et dedit eam Iacob puero suo et Israel dilecto a se, et adiecit: post hæc in terris uisus est et cum hominibus conuersatus est. quapropter autem in terra uisus fuerit et cum hominibus conuersatus sit, sanctissimus prophetarum Esaias plenissime et apertius exponit: domine, quis

Barnab.
3. 36—38

Ies. 53, 1—12

MV

1 prauum sensum MV prope V proprie M 3 excedant MV in addidi 4 discrepant MV honest V
6 uero om. V 7 uidens M substantiam M 8 catholicum MV 9 pretermittenda hanc confusione MV
9/10 dominicum MV 10 ea M 12 consentanei scripsi consentia [consentiant V] uel MV 15 ea om. V
16 solum MV 17 aut V ut M diuinitate MV 18 poenam addidi 19 prosequitur iam scripsi
sequitur etiam MV ducitur Lupus dicit M dicit V 20 in V si M 20/21 passionis V 23 est
del. Lupus 24 non M nichil V 26 habent M haberent V 28 hominem nam MV humanam
carnem MV 33 conturbatur V esuriit MV 36 alius] amplius MV 39 terram MV

ignoro forsitan falsam, protulit, cuius etiam et prauo sensu duci cognoscitur, in prope ultimo textus sui ita profitetur dicens

qui igitur sic sentiunt, non excedant <in> consona contraria sentientibus, ut cum mente diuinis præceptis consentiant, sermonibus discrepent. necesse est enim eos, cum duas naturas intellegunt, alteram colere, alteram non adorare, et in diuinam quidem baptizari, in humanam uero non baptizari.

Lietzmann.
Apollinaris
p. 258,
13—18
6

Vides ergo quomodo impugnantes et confundentes duarum naturarum substantias deum passibilem pronuntiare perfido sensu conantur. nos uero, qui catholicæ fidei rectum tenemus tramitem, prætermissa hac confusione duarum naturarum, in dominicam carnem baptizati propterea eam adoramus, quod a diuinitate suscepta atque eidem ita unita sit, ut non alium atque alium, sed unum eundemque deum et hominem dei filium esse confiteamur. nam si Eutycheis aut ceteri eius consentanei hominem separant a Christo deo, illi nos numquam adoramus aut seruimus. aut si quis nostrum purpuram aut diademam regalem iacentem inueniat, numquid ea conabitur adorare? mox uero ea rex fuerit indutus, periculum mortis incurrit, si quis ea simul cum rege adorare contempserit. ita Christi domini nostri perfectam humanitatem, non solam aut nudam, sed diuinitati suæ unitam, unum eundemque dei filium, deum uerum et hominem uerum si quis adorare contempserit, <pœnam> æternæ mortis patietur.

Prosequitur iam Iulius, cuius sensu ducitur Eutycheis, et dicit

Lietzmann l. c.
p. 258, 18—
259. 1
21

si autem in mortem domini baptizamur, unam profiteamur naturam et impassionabilis deitatis et passionabilis carnis.

Velim plenius agnoscere quomodo dicant carnis. si hæc caro sine anima est, quid est caro ista nisi terra [est] sine sensu, quæ nec gratias agere ualuit nec crucis pœnam sentire potuit? quod autem caro sine anima sentire non possit, cunctis manifestum est. si autem, ut illi sentiunt, in illa dominica carne diuinitas pro anima fuit, diuinitatem ergo passionibus subiciunt. si autem, ut uera se habet scripturarum fidelissima ratio, simul cum carne et humanam suscepit animam, ergo perfectus deus perfectum suscepit hominem, ut ostenderet se simul cum humana carne et humanam suscepisse animam, id est perfectum hominem. dicit enim: pastor bonus animam ponit pro ouibus suis et potestatem habeo ponendi animam meam et iterum potestatem habeo sumendi eam. et in ipso articulo passionis suæ dicit: tristis est anima mea usque ad mortem et nunc anima mea turbata est. non enim deus aliquando perturbatur, sed ille utique homo qui esuriit, qui sitiuit, qui dormiuit, qui lassauit atque plorauit, quæ omnia sine affectibus animæ caro sola sentire non potuit, nisi ille homo perfectus quem suscepit deus perfectus, dicente Ieremia propheta: hic deus noster, non æstimabitur alius ad eum. qui inuenit omnem uiam disciplinæ et dedit eam Iacob puero suo et Israhel dilecto a se. et adiecit: post hæc in terris uisus est et cum hominibus conuersatus est. quapropter autem in terra uisus fuerit et cum hominibus conuersatus sit, sanctissimus prophetarum Esaias plenissime et apertius exponit: domine, quis

Barnab.
3. 36—38

tes. 53. 1—12

MV

- 1 prauum sensum MV   prope V proprie M   3 excedant MV   in addidi   4 discrepant MV   conest I
6 uero om. V   7 uidens M   substantiam M   8 catholicum MV   9 premissum hanc confusionem MV
9/10 dominicum MV   10 ea M   12 consentanei scripsi consentia [consentiant F] uel MV   13 ea om. F
16 solum MV   17 aut V ut M   diuinitate MV   18 pœnam addidi   19 prosequitur iam scripsi
sequitur etiam MV   ducitur Lupus dicit M dicit V   20 in I si M   20/21 passionis I   23 est
del. Lupus   24 non M nichil V   26 habent M haberent I   28 hominem nam MV   humanam
carnem MV   33 conturbatur V   esuriat MV   36 alius] amplius MV   39 terram MV

credidit auditui nostro et brachium domini cui reuelatum est? annuntia-
uimus coram ipso tamquam puer, ut radix in terra sitienti. non est ei
species neque gloria. uidimus eum et non habuit speciem neque decorem,
sed species eius sine honore et abiecta præ omnibus hominibus. homo
in plaga positus sciens ferre infirmitatem, quoniam auersata est facies
eius et dehonestatus est et pro nihilo æstimatus est. hic peccata nostra
portat et pro nobis dolet. nos æstimauimus eum in dolore esse et in
plaga et in uexatione, ipse autem uulneratus est propter peccata nostra
et infirmatus est propter iniquitates nostras. eruditio pacis nostræ
in eum, liuore eius nos sanati sumus. omnes ut oues errauimus et omnes
homines a sua uia errauerunt et dominus tradidit eum pro peccatis
nostris, ipse autem male uexatus continuit labia sua, ut ouis ad immo-
landum ductus est et sicut agnus coram tondente se sine uoce, sic non
aperuit os suum. in humilitate iudicium eius sublatum est, genera-
tionem autem eius quis enarrabit? quoniam tolletur a terra uita eius
et ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. et dabo malos
pro sepultura eius et diuites pro morte eius, quoniam iniquitatem non
fecit nec dolus inuentus est in ore eius. et dominus uult purgare eum
de plaga. si detis pro peccato, anima uestra uidebit semen longæ uitæ,
et uult dominus a dolore animæ eius ostendere ei lumen, formare per
prudentiam, iustificare iustum bene seruientem pluribus et peccata
eorum ipse portabit. ideo ipse hereditatem possidebit multos et fortium
partietur spolia, propter quod tradita est in mortem anima eius et
inter iniquos deputatus est et ipse peccata multorum tollit et propter
iniquitates nostras traditus est. peruide igitur, domine mi, secundum sanctæ
tuæ mentis studium quomodo prædicti prophetæ Ieremias et Esaia sibimet consen-
tientes asserunt qualiter perfectus deus de cælis descendens pro salute generis humani
perfectum suscepit hominem, et superius ab Esaia prædictas passiones utique naturæ
illius in Christo suscepti hominis assigna. nam numquid deus, qui est inuisibilis
inconprehensibilis impassibilis inenarrabilis atque inæstimabilis, poterat conprehendi
aut inimicis tradi aut inter impios deputari aut mori aut obrui aut uita eius a terra
tollī? sed ille utique qui, ut supra iam diximus, esuriit, sitiuit, lassauit, dormiuit atque
plorauit, qui etiam in cruce passionis pendens cum uidisset in se inhabitantem deum
Mt. 27, 46 de suo exire corpore, lacrimabili uoce clamauit post eum, Hebraica lingua dicens: Heli
Heli lama sabactani, hoc est deus meus deus meus quare me dereliquisti?
quamuis post tertiam diem eum esset resuscitaturus. tamen necesse erat illud
Iob. 16, 27. adimpleri quod iam prædixerat in euangelio Iohannis, suis discipulis dicens: ego a deo
28 processi, exiui a patre et ueni in hunc mundum; iterum relinquo hunc
mundum et uado ad patrem. siquidem et in ipsa passione, quamuis ille per-
fectus homo a perfecto deo susceptus impiam mortis in cruce patiatur pœnam, tamen et
ipse impassibilis deus in eodem a se suscepto perfecto homine, quamuis passionem non

MV

1 credit MV   2 pueri MV   in terra om. M   3 uidemus MV   5 facies V species M   S est
om. M   11 uia sua V   12 oues MV   16 malus V maius M   19 animas ūras uidebitis [uidetis M]
MV   20 a dolore] dolere MV   22 portauit MV   23 morte MV   24 multorum om. V   28 per-
fectum om. M   29 prædictus MV   naturarum M   29 assigna scripsi assignat MV   30 impassibilis—
inæstimabilis om. M   31 obrui V merui M   33 crucem MV   habitantem V   34 clamauit Lupus
clamans MV   35 lamassabathani V lamacsabathani M   deus meus om. M   36 tertia die M
39 et aduado M

sustinuerit, tamen iniuriam passus est. nam sicut qui indumentum conscindit, induto facit iniuriam, ita et qui carnem eius crucifixerunt, diuinitati eius iniuriam intulerunt. hanc ergo diuinitatis iniuriam omnia elementa uidentes expauerunt. nam denique terra contremuit, petrae scissae sunt, sol fugit in noctem, luna sanguineo colore fuscata est et tamquam damnatione perpetua iam mundus oppressus est, aulsa locis caelestibus stellae ruerunt et elementorum lege confusa apertis monumentis sepulta iam olim corpora animas receperunt. ideo ergo catholici per orbem terrarum ecclesiarum fidelissimi doctores secundum scripturarum auctoritatem duas in Christo naturas praedicant, diuinitatis et *** tot annorum continentiae laboribus apertis oculis immersisset nec Orientis ecclesiis impiam intulisset perturbationem per confusas in unum duarum naturarum substantias deum passibilem pronuntians. sed cum in ista suam sententiam Paulus apostolus compleat dicens quia in nouissimis temporibus recedent quidam a fide, tamen nos sollicitè praemonet dicens: attendite spiritibus seductoribus in ypocrisi mendaciloquorum cauteriatam habentium conscientiam. nisi enim secundum apostoli dictum cauteriatam et incertam suae fidei habuisset conscientiam, numquam tantam confusionem ecclesiis dei excitans suae perfidiae socios fecisset sanctos trecentos decem et octo patres Nicæni concilii nec non etiam Cyrillum et Athanasium Felicem Gregorium et Proculum sanctos episcopos, qui non utique eius perfidiam sequendo, sed superius a mea humilitate expositam fidem docendo inter sanctos et electos dei in [numero] libro uiuentium denumerati sunt. sed ut simplicium et imperitorum inludat et ad se ducens adtrahat animos, ideo praedictos sanctos uiros, catholicae fidei auctores et praedicatores, suae nouae et nouissimae perfidiae fingit esse socios. uere in hunc Eutychetem completa est apostoli sententia dicentis: huiusmodi pseudoapostoli, operarii dolosi, transfigu- rantes se in apostolos Christi. et non mirum: ipse enim satanas trans- figurat se sicut angelum lucis. non ergo magnum si ministri eius trans- figurentur sicut ministri iustitiae, quorum finis <erit> secundum operationem eorum. secundum hanc ergo apostoli sententiam, cum sit minister perfidiae, simulatur se socium esse ministris iustitiae, a quibus praedictam fidei nostrae tenuit a se doctam exposuit rationem. inter quorum discipulos et dulcissimos fidei filios cupio tuam nobilitatem mecum pariter ascribi, ut eorum, si meremur, sequentes fidei uestigia eorum precibus in futuro iudicio misericordiam impetrare mereamur a triplici pietatis unita maiestate, hoc est patris et filii et spiritus sancti, cui gloria in saecula saeculorum. amen.

Incipit exemplar Iulii episcopi urbis Romae, ut asserit Eutychis, scripta ad Dionysium episcopum, cuius sensu ductus ipse Eutychis decedit in errorem

111 26 Miror audiens quosdam confitentes quidem in carne <deum> dominum nostrum, in- currentes uero diuisionem male a Paulianistis introductam. illi enim Paulum

Lietzmann.
Apollin.
p. 256
18—259, 12

26 altera uersio extat in Collectione Nouariensi 9, 1

M, V [usque ad 23 apostoli]

1 conscendit MV 2 diuinitatis M 4 scissae Lupus fixe MV 5 mundum oppressum M 6 caelestibus locis V 9 lacunam indicauit Lupus, expletur tñs quae alieno loco in M extant p. 150, 34—151, 21 10 pertulisset M 10/11 in unum scripsi inano MV 13 quidem M 14 cauteriatam M 15 habentes MV cauteritatem M 18 concilii epos V 19 mea Lupus me ab MV 20 dicendo M numero deleui 21 imperatorum M sese V 23 eutychitem MV in apostoli desinit V in fine folii 24 sententiae M 27 fines M erit om. M 30 lacunam indicauit, e. g. supplendo expositionem dum non docta M dulcissimus M fidei scripsi fideles fid, sed fid del. M

M

37 deum addidi 38 a] in M poculianistis M

Samosatenum sequentes alium quidem intellegunt eum qui ex cælo descendit, deum confitentes, alium uero terrenum hominem esse dicunt et illum quidem infabricabilem, hunc ** dominum, alium seruum, impii, seu uenerentur eum quem seruum appellant et fabricatum, seu non colant eum qui nos sanguine suo redemit. hi uero qui deum descendisse de cælo confitentur et carnem factum ex uirgine et unum esse cum carne, frustra conturbant excedentes in uerba impietatis illorum. dicunt enim et ipsi, sicut audio, duas naturas; atqui Iohannes euidenter probat <unum> dominum nostrum cum dicat uerbum Ioh. 1, 14 caro factum est, et Paulus apostolus cum dicat unus dominus Iesus Christus, per 1 Cor. 8, 6 quem omnia. si enim natus ex uirgine Iesus nominatur et ipse est per quem uniuersa facta sunt, una scilicet natura [facta] est, quoniam et una persona non in duo diuisa, 10 cum nec propria natura corpus et propria natura deitas sit secundum carnem, sed sicut homo una natura est, ita et is qui ad similitudinem hominis est Christus factus. quodsi non agnoscunt id quod per adunationem unum est, possunt et unum in plura partire et plurimas dicere naturas, quoniam multiplex corpus, quod ex ossibus, neruis et uenis, carne et cute, sanguine et spiritu constet, quæ omnia diuersa quidem inter se sunt, 15 una tamen est eorum natura. unde et deitatis natura cum corpore unum est [et] nec in duas naturas diuiditur. nec enim poterat totum filius hominis appellari qui descendisset e cælis, et rursus filius dei qui natus ex femina est, si duarum naturarum caperet diuisionem, sed id quidem quod descendisset e cælis, uocaretur filius ** hominis, non filius dei, et hoc Paulianæ diuisionis * nos autem diuinæ scripturæ docent 20 tamquam de uno domino nostro sentire, et cum descendisset e cælis, et cum in terra natus p. 147, 3—6 est. qui igitur sic sentiunt, non excedant in consona contraria sentientibus, ut cum mente diuinis præceptis consentiant, sermonibus discrepent. necesse est enim eos cum duas naturas intellegant, alteram colere, alteram non adorare, et in diuinam quidem p. 147, 20, 21 baptizari, in humanam uero non baptizari. si autem in mortem baptizamur domini, 25 unam profiteamur naturam et impassibilis deitatis et passionabilis carnis, ut per hoc sit Rom. 6, 3 baptisma nostrum et in deum et in mortem domini perceptum. nec enim ueremur calumniatores, qui diuidunt in duas personas dominum, ne cum nos unitatem euangelicam atque apostolicam prædicemus, lacerent nos tamquam dicentes carnem esse cælestem, cum nos e contra diuinas scripturas legamus dicentes filium hominis ex cælo. nec 30 enim cum dicimus filium dei creatum ex muliere, possumus reprehendi tamquam uerbum ex terra dicentes et non ex cælo; dicimus autem utrumque, et ex cælo totum propter deitatem et ex muliere totum propter carnem, ignorantes diuisionem unius personæ.

*In textum epistolæ 2 Leonis ad Theodosium [cf. quæ supra p. 4, 5 adnotauimus] M habet inculcata quæ ex-
plent lacunam p. 149, 9*

31

humanitatis, creatricis et creatæ, ut infirmitates et passiones humanitati quæ creata est, adsignent, signa autem uel mirabilia atque uirtutes diuinitati quæ creauit, ne in una Christi persona duarum naturarum in unum confusus ordo deum passibilem cum nouo heretico Eutychete pronuntiet. Paulus denique beatus apostolus ut in una Christi persona duas ostenderet naturas non confusas, sed unitas et inseparabiles, p. 147, 2, 3—8 tamen in sua semper proprietate permanentes [ostendens], dicit ad nos: hoc sentite in uobis quod et in 40 Christo Iesu, qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse [se] æqualis deo, sed semet ipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudine hominum factus et habitu inuentus ut homo humiliavit semet ipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem

M

1 famositanum M   1/2 confidentes M   3 desunt δὲ κτιστόν, τὸν μὲν αἰώνιον, τὸν δὲ χθεσινόν, τὸν μὲν
5 factam M   7 atqui scripsi ad quod M   unum add. Lupus   9 iō pro εἰς   10 facta deleui
11 corpus scripsi corporis est M   17 nec scripsi et hec M   19 desunt θεοῦ καὶ οὐχ υἱὸς ἀνθρώπου, τὸ
δὲ γεννηθὲν ἐκ γυναικὸς ἐκαλεῖτο ἄν υἱός   20 deest ἔπειτα   22 excedunt M   28 nec M   32 autem
enim M

36 humanitatis M   38 una M   eutichne M   pronuntient M   39 personas M   stendere M
40 tamen scripsi lumen M   ostendens deleui   41 se deleui

crucis. intende ergo, perfide, quod Christi nomen, de quo scriptum est in propheta David unxit te, deus, Ps. 44, 8 deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis, [unde] ad id quod perfectus homo factus est, pertinet, id est quod formam serui accipiens habitus est ut homo, qui utique habitus cœpit ex tempore. de ipso tamen eodemque Christo dictum est cum in forma dei esset: ergo profecto cum in forma dei esset, antequam [enim] ab illo forma serui esset accepta. nondum enim erat filius hominis, sed filius dei, cui patris æqualitas non erat <accepta>, sed natura. non enim erat usurpando elatus, sed hoc erat natus et ideo ueritas. nondum ergo erat Christus quod esse cœpit, cum semet ipsum exinaniuit non formam dei amittens, sed formam serui accipiens. uerumtamen, si quæramus quis est ille qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo, respondetur nobis uoce apostolica Christus Iesus: ergo illa diuinitas huius humanitatis nomen accepit. item si quæramus quisnam sit factus obœdiens usque ad mortem, mortem 10 autem crucis, rectissime respondetur nobis: ille qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo: ergo ista humanitas illius diuinitatis nomen accepit. uides ergo quam luce clarius <et> euidenter apparet Christum dominum nunc geminam in se habere naturam diuinitatis et humani- tatis. nam denique secundum humanitatem, ut apostolus dicit, obœdiens factus est ad mortem, secundum autem diuinitatem non rapinam arbitratus est esse [se] æqualis deo; secundum humanitatem dicit in euangelio 15 filium se esse hominis, secundum diuinitatem pronuntiat se filium dei; secundum humanitatem dicit pater maior loh. 14, 28. me est, secundum diuinitatem dicit ego et pater unum sumus; secundum humanitatem dicit non facio 10, 30 uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me, secundum diuinitatem dicit sicut pater sus- loh. 5, 30. 21 citat mortuos et uiuificat, ita et filius quos uult, uiuificat. huius ergo dei <et hominis naturarum> rationis si rectum ordinem tenuisset Eutychis, numquam in tam grandem impietatis foueam semet ip-um cum 20 suæ

M

1 intente M de scripsi ex M 2 unde deleui ad id scripsi addidit M factus] tus M 4 per-
fecto M enim deleui 5 esse M 6 accepta addidi ut surpando M ideo ueritas] postulatur
secundum ueritatem necdum M 7 forma M ammittens M 11 rapina M 13 et addidi
gemma M natura M 13/14 humanitas M 15 se deleui secundum scripsi nondum M humani-
tate M 16 filium se] filius M 17 ergo M 19 et hominis naturarum addidi

COLLECTIO CORBEIENSIS

- 1 Incip̄ definitio synhodi aduersum Eutychem. *est uersio ultimæ synodi Constantinopolitanæ contra Eutychem actionis, editur in Collectione Nouariensi 2 de re Eutythis* [uol. 11]
- 2 Incp̄ epistula Flauiani episcopi Constantinopolitani ad Leonem urbis Romæ episcopum. Nulla res diaboli; *editur in Collectione Nouariensi de re Eutythis 3*
- 3 Leo ep. 28; *editur in Collectione Nouariensi de re Eutythis 5* 5
- 4 Leo ep. 103; *editur infra*
- 5 Incp̄ epistula papæ Leonis ad Pulcheriam augustam. Quantum præsidii [G 11 ep. 31]
- 6 Incp̄ [Inc̄p̄ eiusdem P^c] ad Iulianum episcopum. Licet per nostros [G 5 ep. 35]
- 7 Incp̄ [Inc̄p̄ eiusdem P^c] ad Iuuenalem episcopum. Acceptis dilectionis [G 82 ep. 139]
- 8 Incp̄ eiusdem papæ Leonis ad Constantinopolitanos ciues. Licet de his [G 34 ep. 59] 10
- 9 Incp̄ epistula papæ Leonis ad Leonem imperatorem contra Eutychem. Promisisse [G 104 ep. 165]

Leo ep. 103 JK 480. sententiæ a legatis Leonis contra Dioscorum pronuntiatae exemplar Græcum extat in Gestis Chalcedonensibus II 94, Latinum ex Græco uersum in uersione a Rustico edita III 94

15

- 112 Dilectissimis fratribus Rustico Rauennio Venerio et ceteris episcopis per Gallias constitutis Leo. Impletis per misericordiam dei communibus uotis dignum est fraternitatem uestram sanctorum gaudiorum habere consortium. nam fratres mei qui uice mea Orientali synodo præ sederunt, quæ acta rettulerint, significo confirmata catholica fide et glorificato apostolicæ prædicationis triumpho, quod etiam hi qui ad 20 deuiandum uel seducti fuerant uel impulsī, recepta ueritatis luce lætantur. siquidem omnes domini sacerdotes in unam sententiam sancto spiritu docente consenserunt et de sacramento dominicæ incarnationis, in qua multorum intellegentia uacillabat, ita tenebræ erroris ablatae sunt, ut in uno domino nostro uero et dei et hominis filio nec de humanitatis ambigatur natura nec de deitatis essentia. in impios autem nefandi 25 erroris auctores, qui indignos se dei gratia iudicantes correctionis uti remediis noluerunt, qualis sit lata sententia, exemplaria quæ misimus, edocebunt, ut agnoscat uestra dilectio, fratres karissimi, in sancto examine diuinum non defuisse iudicium, quo et uindicta retributa est obduratis et pax inpena correctis.

Dominus uos incolumes custodiat, fratres carissimi.

30

INCIPIT EXEMPLAR [EPISTVLAE]

Pascasinus episcopus Lilybitanus et Lucensis episcopus Asculanus et Bonifatius presbyter ecclesiæ maximæ urbis Romæ uicarii sanctissimi ac beatissimi papæ Leonis apostolicæ sedis antistitis pronuntiauerunt: Manifesta sunt quæ Dioscorus Alexandrinæ

P [= acp], I [usque ad 20]

19 orientale P   rettulerunt I   21 diuiandum P diuinandum I   22 una sententia I   consenserunt P
 24 nostro ihū xpō P^c   et 1 om. I   25 de 2 om. P   26 grām I
 31 EPISTVLAE deleui   32 lilybitanus P   asculanus P   34 et apostolicæ P^c   antites P^c

urbis antistes contra canonum disciplinam regulasque ecclesiasticas illicita præsumptione commisit, sicut præterita gestorum seu præsens declarauit assertio. is namque, ut plura relinquamus, Eutychem consortem perfidiæ suæ a proprio episcopo sanctæ recordationis Flauiano iure damnatum in gratiam communionis, antequam cum his qui congregati fuerant in Ephesena urbe episcopis resideret, suscepisse cognoscitur. sed illis quidem sedes apostolica ueniam tribuit, quia contra uotum gessisse quæ patrata sunt, adprobantur, ita ut nunc usque adhæreant et beatissimo papæ et uniuersali sanctoque concilio, qua de re sacrosanctæ communionis consecuti sunt medicinam; prædictus uero [qui] malorum perseuerantia ornari se æstimat, cum debeat summissa fronte usque ad terram cum gemitu, ut conuenit, inclinari, quoniam nec beatissimi papæ epistolam legi permisit ad uenerandæ memoriæ Flauianum Christi antistitem scriptam. quippe cum ab his qui detulerant, petitus ut legi sineret, sacramenti satisfactione quod promiserat, implere contempsit, quatenus prauis dogmatis augeretur impietas et occasio læsionis uel scandali cunctis generaretur ecclesiis. patratis tamen his uoluimus sceleribus indulgere et ueniam quam ceteris episcopis præstitimus, dignanter inpendere, cum nec similem iudicandi repperiantur habuisse fiduciam; adiecit etiam accusatorum supplicatio uariis referta criminibus et tertio euocatus per reuerentissimos fratres et coepiscopos nostros ammonitione canonica uenire contempsit conscientia detentus arcano. episcopos etiam a prouinciali synodo, cui subdebantur, iure damnatos iniqua usurpatione suscipiens ipse contra se damnationis sententiam prouocauit ueterum patrum sæpius statuta conculcans. unde sanctus ac beatissimus papa caput uniuersalis ecclesiæ Leo per nos uicarios suos sancta synodo consentiente Petri apostoli præditus dignitate, qui ecclesiæ fundamentum et petra fidei et cælestis regni ianitor nuncupatur, episcopali eum dignitate nudauit et ab omni sacerdotali opere fecit extorrem. superest uti congregata uenerabilis synodus canonicam contra prædictum Dioscorum proferat iustitia suadente sententiam.

FINIT EXEMPLAR

P [= *acp*]

1 antistites <i>P^c</i>	2 præteritæ <i>F^c</i>	4 iure in iniuste <i>corr. F^c</i>	5 resederint <i>P^c</i>	6 tribuat <i>P</i>
8 concilii <i>F^c</i>	9 qui <i>deleui</i>	12 siniret <i>P^a</i>	14 regenetur <i>P^c</i>	his uoluimus his <i>P^{ap}</i>
<i>P^{ac}</i> repperatur <i>P^p</i> , sed <i>cf. I^r</i>	<i>lacunam agnouere Ballerini</i>		etiam <i>P^{ac}</i> autem <i>P^p</i>	16 repperiatur
21 conculcans <i>F^c</i>	21/22 uniuersalis ecclesiæ <i>om. F^p</i>	23 fundamen <i>P^a</i>	et <i>1 om. P^{ap}</i>	19 cui <i>om. P^c</i>
27 exemplar sententiæ <i>F^c</i>	exemplar sententiæ epistolæ papæ leonis <i>I^p</i>			
				26 suadente <i>P</i>

EX COLLECTIONE QUESNELIANA

Sollicitudini meæ quam uniuersali ecclesiæ omnibusque eius filiis debeo, multorum relatione patefactum est dilectionis uestræ animis quiddam offensionis inlatum, dum aut imperiti, ut apparet, interpretes aut maligni quædam uos aliter intellegere quam a me sunt prædicata, fecerunt, non ualentes in Græcum eloquium apte et proprie Latina transferre, cum in rebus subtilibus ac difficilibus explicandis uix sibi etiam in sua lingua disputator quisque sufficiat. quod tamen apud me eo proficit, ut dum ea quæ catholica fides respuit, improbatis, intellegamus uos ueris amiciores esse quam falsis et id merito refutare quod ex antiquæ institutione doctrinæ etiam ipse detestor. quamuis enim epistula mea ad sanctæ memoriæ Flauianum episcopum data satis sibi ad manifestationem sui ipsa sufficiat neque in aliquo aut purgationis aut expositionis indigeat, et alia tamen cum eadem mea scripta concordant, in quibus similiter prædicationis meæ sensus in aperto est. necessitatem enim habens contra hæreticos, qui multos Christi populos conturbauerant, disserendi, et clementissimis principibus et sancto concilio synodali et Constantinopolitanæ ecclesiæ quid de incarnatione uerbi secundum euangelicam apostolicamque doctrinam deberemus sapere ac sentire, patefeci et in nullo a sanctorum patrum confessione discessi, quia una est uera singularis catholica fides, cui nihil addi, nihil minui potest. quam Nestorius prius et nunc Eutyches diuersa quidem assertionem, sed simili impietate impugnare conati sunt et ecclesiæ dei duas hæreses sibimet contrarias inferre temptauerunt, ut uterque a discipulis ueritatis merito damnaretur, quia insanum nimis et sacrilegum fuit quod uaria falsitate ambo senserunt. anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam uirginem Mariam hominis tantummodo credidit genetricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis nec unum Christum in uerbo dei et carne sentiret, sed separatim atque seiunctim alium filium dei, alium hominis prædicaret, cum manente illa incommutabilis uerbi essentia, quæ ei cum patre et cum spiritu sancto intemporalis atque coæterna est, ita intra uirginea uiscera uerbum caro sit factum, ut uno conceptu unoque partu eadem uirgo secundum unionem utriusque substantiæ et ancilla domini esset et mater, quod etiam Elisabeth, sicut Lucas euangelista declarat, intellexit et dixit: unde hoc mihi ut ueniat mater domini mei ad me? Eutyches quoque eodem percellatur anathemate, qui per impios ueterum hæreticorum uolutatus errores tertium Apollinaris

19 quam Nestorius] ab hinc habetur quod sequitur, in epistula ad Leonem augustum [G 104] *Qato in mg.*

Q [= *aetux*], *I*

numerus ex *Q* 2 ITEM-PALESTINOS [PALESTINOS SVPER MOBILITATEM FIDEI IPSORVM IN EUTICIANA HERESI DEVLVTIS CORREPTIO *Q*^a] *Q* item epla leonis ad palestinum *I* *praem.* leo epi palestinus *I* 3 omnibusque eiusque *I* multorum *Q*^x *corr.*, *I* multum *Q* 5 nos *I* 8 profecit *I* 9 amiciores *I* 10 detestor *Q*^a *corr.* *Q*^x *corr.*, detestator *Q*^{ux} detestatur *Q*^{ae} euthices detestatur *I* 13 et *om.* *I* 15 et *om.* *I* 16 consilio *I* 21 temptarunt *I* 22 damnarentur *Q*^{ae} *corr.* 27 cum *om.* *I* 29 unionem *Q*^{ae}, *corr.* *Q*^a

- dogma delegit, ut negata humanæ carnis atque animæ ueritate totum dominum nostrum Iesum Christum unius asserat esse naturæ, tamquam uerbi deitas ipsa se in carnem animamque conuerterit et concipi ac nasci, nutrirī et crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere et ascendere in cælum et in patris dextera, unde ad iudicandos uiuos et mortuos ueniet, consedere eius tantum essentiæ fuerit quæ nihil horum in se sine 5 carnis recipit ueritate, quoniam natura unigeniti natura est patris, natura est spiritus sancti simulque impassibilis, simul est incommutabilis sempiternæ trinitatis indiuisa unitas et consubstantialis æqualitas. unde si ab Apollinaris peruersitate hæreticus iste desciscit, ne conuincatur deitatem passibilem sentire atque mortalem, et tamen uerbi incarnati, id est uerbi et carnis unam audet pronuntiare naturam, non dubie in 10
- 1 Tim. 2, 5 Manichæi et Marcionis transit insaniam et mediatorem dei et hominum hominem Christum Iesum simulatorie omnia credit egisse nec humanum in ipso corpus, sed phantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentium. quæ impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur et talium sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum patrum sunt damnata sententiis, quicumque illi sunt ita obcaecati et a lumine 15 ueritatis alieni, ut uerbo dei a tempore incarnationis humanam, id est nostram negent inesse naturam, ostendant in quo sibi Christianum nomen usurpent et cum euangelio ueritatis qua ratione concordent, si beatæ uirginis partu aut caro sine deitate aut deitas
- Ioh. 1, 14 est orta sine carne. sicut enim negari non potest quod uerbum caro factum
- 2 Cor. 5, 19 est et habitauit in nobis, ita negari non potest quod deus erat in Christo 20 mundum reconcilians sibi. quæ autem reconciliatio esse potest qua humano generi propitiaretur deus, nisi omnium causam mediator dei hominumque susciperet?
- Phil. 2, 6, 7 qua uero ratione ueritatem mediatoris impleret, nisi qui in forma dei æqualis erat patri, in forma serui particeps esset et nostri, ut per unum nouum hominem fieret renouatio uetustatis et mortis uinculum unius præuaricatione contractum unius morte, qui 25 solus morti nihil debuit, solueretur? effusio enim pro iniustis sanguinis iusti tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad pretium, ut si uniuersitas captiuorum in redemptorem
- Rom. 5, 20 suum crederet, nullum tyrannica uincla retinerent, quoniam, sicut apostolus ait, ubi abundauit peccatum, superabundauit gratia et cum sub peccati præiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, ualidius factum est donum libertatis quam 30 debitum seruitutis. quam itaque sibi in huius sacramenti præsidio spem relinquunt qui in saluatoris nostri corpore negant humanæ substantiæ ueritatem? dicant quo
- Eph. 5, 2 sacrificio reconciliati, dicant quo sanguine sint redempti. quis est qui tradidit semet ipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suauitatis? aut quod umquam sacrificium sacratius fuit quam quod uerus pontifex altari crucis 35
- Ps. 115, 15 per immolationem suæ carnis imposuit? quamuis enim multorum sanctorum in conspectu domini pretiosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio propitiatio fuit mundi. acceperunt iusti, non dederunt coronas, et de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ. singulares quippe in singulis mortes fuerunt nec alterius quisquam debitum suo fine persoluit, cum inter filios hominum unus solus dominus 40 noster Iesus Christus extiterit in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti,

Q [= a (usque ad 27 priuilegium), etwz], I

1 nostrum om. I 3 ac] et I 5 concedere I 6 recipit ueritatem Q, corr. Q^{ax} ueritate recepit I 7 est om. I 8 si] se Q, corr. Q^{ax}, om. I 9 conuincatur I, Q^{ax} corr. conuincantur Q 10 audens I 11/12 ihū xpī I 14 talium assertionum ep. 104 18 partu I partus Q 22 causa Q carnem susciperet Q^{ax} corr. 23 patri equalis erat I 27—p. 161, 28 tam diues — in id ipsum om. Q^a propter folii defectum 28 uincla I 29 et gēa I 30 acciperent Q ad iniusticiam I 32 quo] in quo I 33 sunt I post est add. ut apostolus ait Q^{ax} corr.

omnes sunt etiam suscitati, de quibus ipse dicebat: cum exaltatus fuero, omnia *Ioh. 12, 32* traham ad me. fides etenim uera iustificans impios et creans iustos ad humanitatis suæ tracta participem in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem superbum in carnis nostræ humilitate congressus his uictoriam suam tribuit, in quorum *5* corpore triumphauit.

Quamuis ergo in uno domino nostro Iesu Christo uero dei atque hominis filio uerbi et carnis una persona sit et utraque essentia communes habeat actiones, intellegendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates et sinceræ fidei contemplatione cernendum est ad quæ prouehatur humilitas infirmitatis et ad quæ inclinetur altitudo uirtutis, quid *10* sit quod caro sine uerbo non agit, et quid sit quod uerbum sine carne non efficit. sine uerbi enim potentia nec conciperet uirgo nec pareret et sine ueritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret. sine uerbi potentia non adorarent magi puerum nouo sidere declaratum et sine ueritate carnis non iuberetur transferri in Ægyptum puer *Mt. 1, 11, 13* et ab Herodis persecutione subduci. sine uerbi potentia non diceret uox patris missa *15* de cælo hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui, et sine ueritate *Mt. 3, 17* carnis non protestaretur Iohannes ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata *Ioh. 1, 29* mundi. sine uerbi potentia non fieret redintegratio debilium et uiuificatio mortuorum et sine ueritate carnis nec cibus ieiuno nec somnus esset necessarius fatigato. postremo sine uerbi potentia non se dominus patri profiteretur æqualem et sine ueritate *Ioh. 14, 28* carnis non idem diceret patrem esse maiorem, cum catholica fides utrumque suscipiat, *Mt. 16, 16* utrumque defendat, quæ secundum proprietatem diuinæ humanæque substantiæ unum *22* dei filium et hominem credit et uerbum. quamuis ergo ab illo initio quo in utero uirginis uerbum caro factum est, nihil umquam inter diuinam humanamque substantiam diuisionis extiterit et per omnia incrementa corporea unius personæ fuerint totius tem- *25* poris actiones, ea ipsa tamen quæ inseparabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus, sed quid cuius formæ sit, ex operum qualitate sentimus. nec diuina enim humanis præiudicant nec humana diuinis, cum ita in id ipsum utraque concurrant, ut in eis nec proprietas absumatur nec persona geminetur.

Dicant ergo isti phantasmatici Christiani quæ substantia saluatoris affixa sit *30* ligno, quæ iacuerit in sepulcro et reuoluto monumenti lapide quæ tertio die caro surrexit uel quale corpus Iesus discipulorum uisui clausis ad eos ostiis ingressus intulerit, cum *Ioh. 20, 19* ad abigendam cernentium diffidentiam inspicere oculis digitisque tractari patentes adhuc *27* fixuras clauorum et recens compuncti lateris uulnus exigeret. ac si in tanta luce ueritatis tenebras suas hæretica obduratio non relinquit, ostendant unde sibi spem uitæ *35* polliceantur æternæ, ad quam nisi per mediatorem dei et hominum hominem Iesum *1 Tim. 2, 5* Christum non potest perueniri. non est enim aliud nomen datum hominibus *Act. 4, 12* sub cælo in quo oporteat saluos fieri, nec est redemptio captiuitatis humanæ nisi in sanguine eius qui dedit semet ipsum redemptionem pro omnibus, qui, *1 Tim. 2, 6* sicut prædicat beatus apostolus, cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus *Phil. 2, 6—1* est esse se æqualem deo, sed semet ipsum exinaniuit formam serui acci- *41* piens in similitudinem hominum factus et habitu inuentus ut homo humiliavit semet ipsum factus oboediens usque ad mortem, mortem

Q [= a (inde a 28 utraque), *etw*], I

1 fuero *QI* fuero a terra *ep. 104* 2 ad *Q* ex *I* 3 exquirat *I* 16 complacuit *Q^xI*, *corr. I* 19 ieiunio *Q^uI* 20 et *om. I* 21 se esse *Q^x corr.*, *ep. 104* 23 credidit *Q^e* 26 ea *ep. 104* et *QI* 29 absumatur *I* assumatur *Q^{ux}* assumatur *Q^{ae}I* 31 tertia *Q^{ux}* surrexit *Q^e corr.* 34 exhiberet *Q^x corr.* 38 nos saluos *ep. 104* 40 cum *Q^x corr.*, *I* qui cum *Q* 42 similitudine *Q*

Acta conciliorum oecumenicorum. II. 4.

autem crucis. propter quod et deus illum exaltauit et donauit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. quamuis ergo unus sit dominus Iesus Christus et ueræ deitatis ueræque humanitatis in ipso una prorsus eademque persona sit neque huius unitiois soliditas ulla possit diuisione seiungi, exaltationem tamen qua illum exaltauit deus et donauit illi nomen quod super omne nomen excellit, ad eam intellegimus pertinere formam quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. in forma quippe dei æqualis erat filius patri et inter genitorem atque unigenitum nulla erat in essentia discretio, nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat uerbo, quod ei patris munere redderetur. forma autem serui, per quam impassibilis deitas sacramentum magnæ pietatis impleuit, humana humilitas est et in gloriam diuinæ potestatis euecta est, in tantam unitatem ab ipso conceptu uirginis deitate et humanitate conexa, ut nec sine homine diuina nec sine deo agerentur humana. propter quod sicut dominus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate æqualis est deo, dicitur exaltatus nec interest ex qua Christus substantia nominetur, cum inseparabiliter manente unitate personæ idem sit et totus hominis filius propter carnem et totus dei filius propter unam cum patre deitatem. quidquid ergo in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quæ non habuit, conferuntur. nam secundum potentiam uerbi indifferenter omnia quæ habet pater, etiam filius habet, et quæ in forma serui a patre accepit, eadem in forma patris etiam ipse donauit. et idem ipse est et diues et pauper, diues quia in principio erat uerbum et uerbum erat apud deum et deus erat uerbum; hoc erat in principio apud deum. omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil; pauper uero, quia uerbum caro factum est et habitauit in nobis. quæ autem est eius exinanitio quæue paupertas nisi formæ seruilis acceptio, per quam uerbi maiestate uelata dispensatio humanæ redemptionis impleta est? nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia uincla non poterant, nisi existeret homo nostri generis nostræque naturæ, quem ueteris debiti præiudicia non tenerent et qui immaculato sanguine suo chirografum letate dilueret, sicut ab initio erat diuinitus præordinatum, ita est in plenitudine præfiniti temporis factum ut multis modis significata promissio in diu expectatum ueniret effectum nec possit esse ambiguum quod continuis testificationibus semper fuerat nuntiatum. VSQVE HIC AD LEONEM AVG.

Destructis itaque tot hæresibus, quæ per sanctam deuotionem præsidentium patrum a corpore sunt catholicæ unitatis abscisæ quæque ideo extorres a Christo esse meruerunt, quia uerbi incarnationem, quæ singularis est recte credentium salus, fecerunt sibi lapidem offensionis et petram scandali, miror dilectionem uestram in discernendo ueritatis lumine laborare, et cum multis manifestationibus declaratum sit quam recte et Nestorium et Eutychen cum Dioscoro fides Christiana damnauerit nec Christianus possit uocari qui uel illius uel horum impietati præbet adsensum, doleo uos euangelicæ et apostolicæ doctrinæ, ut audio, resultare exagitando seditionibus ciuitates, conturbando ecclesias nec solum iniurias, sed etiam cædes presbyteris atque episcopis inferendo, ut præ furore et sæuitia propositi uestri et professionis sitis immemores. ubi est regula mansuetudinis et quietis? ubi longanimitas patientiæ? ubi tranquillitas pacis? ubi

Q [= actus], I

1 et¹ om. Q¹ 2 nomen² om. I 4 est om. I 17 sit om. I 19 accipit I accipit I 21 eadem] eam I 22 est om. I 26 quæ uero Q¹, corr. Q² 28 uincla I 29 debeti Q¹, corr. Q² debetis Q¹, corr. Q² debetis I 32 promissio I posset I 33 vsqve — AVG Q om. I 41 ciuitatis Q, corr. Q¹

firmamentum dilectionis et tolerantiae fortitudo? quæ uos ab euangelio Christi aut persuasio abduxit aut persecutio separauit? uel quæ tanta extitit decipientis astutia, ut obliti prophetarum et apostolorum, obliti symboli salutaris et confessionis quam pronuntiantes coram multis testibus sacramentum baptismi suscepistis, diabolicis uos inlusionibus subderetis? quid apud uos acturæ fuerant ungulæ, quid sæua tormenta, 5 si ad expugnandam fidei uestre integritatem tantum uana hæreticorum commenta ualuerunt? pro fide uos agere creditis et fidei contraitis, ecclesiae nomine armamini et contra ecclesiam dimicatis. hocine a prophetis, hoc ab euangelis, hoc ab apostolis didicistis ut negantes ueram Christi carnem et ipsam uerbi essentiam passioni mortique subdentes alienam faciatis nostram a suo reparatore naturam totumque quod crux intulit, 10 quod lancea uulnerauit, quod sepulcri lapis suscepit et reddidit, solum fuisse opus diuinæ potentiae, non etiam humilitatis <credatis> humanæ? propter quam apostolus Rom. 1, dicit non enim erubescio euangelium, quoniam nouerat quale Christianis ab inimicis obiceretur obprobrium, et ideo etiam dominus protestabatur dicens qui me confessus Mt. 10, fuerit coram hominibus, et ego confitebor illum coram patre meo. hi 15 enim non erunt digni confessione filii et patris quibus nunc caro Christi uerecundiam facit, probabuntque se nullam de signo crucis sumpsisse uirtutem qui quod præferendum frontibus acceperunt, promere labiis erubescunt. declinate, filii, ab his diabolicis persuasionibus, declinate: ueritatem dei nulla res uiolat, sed ueritas nos nisi in nostra carne non saluat. ueritas quippe, sicut propheta ait, de terra orta est et sic Ps. 84, 1 uerbum Maria uirgo concepit, ut uniendam ipsi carnem de sua substantia ministraret 21 nec cum adiectione personæ nec cum euacuatione naturæ, quoniam qui erat in forma dei, ita accepit formam serui, ut unus atque idem in forma utraque sit Christus inclinante se deo usque ad infima hominis et proficiente homine usque ad summa deitatis, dicente apostolo: quorum patres et ex quibus Christus secundum carnem, Rom. 9, qui est super omnia deus benedictus in sæcula. amen. 26

Q [= *aetwæ*], I

- 8 hocine a *Q^a corr.*, hoc in ea Q hoc in ea a *Q^x corr.*, hoc I   ab euangelis hoc *om.* I   9 ueram *om.* I
 11 reddidit *Q^a corr.*, I credidit Q   12 credatis *addidi*   14 etiam *om.* I   19/20 carne nra I
 20 sic *Q^a corr.*, I sicut Q   21 uirgo maria I   23 utraque *Q^a corr. Q^x corr.*, I utrumque Q

APPENDIX

**EX COLLECTIONE QUAE DICTVR ECCLESIAE
THESSALONICENSIS**

Victores Valentinianus et Marcianus incliti triumphatores semper augusti sancto patri merito uenerabili Leoni episcopo [, ut sperauerit ecclesia Constantinopolitana secunda sedes fieri debere, quod non est concessum]. Diuina humanaque scripta consentiunt diuinitatem imprimis esse uenerandam et ibi omnipotentem deum esse propitium, ubi colatur rite religio. id ergo quod quærebamus, inuenimus et effectum uota nostra meruerunt: inuenit religionis fidem religiosus affectus nec dubium est deo auctore definitum quod de maiestate <eius> quærebatur. explosa igitur contentione atque discordia quam liuor fidei inimicus obiecerat, deum omnes una mente cognoscunt. iam non incusamus perfidos nec sumus ingrati religionis inimicis: præstiterunt nobis ut deum studiosius quæreremus, manifestius inueniremus. maius etenim lumen uidetur quod post tenebras fulserit; dulcior est sitientibus potus, fessis otium. lætetur igitur sanctimonia tua uictoria fidei; huius laurea omnipotenti Christo referenda est, qui de perfidis egit triumphum, atque ideo ipsi interesse sanctæ synodo festinauimus, quamuis nos in aliis locis expeditiones et necessitates publicæ detinerent. itaque omnia pro uotis atque orationibus religionis tuæ, quæ fidei conueniunt, auctore deo sunt ordinata; totius orbis qui sub imperio nostro est, reuerentissimis episcopis Calchedonam conuocatis, tractatu habito post multa certamina uera fides optinuit et iuxta litteras sanctitatis tuæ uniuersi assenserunt expositioni prout ueritas postulauit. nec dubitamus huius rei gratulationem nobis et sanctitati tuæ esse communem pariterque lætari quos pariter manifestum est optasse ueritatem. superest ut uniuersis pro catholica fide et pro ueritate compositis et pace ecclesiis restituta uotis omnibus in perniciem hostium sanctitas tua diuinam prouocet maiestatem, quod te et ante litteras nostras facere certissimum est.

Quoniam uero et hoc statutum est ut ea quæ centum quinquaginta sanctissimi episcopi sub diuo Theodosio maiore de honore uenerabilis ecclesiæ Constantinopolitanæ statuerunt et quæ nunc a sancta synodo de eadem re statuta sunt, firma seruentur, scilicet ut post sedem apostolicam Constantinopolitanæ urbis antistes secundum optineat locum, quoniam et eadem splendidissima ciuitas iunior Roma nuncupatur, dignetur sanctitas tua etiam huic parti proprium adhibere consensum, quamuis reuerentissimi episcopi qui tuæ religionis uicem agentes ad sanctam synodum conuenerunt, contradixerint. uehementer enim prohibebant de hac uenerabili ecclesia <in> synodo aliquid ordinari, speramus autem quod concordantibus toto orbe sacerdotibus ea quæ rei publicæ Romanæ proderunt, diuinus fauor præstare dignabitur. qua de re per Lucianum uirum reli-

can.
Constant. 3

Leon. ep. 100; primum edita est in L. Holstenii Collectione Romana bipartita aliquot historiæ ecclesiasticæ monumentorum t. 1 p. 103. est exemplum epistolæ quale in concilio Romano Bonifatii papæ II a. 531 lectum est; uersio Græca extat in Epist. coll. B 16

T
2—3 ut—concessum] inscriptio collectoris ad hanc et quæ secuntur epistulas pertinet 2 desperauer T
3 sede T 4 ueneranda T 6 ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς Γ 7 eius addidi secundum Γ 9 inimicis Γ
inimici T 15 orationibus scripsi orationis T 17 tractu T 20 pro] pro ut T 28 splendi-
dissimum T 31 prohibeant T in Γ om. T

giosum episcopum et Basilium diaconum harum portitores omnia uere insinuari oportere censuimus et petimus ut ea quæ sancta synodus statuit, etiam religio tua in perpetuum præcipiat obseruari.

Et alia manu: Diuinitas te seruet per multos annos, sancte ac religiosissime pater.

d. 18. m. Dec. DAT XV KL IANVARIAS CONSTANTINOPOLI DNO MARCIANO PP AVG ET QVI FVERIT 8
a. 451 NVNTIATVS CONSS

115 Sanctissimo ac beatissimo coepiscopo papæ Leoni Anatolius in domino salutem. Omne quidem solatium prorsus atque auxilium quod uitæ laboriosæ curisque uallatæ ratio flagitaret, in uestra positum sperans esse beatitudine totius sarcinam mihi sollicitudinis inde merito leuiorem fore credideram; nunc uero cunctis aliis acrior me pressit 10 anxietas quam diutina peperit uestræ non solita sanctitatis intermissio litterarum, maxime cum mihi quæ scriptæ essent a uobis aliæ osterenderentur epistolæ, quæ maius facerent ei doloris augmentum qui frequentius cuperem potiri uestris affatibus, ut illa uobis obædiendo complerem quæ uestris omnifariam perfectissimis sensibus placita 15 uidebantur. nam penitus absit ut eis ego quæcumque mihi fuissent mandata per 16 litteras, aduersarer. quia tamen piissimus et Christianissimus princeps, qui consultissimæ suæ prouidentiae bono tam res uniuersas regit humanas quam philosophia diuinarum pollet ubique uirtutum, cum quibus æmulari pietatis zelo non cessat, cum sic moderatur genus humanum, ut id studio religionis in deum reddat attentius, 20 uestræ beatitudinis litteras mihi sublegit, ea statim quæ continebantur eis ut placita 20 uobis impleui, quod me facere uel communis pacis utilitas uel quod decuerat, hortabatur.

Et reuerentissimus quidem sacrosanctæ nostræ ecclesiæ presbyter Aetius in priore loco atque honore ecclesiastico nobis est restitutus, omne quod episcopi <et> nostri est, modeste faciens ipse responsum; Andreas autem, qui non propectus a nobis, sed gradu faciente archidiaconi dignitate fuerat honoratus, ab ecclesia separatus est, cum his 25 qui contra sancta memoriæ patrem nostrum atque episcopum fuerant Flauianum, qui etiam partis antea perfidissimi fuerant Eutychetis, quamuis excusationibus plurimis et subscriptionibus propriis quas epistolæ sanctitatis uestræ subdiderant, iam uiderentur satisfecisse præteritis, eo usque quamdiu quod uobis placitum, super istis fuerit ordinatum. considerans ergo beatitudo uestra quam nostræ coniunctio caritatis ipsi domino 30 Christo, qui pax nostra consistit, grata futura sit et quantum fidelissimi principis animus exultabit et quam pariter uniuersa plebs dei et ecclesiæ Christi procul ab omni discordia liberæ permanebunt, litteris suis nos lætificare dignetur, quibus illo perfrui ualeamus affectu quem prudentissimis uestris insitum copiose iam nouimus uigere præcordiis, ut perceptis alacriter uestræ sanctitatis epistulis et gratias agamus domino deo nostro 35 Christo, qui totius difficultatis uincla dirumpit, eidemque uota sollemnia pro uestra beatitudine persoluamus.

De his autem quæ Constantinopolitanæ gratia sedis sancita sunt in Calchidonensi nuper uniuersali synodo, pro certo beatitudo uestra hoc habeat nullam esse culpam in

Leonis ep. 132. ante Holstenium [p. 132] edidit Leo Allatius in Concordia Ecclesiæ Occidentalis etc. p. 1370
7'

4 diuinitas 1c] diuinitate T   6 nuntiatus] nominatus T   8 omnem T   auxilio T   9 beatitudinem T
10 leuiore T   11 solito T   12 aliæ scripsi alias T aliis Allatius et Holste   14 obædiendum T
obnifariam T   18 æmulari scripsi emula T   21 impleuit T   22 sacrosanctam T   23 et addidi   26 parem T
27/28 et subscriptionibus] ut si scriptionibus T   28 uideretur T   29 super istis Holste superstitis T
31 grā T   33 perfrui scripsi perfici T   34 nouissimus T   36 eademque T   38 hoc T   sanctam T

me, homine qui semper otium et quietem in humilitate me continens ab ineunte mea aetate dilexerim, sed Constantinopolitanæ ecclesiæ reuerentissimus clerus est qui hoc habuit studium, et istarum partium religiosissimi sacerdotes, qui in hoc fuere concordēs et sibi pariter adiutores, cum et sic gestorum uis omnis et confirmatio auctoritati uestræ beatitudinis fuerit reseruata. hoc igitur bene compertum sanctitas uestra cognoscat 5 nihil ex me istius causa factum esse negotii, qui semper omnem iactantiæ leuitatem et aliena adpetendi cupiditatem mihi uitandam crediderim.

Omnem fraternitatem in Christo quæ cum uestra est sanctitate, tam ego ipse quam mei plurimum salutamus.

ET SVBSCRIPTIO LITTERIS GRAECIS

10

T

3 eunte T   5 in istarum T   religiosissimis T   in hoc qui T in hoc post   qui superscripsit T^{corr}
 9 alienam T   urtanda T   10 qui T

INDICES

I

COMPARANTVR NVMERI EDITIONIS BALLERINAE IN S. LEONIS OPERVM T. I [= PL. 54] CVM HAC EDITIONE

20	1	58	Epistularum ante Gesta Coll. 18 [uol. III 1]
21	108. 109. 111	59	34
22	Epistularum Collectio H 3 [uol. I 1]	60	28
23	3	61	27
24	2	62	Epistularum ante Gesta Coll. 22 [uol. III 1]
25	Epistularum ante Gesta Collectio 3 [uol. III 1]	63	Epistularum ante Gesta Coll. 23 [uol. III 1]
26	Epistularum Collectio H 5 [uol. I 1]	64	Epistularum ante Gesta Coll. 24 [uol. III 1]
27	6	69	30
28 [tomus]	Coll. Nouariensis de re Eutydis 5 [uol. II 1]	70	29
29	7	71	31
30	8	72	4
31	11	73	Epistularum ante Gesta Coll. 27 [uol. III 1]
32	10	74	32
33	12	75	33
34	13	76	Epistularum ante Gesta Coll. 28 [uol. III 1]
35	5	77	Epistularum ante Gesta Coll. 29 [uol. III 1]
36	14	78	36
37	15	79	35
38	16	80	37
39	17	81	38
43	25	82	39
44	18	83	41
45	23	84	42
46	26	85	43
47	20	86	40
48	22	87	44
49	21	88	45
50	19	89	46
51	24	90	47
53	praelationis epimetrum	91	48
54	9	92	49
55	Epistularum ante Gesta Coll. 19 [uol. III 1]	93	52
56	Epistularum ante Gesta Coll. 20 [uol. III 1]		
57	Epistularum ante Gesta Coll. 21 [uol. III 1]		

94	50	130	74
95	51	131	77
98	Gestorum Chalcedonensium app. 2 [uol. I 3]	132	115
100	114	134	78
101	Epistularum Coll. B 15 [uol. I 2]	135	79
102	53	136	81
103	112	137	80
104	54	139	82
105	55	140	83
106	56	141	85
107	57	142	86
109	105	143	84
110	Epistularum Coll. B 19 [uol. I 2]	144	106
111	58	145	87
112	59	146	88
113	60	147	89
114	64	148	92
115	61	149. 150	90. 91
116	62	151	107
117	63	152	93
118	65	153	94
119	66	154	96
120	71	155	95
121	67	156	97
122	68	157	102
123	69	158	98
124	113	160	100
125	70	161	101
126	72	162	99
127	73	163	116 [praefationis epimetro]
128	76	164	103
129	75	165	104

II

A LEONE EPISTVLAE SCRIPTAE SUNT

- episcopis ex Aegypto catholicis apud Constantino-
polim constitutis ep. 96. cf. 100, 23. 11. x 457
Aegyptiis episcopis catholicis apud Constantino-
polim constitutis ep. 98. 1. xii 457
dilectissimis [atribus Nestorio Athanasio Paulo
etc. episcopis et clericis catholicis ex Aegypto apud
Constantinopolim constitutis Leo ep. 100. 21. iii
458
Actio presbytero ep. 94. 1. viiii 457. — ad A. pres-
byterum Pelagius in ep. 3 ad epp. Histriae Act.
Conc. t. iiii 2 p. 117, 21—28. — Iuliano episcopo et
A. presbytero a pari ep. 89. 11. vii 457
Anastasio episcopo Thessalonicensi ep. 20. 13. x 449
Anatolio episcopo ep. 37 per Carterium Patricium
Asclepiadem clericos Constantinopolitanos remis-
sos [39, 10]. 13. iiii 451 (1)
A. episcopo Constantinopolitano ep. 44 per Basilium
et Iohannem presbyteros ad propria revertentes
[45, 27, 33]. 14. vi 451 (2)
A. episcopo ep. 48. 26. vi 451 (3)
A. episcopo ep. 56 per Lucianum episcopum et Basi-
lium diaconum Constantinopolim redeuntes [62, 9];
cf. 67, 29. 68, 30. 69, 16. 70, 15. 27. 71, 19. 74, 31.
85, 38. 86, 24. 88, 33. 90, 28. 168, 16. 22. v 452 (4)
A. episcopo per Nectarium agentem in rebus ep. 79.
cf. 90, 28. 29. v 454 (5)
A. episcopo ep. 84. 13. iii 455 (6)
A. episcopo de relatione apud Alexandriam gestorum
ep. 88, cf. 97, 12. 16. 11. vii 457 (7)
A. episcopo ep. 107. 1. viiii 457 (8)
A. episcopo de relatione contra Timotheum Alexan-
drinum ep. 95, cf. 110, 3. 11. x 457 (9)
A. episcopo Constantinopolitano ep. 102, cf. 108, 36.
ep. 116 [in praefationis epimetro]. deest notatio
diei, sed constat eam datam esse 1. xii 457 (10)
A. episcopo per Patricium diaconum ep. 116 [in praef-
ationis epimetro]. 28. iii 458 (11)

ad patricium Asparem scripta transmisimus 99, 29. 139, 3

Basilio [Antiochiæ], Iuvenali [Hierosolymorum], Euxitheo [Thessalonica], Petro [Corinthe] et Luca [Dyrrhachii] episcopis ep. 90. 91, cf. 99, 14. 31. 1. viii 457

sanctæ synodo apud Nicæam constitutæ per legatos Paschasium Lucensem Bonifatium Basilium [52, 9] ep. 52, cf. 50, 30. 26. vii 451

sanctæ synodo apud Calchedonem habitæ [ad omnes episcopos qui Calchedonensi synodo interfuerunt 68, 22. 69, 11. 70, 30] ep. 64; *quæ princeps in notitiam uestram mittere dignabitur* 71, 2, cf. 68, 4. 69, 22. 70, 14. 83, 1. 85, 37. 106, 17. 108, 9. ep. 116 [in præfationis epimetro]. 21. 111 453

Leo et sancta synodus quæ in urbe Roma conuenit, clero honoratis et plebi consistenti Constantinopolim ep. 19 per Epiphanium et Dionysium Romanæ ecclesiæ notarium [34, 12]. cf. 25, 10. 13. x 449

ciuibz Constantinopolitanis ep. 34, cf. 28, 25. 32. deest diei notatio

presbyteris diaconibus et clericis Constantinopolitanæ ecclesiæ ep. 101. 21. 111 458

sanctæ synodo quæ apud Ephesum conuenit ep. 12 per legatos Iulium Renatum Hilarum [15, 32. 19, 18.] 13. vi 449

Eudociæ augustæ de *Palestinis monachis* ep. 69. cf. p. 69, 32. 15. vi 453

Eutychi presbytero ep. 1. 1. vi 448

Euxitheo cf. Basilio

dilectissimo filio Fausto presbytero Leo episcopus ep. 4. deest diei notatio

Fausto et Martino presbyteris et reliquis archimandritis ep. 10. 13. vi 449

Leo et sancta synodus quæ in urbe Roma conuenit, Fausto Martino Petro et Emmanuël presbyteris et archimandritis Constantinopolitanis in domino salutem ep. 24. cf. 28, 16. 13. x 449

Martino et Fausto presbyteris ep. 27. 17. 111 450

Fausto Martino Petro Manuheli etc. presbyteris et archimandritis et Iacobo diacono et archimandritæ a pari ep. 31 per legatos Abundium Aetherium Basilium Senatorem [ep. 32, 11. 2] 16. vii 450

Fausto et Martino presbyteris a pari ep. 33 per Maximum comitem 33, 19. 9. xi 450 cf. Martino

Flauiano episcopo Constantinopolitano ep. 3. cf. 4, 10 et quæ exposui *Sitzungsber. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* 1929, 5 p. 90. 18. 11 449 (1)

F. episcopo Constantinopolitano ep. 6 per Rodanum [9, 3. 12]. 21. v 449 (2)

plenius per eum qui ad nos tuæ dilectionis portauit epistulas [Epist. Coll. H 5], *rescribimus* 9, 8 (3)

tomus de incarnatione [ep. 28 Ball.] in Coll. Nouariensi de re Eutydis 5, per Iulium Renatum Hila-

rum legatos [6, 10. 8, 24. 16, 34. 19, 4]. cf. 10, 1. 12, 15. 15, 9. 16, 9. 18, 18. 13. vi 449 (4)

Dioscorus eum in synodo Ephesena legi non permisit 19, 18. 24, 19. 156, 10

cum sufficienti paternarum auctoritatum instructione missus est ad Theodosium 32, 12. 33, 2. 46, 33. ep. 97 Ball. eius suscriptio ab Anatolio postulat 31, 7. missus est ad Pascasinum 46, 8. cf. *Abhandlg. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* xxxii 6 p. 139

suscriptus est a tota ecclesia Constantinopolitana cum monasteriis omnibus ac multis episcopis ... Antiochenus episcopus et missis per prouinciæ suæ tractoriis uniuersi episcopi epistolæ meæ præbuerunt consensum 46, 36. cf. 168, 28

missus est ad Rauennium Arelatensem ep. 67. 99 Ball.; cf. Hydatii chron. 145 [Chron. min. ed. Mommsen 11 25]. rogantibus Ceretio Salonio Verano episcopis Gallicis [ep. 68 Ball.] emendatum exemplar a Leone ad illos missum est, cf. ep. 97 Ball.

legitur Chalcedone in actione prima de fide, ab omnibus suscriptus est 67, 24. 78, 25. 80, 31, cf. 54, 23. 93, 15. 167, 18

a Proterio acceptus est 83, 27. 85, 10

Alexandriæ clero et plebi recitari iubeatur sub imperatoris signaculi impressione traditus iudicibus Alexandrinis 84, 19. 85, 28. 87, 13

calumniantibus obscurus uidetur 99, 18

a doctrina patrum iactitant deuiare 137, 39, cf. 84, 9

ab hæreticis falsatus 84, 14. 87, 6. 159, 5

Marcianus rogatur ut tonum per Iulianum in Græcum sermonem transferri iubeat 84, 18. 87, 11

Petri sedis iudicium in fidei definitione 81, 8. 52, 18

F. episcopo Constantinopolitano ep. 14. 20. vi 449 (5)

F. episcopo Constantinopolitano ep. 16 per Basilium diaconum [18, 7. 10. 19, 4]. 23. vii 449 (6)

F. episcopo Constantinopolitano ep. 17 per Eupsy-chium [19, 6]. 11. viii 449 (7)

F. episcopo Constantinopolitano ep. 21. 13. x 449 (8)

Rauennio Rustico Venerio etc. episcopis per Gallias constitutis ep. 53. 27. 1 452

Rustico Rauennio Venerio et ceteris episcopis per Gallias constitutis ep. 112. deest diei notatio

Iuliano episcopo ep. 13 per Iulium Renatum Hilarum legatos [16, 33]. 13. vi 449 (1)

I. episcopo Coensi ep. 5 per Basilium diaconum [66, 34]. notatur dies 13. vi 449, sed falso; cf. 6, 12. 18, 7 (2)

I. episcopo ep. 22. 13. x 449 (3)

I. episcopo ep. 38 per Carterium Patricium Asclepiadem clericos Constantinopolitanos remeantes [40, 27. 41, 1. 39, 10]. 13. 111 451 (4)

I. episcopo ep. 40 per legatos Lucensem et Basilium [42, 5. 41, 9]. 9. vi 451 (5)

- I. episcopo ep. 49. 26. IIII 451 (6)
 I. episcopo ep. 57. 22. V 452 (7)
 I. episcopo ep. 105. 25. XI 452 (8)
 I. episcopo Coensi *de Actio et Andrea* ep. 60. II. III 453 (9)
 I. episcopo ep. 63 per subadiuuam Rodanum domesticum uiri illustrissimi Asparacii [78, 6]. cf. 71, 26, 78, 13. 21. III 453 (10)
 I. episcopo ep. 65. 2. IIII 453 (11)
 I. episcopo ep. 68. 15. VI 453 (12)
 I. episcopo *per comitem Rodanum* [cf. 78, 8] ep. 70. 25. VI 453 (13)
 I. episcopo ep. 73. 9. I 454 (14)
 I. episcopo ep. 77. 10. III 454 (15)
 I. episcopo ep. 83. 6. XII 454 (16)
 I. episcopo Coensi ep. 85. 11. V 455 (17)
 I. episcopo ep. 106. cf. p. 97, 9. I. VI 457 (18)
 I. episcopo et Actio presbytero a pari ep. 89. 11. VII 457 (19)
 I. episcopo ep. 93 *occasione Gerontii Constantinopolim reuertentis* 99, 8. I. VIII 457 (20)
 Iuuenali episcopo Hierosolymitano ep. 82; 4. VIII 454. cf. Basilio
 (Leoni augusto) *officiis quæ ad gratulationem imperii uestri pertinent, persolutis* 95, 29, cf. 98, 27 (1)
 Leoni augusto ep. 87, cf. 96, 32, 97, 14, 98, 27. 11. VII 457 (2)
 L. augusto ep. 92 per Gerontium [100, I. 104, 27], cf. 99, 28, 39, 139, 2. I. VIII 457 (3)
principem quem meo rursus sum cohortatus alloquio 100, 14 (4)
 L. augusto [100, 14, 101, 18] per Olympium [104, 27], probabiliter 11. X 457 (5)
 L. augusto ep. 97, cf. 105, 6, 109, 14, 34, 113, 3. I. XII 457 (6)
 L. augusto *per Filoxenum agentem in rebus* ep. 99; cf. 108, 28, 112, 20. 21. III 458 (7)
 L. augusto ep. 103 per Domitianum et Geminianum legatos. 17. VIII 458 (8)
 L. augusto ep. 104, cf. 104, 6. 17. VIII 458 (9)
 Lucæ cf. Basilio
datis per eosdem [Pascasinum et Bonifatium] *epistulis ad eos qui legationem ante susceperant* [Lucensem et Basilium 42, 32] 50, 2
 Marciano augusto ep. 36 per Carterium Patricium Asclepiadem clericos Constantinopolim redeuntes [38, 30, 39, 10, 41, 13, 42, 31]. 13. III 451 (1)
 M. augusto ep. 39, cf. 42, 31. 23. III 451 (2)
 M. augusto ep. 41 per legatos Lucensem et Basilium [42, 31, 48, 8, 49, 34, 36]. 9. VI 451 (3)
 M. augusto ep. 46. 24. VI 451 (4)
 M. augusto *per Bonifatium presbyterum* [cf. 50, 15] ep. 47. 26. VI 451 (5)
 M. augusto ep. 50. 20. VII 451 (6)
 M. augusto *per Lucianum episcopum et Basilium diaconem de ambitu Anatolii* ep. 54, cf. 85, 37. 22. V 452 (7)
 M. augusto *propter Actium archidiaconum* ep. 58; cf. 65, 26, 66, 31, 70, 8, 168, 16. 10. III 453 (8)
 M. augusto *de correctione Anatolii* ep. 61, cf. 78, 13. 21. III 453 (9)
 M. augusto *de pascha* ep. 67, cf. 76, 30, 88, 11. 15. VI 453 (10)
 M. augusto *de Palæstinis monachis gratias agit conuersis* ep. 72, cf. 83, 9. 9. I 454 (11)
 M. augusto ep. 74, cf. 87, 17. 10. III 454 (12)
 M. augusto ep. 76, cf. 168, 16. 21. 9. III 454 [diei notatio dubia cf. 83, 11] (13)
 M. augusto ep. 78, cf. 90, 15. 15. III 454 (14)
 M. augusto ep. 80. 29. V 454 (15)
 M. augusto *de correctione Anatolii* ep. 81. 29. V 454 (16)
 M. augusto ep. 86. 13. III 455 (17)
 Martino presbytero ep. 32. 13. X 450, cf. Fausto
 Maximo Antiocheno *per Marianum presbyterum et Olympium diaconum* ep. 66, cf. 81, 21. 11. VI 453
 Leonis epistula ad Palæstinos inscr. ep. 113. deest diei notatio
 Pascasino episcopo ep. 45. 24. VII 451
 Petro cf. Basilio
 Proterio et ordinatoribus eius et clericis Alexandrinis 66, 29, cf. 82, 24
 P. episcopo Alexandriae ep. 75, cf. 87, 17. 10. III 454
 litteris P. *apud pietatem uestram* (Marcianum) respondit 90, 11
 Pulcheriæ augustæ ep. 11. quæ non peruenit 24, I. 27, 22, sed nouum exemplar cum ep. 23 missum est [24, 6]. deest diei notatio, suppletur altero eiusdem epistolæ exemplari decurtato et interpolato, ep. 8. 13. VI 449 (1)
 Leo episcopus et sancta synodus quæ in urbe Roma conuenit, Pulcheriæ augustæ ep. 23, cf. 28, 7. 13. X 449 (2)
 P. augustæ ep. 28. 17. III 450 (3)
 P. augustæ *de Anatolio episcopo Constantinopolitano* ep. 29, cf. Epist. ante Gesta Coll. 29. 16. VII 450 (4)
 P. augustæ ep. 35. 13. III 450 (5)
 P. augustæ ep. 42. 9. VI 451 (6)
 P. augustæ *per Theoctistum magistranium* ep. 51. 20. VII 451 (7)
 P. augustæ *de ambitu Anatolii* ep. 55 per legatos Lucianum et Basilium redeuntes [59, 6]. 22. V 452 (8)
 P. augustæ *de Actio et Andrea* ep. 59, cf. 65, 25, 66, 31, 70, 8. 10. III 453 (9)
 P. augustæ ep. 62. 21. III 453 (10)
 gloriosissimæ et elementissimæ Pulcheriæ augustæ Hilarus diaconus ep. 26 Leonis iussu conscripta [28, 2, 7]. deest diei notatio
 Theodosio augusto ep. 2. 18. II 449 (1)
 Casari Theodosio religiosissimo et piissimo augusto Leo papa ecclesiæ catholicæ urbis Romæ ep. 7. 13. VI 449 (2)
 Th. augusto ep. 15. 20. VI 449 (3)

Leo et sancta synodus quæ in urbe Roma conuenit,
 Th. augusto ep. 18 [cf. 24, 22, 31, 29]. 13. x 449 (4)
 Th. augusto ep. 9. 24. xii 449 (5)
 Th. augusto ep. 30. 16. vii 450 (6)

exemplar epistolæ taciti nominis factæ ad quen-
 dam scire cupientem quid contrarium catholicæ fidei
 senserit Eutyches: ep. 110. adnexum est ex Eutychis
 florilegio desumptum excerptum ex [Iulii] epistula
 ad Dionysium: ep. 111

III

TEMPORIS NOTATIONES QVAE LEONIS EPISTVLIS SVSCRIPTAE SVNT

KL IVN̄ POSTVMIANO ET ZENONE CONSS [3, 11] = 1. vi 448

peruenerat epistula Eutychis [3, 3]

ep. 1 ad Eutychen

XII KL MART̄ ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS [4, 15. 5, 25] = 18. ii 449

peruenerat Theodosii epistula [3, 14] et Eutychis libellus appellationis [ep. 108, cf. 3, 22, 4, 23]

epp. 2 ad Flauianum, 3 ad Theodosium [cf. 4, 16 nota]

haud multo postquam missa est Flauiani epistula [Epist. ante Gesta Coll. 3], constitutio Theodosii qua
 conuocata est synodus Ephesena, data est 30. iii 449 [Gesta Chalced. 1, 24], peruenerit ad Leonem 13. v 449
 [14, 16]. cf. quae exposui in *Sitzungsber. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* 1929, 5 p. 90

XII KL IVN̄ ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS [9, 14] = 21. v 449

peruenerat Flauiani epistula [Epist. Coll. H 5]

ep. 6 ad Flauianum

ID IVN̄ ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS [10, 3. 11, 10. 12, 19. 16, 15. 17, 7] = 13. vi 449

profecti sunt Iulius episcopus Puteolanus [Coll. Auell. 442, 3], Renatus presbyter, qui in itinere in Delo
 insula mortuus est [Coll. Auell. l. c.], Hilarus diaconus legati cum Dulcitio notario ad concilium Ephesenum
 [9, 25. 12, 1. 16, 1. 33]; per eos missæ sunt

epp. 7 ad Theodosium, 11 [8] ad Pulcheriam [cf. 24, 1], tomus ad Flauianum [Coll. Nouar. de re
 Eutychis 5, cf. 10, 1. 15, 9. 12, 15. 16, 34. 19, 18. 6, 11. 8, 24], 12 ad synodum [19, 18], 13 ad Iulianum, 10
 ad Faustum et Martinum.

falso hic dies subscribitur ep. 5, cf. 6, 12. 18, 7

XII KL IULIAS ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS [17, 16. 18, 4] = 20. vi 449

peruenerunt epistolæ Flauiani [17, 9] et Theodosii [17, 20]

epp. 15 ad Theodosium, 14 ad Flauianum

X KL AVGVST̄ ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS [18, 28] = 23. vii 449

peruenerant epistolæ Flauiani [18, 7] et Iuliani [6, 12] per Basilium diaconum

per eundem [18, 10. 66, 34] epp. 16 ad Flauianum, 5 ad Iulianum

Flauianus depositus est a synodo Ephesena 8. viii 449. iterum synodus conuenit 20. viii 449; cum
 Dominus Antiochenus legatque Romani Iulius et Hilarus abessent, tractatum ad 22. viii distulit, illos uero
 in hunc diem per legationes euocari iussit. legati cum 20. viii Iulium et Hilarum in mansione non inuenissent,
 postridie iterum eos uocauerunt. illi quominus uenirent, recusauerunt, se non missos esse nisi ad rem Eutychis
 diiudicandam; cf. Gesta synodi Ephesenæ [*Abhndig. d. Gött. Ges. d. Wiss. N. F.* xv 1] p. 8, 34—10, 13. de Hilari
 Romam reditu cf. infra sub die 13. x 449; quæ Iulio acciderint uel quid fecerit, nescitur.

III ID AVḠ ASTVRIO ET PROTOGENE CONSS [19, 10] = 11. viii 449

ep. 17 ad Flauianum per Euppsychium

III ID OCT̄BR̄ ASTVRIO ET PROTOGENE VV CC [21, 9 = 27, 5. 22, 13] CONSS [21, 9 = 27, 5. 22, 13. 23, 4. 17, 27.
 25, 5. 26, 4] = 13. x 449

peruenerat Epheso Hilarus [19, 24 = 26, 15. 21, 15. 22, 15. 24, 4. 28, 6]; portauit appellationem Flauiani Coll. Nouar. de re Eutychis 11 [20, 30].

a synodo Romana missæ sunt epp. 18 [= 25] ad Theodosium per Epiphanium tribunum [11, 17], 23 ad Pulcheriam, 19 ad Constantinopolitanos per Epiphanium et Dionysium Romanæ ecclesiæ notarium [34, 12], 24 ad Faustum Martinum etc.,

a Leone solo epp. 20 ad Anastasium Thessalonicensem, 21 ad Flavianum et eodem periatore 22 [23, 14. 16] ad Iulianum

eodem die probabiliter missa est ep. 26 ab Hilario ad Pulcheriam

VIII KL IAN [E, IVN GMI] ASTVRIO ET PROTOGENE CONS [11, 29] = 24. XII 449

uidetur Theodosii epistula peruénisse, cf. 11, 18—21 cum 30, 21—24

ep. 9 ad Theodosium

XVI KL APR VALENTINIANO AVG VII ET AVIENO CONS [28, 35. 29, 20] = 17. III 450

peruenerant epistolæ Pulcheriæ [29, 3] atque Martini et Fausti [28, 15]

epp. 28 ad Pulcheriam, 27 ad Martinum et Faustum

postquam Flavianus, dum haud paucis mensibus post deiectionem in exilium deportatur, mortuus est Hypæpis Lydiæ oppido [Coll. Auell. 443, 15 Prosper chron. p. 481], ordinatus est episcopus Constantinopolitanus Anatolius ecclesiæ Alexandrinæ apocrisiarius ab ipso Dioscoro, a. 450 [Theodor. Lector loco qui lectus est in synodo septima L VII 85 = M XII 1042; scribendum est μετὰ (uulgo κατὰ) τὴν ὑπατείαν Πρωτογένοῦς καὶ Ἀστερίου].

XVII KL AVG VALENTINIANO AVG VII ET AVIENO CONS [30, 19. 31, 36. 32, 21] = 16. VII 450

peruenerant epistolæ Theodosii [30, 25. 32, 4] et Anatolii [cf. præfationis epimetrum] atque eius ordinatorum [32, 6], quibus Anatolium episcopum Constantinopolis ordinatum esse nuntiatum est. missi sunt Constantinopolim Abundius et Aetherius episcopi, Basilius et Senator presbyteri [31, 22. 30, 8. 32, 11. 37. 33, 14]

epp. 30 ad Theodosium, 29 ad Pulcheriam, 31 ad Faustum Martinum cett.

28. VII 450 mortuus est Theodosius [Theodorus Lector 2, 64; inde emendandus est Theophanes 103⁸]. leuatus est Marcianus imperator 24 siue 25. VIII 450 [Chron. Pasch.].

ID SEPT VALENTINIANO ET AVIENO COS [33, 7] = 13. VIII 450

ep. 32 ad Martinum

V ID NOV VALENT AVG VII ET AVIENO CONS [33, 36] = 9. XI 450

ep. 33 ad Faustum et Martinum per Maximinum comitem [33, 19]

ID AP ADELPHIO VC CONS [38, 21. 33. 40, 24. 41, 11] = 13. III 451

peruenerant epistolæ Marciani [Epistul. ante Gesta Coll. 28, uol. III 1] et Pulcheriæ [ibid. 29] missæ 22. XI 450 [Epist. Coll. M 8, uol. I 1] cf. 38, 23. præterea perlatæ erant per Carterium presbyterum, Patricium et Asclepiadem diaconos [39, 10] epistolæ Anatolii [39, 11] et Iuliani [40, 26]. denique peruenerat legatorum relatio de gestis apud Anatolium confectis [39, 8. 15—20. 40, 4. 34. Acta SS. 2. April. apud Ballerinos PL 54, 1248. *Mélanges de l'université St. Joseph Beyrouth* 15, 35 sq.]

epp. 36 ad Marcianum per Carterium cett. [38, 30. 41, 13], 35 ad Pulcheriam, 37 ad Anatolium per Carterium cett. [39, 11], 38 ad Iulianum per Carterium cett. [41, 1]. quæ 38, 30. 41, 37 indicatur epistula ad Marcianum mittenda, numquam scripta esse videtur, cf. 38, 19. 43, 15.

VIII KL MAI ADELPHIO VC CONS [41, 39] = 23. III 451

peruenerat Marciani epistula per præfectum urbis Tatianum [41, 14]

ep. 39 ad Marcianum

V ID IVN ADELPHIO VC CONS [42, 15. 43, 17. 44, 17. 45, 23] = 9. VI 451

peruenerant Marciani epistula [42, 18] et Abundius cett. legati Constantinopoli redeuntes [42, 19. 34], præterea epistula Anatolii [42, 34. 43, 27. 44, 33. 46, 39] et commonitorium a clericis Constantinopolitanis Leoni oblatum [45, 11. 43, 27].

missi sunt legati [cf. 38, 32. 19. 39, 21. 40, 22. 41, 9. 36] Lucensis episcopus et Basilius presbyter [42, 5. 31. 43, 4. 16. 24. 44, 8. 21. 45, 12].

epp. 41 ad Marcianum, 42 ad Pulcheriam, 43 ad Anatolium, 40 ad Iulianum

XVIII $\overline{\text{KL}}$ $\overline{\text{IVL}}$ $\overline{\text{ADELPHIO}}$ $\overline{\text{VC}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [46, 3] = 14. VI 451

ep. 44 ad Anatolium per Basilium et Iohannem presbyteros Constantinopolim redeunt [45, 27]

VIII $\overline{\text{KL}}$ $\overline{\text{IVL}}$ $\overline{\text{ADELPHIO}}$ $\overline{\text{VC}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [47, 15. 48, 6] = 24. VI 451

peruenerat [47, 20. 48, 15. 29. 49, 3. 21. 36. 32, 7] sacra data 23. v 451 [Epist. Coll. M 13 (uol. 11) = Epist. ante Gesta Coll. 31 (uol. 111 1)], qua synodus Nicæam conuocata est; præterea Anatolii epistula [46, 39. 49, 8. 14]. missi sunt legati Pascasinus episcopus et Bonifatius presbyter [47, 21. 48, 30. 49, 9. 23. 36. 50, 28. 52, 9]. de hostibus Occidenti imminentibus, i. e. Attila, queritur Leo 43, 13. 47, 18. 48, 12.

epp. 46 ad Marcianum, 45 ad Pascasinum

VI $\overline{\text{KL}}$ $\overline{\text{IVL}}$ $\overline{\text{ADELPHIO}}$ $\overline{\text{VC}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [48, 35. 49, 17. 30] = 26. VI 451

epp. 47 ad Marcianum per Bonifatium presbyterum [48, 8], 48 ad Anatolium, 49 ad Iulianum, 52 ad synodum apud Nicæam constitutam

XIII $\overline{\text{KL}}$ $\overline{\text{AVG}}$ $\overline{\text{ADELPHIO}}$ $\overline{\text{VC}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [50, 18. 51, 28] = 20. VII 451

epp. 50 ad Marcianum, 51 ad Pulcheriam per Theoctistum magistrarium [50, 20]

altera sacra episcopi Nicææ congregati iussi sunt Chalcedona conuenire 22. VIII 451 [Epist. ante Gesta Coll. 34, uol. III 1]. prima synodi actione 8. x 451 rescissa sunt decreta synodi Ephesenæ, tertia quæ in Gestis Græcis et antiquis Latinis secunda numeratur, 13. x 451 Dioscorus depositus est.

VI $\overline{\text{KL}}$ $\overline{\text{FEB}}$ $\overline{\text{HERCVLANO}}$ $\overline{\text{VC}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [55, 4] = 27. I 452

perlata erat epistula episcoporum Galliae [99 Ball.] per Ingenium episcopum Ebredunensem [53, 13]. nondum Chalcedone redierant legati [54, 34].

ep. 53 ad Rauennium Rusticum cett. episcopos per Gallias constitutos per Ingenium remeantem [54, 36]

XI $\overline{\text{KL}}$ $\overline{\text{IUNI}}$ $\overline{\text{HERCVLANO}}$ $\overline{\text{VC}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [57, 16. 59, 12. 62, 12. 32] = 22. V 452

redierant Chalcedone legati 69, 15. 70, 26. perlatae erant epistolae 114 Marciani, Anatolii [Epist. Coll. B 15], Iuliani [62, 18. 28] per Lucianum episcopum Bizyæ et Basilium diaconum [57, 13. 59, 6. 62, 9. 17. 167, 33]

epp. 54 ad Marcianum per Lucianum et Basilium redeunt [55, 7. 67, 25], 55 ad Pulcheriam per eosdem [59, 5], 56 ad Anatolium [67, 25], 57 ad Iulianum

VII $\overline{\text{KL}}$ $\overline{\text{DECEMBR}}$ $\overline{\text{HERCVLANO}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [138, 19] = 25. XI 452

peruenerat epistula Iuliani [137, 9]

ep. 105 ad Iulianum

VI $\overline{\text{ID}}$ $\overline{\text{MART}}$ $\overline{\text{OPILIONE}}$ $\overline{\text{VC}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [64, 10. 65, 8. v $\overline{\text{ID}}$ $\overline{\text{MART}}$ 67, 7] = 10 [11]. III 453

peruenerant epistolæ Iuliani de malis Italiae [65, 11] ab Attila illatis [cf. Prosper. chron. in Chron. min. ed. Mommsen, 1, 482 et Hydatii chron. ibid. 2, 26] et de re Aetii et Andreae [65, 17] atque Aetii [64, 25. 65, 24. 66, 24]; præterea Proterii Alexandrini eiusque ordinatorum epistolæ quibus illius ordinatio nuntiata est [66, 29].

epp. 58 ad Marcianum, 59 ad Pulcheriam, 60 ad Iulianum

XII $\overline{\text{KL}}$ $\overline{\text{APR}}$ $\overline{\text{OPILIONE}}$ $\overline{\text{VC}}$ $\overline{\text{CONS}}$ [68, 12. 69, 3. 70, 18. 71, 22] = 21. III 453

peruenerant epistolæ Marciani [67, 11. 21. 68, 15. 27. 69, 10] data 15. II 453 [Epist. Coll. B 19] atque per Paulum missa [69, 31] et Iuliani [69, 6], qua continebantur quæ a Marciano [Gest. Chalced. app. L. III 855 = M VII 488] et Pulcheria [L. III 874 = M VII 509] responsa erant monachorum Palaestinarum libellis [69, 24. 67, 35. 68, 22].

epp. 61 ad Marcianum, 62 ad Pulcheriam, 63 ad Iulianum [nescio an huc pertineant 78, 5. 6], 64 ad synodum apud Chalcedona habitam

- IIII NON APRIL OPILIONE VC CONS [72, 29] = 2. IIII 453
peruenerat Iuliani epistula per uirum illustrem Esychium [71, 25]
ep. 65 ad Iulianum
- III ID IVN OPILIONE VC CONS [75, 6. 81, 30] = 11. VI 453
peruenerat epistula Maximi Antiocheni per Marianum presbyterum et Olympium diaconum [72, 31. 34]
epp. 66 ad Maximum, 71 ad Theodoretum
- XVII KL IVL OPILIONE VC CONS [76, 17. 77, 4. 33] = 15. VI 453
ep. 67 ad Marcianum, 68 ad Iulianum
idem dies suscriptus est ep. 69 ad Eudociam augustam. at multo antea 21. IIII 453 Leo scripserat Iuliano
se id fecisse quod Marcianus secretius mandauisset de ammonenda Eudocia [69, 31]; quæ illic de epistula
a se scripta dicit [69, 33], accurate cum ep. 69 concinunt [77, 16. 30] neque eum bis scripsisse probabile est.
aut igitur epistolæ 69 falsus dies suscriptus est aut Leo epistolam scriptam non destinavit antequam
Valentinianus imperator et ipse, sicut promiserat [69, 34], ad socrum litteras destinavit.
- VII KAL IVL OPILIONE VC CONS [78, 17] = 25. VI 453
ep. 70 ad Iulianum per comitem Rodanum [78, 2. 8]
- V ID IAN AETIO ET STUDIO VV CC CONSS [82, 13. 83, 14] = 9. I 454
peruenerant epistolæ Marciani duæ [81, 33. 83, 11] et una Iuliani [82, 22]
epp. 72 ad Marcianum, 73 ad Iulianum
- [VII ID MART AETIO ET STUDIO VV CC CONSS [86, 39] = 9. III 454]
ep. 76 ad Marcianum
hæc epistula respondet alteri illi Marciani quam Leo 9. I 454 se accepisse scribit Iuliano [83, 11]. quam-
uis Leonem ad hanc non eodem die rescripsisse constet quo ad illam de seditione Palæstina deuicta
[82, 2. 37], tamen non crediderim eum duos menses expectasse dum imperatori responderet de Anatolio
[86, 20. 27], præsertim cum Marcianus epistolæ 76 responderit in epistula ad quam Leo ep. 78 15. IIII 454
rescripsit [cf. 87, 32 cum 86, 32 sq.]. itaque dubito de die qui ep. 76 in uno codice subscriptus est.
- VI ID MART AETIO ET STUDIO VV CC CONSS [84, 25. 86, 8. 87, 23] = 10. III 454
peruenerat epistula Proterii dudum scripta [82, 24], sed a Nestorio Phragoneos oppidi Aegyptii epi-
scopo Constantinopolim indeque simul cum Marciani epistula [83, 18] Romam portata [84, 28]
epp. 74 ad Marcianum, 75 ad Proterium, 77 ad Iulianum
- XVII KL MAI AETIO ET STUDIO VV CC CONSS [88, 20] = 15. IIII 454
peruenerant epistolæ Marciani [88, 13, cf. quæ supra ad ep. 76 adnotauimus] et Iuliani [87, 39]
ep. 78 ad Marcianum
- IIII KL IVN AETIO ET STUDIO VV CC CONSS [89, 34. 90, 19. 91, 24] = 29. V 454
peruenerant epistolæ, altera Marciani [90, 21] cum Anatolii [ep. 115], altera cum Proterii [133 Balier.,
cf. 90, 11. 2. 88, 12] epistula
epp. 81 ad Marcianum, 79 ad Anatolium per Nectarium agentem in rebus [88, 22], 80 ad Mar-
cianum
- PRID NONAS SEPTEMB AETIO ET STUDIO VV CC CONSS [93, 26] = 4. VIIII 454
peruenerat epistula Iuuenalis [cf. 82, 3] per Andream presbyterum et Petrum diaconum [91, 28]
ep. 82 ad Iuuenalem
Dioscorus mortuus est Gangris 4. VIIII 454 [Seuer. ep. 4, 9]
- VIII ID DECEMB AETIO ET STUDIO VV CC CONSS [94, 20] = 6. XII 454
peruenerat epistula Iuliani per Gerontium [93, 28]
ep. 83 ad Iulianum
- III ID MART VALENTINIANO AVG VIII CONS [94, 29. 95, 27] = 13. III 455
peruenerant epistolæ Marciani [95, 10. 14] et Iuliani [95, 22]
epp. 86 ad Marcianum, 84 ad Anatolium
- Acta conciliorum oecumenicorum. II. 4.

V ID MAI VALENTINIANO AVG VIII CONS [95, 7] = 11. V 455

peruenerat epistula Iuliani per Gerontium [94, 31]
ep. 85 ad Iulianum

post Marciani mortem leuatus est Leo imperator 7. 11 457 [Chron. pasch. 592, 18]. ab aduersariis synodi Chalcedonensis episcopus Alexandriae ordinatus est Timotheus Aelurus [Euagr. 2, 8 p. 55, 26 Bid.]. occisus est Proterius 28. 11 457 [Coll. Auell. p. 445, 11].

KL IVN CONSTANTINO ET RVFO CONS [138, 38] = 1. VI 457

peruenerat epistula Iuliani [138, 24. cf. 96, 28. 97, 18. 98, 11. 31].
ep. 106 ad Iulianum [cf. 97, 9]

V ID IUL CONSTANTINO ET RVFO CONS [96, 19. 97, 7. 30] = 11. VII 457

peruenerat epistula Anatolii [95, 32. 96, 22. 27. 32. 97, 10. 12. 98, 33]
epp. 87 ad Leonem, 88 ad Anatolium, 89 ad Iulianum et Aetium a pari

KL SEP CONSTANTINO ET RVFO CONS [98, 25. 99, 6. 23. 100, 5. 139, 14] = 1. VIII 457

peruenerant epistulae Anatolii [98, 33] et Aetii [99, 25]
epp. 92 ad Leonem per Gerontium Constantinopolim reuertentem [100, 1], 93 ad Iulianum per eundem [99, 8], 107 ad Anatolium, 94 ad Aetium

uenerunt Constantinopolim ex Aegypto utriusque partis episcopi et clerici, hi profugi [100, 21. 101, 16. 25, quorum nomina 107, 19 conferenda sunt cum subscriptionibus L 1111 897 = M VII 530], illi a Timotheo legati, utrique libellos obtulerunt, Nestorius Phragoneos et socii imperatori [L 1111 891 = M VII 524. Euagr. 2, 8] et Anatolio [L 1111 897 = M VII 530], Timothei legati [cf. 100, 16] imperatori [L 1111 901 = M VII 536]

V ID OCT CONSTANTINO ET RVFO CONS [101, 9. 32] = 11. X 457

peruenerat epistula Anatolii per Olympium [100, 9]
epp. 95 ad Anatolium, 96 ad episcopos ex Aegypto catholicos [i. e. orthodoxos] apud Constantinopolim constitutos

KL DECEM CONSTANTINO ET RVFO CONS [104, 19. 105, 11] = 1. XII 457

peruenerat exemplar Leonis imperatoris epistulae tractoriae, cuius exemplum Anatolio destinatum extat in codice encyclo Latino 6 [L 1111 889 = M VII 521] et apud Euagr. 2, 9. quae epistula ita describitur in codice encyclo 8 [N^p et N^w; Baluze, Noua Coll. Conc. 1422]: *quibuscumque scriptum est a [om. N^p] Leone piissimo principe, simul cum eius litteris sunt adnexae duae petitiones episcoporum Aegypti et clericorum Alexandrinae ciuitatis et eorum qui ex persona Timothei Eluri [elluri N^p] preces similiter obtulerunt, nec non et litterae Anatolii Constantinopolitanae ciuitatis episcopi [109, 5] et sic ubique directae sunt metropolitanis totius orbis [urbis N, corr. N^w] episcopis . . . . scriptum est enim his qui subter adnexi sunt, secuntur nomina.*
epp. 97 ad Leonem augustum, 98 ad Aegyptios episcopos catholicos apud Constantinopolim constitutos, 102 ad Anatolium [in uno quo extat codice G caret diei notatione]

XII KL APRIL LEONE ET [pro LEONE ET habet 107, 17 GL (orioso) P (rincipe) Q] MAIORIANO AVG CONS [AVG CONS Q 107, 17; 108, 13. 109, 3] = 21. 111 458

peruenerat epistula Leonis augusti [106, 27. 107, 31; cf. quae exposui in *Abhndig. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* XXXII 6 p. 127]

epp. 99 ad Leonem augustum per Filoxenum agentem in rebus [105, 13], 100 ad episcopos et clericos ex Aegypto apud Constantinopolim constitutos, 101 ad presbyteros diaconos et clericos ecclesiae Constantinopolitanae

V K APRIL GL P MAIORIANO AVG CONS [ep. 116 in praefationis epimetro] = 28. 111 458

peruenerat epistula Anatolii
ep. 116 [in praefationis epimetro]

XVI KL SEPTEMB LEONE ET [LEONE ET desunt in Collectione Casinensi] MAIORIANO AVG CONS [AVG CONS Coll. Casin.] 112, 37. 119, 14

missi sunt legati Domitianus et Geminianus [110, 21. 106, 34; de reditu cf. Coll. Auell. 119, 8]
epp. 103 et 104 ad Leonem augustum

III

LEONI EPISTVLAS MISERVNT

- Aetius 64, 23. 65, 24. 66, 24. — 97, 10. — 99, 25.
 Anatolius 32, 5. 63, 8 [cf. praefationis epimetrum].
 — 38, 7. 39, 1. 15. — 42, 34. 43, 27. 44, 33.
 46, 39. 63, 15. 64, 33; eius clericorum commoni-
 torium 45, 11. 43, 27. — 49, 8. — [Epist. Coll.
 B 15] 59, 18. 60, 29. 63, 16. — [ep. 115] 89, 2.
 18. 90, 28. 34. — 95, 32. 96, 22. 27. 32. 97, 10. 12.
 98, 33. — 100, 9. 23. 101, 19. — 109, 5. — ep. 116
 [in praefationis epimetrum]
 Atticus *scripta mittendo dubiae fidei et professionis
 incertae* ep. 116 [in praefationis epimetrum]
 Eutyches 3, 3. 16, 27. — libellus appellationis
 [ep. 108, Coll. Nouar. de re Eutychis 6] 3, 22.
 4, 33. 5, 15. 9, 30. 14, 27. 16, 7. subiuncti sunt
 [145, 1] libellus accusationis Eusebii [cf. 4, 2],
 libellus fidei synodo Constantinopolitanae oblatus
 [ep. 109, Coll. Nouar. 7], contestatio populo
 Constantinopolitano [Coll. Nouar. 8], testimonia
 patrum [Coll. Nou. 9], unde Iulii Romani per-
 sonati testimonium [ep. 111] desumpsit scriptor
 anonymus contra Eutychen [ep. 110]
 Faustus 6, 2. Martinus et F. 28, 15
 Flavianus Epist. ante Gesta Coll. 3. — Epist. coll.
 H 5; 9, 2. 12, 27. 16, 8. — 17, 9. 18, 9. — 18, 7.
 cf. quae exposui *Sitzungsber. d. Bayer. Akad. d.
 Wiss.* 1929, 5 p. 90
 Rauennius Rusticus Venerius etc. episcopi per Gallias
 constituti [ep. 99 Baller.] 53, 9
*exemplaria epistularum quae Galli ad nos atque Itali
 episcopi miserunt* 99, 37
 Iulianus 16, 17. — 6, 12. — 40, 26. — 62, 17. —
 137, 9. — 65, 11. 17. 66, 25 [de breuiario fidei
 cf. Act. Conc. 1 5, 2 p. xvi]. — 67, 35. 68, 22.
 69, 6. 71, 25. — 71, 24. — 82, 22. 83, 2. 8. —
 87, 39. — 93, 28. 94, 8. — 95, 22. — 94, 31. —
 138, 24. 97, 9
 Iuuenalis 91, 27
 legati Abundius Aetherius Basilus Senator 39, 2.
 15. 40, 34
 Leo augustus 101, 34 [exemplar epistulae tractoriae,
 cf. Codicem encyclium 6. 8. Euagr. 2, 9]. —
 105, 17. 106, 18. 27. 107, 31. 110, 20
 Valentinianus et Marcianus Epist. ante Gesta
 Coll. 27. — Marcianus augustus Epist. ante
 Gesta Coll. 28; 38, 23. — 41, 14. — 42, 19. 43, 11.
 — Epist. Coll. M 13; 47, 20. 48, 15. 29. 49, 3.
 21. 36. 52, 7. — Valentinianus et M. ep. 114;
 57, 1. — Epist. Coll. B 19; 67, 11. 31. 68, 15. 27.
 69, 10. — 81, 33. 83, 11. 82, 2. 37. — 86, 20. 27.
 — 83, 18. — 88, 13. — 90, 21. — 95, 10. 14. —
 97, 36
 Martinus cf. Faustus
 Maximus ep. Antiochia 72, 34
 Proterius 82, 24. 83, 22. 27. 87, 1. — [ep. 133 Ball.]
 90, 11
 Pulcheria augusta 29, 3. 15. — Epist. ante Gesta
 Coll. 29; 38, 8
 Theodosius augustus 3, 14. 4, 20. — sacra qua
 conuocata est synodus Ephesena Gest. Chalced.
 1, 24 et epistula specialis ad Leonem 9, 24. 14, 19.
 17, 18. 26. 19, 13. — 11, 18 cf. 30, 21. — 32, 4.
 30, 21

V

EPISTVLARVM PORTATORES

- Andreas presbyter et Petrus diaconus detulerunt
 91, 28
 Basilus et Iohannes presbyteri Constantinopolim
 reuertentes 45, 27
 per Basilium diaconum 6, 12. 18, 7. 66, 34. B. re-
 misimus 19, 4
 Carterium presbyterum, Patricium et Asclepiadem
 diaconos, qui ... scripta detulerunt 39, 10. 40.
 26. 38, 30. 41, 1
 per Epiphanium tribunum 11, 17. per E. et Diony-
 sium Romanae ecclesiae notarium 34, 12
 per honorabilem uirum Euppsychium 19, 6
 per Gerontium 93, 28. 94, 31. occasione Gerontii Con-
 stantinopolim reuertentis 99, 8. 100, 1. per G.
 et Olympium subadiuuas 104, 27
 per uirum illustrem Esychium 71, 25
 per coepiscopum nostrum Ingenium [Ehredunensem]
 53, 13. 54, 36
 per Iulium episcopos, Renatum presbyterum, Hilarum
 diaconum (legatos Leonis) 16, 33. 19, 18. 23, 31.
 6, 11. 8, 24
 per Bonifatium presbyterum (legatum Leonis) 48, 8
 coepiscopus meus Lucianus [Bizye] qui cum
 Basilio diacono ... scripta portauit 57, 13. 59, 6.
 62, 17. 168, 1
 litterarum ... quas ... Marianus presbyter et Olym-
 pius diaconus detulerunt 72, 34
 per Maximinum comitem 33, 19
 per Nectarium agentem in rebus 88, 22
 litteris quas ... coepiscopus meus Nestorius [Phrag-
 neos Aegypti] detulit 83, 18. 84, 28

per Olympium 100, 9. per Gerontium et O. subadiuuas
104, 27
per Parthenium 6, 2
per Patricium diaconum ep. 116 [in præfationis epi-
metro] 39, 10
per Paulum 69, 31
per Filoxenum agentem in rebus 105, 13
per comitem Rodanum 78, 8. — honorabilis uiri Ro-
dani oportunitatem 9, 2. per subadiuuam Ro-
danum domesticum uiri illustrissimi Asparacii
78, 6.
per uirum illustrem præfectum urbis Tatianum 41, 15
per Theoctistum magistranum 50, 20

scripta quæ tam . . . principi quam necessariis per-
sonis per . . . Gerontium misimus, uel a dilectione
tua (Aetio) uel a . . . Sporacio . . . uolumus offerri
100, 2
de quibus epistulis unam ad Antiochenum, alteram
ad Hierosolymitanum . . . dirigitis [Aetius et

Iulianus]; nos autem ad Illyrios episcopos similia
iam scripta transmisimus

ep. 2 ad Flauianum quæ data est 18, 11 449, peruenit
Constantinopolim ante d. 30. 111 449 [Epist. ante
Gesta Coll. 3], quo die data est [Gesta Chalcedon.
1, 24] Theodosii constitutio de synodo Ephesum
conuocanda
haec constitutio Romam peruenit 13. v 449 [14, 16]
Hilarus Epheso profectus est paulo post 22. viii 449
[cf. supra]; Romam uenit ante d. 13. x 449
ep. 24 quæ data est 13. x 449, Constantinopolim non-
dum peruenit quando ea epistula a Fausto et
Martino emissa est, cui Leo 17. 111 450 respondit,
cf. 28, 15
sacræ de concilio Nicæam conuocando, quæ data est
23. v 451 [Epist. Coll. M 13], respondet Leo
ep. 52 26. vi 451
epistulæ Marciani quæ data est 15. 11 453 [Epist.
Coll. B 19], respondet Leo ep. 61 21. 111 453

VI

ADFERVNTVR

Gen.	2, 17	105, 27
	3, 19. 20	125, 22
	4, 6—10	107, 10
	18, 38	13, 17
	32, 24	13, 16
1 Reg.	3, 13. 4, 18	101, 1
Ps.	13, 13	126, 16
	17, 46	107, 7
	44, 3	124, 8
	44, 8	151, 1
	72, 2. 3	107, 29
	84, 12	163, 20
	101, 28	127, 1
	109, 1	125, 20
	115, 15	115, 19. 160, 36
	117, 16	100, 12
	121, 2	105, 1
	123, 8	78, 23
	138, 21	ep. 116 [in præfationis epi- metro]
	143, 5	126, 17
Prou.	9, 1	13, 22
	21, 11	138, 4
Sir.	18, 30	59, 30
Ies.	53, 1—12	147, 40
Ier.	9, 1	104, 24
	17, 9	124, 16
Baruch	3, 36—38	147, 36
Zach.	12, 10	126, 7
Mt.	1, 1	13, 10. 93, 9
	1, 11. 13	116, 3. 161, 14
	1, 23	126, 22

	3, 17	116, 6. 127, 2. 13. 161, 16
	5, 12	108, 4
	7, 6	107, 5
	7, 14	85, 1
	8, 3	124, 18
	10, 32. 33	120, 23
	10, 32	163, 14
	11, 29. 30	80, 6
	16, 13. 16—18	15, 17
	16, 16	116, 12. 119, 19. 161, 21
	16, 17	28, 28
	16, 18	56, 16. 102, 18. 107, 30
	18, 6	61, 18
	18, 8. 9	100, 34
	20, 26—28	58, 12
	21, 13	103, 26
	22, 13	36, 22
	26, 38	117, 28. 147, 32
	27, 46	148, 34
	27, 52	124, 21
	28, 20	29, 11
Mc.	4, 39	146, 28
	16, 16	79, 13
Lc.	1, 43	113, 26. 159, 30
	2, 14	31, 3
	3, 18	13, 13
	12, 49	113, 8
	19, 10	35, 34
	23, 34	112, 12
	24, 38. 39	92, 13
	24, 39	116, 22. 126, 11
Ioh.	1, 1—3	117, 30. 162, 22

	1, 3	35, 19			
	1, 5	113, 11			
	1, 13	13, 32			
	1, 14	13, 2. 36, 5. 54, 12. 115, 2. 117, 32. 120, 16. 126, 24. 130, 21. 131, 17. 150, 7. 160, 19. 162, 35			
	1, 29	116, 7. 161, 17			
	3, 13	123, 7			
	3, 19	57, 21			
	5, 21	151, 18			
	5, 30. 26	117, 26			
	5, 30	151, 17			
	8, 38	80, 14			
	8, 44	79, 27. 80, 10			
	10, 10	151, 17			
	10, 11	147, 29			
	10, 18	147, 30			
	10, 30	37, 8. 117, 25			
	11, 35	124, 19			
	11, 43	124, 20. 146, 32			
	12, 27	115, 25. 147, 32. 161, 1			
	14, 28	37, 9. 116, 11. 128, 16. 151, 16. 161, 20			
	16, 27. 28	148, 37			
	19, 34	36, 31			
	19, 37	126, 9			
	20, 19. 27	161, 32			
	20, 27	79, 32. 116, 23. 126, 11			
Act.	1, 11	92, 29. 127, 20			
	4, 12	84, 32. 116, 30. 161, 37			
	11, 26	61, 28			
Rom.	1, 16	163, 13			
	5, 18. 19	36, 6			
	5, 20	115, 11. 160, 28			
	6, 3	150, 27			
	8, 34	39, 29			
	9, 5	93, 10. 163, 25			
	11, 20	61, 11			
	12, 16	61, 1			
1 Cor.	1, 10	16, 20. 59, 19. 107, 36. 108, 21			
	1, 17—20	111, 7			
	2, 4	123, 11			
	2, 8	116, 19. 117, 18. 121, 2. 123, 3. 162, 15			
	2, 9	107, 38			
	8, 6	150, 8			
	10, 13	107, 27			
	11, 19	85, 4			
	13, 4. 5	62, 3			
	15, 21. 22	36, 10			
	15, 33	138, 4			
2 Cor.	5, 19	115, 3. 160, 20			
	8, 9	117, 29. 126, 19. 162, 22			
	11, 2	39, 4			
	11, 13—15	149, 24			
	11, 18. 30	104, 37			
	11, 28. 29	80, 22			
	13, 4	46, 31			
Gal.	1, 9	12, 5. 25, 15			
	2, 18	106, 15			
	4, 4	121, 10			
	4, 8	124, 12			
Eph.	1, 15—23	35, 2			
	2, 20	50, 11			
	5, 2	115, 16. 160, 33			
	5, 27	25, 19			
	5, 31	36, 24			
	5, 32	36, 27			
Phil.	1, 28	18, 12			
	1, 29	22, 3. 32, 35			
	2, 5—8	150, 40			
	2, 6—11	117, 1. 161, 40			
	2, 6. 7	115, 6. 122, 15. 124, 3. 160, 23			
	2, 7	124, 13			
	2, 9—11	7, 25			
	2, 10. 11	16, 11			
	2, 11	57, 25			
	2, 29. 30	100, 26			
Col.	2, 1	162, 30			
	2, 8	106, 13			
	2, 9	7, 24			
	2, 14	118, 4			
1 Tim.	1, 5	90, 26			
	2, 5	6, 24. 7, 23. 55, 26. 114, 12. 116, 29. 121, 3. 160, 11. 161, 36			
	2, 6	116, 32. 161, 39			
	3, 16	18, 15			
	4, 1. 2	149, 12			
	6, 12	145, 7			
2 Tim.	2, 8	93, 12			
	2, 14	110, 35			
	4, 7. 8	146, 12			
Tit.	1, 16	107, 9			
	3, 9	145, 34			
	3, 10. 11	112, 3			
Hebr.	2, 9	130, 5			
	2, 14	130, 22. 131, 3			
	5, 12. 13	107, 2			
	13, 8	127, 4			
1 Petr.	2, 8	162, 37			
1 Ioh.	3, 15	80, 4			
	4, 2. 3	33, 21. 111, 31			
	4, 4	22, 29			
	5, 4. 5	6, 4			
Apoc.	3, 11	62, 6			
	symbolum Nicænum	114, 18			
	canon Nicænus 6	85, 42			
	canon Constantinopolitanus 3	167, 27			
	legatorum Leonis sententia in concilio Chalcedonensi de Dioscoro pro- lata	155, 32			
	Ambrosii ad imperatorem Gratianum in libro secundo [2, 58] de fide	123, 1			

de eodem libro [2, 77]	123, 10
in libro de incarnatione domini contra Apollinaristas [de incarn. sacr. 49]	123, 16
ad Sabinum	124, 1
Athanasii ad Epictetum Corinthiorum [Act. Conc. 15 p. 233, 8—10]	122, 17
Augustini in expositione euangelii se- cundum Iohannem [tract. 78, 2. 3]	128, t. 4. 12
ad Dardanum [ep. 187, 10]	127, 16
ad Volusianum [ep. 137, 9]	127, 24
ex libro assertionis fidei [a Leporio episcopis Africanis oblato]	128, 20
Basili episcopi Cappadocis [?]	125, 1
Cyrilli ad Nestorium [Act. Conc. 15 p. 338, 20—340, 2]	129, 6
ex libro qui dicitur Scolia de incar- natione unigeniti [Act. Conc. 15 p. 194, 1—5. 186, 16—18. 203, 3—10]	131, 5. I. 10
Cyrillus scriptis suis mihi indicavit . . . <i>cuius epistulae . . . exemplaria direxisti, eam in nostro scrinio requisitam nos authenticam noueris repperisse</i>	74, 15
Eusebii episcopi Dorylaei libellus accu- sationis contra Eutychem [Gesta Chalced. I, 225]	4. 2. 145, I. 143, 34
Gregorii Nanzianzeni in omelia de epi- phania [Rufin. de epiph. 13, 15. 15, 1]	124, 23. 27

Hilarii Pictauiensis episcopi in libro de fide secundo [de trin. 2, 23]	119, 16
eiusdem in libro nono [de trin. 9, 3]	120, 20
eiusdem in eodem libro [de trin. 9, 5—7. 14]	121, 9. 122, 9. 13
Iohannis episcopi Constantinopolitanae urbis in omelia de ascensione domini [PG 49, 445]	125, 10
eiusdem in eadem omelia [ibid. 446. 448]	125, 16. 23
eiusdem de omelia de cruce et latrone [ibid. 404. 405]	126, 4
exemplar Iulii episcopi urbis Romae, ut asserit Eutyches [cf. 147, 1], scripta ad Dionysium episcopum [Lietzmann, Apollinaris 256, 18— 259, 12]	149, 35
ibid. [258, 13—18. 18—259, 1]	147, 3. 20
Theophili episcopi Alexandrini de epi- stula paschali quam per Aegyptum destinauit [Hieron. ep. 98, 4 ¹⁻⁴]	126, 14
eiusdem de alia epistula paschali contra Origenem [Hieron. ep. 96, 3. 4]	127, 8
Theophili ad Theodosium augustum de ratione paschae	47, 5. 10. 75, 22. 76, 8. 19. 82, 30. 88, 13. 90, 3

VII

NOMINA HOMINVM

Abramio presbytero et archimandritae	31, 38
Abundium episcopum [cf. ind. III]	30, 8. 31, 22. 32, 11
Aetherium episcopum [cf. ind. III]	30, 8. 31, 22. 32, 11
Etherio episcopo Galliae	53, 6
Aetium [cf. ind. II. III] archidiaconum Nestorianis atque Eutychianis haereticis semper aduersum 63, 19. eum presbyterum fecit et coemeterio deputauit Anatolius 63, 20. 26. 65, 18. 66, 9. 70, 3. 86, 25. eius innocentiae adfuit Pulcheria 64, 34. discussus et habita cognitione purgatus 83, 8. ab Anatolio restitutus 168, 23. 89, 2.— Iulianum episcopum et A. presbyterum 104, 16. 99, 14	
Amando episcopo Galliae	53, 7
Anastasium Thessalonicensem [cf. ind. II] ad Ephesenam synodum ire cupientem manus di- uina detinuit	22, 19
Anatolius episcopus Constantinopolis [cf. ind. II. III] dicitur <i>Constantinopolitanus episcopus uel antistes</i> uel similiter 29, 29. 30, 3. 25. 31, 25. 32, 5. 64, 19.	

66, 2; primum nominatur 38, 7. 30. ordina- tionis non inculcata principia 60, 5. 59, 24. 29, 30. 88, 25. ab impugnatoribus fidei ordinatus 64, 19. 66, 5. 63, 6. scribere ei Leo distulit 29, 33. 30, 26. 63, 8. episcopum Antiochenum ordina- uit 57, 7. 60, 6. Marciani testimonium pro eo 63, 9. 56, 4. Marciani auxilio et Leonis fauoris assensu [60, 4] episcopatum optinuit 56, 18. ei testi- monium fert Pulcheria 38, 8. 64, 21. 32. 59, 9. Pulcheriae beneficio et Leonis assensu Constanti- nopolitanae ecclesiae sacerdotium est consecutus 57, 32. ordinatorum suorum errorem deserens 56, 3. quae ab eo Leo postulauerit 29, 34. 30, 32. legati Leonis in concilio Chalcedonensi ei ob- uiarunt 56, 26. Illyricianos episcopos ut sibi [i. e. decreto concilii Chalcedonensis de priuilegio sedis Constantinopolitanae] suscriberent, con- uenit 70, 11. principes secundum Leonis obse- rationem eum increpant 66, 6. in eo catholicus [i. e. orthodoxus] uigor non est 66, 3. nimis benigne parcit 104, 12	
per Andream presbyterum [cf. ind. V] et Petrum diaconum	91, 28

- Andream diaconem Eutylianæ hæreseos defenso-
rem Anatolius Leoni indicauit esse deiectum
63, 14. 64, 1. 25. 33. 65, 19. 66, 12. 70, 4, cf.
168, 28. non prouectus ab Anatolio, sed gradu
faciente archidiaconi dignitate honoratus 168, 25.
archidiaconus factus 63, 20. 64, 26. 65, 19. 66, 12.
70, 4. 86, 25. 89, 6. archidiaconi priuatus officio
89, 3. 8. 91, 8. ab ecclesia separatus 168, 26.
cum Attico Eutylianæ apertissime coniuget per-
fidie 108, 36. 110, 16
- Anemio episcopo Galliæ 53, 8
- Antiocho presbytero et archimandritæ 31, 38
- Apollinaris peruersitate 114, 9. 160, 8. triplex
A. error 137, 43. tertium A. dogma 114, 1. 159, 32.
A. aut Valentinus aut Manichæus 6, 25. Apol-
linarium Valentinum Manem et Nestorium 144, 30.
Nestorio et A. et omnibus hæreticis usque ad Si-
monem 145, 18
- Apollinarista 124, 9. Apollinaristarum tres par-
tes varias 37, 1
- Apollonio episcopo ex Aegypto Constantinopoli con-
stituto 107, 19
- Apollonio episcopo ex Aegypto Constantinopoli con-
stituto 107, 20
- Armazorio episcopo Galliæ 53, 4
- Armentario episcopo Galliæ 53, 7
- Arpocrati episcopo ex Aegypto Constantinopoli con-
stituto 107, 20
- Arriani 123, 19
- Arrius 35, 25. in urbe Nicæna Arrio damnato 61, 2.
102, 27
- Asclepiadem diaconum [cf. ind. 111] 39, 10
- Asclipio episcopo Galliæ 53, 5
- (Aspar cf. ind. 11) uir magnificus patricius 98, 19
- Asparacii cf. Sporacio
- Asterio presbytero et archimandritæ 31, 38
- epistolam Athanasii (cf. ind. vi) ad Epictetum epi-
scopum datam, cuius testimoniis Cyrillus usus
est in Ephesina synodo contra Nestorium 137, 34.
A. Theophili et Cyrilli scripta 69, 39. 54, 29. 84, 1.
85, 16. 87, 14. Gregorii maioris, Gregorii et item
Gregorii Basilii A. Attici Proculi 145, 16. Iulium
Felicem A. Gregorium 144, 13
- Athanasio episcopo ex Aegypto Constantinopoli
constituto 107, 19
- auctoritatem Attici [episcopi Constantinopolis] 88, 28.
Gregorii maioris, Gregorii et item Gregorii Basilii
Athanasii A. Proculi 145, 16
- Atticum presbyterum [cf. ind. 111], qui perhibetur
Eutylianorum errorem apertis intra ecclesiam
disputationibus confouere 139, 9. 110, 6. 108, 36.
condiciones ei impositæ ep. 116 [in præfationis
epimetro]
- Gregorii maioris, Gregorii et item Gregorii Basilii
[cf. ind. vi] Athanasii Attici Proculi 145, 16
- Basilii episcopi Antiochiæ [cf. ind. 11], quem nouit
Leo [98, 1], ordinationem Marcianus Leoni cogni-
tam fecit 97, 33
- Basilium presbyterum (Romanum, cf. ind. 111) 30, 8.
31, 22. 32, 11
- Basitium presbyterum (Romanum, cf. ind. 111) 42, 5.
32. 43, 25. 44, 21. 49, 24. 52, 10
- Basilius presbyter post longinquam fidei causa pere-
grinationem ad propria reuertens 45, 27
- Basilium diaconum (Constantinopolitanum, cf. ind.
v) 6, 12. 18, 7. 19, 4. 66, 34. — nescio an idem
sit B. diaconus cum Luciano episcopo a synodo
Chalcedonensi Romam missus [cf. ind. 111] 55, 7.
57, 13. 59, 7. 62, 9. 168, 1
- Bonifatius [cf. ind. 111. v] presbyter ecclesiæ maximæ
urbis Romæ 155, 32. 47, 23. 48, 31. 8. 49, 10. 24.
36. 52, 10
- Carosus monachus 91, 19. 94, 33. C. et Dorotheo
95, 20. C. presbytero et archimandritæ 31, 39.
ab illo diuersus esse uidetur
- Carterium presbyterium [cf. ind. 111] 39, 10
- Chrysaphio episcopo Galliæ 53, 6
- Constantiano episcopo Galliæ 53, 4
- Constantio episcopo Galliæ 53, 5
- prioris Ephesinæ synodi, cui Cyrillus [cf. ind. vi]
tunc præsedet 52, 26. 145, 14. Athanasii epistula
ad Epictetum, cuius testimoniis C. usus est in
Ephesina synodo 137, 35. Cyrilli epistolam ad
Nestorium, quam ab eo missam apostolicæ sedis
scrinia susceperunt 31, 1. Cyrilli epistolam (de
Iuuenali) in nostro scrinio requisitam nos authen-
ticam noueris repperisse 74, 13. Athanasii Theo-
phili et C. scripta 70, 1. 54, 29. 84, 1. 85, 16.
87, 14
- Dionysium [cf. ind. v] Romanæ ecclesiæ notarium
34, 13
- Dioscorus [cf. ind. 111] Alexandrinus antistes 19, 19.
21, 18. Alexandrini episcopi 24, 13. 22, 16. 27, 27.
is qui sibi locum principis uindicabat 19, 27.
unius hominis 23, 19. 24, 15. 26, 2. Aegyptius
uastator 80, 8. 82, 10. perfidie incore 94, 8.
prædone 79, 10. secundi Pharaonis 79, 18.
primum nominatur 28, 3. utrum peruerse D.
iudicari 41, 31. Dioscori factione 42, 35. Dio-
scori scelere 102, 8. execrabilis Dioscori 82, 8.
persequendo Theodoretum 79, 37. Flauiano
uitam molitus est auferre 80, 16. de nominibus
D. Iuuenalis et Eustathii ad altare recitandis
40, 3. 45, 9. contra Leonem molitus est in-
iuriam 79, 40. sententia a legatis Romanis in
synodo Chalcedonensi contra D. prolata 155, 32.
D. in sua impietate damnato 54, 25. 83, 24.
61, 26. euangelica doctrina quæ illic (Alexandriæ)
ante D. uiguit 96, 1. consortium Eutylianæ
impietatis elegit 85, 18. Eutychem Diosco-
rumque 138, 9. 77, 28. 137, 28. 162, 39. Eutychis
et D. sectatores 137, 38. mortuus est 94, 8
- Domitianum et Geminianum coepiscopos meos
[cf. ind. 111] 110, 21. 112, 20
- Caroso et Dorotheo 95, 20
- Dulcitium notarium [cf. ind. 111] 16, 2

Dynamio episcopo Galliae 53, 8
Emmanuhel presbytero et archimandrita [cf. ind. 11] 25, 9. *Manuheli* 31, 38
Eparchio episcopo Galliae 53, 8
 per *Epiphanium* tribunum [cf. ind. v] 11, 17. 34, 12
Esaie episcopo ex Aegypto Constantinopoli constituto 107, 19
Eudocia augusta [cf. ind. 11]: 69, 32. domicilium habitationis uestrae ibi (Hierosolymis) esse uoluistis 77, 18
Eugenio episcopo Galliae 53, 7
Eulalio episcopo Galliae 53, 6
Euphratam qui *Flauiani* improbus extitit accusator 89, 9
 per honorabilem uirum *Eupsychium* [cf. ind. v] 19, 6
Eusebio episcopo oppidi *Dorlensis* [cf. ind. vi] 143, 34. *Eutychis* accusator 4, 2. 24, 143, 34. 145, 1. Romae commoratur 38, 14. 40, 14
Eusebio presbytero et archimandrita 31, 39
 de nominibus *Dioscori* *Iuuenalis* et *Eustathii* ad altare recitandis 40, 3
Eutyches presbyter et archimandrites [cf. ind. 11. 111. 1111] 145, 25. septuaginta annos uitam pergit 144, 37. dudum uidebatur religiosi propositi esse 9, 6. 14, 3. 15, 29. 16, 31. uetustae castitatis laboribus 146, 4. 150, 9. in senectute carnis suae mente paruoli 18, 24. imperito seni 9, 24. 12, 32. 22, 23. 6, 18. stultissimo homini 46, 23. impietatem atque dementiam 46, 12. impio 137, 9. 41, 30. 88, 1. nouo haeretico 150, 38. dissensionem quandam in Constantinopolitana ecclesia *Eutyches* auctore generatam 12, 27. 1. 15, 2. 23. 16, 23. ipsius de accusatione iudicio appellatione narratio 143, 34. 4, 1. quod in episcopali iudicio ausus est dicere 7, 29. a *Flauiano* communione priuatus 3, 20. 4, 24. contestatorius libellos in Constantinopolitana urbe [Coll. Nouar. de re *Eutychis* 8] 5, 3. 144, 36. 145, 3. occidit *Flauianum* 146, 10. de *Eutyches* . . . imperator praecipiat ut ab eo loco qui Constantinopolitanae urbi nimis uicinus est, longius transferatur 44, 11. E. pro suis quidem meritis exulare, sed in ipso suae damnationis loco multa blasphemiarum desperatius uenena profundere 88, 1. monasterio ipsius . . . catholicum [i. e. orthodoxum] abbatem iubete praeponi 44, 14. 88, 5. qui partis antea fuerant *Eutychetis*, excusationibus plurimis et subscriptionibus propriis quas epistulae *Leonis* [i. e. tomo] subdiderant, iam uidebantur satisfecisse praeteritis 168, 28. *Eutychis* sectatores 63, 13. *Eutychete* aut eius consentaneis 146, 34. 147, 12. *Eutyches* et *Dioscorus* 137, 28. 138, 9. 137, 38. fides catholica sicut damnat *Nestorium* . . . ita damnat etiam *Eutychen* cum *Dioscoro* 77, 28. 162, 39. 71, 9. in damnatione *Eutychis* atque *Nestorii* 49, 15. catholica fides a duobus est hostibus adpetita, quorum prior *Nestorius*, *Eutyches* se-

cundus emersit 113, 15. 159, 19. 11, 21. 13, 3. 21, 28. et *Nestorius* et E. sub diuersa quidem erroris specie, sed sub eodem spiritu falsitatis militare uoluerunt 33, 24. 6, 19. 48, 16. 53, 28. 54, 8. 15, 73, 4. 19, 22. 26, 79, 15. 84, 23. 85, 31. 137, 37. uel sectator *Nestorii* uel discipulus *Eutychis* 72, 5. *Nestorium* *Eutychis* discipuli detestantur et *Eutychen* anathematizant *Nestorii* sectatores 73, 6

Andream *Eutychianistam* 65, 21. quae *Eutychianistae* post obitum *Marciani* excitare moliti sunt 138, 25

Eutychianorum errorem 139, 9. *Eutychianorum* factionibus 87, 5. quae apud *Alexandriam* *Eutychianorum* furore commissa sunt 98, 3. *Eutychianus* quisque 114, 9. *Nestorianos* aut E. 80, 40. contra *Nestorianos* et E. haereticos 65, 29. — *Eutychiani* dogmatis 110, 14. 111, 26. E. haeresis 113, 10. 64, 25. 110, 4. E. impietatis 85, 18. 102, 29. E. perfidiae 108, 36. peruersitas E. 102, 9. 66, 17. sicut *Nestoriana* impietas, ita etiam E. blasphemia 43, 32. tam *Nestoriana* impietatis quam *Eutychiana* uesaniae 78, 21. non minus *Eutychianam* haeresim quam *Nestorianum* execrabile dogma 89, 10. 45, 26. 47, 28. 52, 29. 81, 12. 108, 24

Eutychio episcopo Galliae 53, 6

Euxitheo cf. ind. 11. episcopus qui a *Thessalonicensi* ordinationis nuntius missus est 70, 12

Fausto cf. ind. 11. 111

Iulium Felicem *Athanasium* *Gregorium* 144, 13

Flauianus episcopus Constantinopolis [cf. ind. 11. 111. 1111]. *Flauiani* fidem, *Flauiani* modestiam, *Flauiani* humilitatem, quae illum usque ad confessoris gloriam prouexit 58, 26. fidem F. 88, 28. in F. ueteres aemulationes et odia priuata 22, 17. 19, 22. 28, 3. F. accusatoribus 65, 20. *Euphratam* qui . . . F. . . improbus extitit accusator 89, 9. quos improbavit 63, 32. persecutoribus F. 63, 12. F. condemnatione 41, 31. F. propter defensionem catholicae ueritatis eiecto 59, 23. legatis Romanis libellum appellationis [Coll. Nouar. de re *Eutychis* 11] dedit 20, 30. custodientes unanimitatem cum F. episcopo, quem ad tempus dominus permisit impiorum factione temptari 25, 16. 24, 24. incolumi atque superstiti F. episcopo 21, 26. *Dioscorus* *Flauiano* uitam moliebatur auferre 80, 16. *Eutyches* occidit *Flauianum* 146, 10. reliquias F. ad ecclesiam cui bene praefuit, *Pulcheria* fecit honore debito reuocari 38, 2. quod honorandae F. memoriae non repugnet 40, 5. tam *Iulianum* quam Constantinopolitanos clericos qui *Flauiano* fidelibus officiis adhaeserunt 38, 18. 40, 11. qui *Flauiano* placere 63, 31. *Flauiani* participes aut discipuli 65, 21. 89, 6. 91, 7

Floro episcopo Galliae 53, 4

Fonteio episcopo Galliae 53, 6

Fraterno episcopo Galliæ 53, 6
 Domitianum et Geminianum coepiscopos meos [cf. ind. III] 110, 21. 112, 20
 Georgio nescio cui, qui præsumendo illicita et propositum monachi et nomen amisit 72, 15
 Gerontio episcopo Galliæ 53, 7
 per Gerontium [cf. ind. v] 93, 28. 94, 31. 99, 8. 100, 1. per G. et Olympium subadiuuas
 Gregorii maioris, Gregorii et item Gregorii Basilii Athanasii Attici Proculi 145, 15. Iulium Felicem Athanasium G. 144, 13
 Helladio episcopo Galliæ 53, 7
 Helpidio episcopo ex Aegypto Constantinopoli constituto 107, 20
 Helpidio presbytero et archimandritæ 31, 39
 per uirum illustrem Erychium [cf. ind. v] 71, 25
 Hilario episcopo Galliæ 53, 7
 Hilariū diaconum [cf. ind. II. III] 9, 25. 16, 1. 34. Epheso Romam fugit et quæ illic in concilio acta essent, rettulit 19, 24. 21, 15. 22, 15. 23, 7. 24, 13. 27, 28
 Honorato episcopo Galliæ 53, 8
 Hydatio episcopo Galliæ 53, 6
 Iacobo diacono et archimandritæ 31, 39
 Ingenuo [cf. ind. III. v] episcopo Galliæ 53, 5. per I. 53, 14. 54, 36
 Iob presbytero et archimandritæ 31, 38
 Iohannem spectabilem uirum ad Aegyptum causa fidei directum 94, 35
 Iohannis episcopi Constantinopolis [cf. ind. VI] spiritalem copiosamque doctrinam 88, 27
 Iohannes presbyter post longinquam fidei causa peregrinationem ad propria reuertens 45, 27
 Isaac episcopo ex Aegypto Constantinopoli constituto 107, 20
 Isidoro episcopo ex Aegypto Constantinopoli constituto 107, 20
 Iulianus episcopus Coensis [cf. ind. II. III. IIII]. apud apostolicam sedem nutrito 65, 29. tam I. quam Constantinopolitanos clericos qui Flauiano fidelibus officiis adhæserunt 38, 17. 40, 10. magnis tribulationibus grauatus 40, 27. fuit animus ut per occasionem necessitatis se Leoni et patriæ præsentaret 40, 30. Pascasio et ceteris legatis additus propter maiorem illic actarum rerum notitiam 47, 24. 48, 31. 49, 26. uicem ei suam Leo contra hæreticos delegauit atque propter ecclesiarum pacisque custodiam ut a comitatu Marciani non abesset, exegit 64, 6. 65, 3. 66, 1. 68, 8. 32. quem pro catholico dogmate illic esse uolui 91, 18. breuiarium fidei misit 66, 24. cf. Act. Conc. I 5, 2 p. xvi. rogatur ut gesta Chalcedonensia in unum codicem faciat congregari in Latinum sermonem translata 67, 1; ut totum Leonis transferendum curet 84, 17. 87, 11
 Iuliano episcopo Galliæ 53, 7
 Iulium [cf. ind. VI] Felicem Athanasium Gregorium 144, 13

Iulium [cf. ind. III] episcopum [Puteolanum cf. Coll. Auell. 442, 3. Prosper chron. p. 480] 9, 25. 15, 32. 16, 33
 Iusto episcopo Galliæ 53, 5
 Iuuenalis episcopus Hierosolymorum [cf. ind. II. IIII] uituperatur 138, 8. 92, 33. de Ephesena synodo quæ Nestorium perculit, ad optinendum Palæstinæ provinciæ principatum credidit se posse proficere et insolentes ausus per commenticia scripta firmare 74, 13. Cyrilli de eo epistula 74, 15. de nominibus Dioscori I. Eustathii ad altare recitandis 40, 3. 45, 9. resipiscentiam magis quam pertinaciam delegit 92, 5. I. iniuriæ dolendæ 138, 8. ad sacerdotii sedem licuit remeare 82, 3. 20. 91, 29
 Lucæ [cf. ind. II] episcopo [Dyrrhachii] 97, 33
 Lucensis episcopus Asculanus 155, 32 [cf. ind. IIII]. 42, 5. 31. 43, 24. 44, 21. 49, 24. 52, 10
 Lucianus [cf. ind. IIII] episcopus [Bizyæ, cf. Gesta Chalcedonensia] 55, 7. 57, 13. 59, 6. 62, 9. 17. 167, 33
 Apollinarem Valentinum Manem et Nestorium 144, 30
 Apollinaris aut Valentinus aut Manichæus 6, 26. Valentini et Manichæi 114, 12. Manichæi et Marcionis insaniam 160, 11. Manichæorum error 34, 9. 36, 35. 137, 43
 Marcianus augustus [cf. ind. II. III. IIII]. Valentinianus et M. 167, 1. inter principes Christianos spiritu dei confirmante concordiam 41, 18. concilium Ephesenum aliud statuendo cassauit 48, 23. ipse interesse synodo festinauit, quamuis eum in aliis locis expeditiones et necessitates publicæ detinerent 167, 13. post obitum M. 138, 25. 96, 30. auctoritas beatæ memoriæ principis M. 106, 17. 98, 10
 Manichæi et Marcionis insaniam 160, 11
 per Marianum presbyterum [cf. ind. v] 72, 34
 Marioni episcopo ex Aegypto Constantinopoli constituto 107, 20
 Martino presbytero et archimandritæ [cf. ind. II. III] 31, 38
 per Maximinum comitem [cf. ind. v] 33, 19
 Maximino episcopo Galliæ 53, 8
 Maximus episcopus Antiochiæ [cf. ind. II. III. IIII] ab Anatolio ordinatus 57, 7. 60, 6. Antiochenum episcopum et missis per prouincias suas tractoriis uniuersos episcopos et epistulæ meæ [i. e. tomo] præbuisse consensum et Nestorium et Eutychen pari suscriptione damnasse 47, 1. accusatus 95, 1
 Maximo episcopo Galliæ 53, 4
 Maximo episcopo Galliæ 53, 5
 Maximo episcopo Galliæ 53, 5
 Maximo episcopo ex Aegypto Constantinopoli constituto 107, 20
 Nectario episcopo Galliæ 53, 5
 per Nectarium agentem in rebus [cf. ind. v] 88, 23

Nestorium ab ipsis uisceribus ecclesiae depulit
 Pulcheria 37, 23. N. damnauimus 37, 4. quod
 nunquam uel aduersus ipsum N. factum est
 144, 25. Apollinarium Valentinum Manem et
 N. 144, 31. N. et Apollinari et omnibus hæreticis
 usque ab Simonem 145, 18. N. prius et nunc
 Eutyches diuersa quidem assertionem, sed simili
 impietate 159, 19; huiusmodi loci collecti sunt
 sub n. Eutyches. uel sectator N. uel discipulus
 Eutychis 72, 5. N. Eutychis discipuli detestantur
 et Eutychen anathematizant N. sectatores 73, 6
 impietas Nestoriana 37, 23. receptorem me[Leonem]
 N. erroris asserunt 84, 15. 85, 20. 87, 8. N.
 hæresis 3, 4. 6, 18. 16, 27. sicut N. impietas,
 ita etiam Eutychiana blasphemia 43, 32; huius-
 modi loci collecti sunt sub n. Eutychiani
 Nestorio episcopo [cf. ind. v] ex Aegypto Constanti-
 nopoli constituto 107, 19. litteris quas N. de-
 tulit 83, 18. 84, 28
 per Olympium [cf. ind. v] 100, 9. per Gerontium
 et O. subadiuuas 104, 27
 per Olympium diaconum [cf. ind. v] 72, 34
 quod in Origene damnatum est 8, 7
 Palladio episcopo Galliae 53, 8
 per Parthenium [cf. ind. v] 6, 2
 Pascasinus episcopus Lilybitanus [cf. ind. ii. iii]
 155, 32. 47, 21. 48, 30. 49, 9. 23. 50, 1. 52, 9.
 uice mea [Leonis] synodo conuenit præsidere 48, 2
 per Patricium diaconum [cf. ind. v] 39, 10 ep. 116
 [in præfationis epimetro]
 Paulum Samosatenum 149, 38. Paulianæ diuisionis
 150, 20. Paulianistis 149, 38
 Paulo episcopo ex Aegypto Constantinopoli con-
 stituto 107, 19
 Paulo presbytero et archimandritæ 31, 39
 per Paulum [cf. ind. v] 69, 31
 Petronio episcopo Galliae 53, 6
 Petro [cf. ind. ii] [Corinthis, cf. Gesta Chalcedonensia]
 97, 33
 Petro episcopo ex Aegypto Constantinopoli con-
 stituto 107, 19
 Petro presbytero et archimandritæ [cf. ind. ii] 25, 8.
 31, 38
 per Petrum diaconum [cf. ind. v] 91, 28
 per Filoxenum agentem in rebus [cf. ind. v] 105, 13
 Photiniani 36, 35
 Pientio presbytero et archimandritæ 31, 38
 Pœmenio episcopo ex Aegypto Constantinopoli con-
 stituto 107, 20
 industriam Procli 88, 28. Gregorii maioris, Gregorii
 et item Gregorii Basilii Athanasii Attici Procli
 145, 16
 Procleiano episcopo Galliae 53, 7
 Proterius episcopus Alexandriæ [cf. ind. ii. iii. iiij]:
 P. cædes 103, 31. 104, 29. 107, 11. 109, 26. 112, 5.
 97, 26
 Pulcheria augusta [cf. ind. ii. iii. iiij]: sancto
 studio tuo catholica [i. e. orthodoxa] prædicatio

semper adiuta est 14, 10. 24, 32. Nestorium ab
 ipsis uisceribus ecclesiae depulisti 37, 22. per
 sollicitudinem uestram ea quæ per Eutychen
 diabolus molitus est, non latuerunt 37, 26. sacer-
 dotes catholicos [i. e. orthodoxos] qui ecclesiis
 suis iniusta fuerant eiecti sententia, reduxistis
 38, 1. reliquias Flauiani ad ecclesiam cui bene
 præfuit, fecistis honore debito reuocari 38, 2.
 Aetii inuocentiae adfuit 64, 34
 Rauennio episcopo Galliae [cf. ind. ii] 53, 4. 155, 16
 Renatum presbyterum [cf. ind. iiij] 9, 25. 16, 1. 33.
 [mortuus est in itinere in Delo insula cf. Coll.
 Auell. 442, 3]
 per comitem Rodanum [cf. ind. v] 78, 2. 8. — per
 subadiuuam Rodanum domesticum uiri illustris-
 simi Asparacii 78, 6. honorabilis uiri R. 9, 3. —
 per utrumque R. 78, 13
 Rustico episcopo Galliae [cf. ind. ii] 53, 4. 155, 16
 Sabino episcopo Galliae 53, 4
 Senatorem presbyterum [cf. ind. iiij] 30, 8. 31, 22.
 32, 11
 omnem hærese[m] usque ad magum Simonem 144, 33.
 145, 18
 Sporacio 100, 2. uiri illustrissimi Asparacii 78, 6
 Superuentori episcopo Galliae 53, 6
 per uirum illustrem præfectum urbis Tatianum
 [cf. ind. v] 41, 15
 Thalassium episcopum [Casareæ Cappadociæ, cf.
 Gesta Chalcedonensia] 72, 14
 per Theoctistum magistrum [cf. ind. v] 50, 20
 Theodoretus [cf. ind. ii] episcopus [Cyrri]. Dio-
 scorius Th. persequendo afflixi 79, 37. quod nobis
 [Leoni] propter improbitatem monachorum
 quorundam regionis uestræ uerbo mandasti per
 uicarios nostros 81, 23
 Theodoro presbytero et archimandritæ 31, 38
 sub diuo Theodosio maiore 167, 24. a primo Theo-
 dosii senioris consulatu 75, 24. 76, 20
 Theodosius augustus [cf. ind. ii. iii. iiij]: Nicænum
 commendando concilium adeo ut ab illo, sicut
 sæpe iam scribitis, non patiamini sacerdotes
 domini deuare 30, 24
 (Theodosius monachus Palæstinus): in locum episcopi
 uiuentis obrepit 138, 14
 Theoni episcopo ex Aegypto Constantinopoli con-
 stituto 107, 19
 Athanasius Theophilus [cf. ind. vi] Cyrillus 84, 1.
 85, 16. 54, 29. 70, 1
 Timotheo episcopo hæretico Alexandriæ 109, 24.
 104, 1. 107, 11. 109, 19. 26. 112, 6. 27
 Valentinianus et Marcianus 167, 1. inter principes
 Christianos spiritu dei confirmante concordiam
 41, 18. ut (Eudocia) principis filii sui litteris
 ammoneretur, optinui 69, 34
 Apollinarium Valentinum Manem et Nestorium
 144, 30. Apollinaris aut V. aut Manichæus 6, 25.
 V. et Manichæi 114, 11
 Valeriano episcopo Galliae 53, 5

Valerio episcopo Galliæ 53, 5	Victuro episcopo Galliæ 53, 7
Venerio episcopo Galliæ [cf. ind. II] 53, 4. 155, 16	Vrsio episcopo Galliæ 53, 5
Vero episcopo Galliæ 53, 7	Ynanthio episcopo Galliæ 53, 8

VIII

NOMINA LOCORVM

apud Aegyptios paschalis supputationis antiquitas tradita peritia 75, 19. 76, 11. 32. 77, 1. inquisitio hæc a principe Aegyptiis delegatur 82, 37. 90, 5. — de Aegyptiis monachis 66, 28. per Aegyptum prauis dogmatis reliquias 91, 4. 82, 6. Iohannem spectabilem uirum ad Aegyptum causa fidei directum 94, 36. episcopis ex Aegypto catholicis apud Constantinopolim constitutis [cf. ind. II. III] 101, 11. 104, 21; eorum nomina 107, 19. qui nuper ex Aegypti partibus confugerunt 100, 21. qui Constantinopolim ab Aegypti parte uenerunt 109, 33. episcoporum qui Aegyptiacis diocesisibus præsent 109, 23. 28. per omnes Aegypti urbes 107, 15. — Aegyptius uastator (Dioscorus) 80, 8

iudiciis Alexandrinis 84, 19. 87, 12. clero et plebi 84, 20. 8. 85, 21. A. plebis 94, 18. tantæ urbis 109, 30. A. ecclesiæ 83, 25. A. sedis quam per Marcum euangelistam Petri discipulum meruit, dignitas 61, 25. 54, 27. 101, 30. secundi honoris priuilegium 60, 9. 82, 27. 85, 35. episcopos qui A. sedi ex antiqua constitutione subiecti sunt 85, 42. patres omnem curam paschalis obseruantie Alexandrino antistiti delegantes 75, 18. cf. 88, 12. 90, 2. ecclesiæ quæ ante catholicis [i. e. orthodoxis] fuit clara rectoribus 95, 34. 103, 8. 104, 28. euangelica doctrina quæ illic ante Dioscorum uiguit 96, 1. 103, 3. 26. 112, 15. ut A. ecclesiæ status in antiquæ fidei libertatem reuocetur 97, 24. 107, 13. 109, 13. 19. 112, 24. de A. ecclesiæ pace 66, 29. 96, 15. rumores de A. populi ausibus 138, 32. quæ apud Alexandriam hæretica temeritas gessit 97, 13. 95, 31. 96, 23. 98, 3. 12. 102, 24. 103, 1. 10. 27. 104, 22. 109, 6

doctrinæ quam Petrus speciali magisterio in Antiochena et in Romana urbe fundauit 73, 14. A. episcopum missis per prouincias suas tractoriis 47, 1. A. ecclesia in gradu tertio collocata 61, 29. 60, 9. priuilegia tertiæ sedis 73, 33. 74, 3

episcopus Asculanus 155, 32

synodi quæ ob confirmationem fidei in Calchedonensi ciuitate celebrata est [cf. ind. II. III] 70, 22. 167, 16. synodum ad extinguendam solum hæresin et ad confirmationem fidei catholicæ congregatam 60, 12. 24. 57, 28. 71, 5. 74, 26. definitiones synodi C. 67, 22. 68, 2. 70, 29. 77, 23. 80, 28. 63, 16. molitiones hæreticorum contra synodi auctoritatem 96, 9. 29. 98, 13. 34. 138, 35. in euersionem fidei C. concilium cupiunt retractari 104, 31. 102, 24. 109, 25. 37. de statutis synodi C. sine ulla retractatione seruandis 97, 2. 21. 98, 17. 24. 99, 15. 102, 15. 108, 30. 109, 15. 112, 1. pro defendendis synodi C. decretis 101, 22. 99, 1. in custodia C. synodi 109, 41. 112, 25. ep. 116 [in præfationis epimetro]. quod apud Calchedonem firmatum est, hoc etiam apud Nicæam mysticus ille patrum numerus definiuit 106, 1. 31. 36. 102, 28. 105, 33. 111, 24. 112, 31.

in fratribus qui ab apostolica sede directi sunt, me synodo uestra fraternitas æstimet præsidere 52, 11. Pascasinum uice mea synodo conuenit præsidere 48, 2. qui uice mea Orientali synodo præsederunt 155, 19. 60, 27. sexcentorum fere synodus 53, 31. secundum principis uoluntatem in urbe Nicæna habenda est synodus 49, 21. 50, 25. 51, 31. Ephesensæ synodi iudicium C. concilii auctoritas destruxit 92, 3. 102, 10. ipsi [Marcianus] interesse synodo festinauimus, quamuis nos in aliis locis expeditiones et necessitates publicæ detinerent 167, 13. dei ueritas Theodoretum mundum secundum sedis apostolicæ iudicium demonstrauit 81, 4. de his quæ Constantinopolitanæ gratia sedis sancita sunt in C. uniuersali synodo 169, 1. 167, 26. fratres nostri ab apostolica sede directi inlicitis ausibus obstiterunt 60, 27. 56, 36. 58, 3. extorta subscriptio 58, 2. 60, 25. 71, 16. speciem consensionis 61, 117.

synodalia gesta uel quibus primum definitio fidei legitur esse formata [actio v. vi] uel quibus litteræ apostolicæ sedis defensæ sunt [actio III (II)], et maxime ad principes totius concilii allocutio 80, 33. qui uice mea Orientali synodo præsederunt quæ acta rettulerint 155, 19. gestorum synodaliu quæ omnibus diebus concilii in C. ciuitate confecta sunt, parum clara propter linguæ diuersitatem apud nos habetur instructio et ideo fraternitati tuo [Iuliano] iniungo ut in unum codicem uniuersa facias congregari, in Latinum scilicet sermonem translata 67, 1. cf. *Zeitschr. f. neuestam. Wiss.* 25, 53

Constantinopolitana [cf. ind. II] splendidissima ciuitas iunior Roma nuncupatur 167, 28. habeat C. ciuitas gloriam suam 56, 14. regiam ciuitatem 56, 19. tantæ urbis magnificentia et claritudo 58, 17. 61, 32. C. urbis oportunitate 65, 31. dissensionem quandam in C. ecclesia Eutyche auctore generatam 12, 26. Eutyche contestatorios libellos in C. urbe proposuit 5, 3. plebis acclamationibus 34, 6. cf. 40, 6. 19. C. ecclesia recepta apostolicæ fidei libertate lætatur 42, 29. 43, 21. C. gratia sedis 169, 1. C. ecclesiæ clerus 169, 4.

in C. ecclesia hæreticorum insidiæ non quiescunt 65, 16. 91, 19. C. ecclesiæ, in qua inueniuntur quidam clerici hæreticorum sensui congruentes 104, 10. 100, 29. 139, 4. etiam apud Constantinopolim audent insanire 100, 16. episcopis ex Aegypto catholicis apud Constantinopolim constitutis 101, 11. 104, 21. 107, 19. 109, 33. loco qui C. urbi uicinus est 44, 12.

ea quæ centum quinquaginta episcopi sub diuo Theodosio maiore statuerunt 167, 24. quorundam episcoporum ante sexaginta annos facta conscriptio nec umquam ad apostolicæ sedis missa notitiam 61, 14. 58, 23.

episcopo C. ecclesiæ Flauiano et quibusdam aliis inuentis in eadem urbe 144, 1. in episcopali iudicio 7, 29. gestorum episcopaliū [i. e. eorum quæ in ultimo synodi C. consensu gesta sunt, cf. *Sitzungsber. d. Bayer. Akad. d. Wiss.* 1929, 5 p. 91] 9, 21. 12, 6. 28, 14, 26. 16, 29. gestis quæ apud uos de fidei quæstione confecta sunt [i. e. totius synodi C.] 17, 10

episcopo oppidi Dorlensis 143, 34

prior synodus Ephesena 48, 19. prioris E. synodi cui episcopus Cyrillus tunc præsedet 52, 26. 145, 14. fidem quæ Nicææ exposita est a synodo, confirmata uero apud Ephesum 144, 10. 145, 11. epistolam Athanasii ad Epictetum, cuius testimoniis Cyrillus usus est in E. synodo contra Nestorium 137, 36. de E. synodo quæ Nestorium perculit, Iuuenalis ad optinendum Palæstinæ prouinciæ principatum credidit se posse proficere 74, 12

Theodosius apud Ephesum constituit synodale iudicium [cf. ind. 11. 111] 9, 24. 15, 31. 16, 32. 17, 11. 19, 17. indixit diem Kalendarum Augustarum 14, 16. in concilio sacerdotum nuper apud E. gesta 34, 3. 39, 16. quæ in E. a Dioscuro episcopo gesta sunt 28, 2. 19, 19 sq. 21, 18. 22, 16. 23, 19. 42, 35. nostri (legati) fideliter reclarauerunt et eisdem libellum appellationis Flauianus dedit 20, 29. 21, 17. 24, 14. 27, 29. protestati nequaquam id quod constituebatur, sedem apostolicam recepturam 20, 8. ad aliud concilium Hilarum euocare conatus est Dioscorus 27, 29. Hilarus ab Epheso furtim est lapsus 23, 7. 19, 25. 21, 16. 24, 4. 27, 35. Ephesenus ille turbo 42, 10. in illo Epheseno non iudicio, sed latrocinio 51, 4. Ephesenæ synodi impietates 102, 8. sequens in E. non possumus uocare concilium, quod Marcianus aliud statuendo cassauit 48, 21. E. synodi iudicium Calchedonensis concilii auctoritate destructum 92, 3

episcopis per Gallias constitutis [cf. ind. 11] post nominum enumerationem 53, 8. 155, 16. per eorum curam ep. 53 ad Hispaniæ episcopos peruenire iubetur 55, 2. exemplaria epistularum quæ Galli atque Itali episcopi miserunt 99, 37

sive Græca sive Latina lingua 30, 33. quod Græci dicunt 114, 21. in Græcum eloquium Latina transferre 159, 6. ex Latino in Græcum transferre 87, 14. in Græcum sermonem translatam 84, 18

quilibet Hierosolymis habitans Christianus ipsorum locorum testimoniis eruditur 92, 8. 18, 66, 19. 77, 15. 138, 13. domicilium habitationis ibi esse uoluit Eudocia augusta 77, 18

per episcoporum Galliæ curam iubetur ep. 53 ad episcopos Hispaniæ peruenire 55, 2

Anatolius Illyricianos episcopos ut sibi suscriberent, conuenit 70, 11. ad Illyrios episcopos scripta transmissus 99, 35. per Illyricum 98, 22

exemplaria epistularum quæ Galli ad nos atque Itali episcopi miserunt 99, 38

ut intra Italiam haberi iubeatur episcopale concilium, a Theodosio petit Leo 11, 25. 20, 31. 24, 28. 30, 16. 31, 29. 49, 34. 50, 26

sive Græca sive Latina lingua 30, 33. in L. sermonem 67, 3. in Græcum eloquium Latina transferre 159, 6. ex Latino in Græcum transferre 87, 11

episcopus Lilybitanus 155, 32

Nicæni concilii [cf. ind. vi] tractatum 123, 23. N. concilii nomen 123, 26. mysticus ille patrum numerus 106, 2. trecentos decem et octo patres N. concilii 149, 17. 59, 2. 74, 21. fidem N. definitionis 30, 1. fides N. 67, 32. antiquæ N. synodi constituta 48, 28. fidem quæ Nicææ exposita est a synodo, confirmata uero apud Ephesum 144, 10. 145, 9. N. commendando concilium adeo ut ab illo non patiamini [Theodosius augustus] sacerdotes domini deuiare 30, 23. hæresis prætendens quod N. synodi fidem teneat 29, 9. 31, 32. 102, 26. synodus Calchedonensis a concilii N. est indiuisa decretis 111, 25. 102, 26. 105, 34. 106, 1. 31. 36. 112, 31. patres qui in urbe N. Arrio damnato leges ecclesiasticorum canonum condiderunt 61, 2. 50, 31. priuilegia ecclesiarum N. synodi fixa decretis 56, 21. 58, 5. 21. 34. 59, 2. 60, 7. 15. 19. 28. 33. 62, 15. 69, 20. 71, 12. 18. 73, 18. 34. 74, 6. 21. 29. 81, 20. 28. 83, 6. 85, 42. 86, 33. 37. 88, 29. 89, 26. 32. 90, 37. 91, 9.

canonum Nicææ [i. e. Serdicæ] habitorum decreta, quæ sup̄er annexa sunt 21, 2

cum secundum principis uoluntatem in urbe N. habenda sit synodus [cf. ind. 11. 111] 49, 21. 50, 25. 51, 31. solis iustitiæ iubar densis per Orientem nebulis impeditum pure ab Occidente resplenduit 79, 15. papa cum omni Occidentali concilio 28, 2

Orientis partibus 113, 10 cf. 79, 15. O. ecclesiis 149, 10. in Orientalibus ecclesiis 46, 6. 53, 16. 55, 24.

Orientalis ecclesiæ 48, 9. apud nos uel apud Orientales 82, 34. Orientalium partium sacerdotes 87, 29.

omnes Orientales sacerdotes 49, 15. Orientalium prouinciarum episcopis 20, 32. de Orientalium populorum

(excipiuntur Aegyptii) pace 94, 18. coepiscopis nostris Orientalibus 53, 23. ad Orientem [i. e. ad concilium Chalcedonense] 53, 10. Orientali [i. e. Chalcedonensi] concilio 155, 19. in Orientalibus ecclesiis maximeque his quas Antiochenae sedi Nicæni canones deputarunt 73, 17. Orientales magistri 84, 2.

Palæstinæ prouinciæ principatum 74, 13. de Palæstinis monachis [cf. ind. II. 111] 66, 15. 67, 36. 68, 24. 82, 20. quorundam intras prouinciā P. monachorum 77, 12. in prouinciis P. plebes dei 82, 1. Palæstinorum 91, 3. incentores cruentarum seditionum 72, 19. 77, 22. 162, 41.

maximæ urbis Romæ 155, 33. rei publicæ Romanæ 167, 32. Constantinopolitana ciuitas iunior R. nuncupatur 167, 28. doctrinæ quam Petrus speciali magisterio in Antiochena et in Romana urbe fundauit 73, 15. omnem Romanam ecclesiam 37, 35. Leo et sancta synodus quæ in urbe R. conuenit 19, 13. 21, 12. 23, 30. 25, 8. Synodi quæ ad nos frequens conuenerat 28, 17. 31, 19. papa cum omni Orientali concilio 28, 2. in nostris paschalibus cyclis 47, 11. 82, 33. 90, 5.

(Sicilia): de ea prouincia quæ uidetur esse securior 47, 21. 49, 10.

episcopo qui a Thessalonicensi ordinationis nuntius missus est 70, 12. 22, 19.

VIII

DIGNITATES IMPERII

uictores Valentinianus et Marcianus incliti triumphatores semper augusti 167, 1. *insolita et a collectore excogitata est salutatio* Cæsari Theodosio religiosissimo et piissimo augusto 9, 17, cf. 3, 13 not.

a comitatu uestro 64, 7. sub signaculi impressione 84, 19. 87, 13. sub diuo Theodosio maiore 167, 24.

appellantur imperator et augustæ: clementissimus princeps [15, 13. 24, 33. 49, 2. 7. 52, 4. 65, 25. 66, 31. 72, 18. 137, 25 etc.; Valentinianus 69, 34; clementissimorum principum 28, 19. 45, 16. 70, 7. 150, 15] *uel* clementissimus imperator [16, 30. 17, 10. 32, 3. 37, 14. 69, 10. 31. 81, 17. 98, 19]; clementia uestra [9, 14. 14, 24. 17, 30. 19, 14. 20, 17. 21, 5 *et sæpissime*], uestra clementia [3, 14. 30, 28. 55, 23 *et sæpe*], clementia tua [101, 34. 102, 35. 112, 19. 113, 3. 6. *sermo est ad Leonem augustum*]. *de imperatore sermo est*: clementia eius 101, 21. clementiæ suæ 108, 29. ipsius clementiam 137, 27. *Pulcheria appellatur* clementia uestra 12, 22. 29, 12. 16. 23. 30, 9. 16. 44, 12. 50, 20 *et sæpe*, uestra clementia 27, 23. 37, 32. 64, 31. clementia tua 14, 10. 15, 10; *Eudocia* clementissima augusta 69, 32. uestra clementia 77, 11. clementiæ uestræ 77, 31. *Iere non minore frequentia dicitur* piissimum principem 5, 11. 32, 12. 69, 20. 109, 14; piissimi principes 66, 6. 80, 35; piissimi imperatoris 98, 8; pietas uestra 9, 23. 11, 24. 30, 21. 31, 22. 50, 15. 101, 36 *et sæpe*; uestra pietas 4, 8. 20, 13. 43, 8. 56, 18. 105, 16 *et sæpe*, uestræ pietatis apices 57, 1; pietatem tuam 41, 13. *ad Leonem augustum* 103, 8. 104, 3. 8. 10. 106, 33. 112, 27. 113, 4. 118, 29; pietas ipsius 14, 19. *de Leone augusto* huius pietatis 97, 4. ipsius pietatis 101, 18. suæ pietatis 97, 15. *item Pulcheria appellatur* piissimæ augustæ 65, 25. 69, 25. pietas uestra 23, 31. 27, 32. 43, 19 *et sæpe*, uestra pietas 15, 5. 27, 24. 30, 13. 44, 8. 57, 20. tua pietas 38, 16. 68, 14. pietas tua 14, 9. 24, 32. 29, 3; *Eudocia* pietatem uestram 77, 9. pietatis tuæ 77, 13. *rarior, sed sollemnis est dictio* Christianissimum principem 11, 12. 22, 8. 49, 21. 60, 13. 82, 15. 35. 83, 9. 87, 28. 94, 12. 100, 22. 101, 18. 102, 31. Christianissimus imperator 15, 31. 105, 5. 107, 31. 108, 27; principis Christiani 89, 24. Christianorum principum 42, 9. 71, 6. *uariiores sunt appellandi species hæ*: gloriosissimum principem 24, 22. 68, 15. 78, 13. gloriosissimorum principum 72, 3. gloriosissimi augusti [gen.] 94, 16; gloriosorum principum 65, 32; gloriosus imperator 77, 3; gloria uestra 65, 2. 91, 1. 95, 11. 24; de descriptione serinii propria 61 cf. præfationem. *præterea notentur* fidelissimi principis 168, 32; uestra mansuetudo 90, 32. 86, 15. mansuetudinis uestræ 87, 34; *item ad Pulcheriam* mansuetudo uestra 38, 13. 50, 26. 24, 3; uenerabilis princeps 106, 19. uenerabilis imperator 11, 21. 103, 6. 106, 34. 110, 27. 113, 2; auguste uenerabilis 90, 35; uenerandissimo imperatori 109, 12; cf. ueneratorem una mecum uestrum 67, 35. 95, 22. *ad Pulcheriam* ueneratorem uestrum 65, 1; uestræ serenitatis 103, 13. serenitatis eius 14, 17. *ad Pulcheriam* tuæ serenitatis 68, 16; prouidentiæ uestræ 81, 34; religiosissimum principem 101, 3. religioso principi 97, 28. religiosam augustam 66, 31; deo seruienti principatus 55, 10. *coniunguntur appellationes*: Christianissimus et piissimus imperator 72, 25. piissimus et Christianissimus princeps 168, 17; clementissimum et Christianissimum principem 76, 20. 99, 16. 104, 26. Christianissimus et clementissimus imperator 4, 18; inuictissimo et Christianissimo principi 27, 24; Christianissime et uenerabilis imperator 20, 16; pio et Christiano principi 21, 21; ad gloriosissimum principem et, quod est maximum, Christianum 24, 22. gloriosissimus et clementissimus princeps 71, 1. gloriosus et clementissimus imperator 96, 24; gloriosissime et uenerabilis imperator 119, 3. gloriosissimus et fidelissimus princeps 87, 12; religiosissimo et fidelissimo principi 76, 37; augustissimus et Christianissimus imperator 14, 14; glorioso et catholico augusto 138, 28; Christianorum principum piissimas aures 61, 12; domina splendissima atque clementissima augusta 28, 7; gloriosissima clementia uestra 48, 9. gloriosam clementiam uestram 56, 27. uestra ueneranda clementia 28, 1; *ad Pulcheriam* uestræ fidei pietate 58, 34. *denique notentur* quod absit a temporibus

uestrae pietatis 20, 10; ea quae uestrae gloriae atque temporibus inimica sunt 56, 32; principibus temporis nostri 68, 21; pietatis uestrae temporibus 90, 16; sub imperii tui tempore 106, 23

uirum illustrem praefectum urbis 41, 15. uirum illustrem 71, 24. uiri illustrissimi 78, 6. cum omni cœtu illustrium potestatum 98, 19. spectabilem uirum 94, 36. publicis iudicibus 90, 16. iudicibus Alexandrinis 84, 19. 87, 12. tribunum 11, 17. nobilitas tua 145, 28, tuam nobilitatem 149, 31. domine mi 146, 33. 148, 25

subadiuuam domesticum uiri illustrissimi 78, 6. subadiuuas 104, 27. agentem in rebus 88, 12. 22. 105, 13. magistrum 50, 20

principibus ac potestatibus Christianis cunctisque cleri et plebis ordinibus 54, 3

plebis acclamationibus 34, 6

X

RES ECCLESIASTICAE

synodus siue concilium cf. ind. viii Calchedonensi. Constantinopolitana. Ephesena. Italiam. Nicæni. Romæ. generale concilium et ex præcepto principum et ex consensu apostolicæ sedis placuit congregari 71, 6. uere uniuersale concilium 49, 6. plenariam synodum 37, 14. quidquid præter speciales causas synodali conciliorum ad examen episcopale deferatur, potest aliquam diiudicandi habere rationem 74, 27. concilio synodali 159, 16. conuentum 49, 25. episcopum Romanum eiusque legatos synodo conuenit præsidere 48, 2. 52, 11. 60, 27. 155, 19. approbationem gestorum synodali 71, 4.

de latere meo 12, 1. ex latere meo 16, 34. apostolicæ sedis scrinia 31, 3. 74, 18

præuilegia ecclesiarum patrum canonibus instituta et Nicænæ synodi fixa decretis 56, 20. 61, 24. 67, 33. 89, 27. iura sedium 74, 1. 71, 13. metropolitanorum primatus 58, 20. prouincialium iura primatum 61, 24. de præuilegiis ambiguitates 58, 10. Constantinopolitanæ gratia sedis 169, 1. 167, 27. secundi honoris præuilegium sedes Alexandrina 60, 9. 61, 25. 82, 27. 85, 35. comprouinciales episcopos qui Alexandrinæ sedi ex antiqua constitutione subiecti sunt 85, 42. 109, 23. Antiochena ecclesia in gradu tertio collocata 61, 29. 60, 9. 74, 3. Antiochenum episcopum missis per prouincias suas tractoriis 47, 1. Palæstinæ prouinciæ principatum 74, 13. ordinationem episcopi Thessalonicensis secundum ecclesiasticum morem eius uel prouincialium episcoporum debet epistula episcopus Romanus cognoscere 97, 34

presbyteris diaconibus et clericis Constantinopolitanæ ecclesiæ 108, 15. presbyteros consecrabis 89, 12. sexta sabbati traditionis apostolicæ aut nescius aut oblitus consecrationem intulit 63, 22. presbyterum coemeterio deputando quodam damnauit exilio 63, 26. œconomos Constantinopolitanæ ecclesiæ a publicis iudicibus non sinatis [imperatores] audiri 90, 15. non prouectus ab episcopo, sed gradu faciente archidiaconi dignitate honoratus 168, 26. 66, 10. archidiaconi officium 89, 13. 8. officiorum primatum 89, 16. dispensationem totius causæ et curæ ecclesiasticæ 63, 20. 64, 26. omne quod episcopi est, faciens responsum 168, 25. Romanæ ecclesiæ notarium 34, 13. 16, 2

monachis 66, 15. 67, 36. 68, 24. 77, 12. 81, 22. 82, 20. 91, 19. 137, 20. seruorum dei congregationem 44, 15. 88, 9. deo seruientibus 25, 27. plebes dei 82, 1. serui Christi 137, 23. episcopus monacho scribendi uel prædicandi permisit facultatem 72, 15. falsorum monachorum 137, 9. propositum professionis 69, 35. propositi et professionis 162, 43. professionis modestiam 137, 21. quod proposito uouerunt 137, 21. propositum monachi et nomen 72, 15. — presbyteris et archimandritis 31, 39. 145, 25. diacono et archimandritæ 31, 39. monasteriorum præsules 69, 26. duces monasteriorum 144, 23. præpositis 137, 23. monasteriis 46, 37. 95, 22. 44, 14. 88, 5. sacerdotum et Christiani populi ac monasteriorum 103, 23.

clero honoratis et plebi 21, 12. plebis et cleri 84, 8. 20. 85, 21. Christianæ plebis 40, 6. 19

symboli breuis et perfecta confessio quæ duodecim apostolorum totidem est signata sententiis 14, 31. simbolo ab apostolis instituto 24, 26. ex auctoritate incommutabilis symboli 53, 27. simbolo reluctantur 34, 24. quod continentur in simbolo 77, 26. symboli et confessionis quam pronuntiantes coram multis testibus sacramentum baptismi suscepistis 163, 4. signo crucis quod præferendum frontibus acceperunt 163, 17. nec ab infantium linguis ueritas corporis et sanguinis Christi inter communionis sacramenta tacetur 34, 30. chrismatis sanctificatio 103, 29. de nominibus ad altare recitandis 40, 3. 45, 9. *de paschali obseruantia* cf. ind. vi Theophili. viii Aegyptios. Alexandrinis. Romæ. 47, 4 sq. 75, 13 sq. 76, 19 sq. 82, 29 sq. 87, 19 sq. 88, 11 sq. 89, 36 sq. 95, 15 sq. patres curam Alexandrino antistiti delegantes per quem quotannis dies sollempnitatis sedi apostolicæ indicaretur, cuius scriptis ad longinquiores ecclesias indicium generale percurreret 75, 18. quem diem formalis adscribere debeamus 87, 31. diem uenerabilem [= *pascha*] 41, 9

appellationes: sancto patri merito uenerabili Leoni episcopo 167, 2. sancte ac religiosissime pater 108, 4. sanctus ac beatissimus papa caput uniuersalis ecclesiæ Leo 156, 21. sanctissimo ac beatissimo coepiscopo papa

Leoni 168, 8. beatissimi papæ 27, 23. 28, 7. reuerentissimo papæ 27, 36. 28, 2. — *facta est inscriptio* Leo papa ecclesiæ catholicæ urbis Romæ 9, 17

episcopi inter se fratris appellatione utuntur, quæ conuenit etiam presbyteris: fratrem et compresbyterum meum 49, 10. fraternitas tua 5, 8. 97, 1. 137, 9. 4, 21. 9, 9. 19, 3 *et frequenter*, tuæ fraternitatis 78, 7. 80, 21. 94, 31. 100, 22, *semper ad plures* fraternitatis uestre 53, 9. 98, 4. 155, 18, uestre fraternitatis 16, 2. *dicuntur episcopi dilectissimi* 51, 31, *presbyter alienæ ecclesiæ dilectissimo filio* 5, 28, *archimandrita fratres dilectissimi* 22, 5, *clerus et populus alienæ ciuitatis dilectissimi* 22, 5. 37, 9. *frequentissima episcoporum appellatio est dilectio tua* 74, 3. 88, 23. 5, 18. 9, 10. 18, 10. 18, 19, 1. 22, 19. 23, 6. 13. 39, 1. 9, 40, 4. 11. 13. 20 *et sæpissime*, tua dilectio 82, 36. 9, 2. 8. 17, 9. 18, 7. 31. 39, 7. 78, 13. 88, 36. 96, 32. 97, 10. 109, 11, *semper ad plures* dilectionem uestram 98, 5. 16. 101, 12. 104, 25. 31. 105, 7. 107, 22. 35. 108, 5. 55, 2, uestra dilectio 155, 27. 54, 33; *quod* 16, 34 *et uestra dilectio et ecclesia uniuersa scribitur Iuliano, ille cum ceteris orthodoxis Constantinopolitanis comprehenditur. ad presbyteros scribitur dilectionem tuam* 32, 24, tuæ dilectionis 3, 3, dilectionem uestram 33, 11; *ad archimandritas dilectionem uestram* 25, 11. 27. 28, 16, uestra dilectio 28, 24. 12, 2; *ad monachos dilectionis uestre* 159, 4. 162, 37; *ad clerum et populum alienæ ciuitatis dilectionem uestram* 21, 24. — *superfluum est uocari uos frater carissime uel fratres carissimi colligere* [e. g. cf. 5, 18. 17, 12. 22, 25. 32, 13. 41, 1. 45, 13. 32. 155, 28. 52, 14. 54, 32]; *raro legitur caritas tua* 66, 8. 86, 2. 139, 2, tua caritas 89, 19. *fere singularia sunt diligentia tua* 100, 32, diligentia uestre 98, 22. 99, 14; prudentiam tuam 81, 2, fratris mei deuotione 43, 26; *ad archimandritas deuotionis uestre* 25, 11, uestram deuotionem 33, 13, tuam beatitudinem 6, 3, *coram Leone augusto Leo se ipsum dicit humilitatem meam* 106, 21. 113, 3. *a Leonis epistulis aliena sunt beatitudo uestra* 168, 31. 169, 2, uestra beatitudine 168, 10. 21. 38. 169, 7; sanctitatis tuæ 167, 18. 22. 29. 144, 22, sanctitas uestra 145, 24. 144, 17. 168, 29. 169, 7, uestram sanctitatem 143, 31. 168, 12. 36, ab ipsorum sanctitate 144, 4; sanctimonia tua 167, 12; humilitatis meæ 145, 30. 38. 149, 19

fili carissime dicitur ad episcopum 137, 32, *ad archimandritam* 6, 3; *ad eundem dilectissimo filio* 5, 28; *de presbytero alienæ ecclesiæ* 64, 17, *de eodem filius noster* 65, 24. 70, 3; *de diacono alienæ ecclesiæ filium meum* 59, 7, *filius noster* 62, 9; *de diacono ecclesiæ Romanæ filius noster* 21, 15; *de monachis filiis nostris* 137, 20; *de uiro illustri* 71, 24. 78, 6. 100, 2; *de subadiuuu* 78, 5; *per filium nostrum Paulum* 69, 31

XI

VOCABULA

abruptum periculum 77, 16. exitialia abrupta 32, 14.

abrupte inimicum 98, 14

affectuose 145, 31

totius actionis nostræ affectum 33, 1

uirtutum agone 37, 26

antefatæ 66, 17

in articulo passionis 147, 31

cælitus 106, 8

ignorantia caligant 93, 18

causari 110, 8

causatio 16, 28

sic utimur iustitia commotionis, ut non amittamus

remedia caritatis 51, 15

confidenter 65, 33

conflictationibus 99, 56

compugnantiam uoluntatum 8, 16

e contra 150, 30

coruscante 55, 16. 118, 24

coruscationem 18, 21

credulitate 9, 7

definitissimum 23, 1

diademam regalem 147, 14

dignanter 156, 15

nec districtio nec remissio 43, 29

districtius conprimi 41, 8

dubitabile 70, 28

ergo in apodosi 147, 26. 27

essentia 35, 31. 44, 1

excellentiam 69, 27

famulentur 137, 12. 39, 19. 42, 10 *et sæpe*

famulatum 105, 20

fidenter 45, 33

fiducialiter 103, 16. 107, 22

ignoro forsitan 147, 1

fructuose 112, 13

gratanter 53, 14. 138, 41

hypocrisis 137, 13

ignoranter 87, 15

incentores 137, 27. 94, 8

incessabiliter 118, 28

incommonitus 110, 8

indesinenter 92, 26

indifferenter 33, 29. 117, 23. 162, 20

indisciplinata 41, 26

indissimulanter 76, 37

indubitanter 83, 21. 87, 3. 94, 25

infabricabilem 150, 2

impassionabilis 147, 20. 150, 26

ignorantiæ inscitia 53, 30

intemporalis 113, 23. 159, 27. intemporaliter 35, 18

habentes intuitum 56, 5

lætificauerunt 84, 27. lætificatus 81, 33

libellarem satisfactionem 15, 8
 paternorum sensuum linæ 84, 8
 lucide 5, 19, 14, 28. lucidissime 52, 17
 luctamen 13, 16
 magnanimiter 104, 34
 habere mereamini 43, 9. optinere mereamur 24, 13.
     peruenire mereamur 23, 13
 misericorditer 129, 4
 moderamine 8, 17, 42, 11, 138, 3
 mox ut 41, 27, 49, 35, 82, 21. mox . . fuerit indutus
     147, 15
 munimento 97, 18
 nam denique 149, 4, 150, 14
 nullatenus 12, 3, 23, 1
 captiuitatis nostræ originalia uincla 118, 2, 162, 23
 orthodoxum 56, 12, 103, 17, 144, 36, 145, 16. *sollemne*
     apud Leonem huius significationis uocabulum est
     catholicus, cuius exempla in quavis pagina ex-
     tant
 pœnitudinem 52, 2, 86, 30
 epistulari pagina 51, 4
 passionabilis 147, 21, 150, 26
 pastorales animos 98, 20
 perpetem 64, 15, 138, 30
 pestilenter 104, 9
 phantasmatis 118, 14
 phantasmatici 161, 30
 phantasticam 114, 13, 160, 12
 philosophia diuinarum uirtutum 168, 19
 plectere 101, 2, 112, 7. plecti 112, 17
 præcinere 118, 21
 præfatio 28, 2
 præsentare 65, 4
 primitus 4, 12, 22, 23, 12
 proficienter 62, 3
 propitiationis 39, 28
 quadriduanum 146, 31
 quatenus 39, 22, 138, 2

quisque [= *quicumque*] 6, 16, 14, 1, 21, 26
 recensentes [= *legentes*] 53, 14, 46, 10
 reciprocam 6, 2, 90, 28
 resolubilis 60, 16
 resultare 111, 1, 112, 35, 82, 4, 86, 1, 88, 29
 resultatio 14, 29
 retineat 50, 26
 sempiternæ 35, 18
 sermo [= *epistula*] 3, 5, 66, 31, 38, 24, 87, 39.
     90, 28, 95, 10, 96, 22, 97, 35, 98, 33, 113, 4, 118, 31
 simulatur se socium esse 149, 29
 simulatorie 114, 13, 160, 12
 speculari 65, 31
 splendescit 22, 6
 spontaneo arbitrio 38, 16
 sumpsimus [= *accepimus*] 3, 5, 96, 22
 suppliciter 76, 30
 textus uerborum 146, 2. in ultimo textus 147, 2
 uacuauit 93, 6, 46, 26. uacuatur 34, 26
 ueneranter 95, 14, 101, 35
 ueniale 66, 21
 ueterescit 16, 23
 unicum [= *unigenitum*] 17, 23

grammatica

sitiuit 147, 33, 148, 32
 adeptis *pass.* 57, 33, 105, 27
 elementa uidentes 149, 3
 adqueui meliora sentire 64, 20. retractare cessauimus
     57, 8
 gerundium pro futuro *pass.*: meum illi animum
     spondeo copulandum et apostolicæ sedis dilectio-
     nem nulla mutabilitate uiolandam 58, 30. quæ
     iniunximus, non dubitamus implenda 81, 28. con-
     fido utramque curam ita adiuuandam 81, 36.
     ipsius auxilio consolandos uos esse præsumite
     107, 23.